

శ్రీరస్తు.

శ్రీమధా దక్షిణామూర్తయేనమః.

శ్రీమచ్ఛేవల దేశస్థదేవగిరి నగరాధీశ్వర మహాదేవాఖ్య
మహారాజస్య మంత్రపదవిమలంకృత-
శ్రీవత్సవంశ సంజాతకామదేవాఖ్య భూసురవరాత్మజ
శ్రీహేమాద్రి సూరిణా

సకలధర్మశాస్త్ర గ్రంథానాలోద్య
అస్తికజనాను జిఘృక్షయావీరచిత చతుర్వర్గ
చింతామణ్యాఖ్య ధర్మ శాస్త్ర గ్రంథే
అత్యుత్తమః

ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః.

బ్రహ్మ శ్రీ.

ములుకంట్ల. విశ్వనాథశాస్త్రిణా

యథామతినంశోధ్య.

పంచాంగం- రాఘవాచార్యేణ

ములుకంట్ల- రామలింగశాస్త్రిణా

శ్రీ వాణీనివాస మందిర ముద్రాక్షరశాలయాం

భద్రమద్రాక్షరైర్ముద్రాపితః.

పంచాంగం- రామానుజాచార్యేణ

ప్రకటితో విజయతేతరామ్.

చన్నపురి- ౧౮౯౫ సం॥ పీఠవరి నెల.

ప్రకటన

మావద్ద విక్రయమునకు సిద్ధముగనుండు సంస్కృత గ్రంథములు

కృష్ణయజుర్వేదము ప్రథమ ప్రపాఠకము విద్యాగురుబాలప్రబోధిక-	౧-౪-౦
రణ్య భావ్యగహితము- ౧౦-౦-౦	విక్రమార్కచరిత్రము- ౦-౪-౦
ఆరుణ్యుస్సాధ్యాయబ్రాహ్మణము బ్రహ్మ	మహాన్యసము- ౦-౪-౦
మేధముడిటో భావ్య గహితము- ౨-౮-౦	ముగ్ధేదప్రయోగము- ౦-౪-౦
కుండవాప్యము- ౧-౦-౦	ప్రహసన నాటకము- ౦-౨-౦
ఆప్తోత్తరశతోపనిషత్తులు- ౮-౦-౦	గరుడపురాణము- ౦-౮-౦
సూత సంహిత సవ్యాఖ్యానము- ౪-౧౦-౦	వాసుదేవమనసము- ౦-౪-౦
మాధవాచార్యకృతశంకరవిజయము- ౨-౦-౦	ఆద్వైతామృతరసాయనము- ౦-౬-౦
అమాజుష ప్రయోగ చింతామణి- ౧-౦-౦	రామతాకిని సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
భారతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	హరిమండే ప్రథమ సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
భాగవతచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౦-౧౨-౦	రామకర్ణామృతము- ౦-౪-౦
రామాయణచంద్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	వ్రతచూడామణి- ౪౦౦ వ్రతములు ౧-౮-౦
ఉత్తర రామచరిత్ర సవ్యాఖ్యానము- ౧-౪-౦	(౨౮) వ్రతములు- ౦-౬-౦
సౌందర్యలహరి సవ్యాఖ్యానము- ౧-౦-౦	నలోయము సవ్యాఖ్యానము- ౦-౬-౦
అభిజ్ఞానశాకుంతలము సవ్యాఖ్యాన- ౧-౦-౦	శ్రీమద్రామాయణము- ౧-౮-౦
పరాశర మాధవీయము- ౧-౮-౦	అధ్యాత్మ రామాయణము- ౦-౬-౦
హేమాద్రిప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయము- ౨-౮-౦	కృష్ణలీలాతరంగములు- ౦-౪-౦
కర్ణవిపాకముగ్ధేశాస్త్రము- ౧-౮-౦	దేవస్తోత్రకదంబము- ౦-౩-౦
స్మృతిముక్తాపలముఆహ్నికకాండ ౨-౦-౦	అప్పకవీయము- ౦-౧౨-౦
శ్రీమద్భాగవత వకమస్కంధము పూర్వభా	ఆద్వైతమకరందము- ౦-౨-౦
గము-ఆంధ్రీతాత్పర్యసహితము ౮-౪-౦	ఆమరముత్రికాండము- ౦-౩-౦
జిహ్వా ఉత్తరభాగము- ౭-౮-౦	ఆత్మబోధవివరణము- ౦-౪-౦
జాతకచింతామణి- ౧-౮-౦	దృగ్ ప్రశ్నవివేకము- ౦-౪-౦
అష్టకవర్గము- ౦-౪-౦	కృపావాస్తు- ౦-౨-౦
సంతానదీపిక- ౦-౮-౦	ఆర్యాద్విశేష- ౦-౧-౦
జాతకగ్రంథరత్నావళి- ౧-౮-౦	అభివేదనాశ్రము- ౦-౨-౦
తైమినిసూత్రములు- ౧-౦-౦	శివానందాచారి- సతీక- ౦-౪-౦
ప్రశ్నాదర్శముప్రశ్నశాస్త్రము ౦-౪-౦	శ్రీసూక్తభాష్యము- ౦-౪-౦

ఈవ్రుక్తములున్నూ యింకా యితర గ్రంథములున్నూ కావలయు వారు యీక్రింద చేవ్రాలు చేయువారి పేరిట వ్రాసిసొమ్ముపంపి తెప్పించు కోవలయును. పోస్టల్ బి అలాయిదాగా యివ్వవలెను. ములుకుట్ల శివనాథశాస్త్రి (జ- కృష్ణమనాయుడు అగ్రహారం మదరాసు)

హేమాద్రి ప్రాచీనతాధ్యాయ విషయానుక్రమణికా.

పుటసంఖ్య. విషయాః

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ౧ మంగళాచరణం. ఉపోద్ఘాతః
- ౨ బ్రహ్మహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౩ గురుహత్యాప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౪ త్మత్రియస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యవిశహత్యాప్రా
- ౫ శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౦ బ్రాహ్మణస్య త్మత్రియహత్యా
- ౧౧ విప్రాణాంవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, విశస్య శూద్రహత్యాప్రా
- ౧౨ త్మత్రియస్య వైశ్యపథప్రా
- ౧౩ వైశ్యస్యత్మత్రియపథప్రా
- ౧౪ శూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రా
- ,, వైశ్యస్యశూద్రహత్యాప్రా
- ౧౫ విప్రాదేశ్యండాలాదిపథప్రా
- ౧౬ నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రా
- ౧౭ సురాపానప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౨ సువర్ణస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౫ రజతాదిస్తేయప్రా
- ,, తామ్రస్తేయప్రాణశ్చిత్తమ్
- ౨౬ కాంస్యధాన్యస్తేయప్రా
- ౨౭ వస్త్రస్తేయప్రా
- ౨౮ గురుతల్పగవనప్రా
- ౩౦ మాతృభిన్నస్త్రీగమనప్రా
- ౩౧ మహాపాతకిసంసర్గిప్రా
- ౩౨ గోవధప్రా
- ౩౪ నిమిత్తగోవధప్రా
- ౩౬ గోవత్సహనప్రా
- ౪౦ బలివర్జహనప్రా

- ౩౯ గజవధప్రా
- ౪౦ అశ్వవధప్రా
- ౪౧ ఉష్ణవధప్రా
- ౪౨ ఖరమహిషీహననప్రా
- ౪౩ మహిషవధప్రా
- ౪౪ అజబస్తవధప్రా
- ,, దృమాలయశ్చేరప్రా
- ౪౬ అశాశ్రమవాసిప్రా
- ౪౭ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౪౮ భృతకాధ్యక్షనప్రా
- ౫౦ అధీతవిస్తృతిప్రా
- ,, గుర్వధీక్షేపప్రా
- ౫౧ గుర్వాద్యవిక్షేపప్రా
- ,, తంతులాద్యవ్యవక్రయప్రా
- ౫౩ నిందితార్ఘ్యపృథాకృషిజీవన
- ౫౪ నిందితధనాదానవార్ధవ్యజీవన
- ౫౫ హింసాయంత్రవిధానప్రా
- ,, సంకలీకరణప్రా
- ౫౬ అన్యవిక్రయప్రా
- ౫౭ సుతపత్నీవిక్రయప్రా
- ౫౮ మాత్రాదివిక్రయప్రా
- ,, పుత్రీవిక్రయప్రా
- ౫౯ ధేనువిక్రయప్రా
- ౬౦ గజవృషభవిక్రయ
- ౬౧ మహిషీ మహిషాజబస్త్రవిక్ర
- ౬౨ ఖరోష్ట్రహరిణీవిక్రయప్రా
- ౬౩ రురువిక్రయశ్వవిక్రయప్రా
- ౬౪ దుష్టమృగవిక్రయ

హేమాద్రి ప్రాచీనశిల్పతాధ్యాయ విషయానుక్రమణికా.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ౬౪ ఆరణ్యకమృగపక్షివిక్రయప్రా
౬౫ గోధూమ తిలమాష ముద్గతం
 దులవిక్రయ
౬౬ వ్రీహ్యధిధాన్యగుడవిక్రయ
౬౭ లవణకార్పాసవిక్రయ
౬౮ నీలీపలాండులశునాదివిక్రయ
౬౯ హిం గ్వదివిక్రయరసవిక్రయ
౭౦ హరిద్రాది మూలద్రవ్యక్రమ
 కాదివిక్రయ
౭౧ చర్మ, దాసీ, దంతనఖివిక్రయ
 ఉపకేశవిక్రయ
 అన్న, గోరసవిక్రయ
 మధుమాంసవిక్రయ
 ,, సాలగ్రామాదివిక్రయ
౭౪ పుష్పవిక్రయ
౭౫ రత్నాదిరుద్రాక్షసువర్ణవిక్రయ
౭౬ రజతతామ్రకాంస్యాదివిక్రయ
౭౭ శస్త్రాదివిక్రయ (క్రయ
 ,, గృహూపకరణ కస్తూత్యాదివి
౭౮ వస్త్ర, ధర్మ, శృతిస్తృత్యాదివి
౭౯ నామ, నానావస్తువిక్రయ
౮౦ మలిసికరణేషునిక్షేపహరణ
 ,, ధేనుహరణప్రా
౮౧ వత్సహరణానడుద్ధరణ
౮౨ మహిషీషహిషహరణ
౮౩ గజాశ్విష్ట్రహరణప్రా
౮౪ ఖరాజబస్త్రస్తేయ
 ,, ఆరణ్యకమృగహరణ

- ౮౫ గ్రామ్యపక్షిమృగహరణ
 ,, భూమిహరణ
౮౬ స్వదత్తాపహరణరత్నహరణ
౮౭ బాలహరణకన్యాహరణ
౮౮ నారీహరణపురుషహరణ
౮౯ వెశ్యా, దాసీ, శయ్యాహరణ
౯౦ యానోపానద్ధరణ
౯౧ ఛత్రచామరపుష్పహరణ
౯౨ ఫలహరణకందాదిహరణ
౯౩ కోశశాకపర్ణహరణ
౯౪ ఇంధనాదిహరణ
 ,, జలభక్ష్యభోజ్యహరణ
౯౫ రుద్రాక్షక్రమకగుడక్షీరహర
౯౬ దధ్యాదిహరణక్రికటుకహరణ
౯౭ రసావధ, గృహూపకరణ,
 శస్త్రాదిహరణ
౯౮ మార్గనిరోధ, తటాకాదిహర
౯౯ పరిదానప్రతిగ్రహ
 ,, కూటసాక్షిప్రాయ
౧౦౦ పుస్తకాది, సాలగ్రామహరణ
౧౦౧ అపాత్రీకరణేషుచండాలిగమన
౧౦౪ తురుషీగమనప్రాయ
౧౦౫ షోడశవిధచండాల్స్వరూపమ్
 ,, రజకీగమనప్రాయశ్శిల్పమ్
౧౦౬ చర్మకారస్త్రీగమన
 ,, నటిసిగమన
౧౦౭ బురడిగమన
 ,, కైవర్తస్త్రీగమన

పుటసంఖ్య. విషయాః-

పుటసంఖ్య. విషయాః.

౧౦౮ మేద, భిల్ల, స్వర్ణకార, సౌచి
 కస్త్రీగమన
 ౧౦౯ తక్షకతిలయత్రిస్త్రీగమన
 ,, మాంసవిక్రయస్త్రీగమన
 ౧౧౦ కులాలమద్యవిక్రయస్త్రీగమన
 ,, కారుకనాపీతస్త్రీగమన
 ౧౧౧ బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమన
 ,, రజస్వలాగమన
 ౧౧౨ విధవాగమన
 ౧౧౩ వేశ్యా, దాసీ, గమన
 ౧౧౪ పాషండపతితశూద్రస్త్రీగమన
 ,, మద్యపస్త్రీగమన
 ,, ఋతుకాలపరిత్యాగ
 ౧౧౫ కన్యకాగమన కన్యాదూషణ
 ౧౧౬ పుంసీమైథునఖరోష్ట్రాది మైథు
 ౧౧౭ వత్సమహిషీబస్తాజాది గమన
 ,, రేతోత్సవ
 ,, అవకీణ
 ౧౧౮ మిథ్యోదీతాభిశస్త్రప్రా
 ౧౧౯ కుట్రామవాసికుత్సితసేవా
 ౧౨౦ ఖరోష్ట్రాద్యారోహణ
 ,, ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వా
 ౧౨౧ మాతృష్వస్వస్వసంబంధపరిణ
 ,, స్వదారపరిత్యాగ
 ౧౨౨ అసంసృతకన్యారజోదర్శన
 ౧౨౩ కారాగృహవాస
 ,, బందీగృహీతనారీ (న్యూపాన
 ౧౨౪ రోగనివృత్తిర్థం మద్యపానస్త్ర

,, జాతిభృంశకర (భోజన
 ౧౨౫ అయుత, సహస) బ్రాహ్మణ
 ,, దీఘునత్రశూద్రసత్రభోజన
 ౧౨౬ శూద్రవేదశ్యా గృహస్వయం
 పాకాన్నభోజన
 ,, అగ్నావేగోద్దిష్టభోజన
 ౧౨౭ నగ్నత్రాధాద్యన్నప్రతిగ్రహ
 ,, సూతకద్వితయేభోజన
 ,, త్రాధావశిష్టాన్నభోజనే
 ౧౨౮ క్రీతాన్నభోజన
 ౧౨౯ సంఘాన్న, యాగాన్నభోజన
 ౧౩౦ చౌలగణక దేవలకాన్నభోజన
 ,, అస్మానభోజన
 ౧౩౧ పర్యుషితాన్నభోజన
 ,, దుర్భక్ష్యభక్షణ
 ౧౩౨ దుష్టశాకభక్షణ
 ,, కారణం వినాపరమాన్నకృన
 రాన్నభోజన
 ౧౩౩ ఏకాదశ్యన్న భోజన
 ,, వ్రాత్యాన్నకుష్ట్యన్నభోజన
 ౧౩౪ కుండగోళకపరివిత్తిపరివేత్త
 న్నభోజన (భోజన
 ,, యత్తన్నదంపతి శిష్టాన్న
 ౧౩౫ ఉచ్ఛిష్టాన్నభోజన
 ,, పత్నీసహభోజన
 ౧౩౬ శూద్రభాండభోజన
 ,, పిష్యాకకరమధితతక్రాదిభక్షణ
 ౧౩౭ శ్వేతమృంతాకరక్తశిగ్నాదిభ

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

,, తామ్రవాత్రస్థగన్యభక్షణ
 ౧౩౮ పీతశేషాదకపానప్రాయ
 ,, ముఖేనోదకపాన భోజనోద్ధృతి
 పీతపానప్రాయ
 ౧౩౯ మనుష్య మృగ పక్ష్యాదియల
 మూత్రాభక్షణ
 ౧౪౦ అస్థిచక్ర పక్షిమ కేశమలా
 పహతకాన్నభోజన
 ౧౪౧ భోజనకాలేదీనిర్వాణ
 ,, శవాశ్రితగ్రామభోజన (జన
 ౧౪౨ సూర్యసోమోపరాగకాలభో
 ,, భిన్నవాత్రభోజన
 ౧౪౩ సంధ్యాభోజనకాలేషు చం
 దాలాభ్యనిశవణ
 ,, సతకర్మాచరణ కాలే సూక
 రాదిదర్శన
 ౧౪౪ రజస్వలాన్నభోజన
 ,, స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౫ నిషిద్ధవిశేషాద్భిజనప్రాయ
 ,, దేవపూజావైశ్యవ పరిత్యా
 గభోజన
 ౧౪౬ ఉపవీతశిఖేనిభోజన
 ,, భోజనకాలేషుత జృంభణ
 పానవాయూశ్శక్త
 ౧౪౭ సూతకద్వితయభోజన
 ,, అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజన
 ౧౪౮ శివనిర్వాణభోజన
 ,, నీలవస్త్రాభ్యుత్సాహభోజన

౧౪౯ ప్రణీతకప్రాయ
 ౧౫౦ క్షుద్రాయ వైశ్యయోః దుర్బుతి
 ,, దుర్బుతానాంరజ్జ్వదిశ్చేతూ
 ణాప్రాయ
 ౧౫౧ దుర్బుతవాహకానాంప్రా
 ,, మూల్యంగృహీత్యాశవవాహక
 ,, ధాన్యాపచయమరణే
 ౧౫౨ నలదాభద్రాదితిధిమరణే
 ,, దుష్టవారేషుశ్చుతప్రాయ
 ,, త్రిపాన్నక్షత్రమరణే
 ౧౫౩ వజ్జీలు త్తప్రాయ
 ,, శవోపర్యచ్ఛిష్టపతనే
 ౧౫౪ శవస్యశూద్రాదిస్పర్శనే
 ,, అసంద్యవభంజనశవపతనప్రా
 ౧౫౫ అగ్నిపతనప్రా
 ,, దహనయోగ్యస్యభననే
 ,, భననయోగ్యస్యదహనే
 ౧౫౬ దాహయోగ్యస్యదాహభావే
 ,, ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృద
 ప్యవిపర్యయే
 ౧౫౭ పిండోపహతి (గ్నితాశ
 ,, అస్థిసంచయనాత్ప్రేక్ష్యతా
 ౧౫౮ అన్యూపహతి
 ,, అస్థిజలసేక్షేపాభావ
 ౧౫౯ పరషస్విప్రవిధాయకానువాద
 ౧౬౦ దేశాంతరమరణ ప్రాభావే
 ,, దేశాంతర మృతానా మస్థిశరీ
 ౧౬౧ వ్రణేక్రిమ్యుత్పత్తి

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ॥ మృతస్యపునరాగమనప్రా
 ౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వం ప్రేత
 క్రియాసంతరమాగతస్య
 ౧౬౩ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వ మాగ
 తభాగితాదీదశకానప్రా
 ॥ సూతకద్వితయేమృతస్యప్రా
 ౧౬౪ సహగమనభీతాయాః పా
 ॥ దేశాంతర మృతస్యాహితా
 గ్నేర్హోకికాగ్నిదాహే
 ౧౬౫ గర్భిణీమరణప్రాయశ్చిత్తం
 ॥ సూతికామృశిప్రాయశ్చిత్తం
 ౧౬౬ రజస్వలామరణప్రాయశ్చి
 ॥ ఆహితాగ్నేర్దుర్వృతిప్రా
 ౧౬౭ అపస్తాభిశ్చ సృగాలాదిదంశ
 ॥ శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తం
 ॥ షోడశకర్తృణాంకాలాతిక్ర
 ౧౬౮ గర్భాధానత్యాగప్రా
 ॥ సీమంతపుంసవన నామకల
 త్యాగప్రా
 ౧౬౯ జాతకర్తృతిక్రమణప్రాయ
 ॥ యముళ్యపుత్రాగ్మణప్రా
 ౧౭౦ నామకరణలోప ప్రాయశ్చి
 ॥ అన్నప్రాశనకాలవ్యతిక్రమణ
 ౧౭౧ చౌలకర్తృణామృత్యు కాలాతి
 క్రమేప్రాయ
 ॥ శిశూనామక్షరా భ్యాసకా
 లాతిక్రమేప్రాయ
 ౧౭౨ ఉపనయనకాలాతిక్రమేప్రా

- ౧౭౩ దణ్డాజినమాంజ్యబావేవటాః
 ॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతలోపప్రా
 ౧౭౪ ఆగ్నికార్యబ్రహ్మ యజ్ఞతర్ప
 ణలోపప్రాయ
 ॥ వెదాధ్యయనలోపప్రాయ
 ౧౭౫ అనధ్యయనేషువేదపాఠ
 ॥ వెదవ్రతాతిక్రమప్రాయ
 ౧౭౬ గాదానికవ్రత సమావర్తన
 వ్రతలోపప్రాయ
 ౧౭౭ ఉపాకర్తృలోపప్రాయశ్చి
 ॥ రాక్షసాదివివాహప్రాయ
 ౧౭౮ పరివీర్తిపరివేర్తప్రాయ
 ॥ వివాహమధ్యేవధావ్యః ప్రథ
 మార్తవప్రాయ
 ౧౭౯ ఉద్వాహకాపాసనమధ్యే అ
 గ్నిశాంతిప్రాయ
 ॥ స్థాలీపాకసమయే అగ్నినాశ
 ౧౮౦ స్థాలీపాకాదూర్ధ్వ మాపా
 సనత్యాగప్రాయ
 ॥ అనావరమృణీయలోపప్రా
 ॥ ప్రతిపద్ధోషలోపప్రాయశ్చి
 ౧౮౧ ఆగ్రయణలోపప్రాయశ్చి
 ॥ గృహస్థానాం బ్రహ్మ యజ్ఞ
 లోపప్రాయ
 ౧౮౨ బౌపాసనపరిత్యాగప్రాయ
 ౧౮౩ దేవతార్చనపరిత్యాగప్రా
 ॥ వైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయ
 ౧౮౪ పితౄరాబ్ధికపరిత్యాగప్రా

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

పుటసంఖ్య. విషయాంశ.

అర్ఘ్యవిస్తరగప్రాచయశ్చ
 ౧౮౬ పార్వణశ్రద్ధాకర్తృకరణలో
 ౧౮౭ శ్రాద్ధపంక్త్యా అర్ఘ్యవ్యస్త్యు
 ,, పార్వణవిస్తృతిప్రాచయ
 ౧౮౮ పార్వణభంగే విడాలాస్ప
 ర్యవేప్రాచయ
 ౧౮౯ ఆహితాగ్నేరగ్నిలోపప్రా
 ,, దర్శశూర్లమనసోపప్రా
 ౧౯౦ సోమయాజినఆగ్రయాలోప
 ,, పిండపితృయజ్ఞలోపప్రాచయ
 ,, సోమసూర్యోపరాగేసాగ్నే
 స్సోమయాజినకర్తవ్యం
 ౧౯౧ గృహస్థశ్రద్ధాతిక్రమప్రాచయ
 ౧౯౩ మానసస్మానపిధిః
 ౧౯౪ నిషిద్ధదీపసేష తామూర్లభ
 త్తజేప్రాచయ
 ,, తులాప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౧౯౬ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ
 ౧౯౮ బ్రహ్మర్షిఘటప్రతిగ్రహప్రా
 ,, కల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౧౯౯ గోసహస్రప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౦ హిరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౦౨ హిరణ్యాశ్వప్రతిగ్రహప్రా
 ,, హిరణ్యాశ్వరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౩ హేమమాస్తీరథప్రతిగ్రహ
 ౨౦౪ పంచలాంగలప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౦౬ ధరాదానప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౦౭ విశ్వచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ

౨౦౮ కల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ,, సప్తసాగరప్రతిగ్రహప్రా
 ౨౧౦ చర్మధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౧౧ మహాభూతఘటప్రతిగ్రహ
 ౨౧౨ తులాదిష్వాచార్యాదీనామ
 శస్త్రత్యాత్తరణ మర్జనం
 ౨౧౪ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంపు
 నస్సంసారః
 ౨౧౬ సహస్రరోదకభతగపా
 ,, అంశజ్యోతాజనప్రతిగ్రహ
 ౨౧౭ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంన
 దీన్నానాదివిధిః
 ౨౨౦ తులాదిప్రతిగ్రహిత్యాకాం
 ౨౨౫ తులాదావాచార్యాదీనామ
 భయయన్తోద్ధారః
 ౨౨౬ తులాదిష్వాచార్యాదీనాంజ్య
 రాదిహరశస్త్రత్యాజా
 ౨౨౭ కోటిపహుమాదిష్వాచార్య
 దీనాప్రాచయశ్చిత్తం
 ౨౨౮ కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౨౯ కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రా
 ,, గజప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౦ శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౧ తిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౨ తిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ,, కనకప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౩ తిలప్రతిగ్రహప్రాచయ
 ౨౩౪ దాసీప్రతిగ్రహప్రాచయ

పుటసంఖ్య.

విషయం.

పుటసంఖ్య.

విషయం.

౨౩౫ సోపనారగ్యహ ప్రతిగ్రహ
 ,, శయ్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౬ కన్యాదానప్రతిగ్రహ
 ౨౩౮ కపిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౩౯ కృద్విదానప్రతిగ్రహ
 ౨౪౦ కనకాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౧ రజతాచలరత్నాచల
 ౨౪౨ ధాన్యాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౩ తిలచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౪ కార్పాసాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౫ లవణాచలప్రతిగ్రహ
 ౨౪౬ గుడధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౭ తిలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౮ ఘృతధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౪౯ జలధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౦ క్షీరధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౧ మధుధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౨ శరకారాధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౩ దధిధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౪ ఇక్షురసధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౫ సాతాధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఆర్ద్రకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ౨౫౭ తిలకృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ,, తోగవ్రతాదిషు కృష్ణాజిన
 ౨౫౮ తిలవచ్చుప్రతిగ్రహ
 ౨౫౯ రవితపద్మప్రతిగ్రహ
 ,, రోగప్రతికృష్ణాజినప్రతిగ్రహ
 ౨౬౦ వృతశయ్యాధిగ్రహ

౨౬౧ గోచ్చుప్రతిగ్రహ
 ,, శకటదానప్రతిగ్రహ
 ౨౬౨ ఉభయతోముఖీప్రతిగ్రహ
 ౨౬౩ ఉత్తాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహ
 ,, వైతరణీగోప్రతిగ్రహ
 ౨౬౪ వృష్యమహిషీప్రతిగ్రహ
 ౨౬౫ మహిషీప్రతిగ్రహ (గ్రహ
 ,, గోమఖజచక్రాంతధను ప్రతి
 ౨౬౬ ఆలింగనదానప్రతిగ్రహ
 ,, దుష్టనక్షత్రశాంతిధేను ప్రతి
 ౨౬౭ అద్భుత శాంతిషుప్రతిగ్రహ
 ౨౬౯ చాచుగప్రతిగ్రహ
 ౨౭౦ అనదుష్టానప్రతిగ్రహ
 ,, తైలఘటప్రతిగ్రహ
 ౨౭౧ కనకాజ్యానేత్రులప్రతిగ్రహ
 ,, ఆలంకారధేనుప్రతిగ్రహ
 ౨౭౨ ప్రాచ్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, ఉదీచ్యాంగధేనుప్రతిగ్రహ
 ,, గ్రహమాలికాప్రతిగ్రహ
 ౨౭౩ వడ్డగ్రహయోగప్రతిగ్రహ
 ౨౭౪ పంచగ్రహమేళనప్రతిగ్రహ
 ౨౭౫ రాశిచక్రప్రతిగ్రహ
 ,, నవగ్రహమఖేప్రతిగ్రహ
 ౨౭౬ ధగ్గుచక్రయిణిసృకాశాత్పరి
 ౨౭౭ నాయచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౮ స్మృతిచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౭౯ సోమచక్రయిణిప్రతిగ్రహ
 ,, సోమపాయినప్రతిగ్రహ

పుటసంఖ్య. విషయాం.

పుటసంఖ్య. విషయాం.

౨౮౦ పశుపురోడాశభక్షణ
 ౨౮౧ ఆయాజ్యయాజినిప్రతిగ్ర
 ౨౮౨ తప్తముదాధారిభ్యోప్రతి
 ౨౮౩ లింగధారిప్రతిగ్రహ
 ,, పునస్సంసారేగాయత్రీప్ర
 దాక్షాప్రతిగ్రహ
 ౨౮౪ పరార్థంగాయత్రజపకర్తృ
 ౨౮౫ గ్రామప్రతిగ్రహ (ణాం
 ,, కూశ్మాండప్రతిగ్రహ
 ౨౮౬ దశదానచతుర్విశతిమూర్తి
 ప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨౮౭ దశావతారప్రతిగ్రహ
 ౨౮౮ రామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతి
 ౨౯౦ శ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్ర
 ౨౯౧ శంఖఘటాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౨ తామ్రకాంస్యపాత్రప్రతి
 ౨౯౩ జిలపాత్రప్రతిగ్రహ
 ,, ఆశ్వావేక్షణప్రతిగ్రహ
 ,, హరిహరప్రతిమప్రతిగ్ర
 ౨౯౪ అర్థనారీశ్వరయోగేప్రతి
 ౨౯౫ దుగ్ధసప్రతిగ్రహ
 ౨౯౬ ఆతితామ్రసప్రతిగ్రహ
 ,, కుండగోళప్రతిగ్రహ
 ౨౯౭ పాషండప్రతిగ్రహ
 ,, వేశ్యాప్రతిగ్రహ
 ౨౯౮ వ్యభిచారిణిప్రతిగ్రహ
 ౨౯౯ భర్తృష్ట్రీప్రతిగ్రహ
 ,, చండాలప్రతిగ్రహ

౧ పరివేత్తప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౨ పుస్తకప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౩ వ్రాత్యాదిభ్యోయజ్ఞోపితప్రతిగ్ర
 ౪ నటవిటగాయకభ్యోప్రతిగ్రహ
 ౫ ఆభీరప్రతిగ్రహప్రాయ
 ,, చాతుర్మాస్యవ్రతాదిషుప్రతిగ్ర
 ౬ కార్తికమాసవ్రతోద్వాపనేప్ర
 ౭ మాఘమాసవ్రతోద్వాపనేప్రతి
 ౮ వైశాఖమాసవ్రతోద్వాపనేప్ర
 ,, నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౯ మకరసంక్రాంతి వ్రతేషుప్రతిగ్ర
 ౧౦ కారణంబినాపక్షిత్వాగప్రాయ
 ౧౧ అశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్
 ౧౨ మహిషిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౩ సన్యాసినోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
 ,, పశితయతేప్రతిగ్రహప్రాయ
 ౧౪ మరపతేసన్యాసినోప్రతిగ్రహ
 ,, పాపపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
 ౧౫ పతితప్రాయశ్చిత్తమ్
 ,, రహసికృతబ్రహ్మహత్యాప్రాయ
 ౧౬ రహసికృతసురాపానప్రాయ
 ౧౭ రహసికృతస్వర్గస్తేయప్రాయ
 ౧౮ రహసికృతగుహత్యగమనప్రా
 ౧౯ చాంద్రాయణాదికృచ్ఛలక్షణం
 ౨౦ విషలికామధ్యచాంద్రాయణమ్
 ౨౧ యుతిచాంద్రాయణవిధి
 ౨౨ శకుచాంద్రాయణలక్షణమ్
 ౨౩ మహాచాంద్రాయణవిధి
 ౨౪ పంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యా
 ,, ప్రాజాపత్యకృచ్ఛలక్షణమ్
 ౨౫ ఏతదాచరణాశక్తానాంప్రత్యా
 ౨౬ సముద్రగానదీస్నానరూపప్ర
 ౨౭ ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయరూ
 పప్రాహ్మణ్యాశ్చిత్తమ్

పుటసంఖ్య. విషయాః.

పుటసంఖ్య. విషయాః.

- ,, తత్ప్రత్యామ్నాయ రూపపారా
యణప్రకారః (ప్రత్యామ్నాయము)
- ౨౯ ఆయుతగాయత్రీజపరూప ప్ర
- ,, తిలహూమనహస్రరూపప్రత్యా
- ౩౦ తప్తకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౩౧ తప్తకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౩౨ పరాకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౩౩ పరాకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ,, యావకకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౩౪ యావకకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౩౫ సాస్తపనకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౩౬ సాస్తపనకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ,, మహాసాస్తపనకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౩౭ మహాసాస్తపనకృచ్ఛ్మిప్రత్యా
- ౩౮ కాయకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౪౦ కాయకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౪౧ అతికృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౪౨ అతికృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ,, ఔదుష్పరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౪౩ ఔదుష్పరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౪౪ పర్ణకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్

- ౪౫ పర్ణకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ,, ఫలకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౪౬ ఫలకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౪౭ మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ,, మాహేశ్వరకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ౪౮ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౪౯ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మిప్రత్యామ్నాయః
- ,, ధాన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౫౦ ధాన్యకృచ్ఛ్మిలక్షణమ్
- ౫౧ కదళీవివాహః
- ౫౨ దుర్బలతానానారాయణబలిః
- ౫౩ వైష్ణవశ్రాద్ధనాంఢీశ్రాద్ధవిధిః
- ౫౪ రామలక్ష్మణపృథివీదానవిధిః
- ౫౫ అశుభర్షణస్నానవిధిః
- ౬౧ ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని
- ౬౨ పరిషల్లక్షణమ్
- ౬౩ పరిషదయోగ్యనిరూపణం
- ౬౪ ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానక్రమః
- ౬౫ ప్రాయశ్చిత్తానుష్ఠానక్రమణికా
- ,, సర్వప్రాయశ్చిత్తప్రయోగః
- ౬౬ మహాసంకల్పః

శ్రీహయగ్రీవామనమః.

చతుర్వర్గచింతామణ్యైశ్చ హేమాద్రిగ్రంథపూర్వపీఠికా.

శ్రీగోపాలమహారవైభవ భవస్వచ్ఛందలీలాలయం సాన్త స్నిగ్ధతమాల
కోమలదలశ్యామాభిరామాకృతిమ్ । కూజనోకలకామినీకలరవప్రోల్లాసి
గోపాజ్ఞనా గీతస్థితపవిత్రచిత్రచరిత వ్రాతంనమసుగర్వహే॥ ౧॥ (౧)
ఉన్నీలతగమనీయకాన్తిసరసీ మధ్యేబద్ధప్రభం సారాసారివిచారచారుమ
నసా హంసేనసంసేవితమ్ । నిత్యానందమరందస్వసుఖగంవద్దారుబృద్ధార
కశ్రేణీభృగ్మనగ్నవైరి చరణామ్భాజద్వయంపాతుః ॥ ౨ ॥ వంశోహీ
మాంశోర్జయతిప్రసిద్ధాయస్తిక సరాజాయదురావిరాసీత్ । బహువయ
స్త్రిన్నసురావతారభారాపహారాయపురామురారిః ॥ ౩ ॥ వంశేతిస్త్రిక
కంసవిధ్వంసనస్య ట్రిణీపాలోభిల్లమః ప్రాదురాసీత్ । నిశ్యేనాశంవైరి
భూభృతృతక్షాణ యస్యానేకద్వీపదీపఃప్రతాపః ॥ ౪ ॥ పుత్రోభవత్సకల
రాజసమాజమాళిమాణిక్యదీధితివిబోధితపాదపద్మః ॥ ఉద్దామదర్పరపుసర్ప
విహజ్గరాజః (౨) శ్రీభిల్లమాదవనియోపితిజైత్రపాలః ॥ ౫ ॥ తస్మాదభూ
దభినవస్మరచారుమూర్తిః కీర్తైఃపదంజగతి సింఘణదేవభూపః । ఉద్దండ
దోయ్యుగలగర్వితవైరివర్తసీమన్తినవదనకైరవచండభానుః ॥ ౬ ॥ అభసకలక
లానామాలయఃపాలనాయశీతితలమవఃపార్శ్వమాసీశశేవ । అభవదవని
పాలోజైతుగిర్నామతస్మాదసమసమరధీరద్యేషిభూపాలకాలః ॥ ౭ ॥ సభూ
విపాలోజనయాంబభూవ కృష్ణంమహాదేవమహీపతించ । హీతాయలో
కస్యయథాపయోధిశ్చింతామణిం శాస్త్రభమభ్యుదారిమ్ ॥ ౮ ॥ జవ్వాస్తరో
త్థంపరివర్తయంతా జ్యేష్ఠావరత్వంకిలకౌతుకేన । కృతావతారాయదురా
జవరోశే ప్రీత్యాపునస్తావివరామకృష్ణా ॥ ౯ ॥ ధమాన్త్రావివతాసాక్షాత్ప
లయంతావసుంధరామ్ । విలోక్యలోకస్సస్తారరాజానారామలక్ష్మణా ॥ ౧౦ ॥
దీప్యద్దారుణవాజివారణరణ ట్రిణీమజిత్యాబహూక్ దాసీ కృత్యతథావ
రాకవిహితవానన్యానరణ్యోకనః । ఇత్థంపాథికవరాజరాజివిజయవ్యాపా
రపారక్లతశ్చక్రేశక్రజయాయకృష్ణసృపతిః స్వర్గోకయత్రామకమ్ ॥ ౧౧ ॥
అభప్రభావాశితయోనలబ్ధం విభజ్యలోకద్వితయాధిపత్యమ్ । త్రివిష్టంశా

(౧) ఉన్నీలంతి - కమనీయదేహకాలంతరేన-సరసీతన్త్రధ్యే- సారాసారియోః
నిత్యానిత్యపదార్థయోఃక్షీరోదకయోశ్చ విచారేవివేకే । హంసేన - యతి
శ్రేష్ఠేన-సీతచ్ఛదపక్షితాచ । నిత్యానందః - అనన్య బ్రహ్మసందేహవమరన్దః-
పుష్పరసః తత్సంగేనసుఖగంరవ్యం । వందారవంశప్రసాదః బృందారకశ్రే
ణయవివ భృగ్మనాయస్తికతత్ । అనజ్యవైరిణః స్మరస్యచరణేవివామ్భాశ
పద్మేతద్వయం నః పాతు (౨) శ్రీభిల్లమాలీ పసుమతి మహీప్యాం జైత్ర

సతి కృష్ణభూపేభువం మహాదేవస్యః ప్రశాంతిః ॥ ౧౨॥ త్రైలింగక్షేత్రపా
 లతాలనిచయప్రక్షేప యు. యూనిలోగర్జద్భూర్జరగర్వహస్తభిదా దమ్మశి
 దోర్విక్రమః। హేలోన్ము లితకొజు-ఁక్షేత్రపతిః కర్ణాటలాటోద్భటక్షే
 పాలవిడమ్మనస్సహిమహా దేవఃకథంవద్యతే॥ ౧౩॥ అయం శిశుస్త్రీశర
 ణాగతానాంనామ మహాదేవస్యపీఠజాతుః ఇత్థంవిసిస్థిత్యతతోనుభితైరం
 తైః ప్రేతురస్థిని సీతాస్యపత్నీ ॥ ౧౪॥ అతఃపి మాతృవేత్సరశ్శిశుజేవ
 స్వపదేన్యవేతయత్ స్యయమాశువిహాయసమ్మదః కపటేనైవ చిరంతప
 స్యతి ॥ ౧౫॥ వివచనమకర్తు శ్వశ్రవోయస్యపాణౌ ప్రలయదహనధూ
 మశ్యామదామాతభీషమ్ । పృథతరకరవాల వ్యాలమాలోకయ-తోభవశ
 రణమితీమం మంత్రముచ్చారయతి ॥ ౧౬॥ యదీయగంధద్విగంధపాశిని
 స్త్వాతదానామ్మతరంగిణీః సోమస్సముద్రప్లవపేతలోపి మహజ్జన్యై
 స్సహకొజు-ణేశః ॥ ౧౭॥ ఆస్తేమండీతపండకాపరిసరఃశ్రీనేఽణాశ్శివరం
 దేశఃపేతలవేషభూషణవచో మాధుర్యధుర్యాశ్రయః । తస్మిన్దేవగిరిఃపురి
 విజయతే త్రైలోక్యసారథియాం విశ్రాంతిస్సుతశాలిక్షలశిఖరస్సర్ధాశుసౌ
 ధావళిః ॥ ౧౮॥ ఎతత్ప్రతాపాబహిర మ్మరాశేర న్తఃపురోహ్యస్తీకతఃప్ర
 యామి । చిరంవిప్రుశ్చేతి యదీయవైరిసోమేత్సరోబాడబమేవయాతి ॥ ౧౯॥
 జగత్ప్రమాతీతగుప్రశస్తిః శాస్తాసమస్తావనమండలస్య । శ్రీమానమా
 మన్వయరాజధానీం సోయంమహాదేవస్యపీఠిభర్త ॥ ౨౦॥ (౧) ఇమాం
 కుర్వన్వాసివిస్తారైరిలావృతసమాంశ్రియామ్ । అధిష్ఠతిహేమాద్రిరివాయం
 విబుధాలయః ॥ ౨౧॥ సాసమ్మత్రిచంయశోబలమిదం సోయంప్రతాపా
 మహానేకైకం పృథివీభృతోభువి మహాదేవస్యలోకోత్తరమ్ । (౨) యస్య
 శ్రీకరణాధిపః స్వయమయం హేమాద్రిసూరిస్సురత్ప్రేధ ప్రాతీభవర్ణ్య
 మానవిలసద్వంశోభృతంశోభతే ॥ ౨౨॥ ఇతిరాజప్రశస్తిః ॥

అథగంధకర్తృప్రశస్తిః ॥ పాదప్రాంతనిస్సృతద్యుసరితో దేవస్యల
 స్త్రిపతేర్వక్త్రామ్బోరుహసర్భవాస్త్రీజగతీవన్త్యాజయన్త్విజాః । రాగద్వే
 షమదాదిదోషవిరహేదన్తస్సురజ్ఞోహం తేమావేషరోమణిర్విజయవే
 త్సాభిధానోముఖః ॥ ౨౩॥ గోత్రేకస్య బహువన్తలగుణ శ్రేణీభృతామ
 పాలోనామ ఖత్రోబభూవ [౧] ఇమాం- దేవగిరాశ్శిఖరీంశ్రియాం- స
 మ్మదాం విస్తారైరాధిక్తైరిలావృతఖండసమాంకుర్వన్ । హేమాద్రిర్దేరురి
 వవిబుధానాం - దేవానాంవిదుషాంచాలయ అత్రయః అచంమహాదేవస్య
 షః అధిష్ఠి-అస్యాంశిష్ఠితీత్యర్థః [౨] ప్రతభః ప్రాతీభ-స్వార్థేణ । స్ఫు
 రత్ ప్రాధంప్రాతీభం యేషాంజైః వర్ణ్యమానస్తూయమానః విలసన్
 వంశోయస్యసః అయం హేమాద్రిసూరిః యస్యమహాదేవప్రభోః శ్రీకరణా

గ్రణీర్విద్యుదాకార విచేకవిక్రమసధిక్ష్మీవానుజేవఃకృతీ । యతీర్త్యాధవశీ
 కృతే త్రిభువనే శ్రీకంఠవైకుంఠయోః కైలాసాచలదుగ్ధసింధుపషయోనాసీ
 నిహాసగ్రహః॥ ౨౮॥ నానాదాన ప్రిణితప్రాణిభోకో లోకాలోకప్రా
 న్తవిశ్రాంతిరీరిః తస్మాదాసీన్నామతఃకామదేవఃపుణ్యాపారైర్మురిమాన్
 భర్త ౨౯॥ ౩౦॥ విమలగుణమణీనామకరిఃకామదేవాదభవతు దలతేజా
 సోద్భవహేమాశ్రీసురిః । సకలకలికళజ్జలతజలపజ్జలపహరిసురసరిత
 ఇనోఘశ్యాజ్జగదపాణేపదాజ్జాతే॥ ౩౧॥ పురాపితృత్పల్లవ మగణ్యరూపం
 శ్రీకామదేవేన కృతంతువిద్మః । యేనాదరిద్రాంజగతిం విధాతుంహేమా
 ద్విరహ్యస్యగృహేఽవతీర్ణః॥ ౩౨॥ చరితంతస్యహేమాదే రద్భుతంకేనవ
 ర్ణ్యతే । [౧] ఉత్పైతప్రధితోయస్య సంతానకల్పవృక్షతామ్॥ ౩౩॥ దృ
 ష్టైవినభావీనియశాంసియస్య జగత్ప్రియామండనపండతాని[౨] తథా
 విధం శిల్పమనల్పమిన్ద్రాధాతావిధాతుం శిధిలాదరోభూత్॥ ౩౪॥ [౩]
 అసౌవిశీమామహీమాహిమాద్రిం హేమాద్రిసూరేరధరికరోతి । దూరాద
 గమ్యం మృగలోచనానాం యేనాజడమానసషేషధత్తే॥ ౩౫॥ [౪] క
 లాలకలాపం సకలంబిభర్తి గవాంసహస్రాణిసదాదధాతి । జగత్ప్రసిద్ధ
 ద్విజరాజభావః తథాపియస్తారక తాందధాతి॥ ౩౬॥ విధ్వస్తాభిలవైరి
 ణికిలమహాదేవస్య పృథ్వీభృతోరాజ్యక్షీరసముద్రవర్ధనశశీహేమాద్రిసూ
 ధిపః లఖకాధిపః అమాత్యిఇతియావత్ [౧] ప్రసిద్ధోయస్య హేమాద్రి
 సూరేః సంతానవృక్షః కల్పవృక్షతామప్రేతీతిచిత్రమ్ । సంతానః పంశశి
 ష్టార్థప్రదత్త్వేన కల్పవృక్షసాదృశ్యముప్రేతీతివాస్తవార్థః [౨] క్షత్త్రాచన్ద్ర
 వీషయే తథావిధమనల్పం శిల్పం ఎతాదృశబహుచన్ద్రసిర్వాణంవిధాతుంశి
 ధిలాదరిః మన్దాభిలాషః అభూత్ చన్ద్రాపేక్షయా ఎతద్యశసోఽతశ్చయితజగ
 దాహ్లాదజనకత్వోదృష్ట్యా చన్ద్రేవైయర్థ్యబుద్ధ్యాతాదృశద్వితీయచన్ద్రాదిన
 ర్వాణవ్యాపారాద్విరరామేతిభావః [౩] హేమాద్రిసూరేద్విసీమామహీ
 మాహిమాద్రిం హివచత్స్వతలధరికరోతి । యేనకారణేన ఎషహే
 మాద్రిసురిః దూరాదపి మృగలోచనానాం - ప్రేణాంఅగమ్యంగంతుమ
 నిర్హం అజడమాన్ద్యరహితం మానసంమఃధత్తే । హిమాద్రిస్తుమృగా
 ణాంలోచనానాం నేత్రాణాందూరాద్యవ్యం లడయోరభేదాజ్జలం శీతలం
 మానసంతన్నామకసరిధ త్తగ్ధభయోరైవలక్షణమితిభావః [౪] కలా
 తుపోడశోభాగః చతుష్టక్తికలాశ్చ । గవాంకేణానాం ధేనునాంచ । జ
 గత్ప్రసిద్ధఃసర్వలోకవిచితః ద్విజానాంబ్రాహ్మణానాం-రాజా అధిదేవతా
 శ్రేష్ఠశ్చపంద్రస్య బ్రాహ్మణాధిదేవతాత్వాత్ అస్యచ బ్రాహ్మణోత్తమ
 త్రావచ్చ తస్యభావోయస్యః తథాపి చంద్రధర్మపాపకల్యేషియః తా

రిల్లవరః | [౧] యేన శ్రీకరణాధిపత్యపదవీమాసాద్యవిద్యామపి న్యస్తాశీశ్చన
 రస్వతీచ విదుషాం గేహేషు దేహేషుచ || ౩౨ || జిజ్ఞాసామిహ కర్వతే కతి
 పమే ధర్మస్య తేభ్యాశ్చరే జానంత్యేన సమస్తశాస్త్రపఠనాదంతాభిరేవంతు
 నః | నిశ్చంక్షైరభిధీయతే షీతితలే హేమాద్రిసూరేఃపరో జ్ఞాతుంవాచరి
 తుంక్షుమోనహీ వురాభూతోనభావీపురః || ౩౩ || ౨ ససమ్మృతినిరాలో
 కలోకశోకాపసు త్తయే | విదధాతిచతుర్వర్గచింతామణిముదారధీః || ౩౪ ||
 ౩ యంపూర్వం చారుచింతామణిమమితగుణం మందరాద్రిస్సముద్రం నిషక
 ధ్యప్రాపసోయం వితరతి బహుశః ప్రార్థనాదర్థమేకమ్ | సమ్మృత్యా
 లోద్యసర్వస్త్వతినిగమపురాణేతిహాసామ్బు రాశీక హేమాద్రిస్సర్గయేవ
 ప్రకటయతిచతుర్వర్గచింతామణీంద్రం || ౩౫ || యంధానమన్థానితమాంసియా రేవి
 చింత్యచింతామణిమేతమేవ | మనోరథానాంపరిపూరణాయనాన్యత్రసంత
 శ్చమమాచరన్తు || ౩౬ || అనన్యమనసాసోయం చింతామణిరుపాసితః | విద
 ధాతినచాశేష మనీషితఫలానివ || ౩౭ || ఖండానిచాస్తి క్రవతదానతీథకా
 మోక్షాభిధానికమశోభవంతి | యత్పంచమం తత్పరిశేషఖండ మఖండితో
 యత్రవిభాతి ధర్మః || ౩౮ || ధర్మోజయత్యభ్యుదయేక హేతుర్యస్య ప్రకా
 రాకషణమదాహరంతి | అవాంతరానేకవిశేషయోగాదన్యేపి యస్మిన్ బహ
 వోభవంతి || ౩౯ || అముష్యభేదానఖిలాక్రవపక్షం వాచస్పతేరప్యసమథకా
 భావః | మహానుభావామునయోషిశాస్త్రే తదేకదేశం ప్రతిపాదయంతి ||
 తేనేహ హేమాద్రిస్సధీస్సృశాస్త్రే సాధారణంధర్మవిశేషమాహ | ఫలాభి
 లాషానభిలాషభేదాతానన్యైంచ నిత్యంచయమామనంతి || ౪౦ ||

రకతాం నక్షత్రత్వంధత్తైశ్చి విరోధస్ఫూర్తిః | ఎతాదృశమహామహిమ
 శాలిత్యాత్సంసారోత్తారకత్వం ధత్తైశ్చిపరిహరః | (౧) యేన హేమాద్రి
 జూరిణా కరణాధిపత్యపదవీఅమాత్యాధికారమార్గం విద్యాంచాసాద్యవి
 దుష్టాం గేహేషు స్త్రీః దేహేషు సరస్వతీచన్యస్తేత్యనేన సర్వానపి ధని
 నో విద్యావతశ్చచకారేతిగమ్యతే (౨) ధర్మార్థాదిజ్ఞానరూపప్రకాశరహి
 తస్య లోకస్యయశోకఃపురుషార్థాసిద్ధికాపశ్చస్యాపసు త్తయేసిరసనాయ
 చతుర్వర్గప్రదానే చింతామణిమచ్చింతితార్థప్రత్యాచ్చతుర్వర్గచింతామణిసు
 జ్ఞం గ్రంథం ఉదారా ఉత్కృష్టాధీర్యస్యః సహేమాద్రిసూరిః విదధాతి
 త్యర్థః (౩) మన్తరాద్రిస్సముద్రం నిర్గుప్తయం చింతామణిప్రాప సోయం
 చింతామణిః బహుశః ప్రార్థనాత్పురుషార్థే ష్వేకమర్థమేవవితరతి | హే
 మాద్రిః తాదృశమన్తరాద్రిస్సర్గయేవేత్యుత్పేత్సా | త్రితిస్త్వతిపురాణేతిహా
 సరూపాక చతురోభీక ఇదానీమాలోద్య నిర్మథ్యచతుర్వర్గఫలప్రదం చి
 ంతామణిశ్రేష్ఠం ప్రకటయతి ప్రకాశయతీత్యర్థః ||

శ్రీరస్తు.

శ్రీహయగ్రీవాయనమః.

శ్రీ హేమాద్రివిరచితప్రాయశ్చిత్తకాండఃప్రారభ్యే,

వందేహంపందనీయానాం వంద్యాంవాచామధీశ్వరీం! కామితాశేష
కల్యాణ కలనాకల్పవల్లి కాం || కమలాదయితంకృష్ణం కమలాసనవం
దితం | కమలాక్షమహంపందే కమలాకరశాయినం|| *

అథేదానీం హేమాద్రికవినాలోకోపకారార్థం సర్వస్త్వత్తి సంహితా
తావేదజ్యోతిషవైద్యాగమ శ్రౌతస్తార్తసూత్రాది గ్రంథానా లోచ్యబ్రహ్మ
క్షత్రవిశాంశూద్రాదీనాంచవాఙ్మనః కాయజనితానాంబ్రహ్మహత్యాదీనాం
పాపానామపనోదకః ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయలిఖ్యతే| తత్రాపివిప్రాదీనాం
చతుర్థాంపాపభీరాణాం ప్రతిగ్రహేదిదోషై హింసాదినిమిత్తైఃక్రయవిక్ర
యాదిభిః బ్రాహ్మణశుశ్రూషా కరణాది నిమిత్తై రనేకేదాపా స్సంభ
వంతి తస్మిన్సార్థం ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుశానాం వోషబాహుశ్శాస్త్ర
త్తద్దోషాపనోదకప్రాయశ్చిత్తప్రాక్షనైర్నుభిర్యద్భవ్యం లజేవ మయాని
రూప్యతే|వర్ణాశ్రమభేదేనతదకరణే పాపసహసై దోషాధికతయాప్రాయ
శ్చిత్తంప్రదర్శితం||తదేవాహ||—|| శ్లో|బ్రహ్మహత్యయరోగీన్యాత్సురా పీష్ణా
వదంతకః|నువణాచోరంకుసభేదుచ్ఛర్తాగురుతల్పగః | ఇత్యాదినిమిత్తైః ప్రా
ప్తతత్తద్దోషశాంత్యర్థం కుత్రచిన్తరణాంతకంకుత్రచిత్తున స్సంసారరూ
పం కుత్రచిన్త హనదీస్సానరూపం కుత్రచిద్ధోషరూపం కుత్రచిజ్జపరూపం
కుత్రచిత్సృతిగృహీతద్రవ్య చతుర్థాంశవ్యయరూపం కుత్రచిచ్ఛాం ద్రా
యణాదికృచ్ఛాగ్రిహరణరూపం ప్రాయశ్చిత్తంభవతి|| —|| కానిచిన్త హాపా
తకాని బ్రహ్మహత్యాదిజనితాని కాని చిదుపపాతకాని తులాప్రతిగ్రహేది

జనితాని ఇక్ష్వాదిపాపాని సవవిధాని సంతి | తేషాం ప్రాచీనత్వత్తాకరణేవణాచ
తుష్టయస్య సరకప్రాప్తిః | తస్మాదేతత్ప్రాచీనత్వం కర్తవ్యం | యద్యత్ప్రాచీనత్వం ప్రతిపదోక్తం | తతః కర్తవ్యం | న తుస్మాదాది | య
స్య యన్నామధేయం పితృభిః కృతం తేన హతా తేన తం ప్రకటయతి | ఏవం
ప్రాచీనత్వమపి || అస్మిన్ ప్రాచీనత్వవిధానే సువణాకృచ్ఛ | ధాన్యకృ
చ్ఛాదికం సర్వతత్త్వకరణే ద్రష్టవ్యం సర్వమత్రాధ్యాయే నిరూపితం ||
బ్రహ్మహత్యాసురాపానస్వర్ణస్త్రైయగురుతల్పగమనాని తత్సంయోగశ్చేతి
పంచమహాపాతకాని | ఉపపాతకాని తుతులాపురుషదానతదితరదానప్రతి
గ్రహజనితాని | సంకరీకరణమలీకరణాపాత్రీకరణజాతిభిః శకరాఖ్యాని
క్రమాద్ధింసాచార్యవృత్తిచారాభివ్యభివృద్ధిజనితాని | ప్రక్షణికాని దురన్నభో
జనదుస్సంగదురాలాపాన్నానభోజనాదిజనితాని | ప్రాచీనత్వవంతి పా
పాని బహుని సంతి | తేషాం బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాం చ సర్వపు
రాణస్తృతిజ్యోతిషవైద్యాగమోదగ్రంథభ్యుత్పత్తిభ్యస్సంగృహ్యతత్త్వప్రా
చీనత్వం బ్రహ్మతత్రాదౌ బ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వమాహ || — ||

—* బ్రహ్మహత్యాప్రాచీనత్వం *—

లింగపురాణే || శ్లో || ప్రాచీనత్వవిధిం వక్ష్యే శృణుధ్వం సుసమాహితాః |
ప్రాచీనత్వవిశుద్ధాత్మా సర్వకర్మఫలం లభేత్ | ప్రాచీనత్వవిహీనస్తుయ
తిరించితురు తేష్విజాః | తత్సర్వం నిష్ఫలం యాతి సలభేత క్రియాఫలం || కామ
క్రోధవిహీనైశ్చ ధర్మశాస్త్రవిశారదైః | విప్రైస్సధర్మమోద్రష్టవ్యస్స కర్మ
ఫలలిప్సుభిః | ప్రాచీనత్వాని చీర్ణాని నారాయణపరాజ్ఞుభైః | నిష్కునంతి
విప్రేంద్రాస్సురాభాండమివాపగాః || బ్రహ్మహత్యసురాపీచస్త్రైయగురుత
ల్పగః | మహాపాతకీనస్త్యైతత్సంయోగీ చ పంచమః | యస్తు సంచత్సరంత్యై
తైశ్చ యనాసనభోజనైః | సంవసేత్సహతం విద్యాత్పత్తితం సర్వకర్మసు | అజ్ఞా
నాద్భ్రాహ్మణం హత్యాచిరవాసాజటిభవేత్ | స్వేనైవ హతవిప్రస్యకపా
లమపి ధారయేత్ | తదభావే మునిశ్రేష్ఠాః కపాలంచాన్యమేవ వా | తద్ద్రవ్యం ధ్వ
జదండేతుధృత్వా వనచరోభవేత్ | వన్యాహరోభవేన్నిత్యమేకాహరోమితా
శనః | సమ్యక్సంధ్యాముపాసీత త్రికాలం స్నానమాచరేత్ | అధ్యాపనాధ్యయ
నాదీనవర్జయన్ సంస్తరేద్ధరిం | బ్రహ్మచారిభవేన్నిత్యం గంధమాల్యాదివర్జయే
త్ | శీర్డాన్యుపవసేద్దైవపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచ | యదివనైర్విర్జయేత్ గ్రా

మేభిత్సాంసమాచరేత్ | శరావపాత్రపాణిస్సాన్యద్వారస్థోవిష్టుతత్పరః || వదే
 చ్చబ్రహ్మహస్తీతిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ | చతుర్వర్ణేషువాభైశ్చంత్రివణైః
 వ్యధవాచరేత్ | మృష్టామృష్టావివేకేనహ్యేకకాలంతుభోజయేత్ | ద్వాదశా
 బ్రవతంకుర్యాదేవంపరిపరాయణః | బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికర్తార్హశ్చస
 జాయతే | వ్రతమధ్యేమృగైర్వాపిరోగైర్వాపినిపాతితః | గోనిమిత్రంద్వి
 జార్థంవాప్రాణాన్వాపిపరిత్యజేత్ || తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి | బ్రహ్మహారఘ
 నందన||—|| సుహందపురాణే|| శ్లో|| మహాయుధైజనత్యోభేమహాదేవాలయాది
 షు | గ్రామదాహేచారసంగేపాషాణలగుడాదిభిః | అజ్ఞానాద్భ్రష్టాణం
 హత్వాజటాచీరధరోభవేత్ | స్వేనైవహతవిప్రస్యకపాలంధారయేన్ముదా||
 తదభావేమునిశ్రేష్ఠాః కపాలంచాన్యమాదరాత్ | తద్ద్రవ్యంధ్వజదండేతు
 ధృత్వావనచరోభవేత్ || వన్యాహరోభవేన్నిత్యమేకాహరోమితాశనః | స
 మ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరేత్ | అధ్యాపనంచాధ్యయనంవ
 ర్జయన్ సంస్తరేద్ధరిం || బ్రహ్మచర్యవ్రతనిత్యంచరేద్గంధాదివజ్జీతః | తీర్థా
 న్యుపవసేన్నిత్యంపుణ్యక్షేత్రాశ్రమాణిచయదిజన్తైర్మజేవేత్ | గ్రామేభిత్సాట
 నంచరేత్ | లోహితేనశరావేణహ్యఖండేనగృహంకరేత్ | వదేచ్ఛ | బ్రహ్మహ
 స్తీతిసప్తాగారాణిపర్యటేత్ | చతుర్వర్ణేషువాభైశ్చంత్రివణైఃవ్యధవాచ
 రేత్ | మృష్టామృష్టావివేకేనతదన్నంనాపకుత్సయేత్ | ద్వాదశాబ్దంవ్రతంకు
 ర్యాదేవంపరిపరాయణః | వ్రతమధ్యేమృగైర్వాపిరోగైర్వాపిహతోయ
 ది | గోనిమిత్రంద్విజార్థంవా నార్యర్థంయదివామియేత్ | | బ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నోతిద్వాదశాబ్దవ్రతేనవై||—|| బ్రహ్మండపురాణే || పాషాణలగుడా
 నైర్వైర్వావిషేషైర్వాహంతిపూర్వజం | అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపిపరప్రేరణయా
 నృప | స్వయంసమీచంతిచ్యుత్ భృశ్యవైశ్యస్త్రపాణిభిః | తస్యైవహతవి
 ప్రస్యవస్త్రందండాగ్రుడివ్యహా | పానార్థకంతతరపాలంచ తదభావేన్య
 మేవవా || ధృత్వావస్త్రంతధాశాణంలజ్జాసంవరణాయవై | జాన్వోర్హర్ధ్య
 మధోనాభేర్విహస్తిత్యమతంప్రితః | ఆజిమాగేకుటీంకృత్వా గాత్రైః
 పరిఃక్షయేత్ || ద్వివారంప్రవిశేద్దామంతాసాంసంరక్షణాయవై || తనోకుసు
 పకాలేతుభిత్సార్థం | గ్రామమాశ్రయేత్ | అఖండేనశరావేణరక్తవణేససర్వ
 తః | సమ్యక్సంధ్యాముపాసీతత్రికాలంస్నానమాచరన్ || భిత్సార్థకంప్రవిశే
 ద్దామమపధేనసకుత్సయన్ || అన్యంగృష్టావతదాగచ్ఛేత్పతితోహమితీరయన్ ||

చతుర్వర్ణేషు వాభై తుం త్రివర్ణేష్వధవాచరేత్ । మృష్టామృష్టావివేకేన
 హ్యేక కాలంతుభోజయేత్ । భుక్త్యాధస్వకుటీరేతుస్వపేద్యైవమనుస్తరత్ । నా
 రాయణంమహాపాపహరిణంలోకదాయకం । వ్రతమధ్యమృగైర్వాపిరోగై
 ర్వాపినిపాతితః । గోనిమి త్తంద్విజాధంవాప్రాణాన్వాపిపరిత్యజేత్ । ద్వాద
 శాబ్దంవ్రతంకుర్యాదేవంహరిపరాయణః । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతికమణా
 నేహజాయతే । పాకమాహాహశ్చేహజాయతే ॥ —॥ అపిచ । మహాయు
 ధముపాగమ్యనిసృజ్యచశిరోరుహం । ఉభయోర్మూర్ధ్వహయోర్మణ్యధ్వజు
 కమణ్యకంముదా । ప్రవిశేచ్ఛతదాహస్యరేనంబాజ్ఞేన్మపాత్తజాః । హత
 శ్శుద్ధిమవాప్నోతిబ్రహ్మహాపదీనదా ॥ —॥ అపిచ ॥ స్వేనైవనిహతంవిప్రు
 సమాలోక్యనిమిత్తజైః । భృత్యాదిభిస్సపాపాశ్చాపశ్చస్త్రైపపరాయణః ।
 మహాతీమటవీం గత్వాస్నాత్వాప్రతనదీజలే । గోశకృచ్ఛుషుమానీయ రాశిం
 కుర్యాన్నహ త్తరంపహ్నింప్రజ్వాల్యసహసాఘృతా క్తస్తత్రసంవిశేత్ । కా
 రీషమధ్యఉపవేశయేదిత్యధః । తేనైవమృతిమాపన్నః కించితిహించిత్త దాగ్ని
 నా । బ్రహ్మహాశుద్ధిమాప్నోతి ద్వాదశాబ్దాదృతేన్మప ॥ —॥ అపిచ ॥ బ్రహ్మహా
 పూర్వపద్ధతా వగహనంజనపద్ధితం । తత్రైవపూర్వవత్సాన్వితా వప్రత
 మూలముపావిశత్ । నాపితస్యత్పరంధృత్వాసముజ్జ్వాల్యపలతాశనం । శరీ
 రంకణశ్చిత్యా వత్సన్క్రీవపశ్చాన్సమర్చయేత్ । యదామృతిమవాప్నోతితతః
 పూతోహివిప్రహః ॥ —॥ అపిచ ॥ మహాక్రతుముపాగమ్యయాజకేభ్యోజలంవ
 హత్ । బ్రహ్మహాసిక్తదేహస్సక్ శుద్ధిమాప్నోతితత్త్వణాత్ । యద్వాదద్యాద్దివి
 జేంద్రాణాం గనామయుతముత్తమం । ఏతేష్వన్యతమంకృత్యా బ్రహ్మహాశుద్ధి
 మాప్నుయాత్ । ఏతదజ్ఞానవిషయం । అయంబ్రాహ్మణో నహంతవ్య ఇతిజ్ఞా
 త్యాపిస్వయంభృత్యాదిభిర్వావైరనిమిత్తతయా బ్రాహ్మణంహన్యాత్ । తన్ని
 రాసాధం చతుర్వింశతివపాణి పూర్వపద్ధ్యైతంకృత్యా శుద్ధిమాప్నోతి ॥
 —॥ తదాహ గౌతమః ॥ యోవిప్రో బ్రాహ్మణంహన్యాత్ జ్ఞాత్యాభృత్యాదిభి
 ర్యదాచతుర్వింశతివపాణివ్రతకృచ్ఛుద్ధిమాప్నుయాత్ । అన్యానిపూర్వో
 క్తానిసకృదాచరణీయాని । గవాంద్వయ్యయతందత్యా శుద్ధిమాప్నోతిత్యధః ॥
 —॥ తదాహ పంచబలి ॥ తస్యనిర్వేషః । అంత్యేకుటింకృత్యా వాగ్యతశ్శపశిరధ్వ
 జోర్ధశాణిపక్షమథో నాభ్యుపరిజాన్వాచ్ఛద్ధ్య । తస్యపంథాలంతరావత్కేని
 దృష్ట్వాచాన్యముతాహ్రీమేత్ । ఖండేనలోహితకేన శరావేగోమేపతి

ష్టేతః కోభిశ్చస్తాయభిక్షామితసప్తాగారాణిచరేత్ । సావృత్తిఃఅలభ్యాపవా
సః । గాశ్చరక్షేత్ । తాసాంనిషకాగ్రముద్రప్రవేశనే ద్వితీయోగ్రామేధణః ద్వా
దశవహాణిచరితా వసిద్ధస్సస్త్రిస్సంప్రయోగః । ఆజపథే వాకుటింకృత్యా
బ్రాహ్మణగవ్యృషజిగీషమాణావసేత్తిక్రిప్రతిరాద్ధోపజిత్యవాముక్తః । ఆ
శ్వమేధికంవాపభృథమవేత్యముచ్యతే ఇతి॥ — ॥ అపిచ । మారూండేయః॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాద్భృహ్మహత్యా పశ్చాద్ద్విజఇతిస్తరీ । పశ్చాత్తాపస
మాయుక్తోరాజానమనుసంవిశేత్ ॥ పాపంతస్సైవివేద్యాధతాప్తీంత్యైత్త
దగ్రతః । రాజాపిభయమాపన్నఃప్రాడ్వివాకమత్యైస్థితః । అయోరూపంనరం
కృత్వా తాపయిత్వా ధవహ్నిచా ॥ పునఃప్రజ్యాల్యతైలేనతమాహూయేద
మబ్రవీత్ । స్థితేషుసేర్వవణైఃషుపశ్శత్స్వపినరేశ్వరః । ఉపగూహయతంవిప్రం
జ్వలంతంశైలవహ్నిధిః॥ మరిష్యసియదానేనతతశ్శుద్ధిమవాప్స్యసి । ఇతిరా
జ్ఞోపవశ్శుక్రత్వాసూమిణం తాముపగూహయేత్ ॥ మృశిశ్శుద్ధిమవాప్నోతినా
న్యధాశుద్ధిరప్యతే — రాజకృత్యమాహుంగపురాణే ॥ శ్లో॥ పట్టణేవాస్యరా
ష్ట్రేవాద్యోవిప్రోబ్రహ్మహాభవేత్ । నిమిత్తైరుతవాస్వేన గ్రీవాకషణపీడ
యా । అహూయతంద్వజంపుష్టాశ్రుత్వాపప్తైశ్శుభాంగిరం । బ్రహ్మహ
త్యాంవినిశ్చిత్త్యశ్రుతిత్వాతచ్ఛిరోరుహం । శిఖామిశ్కర్త్యః॥ శ్లో॥ బ్రహ్మసూత్రం
త్రిధాచ్ఛిత్వాపిశితాశనవాహనం । ఆరోహయిత్వాతత్పాలైశపంతప్రమ
యంతిభేత్ । గురుతప్తేభగఃకార్యస్సరాపానైసురాధ్వజః । సైయేతుశ్వపదం
కార్యంబ్రహ్మహాణ్యశిరాఃపుమాన్ ॥ ఏవంకృత్వాతుశాస్త్రేణ నిర్వాసో
విషయాద్భవీః । అన్యధాదోషమాప్నోతిరాజ్ఞాయదినిరాకృతః ॥ తత్పుత్రా
స్తస్యహననేనహయాస్తైయదాభవన్ ॥ తానప్లేపం పునఃకృత్వా నిర్వా
సాన్యేపూర్వవద్భవీః ॥ తత్తైత్రంబహుళంధాన్యంపశ్చారామాదికంచయత్ ।
తత్సర్వంచేవతాప్రీత్యైరాజాకుర్వాద్యధాహాతః ॥ విచార్యబహుధారా
జాపత్తిపుత్రాదికాస్తుహుః । దోషవంతస్తథాతేపి కతకవ్యా రాజవల్ల
భైః ॥ నోచెద్ద్రవ్యంచధాన్యంచగాజానవ్యయమాచరేత్ । కృతత్రైగ్రామఃప
రిత్యజ్యస్తైత్రాయాంకులమేవచ ॥ ద్వాపరతేగ్ధృహంసర్వంకలౌకర్తానిరస్య
తే॥ కలౌద్వాదశబ్దవ్రతాచరణైఃసహ కైమప్రాయశ్చిత్తైష్యష్టశక్తశ్చే
ద్రాజద్వారైసభాంమేళయిత్వాత్తైరనుజ్ఞాతో ధర్మశాస్త్రేక్రవిధినాబ
హ్మహాద్యైయుతసంఖ్యయాగాఃవిప్రభ్యోదద్యాత్తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఏ

తదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞానవిషయేతుతత్తైగ్గుణ్యం దేయమితికెచిద్వందతి । తద
యుక్తం॥ మరణాంతప్రాయశ్చిత్తమేవవిహితంనేతరత్॥ —॥ తదాహగౌ
తమః॥ శ్లో॥ జ్ఞాతా వజ్ఞాతా వ్యద్విజోయస్తుహనేద్విప్రంహిదైవతః । తస్యైవ
మరణాంతంహిప్రాయశ్చిత్తంనచాన్యధేతి॥ తదభావేద్వాదశాబ్దవ్రతంకుత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తథాచశ్రుతిః ॥ ఇతియోఽపగురతైశ్చతేనయాతయాద్యో
నిహనత్సహస్రేణయాతయాద్యోలాహితం కరవద్యావతః ప్రసూంద్యపాం
సూక్ సంగృహ్యతావతస్సంవత్సరాక్ పితౄలోకం నవ్రజానాదీతి తస్మా
ద్బ్రాహ్మణాయనాపగురేశనసహస్యాన్నలోహితంకుర్యాదై తావతాహై
నసాభవతీతిరాజాదండయేత్ ! అతపిత్రాబ్రహ్మణానహంతవ్యః॥ —॥ తదా
హమనుః॥ అపగురతోనామబ్రాహ్మణహననోపాయః । తంసమ్యగ్విచార్య
రాజాదండయేత్॥ శ్లో॥ శతేనాపగురిందండాత్సహస్రేణహతంద్విజం ద్విశ
తేనతదాదండాద్విప్రేదృష్ట్యాసృజంస్తృపగతిహతంబ్రహ్మహంతారం॥ నిష్క
ప్రమాణంస్తైయప్రకరణేభిహితం॥ —॥ ఆధబ్రహ్మహంతారంప్రతివిప్ర కృ
త్యమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ శ్లో॥ నిశ్చిత్తబ్రహ్మహంతారంభాషా సందర్శనాది
భిః । మేళయిత్యాద్విజాక్ సర్వాక్ రాజ్ఞాయద్యతక్రాంతంపురా ॥ తత్సర్వంస
హసాకృత్వానిర్వాసోవిషయాద్భూషీః । ॥ తత్పత్నీంతనయాంతైచ్చవనదో
షాచుదివతయేత్॥ తేషామపివశంకాస్యాత్తైనసాకంవివాసయేత్ । నోచే
త్తద్వృత్తిధాన్యాదీక్ తేభ్యోదత్వాధశిక్షయేత్ ॥ యాయంతేన సహనగం
తవ్యానసంభాష్యానస్తరణీయా ఇతిశిక్షాప్రకారః ॥ ఇతిశిక్షాకృత్వాగృహం
సంశోధ్యతాంస్తత్రస్థాపయేయః ॥ అన్యధావిప్రాపిరాజదండేనదండయే
యః॥ —॥ దండప్రకారమాహకౌమే॥ అయోరూపంద్విజంకృత్వామూ
ఢఃహీనంప్రతాపయేత్ ॥ సంతప్తంపురుషందృష్ట్యాతైలసిక్తంప్రజజ్వలః
పా॥ వదేయస్తైలసంయుతం । తంచబ్రాహ్మణమహూయ ఉపగూహయ
మాచిరం ॥ మృత్యావోషవిముక్తౌభూరన్యధావ్రతమాచర ॥ ద్వాదశాబ్దవి
ధానేనశుద్ధోభవతుచహాసి । అశక్తోవ్రతమాచతుఃమేవంకృత్వావిశుద్ధ్య
సి । ఇతిరాజాభావేతదనుమత్యావిప్రాజ్ఞాప్రకారః । ఇతిబ్రహ్మసూత్యాప్రా
యశ్చిత్తం॥ — గురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథగురుహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ । లింగపురాణే॥ శ్లో॥ జనితా
చోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి । శ్వశురశ్చాగ్రజోభాగితాపంచైతే

గురవస్త్వతాః॥గురుణాంజనకశ్చేష్టఃపూజ్యాత్పూజ్యతమోవిసః ॥ మన
సావినహంతవ్యోనహింస్యశ్చతథాపితా ॥ ద్రుంసేప్రాయశ్చిత్త విశేషమాహ
సుందపురాణే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానజ్ఞనకంహవ్యాస్మిమితైబహుభిర్ద్విజః । త
స్యోక్తంమరణాంతంహిప్రాయశ్చిత్తంవసేషిభిః । చతుర్వింశతి వర్షాణివ
తంకృతా వపిశుద్ధ్యతి ॥ ద్వ్యయుతంవాగవాందానంకృతా వశుద్ధి మవాప్ను
యత్ ॥ అధవాపూర్వవత్కృతా వగురుహశుద్ధిమాప్నుయత్ ॥ శ్లో॥ ధృ
తాగ్రహననేప్యేవంవేదితవ్యం । గురవోబహవోనారదీయేదర్శితాః ॥ మం
త్రోపదేష్టావేదానాం తథాధర్మకవిబోధకః ॥ సన్యాగదాయా బుద్ధినా
మాచార్యోవ్రతబంధనైపురాణసంహితావక్తా సితశస్త్రోపదేశకృత్ ॥ ని
షేకాదిశ్శశానాంతం చృత్యాచార్యేనయోజిః । వేదాంతో షణ్షద్యాక్య
స్యోపదేష్టాగురుర్మహాః॥ ఏతేనైగురువః ప్రోక్తానైషుద్రోహం నకారయ
త్ ॥ తేషామన్యతమంహత్యావరేద్భుక్తాహణావ్రతం । దీక్షితంక్షత్రియం
హత్యాచరేద్భుక్తాహణావ్రతం । అగ్నిప్రవేశసంవాపి మరుప్ర పతనంత
థా॥ దీక్షితంబ్రాహ్మణంహత్యాద్విగుణంవ్రతమాచరేత్ ॥ స్నాతకంత్వత్వీక
జంహత్యామాతామహమధాపివా ॥ మాతులంభావుకంస్యాలంజామాతర
మధాపివా॥ ఆచార్యాదివధేవైవ్రతముక్తంచతుర్గుణం । చతుశ్చత్యరిం
శత్సంసారపూతస్సాన్తకః । సప్తహవిర్బజ్ఞా స్సప్తపాకయజ్ఞా స్సప్తసం
స్థానిషేకాదిషోడశకర్తాణి పంచమహాయజ్ఞాః ప్రాణాగ్నిహోత్రం శ్రావణ
హోమశ్చేతి చతుశ్చత్యరింశత్సంసారాః ॥ ఏతైఃపూతఃస్నాతకః । య
స్సావ్యధ్వరదీక్షాగురుస్సపిషబుష్వక్ ॥ శ్లో ॥ హత్యాతుపిప్రమాత్రంచెచ్చరె
త్సంవత్సరంవ్రతం । అధవాగోసహస్రంపాదత్యాశుద్ధిమవాప్నుయత్ ॥ త
స్యోపనయనంభూయః పునస్సంసారమాదరత్ ॥ ఏషవిప్రస్యగదితఃప్రా
యశ్చిత్తవిధిర్ద్విజాః ॥ ద్విగుణంక్షత్రియస్యోక్తంత్రిగుణంతద్విశస్త్రస్సంప్ర
బ్రాహ్మణంహంతియశ్శూద్రస్తంహాసల్యంవిదుర్బుధాః । రాక్షసైవశ్శతౌక
తవాగ్నిశస్త్రేషునిశ్చితం । బ్రాహ్మణీనాంవధేత్వధ్వంపాదస్సాస్యతర
న్యకావధేః హత్యాత్వసుపశితానైవ్రతధాపాదవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాతు
క్షత్రియంవిప్రష్టడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ సంవత్సరత్రయంవైశ్యంశూద్రంహ
త్యాతువత్సరందీక్షితస్యస్త్రియంహత్యాబ్రాహ్మణీంచాష్టవత్సరం ॥ బ్ర
హ్మహత్యావ్రతంకృత్యాశుద్ధోభవతినిశ్చితం । ప్రాయశ్చిత్తవిధానంచసర్వ

త్రమునిసత్తమాః ॥ వృధాతురస్త్రీబాలానామధకముక్తం మనీషిభిః॥—॥
ఇతిహేమాద్రివిరచితేధమకశాస్త్రైఃప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయగురుహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్॥—॥

—*క్షత్రియస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాచయశ్చిత్తం.*—

అథక్షత్రియస్య విప్రహననైఃప్రాచయశ్చిత్తమాహ కుర్మ పురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాద్బాహుజోవిప్రంనిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః ॥ పశ్చాత్తాపసమా
యుక్తోద్విగుణంవతమాచరేత్ ॥ దీక్షితంబ్రాహ్మణంహత్యాస్పృతకం త్వ
త్విజంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవచాతుగుణ్యవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాతు
విప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతువారీణాం ద్వాద
శాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ వధేత్వనుపనీతానాంతదధంవ్రతమాచరేత్ ॥ క్షత్రి
యైః స్వకాహంతాషడబ్దంవ్రతమాచరేత్ ॥ దీక్షితస్య స్త్రియంచాత్వాబ్రా
హ్మణీంచాష్టవత్సరం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతకృత్వాశుద్ధిణాహోత్రేనిశ్చితం
ఆత్రేయాంచస్త్రియంవాపిస్వయంచాత్వావిషాగ్నిభిః ॥ ఆత్మశుల్కసుపర్ణం
వాదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ —॥ శ్లో॥ వివాహస్యదినాదూర్ధ్వంయా
నారీగతభస్మిణీ ॥ ఆత్రేయానైవవిఖ్యాతామహాపాపపణాశినీ ॥ ఉతశిశ్వుల
యాబుద్ధాయానారీపతిసేవిని ॥ కర్తృణామవసావాచాతామూత్రేయాంవిదు
ర్భుభాః ॥ అథసాద్యస్యయుతందద్యాగ్రవాంహత్యావిముక్తయే ॥ పూణకగ
ర్భవధేరాజాదద్యాద్రానంగవాంశతప ॥ విప్రస్యేశిశేషః ॥ షడ్మాసేపంచమా
సేవాతదధకందానమాచరేత్ ॥ — ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేధమకశాస్త్రైః
ప్రాచయశ్చిత్తాధ్యాయేక్షత్రియస్యవిప్రహననప్రాచయశ్చిత్తమ్॥

—*వైశ్యస్యవిప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

అథవైశ్యస్య విప్రహత్యాప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురాణే॥
శ్లో॥ అజ్ఞానాదురుజోహత్యాబ్రాహ్మణంఃక్షితంచవా ॥ గురుమాచారికర్మ
స్థంక్రోధైర్యంవర్జితంతథా ॥ ఆచార్యాదివధేచైవక్షత్రవద్భగితమాచరేత్ ॥
హత్యాతువిప్రమాత్రంచచరేత్సంవత్సరద్వయం ॥ బ్రాహ్మణీనాంతునా
రీణాం ద్వాదశాబ్దవ్రతంచరేత్ ॥ హత్యాత్వనుపనీతానైవ్రతదధకంవ్రతమా
చరేత్ ॥ వైశ్యశ్చేతఃస్వకాహంతాషడబ్దంక్షత్రవద్భగితం ॥ దీక్షితస్య
స్త్రీయంచాత్వాబ్రాహ్మణీంచాష్టవత్సరం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతకృత్వా

వైశ్యశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అత్రేయీంచస్త్రీయంచాపి స్వయంహత్యావి
 మాదిభిః । గవాందద్యాచ్చద్వ్యయుతంచప్రేభ్యోభక్తితః క్రమాత్ ॥ గభా
 స్థాంరోగిణీంనారీంవిధవాంచాతపస్విసీం । హత్వోరుజ సతశ్శుద్ధ్యైర్భ్రహ్మ
 హత్యావతాదిమా ॥ ద్వ్యయుతగోదానంచైశ్యస్యవ్రతాచరణాభావాత్ ।
 షడ్మాసేపంచమాసేవా తదధికందానమాచరేత్ ॥ ఏకగజ్జానవిషయం ॥ అ
 యంచప్రతిష్ఠాత్వావై శ్యస్తుద్విగుణంచరేత్ ॥ ఇహైవైశ్యస్యవిప్రదిహత్యా
 ప్రాయశ్చిత్తం ॥ శూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథశూద్రస్యబ్రహ్మహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహుం గప్తురాణే॥ శ్లో॥ పా
 దజోముఖజంహత్యా శ్రోత్రియంయాజకింతధా । వ్రతినందీక్షితంచాపిఆచా
 ర్యంవేదపారగం ॥ స్నాతకంత్యత్వజంవాపికమిష్టంవిష్ణుతత్పురం । అజ్ఞా
 నాదాయుధాదైశ్యశ్చపరప్రేరణాయాది । పశ్చాద్విప్రభిక్షాత్వా పశ్చా
 త్తాపసమర్పితః ॥ అంసెముసలమాధాయగత్వా రాజానమంజసా । కర్తా
 దక్షితతస్యైవతేనదండ్యోయధాహతః ॥ యదిజీవే తైనహతస్తదాశుద్ధిమ
 వాప్నుయాత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి రాజాభవతికిన్చీసి ॥ — సగ్రంధపు
 రాణే॥ శ్లో॥ శూద్రోవిప్రంయదాహన్యా త్సాధనే ఒకహుభిస్సవ్యయం । త
 న్మోసల్యవధంప్రాహుర్విప్రాధమకపరాయ ॥ కేచిద్భంతికారీషవధం
 తస్యైవపాపినః । హతస్తుశుద్ధిమాప్నోతిరాన్యధాశుద్ధిరిష్యతే ॥ — కేచిపు
 రాణే శ్లో॥ బ్రాహ్మణందీక్షితంసోమయాజినంశ్రోత్రియంతధా ॥ గురుమాచా
 ర్యవ్రతినాపాదజోఽజ్ఞానతోహనేత్ । తస్యమాసలజండండంవధంకారీషమేవ
 వా । ద్వయోరన్యతరంపుత్రకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ — బ్రహ్మాండపురా
 ణే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాత్వాదజోవిప్రంశ్రోత్రియంసోమయాజినం । వ్రతినందీక్షితం
 దీక్షుకదర్శినంకర్తృకౌశలం । హత్యారాజానమాసాద్య కమాచక్షిత బుద్ధి
 మాక ॥ రాజాముసలమాదాయబ్రహ్మస్థానంశీరస్తలే ॥ హన్యాన్మృతోవా
 చుదిహజీవేద్వాసానదోషభాక్ ॥ ఉతకారీషమాసియరాశీకృత్యఖనస్తలే । బ
 ధ్వాతంతప్రసిష్యదాహయేత్సవ్యభటైర్ముదా ॥ ద్వాభ్యాయదావృతశ్శా
 ద్రస్తదాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । జిహ్వాంసంతంజిహ్వాంసీయాదితిశాస్త్రేషుస్ప
 తం । బ్రాహ్మణీంస్తవిరాంహత్వాసిధవాంచాసువాసిం । యవతీంపాదజో
 హన్యాదాతేయంస్రమదాహపి । పూర్వవద్దండయేద్రాజాద్వయోరేకేననా

న్యధా । బాలాంకన్యాయదాహన్యాత్తదాతేనై వకారయేత్ ॥ శిశుం హ
త్వా యదాశూదోగభామాత్రం యదాహనేత్ । హస్తద్వయంతదాచ్ఛి
త్వా నిర్వాసోఽవిషయాద్భుషిః ॥ శూదోగహన్యాత్తధానారీంశిశుంకన్యా
మధాపివా । వృద్ధాంసువాసిసీంవాపి ఆత్రేయాయవతీమపి । గురుంవాది
క్షితంసోమ యాజినంవ్రతినంతధా । ఏతేషామననంశ్రుత్వా రాజాదో
షపరాజ్ఞుః ॥ మూత్రేణశిరసిస్నాప్త్య వాపయిత్వాశిరోరుహం । కణౌ
నాసాంతధాచ్ఛిత్వా నిర్వాసోఽవిషయాద్భుషిః । కన్యాబాలవధేగభా
పాతనేవిప్రయోషితాం ॥ పూర్వవద్దండయేద్రాజాహ్యస్యధానరకంవ్రజేత్ ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే శూద్రస్యవిప్ర
హత్యాదిప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*బ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథబ్రాహ్మణస్యక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండపురా
ణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మణఃక్షత్రియంహత్యా యుద్ధేవాన్యత్రభూతలే । స్వయం
నిమిత్తైర్బహుభిఃక్షత్రహంతాభవేత్తదా ॥ వీరహత్యాపనుత్త్యథః ॥ ధేను
దానసహస్రకం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నదానైజఃపహూమకైః ॥ —
లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోబాహుజందైవా ద్విషవహ్యుత్తపాతనైః ॥
హత్యాఽజ్ఞానాత్తదాజ్ఞాత్వాచరేద్ధేనుసహస్రకం ॥ — ॥ గారుడపురాణే ॥
శ్లో ॥ సంగ్రామేగ్రామదాహేవా రాజ్యతోభేమహాభయే ॥ పట్టభద్రంచరా
జానమితరంశబ్దమాత్రకం । హత్యాపశ్చాత్తాపయిక్తోద్విషసహస్రంగవాం
చరేత్ ॥ రాజమాత్రేసహస్రంస్యావ్యోసానారామణస్వయం । చరేత్ద
ద్యాదిత్యధః ॥ నరాణాంచనరాధిపమితి గీతాస్త్రరణాన్నారాయణాంశస్య
తస్యహననే చోషబాహుశ్యాత్ప్రాయశ్చిత్తం ద్విగుణముక్తం ॥ క్షత్రియ
మాత్రహననే సహస్రధేనుదానం ॥ — ॥ సగుండపురాణే ॥ శ్లో ॥ పట్టభద్రం
ద్విజోహత్యా రాజమాత్ర మకామతః ॥ తతోరాజేతిచజ్ఞాత్వా పశ్చా
త్తాప పరాయణః ॥ ద్విసహస్రం గవాందద్యా ద్విప్రేభ్యోదక్షిణాదిభిః ।
ఇతరేతు సహస్రంస్యాదిత్యాహభగవాన్యమః ॥ — ॥ పద్మపురాణే ॥
ఉత్తరఖండే ॥ మహాయుద్ధే జన్మతోభేగ్రామదాహేబలాపుత్రే దండపాషాణ
రజ్జ్వాద్యై నిమిత్తైః క్షత్రియహనేత్ ॥ పట్టభద్రంప్రమాదాద్వాద్విసహ
స్రం ప్రశాంతయే ॥ సహస్రమిత రేదద్యాత్తస్మాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే । తత్ప్ర

త్పింతత్సుతంపుత్రీం హత్యాఽజ్ఞానాన్నిమిత్తకైః ॥ తదధఃతస్యచారేషు
తత్పాదముభయోఃక్రమాత్ ॥ గభామాత్రేశికౌ తస్యదద్యాద్దశగవాంద్విజః ।
పునస్సంసారమాత్రేణ శుద్ధోభవతి పూర్వజః ॥ విప్రస్యవీరహత్యా
యా అతిగహీతత్వాత్పాద్యుచ్చిత్తబాహుళ్యం పునస్సంసారశ్చ ॥ — ॥
ఇతివిప్రచాండక్షత్రియహత్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

విప్రచాండవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తం

అథవిప్రచాండవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥
శ్లో ॥ బ్రాహ్మణస్సాంపరాయేవా గ్రామదా హేజనాకలే ॥ నద్యుత్తరణకా
లేవాప్యజ్ఞానాదూరుజంహనేత్ ॥ దండపాశ విమైరవ్యై నిమిత్తైర్బహు
భిన్యస ॥ పశ్చాత్తాపసమాధ్యుక్తో ధేనునాం శతమాదరాత్ ॥ — ॥
బ్రహ్మాండే ॥ శ్లో ॥ జలొత్తారే జనతౌభే సంగ్రామే దేశవిప్లవే । గ్రామ
దా హేచముఖజో నిమిత్తైఃపూర్వసంభవైః । అజ్ఞానాద్ధంతితస్యైవపా
ద్యుచ్చిత్తంమనీషిభిః ॥ కథితందోషశాంత్యధః ధేనుదానంసవత్సకం ॥ తస్యో
పనయనంఘాయః పంచగవ్యంపిబే త్తత ఇతి ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥
ముఖజోఽజ్ఞానతోదైవాన్నిమిత్తైఃబహుభిఃపుధక్ ॥ వైశ్యంహంతియదాలో
కతదాధేనుశతంనృప ॥ దత్వాపశ్చాత్సునఃకర్తృ పంచగవ్యమనంతరం । ఏ
తదజ్ఞానవిషయం ॥ జ్ఞాత్యాద్విగుణందద్యాత్ ॥ — ॥ బ్రహ్మకైవలైః । వై
శ్యంసమర్థమితరం తస్పిత్పింతత్సుతంసుతాం । నిమిత్తైఃహాననోపాయై
బ్రాహ్మణోఽనుదిహంతివై ॥ సద్యఃపతంతిపుణ్యాని కాయానిచ నరేశ్వర ।
తద్దోషపరిహారాధః ధేనునాంశతకంచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంఘాయః
పంచగవ్యమతఃపరం ॥ తత్పత్నీహననేత్వధః తదధఃముభయోఃపుధక్ ।
శికౌతద్గర్భపతనే తయోరధఃమనీశ్వరాః ॥ — ॥ ఇతివిప్రస్యవైశ్యహ
త్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥

— విప్రస్యహత్యాద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం —

అథవిప్రస్యహత్యాద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ । పద్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ బ్రాహ్మ
ణోఽజ్ఞానతోరాజస్విషరజ్జుభిరాదరాత్ ॥ పాదజంహంతిమో హేనసాంపరా
యేజనత్యయే । తత్పాపపరిహారాధః ముభయోలోకయోఃపుధక్ ॥ దశ
విప్రాయ దాతవ్యాశ్నేనపఃపాపశుద్ధయే । తస్యోపనయనంఘాయః పంచగ
వ్యమనంతరం ॥ — ॥ రాజనిజయే ॥ శ్లో ॥ ముఖజోఽజ్ఞానతోఘాపవిష

పాపాణరజ్జుభిః । పాదజంహంతి పాపాత్మా జనసంఘేనదితః । సద్యఃక్ష
రంతిపుణ్యైని పుణ్యనాశాదధిగతిః ॥ తద్దోషపరిహారార్థం దశదద్యాగ్దవాం
ముదా । సవత్సాసాధువృత్తాంవ విష్ణుధ్యానపరాయణః । హత్యాదోషా
త్ప్రముఖ్యేత పునఃకర్త సమాచరేత్ ॥ బ్రహ్మకూర్పవిధానేన పంచగవ్యం
పిబే త్తతః ॥ — ॥ బ్రహ్మాండపురాణే ॥ శ్లో ॥ అస్యజ్యోజ్ఞానతోరాజక జన
సంఘే ప్రజాతుయోపరప్రేరణయా నైర్వార్యా నిమిత్తై హాంకపాదజం । సద్యః
పతతి పాపేన యమలోకమహాత్మరే । దద్యాగ్దశగవాంవిషః పునస్సంసార
మహంతి ॥ — ॥ బ్రహ్మాయామశ్చే ॥ శ్లో ॥ శూద్రంహంతిద్విజోయస్తు నిమిత్తైః
పరభాషయా । జలాత్తారేజనతోభే సంగ్రామేచరం సంకులే । పుణ్యసంఘక్షర
త్యాశు యమలోక సుఖప్రదః । తత్పాపశోధనార్థాయ దశదద్యాగ్దవాంము
దా । ఉపనియనంపునఃకార్యం గాయత్రిదానమేవచ ॥ పంచగవ్యంపిబేత్
శ్చ ఛ్యుద్ధోభవతినిశ్చితం । తద్దారహననివేషితత్పుత్రహననేపిచ । శిశూవ
గర్భపతనేతత్తదర్థం యదాక్రమం । ప్రాయశ్చిత్తమిదంబ్రహ్మకర్థితం ॥ నిస
త్తమిః । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనోయామహాదోషేపిసత్యపితన్యైవనిత్యకర్తాణి
ఫలంతినసంశయః । ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాలోకయోరుభయోస్సుఖీ । అన్య
ధాయఃఖమాప్నోతి పాపీస్యాజ్జన్మజన్మని ॥ — ॥ ఇతి హేమాద్రావిప్రస్యశూ
ద్రవధప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ॥

—*క్షత్రయస్యవైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అధక్షత్రయస్యవైశ్యవధప్రాయశ్చిత్తమాహలింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ బా
హుజస్తూరుజంహత్వా అజ్ఞానాత్ జ్ఞానతోపివా । రోషాద్వామత్సరాద్వా
పియద్వాపిశునవార్తయా । భృత్యైర్వాస్వయమేవాస్త్రై స్తస్యదోషోమ
హాభవేత్ । నరకస్తస్యనత్వాజ్యోభవేజ్జన్మనిజన్మ । తద్దోషపరిహారార్థం
దద్యాగ్దశగవాంవిషః । దశేతిశేషః । తతశ్చ్యుద్ధిమవాప్నోతి మహత్వాహ
త్యయానృప ॥ — ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ రాజాయోధనలోభేనచ ద్వాపిశు
వార్తయా । శస్త్రైర్భృత్యైర్గురుపాయైర్వాప్యూరుజంహంతికామతః । నర
కేనియతంవాసస్తస్యజన్మద్వయేనృప । తత్పాపోపశమాయాలంగవాందశ
కమాచరేత్ । దద్యాగ్దశగవాం । శుద్ధోభవతిపాపాత్మా ఉభయోలోక
కరోరితః ॥ — ॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో ॥ బాహుజోవణిజంహత్వాధనా
ధీహోకవాతయా । శస్త్రజాలకపాదాదిబంధనాదిభిరాదరాత్ । యమ

లోకముపాగమ్య కాలసూత్రమవ్యాతే । తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థం దశ
 ధనూస్సమాచరేత్ । శుద్ధస్తతఃపరంరాజా మత్సరాద్విగుణంభవేత్ ।
 ధనార్థే ద్విగుణం దద్యాదన్యధానారకీభవేత్ । తత్పత్నీంపుత్రికాంపుతం
 హత్యాతదప్యద్రుషాతురః । తదధికంతస్యదా రేషుపాదంపుత్రీకుమారయోః ।
 ఆత్మార్థంవాచనగ్రాహేపాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । రాజారాజ్యమదేనా
 శుకురుతేపాపమాదరాత్ । పాపాన్నరకమాప్నోతి సకాన్నసివర్తతే । రా
 జ్యోబహునిపాపానిసంభవంతిసేదిసే । అతోరాజానసంభాష్యకరోహత్యా
 వృతస్సదా । యస్తాద్ధింతిరాజానో ధనార్థంకామకారతః ॥ రాజాన్వ
 ధర్మనిరతోదేశబ్రాహ్మణపూజకః । సదావిద్యజ్ఞనానేవిత్యరిషడ్వగజిత్సదా ॥
 సదవధమతోరాజా ఇతశ్శబ్దపూరణాః ॥ — ఇతిక్షత్రియస్యవైశ్యధర్మా
 యశ్చిత్తం ॥ —

—*వైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాయశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్యక్షత్రియపథప్రాయశ్చిత్తమాహ । కూర్మపురాణే॥శ్లో॥ఊరు
 జోవిషదానాద్యైరుపాయైర్భూపతింహనేత్ । అజ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాత్పర
 నాక్యానుసారతః । దేశక్షోభేషహతామి రోషాత్ప్రేరణయాపివా । మహా
 దోషమవాప్నోతి వీరహత్యాదురత్యయా । మృత్యావసరకమాప్నోతిరాజాతం
 దండయేత్తదా । పరాధికతయారాజే ధేనుదానశతంవినుః ॥ — ॥సూం
 దపురాణే॥ శ్లో॥ విజ్ఞాతిబాహుజంహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా । పరిధానై
 రుపాయైర్వా భృత్యైర్వాస్వయమేవవా । విచార్యబహుధారాజాదండయే
 త్తంవణిక్పతిం । బ్రహ్మసూత్రంబ్రుటిత్వాధవాపయిత్వాశిఖామపి । సర్వం
 ధనముపాహృత్య నిర్వాసోవిషయాద్యహిః । సోపిభూమింపరిక్రమ్యపశ్య
 త్తాపవిశుద్ధిమాత్ । శతంగవాంద్విజేదద్యాచ్ఛుద్ధిమాప్నోసిన్భయః ॥ — ॥శివ
 పురాణే॥ శ్లో॥ వైశ్యోజ్ఞానాద్రాజసుతంపట్టభద్రమధాపివా । హత్యాపా
 పంవాప్నోతి సరకంచాగచ్ఛతి । తతోదేహవిశుద్ధ్యర్థంధూపరిక్రమమా
 చరేత్ । తతశ్శుద్ధేనమనసావాపయిత్వాగిరోరుహత్ । బ్రాహ్మణేభ్యస్త
 తోదద్యాదోశతందోషముత్రయే ॥ — ॥పద్మపురాణే॥శ్లో॥పట్టభద్రంచరాజా
 నంతత్పత్నీంతత్పుత్రంచవా । బాలంతగ్రభకమాత్రంచహత్వా వైశ్యస్సకృద్య
 ది । పశ్యద్రాజేతిచక్షాత్వా ధూపరిక్రమణంచరేత్ । పశ్యద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
 పిప్రేభ్యోగోశతంచరేత్ । ద్విగుణంపట్టభద్రేచ శబ్దారేషుతదధికం । తత్పు

త్రైమతదధఃస్యాద్భూతే గభేతదధఃతః । ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం
వైశ్యస్యక్షత్రహత్యయా ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి విరహత్యావిముక్తయే॥ —॥
ఇతివైశ్యస్యక్షత్రయవధప్రాశ్చిత్తం॥ —॥

—*కూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథకూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కూర్మపురాణే॥ —॥
వణిజంపాదజోహన్యాదజ్ఞానాజ్ఞానతోపివా॥ ధనాధఃముతరోపాధఃంపర
ప్రేరణయాన్యప । హోరైస్సహమిళిత్యానాడతమాగఽనిరోధతః । రాజాతం
దండయేత్పశ్యాన్సానల్లేనయథాహఃతః । స్వవణాధికవణాత్వాన్తాసలో
దండవవవా॥ —॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ కూద్రోధనాధఃమన్యాధఃంవణిజం
హంత్యధమఃతః । రాజాసమ్యగ్విచార్యాధతంమాసల్లేనదండయేత్ । తతో
హృత్వాక్షు సర్వస్వంనిర్వాసోవిషయాద్యహిః । ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతి సరా
జాపినదోషభాక్ । మాసల్యదండాధావేనర్వస్వంహృత్వాదేరాన్నిర్వాసః
ఏతేనశుద్ధోభవతి॥ —॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ కూద్రోన్యాయపరీతాత్వా
విషమేపిమహాపది । గ్రామేవానగరేవాపి యదిహన్యాద్యణిక్పతిం । రాజాస
మ్యగ్విచార్యాధతంమాసల్లేనదండయేత్ । స్వవణాధికవణాత్వాన్తాస
ల్యఇతినిశ్చితం॥ అథవాహృత్యసర్వస్వంనిర్వాసోరాష్ట్రతస్త్వకాత్ । పశ్చా
త్పవనిశుద్ధ్యధఃం కూద్రోదద్యాగ్గవాందశ । ఏతేనశుద్ధిమవాప్నోతికూద్రో
ముక్తోధహత్యయా । తత్పత్నాం తత్సుతేగర్భే పాదమర్థంతదర్థతః ।
ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిభిర్బ్రహ్మవాదిభిః । తత్పత్న్యాంపంచగావోదే
యాః । తత్సుతేతదర్థం । తద్గర్భపాతనే పాదపాదమితిసర్వత్రయోజనీయం ।
యత్రయత్ర గావోనిర్దిష్టాస్తతతత్రసప్తషభాదేయాః॥ —॥ ఇతిహేమాద్రవి
రచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే కూద్రస్యవైశ్యహత్యాప్రాయ
శ్చిత్తం॥ —॥ —*వైశ్యస్యకూద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం*—

అథవైశ్యస్య కూద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తమాహ కూర్మపురాణే ।

శ్లో॥ వైశ్యశ్శూద్రంయదాహన్యాత్తత్పత్నీంపుత్రమేవచ । అజ్ఞానాద్య
దివాజ్ఞానాత్సంకరంవాచరాధిప । రాజాతంశతనిషేగణదండయేదవిచారతః ।
వైశ్యోదేవావిశుద్ధ్యర్థందశధేనూస్సమాచరేత్॥ —॥ మత్స్యపురాణే ॥ శ్లో॥
మత్స్యరాద్గ్రహ్యభోభాద్యాహన్యారుజః పాదజంహసేత్ । రాజాతండయేన్ద్ర
మాశతనిషగమశంకితః । పశ్చాద్దేనుశతందద్యాత్పరలోకవినిష్కయా॥ ఏతే

నశుద్ధిమాప్నోతి నీచవర్ణవిహింసనాత్ || సుందపురాణే || అజ్ఞానాజ్ఞాన
తస్తాతపరప్రేరణహింసయా | నిమిత్తైర్వాస్వయంవాపివైశ్యశ్శూచ్రహానే
ద్యది | రాజాతంసచ్యుగాలోచ్య నిభృత్యబహుధాతదా | తస్యైవధనసంప
జ్ఞింవిచార్యపురవాసినిః | అస్తీచేద్యదినామర్థ్యం శతనిషేధదండయేత్ ||
దరిద్రశ్చేదసారాజ్ఞనిర్వాసిభ్యవిషయాద్భహిః || సతు దేహవిశుద్ధ్యర్థంధేమదా
నశతంచరేత్ | తత్పత్నీహననెత్వర్థం తత్సుత్రైపాదమాచరేత్ | శిశుర్వాగర్భ
మాత్రంచే ద్దశధేమాస్సమాచరేత్ | సంకరంతస్యదారాన్వా తత్సుత్రాన్ని
హనేద్యది | దశగావస్తదర్థంచతత్పాదంచయధాక్రమం | గభ=మాత్రేతు
గామేకాం దత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఏతదజ్ఞానవిషయంజ్ఞాచాత్పా
యశ్చిత్తంద్విగుణం | రాజదండస్తుయథోక్తం || ఇది హేమాద్రా వైశ్యగృహ
ద్రహత్యాప్రాయశ్చిత్తం || =*విప్రాదేశ్చండాలాదివధప్రాయశ్చిత్తం*=
అధవిప్రాదేశ్చండాలాదివధ ప్రాయశ్చిత్త మాహ || మత్స్యపురాణే ||

శ్లో || పూర్వజోయదిచండాలం తీర్థజనసమాకులే | రజ్జుపాషాణలగుడైః
కోపేనమహతావృతః | నిహనేత్సరబుద్ధ్యావాపరార్థంవాజనేశ్వ | నిత్యక
మాణిసర్వాణితన్యవిప్రస్యవాపిః | సశ్యంతిపితృకార్యాణిడపకారోయధా
ఖలే | ప్రాడ్వివాకమతేస్థితావరాజాతంప్రసమీత్యచ | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ
వాగ్భిఃపశ్చచ్ఛదండయేత్ | విప్రీదేశ విశుద్ధ్యర్థంషడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ |
తస్యోపనయనంభూయన్నా విత్రీదానమేవవా | బ్రహ్మపదేశికతత్వ్యః
పంచగవ్యస్యభక్షణం | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాద్విజగతి ||
సుందపురాణే || శ్లో || బ్రాహ్మణోజనసంతోభే అనావృష్టిభయాదిషు | అ
జ్ఞానాదుతవాజ్ఞానాచ్ఛండాలంయదిహంతివై | రజ్జుపాషాణదండైర్వా భృ
త్యైర్వాహసిస్తతే | తస్యపుణ్యానిశ్యంతి పితృకార్యాణియానిచ | రాజాస
మృగీచార్యాధ ప్రాడ్వివాకమతేస్థితః | దండయేచ్ఛతరూప్యేణ తస్యసంభా
షణంత్యజేత్ | తతోవిప్రఃప్రశమనష్టడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | తస్యోపనయ
నంభూయన్నా విత్రీదానమేవచ | ఏవంశుద్ధిమవాప్నోతి చండాలహననాదిహ ||
లింగపురాణే || శ్లో || చండాలంహంతియోవిప్రీరజ్జుపాషాణముష్టిభిః | అజ్ఞా
నాజ్ఞానసంభాంత్యా రోషాద్వాకామకారతః || ధనార్థమబలార్థంనానిమి
తైరధవాపృథక్ | రాజాసమృజ్ఞనస్తాప్య విచార్యవపునఃపునః | దండయే
ద్రావకశతైర్వాగ్భిః పశ్చచ్ఛదండయేత్ || పశ్చత్తాపసమాయుక్త

స్సభామేత్య వాద్విజః । సభాపినివృత్తిందృష్ట్వా ప్రాయశ్చి తంవదేత్త
 తః । పరిషదాజ్ఞామవాప్యాశు పడబంకృచ్ఛమాచరేత్ । తత్పత్నీహన
 నేత్వధం తత్సుత్రేపాదమాచరేత్ ॥ తద్గభాపాతనేనిప్రో థేనుమేకాం
 సమాచరేత్ ॥ హనిష్యామితియోబుద్ధిం ధృత్వానిత్యం ప్రవతయేత్ ॥ పరా
 కస్తస్యశుద్ధ్యధం మాసేచాంద్రంతతఃపరం ॥ వత్సరే తత్సమోజ్ఞేయ
 స్తంతదానాలపేద్యధః । త్రిత్రయస్యతదధంస్యాదురుజస్తుతదధతః ॥ పా
 దజస్యతదాశుద్ధిర్యదారాజాప్రశిష్యయేత్ । ఎతత్సాక్షాత్ప్రచండాలవిషయం ॥
 బ్రహ్మచండాల గ్రామచండాల వధేతురుషగ్రావధేచప్రాయశ్చి త్తమాహా కూ
 ర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ పరాధంకాశికాయాయాదత్తాగ్నిః కీకసానుగః ॥
 తవితే గ్రామచండాలా వాక్త్రాత్రేణాపినాలపేత్ ॥ ఏతేషాంహననేతత్తత్ప్ర
 యశ్చిత్తారణే సాక్షాత్ప్రచండాలహననప్రాయశ్చి త్తవత్సర్వంకుర్యాత్ ॥ అలం
 కీమాంసయా । తురుషగ్రాహననే తస్పత్నీనాం పుత్రాణాం చహననేగ
 భామోచనేచండాల హననప్రాయశ్చి త్తవ శుల్బనీయం ॥ నాన్యత ॥ ॥
 అధచండాలకారణమాహ ॥ మాకరేణండే ॥ శ్లో ॥ పిత్రోరాద్వికసం
 త్యాగీ సాక్షాత్ప్రచండాలజన్తనాత్ । నిష్పుత్రస్యపితృవ్యస్యహ్యవిభక్తస్యయో
 ద్విజః ॥ సతురుషగ్రాభవేద్భూమాదినసంత్యాగవానిహ ॥ నిష్పుత్రస్యావిభక్త
 స్యదినంభాగ్రితుఃపరిత్యజత్ । సధూమా రజకోభూయాత్సర్వవణబహి
 వృత్తిః ॥ అధగ్రామచండాలాష్టాదశవిధాః ॥ ॥ తానేవాహగారుడపురా
 ణే ॥ శ్లో ॥ రజకశ్చర్మకారశ్చనటోబు డఎవచ । కైవలమేదభిలాశ్చస్వర్గకా
 రశ్చశ్చాచికః ॥ కారుకోలోహకారశ్చ శిలాభేదీతునాపితః । తేతుక నిలయం
 త్రిచసూనుశ్చక్రీతధాన్వజీ । ఎతేషాడశధాప్రోక్తాశ్చండాలాగ్రామవాసినః ॥
 ఎతేషాదర్శనంస్పృశం సంభాషణమతఃపరం । స్నానభోజనవేశాయాం
 జపసోమావాచనేతధా । స్వాధ్యాసశమయేచైవ ధ్యానేనేచ్ఛంతిసూర
 యః ॥ దశనేసూర్యమాలాకేద్యజసేభోజనంత్యజేత్ ॥ సంభాషణేచపాణి
 భ్యాం శోత్రేసమగ్మ్యపస్యశేత్ । ఉతబ్రాహ్మణసంభాషాం కృత్వాదో
 షాత్ప్రముచ్యతే । ఎతేషాంహననే విప్రాదీనాంపుధక్పుధ క్పాయశ్చి త్త
 మాహ ॥ లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ అజ్ఞానాద్భ్రాంతాహత్వారజకలగుడాది
 భిః ॥ రూపకాణాంశతంద్రాద్య ద్రాజాతం పాపకారిణం । పశ్యాద్దేహ విశు
 ర్థం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ చమకారేతథాతద్వద్రాజా దండేనదండ

యేత్ | తతో దేహవిశుద్ధ్యధికంత ప్రకృచ్ఛద్వయంచరేత్ | రాజాతం పూర్వ
వద్దండ్యాన్నటంయోహతవాక్షద్విజః | తద్దేవదేహశుద్ధ్యధికం త ప్రకృచ్ఛ
ద్వయంచరేత్ | బురడంముఖజోహన్యాస్పృహదాగ్నే వహోదితః | రాజాతం
పూర్వవద్దండ్యా తతో దేహవిశుద్ధయోగ్యైర్వాత్మనాకంసహసానాస్యధాశుద్ధి
రీరితా | క్షవతకహనసేరాజాపూర్వవద్దండయేద్విజః, పరాకంపూర్వవతు
గ్యాదాత్మనశుద్ధిహేతవేమెదంహత్వాద్విజఃకుగ్యాచ్ఛస్యం చాండ్రభటు
ణం || పూర్వవద్దండయేద్రాజా విస్రంతమవిచారియత్ | ద్విజోయ్యుక్తేస్స సం
హరే భిల్లమజ్ఞానతోహసేత్ | తద్రైవపూర్వవద్రాజా దండయేగర్హస్థేస్తు
తం || తతోపాపవిశుద్ధ్యధికం ద్విజుకుర్యాత్పరాకకం | హత్వాద్విజస్సన్విజ
కారంప్రమాదానుతవాబలాత్ | తత్రాపిపూర్వవద్దండ్యాద్రాజానిమకలమా
నసః || ద్విజో దేహవిశుద్ధ్యధికంమహాసాంతపనంచరేత్ | సౌచికంచాగ్నిహో
హత్వా బలాదజ్ఞానతోపివా | కుగ్యాదాత్మవిశుద్ధ్యధికం యతిచాండ్రా
యణంతదా | అత్రాపిరాజాస్త్వావద్దండయేత్ || తక్షకంతిలహంతారంద్వి
జోహత్వాప్రమాదతః | శిశుచాండ్రాయణంకుర్యా ద్రాజదండపురస్సరం |
సూనుంవాచక్రిణంవాపి విప్రోయదిపాతయేత్ | దండయేర్పూర్వవద్రాజా
ప్రాజాపత్యుద్వయంచరేత్ | ధ్వజినంలోహకర్తారం కారుకంయదిపూర్వ
జః | హనేవజ్ఞానతోరాజా పూర్వవద్దండయేద్విజః || పశ్చాత్తాపసమాయు
క్తః పరాకందేహశుద్ధయే | చరేద్భుద్ధిమవాప్నోతి త్యక్త్యాదోషమహాపున్
యాత్ | ఏతేషాం దారహరణం విప్రకుర్యాత్ప్రమాదతః || యస్యవాపస్య
యత్ప్రోక్తం త తదధికం సమాచరేత్ || తత్సావంకుగ్యయేకుర్యా దే
తత్పుత్రక్షయేకృతే | తదధికంతచ్చిశౌ ప్రోక్తంతదధికంగభాపాతసే ||
ఏతదర్థంద్వయోప్రోక్త మేతేషాంసానసేన్యప || ప్రాయశ్చిత్తంతథావిప్రై
ర్హుభిఃక్షత్రవైశ్యయోః || తత్సత్త్వినాంతదధికంస్యాత్తదధికంశిశుగర్భయోః |
శూద్రోహన్యాదిమాన్యత్ర రాజాధగ్నోదండయేత్ || హనసేహననంకు
ర్యాత్ సైయేగ్వణాదికైః || ముషిత్వాహస్తయోధూకాపాం హస్తం
చ్చింద్యాత్ప్రాయత్సః || నాసికాభుజేనాసాం కణౌకణకవిభూషయోః ||
బహువ్రవ్యాదహరణే దాపయిత్వాధనంతదా | స్వామిసేదండయేద్రాజా
పశ్చాత్తాపస్యమాగతః || ఏవముక్తంద్విజాతీనాం చండాలహనసేపురా |
ప్రాయశ్చిత్తంమునివదై స్సర్వపాపోపశాంతయే || ఉక్తంతచ్ఛిధిలికృత్యపా

పంహింసాదిసంభవం । వర్తయేద్యమిమూఢాత్మా మహాంతంనరకంప్రజే
త్ ॥ ప్రాముఖ్యత్వవిశుద్ధాత్వా పాపముక్తోభవేత్సదా । పాపంసిగూఢ్యమ
నసా పుణ్యమానంత్యమిచ్ఛతి ॥ తత్పుణ్యేననశుద్ధ్యేత మలముష్టిర్యధాజన్తే॥
తతోహింసాంసంకుర్వీత కమఁడౌమనసాగిరా । యదీహింసాస్యాత్తుయాకం
వాయుః పుమాన్సతుపాపధాక్ ॥—ఇతి హేమాద్రోచందాలసమవధే పా
య్యత్వం॥—అథనిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వమాహ॥సూందపురాణే॥

—*నిమిత్తబ్రహ్మహత్యాప్రాముఖ్యత్వం—

శ్లో ॥ నారీవాపురుషౌవాపి విధవావాతపస్విసీ । ధనార్థమధదారాధం
పశ్యధంక్షేత్రమేవవా॥ క్షేత్రాధమిత్యధః॥ శ్లో॥ యేనవాపినిమిత్తేన
యేనకేనాపిహేతునా । యముద్దిశ్యత్యజేత్ప్రాణాంస్తమాహుర్వహ్మఘాతు
కం ॥ నిందయావిధవానారీ రోషావేశేనసత్వరం । యముద్దిశ్యత్యజేత్ప్రా
ణాన్ తమాహుర్వహ్మఘాతుకం । రాజద్వారేనభాయాంవాబంధూనాం
పురతోపివా॥ యఃపుష్యాన్యగ్మఘాతీస్యా తుహ్నిరవారౌవదేత్తువా । తద
ధంయస్త్యజేత్ప్రాణాంస్తమాహుర్వహ్మఘాతుకం । అస్తీతిధననిక్షేప
వీతస్యగృహఘద్యతః॥ ఇతియఃపతతేరాజసదనరాజసన్నిధౌ ॥ తద్ధనేహ్రీయ
మాణ్యైవ రాజ్ఞాయంసంత్యజేదసూక్ ॥ ఉద్దిశ్యధనవక్తారంతమాహుర్వహ్మ
ఘాతుకం॥ అపిచేయంపరంగత్వా తస్మాద్ధంకందధావసౌ ॥ ఇత్యోషదతే
సార్ధ్యే తదధంసాత్యజేదసూక్ ॥ బంధూనాంపురతఃపాపీ తమాహుర్వహ్మ
ఘాతుకం ॥ అయంముషిత్యాపారక్యం ధనంసర్వసమ్మద్ధిమాన్ ॥ ఇతి
యోషవదేత్సాధుం పురతఃపాపవాక్పుణాన్ ॥ సత్యంతదుషమిత్యాహ తద
ధంప్రాణముత్యజేత్ ॥ యద్భాషయాత్యజేత్ప్రాణాన్ తమాహుర్వహ్మ
ఘాతుకం । ఇత్యేవమాదిభిరోక్షై బ్రహ్మహత్యానిమిత్తకైః॥ యదీ
యైహాన్యతే విప్రఃప్రాముఖ్యస్తీనపూర్వజః ॥ రాజాతందండయేత్సశ్చ
చ్ఛుద్ధైశ్చతంపాపీనాంవరం॥తత్సాచ్యధ్యంపరామృత్యునహస్రంశతమేవవా॥
సతత్వాపవిశుద్ధ్యధంషడబంకృచ్ఛమాచరేత్॥శివపురాణే॥ శ్లో॥ ధనా
ర్థంక్షేత్రదారార్థం పశ్యధంవాజనేశ్వర । యముద్దిశ్యత్యజేత్ప్రాణాంస్త
మాహుర్వహ్మఘాతుకం॥తద్దోషపరిహారార్థం షడబంకృచ్ఛమాచరేత్॥బ్రా
హ్మణైస్సపరిత్యాజ్యః ప్రాముఖ్యత్వపరాజ్ఞుః॥ రాజాపితంతధాకుర్యాదన్న
పానాదిభాషణైః ॥ వీవంరాజాదీనామపి ॥ ఇతి హేమాద్రో నిమిత్తబ్రహ్మ

హత్యాప్రాయశ్చిత్తం॥ అధసురాపానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మహానారదీ

—అధసురాపానప్రాయశ్చిత్తంశ్—

యే॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టిచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేరపేయా
స్యాత్తదాస్త్రీభిశ్చపండితాః॥క్షీరంఘృతం చాగోమూత్రమేతేష్వన్యతమంద్వీ
బాః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే॥ పక్తావ్గ్నిసన్ని
భంకృత్యాపిబేచ్ఛకుమబంతధా॥తత్తులౌహ్యనపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబే
త్ । తామ్రేణవాధపాత్రేణ తప్తీత్వాసురణంవ్రజేత్ ॥ సురాపీశుద్ధిమా
ప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చ
రేత్ । బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నాపరివజీతం । సురావీకాదశవి
ధాః॥ తావనాన॥ శ్లో॥ తాళహింతాళజంచైవ ద్రాక్షాఖజూకరసంభవం ।
మాధూకంసైపహారిష్టంమైరేయంనారికేళజం । గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టిచపద్య
మేకాదశస్మృతం । ఏతేష్వన్యతమంవాపినపిబేద్వైకదాచన॥ ఏతేష్వన్యతమం
యస్తుపిబేదజ్ఞానతోద్విజః॥తస్యోపనయనంభూయస్తప్తకృభృత్రయంచరేత్॥
యదిరోగనివృత్త్యభావ మాషధాధంసురాంపితేత్ । తస్యోపనయనంభూ
యస్తపాచాండ్రద్యయంచరేత్ । సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాంఠోద
కంతధా ॥ సురాపానసమప్రాశుస్తదాంచాండ్రద్యభక్షణం॥ లింగస్తు
రాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టిచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా । చతుర్వజ్జేర
పేయాస్యాత్ స్త్రీభిస్సాధకంపిబేద్యసి । బ్రహ్మహత్యావ్రతంసమ్యక్తచ్ఛిహ్నా
పరివజ్జితం । అజ్ఞానాజ్జలబుద్ధ్యావా సురాపానంద్వీజశ్చరే॥పశ్చద్భాత్వా
సురాచేతిపశ్చత్తాపసమన్వితం ॥ రాజద్వారముపాగమ్య రాజ్ఞేసమ్యగ్నివే
దయేత్ । సభాసమీపేరాజస్థే జనసంఘసమాకుతే । క్షీరంఘృతంచాగో
మూత్రంసురాంవారాజసన్నిధౌ॥ పక్తావ్గ్నిసన్నిభంకృత్యాస్వయమేవనచా
పరేః॥ స్నాత్వాద్దవాసానియతో నారాయణమనుస్మరే । తాంతులౌ
హ్యనపాత్రేణ ఆయసేనాపివాపిబేత్॥ తామ్రేణవాధపాత్రేణతప్తీత్వామ
రణంవ్రజేత్ । సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరవ్యతే । ఏతాసాంతి
స్మాదామేకప్రాశనమరణాంతప్రాయశ్చిత్తమవనాన్యత్॥ తథాచబ్రహ్మాం
డపురాణే॥ శ్లో॥ గౌరీమార్ధ్వచక్రైష్టిచ విజ్ఞేయాత్రివిధాసురా॥ఏనాంవణౌక
శ్చచత్వారో నపిబేయఃకదాచన ॥ ఏకాంవాయోద్విజఃపీత్వా అజ్ఞానాదుద
భాగ్నింతమా॥ పశ్చత్పురతి బుద్ధ్యాశేత్ప్రియశ్చిత్తంసమాచరేత్ । రాజ

ద్వారముపాగమ్య రాజైసర్వంసినేదయేత్ | రాజాపి సమ్యగాలోచ్యమే
 శయిత్వాసభాంతతః || సభాపిధమేశాస్త్రిపుదృష్ట్యానివగృహిమా దదాత్ |
 క్షీరంఘృతంవాగోమూత్రంసురాంవా రాజసన్నిధౌ || స్వగృహ్యగ్నౌపచైత్య
 మ్యక్సమిదాధానపూర్వకం | స్నాత్వాద్రికవాసానియతో నారాయణమ
 నుస్మరత్ || తాత్పర్యేనాపాత్రేణ హ్యయసేనాపివాపిజేత్ || లామేణ
 వాఢపాత్రేణ తత్ఫిల్వామరణం వశేత్ | సురాపీశుద్ధిమాప్నోతి సత్త్వత్తైసై
 వదాహయేత్ | పరలోకక్రియాస్సమ్యక్ కరణకార్యాధమకమాగతః || తతో
 హేతూనకతః వ్యా పతితోయంనసంశయః || తదాపీత్యాసురాంతస్తాంమృత్వా
 శుద్ధోనసంశయః || సభావాఘాపతిర్వాపి తత్రపాపేనదోషభాక్ || సురా
 పుదండయేద్రాజా మరణంయదినేచ్ఛతి || బ్రహ్మసూత్రంశిఖాంసమ్మక్రూటి
 త్యావాపయేచ్ఛిరః | సురాభాండంలలాటేతు తాపయిత్వాంకయేత్సుధీః |
 అనీయమృణ్మయంభాండం సురాపూరితమాదరాత్ | బధ్వాఖంరేఖరంయాన
 మారోఽప్యనగరంతతః || నిస్సాణంధ్వనయైభృతైర్మరటిత్వానగరాద్భువీః ||
 ప్రోత్సార్గస్సహసారాక్షానదోషస్తైనకర్కశా || సపాపీద్వాదశాబ్దంతుకపా
 లధ్వజపజితం || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతినాన్యథా | ఏత
 త్రప్రాయశ్చిత్తంత్రివిధసురాపానవిషయం | అన్యసురాపానై ప్రాయశ్చిత్త
 మాహా || బ్రహ్మాండే స్తో || మాధుకంజైలమారిష్టం మైరేయంనాశికేరజం |
 తాళహింతాశిజంచైవ ద్రాక్షాబూకరసంభవం | వృక్షోద్భవమిదంమద్యం
 నవధాపరిశీతం | ఏతేష్యన్యతమంవాపి పిబిద్వైవకదాచన | ఏతేష్యన్యత
 మంచుస్తు పిబేదక్షానతోద్విజః | తస్యోపనయనంఘాయ స్తప్తకృచ్ఛిత్రయం
 చరేత్ || సురోపస్పృష్టమన్నంచసురాభాండోదకంతథా | సురాపానస
 మంప్రాహు స్తదాచాంద్రస్యభక్షణం | తస్యోపనయనంఘాయః పంచగవ్య
 స్యసేవనం | యదిరోగనివృత్తికరం మోషధాధకంసురాంపిజేత్ || తస్యో
 పనయనంఘాయ స్తధాచాంద్రద్వయంవిదుః | ఉపాప్యరజసిమేకాం పంచగ
 వ్యైసశుద్ధ్యతి | తదాహంపస్తంబః || సురాపీక్షిస్సశాంసురాంపిజేత్ || మృత
 శ్శుద్ధోధవతీతి | తథాచక్రతిః || నసురాంపిజేతనకళంజంభక్షయేత్ నతస్య
 వైప్రాయశ్చిత్తంమరణంతమేవైతి | యదిద్విజోరహసి సురాంపీత్యాపత్నీ
 పుత్రాదిషుబంధుషుసంచరత్వ ర్తయేత్ | ధ్వజినాసహసఖ్యావాపశ్చాత్పక్
 టీకృతః | తదాతత్పత్నీపుత్రాదీనాం దినపక్షమాససంఖ్యాయా పృథక్పాయ

శ్చిత్తమాహ॥ సాహందె॥ శ్లో॥ ద్విజోయదీసురాంపితార్హః పుత్రాదిషస్తి
తః॥ పశ్చద్వై వాత్సురాపీతి జ్ఞాత్వాపుత్రాయదయఃకథం॥దిన్తయేదా
సంగస్తదోపోవ్యదీనంసుధీః॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతిసంగతః॥
దశరాత్రంభవేత్సంగః పాపినానెనసంగకృత్॥ పశ్చాద్భజ్జ్ఞాత్వాతదాస్మా
త్వాహ్యాయతంజపమాచరేత్॥ ఉపోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥
పక్షమాత్రంభవేత్సంగః పాపినానేవయస్కహి॥ ప్రాజాపత్యంతదాకృత్వా
పంచగవ్యంపిబేత్తతః॥ మాసమాత్రంభవేత్సంగో దైవాద్యదివిగహితః॥
తదాచాంద్రాయణంకుర్యా పంచగవ్యంతతఃపిబేత్॥ ఋతుమాత్రంభవేద్య
స్య సంగస్తైవైవపాపినా॥ స్నాత్వాశుద్ధమనాభూత్వా దశగోదానమాచ
రేత్॥ పంచగవ్యంపూర్వతః॥ శ్లో॥ షడ్మాసంయస్మత్సంగ స్సంభవేద్ద్యది
దైవతః॥ కేశానాంవపసంకృత్వా గవాంశతమధాచరేత్॥ పంచగ
వ్యంచ॥ శ్లో॥ నవమాసంభవేత్సంగః క్రూరేణానేన పాపినా॥ పూర్వ
వద్వపసంకృత్వా స్నాత్వాశుచిరలంకృతః॥ గోసహస్రం ద్విజాతీనాం
దత్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పంచగవ్యం పిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధవేచ్ఛుద్ధస్త
తఃపరం॥ స్సంవత్సరంభవేత్సంగః పక్షీపుత్రేషుపాపినః॥ తత్పక్షీతనుజాస్స
ర్వే తత్సమాస్సుర్నిరసంశయః॥ పరిత్యాజ్యాస్సదావిమైర్వేదధమఃప
రాయజ్ఞైః॥ తేషాంపక్షీపుత్రాదీనాం సాత్మాత్సురాపానప్రాయశ్చిత్తవ
గ్గురణాంతంమాధూత్॥ కింతుసంవత్సరాధూర్ధ్వమయంసురాప ఇతిజ్ఞా
త్వాదేహశుద్ధిం కామయమాసఃపరిషదంమేళయిత్వాతదనుజ్ఞయా పరిషదు
పస్థానపూర్వకంగోశతంవిప్రేభ్యో దత్వాపంచగవ్యప్రాశనంపునస్సంసాహ
రవిధినా బ్రహ్మపదేశంగాయత్రించ శ్రోత్రియాదభ్యసేత్॥ తదాహకా
త్వాయనః॥ శ్లో॥ తత్పక్షీతనయోవాపిజ్ఞాత్వాచేద్యత్సరాత్పరం॥ సురాపీతి
నేషః॥ సత్సభాంమేళయిత్వాతు పరిక్రమ్యప్రణమ్యత॥ గోశతంవిప్రముఖ్యై
భ్యోదత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పునఃకర్మతతః పశ్చాద్గాయ త్రిదానమే
వచ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధోభవతిసంగకృత్॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి
తత్పక్షీపుత్రవీచచ॥ అనాదరేణశార్కేన హ్యేలస్యాద్వాద్విజోయది॥ యావ
తాహంపునఃకర్మనకుర్యాదాశ్శుశుద్ధయే॥ యాగాదికంవాదానం వాజ్యం
వాపైత్యకాదికం॥ తత్సర్వంనిష్ఫలంభూయాత్పుష్పంపంధ్యతరోదివ॥ అకృ
త్వాచేత్పునఃకమప్రతిగృహ్యేతులాదిషు॥మృత్యావరకమాప్నోతిసంసాహ

ర్కస్తవాత్మజైః | అతశ్చిహ్నిం సకర్వీత యదాదోషసముద్భవః | తదైవకరణీ
యస్యా ది త్యాహభగవాన్యమమ్ || ఇతి హేమాద్రినిరచితే ప్రాయశ్చిత్తా
ధ్యాయే సురావపత్నీపుత్రాదీనాం సంసగః ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

—*సువర్ణస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథసువర్ణస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహః || తైంగి || శ్లో || సమక్షంవాపరో
క్షంవా బలాచ్చ ర్యేణవాపునః | పరస్వానామపాదానంస్తేయిత్తుచ్యతేబు
ధైః || కూమఃపురాణే || శ్లో || సమక్షంవాపరోక్షంవాబలాచ్చ ర్యేణవాపునః ||
యోన్యస్యహరతేవిత్తం తమాహుస్తేయినంబుధాః | పరకీయంసువర్ణం
యస్మహాపసముద్భవం | తద్ధరేత్ బ్రాహ్మణోయస్సమహాపాతకినాంవరః ||
సువర్ణంరజతంతామ్రం పారక్యంయోహరేద్విజః | సయాతినరకంఘో
రంపునరావృత్తివజతం || సువర్ణస్యప్రమాణమాహ | రజతతామ్రకాం
స్యధాన్యవస్తాదీనాంచ | సాగంజే || శ్లో || సువర్ణస్యప్రమాణంచ మన్వా
ద్యైఃపరిభాషితం || వద్యైశ్రుణుధ్వంవిప్రేంద్రాః ప్రాయశ్చిత్తోక్తిసాధనం ||
గవాక్షగతజూర్తంధ రస్మిమధ్యేప్రవృత్తతే | త్రసరేణుప్రమాణంతు రజత
త్యుచ్యతేబుధైః || త్రసరేణుష్టకంలితా తస్త్రియంరాజసవః || గౌరసవః
పంతస్త్రియంతస్త్రియంయవఉచ్యతే | యవత్రయంకృష్ణలంస్యాన్యావ
స్యాత్తస్యపంచకం | తద్వయంరూపకంప్రోక్తం నివర్తంత త్పంచకంవి
దః | మాషమోశమానంతు సువర్ణమితకధ్యతే || పలంసువర్ణాశ్చ త్వా
రస్తానిచ త్వారివైధుః || చ త్వారింశద్గువాణాంచభారత్తుచ్యతేబుధైః |
సువర్ణేనయదాక్రీతం రజతంధర్మమాగతః | యావా రజతరాశిశ్చ
తద్రాజతమదాహృతం | హృత్వాబ్రహ్మస్వమజ్ఞానా ద్వాదశౌబ్ధంతుపూ
ర్వవత్ | కపాలధ్వజహీనంతు బ్రహ్మరాత్యక్రతంచరేత్ | గురుణాంయ
జ్జకర్తృకాంధర్మిస్తానాంతిధైవచ || శ్రోత్రియాణాం ద్విజానాంతుహృత్వా
హేమకథంభవేత్ || కృతాశ్చదాసూదేహాచ సంపూర్ణంలేపయేత్తుత్తం |
కారీసాచ్చాదితద్ధస్తేయ పాపాత్ప్రీముచ్యతే || బ్రహ్మిండపురాణే || శ్లో ||
అజ్ఞానాద్బ్రహ్మణోహృత్వా బ్రహ్మస్వంప్రణయాదిహ | కపాలధ్వజహీ
నంతు బ్రహ్మరాత్యక్రతంచరేత్ | యద్వాంసేముసలంధృత్వా విస్రస్యా
శ్శుభోరుహః || గత్వారాజానమాచక్షే ద్ధతస్తేనైషమస్తకే | మృతశ్శుద్ధి
సువాప్తీతి సన్యధాశుద్ధిర్యతే || తదాహాపస్తంబః | స్తేనః ప్రకీర్ణకేశాం

సేముసలమాధాయ రాజానంగత్వా కర్ణావళితలైసైనమాన్యాద్వధేమో
 తుః॥ అబ్బసువణాకపహరణేప్రాయశ్చిత్తమాహం । గౌతమధమే ॥ బృ
 హ్మన్వయస్త్రహృత్వాచ పశ్చాత్తాపమవాప్యచ । పునదకత్వాతువిప్రేభ్యః
 ప్రాణశ్చిత్తవిధిఃకథం । తత్రసాంతపనంకృత్వా చాద్వదశాపహాపవాసతః ।
 శుద్ధిమాప్నోతివిప్రేంద్రా ఆన్యధాపతితోభవేత్ । త్రసరేణుసమంహేమహృ
 త్వాకుర్యాత్సమాహారః॥ప్రాణాయామద్వయంసమ్యక్తేనశుద్ధ్యశీనత్రమాః ।
 ప్రాణాయామత్రయంకృత్వాహృత్వాశ్రిత్య స్రమాణకంప్రాణాయామాశ్చ
 చత్వారోరాజసప్తకపమాత్రయః । గౌరసప్తకపమాత్రంతు హృత్వాహేమ
 విచక్షణేః । స్నాత్వాచవిధిపతార్కం గాయత్ర్యప్తసహస్రకం । యవమా
 త్రసువర్ణస్య సైయేశుద్ధోజపేద్విజః ॥ ఆసాయంప్రాతరారభ్య గాయ
 త్రీంవేదమాతరం । హేమకృష్ణలమాత్రంతు హృత్వాసాంతపనంచరేత్ ।
 మాషమాత్రసువణాస్య ప్రాయశ్చిత్తంతుకథ్యతే । గోమూత్రపక్వయవఘృగై
 వార్చనపరాయణః ॥ మాసత్రయేణశుద్ధస్సాన్య స్నారాయణపరాయణః ॥
 రూపమాత్రసువర్ణస్య సైయంకృత్వాప్రమాదః । జపేద్వైలక్షగాయత్రీమ
 న్యధాదోషమాప్నయేత్ । నిష్కమాత్రసువర్ణస్య హరణేవిప్రసత్తమాః ।
 బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా షడబ్దంశుద్ధిమాప్నయేత్ । కించిన్నూయనసువ
 వర్ణస్య సైయేశుద్ధిజనత్రమాః॥ గోమూత్రపక్వయవఘృగైవైకేనశుద్ధ్యః ।
 సంపూణాస్యసువణాస్య సైయంకృత్వామునీశ్వరాః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతం
 కుర్యాద్దాద్వదశాబ్దంసమాహితః । రత్నాసనమనుష్యస్త్రీధూమిధేన్వాచికేష్య
 పి । సువర్ణసదృశేష్వేషు ప్రాయశ్చిత్తార్థకముచ్యతే ॥ మారకంజేయపుగా
 ణే॥ విప్రస్యహరణేక్షత్రియాచీనాం ప్రాయశ్చిత్తంవిశిష్టే । శ్లో ॥ సైయంకృ
 త్వాసురాంపీత్వా రాజాయోధర్మవత్సలః । విప్రస్యహరణేరాజా స్వస్థ
 మాత్రమధాధికం । మృత్వానరకమాప్నోతి । బ్రహ్మహేవశ్వసకద్విజాః ।
 పశ్చాత్తాపసమాయుక్తో బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । తేభ్యశ్చదత్వావ్రతధేమ
 పశ్చాచ్ఛాద్రాయణద్వయం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాచనవల్లభః॥
 కౌర్మే॥ శ్లో॥అజ్ఞానాద్భూతలబోహృత్వా విప్రాణాంస్వర్ణము త్రమం । గురూ
 ణాంయజ్జకర్తృణాం ధర్మిషానాంతధైవచ । శ్రోత్రియాసాంద్విజానాంతు
 విభవానాంవిశేషతః॥పూర్వవద్భృతలిప్తాంగంకుర్వకసూర్యావలూకనం । కాశీ
 మాచ్యాదితోదగ సైయపాపాత్సమచ్యతే॥ వైం॥బ్రహ్మస్వంక్షత్రియోహృ

త్యాజ్యమేధేనశుభ్రత్యతితత్తుల్యసువర్ణంవాదద్యాద్యాగోనవంచరేత్ || బ
హుస్వంతుత్తియోహ్యత్వాపశ్చత్తాపమవాప్యచపునర్దత్వాతువిప్రేభ్యః | పా
యశ్చిత్తవిధిఃకథం | తత్రసాంతపనంకృత్వా ద్వాదశాపహాపనాసతః || శుద్ధి
మాప్నోతివిప్రేంద్రాలన్యధాపతితోభవేత్ || పునరపి రాజ్ఞాంస్తేయప్రకారమే
వాహూహ శివరహస్యే || స్తో || అన్యాయాద్విప్రగ్రామేషుఅనాధేభ్యోధనంహ
రేత్ | అదంజ్యేభ్యశ్చయద్విత్తంతత్ స్తేయంభూభుజామిహ | తదపిస్తేయమే
వేత్సుక్తంపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నుయాత్ || స్తో || సురామపియదాజ్ఞా
నాత్రిజేదాజానకృద్విజాః | అగ్నిదగ్ధాంసురాంకృత్వా పీత్యామృత్యాతత
శ్శుచిః | అథవావిప్రముఖ్యానాం ద్వ్యయుతంధేనుమాచరేత్ | స్తేయంకృ
త్వాసురాపీత్యామృత్వారాజావిశుద్ధ్యతి | ద్విజేభ్యోద్వ్యయుతం దానమి
తియత్తదసాంప్రతం | వర్ణచతుష్టయనారీణాం మద్యపానసంభవేనమరణాం
తం | కింతుత్యాగవీచవరంనపొషణోపాయః | క్షత్రియశూద్రస్త్రీణాంకెచి
ద్వధమిచ్ఛంతి | సువర్ణస్తేయైశ్వేవమేవవేదితవ్యం || తదాహకాత్యాయనః ||
స్తో || విప్రాదీనాంతునారీణాం స్తేయంవాపానమేవవాసంభవేద్యదైవేననె
చ్ఛంతిమరణంబుధాః | త్యాజ్యావీచస్త్రీయోపిస్యనాపోహ్యధమాలిపుభిః |
క్షత్రియాశైర్వధః | బ్రాహ్మిన్విప్రాణాంగహేతంస్సృతమితి || శ్లో || స్తో || సురా
పానంవణిక్రూత్వా సువాణంనాద్విజన్తవాంహృత్వేతిశేషః | క్షత్రవచ్ఛు
ద్ధిమాప్నోతి శూద్రోమాసల్యమహతి || సాహందే || స్తో || సురాంపీత్యాసు
వణంనాహృత్వానుదివణిక్పణిః | రాజవచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి ద్వ్యయుతంవా
గవాంచరేత్ || నాగరఖండే || స్తో || ఊరుజస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాస్వర్ణం
ద్విజన్తనాం | క్షత్రవద్దేహశుద్ధిస్సాన్య దధవాద్య్యయుతంగవాందద్యాది
తిశేషః | సచ్ఛుద్రస్తుసురాంపీత్యా హృత్వాహేమద్విజన్తనాంరాజ్ఞాద
ద్యస్సృధర్మేణ ముసలేనహతశ్శుచిః || సాహందే || స్తో || పాదజస్తుయదాహృ
త్వా సువాణంపూర్వజన్తనాం | సురాంపీత్యాసకృజ్ఞాత్వా మాసల్యంవ
ధమహతి || విష్ణుధమోత్తరే || స్తో || అంఘ్రిజోయస్సురాంపీత్యాహృత్వా
హేమద్విజన్తనాంతత్ స్త్రీణాంత్యాగవీచస్యాతోషిమాసల్యమర్హతి || రాజ
విజయే || స్తో || పాదజోయదిమోహేన సురాంపీత్యాద్విజన్తనాం హృత్వా
హేమకథంతస్య రాజ్ఞామాసల్యఇష్యతే | తత్ స్త్రీణాంత్యాగవీచ స్యాద్య
ధోవామునిదోదితః || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్రా

ధ్యాయే త్కుత్రయాదీనాం విప్రస్యహరణే సురాపానచ ప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*రజతాదిస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ రజతాదిస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ తైంఘ్నో, సువణైః సప్రమాణేన క్రితం యద్రాజతంభవేత్ । తావద్ధరేద్ద్విజోయస్సస్తేన ఇత్యుచ్యతేబుధైః ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ రాజతంయేనయత్రీతం పూర్వమాసేనధమః । తద్ధృత్వాముఖజస్సమ్యగజ్ఞానాద్రాజనందన । స్తేనఇత్యుచ్యతేసద్భిః ప్రాయశ్చిత్తీభవేద్ద్విజః॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాద్రాజతంహృత్వా పూర్వజోయదైవతః । సమ్యత్వాపూర్వవద్రాజం శుద్ధిమాప్నోతినిశ్చితం॥ మహానారదీయో॥ శ్లో॥ సువర్ణమానాదన్యస్త్విక రజతేస్తేయకమః॥ కుర్యాత్సంతపనంసమ్యగన్యధాపతితోభవేత్ । దశనిసాగంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్ఛేద్రాజతంవిద్వాక్ కుర్యాచ్చంద్రాయణం ద్వీజః॥ దశాదిశతనిసాగంతరజతస్తేయకర్మణి । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్షంతత్తాపపరిశోధనం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ వసుణాదధికస్తేయో రజతస్సవిశాంపతే । కుర్యాత్సంతపనంసమ్యగన్యధాదోషభాగ్భవేత్ । దశనిసాగంతపర్యంత మూర్ధ్వంనిమగ్నచతుష్టయాత్ । హరేచ్ఛేద్రాజతంవిద్వాక్ కుర్యాచ్చంద్రాయణంశుభం । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం ప్రోక్షంచాంద్రాయణత్రయం । సహస్రాదధికస్తేయే బ్రహ్మహత్యావ్రతంచరేత్ । క్షత్రయవిశాంరజతస్తేయే విప్రప్రాయశ్చిత్తాద్ద్విగుణంవెదితవ్యం ॥ శూద్రస్యతుమాసల్యవిపతత్తత్తీర్ణాంరజతస్తేయాదీసంభవే త్యాగవివపూర్వవన్నమరణాది॥ ఇతి హేమాద్రా రజతాదిస్తేయప్రాయశ్చిత్తం ।

—*తామ్రస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ తామ్రస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగంఢే॥ శ్లో॥ హృత్వావిషం పంచపలంతామ్రం పారకక్రమాదరాత్ । స్తేనఇత్యుచ్యతేసద్భిర్నసంభాష్యః కదాచన । పలప్రమాణంపూర్వముక్తం॥ లింగపురాణే శ్లో॥ ముఖజోలోభతస్తామ్రం పారక్యంవైశతంపలం । స్తేయావహద్భిగఃదితస్తస్యనాస్తీహనిమృతిః॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ అనాధానాంచనారీణాంవిధవానాంద్విజన్యాం॥ గురూణాం కర్మనిష్ఠానాం సాధూనాంతామ్రమాదరాత్ । స్నే

హేనవాబలా తాగ్రాద్విప్రో హృత్వాశతంపలం॥ తస్యాన్యానిషక్రాతిర్నా
స్తిమరణాంతవధాద్భుతే పలద్వయేపంచగవ్యం పీత్వాశుద్ధిషవాత్సయాత్ ।
ప్రాజాపత్యం పంచపలేత ప్రదశపలేన్ద్రుతంపింశత్పలేతుచాంద్రన్యాత్ప్రం
ఛాశత్ప్రలకేత్రయం । తామ్రేషష్టిపలేబ్రోక్తం మాసంకృత్యాఘమషణం
కంఠరఘ్నుజలేస్థిత్యా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । తామ్రేషోపలేరాజకస్తే
యంకృత్యాతుపూర్వజః ॥ త్రిఃపరిక్రమణంకృత్యా ఘవశ్శాంద్రంతతఃపరం
హృత్వాశతపలంతామ్రం స్వర్ణస్త్రైయసమంవిదుః । శతపలతామ్రస్త్రైయాద్వి
జఃస్వర్ణస్త్రైయవత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ । మఃకాంతం ప్రాయశ్చిత్తంస్వర్ణ
స్త్రైయనడక్తం ॥ అతోమరణాంతమేవ ప్రాయశ్చిత్తంద్వ్యయుతేధేనుదానా
దికమేవక్షుద్రైయవిశోస్తాన్రస్త్రైయ ప్రాయశ్చిత్తంనతుఃపర్ణస్త్రైయాదివత్ ॥
ఇతి హేమాద్రా తామ్రస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం॥

—*కాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం.—

అధకాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్వే శ్లో॥ కాంస్యంయత్పా
పసంఘాతం పారక్యంయదిలోభతః । స్త్రైయంకృత్యాద్విజోయస్తుసహాఘ
లమశ్నుతే॥ తై॥ శ్లో॥ కాంస్యస్త్రైయామహాపాపే రారవంనరకంప్రశేత్ ।
పశ్చాద్భవతిపాపాత్కారకౌజాయతేఘవికాంస్యస్త్రైయాసదాశుద్ధశ్చ
మణాణాంచ్యుదితోయథామృత్యాదుఃఖమవాప్నోతి పూర్వవజ్జాయతేఘవి ॥
మహాభారతే శ్లో॥ కాంస్యంహృత్వాద్విజోలోభాత్పారక్యంద్విజహేతుకం
మహాంతంనరకంగత్వా హేనవర్ణస్సజాయతే ॥ చతుర్వింశతిమతే॥ శ్లో॥ కాం
స్యపిత్తశముఖ్యేషు ఆయసాంతేషుపంచసు । సహస్రనిషుమాసంతు పార
క్యంపరికీర్తితం । ప్రాయశ్చిత్తంతుహాహానాంస్త్రైయేరజతవత్స్మృతంకాం
స్యపిత్తశయోస్త్రైయే వర్ణత్రయస్యరజతస్త్రైయవత్ప్రాయశ్చిత్తం పలసంఖ్య
యావేదితవ్యం । ననిషాదిప్రమాణేన శూద్రస్యతురాజ్ఞాత తద్గురులఘుక్ర
మేణాంగుళిచ్ఛేద నాదికంకాంయితవ్యం ॥ నమాసల్యం । ద్రవ్యస్యాల్పత్వా
త్ । తత్తత్సాధామేవంసంభవే ప్రాయశ్చిత్తంకరణీయం ॥ ఇతి హేమా
ద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రేప్రాయశ్చిత్తార్థాయేకాంస్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తం॥

—*ధాన్యస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అధధాన్యస్త్రైయమాహ॥ మరీచిః శ్లో॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేనపారక్యంధా
న్యమాహరేత్ ॥ ద్రోణంవాప్రస్థమాత్రంవామృత్యానరకమశ్నుతే॥ తై॥ శ్లో॥

శ్లో॥ ముషిశ్వాయోద్విజోలోభా చ్చలాద్వాచర్యతోపివా । పారక్యం
 ధాన్యమశులం మృత్యావరకమశ్నుతే ॥ తదంతభువమాసాద్యకుష్కస్తోమూ
 పకోభవేత్ ॥ ధాన్యప్రమాణమహం॥ కూర్మపురాణే॥ పురాణం ॥ పా॥
 స్తో॥ పూరణం వప్తిభిక్షజై స్తద్వయంకోశఉచ్యతే కోశద్వయంతులింగంస్యా
 ప్రసృతి స్తద్వయంస్తృతం॥ అంజలి స్తద్వయంరాజక తద్వయంపూరుషం
 స్తృతం । మూన స్తద్వయసంమాత స్తద్వయంకుడుపంస్తృతం । కుడుబ
 ద్వితయంప్రస్థం ద్రోణస్తేపాంచతుష్టయం॥ ద్రోణానాంవింశతిఃఖారీ ధాన్య
 మానమితీతం । ద్రోణద్వయంతుభారంస్యా జ్ఞేయంతత్పలసంఖ్యయా ॥
 ఆద్యసైయెదశస్త్రోక్తం సావిత్రిపరనంముదా । అంజలౌశశగాయత్రీజపఃపా
 సప్రతాశనః ॥ సహస్రంపూరుషేస్త్రోక్తం మూనేశ్యయితమచ్యతే॥లతం
 తుకుడుపేస్త్రోక్తం ప్రసృతశద్వయంచరేత్ ॥ ద్రోణేతుదశలతంస్యా ఖారి
 ధాన్యేతదాశ్వణ । సువణస్సైయనః పోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజైర్యధా ॥
 తత్తధాచరణేయంస్యా దన్యధాపతిభోభవేత్ ॥ శ్లో॥ గోధూమతిలమాపా
 ణాం సైయెతద్ద్విగుణంచరేత్॥సూక్ష్మతండులశాలీనాం సైయెతద్ద్విగుణం
 స్తృతం॥ శ్యామాకముద్రప్రీహిణాం కోద్రవాణాంపిచైవచ॥ యావనాశకు
 ఖుష్టానాం సైయెపూర్వపదాచరేత్ ॥ బ్రాహ్మణోయదిలోభేన మోషయే
 త్తారికాద్వయం ॥ ఘృతాక్తదహస్సహసా కారీషేతాగ్నినాతదా॥ దగ్ధశ్శు
 ద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహి ॥ రాజవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తం
 ధాన్యాదిసైయెవివేచనీయం ॥ శూద్రాణాంతుమాసల్యమేవప్రాయశ్చిత్తం॥
 రాజవైశ్యయోర్వివాహాది సంసౌరబలవత్తయదోషచాహుశ్యా త్ప్ర
 యశ్చిత్తంవిప్రప్రాయశ్చిత్తవదుక్తం ॥ ఇతి హేమాద్రాధాన్యసైన్యప్రాయ

—జవస్త్రుసైన్యప్రాయశ్చిత్తం—

శ్చిత్తం ॥ వస్త్రుసైన్యప్రాయశ్చిత్తమహాసాహందే॥ శ్లో॥ వస్త్రంముష్టాతి
 యోవిప్రః పారక్యంశాస్త్రగహీతం॥ అజ్ఞానాజ్ఞానతోవాపి తస్యదోషో
 మహాకృపేత్ ॥ త్రైంగ॥ విప్రోయదీహపారక్యం వస్త్రమజ్ఞానతఃఖలి॥తదా
 దోషమవాప్నోతి తంత్యజేదంత్యజంయధా॥ శివపురాణే॥ శ్లో॥ యోవిప్రో
 నుర్జనానక్తః పరవస్త్రంముషేద్యది॥తస్యైవపుణ్యనాశస్సాన్యదితాస్త్రేషు
 నిశ్చితం । శివంతెనరకంయాతి జాయతేవస్త్రహీనవాక్ ॥ కౌర్మే॥శ్లో॥విప్రో
 ముష్టాతియోవస్త్రం పారక్యంకర్కగహీతం । యమభోకమపాగమ్యత

త్రస్తిత్వాన్యజన్తసి॥ పునర్భువముపాగమ్యబహుపుత్రోవివస్త్రివాన్॥ తథా
పితారతమ్నోన ప్రాయశ్చిత్తమాహదేవస్వామి॥ శ్లో॥ స్థూలతంతుకృతం
స్త్రీం సూక్ష్మతంతునిర్మితం । చిత్రవస్త్రీంతథానీలీ రక్తకౌసుంభరంజ
తం॥ పట్టవస్త్రీంతుకౌశేయ మూణామయమతఃపరం॥ శ్వేతవస్త్రీమితి
ప్రోక్తం తత్తద్వస్త్రానినుసారతః । ప్రాయశ్చిత్తంప్రకతకవ్యం స్తేయదోష
నివృత్తయే॥ స్థూలతంతుకృతేవస్త్రే స్తేయంకృత్వాతుపూర్వజః॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ సూక్ష్మతంతుకృతేవస్త్రే పరా
కంమునిహాదితం । చిత్రవస్త్రీంముషిత్యాతు తప్తకృచ్చిద్వయంచరేత్॥ నీలీ
మయేసూక్ష్మవస్త్రే చరేచ్ఛాన్ద్రాయణవ్రతం । కౌసుంభవసనస్తేయకుర్యా
చ్ఛాన్ద్రాయణవ్యయం । మూల్యాధికేపట్టవస్త్రే కౌశేయేచమునీశ్వరాః॥
సద్యఃపతతిపాపాత్త్వా ఘృతాక్రోగ్నింవిశేత్తదా॥ సువణస్తేయినంప్రాహు
స్తన్యైసల్యంవిదుర్బుధాః॥ నాన్యధాగతిరస్తీహతస్యభూయిష్ఠపాపినః॥
పునదకత్వాతుతద్వస్త్రీంపశ్చాత్తాపసమన్వితః॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । ఉక్తంయత్త్రియాదీనాం తథాసర్వంసమాచరే
త్॥ తథావిప్రాదిదారాణాం వస్త్రీస్తేయేయధాక్రమంవిప్రాణాంయత్ప్రా
యశ్చిత్తమక్తం॥ తదధికంతద్దారాణాం క్షత్రియాదీనాంచ॥ తద్దారాణా
మేవంప్రాయశ్చిత్తమధాధికక్రమేణయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే

—గురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్—

ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే వస్త్రీస్తేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగురు
తల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రంధే॥ శ్లో॥ గురుతల్పగతానాంతుప్రా
యశ్చిత్తమిహాచ్యుతే॥ జననీచసపత్నీచ రాజపత్నీగురోస్తథా॥ మాతులా
నీస్వభాగినీ స్వసాజ్ఞేష్వస్యనాయికా॥ శ్వశ్రూఃకనిష్ఠభార్యాచ ఆత్రేయీచ
పతివ్రతా । ఎకాదశసమాప్యైతాః స్వమాత్రారాజవల్లభాః పూజ్యాశ్చవం
దనీయాశ్చ పోష్యావస్త్రీదిభూషణైః । ద్విజోనద్రోహకృత్తానాం కర్మణా
మనసాగిరా । జననీసర్వలోకానాం పూజ్యావంద్యమహాత్తరా॥ అజ్ఞానా
న్మాతరంగత్వా తత్సపత్నీమధాపివా॥ స్వయమేవస్వముపగంతు చ్ఛింద్యా
త్వాపముదాహరన్॥ మాస్తైగృహీత్వాతస్మగ్గంసగచ్ఛేన్నైర్మరీచిందితం॥
గచ్ఛన్నైవాగ్రతస్సంస్తం కదాచిన్నవిచారయన్॥ అపశ్యన్పృథతోగచ్ఛత్ప్రా
ణాంతంయస్సశుద్ధ్యతి॥ మరుప్రపతనంవాపి కుర్యాత్వాపముదాహరన్॥

భవిష్యోత్తరే॥ శ్లో॥ రాజతోభేమహాతీధేః సంగ్రామేదేశవిప్లవేబహ్వీష్వ
 న్యామనారీషు స్థితాసుస్సరపీడితః । మాతరంవాసపత్నీంవా స్వదారభాగ్ని
 తిమావిశే॥ పశ్చాజ్ఞాతృత్తుమాతేతి పశ్చాత్తాపముపావిశే॥ స్వయమే
 వాసినాముక్కుంచ్చిత్వాపాపముదాహరే॥ హస్తైశ్చహేత్వాతం ముక్కుం
 సగచ్ఛేన్నైర్వృతీందిశం॥ ఆపశ్యేత్ పృథతోగచ్ఛేత్ప్రాణాంతంయస్సశుద్ధతి ॥
 రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ నివృత్తయదిహ తరం ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా
 దైతస్సీక్తాన్విదాహనం ॥ జ్వలితాంసూర్తిమాలింగ్య మృశశ్శుద్ధిమవాప్ను
 యాత్ ॥ బ్రహ్మండే॥ శ్లో॥ మహాతీధేఃసంగ్రామేజసతోభేమహాభయేతత్రరా
 జన్తీసంఘమహానిశేనముద్భవేకామాతురస్సన్వపత్నీతిమాతరంవాస్వపత
 జాం । గత్వాసకృత్స్వదారేషు పూర్వచిహ్నవివజీతాం ॥ మాతరంసహ
 సాబుద్ధ్యా పశ్చాత్తాపమన్వితః । ఆసినాత్తిక్ష్ణధారేణ శిశ్నంస వృషణంస
 కృత్ । చ్చిత్వాంజలౌసమాధాయ నపశ్చాదవలోకయేత్ । స్మరన్నారా
 యణంసమ్యక్ పురస్థమవిచారయేత్ ॥ నైర్వృతీందిశమాగచ్ఛేత్ మధ్యమృత్వా
 సశుద్ధతి । ఆలింగ్యజ్వలితాంసూర్తిం మృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । రేతస్సే
 కాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిప్రబోధయేత్ । బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్
 పాలధ్వజవజీతం । కారీషవహ్నినాదగ్ధ శ్శుద్ధిమాప్నోతిమాతృగః ॥ మరణా
 దిత్యధః॥ అధరాజదడంప్రకారమావా ॥ లింగపురాణే॥ శ్లో॥ విచార్యమా
 తృగంవిప్రం స్వయమేవనచారతః॥ నచారేభ్యఃకృత్యధః॥ శ్లో॥ భగాకారమ
 యఃకృత్వా తాపయిత్వాహుతాశనే । రేఖయేద్భృత్యవర్జేణ లలాటేమా
 తృగామినః । ఆరోహేద్రాసభంయానం నిస్సాణంధ్వనయేజన్తైః । తద్వి
 త్రంపూర్వవద్భృత్వా ధర్మవ్యయమధావరేత్ ॥ తత్పత్నీష్వఫవాదద్యాత్
 సుదోషానచెద్యది ॥ అతీత్వాసగరింసర్వాంజనోయంగురుతల్పగః॥ ఇత్యుచై
 భావయేత్ భృత్యైఃపురద్వారముపాగమేత్ । తత్రైవనాపితేనాశు హ్య
 సివాత్తిక్ష్ణధారయా॥ ఛేదయిత్వాతుత్కృష్టం సధాయాశుతదంజలౌ । ధృ
 త్వాగపామీమముంత ద్గృహేత్వానైర్వృతీందిశం । గచ్ఛేత్ప్రాణాన్ పరిత్య
 జ్య తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ అధవాసూర్తిమాతప్య వహ్నారాజాప్రయ
 త్నతః । త్రైతససూర్తిమాలిప్య భృత్యైరాలింగయేన్నదా॥ మృశశ్శుద్ధిమవా
 ప్నోతి సరాజావోషభాజ్జహీ । మరుప్రపతనంవాపి నాన్యధాశుద్ధివ్యతే ।
 రేతస్సేకాత్పూర్వమేవ స్వమాతేతిజ్ఞాత్వా బ్రహ్మహత్యావ్రతంకపాలధ్వ

జనజితంసృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి నావైస్సేతుదశశానాదిభిః | తుత్రిశువిశాం
మాతృగమనైవ్యవ మేవప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం | శూద్రస్యతుమాసల్యమే
వప్రాయశ్చిత్తంపాపశంకిత్యాస్తస్యాప్రియాస్స తాదిస్సాన్విరామేత్యల్పకు
టింకృత్యాఃత్రహతరమవస్తాప్య మయూరాండ్రపమాణైకికబల్లేప్రత్యక్షాం
సోషయేత్ | నమాతృభాగ్గిరితికార్యా || సంసర్జజావోషగుణాభవంఘ్రితాస్త్రుని
షేదాత్ | వృతాచేత్పతితప్రాయశ్చిత్తార్థేనశరీరశుద్ధింకృత్యా పరలోకః
యాంకుర్యాత్ | తదాహాప స్తంబః || స్తో || గురోరప్యవతిప్తస్యకార్యాకార్యమజా
నతః | ఉత్పథంప్రతిపన్నస్యపరిత్యాగోవిధీయతఇతివక్యాత్పరిత్యాగోనవిగ్ని
తః | తస్యాశ్చశూషానిత్యంకార్యా పతితాయాఅపి | సపత్నిరాజస్త్రీగమనాది
ష్యేనం ప్రాయశ్చిత్తంవేదితవ్యం | అథమాతృగమనవదన్యస్త్రీగమనైవేష
మాహా || కూర్మపురాణే || రెతస్మికాత్పూర్వమేవనివృత్తాయదిమాతరం |

—*మాతృభిన్నస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*

బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా దైతస్సేకాగ్నిదాహనం || స్వవణో త్తమవణః
స్త్రీగమనైత్వవిచారతః || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా ద్దావదశ్చాసమాహి
తః || ఆమత్యాభ్యాసతోగచ్ఛేత్సవణాంచోత్తమాంచవా || రిషవహ్నినాదగ్గ
శ్శుద్ధియాతిద్విజోత్తమః | సవణో తమవణాసు నివృత్తావ్యసేచనా
త్ || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దంవిదిశూర్వకం | ఉక్తాయాంవిశృభా
ర్యాంతు గచ్ఛావిప్రస్సకృన్యసే || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా న్నవాబ్దాన్వి
ష్టుతత్వరః || వైశ్వాయాంపితృసత్త్వాంతు షడబ్దంవ్రతమాచరేత్ || గత్యా
శూద్రాంగురోవాకార్యా శ్రియబ్దంవ్రతమాచరేత్ | మాతృష్వసారంవపి
తృష్వసారమాచార్య భార్యాంశ్వశురస్యవత్త్వి | ఆచార్యపుత్రమథమాతు
లానిం పుత్రీంసగచ్ఛేద్యదికామతోయః || దినద్వయేబ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యా
ద్యధానిధి | ఏస్మిన్నేనదివసే బహువారేక్రవాషికం | ఏకవారంకృతేహ్య
బ్దంవ్రతంకృత్యావిశుద్ధ్యతి || దినక్రయేగతోవహ్ని దగ్గశ్శుద్ధ్యతినాన్యథా ||
చండాలీంపులహినించైవ స్మృషాంచభగినింతథా | మిత్రప్రియాంశివ్యవత్త్వియ
స్తువైకామతోవ్రతేత్ || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్ షడబ్దంధ్వజవజితం |
ఏతాసాంమాతృవ్యతిరిక్తానాం పాపశంకావతీనాం శ్వాగవివవరం | అన్య
ధాసంసగతోదశశనతోషగుణాభవంతి | తదాహాకాత్యాయనః | పతి
తాంపుత్రగమనాన్మాతరంపోషయేత్సుతః | కుటిగంవలయాకారం సూక్ష్మం

కుర్యాద్వైతత్వం ॥ తత్రతాంసన్నివేశ్యాశుచతుర్థిఃకబజైస్త్వపానయా
రాండప్రమాణైస్త్వైస్త్వప్రత్యహంరంభిమాగతః॥ యావదామ్రుయైతమాచం
తావద్ధత్వాప్రయత్నతః ॥ పతితగ్యయదు క్రంత త్రాప్యైచ్చిత్రాధమాచరే
త్ ॥ పరలోకక్రియాంసవ్య కటృత్వానుద్ధిమవాప్నూయత్ ॥ అకృత్వాదోష
మాప్నోతి పుత్రస్తత్పాపశుద్ధయే । ఏతాసామన్యనారీణాం త్యాగవీర్యసి
యతే॥ రాజన్యవైశ్యయోరేవం ప్రాయశ్చిత్తవిధీయతే ॥ వణత్రయగ్యసి
ప్రాణం భార్యామాతేగియతే । తద్దారేషుయదాగచ్ఛే ద్వణత్రయమ
కామతః ॥ తత్రాపిమాతృపద్మద్భ్యా ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । శూద్రస్య
మాసలప్రామాళు రిశశాస్త్రైఃసునిశ్చితం॥ కామస్సర్వధనాహారి కామఃపుణ్య
విनाశకృత్కామఃపాపకరోలోకకామోఽనధాప్రదాయకః॥ కామశ్శశు
మకనుస్యూణాం తస్మాత్తామంపరిత్యజేత్ ॥ సంసారస్థిగ్మహాఘోరమో
హానిద్రాసమాకులే ॥ యేహరింశరణంయంతి కృతార్థాన్సైనసంశయః ।
పుత్రదారగృహక్షేత్ర ధనధాన్యవిమోహినీం॥ లభ్యైవినామానుషీంవృత్తిం
తైరేగర్వంతుఃకృధాః । సంతృప్త్యాకామంత్రోధంచ లోభంమోహంమదం
తథా॥ పరాపదాదనిందాంచ యజత్వంభక్తితోహరిం మాతాహరింపితృ
దైవం శ్లోక్షభ్రాతాజనాచనం ॥ గురుర్విష్ణుఃప్రసన్నత్వా రాజాప్రత్యక్ష
దైవతం॥ తద్దా సుతధాన్జేయా సామహ్రోహంచకారయేత్॥ ఆపస్తంబః
గురుతల్పగామిసవ్యవణం శిశ్నుంపరివాన్యాంజలావాధాయ దక్షిణాంచశిమ
నాఞ్చత్రింవ్రజేత్ ॥ జ్వలితాలవాసుర్కింపరిష్వజ్యసమాఘ్నయాదితి ॥ దోష
స్మరణాత్తైషాందాశిమనహ్రోహబుద్ధిఃకార్యా॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధన్వ
శాస్త్రే గురుతల్పగామనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతత్సంయోగి ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కూమఃపురాణే॥ స్తో॥ మహాపాతకిసంసరేప్రాయశ్చిత్తంనిగద్యతే ।

—తత్సంయోగిప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధ్యా సర్వకర్మఫలంభేత్ ॥ యస్యయేనభవేత్సంగో బ్ర
హ్మహంఽచతుష్వపి ॥ సతద్వృత్తంతునిర్వర్తక శుద్ధిమాప్నోత్యనంతయః ॥
అజ్ఞానాత్పంచరాత్రంతు సంగమేభిఃకరోతియః॥ కాయకృచ్ఛచరేత్సమ్య
గన్యధాపతితోభవేత్ ॥ ద్వాదశరాత్రసంసరణ మహాసాంతపసంస్కృతం ॥
సంగంకృత్వాధమాసేతు ఉపవాసాదశాచరేత్ ॥ పరాకంమాసిసంయో
గచాంద్రంమాసత్రయేవ్రతం॥ కృత్వాషణ్మౌనసంగంతు కుర్యాచ్చాంద్రయ

ణత్రయం॥ కించిన్న్యునాబ్దసంగేతు షణ్మసంవ్రతమాచరేత్ ॥ అబ్దస్యత్రి
గుణంబ్రోక్తం జ్ఞానాత్సంగేయధాక్రమం॥ యస్తుసంవత్సరంత్యైతై శ్చయనా
ససభోజనైః । వసేచ్ఛేత్సహతంవిద్యా త్పఠితంసర్వకమఃసు॥ మహాపాతకిన
స్యాజ్యో స్సర్వదావిప్రసత్తమైః ॥ మహాపాతకినోలోకే దశకానాత్పాపదా
యినః॥ స్పృశాన్మరకదానిత్యం స్తరణాల్లోకదారిణి॥ సత్సంగతిస్సదాన్మ
ణాంకామధేనూపమాస్సృతా ॥ అతస్సత్సంగతికార్యా నృభిఃపుణ్యాభిలాషి
భిః॥ పుణ్యమేవసదాకుర్యా త్పుణ్యమేవసదాస్మరేత్ ॥ పుణ్యమేవసదాపశ్యే
త్తస్మాత్పుశ్యాధికంసహి॥ అతోమహద్భిస్సంసగః కతవ్యోలోకలిప్సుభిః।
దుస్సంగంవజయెన్మిత్యం సురాభాండోదకంయథా ॥ ఇతి హేమాద్రవిర
చితే ధమశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తధ్యాయే మహాపాతకిసంసగప్రాయశ్చి
త్తం॥ ఇతి పంచమహాపాతకప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధేదానిముపపాతకప్రాయ

—*గోవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్చిత్తంవదత్ గోవధప్రాయశ్చిత్తమాహ మాకణ్డేయః॥ శ్లో॥ సర్వేషా
మేవవణానాం బ్రాహ్మణఃపరమోగురుః । తథావతుష్పజ్జంతూనాంగౌ
ర్నాతెతిప్రగీయతేవిప్రహత్యాచగోషత్యా సమమేతద్దవ్యయంనృణాం॥ పురా
చతుర్ముఖోబ్రహ్మస్సప్త్యా దౌస్పష్టవాంశ్చగాః॥ యజ్ఞాన్వేదాంశ్చవిప్రాంశ్చ
అరణంసుక్కువాదికా ॥ స్పష్టవానజ్జరతౌధం మహీపాలానతఃపరం ॥
విప్రప్రాయజ్ఞాశ్చగావశ్చ పునంతిపృథివీమహం॥ గోహింసాంయోనరఃకుర్యా
న్నిషాగ్-రణతయాధునా । తస్యవై నిషక్మతినాన్ స్తిప్రాయశ్చిత్తశతైరపి ॥
గోసవవీవకారణంహననైపలపైత్యకంచ । కలియుగేతయోరభావా న్నధుప
రేచ-గోహింసనంగహితమేవ॥ అగ్న్యాధేయంగవాలంభం సన్న్యాసం
పలపైత్యకం ॥ దెవరేణసుతోత్పత్తింకలౌపంచవీవజయేత్ । యజ్ఞాధం
పిత్రధమేవగోహింసనం । నాన్యత్ర॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ గోహింసాం
ముఖజఃకృత్వా మహాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ తద్ధైవవిప్రహింసాంచ మహ
తాంగహితంద్వయం॥ హింసాదశవిధా ॥ తదాహగౌతమః॥ శ్లో॥ క్రూర
రజ్జ్వకంతంభో దారుబంధ సదాగళే॥ నిరాగారస్థలబంధ స్తధాగ్రాసవి
పీడనం॥ తాడనంరజ్జుదండదైవ్య స్తధాసంచారరోధనం ॥ శృంగచ్ఛేద స్తధా
దాహాద్వివారందోహనంతథా । వత్సేమ్యతేచక్షీరాణామదానంచర్మవ
త్సతః ॥ ఇతీవదశధాహింసా గవాంప్రోక్తామసిషిభిః । ఏతాభిగాణం యదా

హింసైత్తదాగోవధభవ్యతే॥ గోమూత్రంగోమయంక్షీరందధిసపిరితీరీతం॥
 మహాపాతకినాంచైవ తథైవత్సుద్రపాపినాం । పాపం చతుర్విధంప్రోక్తం
 శుష్కంచాద్రణంమహాత్తరం । ఉపపాతకమిత్యేతచ్ఛతుధాన్పరితీతం ।
 ఉక్తస్యైతస్యపాపస్య పంచగవ్యంవిశోధనం ॥ దశకనంస్పృశకనంసేవా
 మహాపాతకనాశనం । గోశ్చయస్యగృహేనాస్తి పెనామాధకంపాపనాశి
 నీ॥ తద్గృహంరుద్రభూమిస్సాన్యైర్గృహస్థస్సచపాపకృత్॥ అహింసాసత్య
 మస్త్రైయం శౌచమింద్రియనిగ్రహః॥ సర్వభూతదయాశుత్వం వడ్విధంగృహ
 మేధినాం । గోర్యత్రైవసదాత్మేత్తత్ క్షేత్రంకాశికాసమం ॥ నసంతిత్ర
 పాపాని తథాబాలగ్రహగ్రహః ॥ విప్రైస్సదారత్వణీయాగోర్యధాధమే
 రూపిణీ । నమసాగ్ర్యాసేవితవ్యా నత్యాజ్యామనసాపిగాః॥ తథాసంపా
 ద్యబహుభిధకైర్నైర్వాపాపముక్తయే॥ ఏనాంధేనుంయదావిప్రోహింసెచ్చై
 ల్లిగుదాదిభిః । మహాపాపమవాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ తదంతేధువమా
 పాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్॥ చండీకాండే॥ శ్లో॥ గోహంతాయో
 భవెల్లోకే రజ్జుపాషాణవెష్టనైః । అరణ్యేవాగృహేవాపి రోషాద్వాకామ
 కారతః । యమాలయముపాగమ్య నరకంచానుధూయద॥తదంతేధువమా
 పాద్య జాయతేహ్యశకరోగవాక్ ॥ త్రైంశే॥ శ్లో॥ యోఽవ్యజోమదలోభేన
 మత్సరాడీప్యకయాన్మప । గంహన్యాన్యకస్యాపి విషినేవాజలాశయే ॥
 రజ్జుదండాశ్శబ్దఘోరైః కంఠరోధనపీడయా॥ భవేత్తస్యమహాదోషః ప్రా
 యచ్ఛ్రీభవేద్ధ్రువం॥ సౌపణికే ॥ గంహత్వాముఖజోఽజ్ఞానా న్మదేనమ
 హతావృతః । నరకాన్మనసతేత ప్రాయశ్చిత్తంవినాద్రభా ॥ పశ్చాత్తాప
 సమాయుక్తః పరాకంక్యచ్ఛ్రమాచరేత్ । అకామతఃపరాకంస్యాజ్ఞా
 త్యాచాంద్రాయణంస్మృతం॥ కామతోగోవధేనైవ శుద్ధిద్రవ్యప్రాప్తినిషిధిః॥
 శ్లో॥నాగరిఖండే అకామతఃకామతోవా విప్రోహన్యాత్తుగాంశుభాంతస్యై
 వశుద్ధిరుదితాపరాకశ్చంద్రభక్షణం॥ఉపోవ్యరజసేమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్య
 తి॥అన్యధాదోషమాప్నోతిహ్యగ్యరోగిభవేచ్ఛవి ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ సాన్వి
 పారకించధేనుంయో ముఖజోమత్సరాన్వితః॥ హన్యాద్దండాదిభిఃపాపీతస్య
 దేహవిశుద్ధయే॥అజ్ఞానేతుప కస్సన్యేజ్ఞాచేచాంద్రస్యభక్షణం॥ యోహ
 న్యాద్రోగిణీంవృధాం పరాకంక్యచ్ఛ్రమాచరేత్ ।యవతీంగాంఽవ్యజోహన్యా
 తుగ్ర్యాచ్చాంద్రాయణంసకృత్॥ ఉపోవ్యరజసేమేకాంపంచగవ్యంపితేత్తతః॥

—*నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ఇతి హేమాద్రివిరచిత గోవధప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ నిమిత్తగోవధప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ కౌర్మై శ్లో॥ అనాధారస్థతేబంధశ్చర్మరజ్జుభిరేవచ॥ చర్మదాహా
వదీతోయ లంఘనైబహుతాడనైః । గృహదాహేన ముక్తిశ్చనిమోన్నత
భువస్తతే । చారయెద్గృహపీయూన్నిరాహూరోగవామిహ ॥ సూరికేశభ
లోత్థవమ౯ నిర్మితరజ్జవశ్చర్మరజ్జవఃకరిసీఘాతచర్మోద్భవాఅపి ॥ జలసంపూ
ణానద్యుత్తరణేతాడనాని । గృహదాహేకంఠరజ్జవోనవినిర్మూక్తాః । లాంగూ
లచ్ఛేదనచర్మదాహశ్చ౯గచ్ఛేదనాదీనిగోహననిమిత్తాని । కించ॥ పరప్రేరణ
యాశాడనం తృషాతానాంనజలనిరీక్షణం వ్యాధ్యుత్పత్తికాలేఉపేక్షా ।
దస్యభిర్మీణుమానాసుప్రభుసన్నిధౌననిరూపణం । ఏవమాదీనిగోహవననని
మిత్తానిఏతైరిమిత్తైః ధేనుమరణేతత్పాలకస్వహాననదోషస్సంభవః॥ తదా
హాకాత్యామనః॥ శ్లో॥ సూరికేశోద్భవారాజ౯ రజ్జవశ్చమ౯సంభవాః ।
కత్వ౯భిగృహదాహేమనముక్తాఃకంఠసంక్రితాః॥ లాంగూలశ్చ౯గయోశ్చే
దశ్చర్మదాహస్తథైవచ । పరప్రేరణయాదండైస్తాడనంబహువారతః ॥ శృం
గమధ్యేనాసికాయాంభగస్థానైచతాడనం॥ తృషాతానాంగవాం స్వామి
నదద్యాజ్జలమాదరాత్ ॥ ఉపేక్షాదస్యహరణే ప్రభూణాంనాపిసూచనం॥
నిమోన్నతస్తతేవైవ సంచారోనుదివాభవేత్ ॥ అనాధారస్థతేబంధో నిరా
హూరోగవామిహ॥ ఏతైర్నిమిత్తైరన్వైగ్గశ్చపాతసేభిత్రివృక్షయోః॥ యదామి
యేతయాధేనుహ౯త్యా తత్స్వామినోభవేత్ ॥ అతస్స్వామీ పరామృశ్యకు
ర్యాత్తదక్షణంముదా । తత్ప్రేక్షణేమహత్ప్రూయ మనంతంపరికిరీతం । తదు
పేక్షామహత్ప్రపమనంతంజన్మజన్మసు । అగ్నిహోత్రస్వయాధేనుర్యాదేన
శృంఘతోషణేఅభిషేకాధ౯మత్యధః॥ శ్లో॥ యాధేనుర్గుర్విణీరాజ౯యాధే
నుఃకపిల్యాకా । ఏతైర్నిమిత్తైస్సాధేనుహ౯తాయదియచాజ్జయాతత్స్వా
మీయునిభిఃప్రేక్షోగోహాంత్రేనసంశయః ॥ అగ్నిహోత్రాదిధేనునా మేకా
వాపినిమిత్తజైః ॥ హతాతత్ప్రపమోక్షాధ౯ం పరాకోమునిచోదితః ॥ ఇత
రాసాంగవాం రాజర్షిమిత్తైరభిరేగతః ॥ హననంప్రాప్యతేదైవా త్స్వామి
నచ్చంద్రభక్షణం । అశక్తోరోగవృద్ధాభ్యాం హతామ్యేతైఃప్రమాదతః ॥
వృద్ధశబ్దేనవాధ౯కముచ్యతే । తత్స్వామినస్తప్తకృచ్ఛంమునిభిఃపరికిరీతం ।
అగ్నిదాహేనిషాఽస్య చ్ఛేదోగనివృత్తయే । యదీదైవాన్మృతింప్రాప్తా

ప్రాజాపత్యువిశుద్ధిదం । దారుణాగురుణాకంఠలగ్నైనయదియాచగౌః । మృ
తాతద్గోషశాంత్యర్థంపరాకంకృచ్ఛమీరితం । పత్నువామధ్యదేశేతుబంధనై
తాడనేపివాక్రిమ్యాదిశోధనకాతేవృతాయాధేనురగ్రతః ॥ ప్రాజాపత్యద్వ
యంప్రోక్తంమునిభిస్తత్పదశిఃభిః । ఔషధంరోగమోక్షాయ కర్తాకుర్యాద్ద
వామిహ ॥ తెనౌషధేనయాధేనుర్మృతిమాపసుదుస్తరాం ॥ తత్రచాంద్రా
యణంప్రోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ తత్రక్షీరఘృతైర్ధేనురక్షణంయో
గవాంగృహే । కుర్వా తద్విపరీతంచేన్మృతాయాధేనురగ్రతః । తత్రైవహ
త్యామహతీ తప్తకృచ్ఛగ్రతఃచరేత్ । పతనభిత్తివృక్షాణాం శంకితానాం
నృపే త్రమ్ ॥ తత్రబద్ధాచయాధేనుర్మృతాతత్పతనయదాతదాతద్దేహశు
ద్ధ్యర్థంప్రోక్తంచాంద్రద్వయంద్విజైః । కారిన్యరజ్జుబంధనయాచగౌనిధనం
గతా । పరాకంపాపముక్త్యర్థంవహ్నిదాహేష్యమోచనైఃపరాకస్త్రతయో
క్తవ్యోనిమ్నోఽతదుపస్థితతత్రాపిపరాకభిత్త్యర్థః । ఏతాసాంగవామైతై
నిఃకుత్తైర్హననంప్రాప్తంచేత్తద్దోషోపశాంత్యర్థంతత్తత్ప్రతిపదోక్తం ప్రా
యశ్చిత్తంలోకసాదృశ్యాత్తత్తతఃకర్తారోనెచ్ఛంతి । తత్రమహంతందోషమా
హ ॥ గౌతమధర్మ ॥ శ్లో॥ ఏభినిఃకుత్తైస్సకృత్తైర్యదాయత్రైవధేనవః । పంచ
శ్వంయదిగచ్ఛంతి సావమినఃపశ్యతోగ్రతః । హత్యాప్రాప్తాసుమహతీలోక
ద్వయవిగహితా । యస్యదోషస్యయత్ప్రోక్తం తత్తత్తుర్య ద్విముక్త
యే ॥ అన్యధాలోకసాదృశ్యాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః ॥ వతః తెయదిలోకై
తతస్యదారాప్రజాక్షయః । అంతేనరకమాసాద్యమాతంగత్వపవాప్యతే ॥
తదంతేనువమాసాద్య భిఃభోభవతిగహితః । తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యర్థంకుర్యా
న్నిమరృతిమత్రమాంవిప్రహత్యాచమహతీ తథాధేనువిహింసనం ॥ ఉభ
యోర్యదిహత్యాచై తత్తతఃతుణోదితాగతిః । అప్రమత్తతయారాజకధే
నురైవమాత్మవత్సదా ॥ పోషణీయాపాలనీయా వక్షోస్త్రిభిరహదరాత్ ।
క్షుత్రిచవైశ్యయోరస్యేవం ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తగోహననేచేదితవ్యం । శూ
ద్రాణామేతాసాంసాక్షాద్ధననహస్తచ్ఛేదః ॥ నిమిత్తహననై శతరూపకణ
దండః । విప్రస్త్రీణామేతాసాంహననేవిప్రస్యాదకంప్రాయశ్చిత్తం ॥ క్షత్రియ
వైశ్యస్త్రీణాంస్వజాతీయపురుషాణాంప్రాయశ్చిత్తార్థంకల్పనీయం । శూద్ర
స్త్రీణాంశూద్రవదాజ్ఞారాజ్ఞాకర్తవ్యం ॥ నస్త్రీతివిచారణీయం ॥ తదాహ
లైంగే ॥ శ్లో॥ బాహుజోరుజపాదాబ్జజాతానాంహననేగవాం ॥ నిమిత్తైర్వా

ధసాత్మాద్వాప్తోక్తావిప్రస్థనిష్కృతిః | నిమిత్తహననతాతవిప్రాణాం యదు
 దీరితం | తత్కర్తవ్యం సృష్టైరైవైశ్చైస్త్వత్ప్రీణామధఃమీరితం । విప్రస్త్రీ
 ణాంతధాప్రోక్తం శూద్రాణాం వాణిషీనం । తత్ స్రీణాంచతధాకార్యం
 నిమిత్తనశతం విదురితి || ఇతి హేమాద్రా నిమిత్తగోవధప్రాచయశ్చిత్తం || అథ
 గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమాహ || మారగం డేయః || శ్లో || వత్సశ్చత్రివిధః

—*గోవత్సహననప్రాచయశ్చిత్తమ్*—

ప్రోక్తో బాలః పౌగండ్కో యువా । ఏతేషాం హననే నిమిత్తైరుతవాస్వ
 యం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రిషు జన్మసుపంచమ || అతో వత్సోపాషితవ్యా
 విప్రైశ్చాకేభ్యభిన్నదా । యావత్త్యుభయక్షణం సోఽదరపూరణం న జానా
 తితావత్సబాలః || మాతరంత్యక్త్యాస్వేచ్ఛయా సంచరమాణః పౌగండ్కో వ
 త్సః । గభఃధారణసుఖం జ్ఞాత్వా యోనడుద్భిస్సహ సంచరతి సయువా. వత్స
 జననాంతరంగః || ఏతేషాం హననే పృథక్ పృథగ్గోషం ప్రాచయశ్చిత్తమాహ ||
 కార్కె || శ్లో || సబాలాదరపూత్యర్థం యావత్కాలంత్యుభయశశః || ఊధస్యం
 మాతరంత్యక్త్యా సంచరన్ స్వేచ్ఛయా నృప । పౌగండ్కస్స విజ్ఞేయస్సంచరన్
 త్తమత్తవత్ || గోవృషైస్సహాయః క్రిడన్ సయునాత్రివిధస్త్వతః | సాగార్థ్యా
 వత్ససూజ్ఞేయా మహాపాతకనాశిని | ఏతేషాం త్రివిధానాంచ మత్తైకోయో
 నిహన్యతే | యోనహన్యత ఇత్యర్థః || ఛందోవత్పురాణాని తిక్త్యాస్వసంధిసౌష్ఠ
 వం న విచారణీయం || తదాహ || నారదియే || రాజాయోహన్యతే తమాహు
 రాత్తయూపోయజ్ఞోనంతదక్షిణ ఇతి || తైంగ || శ్లో || వత్సానాం త్రివిధానాంచ
 ఏకం హన్యాద్విజోయదితత్తత్పాపఫలం భుక్త్యా చండాలత్వమవాప్యతే । బా
 లం హన్యాద్విజోయస్తు క్షీరాదాననిమిత్తకైః । ప్రాజాపత్యుద్వయం సాత్మాన్ని
 మితైరేకమచ్యతే । కృత్వా శుద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధాపశుఘాతకః || సాం
 డే || యోబాలవత్సంకామేన నిమిత్తైర్వాస్వయం హనేత్ || తత్ర హవిశుద్ధ్య
 థం ప్రాజాపత్యుద్వయంచరేత్ || నిమిత్తైర్వాయదాహన్యాత్ క్షీరాదా
 నాదిభిః క్రమాత్ । నిమిత్తపాపనిమోక్షం ప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ ||
 విప్రస్త్రీణాం తదధంస్యాద్బాలవత్సాని హింసనై || క్షత్రియాణాం
 ద్విగుణితం వైశ్యానాం త్రిగుణం భవేత్ । తత్తత్ప్రీణాం తదధంస్యా
 త్పదజం డండయేచ్ఛతం || పౌగండ్కం తుయోవత్సం నిమిత్తైర్వాస్వయం
 హనేత్ || తత్ర దేహవిశుద్ధ్యథం తత్తత్కృచ్ఛ్రించరేత్పురా || విష్ణుధమో

త్రై॥ శ్లో॥ యేనవిప్రేణపాగంఢో వత్సోయదినిహన్యతే ॥ తస్యదే
హవిశుద్ధ్యథాంచరేత్తప్తంముదాసహ ॥ పశ్చాత్తాపవిశుద్ధ్యథాంచ పంచ
గవ్యంపిబేత్తతః॥ శివధర్మాత్తరై॥ శ్లో॥ పాగంఢకంసదోన్మత్తం గోకులే
స్వగృహేషివా ॥ నిమిత్తైఃపూర్వజైర్విప్రో హన్యాదైవచోదితః ॥ తద్దోష
పరిహారాథాంచరేత్తప్తంయథావిధి॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్చాత్ప్రబేదజ్ఞాననాశ
నంత్రాత్రియాణాంద్విగుణితం వైశ్యానాంత్రిగుణంతథా ॥ విప్రాంగనాదీనాం
తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తాథాంకల్పసియం॥ పాదజంశతేనదండయేత్ ॥ గారుడపు
రాణై॥ శ్లో॥ యువానంగోవృషంహన్యా త్పూర్వజస్సన్వయమాదరాత్॥నిమి
త్తైర్నాగరారాజేంద్ర పరప్రేరణయాధవా ॥ మహంతంసరకంగత్వా జాయతే
వృషసూచిమాన్ ॥ వృషస్యశృంగద్వయంసూచకం ॥ తద్వద్యూహోవత్సస్య
హంతుగుణదస్థా నేసూచాంకురవదంకురద్వయంభవేదిత్యథాః ॥ భవిష్యో
త్తరై॥ శ్లో॥యువానంగోవృషంహన్యా పూర్వజోబాహుజోవణిక్ ॥ మహం
తంసరకంభుక్త్వా జాయతేసోర్భవాన్భువి ॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ అరణ్యేజల
మధ్యేవా స్వగృహేయోద్విజాధమః ॥ యువానంగోవృషంహన్యాన్నిమిత్తై
రుశవాన్వయంతతత్తత్తాపఫలంభుక్త్వా జాయతేభువిగంగాన్ ॥ తస్మాదో
షోపశాంత్యథాంచ కుర్యాచ్చాంద్రాయణంవతం ॥ గోదానంచతతఃకుర్యా
త్పంచగవ్యమంతరం ॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నిరోగోజాయతేభువిప్ర
స్త్రీణాంతదథాంస్యా త్ప్రాయశ్చిత్తమిక్రితంత్రాత్రియవైశ్యానాంతదంగనా
వాంద్వైగుణ్యంత్రైగుణ్యంత తదథాంచయోజనీయం॥ అతఃసర్వంహనన
గోవథప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వవణస్త్రీవివేకతయామోజనీయం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే గోవత్సహననప్రాయశ్చిత్తం॥ అథవృషహననప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ కార్త్యై॥ శ్లో॥ ఏకాదశేహ్నిసంప్రాప్తే పిత్రోమరణసంభవే ॥ ప్రైశా
చత్వదిమ కృత్యథా ముత్సృష్టోమోవృషఃపరైః ॥ హన్యతేయదిరాజేంద్ర
హ్యంతేతశ్చివముద్రయా॥ శివద్రోహీతివిఖ్యాత స్సర్వకమఃబహువక్తాః ॥
మృత్యావరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్మై నమఃకృత్పూర్వా
స్తి కారీషదహనాన్మతే॥ సాగంఢై॥ శ్లో॥ పిత్రోరథాంతకామ్నాథాంజనై
రుత్సృష్టముత్తమం॥ శివలింగాంకితంసమ్యక్ప్రవరూపంజనాధిపవృషంహన్యా
తదావిప్రః కేదారక్షేత్రభక్షణాత్ ॥ పరప్రేరణయావాపి హ్యరిత్యైగామవి
వవా॥ రజ్జుదండాదిభిస్సమ్య క్సహాయైరుపదిష్టవాన్ ॥ తదుపాయప్రదోమ

—*వృషహననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్యక్తస్సదోపేక్షాపరాయణః॥ హంతాతస్యమహాపాపశ్చ త్వారఃపాపభాగి
 నః॥ రాజా తాక్షదండయేత్సమ్యగ్విచార్యబహువాతకయా॥ తెషాంఫాలేషు
 కర్తవ్యంతప్రలింగంసృషోత్తమైః॥ నిస్సాంబాదయైభృత్యైవృక్షహంతే
 తిసర్వతః॥ అటిత్వానగరింసర్వాం నిర్వాప్యోవిషయాద్వహిః॥ తదాప్రభృ
 తితేనర్వే తీర్థకంఠకంవిగాహ్యచ॥ ఆషేయేషుచదేవేషు చరిత్వాప్రత్య
 హం దా॥ పశ్యిమద్వారకామెత్యహంసద్వారంతథోత్తరై తద్దైవపూర్వ
 దిగ్భాగై గుగానాగరసంగమం॥ తద్దైవదక్షిణేభాగై చాపాగ్రంగంధ
 మాదనేవీవ క్రమేణకతకవ్యం భూపరి కమణంతదా॥ చాపకోటిముపాగ
 మ్య తత్రస్నాత్వాదినత్రయం॥ పశ్యాత్తాపసమాయుక్తస్సభామాగత్యవా
 గ్యతః॥ తయానుజ్ఞామవాప్యాక చరేయుశ్చాంద్రభక్షణం॥ పంచగవ్యంత
 తఃపీత్యా గాందర్వస్వప్రపుంగవే॥ తేనశుద్ధింగచ్ఛంతివృషఘ్నరఘ్ననందనేతి॥
 బ్రహ్మకైవతే॥ శ్లో॥ యోవిప్రీవృషభ హన్యా చ్చివలింగాంకితంతనా॥
 ఫాలేత ప్రశింపంధృత్వా నిస్సాణంస్వనయక స్వయం॥ త్రివారంక్షౌంపరి కమ్య
 బ్రహ్మచర్యవ్రతేస్తీతః॥ పశ్యాచ్ఛాపాగ్రమాగమ్య గంధకూదనపర్వతే॥ తత్ర
 స్నాత్వాత్రిరాత్రంచ రామలింగంరీక్షయేత్॥ పశ్యాత్తాపమువాగమ్యస
 భాంసత్వాతదాజ్ఞయా॥ చాంద్రాయణంతదాకుర్యాద్దద్యాద్విప్రాయగాం
 శివాం॥ పంచగవ్యంతతఃపీత్యా శుద్ధోభవతినాన్యథా॥ రాజాహన్యాత్పూర్వ
 ముక్తం వృషభంశివలాంఛితం॥ దద్యాదాత్మనమంహేమ సహస్రంవాగవాం
 చరేత్॥ విప్రాంగనాపరిత్యాజ్యా పోషణీయన్నదానతః॥ రాజస్త్రీణాంశ
 తంప్రోక్తంగవాందానం ద్విషన్ము॥ వైశ్యస్యరాజవత్ప్రోక్తం తత్ స్త్రీణాం
 చతద్దైవచ॥ శూద్రోహన్యాద్యత్రహతస్తత్రతంనిఖినేద్భువిసహస్రేణాథవా
 దండాద్య దన్యథాపోషమాప్నుయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరిచితేవృషభహనన
 ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబలివర్దహననప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివభమోక్తరై॥

—*బలివర్దహననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ అనద్వైహన్యతేవిప్రైరశ్వదండశిలాదిభిః॥ గృహేవావిపినేతోయేభా
 రోద్వహనకమణిజ్ఞానతోజ్ఞానతోవాపిరోపాద్యామత్సరాదపి॥ తెషాం
 తునిష్కృతిర్నాస్తి తత్తత్కృచ్చైస్త్రిభిర్విना॥ వారాహే॥ శ్లో॥ జలమధ్యే
 భారవాహేకృషికాలేచదాహనే॥ గృహేజలవనేవాపిలనద్వాన్యేనహన్యతే॥

పాదాదితాడసేచైవ శృంగచ్చైవచవాహనైః । లాంగూలఖండసేవాపి నిమి
త్తైఃపూర్వచూదితైః । ఏతైరన్యతమైర్వాపి విప్రోహన్యాధ్వరంధరంతస్యైవ
నిషక్పతిరియం ప్రదిష్టామనిభుంగవైః । తప్తకృచ్ఛిత్రయంకృత్వా పంచగ
వ్యంజనేత్తతః॥ ఏతస్మాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధివ్యతేభవన్యోత్తరే॥
శ్లో॥ అనన్యాన్యైరన్యత్రైవ నిమిత్తైరుతవాన్యప ॥ హన్యత్రసోపి దుష్టాత్త్వా
ప్రాయశ్చిత్తభవేత్తదా । రాజాతంసన్యగలోచ్య దండయేచ్ఛతరూపతః ।
పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛిత్రయంచరేత్ ॥ పంచగవ్యేనపూజాత్త్వా
శుద్ధిమాప్నోతిసైష్టికేం । రాజాహన్యాదనన్యాహమాయుధైరబహుభిర్యదా ।
తదానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్తార్థశుభహాతి । విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థశం
కుర్యాదిత్యర్థశ్శ్లో ॥ వణిక్పత్రస్తువాణిజ్యే హ్యనన్యాహంయదాహనేత్ ॥
నిమిత్తైరాత్మనావాపి క్షుత్రియస్యార్థశుభహాతి । శూద్రోహన్యాచ్ఛలీపదశం
నిమిత్తైరుతకామతః । శతరూప్యేనతందండ్యాదధవాహస్తమోచనం । హస్త
చ్ఛేదనమిత్యర్థశః॥ తత్ స్రీశాంతదధశం ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం । బాల్య
తారుణ్యోదికంపూర్వముక్తం । బాలపౌగండుకుమారావస్థాసుయత్రయత్ర
హననంతతతత్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వసతకల్పనీయం । భారహన్యనడధనై
ఉక్తప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచిత బలివదశవధప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధగజవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లెంగ్ ॥ శ్లో ॥ సహాయేస్సాధనో

—గజవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

పామైర్వాగ్భిర్వావిప్రసత్తమః । అరణ్యేవాభ్యవాసేవా హనెద్యద్యవిచార
యత్ ॥ పశ్చాన్నరకమాప్నోతిజాయతేగజవర్తవాత్ ॥ తద్దోషపరిహారార్థశం
తప్తకృచ్ఛించరెచ్ఛుధః॥ కాశ్మో శ్లో॥ ఉపేక్షాహనసేతస్యసహాయేహాస
నసాధనైః॥ వాక్యైరంగీకృతైర్వాపి యోవిప్రోహస్థినంహనేత్ ॥ రాజాతుదం
డయేశ్వశ్చచ్ఛతరూప్యేనదండతః । పశ్చాన్నరకమాసాద్యదుష్టవ్యాధీయు
తోభవేత్ ॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్తప్తకృచ్ఛింవిశుద్ధయే॥ ఉపోష్యరజ
నీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి ॥ తదధశంకరిపేతేచ తదధశంగభామోచ
నైః । తత్ స్రీశాంతదధశంస్యాత్ప్రాయశ్చిత్తముదీరతః । లక్ష్మీకామో
రాజాయుధాదన్యత్రసహస్తివధంకుర్యాత్తదాహ॥ దేవీపురాణే శ్లో॥ సాం
పరాయేగజంహన్యా ద్యదిస్యహననేపతేత్ ॥ తదాతస్యనదోషస్సాన్యదిత్య
హభగవాన్యమః । గజయుద్ధేగజంహన్యాదన్యధావోషభాగ్భవేత్ ॥ లక్ష్మీ

క్షీయేతస్యాభవత్రనరకంప్రజేత్ || సాహందే || సంపత్సామోయధకా
 లాదన్యత్రకరిహింసనం | నకుర్యాద్యదిదుష్టాత్తా తస్యసంపద్విసశ్యతి | మృ
 త్వానరకమాప్నోతి సాంపరామేనవోషభాక్ || ఆత్మాభిముఖమాయాంతం
 హంతుంస్వంతుదిగచ్ఛతి || తదాహన్యాద్దజంరాజానదోషస్తస్యత్రతహి ||
 రాజాపశ్చాత్ప్రకుర్వీత ప్రాజాపత్యద్వయంముదా || యుద్ధాదన్యత్రగజహన
 నైవేదితవ్యం || యుద్ధహత్యాతాతాగ్నికగోదానాచ్ఛద్ధి || మారగండేను
 పురాణే || శ్లో || యుద్ధాదన్యత్రయోరాజాప్రమాదాద్ధస్తినంహనేత్ || తత్పా
 పశోధనంరాజక ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ || యుద్ధగోదానమాత్రేణశు
 ద్ధోభవతినశ్చయః || తదథంకరిపోతేస్యాత్తదర్ధంగర్భమోచనై | వైశ్యానాం
 తుతదర్ధంస్యాత్తత్తత్ప్రీణాంతదర్ధకం || శూద్రంవైదండయేద్రాజాశతని
 ష్కంహరెత్తువా || పోతేస్యాదంగుళిచ్ఛేదోగజేస్యాద్ధస్తహరణం || ఇతిహే
 మాద్రివిరచితే గజవధప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధాశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమాహ || స్థాం

—*అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

దే || శ్లో || అశ్వహంతాభవేద్విప్రోలోకేవేదబహిష్కృతః | పూర్వోక్తైర్వా
 నిమిత్తైశ్చసహస్థైర్వధసాధనైః | సవిప్రోనరకంయాతి కాలసూత్రంసు
 దారుణం || మారగండేయపురాణే || శ్లో || పోషయిత్వాహయంవిప్రోనిమిత్తై
 ర్భహుభిర్గదాహన్యాత్స్వయంవారాజేంద్రగృహేవాకానసేవనే | సపశ్చా
 న్నరకంయాతి యావదాధూతసంస్థవం | తస్యైవనిష్కృతిరియం వ్యాసేన
 పరిభాషితా || స్వయంహన్యాత్తడబ్దంస్యాన్నిమిత్తైరర్ధమీరితంగృహదాహం
 దిభిర్వాపి జ్ఞాత్వాతద్విగుణంచరేత్ | తదర్ధంబడవాయంచ తదర్ధంగ
 ర్భమోచనై || శిశూపేగండకేచైవ బడబార్ధంసమాచరేత్ || మహానారదీయే ||
 శ్లో || జనసంఘేమహాద్యే స్వగృహేయదిపూర్వజః || దివాజననభీత్యాతుహ
 యంహన్యాన్నిమిత్తజైః | మహాంతంనరకంగత్వా యమపాశనిబంధనంపున
 ర్భువముపాగమ్య జాయతేగంధిమాకసదా || బాలంపొగండకంవాపి యు
 వానంయదికామతః | అశ్వంహన్యాద్దివిజోయస్తు ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా |
 కుర్యాత్తదాత్తశుద్ధ్యధం వడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | బడబాయామర్ధ
 ముక్తంతదర్ధంబాలమారణే || గృహదాహందిభిశ్చార్ధం తదర్ధంగర్భమోచనై ||
 రాజాయోయదిహంతాస్యాద్యుద్ధాదన్యత్రవాజినం | సరాజానరకంగత్వా
 వ్యాధియుక్తోభవద్భువి || తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టా విప్రస్యార్ధంమనీషిభిః | ఏశ

స్తురాజవత్ప్రీక్తంశూద్రందండాద్యధావిధి । తత్తత్ప్రీణాంతతదధాక్ర
మేణయోజనీయం । శూద్రంపూర్వవద్దండయేత్ । శతరూపకంహస్తాచ్యేదో
వాసర్వత్రాధ్యాహర్యః॥ రాజ్ఞాసోష్ఠిపరిపాతనెవధాకతఃప్రశ్నః॥ నాన్యధా॥ మా
కకంఢేయోక్తో॥ అశ్వయుధేయదాప్రాప్తస్వయమారుహ్యవాజినంతదాహ
న్యాధయంతత్రనాన్యధాదోషసంభవః॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోత్త్యనుత్తమాం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యా
యే- అశ్వవధప్రాయశ్చిత్తం॥ అధోష్ట్రవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రంఢే॥

—ఃఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తమ్—

శ్లో॥ పట్టజైవావసేరాజప్రమాదాద్వాక్రమేకం । ఉపాయైహాననయో
గైర్వైశంబత్వాదురాత్మభిః॥ హత్వాపశ్చిత్తదాజ్ఞాత్వా రౌరవంసరకం
ప్రజేత్ । తదంతేభువమాసాద్యకుబేరోజాయతేద్విజఃకుత్సితశరీరభ్రత్యధః॥
శివధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ క్రమేశకంద్విజోహత్వామేళయిత్వాదురాత్మభిః॥ య
త్తైస్తదననోపాయైర్విప్రోయాతియమలయం । తదంతేభువమాసాద్య
వక్రాంగోజాయతేతతః॥ తద్దోషపరిహారాథం ప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్॥
ఏతత్సహాయమాత్రేణాభ్య క్తం । స్వయంహసనేవిశేషమాహ॥ ఆహ్వాండ
పురాణే॥ శ్లో॥ ఉష్ణంజ్ఞాత్వాద్విజోహన్యా ద్దండైర్గళేషిడయా॥ యమ
లోకముపాగమ్య భుక్త్వాతత్రైవయాతనాః॥ తతస్తుభువమాసాద్య జాయ
తేవక్రకుక్షిమా॥ తత్ప్రాపన్యవిశుద్ధగ్ధకమబ్దంకుర్యాత్ప్రయత్నతః పౌగం
డైతచ్చిశావధానం తదధాంగర్భమోచనై॥ క్షత్రియోయదిసంహన్యా తస్మా
మేళకమధమతః॥ అధర్మోనామరాజ్ఞాంయుద్ధాదన్యత్రహసనం॥ నారదీయే॥
శ్లో॥ యుద్ధాదన్యత్రయోరాజాదండైర్బలహుభిర్యదా॥ క్రమేశకంహనేద్య
త్రహ్యరణ్యేనిజఃసైబజేత్॥ గ్రామేవాకారణంత్యక్త్వా శస్త్రాదైర్భృత్య
చోదితైః॥ సగత్యాసరకంపాపీపశుహంతాభవేద్భువికారణంయుద్ధమేవపూ
ర్వోక్తం తద్దోషపరిహారాథం కాయకృచ్చోవిశోధనం॥ విశేస్తుతత్తథాప్రో
క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవివక్షణైః॥ శూద్రోహన్యాచ్ఛశంరాజా దండయేన్నతు
మారయేత్॥ తత్తత్ప్రీణాంతతదధాన్యచ్చిశావధానంప్రచోదితం॥ తద
ధాంగర్భసంత్యాగ శిశుపౌగండకైక్రమాత్ । శిశుపౌగండకాదిస్వరూపం
పూర్వమేవవత్సహసనప్రాయశ్చిత్తప్రకరణేభిహితం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
ఉష్ణవధప్రాయశ్చిత్తం॥ అభిఖరహసనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగ్రంఢే

—*ఖరహననప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యపురాణే॥ శ్లో॥ పశుబుద్ధ్యాఖరంహత్వా విప్రోనిశిమహాపథే ॥ పశ్చచ్ఛాజ్జ
త్వాఖరభితినిమిత్తైర్వామరాత్మభిః॥ సవనరకస్థాయీ యావదాఘాతసం
ప్లవం॥ పశ్చచ్ఛాద్యపతచండాలోఘవమాసాద్యఘామిప॥ రాజవిజయే శ్లో॥ అజ్ఞా
త్వాపశుబుద్ధ్యా యో విప్రోహన్యాఖరంమథా॥ నిమిత్తైస్సంగహోషాద్వాస
హోయైహాననోచితైః । అంధకారమహాఘోరే హత్వాపశ్చన్యహాఖరిః॥
ఇతిమత్వాసపాపీస్సాల్పభ్యాదోషంమహాత్తరం । చండాలత్వమవాప్నోతి త్రి
షుజన్మసుఘామిప॥ నహింస్యాన్యైశ్చచండాలం కమఃకామనసాగిగా॥ కూ
మఃపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రస్తున్యైశ్చచండాలంనహింస్యాత్కామకారతః॥ నిమిత్తై
రుతవాచాన్యైశ్చస్సహోయైహాననోద్యతైః॥ సోనుభూయమహత్వాపం ఘా
తంగత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైవనిషకృతిదృష్టా మనిభిరృహ్యవాదిభిః॥
స్వయంహత్వాతుచాండ్రంస్యాత్పరాకంసహసంగతః॥ నిమిత్తైర్భావకంప్రో
క్తమంగీకారేసువర్చసం । సువర్చసంపంచగవ్యం । రాజాహన్యాఖరంమో
హాద్భుతైర్వైర్వాస్తైఃప్రమాదజైః॥ తస్య దేహవిశుద్ధ్యథాకంపరాకఃపరికీర్త
తః॥ విశస్తతైవయోక్తవ్యంప్రాయశ్చిత్తంనృపాత్తమ్॥ శిశోపాగండుకచైవరా
జాథాకంపరికల్పయేత్ ॥ రాజాతతైవకుర్వీతరాజవత్సవణిక్పతిః॥ తస్మిన్ద్రాం
తుతదధాథాకం యోజనీయంవిచక్షతేః॥ శూదండంఛ్యాచ్ఛతంరూప్యం నవ
ధోమునిభిస్సృతం॥ రాసభభేదహననైవ ప్రాయశ్చిత్తమేవయోజనీయం॥ బా
ల్యపాగండుకౌమారాదిపూర్వముక్తం । తత్తత్తారతమ్యైవహననైప్రాయ
శ్చిత్తంయోజనీయం॥ రాసభభేదాబహవస్సంతి॥ తేషాంమధ్యేబహుసంచారత
యాపతమానవివఖరిః ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఖరహననప్రాయశ్చిత్తం॥
అథేదానీంమహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ త్రైంగా శ్లో॥ మహిషీంయోర్వి

—*మహిషీవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

జోరాజావణిక్పాదజపివవా । హన్యాద్దండాదిభిఃక్రూరైర్నిమిత్తైరుతవాస్వ
యం॥ సఘహనరకంయాతి కాలసూత్రంనుదారుణం॥ తదంతేఘవమాసాద్య
లాలాలపనవాభవేత్ ॥ కౌర్మే శ్లో॥ మహిషీమగ్యజోయస్తుబాహుజో
రుజపాదజాః॥ గృహదాహాదిభిరాజన్నిమిత్తైర్బహుభిర్యదా॥ ఘ్నంతిభృత్యై
స్స్వయంవాపి తత్త్రైవనిరయంగతాః॥ మహాంతంనరకంధుక్త్వా స్ఫులాలా
వదనాస్తుతే॥ శివధర్మోత్తరే శ్లో॥ రాజపుత్రోవణిగ్వాపి ముఖజః షాదసంభ

సః | వనమధ్యేజలేగేహే మహిషీంయదితత్రవై || విహింసంతితదాక్రూరః | ప్ర
విశంతియమాలయం | ప్రసభువముపాగమ్య హ్యద్రాస్యాస్సంభవంత్యతః |
తద్దోషశమనాయాలం మహాసాంతపనంవిదుః || పంచగవ్యవిధానేన పంచగ
వ్యంభవేత్తతః | శుద్ధిమంతస్తదాతెస్యరస్యధాశుద్ధచేతసః || సాచెద్దోస్థి
బాలవత్సాతద్ధింసాయాంనరాధిప || విప్రశకుర్యాత్తదాజ్ఞాత్వా మహాసాం
తపనద్వయం | రాజాసాంతపనంకుర్యాదురుజఃక్షత్రియాధవతః || పాదజః
పాదమాత్రంతు ప్రాయశ్చిత్తంయథాక్రమం | తత్తత్తస్మాదంతత్తదధం
ప్రాయశ్చిత్తంబాలపౌగండకకామారా దీనిపూర్వవద్విచారణీయాని | స్వ
యంహననైపూణం ప్రాయశ్చిత్తంవిప్రాదీనాం || గృహదాహాదినిమిత్తై
ర్మృతాయదితదధంప్రాయశ్చిత్తం | అస్సదీయామహిషీత్యుపేక్షయాప్రా
యశ్చిత్తమకుర్యాణః పూర్వోక్తంనరకంగత్వానీచతమోభవతి దోషబాహు
ళ్యాత్ప్రాయశ్చిత్తమాచరణీయం వణత్రయేణపంచగవ్యమపి | ఇతిహేమ
ప్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రేమహిషవధప్రాయశ్చిత్తం | అథమహిషవధప్రాయ
శ్చిత్తమాహ || మూరగంక్షేయః || స్తో || మహిషంకామకారేణరజ్జుదండాశ్శపా

—*మహిషవధప్రాయశ్చిత్తమ్*

తనైః || యోవిప్రోవనమధ్యేవా గృహదాహేజలాప్లవే||నిహన్యాద్దుష్టసంగా
ద్వాహ్యంధకారాగమేనిశిసవిప్రానిధనంగత్వానరకుప్రాప్యదారుణం || పున
ర్భవముపాగమ్యజాతుతేభిల్లజన్మవాక్ || స్తో || కార్తే | మహిషంపూర్వజోయస్తు
రోషేణమహాతావృతః || హర్యాన్నిమిత్తైర్బహుభిభృత్యవగైరధాపివా |
అరణ్యేగృహదాహేవాక్యపికాలేజలాద్భవే || మహాంతంనరకంగత్వాభుక్త్వా
తత్రేవయాతనాః || పునగత్వా సజగతింభిల్లజన్మసమశ్నుతే || త్రేం || స్తో ||
మహిషంకృషికాలేతు తాడనైశ్శపాతనైః || గృహేవాగృహదాహేవామా
హింస్యాత్పూర్వజోరుషా || మృత్యానుభూయనరకంమైచోభవతిభూతలే ||
తస్యైవనిష్కృతియందృష్టామానపరాణైః || అజ్ఞానాత్తప్తకృభింస్యా
త్ప్రాయశ్చిత్తంనిమిత్తతః || పరప్రేరణయానాపి జ్ఞాత్వావాద్విగుణంచరేత్ |
బాలపాదంచపౌగండేహ్యర్థంయూనిప్రపూణతా || రాజావణిక్వాదజోవా
కారణైర్వాసిపాతనైః || భారవాహనిమిత్తాద్వా నిమ్నోన్నతమహాపథి ||
మహిషందండపాతైర్వాహన్యాద్యదిహపాతకీ || నరకంచానుభూయాథస్థైశ్చ
జాతిభవేత్తదా || అకామతస్తప్తకృభింప్రాజాపత్యంనిమిత్తతః || జ్ఞాత్వా

తద్విగుణంప్రోక్తంచాలేపాదంవిశోధనం || పాగండేర్థంతదాజ్ఞేయంయూ
నిపూర్ణమతఃపరం || బాహుజోరుజయోరేవంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || పాదజే
పాదకృచ్ఛంస్యాత్తత్తత్త్రిణాంతధాపుధక్ || అధాధాధాధాసమాసేన
యోజనియంయధాక్రమం || విప్రస్తుషహిషంహత్వాభిల్లోవైజాయతేతదా |
రాజాచపాలరసోభూయాద్వణివైవణవజాతిమాన్ || శూద్రస్సంకరతామెతి
మహిషంయోహనైద్రుషా || తత్తన్నారీతధాభూయాత్తద్దోషాత్తత్పరిగ్రహః
త్ || ఆత్మోసహింస్యాన్మహిషంవిప్రోవాన్యోపివాన్మహి || ఇతిహేమాద్రివిరచితే
మహిషవధప్రాయశ్చిత్తం || అధాజబస్తవధప్రాయశ్చిత్తమాహ || మహారాజ

—*అజబస్తవధప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విజయే || శ్లో || అజంబస్తంద్విజోహన్యాతాచరణేనవినాన్మహి || నరకంచాను
భూయాశుతతస్సునుభవవేతకలౌ || త్రైంశేశ్లో || బ్రాహ్మణోనినిమిత్రైనబ
స్తాజౌనిహనెద్యదీనరకంకాలచక్రంతుష్కానుభూయమహత్తరంపునైత్సా
ముపగమ్యశుసూనుభవవతపూర్వజః || యజ్ఞార్థంహంతిచేద్విప్రోహ్యనంతం
ఫలమశ్నుతే || గౌరీకాండే || శ్లో || యజ్ఞార్థంహంతియోవిప్రోహ్యజంమేషం
సుఖిణ్యధిఃసయాతిబ్రహ్మణస్తానంపునరావృత్తిరులభం || కారణేనవినా
రాజస్తంబస్తంసహింసయేత్ || యోవిప్రోధర్మముల్లంఘ్యపాపమేతత్సమా
చరేత్ || సయాతినరకంఘోరంసూనుజన్మాభవేదహం || కౌర్మే || శ్లో || యాగా
ర్థంహంతియోవిప్రఃపశుంలోకపరాయణః || సయాతిబ్రహ్మసదనంబ్రహ్మ
ణాసహముచ్యతేబస్తంచాపిహనేద్యస్తుసయాతీంద్రపదంధ్రువం || యాగా
ర్థంహింసనంప్రోక్తంతయోబ్రహ్మవిస్మష్టయోనిహారణేనతంహన్యా
ద్యమలోకంసుదారుణం || గత్వాభువముపగమ్యసూనుభవవతచాక్షయః ||
తద్దోషపరిహారార్థంప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ || విప్రస్సంగాధితంగత్వా
నిమిత్రైద్యదిహింసయేత్ || ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాత్తథాబస్తవధేన్మహి ||
బాలేపాదంతుపాగండేహ్యస్సంయూనియధాక్రమం || విప్రస్త్రీణాంతదర్థం
స్యాద్భుస్సమేషవధేన్మహి || ప్రాజాపత్యంభువోభర్తావణికుర్యాత్తద్దైవచ ||
శూద్రేతాప్రకర్తవ్యాతత్తత్త్రిణాంతదరకం || బాలపాగండయూనాంయ
ధాక్రమంయోజనియంఇతిహేమాద్రివిరచితేధర్మశాస్త్రేఅజబస్తవధప్రాయ

—*ద్రుమాలయచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమ్*—

చ్ఛేదం || అధద్రుమచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తమాహ || గౌరీకాండే || శ్లో || ఇంధనార్థంద్రు

మచ్చెదీగ్రామేవారణ్యమద్యతః॥ కృష్ణర్థంవానరశ్రేష్ఠ సయాతినరకేంధ్రువం॥
 వీత త్సాధారణవృక్షవిషయం॥ యాజ్ఞీయవృక్షశ్చేదనవి శేషమాహ॥ కౌర్మే॥
 శ్లో॥ వైకంకతశ్చఖదిరఃకింశుకోశ్వత్థవీవచ॥ ఔదంబరశ్చన్యగ్రోధిశ్శమీనిల్వస్త
 దైవచ॥ శ్లేష్ఠాతకశ్చసరిశవీతెయజ్ఞీయవృక్షకాః॥ మాతశ్చతంత్రిణీవృక్షకపీత్రా
 మలకౌతథా॥ కోవిదారతరుశ్చైవనింబవృక్షోమధుద్రుమః॥ జంబూతరుర్నదీ
 వృక్షోహ్యశోకతరురేవచ॥ వీతెవన్యాః శ్లో॥ చంపకఃపనసశ్చైవమాతులుంకో
 ర్జునస్తథా ॥ జంబీరరండవృక్షౌశ్చ నారికేళశ్చఖర్జురః॥ నాడిమోబదరీవృక్షః
 కురంటకచీరంటకా॥ గుంజావృక్షశ్చవకుళిసీపవృక్ష స్తథైవచ॥ వీతేహ్యరామ
 జాః॥ భల్లారకోబృహత్పల్లవోయేయవృక్షౌషహాన్నతాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌ
 యెఘలవంతశ్చపుష్పి తాఃవన్యవృక్షౌఅమీరాజన్నైతేభ్యోయదిహింసనంతస్యై
 వతారతమ్యేనప్రాయశ్చి త్తమిహాచ్యుతే॥ కృష్ణర్థంయజ్ఞ పాత్రార్థంయశ్చిం
 ద్యాతుటజంసకృత్ ॥ తస్యైవనిష్కృతిరియంకథితామనిసత్తమే॥ ఇంధనా
 థకంధ్రుమశ్చేదీతస్యదోషోపశాంతయే॥ ప్రాజాపత్యంసకృతర్కత్యాశుద్ధి
 మాప్నోత్త్యనుత్తమాంకృష్ణర్థంవృక్షహాపాపీప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్॥ కృ
 ష్ణర్థమింధనాథకంవాన జ్ఞవృక్షవిభేదనే॥ పరాకంతప్రకుక్షీతశుద్ధోధవతివృ
 ష్టుహః॥ వైకంకతసరుశ్చేదప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ఖడిరేకింశుకేచైవప
 రాకశ్శుద్ధిరీతః॥ ఔదంబరేధన్యగ్రోధే పరాకఃపూర్వవచ్చుచిః॥ చిల్వాశ్వ
 త్థోయదాచ్చింద్యాత్తదాచాంద్రాయణంచరేత్ ॥ శ్లేష్ఠాతకశ్శమీవృక్షే దేవ
 దారుతరోతథా॥ మయూరపాదవృక్షేచభేదనైతస్తముచ్యుతే ॥ భల్లతకెబ్బ
 హత్పణేయేయేచఘలపుష్పితాః॥ తద్దైవనీచవృక్షౌయే తేహంభంగేవనే
 పివా॥ ప్రాజాపత్యంవనశ్చేదనీపవృక్షసమాకులై॥ భల్లతకెబ్బహత్పణేకా
 యకృచ్ఛంసమాచరేత్॥ తంత్రిణీమాతయోశ్చేదే బహుజంతూపకారణాత్॥
 కపిద్ధౌపలకశ్చేదీసమ్యక్పాంద్రాయణంచరేత్॥ కోవిదారతరానింబప్రాజా
 పత్యం శోధనంమధుద్రుమజంబుతరౌప్రాజాపత్యంచపూర్వవత్॥ నడివృక్షే
 హ్యశోకేచ పూర్వవచ్చుగిరితా॥ ఖజూరెనారికేళేచ తాళిహింతాళియౌ
 స్తథా॥ తస్తృచ్ఛంబరేద్విద్వాత్భేదదోషోపశాంతయే ॥ వనశ్చేదీమహా
 పాపీ కుర్యాచ్చాంద్రన్యభక్షణంజంబీరమాతులుంగాడికాచ్చిత్వాపాపవిశు
 ద్ధయే॥ సమ్యక్స్నాత్వాశువిభూత్యాగీతాశాస్త్రంపరేత్రమాత్॥ పు
 ష్పారామస్యవిశ్చేదీ దేవద్రోహీతిగద్యతే॥ తద్దోషపరిహారాధకం గాయత్రీ

లక్షమాచరేత్ || తటాకకూపకాసారచ్ఛేదనేవిప్రసత్తమః || పూర్వవత్తద్వ
 ణంకృత్యాకాయకృశ్రింసమాచరేత్ | ఏదల్పతటాకచ్ఛేదవిషయం మహాత
 టాకచ్ఛేదవిశేషనాహ || దేవలః || శ్లో || బహుధాన్యోద్భవరాజక తటాకే
 తువిభేదితే || బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్యాక పాలధ్వజపజితం || పునస్సంసాహ
 రకృత్వశ్చచ్చుద్ధిమాప్నోతిపౌర్వీకీం అన్యధాపతితంవిద్యా న్మాలపెత్తంకదా
 చన || అల్పత్వల్పతటాకాదిభదనెబ్రహ్మహత్యాదివ్రతోక్తం సాదాధాపీ
 నాదిక్రమేణయోజనీయం || నాత్రపునస్సంసాహరః | తథాచమనుః || అల్పత్వ
 ల్పతటాకాదిభేదనేపూర్వజోమహాక | పునస్సంసాహరరహితం కృచ్ఛ్రిం
 సాధాసంఖ్యయా || విష్ణ్వలయంశధాశంధో రాలయంశక్తిసంస్థితం |
 విభేదనైజిపాపీపునబద్ధాచరేత్సకృత్ | చాంద్రాయణంపరాకంపతద్వ
 యంపూర్ణశూన్యయోః | దేవాధిష్ఠితాలయచ్ఛేదనెచాంద్రాయణం | శూ
 న్యాలయచ్ఛేదనెపరాకమిత్యర్థః | ఏవంరేణుకాలయాదిషువేదితవ్యం || కాశీ
 చాపాగ్రాదిషుతైత్రేషు దేవాధిష్ఠితేషుశూన్యేషువాచ్ఛేదనెబృహత్తటాక
 ప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ || రాజావణిగ్వప్యేతేషాంపూర్వోక్తానాం
 విభదనై | తత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంద్విగుణంచరేత్ | సాదస్యతత్తగురులాఘవత
 యాసహస్రశతదశక్రమేదండయేద్రాజాసమ్యగ్విచార్యతత్తస్త్రిణాంతత్త
 ద్విచ్ఛేదనెతత్తదగ్ధంసాచచ్ఛిత్తంకల్పనియం | ఇతిహేమాద్రాదుమాలయా
 దివిచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తం || అధానాశ్రమవాసినఃప్రాయశ్చిత్తమాహ || కుమా
 రవిజయే || శ్లో || బ్రహ్మచారీగృహస్థశ్శవానప్రస్తోధభిక్షుకః || చత్వారిత్రమా

—*అనాశ్రమవాసిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్వైతేపంచమోనోపపద్యతే | వానప్రస్థాశ్రమస్వైమాంతోనాస్తీహాసుదుస్త
 రాత్ ఆశ్రమాస్త్రివిధారాజకపరలోకప్రదాయినః | బ్రహ్మచారీబ్రహ్మచ
 ర్యంకృత్యాభార్యాంసముద్వహేత్ | కుర్యాద్యాగాదికాకధర్మకప్రత్యేకాం
 సాసశ్చయా || నత్యశేదహకర్తాణీ త్యక్త్వాపాపంసమశ్నుతే || స్నానం
 సంధ్యాంజపంహోమం బ్రహ్మయజ్ఞంచతపోజం | ఔపాసనం దేవపూ
 జాం వైశ్వదేవంతథాతిథిం || సాయంసంధ్యాంతథాహోమం ధర్మశాస్త్ర
 విచారణం || ఏవంగృహీయదాకుర్యాత్సర్వాక కామానవాప్నుయాత్ || పర
 లోకమవాప్నోతి పునరావృత్తిదుర్లభం || అతఃపరంతుసన్యాసః కార్యోపి
 ద్వద్విగాదరాత్ || నకాంచనంప్రగృహ్ణియాన్వైకభిక్షాంసమాశ్రయేత్ || నకు

ర్యాల్లోకవాతాణంవాప్రణవనిత్యమాచరేత్ । ఎవంయోగురుతైత్త్యం పరి-
నిర్వాణమశ్నుతే॥ గృహస్థస్యయదారాజకపత్నీనాశోభవేదహాతదాప్రభ్య-
త్యయంవిప్రోహ్యనాశ్రమఇతి॥ దానవ్రతేషుశ్రాద్ధేషునిత్యనైమిత్తికేషుచ ।
నాధికారోభవేత్తస్యతస్మాదుద్యాపహయేత్సుచ॥ పంచాశద్వర్షాదూర్ధ్వం
వివాహానసమిచ్ఛి॥ మహాదోషసంభవాత్ । తదాహగౌతమి॥ శ్లో॥ షు-
వాశద్వత్సరాదూర్ధ్వం సకార్యం పాణిపీడనం । కలత్యగస్యదుష్టత్వాత్పా-
జ్యమాహుగ్ధోపి॥ యువానంప్రేక్షయేన్నారీస్వయంపితౄణాః॥ స్వదా ।
వ్యభిచారాతులంసశ్యేక్తులనాశాతులంకనా॥ భృత్యంతిసంకీర్ణతా-
స్సంకరోనరకాయవై ॥ నరకాన్ననివృత్తంతే తస్మాద్దహంతిపండితాః॥ కశ-
త్రాయస్యచత్రైవమియతేతత్పరిత్యజేత్ ॥ తదాప్రభ్యసాపిప్రోహ్య-
నాశ్రమఇతి॥ అగ్నిపూతోగృహస్థస్సాస్యజ్ఞోమయాజవిశేషః॥ యోగ్య-
దిమృతాభార్యాతజ్జన్మవిఫలంభవేత్ । తస్మాదనాశమేవాసోనకతకహృద్వి-
జన్మభిః॥ అగ్నిహీనాయదావిప్రఃపతిహీనాయదాంగనా॥ తయోనకభాషణం
కుర్యాన్నపశ్యేచ్ఛభకమకసు । అనాశ్రమీద్విజోవిప్రోయావజ్జీవతిభూతలై॥
మాసిమాసిపరిశ్రేష్ఠప్రాజాపత్యంవిశుద్ధయే॥ కుర్యాదితశేషం॥ అన్యధాదో-
షమాప్నోతిమృత్యానరకమశ్నుతే ॥ యద్యశక్తస్తథాకతుంకుర్యాద్వా-
మృత్యుసంతరం॥ తతస్కుర్ధిషవాప్నోతిపరలోకాంశ్చవిందతి॥ లె॥ శ్లో॥ అనా-
శ్రమస్యయావంతిదినానిమనసత్రమాః॥ మాసిమాసీహతావంతిగణయాత్వా
తదాగృజి॥ తావత్కృత్యాశ్రమర్వితమియమాణేషానాశ్రమైకరోత్యతి-
పరంకమపరలోకసుఖానయే॥ ఏవంకరోతియఃపుత్రస్సపుత్రఇతిగణ్యతే॥
తత్ప్రతితాలోకమాప్నోతిగయాయాంపిండశోయధా॥ ఇతిహేమాద్రోచిత్తే-
నాశ్రమవాసినఃప్రాయశ్చిత్తం ॥ అభభృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*భృతకాధ్యక్షనప్రాయశ్చిత్తం.*—

బ్రహ్మాండపురాణే॥ శ్లో॥ వేదమూల్యంధనమిదంమాసిమాసిద్విజోత్రమాః ॥
గృహీత్వాయఃపరేద్వేదంసభృతాధ్యక్షకస్యతః॥ భృతింగృహీత్వాయా-
విప్రఃప్రత్యహంపాతయేచ్ఛుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యక్షియాసర్వకమహి-
షకృతః॥ లింగపురాణే॥ మాసిమాసిప్రగృహీయాన్మూల్యంయత్పరిభాషయా ।
భృతకంతద్విజానియాత్పరలోకవిగమేతం । తద్గృహీత్వాద్విజోయస్తద-
వయకపతత్రుతిం । సవిప్రోభృతకాధ్యక్షియాతన్ముఖనావలోకయేత్ ॥

కౌర్మే॥ శ్లో॥ యోవిప్రోభృతకంధృత్వా మాసిమాసిప్రచోదితం! శిష్యానధ్యా
 పయేద్యేదంసాత్మాన్నారాయణాత్మకం । సవైనారాయణద్రోహీ సర్వదా
 సూతకీభవేత్ ॥ నయోగ్యోహవ్యక్తవ్యేషునదాశేషమునీశ్వరాః॥ వేదాక్షరా
 ణీయావంతిపతితానిద్విజాతిభిః । తావంతిహరినామాని కీర్తితానినసంశయః॥
 మాసంగృహీత్వాభృతకం యఃపరేద్వేదశూదరాత్ ॥ సవైనారాయణద్రోహీ
 సర్వదాతంపరిత్యజేత్ ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ యేభ్యోగృహీత్వాభృతకంశి
 ష్యేభ్యోయఃప్రకీర్తితయేత్ ॥ దినేదినేబ్రహ్మహత్యాపాపంసమవాప్నుయాత్ ॥
 మరీచిః॥ శ్లో॥ ద్విజేభ్యోవాన్యజాతిభ్యోయోహృత్వాభృతకంపరేత్ ॥ సఏవ
 నరకస్థాయీయావదాధూతసంప్లవం । శాఖాంఘ్రాణాం వదెద్యస్తుభృత
 కంపాపరూపిణం॥ ధృత్వాసంవత్సరంవాపిహ్యర్థరణ్యకమధాపివా॥ బ్రహ్మహ
 త్యామవాప్నోతి నిష్కృతిసహిదృశ్యతే ॥ బ్రహ్మహంతృసమసోసీ భృతకం
 యస్సమాహరేత్ ॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ అబ్ధయోభృతకంధృత్వా వేదపారంద్వి
 జాతయే । తస్యచాంద్రద్వయంప్రోక్తం శాఖామాత్రంవదెద్యది ॥ అబ్ధద్వయం
 పరేద్యస్తు ధృత్వామూల్యంద్విజన్తనె ॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యధికంప్రోక్తంచాం
 ద్రచతుష్టయం । అబ్ధత్రయేతుషట్రాచంద్రంక్షుర్యాగ్రహవిశుద్ధయే ॥ అతః
 ధర్మనశుద్ధిస్సాన్యద్రుష్టహాపరికీర్తితః ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ అబ్ధేచాం
 ద్రద్వయంప్రోక్తం భృతకంయోవదెద్విజః । అబ్ధద్వయంవదెద్యస్తుసతుపా
 పవిశుద్ధయే॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః కుర్యాచ్చాంద్రచతుష్టయం॥ అబ్ధత్ర
 యేవిశుద్ధిస్సాన్యద్రుష్టశ్చాంద్రైర్యధాక్రమం॥ అతఃక్షుర్యంబ్రహ్మహంతాలలా
 టేచిహ్నావర్జితః॥ నారదీయే॥ శ్లో॥ పశ్చిభేదీచృధాపాకీ బ్రాహ్మణానాంవ
 నిందకః॥ ఆదేశీవేదవిక్రేతా పంచైతేబ్రహ్మఘాతుకాః॥ యోధృత్వాభృతకం
 విప్రోవత్సరత్రయశూదరాత్ । వేదపాఠంద్విజాతిభ్యో వదేద్ధర్మ సమన్వితః ।
 బ్రహ్మహత్యాసమంపాపమవాప్నోతిబుధోత్తమః ॥ అతఃపరంబ్రహ్మహంతాల
 లాటేతాపవర్జితః॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకుర్యాత్సపాలధ్వజవర్జితం॥ తతఃశుద్ధి
 మవాప్నోతి వేదహంతానచాన్యధా॥ వసిష్ఠః॥ శ్లో॥ వేదమూల్యంగృహీత్వా
 యోద్విజోవేదంవదెద్యది । చతుష్వజ్రైషుశిష్యేభ్యోబ్రహ్మహంతృసమోభ
 వేత్ ॥ బ్రహ్మహత్యావ్రతంకృత్వా ద్వాదశాబ్దవిమత్సరః॥ తతఃశుద్ధిమవాప్నోతి
 కపాలధ్వజవర్జితం॥ శ్లో॥ బ్రహ్మహావేదవిక్రేతా హ్యశక్తోవ్రతచారణే॥ తతో
 దేహవిశుద్ధ్యర్థం గవాంద్వ్యయంతమాచరేత్ ॥ పశ్చద్ద్యయోఃపునఃకర్మక

తఃకవ్యంవిధిహాదనాత్ ॥ మరీచిసంహితాయాం ॥ స్తో ॥ ఆచార్యముఖ్య
జ్యోతిర్బ్రహ్మశ్రుతాలయాంగోపులాంగతే । విశ్వచంద్రసముద్రైః చర్మధన్వాం
మహాపుటే ॥ తథావసోమవికైతా కాలపూర్వప్రతిగ్రహీ ॥ తద్దేవ
భ్యశకాధ్యాయా కల్పపాదపసంగ్రహీ॥ పిరణ్యధేనుమాతాచపిరణ్యా
స్వప్రతిగ్రహీ॥ పిరణ్యరక్షహరిచ హేమహస్తిరథగ్రహీ॥ ధరాంగృహ్లాక
ల్పలతాం వహన్యోవిప్రసత్తమః॥ ఉక్త్యైతేషుదానేషుఅచార్యోయదియో
భవేత్॥ తులాదిసప్రదానేషు ఆచార్యబ్రహ్మముఖ్యజః ॥ ప్రాయశ్చిత్రాదికం
కృత్వా పునఃకమఃసమాచరేత్ ॥ యావత్కుర్యుఃపునఃకర్మ ఆచార్యబ్రహ్మ
ముఖ్యజః॥ శావచ్చాదానసంభాష్యా శ్శుభకమఃవివక్షతాః॥ పునఃకర్మ
విహీనాయే కుర్యుర్యాగాదికంసకృత్ ॥ నప్రాప్తయ్యస్తస్యఫలం కృతైదాః
నశచైరపి॥ అకృత్వచంపునఃకమః క్రియంతేయదిదైవతః ॥ తత్రాపికమః
కశఃవ్యం నాన్యధాలోకమాభ్యయః॥ ఏతేషామృత్యుజాంవిద్వచ్ఛాచార్యా
ణాంవిశుద్ధయే । పునఃకర్మప్రకతఃవ్యం విద్వద్భిశ్శుభలిప్సుభిః । ఇతి హేమా
ద్రిపరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్రాధ్యాయే భృతకాధ్యాపన ప్రాయశ్చి
—*భృతకాధ్యాయనప్రాయశ్చిత్తమ్*

త్తం॥ అధభృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బ్రహ్మైవ తే॥ శ్లో॥ శిష్యో
యస్తుధనంద త్వా భృతకంపూర్వవత్పరేత్॥ శాఖాసమాప్తిసర్వంతం సచండా
లసమోభవేత్॥ వై॥ శ్లో॥ భృతకాధ్యాయినోవేదం శిష్యోదత్వాధనం
బహు॥ యోపరెత్సపుమాన్సద్యః పాతకేస్యాన్నసంశయః॥ మహాభారతే॥
శ్లో॥ భృతకాధ్యాసనంకుర్యాద్విజోయస్తుపనెచ్చయా॥ శాఖామాత్రంతద
ధంవా సచండాలత్యమాప్నుయాత్॥ పార్శ్వే శ్లో॥ అంతెవాసీధనందత్వా
భృతకాధ్యయనంచరేత్॥ సవిద్రోసరకంయాతి బహుక్షణసమన్వితం॥ సరకాన్
భీకరాన్ బుక్త్యా తదంతేభిల్లజాతిమాన్॥ భవేదితి శేషః॥ శ్లో॥ మాసంపరిత్యా
భృతకం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ మాసద్వయేపరాకంస్యా చ్ఛాంద్రం
మాసత్రయేస్సృతం॥ షడ్మాసేషషబ్దంస్యాద్వ్యసృతత్రయంచరేత్॥
అబ్దద్వయేతుపూణాంస్యాత్॥ (పా)కౌర్మంస్యాత్తతఃపాపీతుపి సహ॥ బ్ర
హ్మహాత్యైవ్రతంకుర్యాద్వాదకాబ్జం॥ స హితుః॥ అధవాప్రిపరి కమ్యపంచా
శతోగ్రాహిప్రతాంఘ్రామిమితశేషః॥ శ్లో॥ శతశ్చద్ధిశ్చవాప్నోతి భృతకా
ధ్యయినోద్విజః॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే భృతకాధ్యయనప్రాయశ్చిత్తం॥

—*అధీతవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అధాధీతవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దెవలధర్మే॥ శ్లో॥ వేదాంతంమంత్ర
శాస్త్రంవా వేదంవాతత్వమేవవా॥ గురోరధీత్యయోవిప్రో విస్మృత్యయదివ
తతే॥ గర్వేణవాభిమానన మ్యోశ్వర్యమదవ త్తయా॥ సవీవనరకస్థాయీ
పతితస్సర్వకర్మసు॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ వేదంవాతస్యతత్వంవా తత్రంవా
మంత్రమేవవా॥ గురోరధీత్యసకలం విస్మృత్యమదవ త్తయా॥ సవీవశాస్త్రహం
తాస్యా త్సర్వకర్మసుగహితః॥ పతితస్యైవయత్పాపంతత్పాపఫలమశ్నుతే॥
గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ వేదాన్వాపితదంతంవా తత్వంమంత్రమధాపివా॥
విస్మృత్యయోద్విజోగర్వాద్వతేయద్యహనిశం॥ ప్రత్యహంగోవధేవా
పం సమాప్నోతిసంశయః॥ మాసజాతేపరాకంస్యా త్తప్తంమాసద్వయే
స్మృతంబుతుత్రయేతుచాంద్రస్యా ద్దైవశ్శాస్త్రాలకంచరేత్॥ వషేద్వయే
మహాపాపీ పతితంతత్పరంవిదుః॥ ప్రాయశ్చిత్తవిశుద్ధాత్కా దక్షిణాంగురవే
దదత్॥ సవ్యపాదంపునధృత్వా హ్యభ్యస్యేత్సావ్రవతగ్రామాత్॥ అన్య
ధాదోషమాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి॥ ఇతి హేమాద్రాఅధీతవిస్మృతిప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అధగుర్వధీక్షేపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పద్మపురాణే॥ శ్లో॥ జని

—*గుర్వధీక్షేపప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చగ్రజోభ్రాతా పంచై
తేగురువస్మృతాః॥ అన్నదాతాభయత్రాతా క్రతావాధానదాయకః॥ మా
తులశ్చపితృవ్యచ్ఛ్రధమశాస్త్రోపదేశకృత్॥ పురాణంసంహితావక్తా సీతి
శాస్త్రోపదేశకృత్॥ బుద్ధిప్రదః॥ బుద్ధీనా మచార్యస్సాన్మృతకర్మసు॥ ఏతే
వై గురువోలోకే పూజ్యావంద్యాశ్చసాదరం॥ ఎతేభ్యోనాపకుర్వీత హ్యోత
ద్వాక్యంనలంఘయేత్॥ సాహందే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాం
ప్రయచ్ఛతి॥ శ్వశురశ్చగ్రజోభ్రాతా పంచైతేగురువస్మృతాః॥ ఏతేసర్వ
వందనీయాఃపూజ్యాభక్త్యాదసాదరం॥ ఏతేభ్యోనాపకుర్వీతనావమన్యేగదా
చన॥ సాహందే నాగరఖండే॥ శ్లో॥ జనితాచోపనేతాచ యస్తువిద్యాంప్రయ
చ్ఛతి॥ త్రయస్తేగురువఃప్రోక్తా ఉపాధ్యాయాస్తధాపరే॥ త్రిషుద్రోహంనకు
ర్వీత కర్మణామనసాగిరా॥ పితరుభావజ్ఞేష్వభ్రాతృపితృవ్యాదిరుపసీత్వాగా
యప్రదానకృద్గురుః॥ అతవీవపితాభ్రాతావాగురుః॥ వేదాంతోపదేశకృ
త్పరమగురుః॥ తస్మాత్త్రయోగురువః॥ ఇతరేవంద్యాః॥ అతవీవత్రయాణాం

మధ్యేవకంవానోపేక్షయేత్ | నమ్రహ్యన్మోదాసీతచ || తద్దైవనారదః || శ్లో ||
 గురుంత్వంకృత్యహంకృత్యయోవదేన్ముఖధీర్మరః | సోరణ్యేనిజలేదేశభవతి
 బ్రహ్మరాక్షసః || సాంకండే || గాంకండే || శ్లో || పితరంవాగురుంవాపి జ్యేష్ఠ
 భాత్రమేవవాత్వంకారంవాధహంకారం కృత్వాపుత్రసపాపభాక్ || తదం
 తేనరకంగత్వా భుక్త్వాత్రమహచ్ఛయం | తదంతేనువమాసాద్య రాక్షస
 త్వంభజేదిహతద్దోషపరిహారాధం నాచికేతత్రతంచరేత్ || దేవిపురాణే ||
 శ్లో || నాచికేతపురాణాజ్ గురుకుద్దాలకంప్రతి ప్రతిభాప్యతథాగత్వా
 దృష్ట్వా యమపరంమహత్ || పునగత్వాఘోషస్థం పితరంప్రణిపత్యచ |
 తద్వాక్యేనతతఃపశ్య దైహశుద్ధ్యధకమాదరాత్ || చచారమండలంత్రగ
 వాంక్షీరందినేదిసే || పితౄశుద్ధిమవాపాధ మండలాద్విప్రస త్రమఃతతఃపరంవి
 శుద్ధాత్పాపితరంప్రణతోభవేత్ || పితరశుద్ధిశ్చైశ్చకః || అథవాదేహశుద్ధ్య
 ర్థంషడబ్దంకృచ్ఛయాచరేత్ | కలాయుగనాచికేత్ర ప్రతస్యాతిదుష్కరత్వాష్టి
 డబ్దంప్రాజాపత్యకృచ్ఛంకుర్యాత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుర్వధిక్షేపప్రా
 యశ్చిత్తం || అథాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారగండేయపురాణే || శ్లో ||

—*అజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్తునతుకలెహూత్వా వెదశాస్త్రాధికారవాక్ | అయంగురియంమాతా
 జ్యేష్ఠాయంమాతులాపివా | అయంవిద్వానిదంశాస్త్ర మాచారోమునిహో
 దితః || వేదోయందైవతంజేద మిదంతీర్థమియంనదీ || ఇతివసర్వంసహసాశీ
 లంవిస్తృతవానిహ || ఉన్నతభవవతేతసోఽనభిజ్ఞఃప్రకీర్తితః || లింగపు
 రాణే || శ్లో || మాతరంపితరంశ్వశ్రూం గురూజేవాంస్తధానలం | విప్రం
 గాయంతినంనారీం శపన్వైస్సర్వదానరః || యోవతేతసదాతాఃసవిప్రోఽజ్ఞ
 ఇతీరితః | తస్యైవనిష్కర్మత్వైష్టామునిభిర్థకమవిత్తమైః | ప్రత్యహందోషశాం
 త్యధకంమహాపాతకనాశనం || తండులాక్ ప్రస్తమాత్రేణ పావయిత్వాచ
 రుంముదా || భక్షయేద్దైవతోద్దేశమండలేనవిశుద్ధ్యతి | అన్యధాదోషమాప్నోతి
 యథాశూద్రస్త్రైవసః || ఇతి హేమాద్రివిరచితాజ్ఞానప్రాయశ్చిత్తం || అథ

—*తండులాద్యపణ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తండులాద్యపణ్య విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || శివభూతాణే || శ్లో || తండులా
 శ్చటిలామాపాః ఫలంపుష్పంతథాగుడం | నాగవల్లికశంఖంపుషగం చూరణంకమ్ప
 రమేవచ | కస్తూరీంకుంకుమంమూలం దుగ్ధశుద్ధిఘృతంతథా | కృష్ణాజినంచఘృ

ద్రాక్షాః బ్రహ్మసూత్రంకమండలుః తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రం కంబళం
 రోచనంతధా | అవణంతింత్రీణీశాకః పక్వమన్నంమునీశ్వరాః | ఇమాన్యపశ్య
 నివిప్రాణాం ఏతేషామైకైకవిక్రయే బ్రహ్మజ్ఞ త్వంభవతి || కార్వాసతామ్ర
 కాంస్యత్రపుసీసాయఃపిండవిక్రయే పాంచాలజాతిమాణ్భవేత్ | తదాహమ
 హానారదీయే || శ్లో || కాపాణసతామ్రకాంస్యాది సీసాయఃపిండవిక్రయే |
 పాంచాలజాతిమాన్విప్రో నరకంప్రతిపద్యతే || తండులాంశ్చక్రేలాన్తామాణ్భల
 పుష్పగుడాన్యపీనాగవల్లిదళంపూగం చూణంకర్పూరమేవచ || కస్తూరీంకుం
 కుమంమూలం దుగ్గందధిభృతంతధా | కృష్ణాజినంచరుద్రాక్షాః బ్రహ్మసూ
 త్రంకమండలుః తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రం కంబళంరోచనంతధా | తిం
 త్రీణీంబవణంమూలం శాకమన్నంద్విజోయది || విక్రయిత్యాదు రాజీవేత్సతు
 శూద్రోనసంతయః ఏతానివిక్రయిత్యాదు హవ్యకవ్యానిచాదరాత్ || పితరో
 నోపతిష్ఠంతి శ్రాద్ధక తామహానపి | స్వా రామసంభవాక్రీత్యా ఉచితవ్యయ
 మాచరేత్ || అన్యధాదోషమాప్నోతి ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || ధనస్యసం
 గ్రహాథంతు ద్విగుణంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఉచితవ్యయసిద్ధ్యధికం గవ్యంవి
 ప్రోనవిక్రయేత్ | షణ్మాసంలోభతఃక్రీత్యా శూద్రోభవతినిశ్చయః || తతక్రీ
 త్యాద్విజగృహేమైత్యకాదీనంచరేత్ | భోక్తారోదోషవంతస్తుక తాన్యా
 త్పాతకేనువి | విప్రస్తుపక్షమాత్రంచ గోరసంవిక్రయేద్యది | తస్య దేహవిశుద్ధ్య
 థికం తప్తకృచ్ఛీముదీరితం || మాసంహివిక్రయిత్యాదు చాంద్రాయణముదా
 హృతం | ఋతుద్వయంతువిక్రీయమండలంయావకంచరేత్ || ఋతుత్రయే
 యదిక్రీత్యా బ్రహ్మజ్ఞంతస్యవైధివంషక్తాసంగోరసంపక్త్యా పీత్యాశుద్ధి
 మవాప్నుయాత్ | అబ్రహ్మాత్రంపయఃక్రీత్యా తావత్ప్రీత్యాశుచిర్భవేత్ | తస్మ
 హేమోద్విజగ్రీత్యాపూర్వవన్తాసంఖ్యయా | కుర్వాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రా
 యశ్చిత్తంయథా | కమం || షణ్మాసంతత్రయఃక్రీత్యా శూవుభౌసమపాపినో ||
 తయారుక్తవిధానేన ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || కృష్ణాజినంచ రుద్రాక్షాః
 బ్రహ్మసూత్రకమండలుః || తామ్రంకాంస్యంతధావస్త్రంకంబళంరోచనం
 తువావిక్రయిత్యాద్విజోయస్తు మాసంమాసద్వయంతువా | మాసేపూణే
 పరాకస్నాగ్ద్వివితియేచాంబ్రభక్షణం | మాసత్రయేతుసంపూణే మండలం
 యావకంచరేత్ || షణ్మాసంవిక్రయిత్యాదు పతితస్సాన్నిసంశయః || కేశా
 నాంపవన్యశ్చా పునర్మోజీవిధానతః | కృత్వాషణ్మాసపర్యంతం విప్రము

ష్టింగవేషితం । భుక్తా శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాతస్యవిమృశః ॥ లవణంప
క్వసున్నంచ ద్విజోమాసంతువిక్రయేత్ ॥ సశూద్రయోనిసాద్య శూద్ర
వద్వనఃతేతథా ॥ తస్యైవనిమృతరియం తస్యరంభావకంచరేత్ ॥ శస్త్రో
పయనంభూయః కృషిశుద్ధివవాప్యతే ॥ రౌరవలనరకంఘాతి విప్రోః
ద్యుష్టవిప్రయా ॥ ఇతి హేమూద్రవిరచితాపగ్నావిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ

—*నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌశ్య ॥ శ్లో ॥ అశోష్ణశుశ్కు
ష్ణశ్చరాసభాకుంజరస్తథా ॥ కన్యాచారీమేషబసౌ పు సకంబ్రహ్మసూత్రక ॥
లవణంపలలంచర్మలశుసంగృహసంతథా ॥ శుంఠిపిప్పలిమారీచాక్ లవంగైలా
హరిద్రకాక్ ॥ బోషధానిహయావంతి మత్స్యకుకుటసూక రాక్ ॥ హింగు
జీరకవస్తూనితామ్రంకాంస్కాదికంతథా ॥ ఏతాన్కులైశ్చద్విజఃక్రీత్వా సలా
భైర్యజ్ఞాసంఖ్యయా ॥ తేభ్యశ్చద్విగుణైర్ద్యుతైర్బ్రహ్మముఖ్యమధాపవా ॥ విక్ర
యిత్వాశ్చభరణం కుర్యాద్భూతిహాపభాక్ ॥ వృత్తానరకమాసాద్య క్రిమీ
కూపేపత్యధః ॥ తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధంప్రాయశ్చిత్తమిహాచ్యతే ॥ సకృ
ద్వాధద్వివారంవా బహువారమసకశః ॥ తస్మంపగాకంఘాంధ్రుచయాప
కంపమాచరేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః ప చగవేనశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి హే
మూద్రవిరచితే నిందితాఘాపజీవనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథవృధా కృషీవల

—*వృధాకృషీవలప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగ ॥ శ్లో ॥ వత్సరస్సాగ్నహూత్రాథకం కుటుంబ
భరణంతథా ॥ యావతాధాన్యజాతేనతావతాకృషిమాచరేత్ ॥ ధాన్యగృహ
గతేపశ్చాద్భాగంవిశతమంవ్యయం ॥ కృత్వాతిభిభ్యన్తాహరీ వైశ్యదవ
పరాయణః ॥ దశకంచపూణఃసా సంచాప్యగ్నిహూత్రాంధ్రుచయే ॥ సంవత్స
రేపశుంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ కృషిరోషేణమహతాకదాచిన్న
విలిప్నతే ॥ ఆన్యధాదోషమాహ ॥ మారకంఘాంధ్రుచరాణే ॥ శ్లో ॥ వృధాకృ
షింద్విజఃకృత్వా ధాన్యంతద్విక్రయేతవా ॥ భోగాథకంసంచితాథకంవా మప
పాపంసమశ్నుతే ॥ వత్సరేధాన్యవిక్రేతా కృషింకృత్వాథయోద్విజః ॥ తస్మ
దేహవిశుద్ధ్యధకం మునిభిశ్చాంధ్రమీరితం ॥ ద్వితీయేద్విగుణాంధ్రుత్తం త్య
యేపతితోభవేత్ ॥ వత్సరత్రయంకృష్ణుద్భవం ధాన్యంద్విజోధనాథకం విక్ర
యేపతిప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివ్యథకః ॥ ఇతి హేమూద్రవిరచితే

—*నిందితధనాదానప్రాయశ్చిత్తం*—

వృధాకృషీవలస్యప్రాయశ్చిత్తం || నిందితాధనాదానప్రాయశ్చిత్తమాహ||
కౌర్మే || శ్లో|| బ్రహ్మహంతాసురాపీచ సైయిగుర్వంగనాగమః|| మహాపా
తకినశ్చైతే తత్సంయోగీచ పంచమః|| కుండశ్చగోశకశ్చైచ తథాసోమలతా
క్రయా|| పరివిత్తిపరివెత్తా పరివిన్నశ్చవైతథా || తథాపరివిదానశ్చ దత్తా
గ్నికేకసానుగః|| స్తృతివిక్రయికశ్చైచ పరాథంకాశిగాగమః|| ధర్మవిక్రయ
ికశ్చైచ తథాశూద్రాపతిద్విజః | నామవిక్రయికశ్చైచ కాసీనోవృషలీప
తిః|| తద్దైరభృతకాధ్యాయీ తులాస్వకృతశుద్ధిమాన్ || తులాస్వితిబహువ
చనం రూప్యతాద్దితులోపలక్షణం|| షోడశమహాదానోపలక్షణంవా|| శ్లో||
దుశ్చర్యాక్షయరోగీచ కునఖీశ్శ్యావదంతకః | గ్రామణీశ్చారువాకశ్చ గాయ
కోనతకస్తథా|| పరదారాభిగామీచ భిషగ్దలకస్తథా | ఏతేవైనిందితా
రాజన్ హవ్యకవ్యేషుసర్వదా|| నసంభాష్యాస్సదావిప్రైః పరలోకపరాయ
ణైః || ఏతేభ్యోయాజనాద్రాజన్యతపుణ్యేపరిగ్రహాత్ || యాగాథంసిత్య
లాభాథం నప్రతిగ్రహణంచరేత్ || దృష్ట్వామాతంకమాలోకే తస్యభా
వ్యద్విజభావణం | కుర్యాదితిశేషః|| స్పృష్ట్వాసచలస్సాన్నియాత చాండ్రం
ధాన్యపరిగ్రహే|| సహైవభోజనంకృత్వా చాండ్రద్వయముదీరితం| స్వణన్
మాత్రంద్విజోయస్తు ప్రతిగృహ్యసుకర్తసు|| యోజయేద్యదిమూఢాత్తాషడ
బంకృచ్ఛమాచరేత్ || ఇతి హేమాద్రానిందితధనాదానప్రాయశ్చిత్తం ||
అథవాధుకప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తమాహ|| నృసింహపురాణే|| శ్లో|| వృధైర

—*వాధుకప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తం*—

పిచయావృద్ధిశ్చక్రవృద్ధిరుదాహృతా|| మాసిమాసీచయావృద్ధి స్సాశిఖావృద్ధి
రుచ్యతే|| తాభ్యాంజీవేద్యదావిప్రస్సవాధుకపికఉచ్ఛతే|| ప్రైతృకాదీనికర్మాణి
దేవకార్యాణియానిచ|| తానిసర్వాణివిప్రేంద్ర నిష్ఫలంయాంతిసర్వదా|| ధర్మ
శాస్త్రవిరుద్ధేన జీవయేద్యదిపూర్వజః || అస్వగ్రంథోకవిద్విష్టంధమ్యూమ
ప్ర్యాచరెన్నతు|| ధర్మోవిప్రస్యప్రాధేయం స్వగాఁరోహణకమణి|| విప్రేం
ద్రనిష్ఫలంయాంతి తానిసర్వాణిసర్వదా || తస్మాదిదంపరిత్యాజ్యం వాధుక
వ్యంవిప్రసత్తప్తే|| తస్మైసానిష్క్రూతి దృక్ష్మాపారాకర్మణచక్షుషా|| మా
సంజీవేద్యదావృద్ధ్యాతదాపారాకముచ్యతే|| మాసద్వయేచతస్తంస్యాచ్చం
ద్రంమాసత్రయైస్త్వతం | షణ్మాసేతుమహాచాండ్రం వత్సరేద్విగుణంచరే

త్ || పతితస్సృత్యరంవిప్రస్సర్వకమృబహిష్కృతః || సంవత్సరామాధ్వం
వాధుఃప్యజీవనఃపతితప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రా
విరచితే వాధుఃప్యజీవనప్రాయశ్చిత్తం || అథహింసాయంత్రవిధానప్రాయ

— హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం * —

శ్చిత్తమాహ || సాగ్రం దే || గౌరికాండే || శ్లో || మనుష్యపశుపక్ష్యాది హింస
నేయంత్రకృతిమం || మాగేఽరణ్యేజలేవాపిపర్వతేచైత్యవృక్షక || దేవాలయే
సభాయాంచ హింసార్థంయంత్రధారణం || యంత్రస్వరూపమాహ || గజ
బంధనెఘవఃఖననం | అశ్వపశుమనుష్యబంధనెమాగేఽశ్వభ్రానిర్వాణం | అర
ణ్యేపశుపక్షిహింసనాథంజాలవాగురాస్తరణం || పర్వతేఘవ్యాఘ్రభిల్లా
కవరాహాదిహింసార్థం దాహః || జలేఘమనుష్యమారణార్థం శంక్వాది
స్తాపనం || గృహేఘమూషికాదిహననార్థం ఫలకాదిభిర్వంత్రవిధానం || వృ
క్షేఘశుకశారికాచటకాదిహననార్థంగ్రీవారజ్జ్వలికరణం || ఏతానియంత్ర
విధానానిశాస్త్రగోపితాని || ఏతానిద్విజస్సంగదోషాత్స్వయంవాక్యత్వా
నరకమాప్నోతి || తదాహ గౌతమః || శ్లో || పర్వతేవాజలేవాపి గృహేవార
ణ్యదేశతః || ద్విజకుర్యాత్సంగదోషాద్ధింసాయంత్రవిధారణం | సచై నరకమా
సాద్య మృగయుజాణ్యతేఘవితస్యదోషవిశుద్ధ్యర్థం పరాకర్షయమీరితం ||
సంవత్సరాత్పరంరాజక చాండ్రద్వయముదాహృతం | అతఃపరంనశుద్ధస్సృ
ద్వధావ్యాధస్తథైవసః || సంవత్సరాత్పరంవిప్రాయంత్రనిర్వాణే పతితప్రా
యశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే
ప్రాయశ్చిత్తార్థాయో హింసాయంత్రవిధానప్రాయశ్చిత్తం || ఇత్యుపపాతక
ప్రాయశ్చిత్తప్రకరణం || అథసంకల్పికరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండపు

— సంకల్పికరణప్రాయశ్చిత్తం * —

రాణే || శ్లో || అజ్ఞాతకులనామానమన్యదేశాదుపాగతం బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
వాపి వైశ్యంపాదజమేవవా || భౌమయిత్వానరంవిప్రస్త్రిషధాదిభిరాద
రాత్ || ఏక్రయిత్వానరఃపాపీజీవయేద్ద్యదిమోహతః | మహాపాతకిసంజ్ఞస్సృ
ద్వత్వానరకమస్తుతే || వైంగే || శ్లో || మోహయిత్వాపహర్షంత్రై రన్య
దేశాదుపాగతం || అజ్ఞాతకులనామానం ఏక్రయేద్ద్యదిపూర్వజః || నతస్యని
ష్కృతిర్వృష్టా బ్రహ్మహత్యాంచవిదతి || నృసింహపురాణే || శ్లో || పూర్వ
జఃపూర్వజంవాపి బాహుజోరుజపాదజాః | వశీకృత్యాపహర్షంత్రైర్విక్రయే

ద్యదిపాపధీః | నతస్యపునరావృతిర్యమిలోకాసృజాచనసాగ్రాందేశ్లో॥ ముఖ
జుఃపాపధీర్నతస్య రాజానంవాచణికృతిం॥ శూద్రంవా బ్రామియిత్యాదు
వశ్యాషధాద్యైర్విగహితైః ॥ విక్రయిత్యాపరస్మైతం యమలోకంసగ
చ్ఛతి । పునఃకువయపాఃమృసునురేవభవేత్పునః ॥ విపోనిప్రంఘలాత్రి
త్వాశుర్యదాక్యః పోషాంశిస్యైషానిషక్రుతిర్భూష్టామనునారదగాల్వైః॥
క్షుత్రియేతుషడబ్దంస్యాద్యైశ్శైషాదోనమాచరేత్॥ శూద్రైర్వధికంసంకరేతు
పాచంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ॥ విప్రయఃక్షుత్రియోహృత్వా విక్రయేత్పబద్ధి
మాన్॥ బ్రహ్మగూర్వావతంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపాతకే । ఆథవాగోసహ
స్రంతు దత్వాశుద్ధివచన్మయాత్ ॥ తదధేన్వైవశుద్ధ్యాన్యదూరుజోవిప్రవి
క్రయే॥ శూద్రోవిక్రయతేవిప్రం మోసల్యంతస్యచాన్యథా ॥ సంకరోవిక్ర
యేద్విప్రం శూద్రవన్వైసలంచరేత్॥ సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే ॥ శూద్రవన్వై
సలంచరేత్॥ సంకరజాతిర్విప్రవిక్రయే శూద్రవన్వైసల్యమహతితి॥ విశేష
మహా గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ బాలేచాంద్రంబ్యశేప్రాక్తం పౌగండైతద్ద్య
యంచరేత్ | తరుణేతుమహాచాంద్రం ప్రాగ్భేష్టోక్తుంతుత త్రియం॥ జీర్ణేతు
విక్రయంకృత్వా సహస్రంకృచ్ఛమాచరేత్ । విప్రజాత్యాది స్త్రీణాంమనుష్య
విక్రయే పాపైశ్చ త్రాప్తయశ్చిత్తాధంకవేరితవ్యం॥ ఇహమోమాద్రా మను
ష్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధాత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రాందే॥

—*ఆత్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాతాళఖండే॥ శ్లో॥ పాపమితౌస్త్రిణశ్చైవ మృత్యావాచోగ్రదండనం॥ అతీ
వపరుషంవాక్యంసర్వస్వం దానమేవచ॥ ఏతానిసప్తవ్యసనాని అధాపరాణివ్య
సనసమానాని॥ శ్లో॥ అన్యతంగంధపుష్పాణాం సేవనందోషచారణం । సదా
తాంబూలవస్త్రాణాం భోగోయందోషసాధనం ॥ ఋణంకృత్వాఘృతంక్రీ
త్వావత్యహ భోజనస్పృహ ॥ స్వస్యాకించన్యపజ్జాత్వా ఋణంకృత్వాన్య
యంచరేత్॥ ఏవంభోగానక్షయిత్రీక్రీత్వాత్వననవతకయేత్ ॥ పక్షంవా
ధతదధంవాభవదాధీనమాచరే॥ ఇతివసంవిదంకృత్వా వతకయేద్యదిపాప
ధీః నిత్యకర్తాణికామ్యాని ఇష్టాపూర్తాకానిచ । సర్వంతస్యైవభవతిస్వ
యంవైనిష్ఠలోభవేత్ ॥ అగ్నోదగ్ధంజలమగ్నం భూమానిపతితంచయేత్ ॥
తత్సర్వంపరలోకాయ న్యూతేనక్షంవినశ్యత్॥ పతితస్సభవేత్పాపిభింశాద్యై
ర్నిత్యకర్తౄణాం॥ నరకేనియతంచాసః పాపకారిభవేద్యతః॥ తస్యైవనిషక్రు

తిద్యుష్టా మునిభిర్ధర్మకోవిదైః ॥ హిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తప
త్సర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితాత్మ విక్రయణప్రాయశ్చిత్తం ॥
అథసుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రోధన

—*సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లోభేన స్వసుతవిక్రయేద్యది ॥ సవైషిశాచతాంయాతి యావదాభూతసం
ప్లవం ॥ త్రైంశం శ్లో ॥ గృహదాహూదారనాశో దేహపీడాసుతాత్మనోః ॥
రాజాహరతిసర్వస్వం పశవశ్చోరనాశితాః ॥ బాంధవైశ్చపరిత్యాగో హ్యన్న
వస్తువిహీనతా ॥ అష్టాకష్టాభిమెరాజక సంభూతేష్వేషుమానవః సుతం
నవిక్రయేత్వాపీసవైపైశాచజన్మవాక్ ॥ అహూకష్టమహాకష్ట మహాకష్టం
దరిద్రతా ॥ తత్రాపిపుత్రదారాణాం చాహుశ్శిష్ట కష్టతా ॥ ఔరసంవాసప
త్నీజం నద్విజోవిక్రయంచరేత్ ॥ సవీవనరకంభుక్త్వా పిశాచత్వమహాపుయా
త్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ ఆపత్సుధనలోభాద్వా మహాతా మేషుభూమిప ॥
ఔరసంవాన్యజంవాపి ద్విజోయదిహవిక్రయేత్ ॥ సవీవనరకాభుక్త్వా పిశా
చత్వమహాపుయాత్ ॥ తద్దోషపరిహారాథం మహాసాంతపనంచరేత్ ॥ బా
లెసాంతపనుప్రోక్తం పౌగండతద్వయంస్మృతం ॥ కామాప్రపాదకాలేతు
మహాసాంతపనత్రయం ॥ స్త్రీణామధంవిక్రయిత్యా విక్రయప్రాయవైశ్య
యోఃతత్ స్త్రీణాంచతదధంస్యా చ్ఛుదైతద్ధనమాహరేత్ ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే సుతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
దేవస్వామీ ॥ శ్లో ॥ పూర్వోక్తేష్విహకష్టైశు మహదాపత్సుభూమిప ॥ నప

—*పత్నివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

త్నీంవిక్రయేద్విప్రో దుష్టామపినతిమపి ॥ గర్భేత్యాగోవిధీయతఇతిసర్వత్రా
నుషంగికలౌయ్యగేవ్యభిచారే స్వదృష్టైగభాధారణమేవదుష్టత్వం ॥ వ్యభిచా
రమాత్రేపోషణమేవనత్యాగః ॥ స్థాండే శ్లో ॥ ఆపత్స్వపిహకష్టైశుమహాతామె
జనతుయోధర్మపత్నీంసపత్నీంచాప్యదుష్టాందుష్టచారిణీం ॥ నవిక్రయేద్విజంకా
మాత్పరస్మైమత్సరాతురః ॥ యదివిక్రీయవైతమహాంతంనరకంప్రవేశేత్ ॥ భవి
ష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ సతీంసపత్నీమాపత్సుభారావిప్రోనవిక్రయేత్ ॥ ధర్మంయదిపరి
త్యజ్యవతాయేదిహకమణి ॥ యమలోకముపాగమ్యరౌరవనరకేవసేత్ ॥ పున
ర్యువముపాగమ్య దారహీనోభవేద్భువి ॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యథం ప్రాజాప
త్యంసమాచరేత్ ॥ సత్యాంతువిక్రయేణాంధ్రం పరాకమసతిక్రయే ॥ బాలికా

యాంషడబ్దంస్యా త్వేధాయాంనాస్తినిహ్యతిఃపితదజ్ఞానవిషయంజ్ఞాత్వా
చేద్ద్విగుణంచరేత్ ॥ ఉత్రియవైశ్యయోర్విప్రపత్వాశ్చిత్తం ॥ శూద్రైఃపుత్రానం
రాజాసర్వస్వంగృహ్ణియాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయ

—*మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

శ్చిత్తాధ్యాయే పత్నీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథమాతృవిక్రయప్రాయశ్చి
త్తమాహ ॥ శిష్యురాణే శ్లో ॥ మాతరంతత్సపత్నీంవా భగినీంభాతృబాంధవీం॥
పితృవ్యసత్నీంవిధవాంస్తుషాంవామాతులాగ్రణీం ॥ వీప్రోవైమత్సరాసక్తో
వ్యభిచారాదిశంకయానవిక్రయేత్సుతోభ్రాతా విక్రయేద్యదిదోషభాక్ ॥ తైం
గే ॥ శ్లో ॥ మాతరంభగినీంభ్రాతృబాంధవీంస్వస్తుషామపి । సపత్నీంవిధ
వాంపత్నీంసపత్నీంమాతులాగ్రణీం పితృవ్యసత్నీంభాతృజాయాం గురు
పత్నీమధాపివావ్యభిచారాదివాతాభిర్మత్సరాద్వాజనాధిప ॥ ఏతాసువి
ప్రోవద్రుహ్యో త్సత్నీదోషేమహత్యసి ॥ నవిక్రయేద్ద్విజోలోభాన్మృత్యానర
కమశ్నుతే ॥ మారగంజేయపురాణే శ్లో ॥ శృణురాజకప్రవత్యైమిదోష
బుద్ధిమిమామహ ॥ యోవిప్రోమాతరంభ్రాత్రీం తత్సపత్నీంసహాదరీం । స్వ
సారంవిధవాంసాధీం వైతృవ్యాంస్వస్తుషామపి ॥ మాతులానీంగురోర్దా
రాక్ వ్యభిచారేమహత్యసి ॥ జనవాచాద్దోషమధ్యానదుహ్యదైన్యకదాచన
మాతరంతత్సపత్నీంవా విక్రయేత్సతోభవేత్ ॥ భగినీంవాస్వసారింవా విక్ర
యేద్యదిపాపధీః । నిషాగరణతయారాజక కారీషవధమహతి ॥ విధవాం
మాతులానీంవా స్తుషాంపితృవ్యసంభవాం ॥ విక్రయిత్వాద్విజోమోహదన్య
దేశగతోయదిమహాసాంతపనంచాంద్రం షడబ్దంఘాపరిక్రమః ॥ యధాక్ర
మంయోజనీయం గర్భేత్యాగోవిధీయతేమాతరంసత్యజెద్విద్వాక్ పూర్వవ
చ్ఛుద్ధిమాచరేత్ ॥ గురుదారవిక్రయేకారీషవధవీప ॥ వయస్తారతమ్యంపూ
ర్వవద్వేదితవ్యంతతత్రవిక్రయేతత్తత్ప్రాయశ్చిత్తంయోజనీయం । ఉత్రి
యవైశ్యయోర్విప్రపత్వాశ్చిత్తం ॥ శూద్రైఃపుత్రానస్వీకారః ॥ సర్వత్రగ
ర్భేస్వదేశాదన్యదేశేత్యాగవీపనమాత్రోః ॥ పూర్వవద్వేదితవ్యం ॥ ఇతిహే
మాద్రాదివిరచితే మాత్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపుత్రివిక్రయప్రాయశ్చి

—*పుత్రివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*

త్తమాహ ॥ సాగండే శ్లో ॥ వివాహార్హ్యంవివాహాత్ప్రకరన్యాం గౌరీ
నుధాపివారోహిణీంపుష్పిణీంవాపి యోవిప్రశంకన్యకాధనం ॥ వివాహార్హమితి

వ్యాజం కృత్వాస్వీకరణంచరేత్ ॥ పితరోనరకంయాంతి స్వయంపక్షీనమన్వి
 లిం॥ రారవెనరకేనారే వసత్యాచంద్రతారకంజామాతురతిమాత్రంస్వా
 త్సవైకింకరణీభవేత్ ॥ గౌతమధర్మై ॥ అష్టవర్షాభవేతన్యానవపర్షా
 తులోహిణీదశవర్షాభవేద్దోరీ అతఃపర్వంరజస్వలాక్రయక్రితాతుయా
 నారీనసాపత్న్యభీధీయతే ॥ నయోగ్యాహవ్యకన్యేషు దాసీంతామునయోవి
 దుః॥ కన్యాదానైవిశేషమాహ ॥ మార్గంజేయపురాణే ॥ శ్లో ॥ సంబంధి
 సంమాణవకింశోత్రియంవ్యాధివజ్జితంఆహూయదద్యాత్తస్మైతాంవత
 స్నాతకశుద్ధయేమాతృతఃపితృతశ్చైచ్చవ సప్తసప్తవసప్తవ ॥ పితౄనానుద్ధరతే
 పూర్వంపశ్చద్భవ్యహిలీయతే ॥ కూర్మపురాణే ॥ శ్లో ॥ వస్త్రాదివాంఛాం
 సంత్యజ్యశక్త్యాంకృత్యస్వాంసుతాం ॥ కులజాయసుశీలాయస్నాతకవ్రతచా
 రితే ॥ అరోగాయశ్రుతవతేయోదద్యాత్తంశృణుష్యమే ॥ పితరోముక్తిమా
 యాంతి స్వయంచబ్రహ్మణఃపదం ॥ ఏతస్యవైపరీత్యేతు పితరోనిరయంగతాః
 కుంభీపాకంస్వయంయాతి కన్యావిక్రయణేఫలంవివాహాంభంయంకంవావ్యా
 జమాశ్రిత్య ధనస్వీకారవీవమూల్యంకన్యాశుల్కం ॥ తదేవాహ ॥ దేవలధర్మై ॥
 శ్లో ॥ వివాహాంభంధనంగృహ్లాంకయంకంవావ్యాజమాశ్రితః ॥ తదేవవిక్రయే
 మూల్యం యోవిప్రస్తన్నసంత్యజేత్ ॥ తస్యవైవిషక్యేతిర్నాస్తీతిభిశ్చంద్రా
 యజ్ఞేర్వివాహోహిణీవిక్రయేరాజన్ మహాచాంద్రాయణంస్మృతం ॥ గౌరీవి
 క్రయణేతాత మహాసాంతపనంస్మృతం ॥ రజస్వలావిక్రయణే కారీషవధవీవ
 హివితాసాంచవతస్రాణాం మూల్యంధృత్వావివాహయేత్ ॥ నతత్రవిప్ర
 భుంజీరన్ తత్తత్పాపార్థకాపున్యః ॥ తదాహపస్తంబః ॥ దోషేణవా
 మీమాంసమానస్యామీమాంసితస్యవాపాహ్లానం హిసతస్యభక్షయతీతివిజ్ఞా
 యతే ॥ అత్రకన్యాశుల్కస్వీకార ఎవదోషః ॥ అతవీవ కన్యామూల్య స్వీ
 కారవీవవిక్రయోనాన్యః ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యాదివిక్రయప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ అథ ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శివపురాణే ॥ శ్లో ॥ సం

—* ధేనువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం.*—

పాద్యబహుధాయత్నై ధేనుంవిప్రసిప్రతిగ్రహేత్ ॥ విక్రయేద్యదిమూఢాత్తా
 కారవంసరికంవ్రజేత్ ॥ త్రైంక ॥ శ్లో ॥ ధేనుంసంపాద్యవిప్రాయ మగ్నిహో
 త్రార్థమాదరాత్ ॥ దుగ్ధాభావేయసాయక్తో విక్రయేద్యదిపాపధీః ॥ సవైస
 రకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ బాల్యేపాగండకేవాపి ధేనుంవా

యశ్చిత్తం ॥ అఖఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ శ్లో ॥ రాస

—*ఖరవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

భంవిక్రయేద్విప్రః పశుచండాలమాదరాత్ ॥ సవైచండాలతాంయూతి సరకం
చానుభూయచ ॥ సాహందే ॥ రాసభంపూర్వజోలోభా త్రిత్యాల్పద్రవ్య
మూల్యతః । పశ్చాద్భహుధనాకాక్షీవిక్రయేద్ధృదైవతః ॥ సచండాలత్వ
మాసాద్య యావద్భహులయంగతః ॥ తావత్సాలంతదానిత్వా భవేత్సం
హాతిమాకభవి ॥ లైంగే ॥ శ్లో ॥ రాసభంవిక్రయేన్మోహా త్రిత్యాల్పద్రవ్య
మూల్యతః ॥ సచండాలత్వమాసాద్య పశ్చాత్సంహాతిమాకభవేత్ ॥ ప్రా
జాపత్యంబాలభావే కౌమారేతప్తమాచరేత్ ॥ యూనికుర్యాత్తడబంతతత
శ్శుద్ధోభవేద్దివిజః ॥ స్త్రీణామేతదధంక్షత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్ ॥ పాద
జెసర్వస్వహరణం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే రాసభవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథోష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ శ్లో ॥ ఉష్ణేంద్విజాతి
సంపాద్య క్రిత్యావాలఘుమూల్యతః । విక్రయేత్తంధనాధిక్యా తాటలసూ
త్రంప్రపద్యతే ॥ సాహందే ॥ శ్లో ॥ స్త్రీయంకృత్వాశవాక్రీత్వా ద్విజకుర్యాత్సా
మేశకే ॥ విక్రయంయదిపాపాత్సా సరకంయూతిదారుణం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥
శ్లో ॥ క్రమేశకంద్విజోయస్తు సంపాద్యబహుయత్నతః విక్రయేన్నిషక్రుతిర్హృ
స్తి కాలసూత్రాద్భయంకరాత్ ॥ బాల్యపరాకంసంప్రోక్షం పొగండేతపమి
రీతం ॥ యూనిచాండ్రంపడబంవా కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ విప్రస్త్రీణాం
తదధంస్యా త్పూణంక్షత్రవిశామిహ ॥ పాదజెతుధనాదానమేవపహో
దితం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అఖహరిణీ
విక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగే ॥ శ్లో ॥ అరణ్యజాంవాగృహజాం

—*హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రీయదిహవిక్రయేత్ ॥ హరిణీంద్రవ్యలోభేనసయాతిబిస్సహంతృతాం ॥
మాత్యే ॥ శ్లో ॥ దేవాలయేగృహేవాపి పోషయిత్వామృగాంగఘాం । ద్విజ
స్తాంవిక్రయేద్ధస్తు సమహాపాతకీభవేత్ ॥ విక్రయేద్ధదిహింసాధకం సచం
డాలత్వమాప్నుయాత్ ॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ శ్లో ॥ అరణ్యజాంవాగృహజాంవి
ప్రీహింసాధకమాదరాత్ ॥ విక్రయేద్ధదిహాపాత్సాభవేచ్ఛండాలజన్మవాక ॥
తస్యవైనిషక్రుతిర్హస్తీ తమలోకాతకుదాచన ॥ రాజవిజయే ॥ శ్లో ॥ బాగ్మణ

స్సముపాదాయ హరిణీం వనసంభవాం | త్రీత్వా వారాజరాజేంద్ర హింసార్థం
విక్రయేద్యది || సవైసరకమాసాద్య తత్ర శుక్త్యా మహద్భయం | ఘనమెత్యస
పాపీయాన్ చండాలత్వమవాప్నుయాత్ || తత్పాపశోధనార్థాయ నిష్క్రూ
తింప్రాహ పద్మధూః || ప్రాతస్సాన్త్యా యథాచారం నిత్యకర్మసమాప్త్య చ ||
రహస్థానముపావిశ్య స్వగృహ్యగ్నోవిధానతః || అగ్నింధనాదిపాత్రాంతేషి
ప్రాజ్యసహితైః స్త్రైః || విరజాహేమవిధివాక్య త్వాహేమసహస్రకంజ
యదీంశ్చ తతోహుత్వా హేమశేషం సమాపయేత్ | ఇలాహరిప్రకతక
వ్యో హేమకమః ఫలాప్తయే | సాయంసంధ్యానా పానీతతతశ్చాపాననం
చ రేత్ | అగ్నింసంరక్షయేద్ధీమాన్యావద్ధీతా సమాప్యతే || ఏవంపంచదసంకృత్యా
విరజాహేమమాదరాత్ | భవేద్విప్రోవిశుద్ధాత్మా తస్మాత్పాపాత్పముచ్య
తే || సహస్రమిత్యత్ర తిలాజుహోమీతి సంకల్ప్య | చతుర్వింశతిభిర్యాక్నేః
పుథక్పుథక్సంఖ్యాకతకవ్యా || తైర్వాక్నేస్త్రైః సహస్రసంఖ్యాభవతి || ఏత
యాసంఖ్యయా పంచరాత్రంపంచసహస్రంజుహుయాదితీవేదితవ్యం || ఇతి హే
మాద్రివిరచితే హరిణీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అధరురువిక్రయప్రాయశ్చి

—* రుక్మాదిష్టుగప్రాయశ్చిత్తమ్ —

త్తమాహ || బ్రహ్మాండే || శ్లో || యజ్ఞార్థంకల్పితేః పూర్వం బ్రహ్మణాపద్మ
యోనినా | యస్మిన్ దేశేమృగఃకృష్ణస్స దేశఃపుణ్యవానిహ || తంక్రీత్వా వాగృహీ
త్వా వా పూర్వజోధనతృప్తయా | విక్రయేత్పాపకర్మభ్యస్స చండాలత్వనాని
హ | తస్మాన్మవిక్రయేద్ధీమాన్ రురుంస్వప్నేపి నారద | విక్రయేద్యదిమూఢా
త్మాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తదా || లైంగం || శ్లో || బ్రహ్మణాకల్పితరురుంసంపా
ద్యబహుయత్నతః || పూర్వజస్సంగదోషేణ విక్రయేద్యదిపాపీనేమహంతం
సరకంగత్వా చండాలస్సభవేదిహ || తస్యవైనిష్క్రూతిర్నాస్తి | తిషజ్గ్రసు
ఘామిప || స్వగృహ్యగ్నోవిధానేన దశరాత్రమతండ్రతః || కూశ్మాండైః
ణహోమైశ్చ సహస్రంజుహుయాత్రమాత్ || ఏతైశ్శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్య
ధాతస్యపాపినః || సహస్రంకూశ్మాండహోమః || తదధికంగణహోమః ||
తమగ్నిం దశరాత్రమజస్రంధృత్వా దశరాత్రంఫలాహరం స్థండలేతయనం
చకృత్వాశుద్ధతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే రుక్మాదిష్టుగప్రాయశ్చిత్తం ||

—* అశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అధాశ్వవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మకైవరై || శ్లో || ఉత్తమా

శ్వ గృహజాతంక్రిత్వామూర్త్యైరనేకశః పోషయిత్వాచిరంకాలం విప్ర
 స్తుంవిక్రయేద్దగ్ధః । కాలశూటముపాగమ్య యమలోకేభయంకరే । పున
 భుజవముపాగమ్య వ్యాధోభవతికాననె॥పాద్యై॥ శ్లో॥ మేరుమందరత్తుల్యాని
 పాపానివివిధానిచరద్రజాపీపరిహరేన్నకన్యాహయవిక్రయోత్ హయ
 విక్రయినిపాపం యతకుత్రనహీయతే॥ తస్మాదతత్పరిత్యాజ్యం పూర్వజైః
 పాపభీరుభిః॥ శివపురాణై॥ శ్లో॥ కన్యాం దాసీంహయంవిప్రః పోషయిత్వా
 ప్రయత్నతః॥ తానెతాన్విక్రయేత్వాపీ వ్యాధోభవతికాననె॥ విష్ణుధర్మోత్త
 రై॥ శ్లో॥ కన్యాంహయంచదాసీంచ స్వగృహేసంభవాత్ శుభాత్ ॥ పోష
 యిత్వాద్విజోలోభా త్వశ్చ దైతాంశ్చవిక్రయేత్ । సభుక్త్యాతనాస్స
 ర్వాః పశ్చద్వ్యాధోభవేదిహ॥ తస్యదేహవిశుద్ధ్యధికం ప్రాయశ్చిత్తమి
 దంశుభం ॥ ఉత్తమాశ్వేంద్విజఃకస్తైవిక్రయిత్వాచరేద్విధిం॥ సాధారణహ
 యైరాజై తప్రకృచ్ఛ్రింవిశోధనం॥బడబావిక్రయేతాతప్రాజాపత్యంసమా
 చరేత్॥ బాల్యపరాకంపాగండై తప్తంయూనిహయావకం । తదధికంవిప్ర
 నారీణాం విప్రోక్తంరాజవైశ్యయోః॥ తత్ సీఠాంచతదధికంస్యాత్పాదజె
 మూల్యమాహరేత్॥ఏవంవిప్రోభవేత్పూతః పాపాదస్మాద్విశాంపతే॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితైశ్వ విక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదుష్టమృగావిక్రయప్రా
 యశ్చిత్తమాహ॥ శంభుగహస్యై॥ శ్లో॥ సింహాలావ్యాఘ్రశ్చభల్లూకః కిటిశ్చ

—*దుష్టమృగావిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

లలఏవచ ॥ శరభఃఖడ్గినోయేచ తేమృగాదుష్టసంజ్ఞితాః ॥ ఏతాగృహీత్వా
 దుష్టాత్మా జాతైశ్వభైశ్చశంకుభిః॥వ్యాదససంగతామేత్య విప్రోలోకవిగ
 హితః॥తానాదాయయదారాజైవిక్రయేద్దగ్ధిలయా॥తస్యదేహవిశుద్ధ్య
 ధికంపరాకంమునిచోదితం॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతినన్యధాశుద్ధిర్వ్యతే ॥ ఇతి
 హేమాద్రావిరచితై సింహాదిదుష్టమృగావిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధారణ్యకమృ
 గపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవిపురాణై॥ శ్లో॥కిటిభంచక్రవాకంచ

—*ఆరణ్యకమృగాపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

హంసంకారండవంతథా॥మయూరంచారసంచైవచమగిమృగామేవచ॥వాషణం
 చమృగానాభించకపోతంజాలపాదకం॥ శుకంచాషంబలాకంచ శింశుమారంచక
 చ్చపం॥ శారికాంచభరద్వాజం యేచాన్యేపక్షిణస్తథా॥ఏతాన్యోద్రవ్యలో
 భేన ద్విజోయదిహవిక్రయేత్॥ తస్యైవశుద్ధిరుదితాద్వాదశాహమభోజనం॥

మకరంనకులంకాకం కుకుటంమూషికంతథా। మాజాకలంనాకులంసపకం
భారద్వాజంకపితథా॥ డేరికాంబటకంశ్వానం విక్రయేద్యదిపూర్వజః॥ సుప
ణ్కృష్ణశ్యేరాంశ్చ శివాంకంకంస్పృగాలకం । కృచ్ఛాధికమాచరేద్విద్వాన్
జ్ఞాత్వాతద్విష్ణుణంబరేత్॥ ఇత్యారణ్యక మృగపక్షివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥
అథగోధూమతిలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారకండేయపురాణే॥

—*గోధూమతిలమాషవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ గోధూమాశ్చతిలమాషా హవ్యకవ్యసభప్రదాః। స్వకృషిప్రాపితారా
జన్ ప్రీతృపీతికరాశ్శుభాః॥ ద్విజోయదిహలోభేన సంచయార్థకంహివిక్రయే
త్తస్యైవనిష్కృతిర్నాస్తి యమలోకాతగదాచన॥ త్రైంశం శ్లో॥ గోధూమ
తిలమాషాన్యో స్వకృషేరుద్భవానిమాన్। ధర్మకాన్త్రంపరిత్యజ్య విప్రోయది
హవిక్రయేత్ ॥ తస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి యమలోకాత్పుదారుణాత్ ॥
మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ తిలాగోధూమమాషాంశ్చ స్వకృషేరుద్భవాన్
ద్విజః। విక్రయేద్ధనలోభేన మహంతంనరకంప్రశేత్॥ గోధూమవిక్రయేరాజన్
ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్॥ మాషాణాంత ప్రమాత్రంబ తిలానాశాంతద్రవ్య
ణంఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంఖానీ ప్రమాణేయోజనీయం । అల్పవిక్రయేదతథకంత
త్పత్నీనాంతదధకం। రాజ్ఞాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం। వైశ్యస్సహజవీవశూద్రా
దీనాంచనదోషః॥ ఇతి హేమాద్విరచితేగోధూమతిలమాషవిక్రయ ప్రాయశ్చి
త్తం॥ అథముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారకండేయపురాణే॥

—*ముగ్ధతండులవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజన్ సర్వజంతూపకారకాః॥ బ్రహ్మహిలోకరక్షార్థం
సృష్ట్యాదౌసృష్టవానిమాన్। హవ్యకవ్యేషుశస్తాస్సన్న్విప్రాణాంచవిశేషతః ॥
ద్రవ్యస్యసంచయార్థంవా హ్యతిలోభపరాయణః॥ విక్రయేద్యదిమూఢాత్మాన
రకంప్రదిపద్యతే మరీచిః॥ శ్లో॥ ముగ్ధాశ్చతండులారాజన్ బ్రహ్మణాన్న్దితాంపు
రా। తాన్ విక్రయిత్వా యోవిప్రో ద్రవ్యలోభపరాయణః। నరకంప్రతిపద్యాశు
కష్టజాతిభావేదిహ॥ గౌతమధర్మమే॥ తండులాన్తైచ్చన ముగ్ధాంశ్చవిప్రోలోభప
రాయణః। విక్రయేద్యదిమూఢాత్మా ప్రాయశ్చిత్తీభవేదిహ। హాజాపత్యంతం
డులేషు తత్తంముగ్ధేషుశస్యతే । భారికాయామేవమేవ తదధకంచతదధకే।
ఏకవారవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమిదం। ద్వివారేద్విగుణం। అభ్యాసేచతుగుణం॥
అతః పరంద్విజశ్శుద్రతుల్యభివ్యథకః । తత్ స్త్రీణాతదధకం। క్షత్రియాణాం

విప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం వైశ్యస్యసహజవిప్రశూద్రాదీనాంనదోషః॥ ఇతి హేమా
ద్రవిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే ముగ్ధతండుల విక్రయప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథ వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లై० ౧॥ శ్లో॥ వ్రహ్

—*వ్రహ్మదిధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చణకారాజక శ్యామాకాఃకోద్రవాస్తథా॥ ప్రియంగవఃకుశుతాశ్చయా
వనాళామహేమాన్నతాః॥ ఏతానికృషిజాతానిసోష్ణద్భవానిన్యసోత్తమ ॥ ఏతే
పాంవిక్రయంకృత్వా నిత్యకర్మసమాచరేత్ ॥ నిత్యకర్మచదశకపోణమా
సాగ్రయణపశుపిత్రాభి కాదికం తదథకంతెపాంవిక్రయేనదోషః॥ ద్రవ్యసంప
యాధకంవిక్రయేదోషమాహ॥ కౌర్మే శ్లో॥ విక్రయత్వాద్విజోధాన్యం నిత్య
లోపేనదోషభాక॥ అన్యశ్శోషభోగాథకం మహంతంసరకంప్రశేత్ ॥ వరా
హపురాణే శ్లో॥ ద్విజశ్చవిక్రయేద్ధాన్యం లోపశ్చైశ్యకర్మకాం॥ అన్యధా
దోషమాసాద్యమృత్యావరకమశ్నుతే॥ సర్వేపాంధాన్యజాలానాం విక్రయేతు
వృధాద్విజః॥ అత్యుత్తమదారాణాం భోగాధకయః॥ వాపుః॥ ప్రాయశ్చి
త్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః॥ అఘోపరాకోవిప్రాణామనఘే
కాం॥ ద్రమిరతం॥ ఏకస్మిన్వత్సరేతాత ప్రాయశ్చిత్తమితీరితం ॥ ద్విష్టియేద్విగుణం
ప్రోక్తంతృప్తియేశూద్రవత్తతః॥ తత్పత్నీనాంతధాప్రోక్తం త్రియోవిప్రవచ్చ
రేత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి యధాశూద్రస్తధైవసఇతి॥ ఇతి హేమాద్ర
విరచితే నానాధాన్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మాహ॥ దేవీపురాణే శ్లో॥ గుడంసలిపాద్యయత్నైవ దేవకార్యేషుశుద్ధిదం
పలమాప్రంద్విజోదత్వా దేవలోకముపావిశేత్ ॥ లై० ౧॥ శ్లో॥ పూర్వజో
బహుభిర్యత్నైః కేదారారామసంభవం ॥ గుడంసంపాద్యబహుధానకుర్యా
త్తస్యవిక్రయం॥ మహంతంసరకంభుక్త్వా యమలోకేసుదానం॥ పునఃకు
వముపాగమ్య సరఘాజాయతేధువం॥ పాద్మే శ్లో॥ స్వారామసంభవంవి
ప్రోగుడంసంపాద్యపూరితః॥ పశ్చిల్లోభశరితత్త్వా విక్రయత్వా యమంప్ర
శేత్ ॥ భూలోకముపసంగమ్య జాయతేమధుమక్షికా॥ తస్యనిష్కృతిరున్నా
పలానాంశతవిక్రయే॥ ప్రాజాపత్యంశ తాదూర్ధ్వంసహస్రేచాంద్రమిరతం॥
తతోధికంవిక్రయిత్వా మహాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ చాంద్రాయణద్వయంకృ
త్వా సహస్రాదధికేద్విజః॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర నాన్యధాగతిరస్తిహీతి ॥

విప్రాంగనానాంవిప్రస్యానాం త్మత్రియాణాంవిప్రవత్ప్రాయశ్చిత్తం వైశ్యా
నాంస్వజాతివిహితమేవ॥ ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే గుడవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥

—శిలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథలవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వారాహే॥ శ్లో॥ కుడుబంవాల్పమాత్రం
వాప్రస్థంవాథతతోధికం॥ ద్విజుక్తీత్వావిక్రయే తద్ద్యదిపణ్యవిపృద్ధయే॥ సవినా
మధారీస్యాద్వైడాలోవిప్రఉచ్యతే॥ యమలోకముపాగమ్య స్వేదరోగిభవే
ద్భువి॥ అసంభాష్యోహ్యపాక్షేయోబైడాలోవిప్రఉచ్యతే॥ బ్రాహ్మణాఃదశ
విధాః॥ శ్లో॥ బైడాలశ్చకపాలశ్చ తంతువాయస్తపాదరః॥ తత్తుకస్సవీణ
కారశ్చ కాపానస్సేచ్ఛిచ్చయావణిక్॥ శూద్రావతికర్మహీనో దశధావిప్ర
సంజ్ఞితాః॥ తంతుమాత్రధంశ్వేతేనసంభాష్యాంకదాచన॥ చతుర్వింశతిమతే॥
శ్లో॥ ముఖిణోలవణంక్రీత్వా వణిగ్నిస్సహలాభతః॥ పశ్చాత్తద్విక్రయేద్దస్తు సవ
వయమమందిరే॥ స్థిత్యాబహుదినంతత్రస్వేదాంగోజాయతేభువి॥ సతుబై
డావిప్రస్యాదసంభాష్యంకదాచన॥ తస్యదేహవిశుద్ధ్యథాం ప్రాయశ్చిత్తం
మమాదితం॥ లవణంవిక్రయేత్పక్షం తప్తకృచ్చిద్వయంస్తృతం॥ మాసం
తద్విక్రయేకృత్వా తప్తకృచ్చిచతుష్టయం॥ ఋతుమాత్రక్రయేతాత
తస్యచంద్రముదాశ్చతం॥ ఋతుత్రయేద్వయం॥ ఛోక్తం వత్సరేపతితోభ
వేత్॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః పతితస్యయదస్తిహి॥ తత్కుర్యాదితి
శేషః॥ తస్యోపనయసంభూయోనాన్యధాశుద్ధిరీరితా॥ తత్పత్నీనాంతదర్థంస్యా
త్, త్మత్రియాణాంద్విజోక్తవత్॥ విట్యుద్రయోస్సవభావస్సాన్యదసౌలవణవి
క్రయః॥ ఇతి హేమాద్రాదివిరచితే లవణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ కార్వా

—శిలకార్వాసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్—

సవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవీపురాణే॥ శ్లో॥ కృషిపాప్రమతక్రీతం
వణిక్తుల్యతయాద్విజుః॥ తద్విక్రయిత్యాదుష్టాత్మా నరకంప్రతిపద్యతే॥ తతో
భువముపాగమ్య హస్తయోశ్చేవతవాకభవేత్॥ మార్కండేయే॥ కార్వా
సంకృషిసంఘాతం॥ క్రీత్వావాణిజ్యతోద్విజుః॥ విక్రయిత్యాతతః పశ్చాన్నరకం
ప్రతిపద్యతే॥ తతానుభూయసుచిరం ఘనంగత్వాతుపాపవాక్॥ జాయతే
హస్తరోగీన ససంభాష్యంకదాచన॥ తైంగే॥ శ్లో॥ యఃక్రీత్వాబహుకార్వా
సంయద్యాస్వకృషిసంభవం॥ ద్విజోలోభితయాపశ్చాద్విక్రయేద్ద్యదిపాపధీః॥
సగత్వానరకంఘోరం జాయతేశ్వేతపాణికః॥ పూర్వవన్నిష్కృతిదృష్టా

మునిభి స్తత్త్వదశిః॥ లవణవిక్రయేవిప్రస్య యత్ప్రాయశ్చి త్తము క్తం తదేవా
త్రాపియోజనీయం॥ స్త్రీతాంక్షుత్రియాణామేతదధః॥ ఇతి హేమాద్రావిరచి
తే, కాపాఃసవిక్రయప్రాయశ్చి త్తం॥ అథనీలీవిక్రయప్రాయశ్చి త్తమాహ॥

—*నీలీవిక్రయప్రాయశ్చి త్తమ్*—

తైంగ శ్లో॥ నీలీంయఃపూర్వజఃకీత్వావణిగ్నిపాపకమః॥ పలంవావింశతిప
లంశతంవాథతఃపరం॥ విక్రయేద్ద్యదిపాపాత్నా ససద్యఃపతితోభవేత్ । సగ
త్వానరకంఘోరం తంతువాయద్విజోభవేత్॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ ముఖ
జ్జ్యోప్రతాతక్త్యావణిగ్నిస్సహపాపకృత్॥ క్రిత్యానీలీంధనైర్వాపి విక్రయేద్ద్య
దిలోభతః॥ తస్యాన్యానిషక్రాతిర్నాస్తీయమలోకాతః॥ దాచనతతఃపునభు
వంగత్వా ద్విజస్సాస్త్యత్తంతువాయకః॥ సాగండే॥ శ్లో॥ నీలీంసంపాద్యవి
ప్రోయోధనైర్వినిమయేనవా॥ క్రిత్యాతదిక్రయేత్పశ్చస్మహంతంనరకంప్రశే
త్॥ అనుభూయమహద్దుఃఖం తంతువాయద్విజోభవేత్॥ అతఃపశ్చాత్తాప
యుక్తః ప్రాయశ్చి త్తంవిశుద్ధిదం॥ తప్తంచాంద్రాయణంకృత్వా వునస్సం
సాగరపూర్వకం॥ శుద్ధిమాప్నోతిమహతీం నాన్యధాశిఖివాహన॥ విప్రస్త్రీ
తాంతదధకం॥ క్షుత్రియవైశ్యయోర్విప్రవత్॥ వైశ్యస్యాపిగహితత్వాత్॥
ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే నీలీవిక్రయప్రాయశ్చి త్తం॥ అథపలాం

—*పలాండులశునాదివిక్రయప్రాయశ్చి త్తమ్*—

దులశునాదివిక్రయప్రాయ శ్చి త్తమాహ॥ భవిష్యోత్తరే॥ శ్లో॥ పలాండుం
శునంగృంజంకశంజంపూర్వజోనరః॥ క్రిత్యాస్వారామజంవాపి విక్రయేద్ద్యది
మోహతః॥ ధనలాభోబహుభావేరితిమోహః॥ అజ్ఞానమితియావత్॥ తదేవా
హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ కశంజంగృంజనంవిప్రః పలాండుంలశునంతథా॥ సంపా
ద్యబహుధామూర్త్యైర్వణిగ్నావముపాశ్రితః॥ విక్రయేద్ద్యదితానీహహ్యవి
చార్యమహద్భయం॥ కృతాంతవశగోభూత్వా చిరంకాలంసపాపధీః॥ భవే
త్సాగర్వాసకోవిప్రో దశజన్మసుపంచసు॥ మారకంధేయపురాణే॥ శ్లో॥ విప్రః
కశంజంలశునం పలాండుంగృంజనంతథా॥ సంపాద్యేమానిబహుధావికృ
యేత్తానిసర్వదా॥ నరకంయూతిదుష్టాత్నా కార్వాసాఖ్యోభవేద్భవి॥ తస్యా
న్యానిషక్రాతిర్నాస్తీ చాంద్రాయణవతుష్టయాత్॥ బౌషధాథకంపిదెత్పంచ
గవ్యంచైకోపవాసతః॥ ఏతస్మాద్భుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాగతిరస్తిహీతి॥ గృం
జనంవీర్యజనకం పణచూణకంవిశేషతః॥ కశంజంసురాలేపనంకృత్వాహ్య

న్యాదజనకోవటకవిశేషః॥ తద్విక్రయేవిప్రశ్చంద్రాయణచతుష్టయంకృత్యా
శుద్ధ్యతి॥ ఔషధాధానంసంభవే ఏకాహముపాష్ట్యపంచగవ్యంపీత్యాశుద్ధిమా
ప్నోతి॥ ఇతిహేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే పలాండులశున గృంజనవిక్రయ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ హింగాద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్మే॥ శ్లో॥ రామ

—*హింగాద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తంస్వణబంధంవా ఏలంవాజీరకద్వయం॥ అజామోదంపిప్పలీంప జాతీపత్రం
తదుద్భవం॥ అన్యానిసూక్ష్మద్రవ్యాణిసర్వపాదీనియానిచ ॥ ద్విజఃక్రీత్యాథనం
పాద్య విక్రయేద్యోలోభతః ॥ యదిజ్ఞాః ముపాగమ్య మాసే స్తంసమాచ
రేత్ ॥ మాసద్వయేపరాకంస్యాత్కాయంపశ్చద్భుతుత్రయే॥ చాంద్రతుపత్స
రైప్రోక్తమభ్యాసేతద్వయం॥ రేత్ ॥ ఏతద్ధింక స్వణబంధవ్యతిరక్తవిషయం॥
తయోద్వయోర్విశేషమాహ ॥ మాత్యే॥ శ్లో॥ రామరంస్వణబంధంప
సామ్రాణీంపద్విజోత్తమః॥ సంపాద్యమూల్యతోదిగ్భ్యో విక్రయేద్యదీలాభ
తః॥ పలద్వయేపరాకస్యాన్వితృజాపత్యంపతుష్టయే ॥ దశకేతప్రకృచ్ఛిం
స్యాత్తతశ్చంద్రాయణంస్మృతం॥ మాసేసంఖ్యాపూర్వవత్ ॥ పత్సరామ
ధ్వమభ్యాసేచాంద్రచతుష్టయం ॥ పునసంసాహంశ్చ స్వణబంధం నామ
యత్రాపితస్వణోదిస్పృశకమాత్రేణసర్వంజలప్రాయంభవతితత్స్వణబంధ
నం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే హింగా
ద్వివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాహంజ ॥

—*రసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ రసంక్రీత్యాద్విజోలోభాద్దేశాంతరముపాగతః॥ పునస్తద్విక్రయేల్లోభా
త్సపాపీకారవంచశేత్ ॥ త్రైంశం॥ శ్లో॥ శంభోర్విర్మయదావిప్రః క్రీత్యాలో
భముపాశ్రియః॥ పశ్చాత్తద్విక్రయిత్వాథనవైపాతకినాంవరః॥ తంకదానాల
పేద్విద్వాన్యదినిర్మానుషామహీ॥ రసోద్భవాన్యోషధాని క్రీత్యావిక్రయిత్వా
వాతత్వపమవాప్నోయత్, పరాశరసంహితాయాం॥ శ్లో॥ పూణకచం
ద్రోదయంచైవ వసంతకుసుమాకరం ॥ ఆనందభైరవంచైవమృగాంకంరాజ
పూర్వకం॥ భూపతింపాగ్నిప్రతం॥ స్వణభస్మతదైవజాజ్వరాంకుశంవిదా
హంచ గ్రహణీవటకంతథా॥ అన్యాన్యోషధజాలాని శంఘవిర్యోద్భవానివై ॥
గంధకంపార్వతీబీజం సింధూరంహరితాలకం॥ అభ్రకం తాళకంచైవ కుసుమం
చాత్మసంభవం॥ లాక్షాతైలంచాశ్వగంధంకూశ్మండాఖ్యఘృతంతథా॥ చిం

30 హేమాద్రా హరిద్రాదిమూలద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.

చాదిలేహనంచైవ పిష్టల్యాదిఘృతంతథావిశ్రస్త్యేతానిసర్వాణి క్రీత్వాతా
నినవిక్రయేత్ || యదిక్రీత్వావిక్రయేద్వాససద్యఃపతితోభవేత్ || అసంభావ్యో
హ్యపాజైర్య సస్వకమృణహిష్కృతః || పశ్యాత్తాపసమాయక్తో విప్రో
యదికృతాంతభీః || మండలంనియమంకృత్వా ప్రాతస్నాత్యయథావిధిః సూ
ర్యోదయాదాస్తమయాదుపవిశ్నసుఖాసనే || న్యాసంధ్యానంపురఃకృత్వా
జపేన్మంత్రంత్రయంబకం | మధ్యాహ్నపూర్వవత్సాంత్యామాధ్యాహ్నిక
మథాచరేత్ | పునరాగత్యతత్త్వానం జపకగ్గుసమాచరేత్ | సాయంకాలేఫలా
హారస్వపేద్భూతాజితేంద్రియః | తతఃప్రాతస్సమాతాయ పూర్వజ్జప
మాచరేత్ || లక్షిత్రయంయథాధూయన్మండలేరాజవల్లభః || తస్మిన్నధిమవా
పిష్టితిరసవిక్రయజాదిహా | నాన్యధాశుద్ధిరుదతా పూర్వజైబఃపూవిత్రమైః ||
ఇతి హేమాద్రవిరచితే రసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథ హరిద్రాది మూల

—*హరిద్రాదిమూలద్రవ్యవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింగపురాణే || శ్లో || హరిద్రాంశృంగబే
రంచ సూరణంమూలకంతథా | ముస్తాదీనిద్విజోహృత్వా క్రీత్వావామూల్యత
స్స్వయం || విక్రయేద్యదిలోభాత్సా సశూద్రసమతాంజడేత్ || సాగ్రంద ||
శ్లో || మూలకంసూరణంశుంరీం హరిద్రాదీనియానిచ || వాణిజ్యభావమాశ్రిత్యవి
క్రయేద్యదిపాపధీః || పలాదిదశపర్యంతం విక్రయిత్వాసదోషభాక | తతఃపరం
మహాదోషః ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || తత్ స్త్రీదామధఃముక్తంస్యా
ద్వపాకంతేచాంద్రముచ్యతే || మరీచవిక్రయేరాజక ప్రాయశ్చిత్తమిదంశ్చ
ణ || పలాదిదశపర్యంత విక్రయేతస్తమాచరేత్ | తతశ్చతలంక్రీత్వా విక్ర
యేద్యదిపూర్వజః || ఋతుత్రయేపరాకంస్యా ద్వైశ్చాంద్రముదీరితం || ఇతి
హేమాద్రవిరచితే హరిద్రాది మూలద్రవ్యవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథక్రము

—*క్రముకాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

కాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్గందేయపురాణే || శ్లో || క్రముకఃక
దళీమాతుశుంగందాడిమవీచచ | నారికేళంపశుజూరం కషిత్తంఘ్రిణీఫలం |
జంబూనిచూతజంబీరం తాళహింతాజంతథా || పనసంబదరీవృక్షఫలముర్వా
రుకంతథా | ఏతాన్యన్యానియఃక్రీత్వా విక్రయేన్మఖిణోయది | తస్య దేహావిశు
ద్ధ్యధః పారాకంకృచ్ఛమీరితం | గణయిత్వాపలానీహ పూర్వోక్తానిన
రాధిప | శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం విక్రయిత్వైందవంజరేత్ || తత్ స్త్రీ

ణాంతుతదధాంస్యా దేవంసర్వత్రనిశ్చితం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్రము
కాదిఫలవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం || అథ చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*చర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శవీపురాణే || శ్లో || వ్యాఘ్రచర్మరుద్ధర్మ విణేయంవలగలాదికం ||
ద్విజఃక్రీత్యాస్వయం పశ్యాద్విక్రయేద్యదిలోభతః || సచండాలసమోజ్ఞే
యోమృత్యామపురంప్రశేత్ | తత్రభుక్త్యామహద్దుఃఖం చర్మకారోభవే
ద్భువి || మహారాజవిజయే || శ్లో || అజినంరారవంవ్యాఘ్రచర్మవలగంచవిక్ర
యేత్ || ద్విజోయమపురంగత్యాసభవేచ్ఛర్మకారకః | తస్యైవనిష్కృతిరియం
ప్రాజాపత్యంవిశోధనం | ఏకవారేపంచగవ్యం ద్వివారేయావకంభవేత్ || త్రి
వారేబహువారేవా ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | అభ్యాసేద్విగుణంప్రోక్తం
పమాదూర్ధ్వంపతత్యసావితీ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చమవిక్రయప్రా
యశ్చిత్తం || అథదాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలధర్మే || శ్లో || దాసీం

—*దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

క్రీత్యాద్విజోయస్తు మహాతామాదిసంభవే || పునస్తాంవిక్రయేద్యస్సరారవంస
రకంప్రశేత్ || గౌతమః || శ్లో || సంపాద్యదాసీంవిప్రోయం రూపలావణ్యసం
యుతాంయువతీంవిక్రయేద్యస్తుసచండాలసమోభవేత్ || మార్కండేయపు
రాణే || శ్లో || ద్విజస్సంపాద్యయోదాసీం గృహకమేసుఖాప్తయోపశ్చత్తాం
విక్రయేద్యత్నత్సచండాలోభవేద్భువి || తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా సాహించేష
ణ్ముఖచోదితే బాలికావిక్రయచంద్రం పాగండేతద్ద్యయంచరేత్ || యువ
తీవిక్రయేతాత షడబ్దంకృచ్ఛాచరేత్ || పంచగవ్యంపిబే శ్చిత్తాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి
పూర్వజఃతత్ స్త్రీణాంతదం || శ్మశ్రియాణాంవైశ్యానాంచ విప్రవత్ప్రాయశ్చి
త్తం || ఇతి హేమాద్రి రచితే దాసీవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం అథదంతనఖవిక్రయ

—దంతనఖవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ | మార్కండే || శ్లో || దంతంరసముద్భూతమశ్వజం
కిటిజంతధానఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంసంపాద్యద్విజనాయకః | పశ్చత్తాన్విక్ర
యోన్మోహాద్యవహారపధాన్పుస | యమలోకముపాగమ్యస్థితావత్రచిరం
దత్ || భవేద్భూతంసంపాషియాదంతకారతనుగ్గహే || లైంగే || శ్లో || దంతమశ్వ
సముద్భూతంకరిదంతంచపోత్రిజంసఖంవ్యాఘ్రసముద్భూతంక్రీత్యాపశ్చాత్స్వ
యంపునః | విక్రయాతద్విజోయస్సదంతకారోభవేద్భువి || ప్రాయశ్చిత్తమిదంత

స్యశోధకంమునిచోదితం హస్తదంతేతుత ప్తంస్యాదశ్వదంతేతుయావకం ప్రా
జాపత్యంకిటదణంతే త్రిరాత్రంనఖవిక్రయే || తత్ స్త్రీణాం తదధికం ||
ఇతి హేమాద్రివిరచితే డంతనఖవికయ ప్రాయశ్చిత్తం || అథోపకేశవి

—*ఉపకేశవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || గారుడపురాణే || శ్లో || ఉపకేశాన్ బహూన్ క్రీత్వా
విప్రోవాణ్యేషు మణిపునస్తాన్విక్రయేల్లాభాద్భల్లాకో జాయతే ఘవి || తైం
గ || శ్లో || వణిగ్భావముపాశ్రియ పూర్వజోధనలాభతః | క్రీత్వోపకేశాన్ సుగు
ణాన్ పశ్యాత్తి స్వీక్రయేద్యది | సపాపమనుధూయాశుభల్లాకో భవిజాయ
తే | తస్యదోషవినాశాయమానైత ప్తముదీరితం | మాసత్రయేతుచాంద్రంస్యా
న్మహాచాంద్రంతువత్సరే | వషాన్ దూధ్వకంపునః క్రిత్వా శూద్రతుల్యభవేది
హ || తత్ స్త్రీణాంతుపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపకేశవిక్ర

—*అన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యప్రాయశ్చిత్తం అధాన్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || విష్ణుధర్మో తరే ||
శ్లో || దేవాలయమహామాగాన్ స్వగృహే రాజవశ్యసి | అన్నంపక్వాదిజోయ
స్తువిక్రయేద్యదిపాపధీః | శాకకోశాదికాన్ శైవ హ్యుపదంశం మధాపివాభ
త్యైన్నానావిధాన్ రాజన్ ద్రవ్యలోభపరాయణః || మహాంతంసరకంగత్వా
తేనహీనోభవేద్భవి || తైం గ || శ్లో || భత్యైన్నానావిధాన్ కామ్యై శాకకో
శాదికాన్ సదా ఉపదంశంతధాప్యంధః పక్వామాగే శివాలయే | పూర్వజః
స్వగృహే నృభ్యో విక్రయేద్ద్రవ్యలోభతః || యమలోకముపాగమ్యభవేద్భూ
మాదరిద్రవాన్ ఉపదంశేవిధుః ప్రోక్తో మాసం మాసద్వయంచవా || కోశేష
పంచరాత్రంస్యా చ్చాకేయావకముచ్యతే || అశ్నేమాసద్వయం రాజన్ పడ
బ్ధంకృచ్ఛ్ర మాచరేత్ || పణ్యానేతద్వయంప్రోక్తం వషాన్ శుద్ధి
తేపశ్యతోభవేత్ | వషాన్తేపతిప్రాయశ్చిత్తం కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి |
తత్ స్త్రీణాం పూర్వసద్యేదివ్యం || ఇతి హేమాద్రి విరచితే అన్నవిక్ర
యప్రాయశ్చిత్తం || అథ గోరసవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తమాహ || సూత్ర

—*గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రోక్తే || శ్లో || పయోదధిఘృతం మస్తు కీలాం గోమయంతధా | విక్రయేత్పూ
ర్వజోయస్తు నారీవావిప్రసందినీ | సద్యఃపతతివిప్రోసాశూద్రతుల్యభవేదిహ ||
మహానారదీయే || శ్లో || కీలాం గోమయంతరాజన్ పయోదధిఘృతంచయతే |

నవనీతంతథామస్తు తైలంక్రీత్యాతథామధువిక్రయేద్ధ్యదిమూఢాత్మాపూర్వజో
 ధనసంగ్రహీవరండతైలమధవానద్యఃపతతిపాతకీ॥సాగంజే॥ శ్లో॥ మధుదు
 గ్ధంఘృతంమసుకిలాలంగోమయందధి॥ తైలమైరండకంచైవక్రీత్యావాగృహసంభ
 వం॥ విక్రీయమాసంబైడాలోద్విషాసంవాతపొదరః॥ మాసత్రయేసౌచిక
 సాన్యత్వశ్చాసేశూద్రతాంవజేత్॥ మాసేతంపంపరాకంచ ద్వితియేచాంద్ర
 ముచ్యతే॥ తృతీయేశ్వణరాశేంద్రవశ్చాసేతుషడబ్దకం॥ అతఃపరంపతత్యత్ర
 ద్విజోయోగవ్యవిక్రయా॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వంకవ్యతైలమధువిక్రయేప్రా
 యశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతితత్ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే గోరసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్త

—*మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ సౌపజే॥ శ్లో॥ మధుమాంసవిహంగానాం మహాద్రవ్యసమాగ
 మే॥ క్రీత్యాస్వయంద్విజోమోహాత్పశ్చాత్తద్విక్రయేద్ధ్యది॥ రాజ్ఞాదండ్యస్స
 సాపీయాంచృతంసంమ్యగ్నీచార్యవ॥ మృత్వానరకమాసాద్య భువిచండాల
 జన్మవాః॥ తైంగి॥ శ్లో॥ మాంసంమధువిహంగానాంసూనువృత్తిముపాశ్రితః
 మహద్ద్రవ్యంభవేదన్యవిక్రయేభాగ్యవానహం॥ ఇతిమత్వాద్విజోయస్తు క్రీత్యా
 తద్విక్రయేత్తునః॥ మహాపాపమవాప్నోతి రాజాతందండయేచ్ఛతం॥ ఏకాహం
 విక్రయేద్ధ్యస్తు మధుమాంసద్యయంమదా॥ తప్తకృచ్చించరేదత్ర పంచగవ్య
 మతఃపరం॥ పంచరాత్రంద్విజోయస్తు విక్రయే తద్ద్యయంసకృత్॥ చాందంత
 స్యవిశుద్ధ్యధకం॥ పంచగవ్యంచపూర్వవత్॥ మాసమేకంద్విజోయస్తు విక్రయే
 త్ప్రీతితంమధు॥ రాజ్ఞాసహస్రందండ్యస్సాన్యత్వడబ్దంకృచ్చమాచరేత్॥ తస్యోప
 నయనంభూయస్సావిక్రీడానమేవచ॥ ద్విజస్యశ్చేదిదంకర్మలోకద్వయవిగ
 హితంతత్ స్త్రీణామేవముక్తం॥ త్పత్రియవైశ్యయోరేవమేవవేదితవ్యం॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే మధుమాంసవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ సాశిగ్రా
 మాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శివపురాణే॥ శ్లో॥ ప్రతిమాంలక్షణోపేతాం

—*సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సాలగ్రామంశివంతథా॥ చక్రపాణించరాశేంద్రద్విజస్సంపాద్యయత్నతః॥
 తదవకంపరాకృత్య భుక్తిముక్తిఫలప్రదంవిక్రయేదాత్మభోగాధకం॥ తస్య
 పాపఫలంశ్వణం॥ ఆద్యానశాబ్దపర్యంతం యునులోకస్సదాదుః॥ మారం
 జేయః॥ శ్లో॥ ప్రతిమాంశివలింగంచ చక్రపాణంద్విజోత్తమాః॥ సంపాద్య

బహుభిర్యతైర్నరకృత్యాత తదర్చనం విక్రయేద్యదిపాపాత్మా రార్థవంసరకం
 ప్రజేత్ ॥ ఆద్యాదశాబ్దపర్యంతం తిష్ఠత్యత్రనసంశయః ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ సాల
 గ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః ॥ ద్విజస్సంపాద్యసహసా తత్త
 త్పూజాపరాయణః ॥ పశ్చాన్నాస్త్రీకృతావేన లోకసాదృశ్యగౌరవాత్ ॥ విక్ర
 యేద్యదిమూల్యేన సపాపీనరకం ప్రజేత్ ॥ పశ్చాదుద్భూయలోకేస్సైన్దవాస్త్రీ
 కోభవతిధునివం ॥ మారగంచేయః ॥ శ్లో॥ లక్ష్మీనృసింహం రామంచ గోపా
 లం శ్రీధరం తథా ॥ లక్ష్మీనారాయణంచైవ దధివామనమేవచ ॥ హిరణ్యగర్భా
 మత్స్యదిమూతీః పాపాపహరిణీః ॥ సాలగ్రామశిలాయాపాస్తత్తచ్చక్రాం
 కితాద్విజః ॥ శివలింగంచక్రపాణిం త్రిమాయుడివిక్రయేత్ ॥ రామాదివి
 క్రయే రాజా చరేచ్ఛాంద్రాయణం ప్రతం ॥ లక్ష్మీనారాయణేచైవ తద్దైవదధి
 వామనే మహాచాంద్రం ప్రకుర్వీత లక్ష్మీనృహరివిక్రయే ॥ పరాకండే హాశుద్ధ్య
 భాంచరేద్విప్రోవిచారయ ॥ శివేచస్సృటికేచైవ క్రీతే మారకతేద్విజః ॥ మా
 సందీక్షాముపక్రమ్య ప్రాతస్సాస్త్రాయధావిధి ॥ సూర్యోదయం సమారభ్య
 యావదస్తం గతోరవిః ॥ తావజ్జవం ప్రకుర్వీత సంఖ్యాయావత్సమాప్యతే ॥ ప్ర
 త్యహం దశసాహస్రం శైవమంత్రం షడక్షరం ఫలాహరం ప్రకుర్వీత యదామం
 దాయతేరవిః ॥ సంధ్యాదికం సమాప్త్యైవ స్థండిలేకేవలేస్వపేత్ ॥ పరేద్యుః
 ప్రాతరుత్థాయ యధాపూర్వం సమాచరేత్ ॥ మాసాంతేకుద్ధమాప్నోతి శివ
 ద్రోహీనచాన్యథా ॥ ప్రతిమాంచక్రపాణిం చ విక్రయిత్వా చరేద్విధుం ॥ స్త్రీ
 ణామేతదధికం ॥ క్షత్రియవిట్పదజానాం మహాపాతకప్రాయశ్చిత్తిభావతి ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపుష్పవి

—*పుష్పవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

క్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌర్మే ॥ శ్లో॥ సుంగంధీని సుపుష్పాణి జాతికుం
 దముఖాన్యపి చంపకాశోకపున్నాగం వకుళం కేతకీంతథా ॥ స్వారామసంభ
 వానీహక్రీత్వా వాలాభలోభతః ॥ విక్రయేత్పూర్వజోమోహాన్లహాపాపమ
 వాప్నుయాత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో॥ చంపకాశోకపున్నాగజాతీకుం దముఖాన్యపి
 వకుళం కైతకం పుష్పం కరవీరం కురంటకం ॥ ద్విజస్సాన్వారామభూతాని క్రీ
 త్యాపుష్పాణిలాభతః ॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్మా కాలసూత్రమవాప్నుయాత్ ॥
 వీకవారేపరాకస్సాన్య దభ్యాసేచాంద్రముచ్ఛతే ॥ స్వారామసంభవపుష్పవిక్ర
 యేత్సేవం ప్రాయశ్చిత్తం ॥ క్రీత్వా విక్రయేద్విధుం ॥ యాచిత్వా ముషిత్వా-

విక్రయేత్రిగుణం । తులసీమరువవిల్వపత్రాదివిక్రయేప్రత్యహంపరాకః॥ సంవత్సరాచార్యంపతితపీవ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే పుష్పవిక్రయ ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మా క్షికం

==*రత్నాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

పుష్పరాగంచ పద్మరాగంప్రవాళకం । గోమేధికంమహారత్నం రత్నంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలంచవజ్రంచ నవధారత్నమీరితం॥ ఏతానిబహుధామూర్త్యై స్సంపాద్యాన్యసముద్భవః॥ విక్రయేదథలోభేన రత్నద్రోహేనిగద్యతే॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ మా క్షికంపద్మరాగంచ పుష్పరాగంప్రవాళకం॥ గోమేధికం మహారత్నం వజ్రంగారుత్సృతంతథా॥ ఇంద్రసిలమితిప్రోక్తం నవధారత్నముత్తమంద్విజస్సంపాద్యవసుభిర్ముషిత్యావనరాధిప॥ విక్రయేద్యదిపాపాత్మానగచ్ఛేద్యమయాతనాం । స్త్రేయంకృత్యాద్విజోయస్తు విక్రయేదేకవారకం । తస్యదేహవిశుద్ధ్యధికం షడబ్దంకృచ్ఛమీరితం॥ తస్యోపనయనంధూయస్త్రైయదోయోపశాంతయే॥ అమూల్యరత్నవిక్రయేతద్ద్విగుణం॥ సాధారణరత్నానాం క్రిత్యావిక్రయేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అమూల్యరత్నజాతీనాం షడబ్దవిక్రయేస్సృతంరత్నైసాధారణైరాజక తప్తకృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ స్త్రేయప్రాయశ్చిత్తముక్తరీత్యాకృత్యాపునరుపనయనానంతరంషడబ్దకృచ్ఛంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ రత్నైసాధారణైతప్తకృచ్ఛం కృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రత్నవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథరుద్రా

==*రుద్రాక్షవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

క్షువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దశవాపూర్వజోరాజకరుద్రాక్షాశతమేవవా॥ సహస్రందశసాహస్రం సంపాద్యబహుయత్నతః॥ తతోలోభాతురఃపశ్యాద్విక్రయేద్యదిధర్మతః॥ తస్యాన్యానిషగృహీత్వాసి త్రింపరిక్రమణాద్భవః॥ అథవాకారుకాగ్రేతు ప్రత్యహంస్నానమాచరేత్ ॥ మాసేనైవవిశుద్ధస్యాదన్యధాపణితోభవేత్ ॥ ఏతత్సహస్రరుద్రాక్షవిక్రయవిషయం॥ అతఃక్షాప్తమృతమాత్రేణ శుద్ధ్యతీత్యర్థకః॥ ఏవంపద్మాక్షభద్రాక్షవిక్రయేప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం । పుత్రజీవివిక్రయేప్రాజాపత్యమాత్రం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రుద్రాక్షవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథసువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ అష్టాపదంసువణకంచాపుత్రసాధార

==*సువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

యశ్చిత్తమాహ॥ విష్ణుపురాణే॥ శ్లో॥ అష్టాపదంసువణకంచాపుత్రసాధార

ణంచవా॥ వణిగ్భవంద్యజౌధృత్వా విక్రయేత్ప్రత్యహంముదా॥ తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి సేయినపాపసంకటాత్ ॥ అష్టసులోహేషుశోధితంయ
త్సువణంఖాదిరాంగారవద్భూతదష్టాపదంతత్సువణంమధ్యమంసాధా
రణంరూపకాదికమధమం । ఏతేషాంవిక్రయేవిస్త్రైయాభవతి । సువణం
దిప్రమాణంసువణంస్త్రైయప్రకరణైభిహితం॥ కాత్యాయనః॥ శ్లో॥ ద్విజో
మాసంసువణేన వతేయేత్త్రయవిక్రయే॥ సువణంఘాతీవిజ్ఞేయ స్సర్వ
ధర్మబహిష్కృతః॥ ఋతుత్రయేప్రవతేత సోఘాశాలగతీరితః॥ వత్సరంయ
దివతేత సువణంస్త్రైయఉచ్యతే॥ జాభాలిః । శ్లో॥ ద్విజస్యాష్టాపదేశుద్ధి
ర్నాసంచాంద్రాయణవ్రతాత్ ॥ సాధారణసువణేతు ప్రాజాపత్యంస
మాచరేత్॥ రూపకేవ్యవహరేతు తప్తకృచ్ఛమదీరితం । ఏతన్యాసేద్విజాతీ
నాంప్రాయశ్చిత్తనిరూపితం । స. వత్సరంచ కేద్యస్తుసువణంస్త్రైయినస్సమః॥
సంవత్సరాదూర్ధ్వంసేయప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి న మాస
ల్బం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితేసువణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అధరజతవిక్రయ

—*రజతవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాభాలిః ॥ శ్లో॥ దశనిష్కంసమారభ్యశతనిష్కంత
మూదరాత్॥ వణిగ్భవముపాగవ్యవిక్రయేద్రజతంద్విజః॥ స్వణంస్త్రైయసమం
పాప మవాప్నోతినరాధిపః॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ శతనిష్కంసహస్రంవా ద్విజః
క్రీత్వాప్రవతేతేతస్యాన్యనిష్కృతిర్నాస్తిస్వణంస్త్రైయసమాదిహ । మా
సంవాఋతుమాత్రంవా వతేయేద్రజతకమణా॥ ప్రాజాపత్యంచతప్తంచ
చాంద్రాయణమనుక్రమాత్ । మాసంరజతవ్యవహరేప్రాజాప్యంప్రాయ
శ్చిత్తం॥ మాసద్వయేతప్తం॥ సంవత్సరాదధశ్చాండ్రం॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వం
సువణంస్త్రైయప్రాయశ్చిత్తవతుర్నాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే రజతవి
క్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*తామ్రకాంస్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పరాశరః॥ శ్లో॥ తామ్రంకాంస్యంద్విజఃక్రీత్వాత్రపుషేత్తశకంతధా । తానివ
శ్చాద్విక్రయిత్వా మాసంవాఋతుమేవవా । నతస్యపునరావృత్తిర్యమలో
కాతురదాచన॥ డేవస్వామీ॥ శ్లో॥ తామ్రంకాంస్యంపితృశకంతప్రకృత్యా
ద్విజాధమః॥ పలాదిదశపర్యంతం విక్రయేన్యదిపాపధీః॥ నతస్యపునరావృత్తి
స్తామ్రఘాతీభవేద్భువి॥ ప్రాజాపత్యంశతపలేచాండ్రంచైవతతఃపరం॥ కాంస్యే

తద్దైవవిజ్ఞేయంప్రాయశ్చిత్తంవికారదైః || త్రపుషిత్తశయోశ్చైవ ప్రాజాప
త్యంతువత్సరే || తామ్రవిక్రయేకాంస్యవిక్రయేవ ప్రాజాపత్యంసంవత్సరా
త్ప్రాగ్బేదితవ్యం | అతడిద్వ్యంరజతస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ || త్రపుషి
త్తశవదయోవికయేప్రాయశ్చిత్తం | ఇతి హేమాద్రివిరచితే తామ్రకాంస్యా
దివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం | అథ శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||

—*శస్త్రాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో || శుద్ధంకుంభంధనుబాణం ఖేటంక్రీతాద్విజాధమః || విక్రయేద్యదితాకాప
శ్చాద్రావంసరకంప్రశేత్ | తస్యాన్యనివహృతిర్నాస్తి జన్మనఃకారుకోద్భ
వాత్ || పశ్చాత్తాపమవాప్యాధనుదిచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమాశ్మనః || ప్రాజాపత్యంద్వ
యంచైవ షడ్భాగైవత్సరేస్సృతం | తతస్సంవత్సరదూర్ధ్వం కారుకస్యస
మోభవేత్ || మరీచిః || శ్లో || ధనుఃకుంతంచఖడ్గంచఖేటకంవాద్విజాధమః || క్రీ
తాద్విక్రీయవతేత యమలోకేనహీయతే | యదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిరుతా మనునా
ధర్మశాసినా | ప్రాజాపత్యంతుషడ్భాగైవత్సరేద్వయంచత్సరేస్సృతం | తతఃపరం
కారుకస్యాత్ప్రాయశ్చిత్తంసరథేకం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే శస్త్రాది
విక్రయప్రాయశ్చిత్తం | అథగృహాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || వ్యా

—*గృహాపకరణవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సః || శ్లో || ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా | పీతంకుందళినించైవ
తథాసంమాజకీమషి | తుషంకాష్టంచకారీషం గోమయంచూపకమేవవా |
విక్రయిత్వాద్విజోమోహాద్యమలోకమవాహ్నుయాత్ || గౌతమః || శ్లో || తుషం
కాష్టంచకారీషం గోమయంచూర్పమేవవా | సంమాజకీంతథాపీతం వేణు
పాత్రంబృహత్ఫలం | ఉలూఖలంచముసలం దృషదంచోపలంతథా | పూర్వజో
యదిప్రీయా త్ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ | అద్వైచాంద్రంతథాశుద్ధిసాన్య
ధాశుద్ధిరీరితా || ఇతి హేమాద్రివిరచితే గృహాపకరణ విక్రయప్రాయశ్చి
త్తం || అథకస్తూర్భాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారీచందేయః ||

—*కస్తూర్భాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో || కస్తూరీంకుంకమంగంధం కర్పూరంనాగకేసరం | గోరోచనంగంధదారు
ముశీరంముస్తకంతథా | సంపాద్యపూర్వజోయస్తు విక్రయేత్సహిపాపభాక్ ||
మహాంతంసరకంగత్వా జాయతేగంధమూషకః || జాతుకణికః || శ్లో || గోరో
చనంగంధదారు ముశీరంముస్తకంతథా | కస్తూరీంకుంకుమంగంధంకపూరం

నాగకేసరంవిక్రయేత్పూర్వజఃపాపీ స్వధర్మమనువతఃయః | అనుభూయ
మహాదుఃఖం జాయతేగంధమూషకః || తస్యదేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకం
వత్సరేస్సృజం || తప్తతతఃపరంజ్ఞేయ మేతత్కృత్యావిశుద్ధ్యతి | ఇతి హేమా
ద్రవిరచితే కస్తూర్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథవస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చి

==*వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహ || మనుః || శ్లో || కంబళంపట్టవస్త్రం చ కాశేయంచిత్రవస్త్రకం || సూ
త్యతంతుకృతంవాసో విక్రయేత్పూర్వజఃక్రమాత్ || సూచితః || శ్లో || కంబళం
పట్టవస్త్రం చ సూత్యతంతుకృతంతథా | చిత్రవస్త్రం చ కాశేయం విక్రయే
ద్యదిలోభతః || ద్రవ్యాధిక్యేతుచా ద్రంస్యాద్వత్సరేతద్వయంభవేత్ || ద్రవ్య
హీనేపరాకం స్యాత్సూత్యమూల్యేతుయావకం | సర్వత్రసంవత్సరాత్ప్రగే
వప్రాయశ్చిత్తంవేదితవ్యం | అతఃసాధ్యం ద్వివిధం || ఇతి హేమాద్రవిరచితే
వస్త్రవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం || అథధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || యమః ||

—ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || స్నానాదినిత్యకర్తాణి ఇష్టాపూతాదికానిచ || తటాకారామకాసార
నిర్మాణాదీనిత్యాన్యపి || కాశీక్షేత్రాదికానిహ తెషాంయోవిక్రయంచరేత్ ||
గాలవః || శ్లో || కాశీయాత్రతటాకాది వననిర్మాణమేవచ | స్నానాదినిత్య
కర్తాణి ఇష్టాపూతాదికానిచ || ఉపేషణవ్రతాదీని క్రొతస్తాతాదికాని
చ || ఏతేషాంవిక్రయంకృత్యా మాఘస్వానపురస్సరం | సవిప్రోనరకంయాతి
పునరావృత్తిదుష్కలం | యదీచ్ఛేదాత్మనశ్చుద్ధిం పశ్యంతాపసమన్వితః || చాం
ద్రాయణత్రయంకృత్యా పునస్సంసారకృత్తదా | పంచగవ్యంతతఃపిత్వా
శుద్ధిమాప్నోతివైష్ణికే || ఇతి హేమాద్రవిరచితే ధర్మవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం ||

==*శుతిస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథశ్రుతిస్త్వత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ || వసిష్ఠః || శ్లో || శ్రుతిస్త్వ
తింధర్మశాస్త్రం పురాణంజ్యోతిషంతథా | వైద్యంకావ్యంనాటకంచ ప్ర
బంధంస్వకృతంద్విజఃవిక్రయేద్యదీపాపాత్మా పుస్తకంఫలకంచవా || మహా
తంనరకంభుక్త్వా జాయతేనరతురః || గౌతమః || శ్లో || వైద్యంకావ్యంనాట
కంచ ప్రబంధంస్వకృతంద్విజః | శ్రుతిస్త్వతింధర్మశాస్త్రం పురాణం
జ్యోతిషంతథా || పుస్తకంఫలకంవాపి తత్సాధనమధాపివావిక్రయేద్యదిలో
భాతో మహాంతంనరకంప్రణేత్ || పునర్భువముపాగమ్య వేదశాస్త్రనిహీన

వాక్॥ యదీచ్చేదాత్మనశుద్ధిం పశ్యత్తాపపరాయణః ॥ చాంద్రాయణంప
రాకంచ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ ఏతత్సకృదాచరణవిషయం । అభ్యాసే
ద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రుతిస్త్యుత్యాదివిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ఆత్మనశ్చ సుతస్యాపి దారా
ణాంభ్రాతు రేవచ॥ మాతుఃపితౄర్వా రాజేంద్రనామధేయం మహత్తరం । విక్ర
యిత్యాద్విజోమోహ త్వరస్త్వేధనదాయినే॥ ధనశబ్దః క్షేత్రధాన్య పశ్వా
రామాద్యుపలక్షణం । ఏతేషాం మధ్యయద్వాతద్వాగృహీత్వా పూర్వోక్తా
నాం సుతాదీనాం నామధేయం విక్రయిత్యాదిప్రోజివేద్యది ॥ తదానమహాపా
తకీతుల్య ఇత్యర్థః॥ తదేవాహ॥ కూర్మపుటే॥ శ్లో॥ మాతుఃపితౄఃస్స
సుర్వాపి ఆత్మనశ్చ సుతస్యవా । దారాణాం నామధేయంచ విక్రయిత్యాధనం
బహు॥ ఆదాయజీవేద్యోవిప్రస్స సద్యః పతితోభవేత్ ॥ తేనయానీహకర్తాణి కృ
తాని మనుజాధిపతాని సర్వాణి కర్తాణి ధనదంప్రవిశంత్యహం । తస్యాన్య
నిష్కృతిర్నాస్తి కాయకృచ్ఛతాదిహపునస్సంసారపూతాత్మాశుద్ధిమా
ప్నోతి పూర్వజః । కాయకృచ్ఛాంశతంకృత్వా పునస్సంసారానంతరం శుద్ధో
భవతి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే నామవిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నానావ
స్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ కటకంభూషణంకాచాక్

—*నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

తులాంస్తూణంచ వైణవం । భాండానిచకరండాని సిందూరంకజ్జశంతధా॥ కంచు
కంగంధపాత్రాణి సుధాంధూతించచందనం । ఏవంముఖానిద్రవ్యాణి క్రీత్వా
వైస్వకృతానివా । విక్రయేద్ద్యదిలోభేన సవిప్రోనరకంప్రణేత్ ॥ గాలవః॥
శ్లో॥ భూషణంకంటకంకాంచం సిందూరంకజ్జశంతధా । కంచుకంగంధపా
త్రాణి సుధాంధూతించచందనం । భాండానిరజ్జుదారూణి స్వగృహాత్తాని
వైద్విః । విక్రయిత్యాతదాదోష మవాప్యనపునభవః॥ పరాకంఠాయావకం
కృచ్ఛం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । సంవత్సరాదూర్ధ్వం ద్విగుణముక్తం ।
స్త్రీణాంతదధం॥ ఇతి హేమాద్రా నానావస్తువిక్రయప్రాయశ్చిత్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే ధర్మశాస్త్రప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే సంకలీకరణప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అథమఖిసీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సువణరజతతామ్రకాంస్య

—*మలినికరణేఘనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రప్రప్తి త్తశహరణప్రాయశ్చిత్తం స్వకాస్తేయప్రకరణభిః హితం తత్తన్మా
 నంచ॥ అథనిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గాగ్యః॥ శ్లో॥ నిక్షేపంస్వ
 గృహేక్షిప్తం పరకీయంవనాంతరే । కవాలయేబహిదేశే స్థాపితంయత్ర
 కుతవా॥ బ్రాహ్మణోద్రవ్యలోభేన హ్యంజనాదిభిరౌషధైః ॥ హృత్వానరక
 మాప్నోతి యావదాధూతసంప్లవం । తేనవిప్రోయదాజీవేదెవపిపితృకా
 ర్యకృత్॥ సర్వంనిక్షేపదాతుశ్చ సంతతిశ్చనసంశయః ॥ నిక్షేపప్రమాణమా
 హ॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ రూపకాణాంహినవకం నిష్కద్యయముదా
 హృత నిష్కద్యయంవరాహస్సాగ్రిత్యువణం తచ్చతుష్టయం ॥ పలంసువ
 ణాశ్చత్వారోవారస్సాగ్రిత్యువణం తచ్చతుష్టయం॥ తచ్చత్వారింశత్తుభారస్సాగ్రిద్వ
 ణజాంభారముద్వహా॥ భారద్వయంమహాసూతిస్తద్వయంనిఖనంస్సృతం ॥
 తచ్చత్వారిమహారాజనిక్షేపపరికీతితః॥ నిక్షేపంతంద్విజోహృత్వా తక్షణా
 త్పఠితోభవేత్ । తత్పత్నీచతదాత్మానో మాతరఃపితరః స్తథాసర్వేతత్సం
 తతిక్షేయామెననిక్షేపితఃక్షితా । పునఃప్రత్యర్పయేత్తస్యేనతేన సహిదో
 షభాక్ ॥ సర్వాభావేతురాజైవాదత్వాదోమైర్మలిష్యతేఅగ్నౌదగ్ధంజలేమ
 గ్నం భూమానిపతితంచయత్॥ తత్సర్వంపరలోకాయద్యుతేనష్టంసశ్యతి॥
 నిక్షేపహరణేనిప్రతిపతితస్సాగ్నిన్నసంశయః ॥ పునదత్వా తదాతస్మై
 సవిప్రశ్చంద్రమాచరేత్ । అభావేతస్యహరణే చాంద్రాయణచతుష్టయం॥
 తస్యోపనయనంభూయః పంచగవ్యమనంతరం ॥ ద్విజశ్శుద్ధాభవేదేవ మన్య
 ధాపాతకీభవేత్ । తదధ్వంరజతనిక్షేపే తామ్రకాంస్యేతదర్ధకం । త్రప్రప్తి
 త్తశయోపాదంచరేత్యుభయధాక్రమం । రాజానిక్షేపహరిస్యాద్భూ
 హృణాద్ద్విగుణంచరేత్ । వైశ్యస్తరాజవతుగద్యా చుచ్చద్రోహాసల్యమ
 హర్హతి । తత్తత్ స్త్రీణాంతదర్ధప్రమాణేనప్రాయశ్చిత్తంవేదితవ్యం । తా
 మ్రకాంస్యాది నిక్షేప హరణే రజత నిక్షేప ప్రాయశ్చిత్తార్థం॥
 ఇతి హేమాది విరచితే నిక్షేపహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుహరణ

—*ధేనుహరణప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శ్లో॥ ధేనుద్విజోవారాజావాపరకీయాం యదాహ
 రేత్ । గోహంతాసహివిక్షేయో రాజాగోసవమాచరేత్ ॥ గాలవః॥ శ్లో॥ ముఖ
 జోబాహుజోవాపిహ్యుర్బుజిపాదజోపివా॥ నారీవాయదిమోహేనపారకం

ధేనుమాహరేత్ ॥ గారుడపురాణే ॥ శ్లో ॥ పారకింబ్రాహ్మణోధేనుం హరే
ద్భృషంజంబవవా ॥ గోహంతాసహివిజ్ఞేయ స్సర్వకర్మబహుగ్రృతః ॥ నార
దీయే ॥ శ్లో ॥ కపిలాంసూయఘానాంగం హేమధేనుమధాపివా । విప్రో
వారాజతనయో వణిగ్వాపాదజోపివా । హృత్వానరకమాప్నోతి రోగీస్యా
త్పూర్వవత్తదా । చాంద్రాయణద్వయంప్రోక్తం కపిలాహరిణిద్విజే ॥ చాం
ద్రంతుసూయమానాయాం హేమధేనోషడబ్దకం । ప్రాజాపత్యకృచ్ఛిరూ
పం షడబ్దమిత్యధః ॥ శ్లో ॥ రాజ్ఞస్తద్విగుణంప్రోక్త మూరుశేతత్త్రియం
స్సృతం ॥ పాదశేమాస్తవిచ్ఛేదో నారీణామధఃమన్యతే । విపాంగనాయా
విప్రప్రచాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతరాంగనానాం తత్ప్రత్యాయశ్చిత్తాధః ॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే గోహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవత్సహరణప్రాయశ్చిత్త

—వత్సహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహా ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోహరతేవత్సం పారక్యంగోతనూర్ధ్వవంమృ
త్వానరకమాసాద్య చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ మరీచిః ॥ శ్లో ॥ పారక్యం
ధేనుజంవిప్రః పౌగండకమధాహరేత్ ॥ మహంతంనరకంగత్వా జాయతేస
జనంగమః । తద్దోషపరిహారాధః ॥ ప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ పౌగండాత్సూ
తిపర్యంతం హృత్వావైచాందభటుణంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధావ
త్సహరకః । రాజవైశ్యస్త్రీశూద్రాణాం వత్సహరణే పూర్వవత్ప్రాయశ్చి
త్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేవత్సహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథానడు

—*అనడుద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్ధరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ యోహరేత్పారకంవిప్రోబలివర్ధంవిద
న్నపి । సగత్వానరకంఘోరం జాయతేపూర్వవత్తదా ॥ హరీతః ॥ శ్లో ॥ యోహరే
త్పారకంవిప్రోబలివర్ధంకృషీవలః ॥ యువానంబాలకంవాపి హృత్వానరకమశ్ను
తే । చిరంతత్రైవిసంశ్లక్షివాకీర్త్యభవేద్భువి । తస్యాన్యనిష్కృతిత్వాత్త్రి
తప్తకృచ్ఛద్వయాద్యతే ॥ మరీచిః ॥ శ్లో ॥ విప్రోయఃపారికంరాజకజలివ
ర్ధంతృషాతురః । యువానంవనమధ్యేవా రాజతొభేమహాభయే । హరే
త్సనరకంఘక్త్వా భవేద్భూమాజనంగమః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథః ॥ తప్త
కృచ్ఛద్వయంస్సృతం । పౌగండకృచ్ఛిమాత్రస్యా ద్వాతేర్ధంమనిభిస్సృ
తం । తన్నారీణాంతదర్ధంస్యా ద్బాహుజానాందివిజాతివత్ ॥ ఊరుజస్యక్ష
త్రియవత్ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం సర్వత్రపాదజన్మానడుద్ధరణే రాజ్ఞా శిషో

—*గజహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథగజహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ విప్రోగజంహరేత్సంగ
దోషాత్పాపకృతాదరాత్ ॥ నవవషణ్భవేద్రతుః పిశాచానిజన్వేనన ॥
గాలవః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోగజహరీస్యా త్పరబోధాన్మలిన్ముచైః॥ నవవషణ్
మహారణ్యేపిశాచోభవతిధు॥౨॥ కణ్వః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోవణిక్వతెర్వాపి సంగ
దోషాన్మలిన్ముచః॥ హరేద్విప్రోయదిగజం సపిశాచత్వమాఘ్నయాత్॥ బాలే
చాండ్రంమహాచాండ్రం పౌగండేమదశంకితే ॥ చాండ్రాయణత్రయంకుర్యా
న్మౌజీబంధంవిధానతిః పునస్సంసారమిత్యర్థః॥ శ్లో॥ తంగజంస్వామి
నేదత్వా తతశ్చాండ్రాయణందరేత్ ॥ రాజ్ఞాశిక్షాప్రకతకవ్యా చోరేభ్యః
పాపభీరుణా ॥ బాలేపౌగండకైచైవ శతనిమేరణదండయేత్ ॥ అశక్తారూపక
శతం సహస్రంమదహస్తిని॥ జీవనంతస్యగృహ్ణీయా దత్యశక్తోద్విజోయది ॥
విప్రప్రాయశ్చిత్తవద్రాజ్ఞాండోరుజానాంద్విగుణం॥ దండశ్చశూద్రస్యహస్తా
దిచ్ఛేదః పూర్వవతికాతకవ్యః స్త్రీణాంగజహరణాసంభవా త్ప్రాయశ్చిత్త
మపీనోక్తం॥ ఇతిహేమాద్రివిరిచితే గజస్తేయప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధాశ్వస్తే

—అశ్వస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంద్వితోహృత్వా పార
క్యంతరుణంముదాయమలోకముపాగమ్యభవేత్పంగుఃభవస్థలే ॥ హరీతః ॥
శ్లో॥ ఉత్తమాశ్వంజాతమాత్రం బడబాంబాలికామపి॥యోవిప్రస్సంగదోషేణ
సంగస్తరికమత్తుతే॥పునభావెన్మహాపాపీ పంగుస్సర్వాంగసంధిః॥ తస్యా
నాన్యవిష్యతిర్నాస్తి ద్వివారంచాంద్రభటుడాత్॥మూర్ఛంజేయః॥ శ్లో॥ బడ
బాంజాతమాత్రం వారాజయోగ్యంహుంద్విజః॥ అరణ్యేవాజిశాలాయాం
చార్యబుద్ధ్యాజస్తేసహ ॥ హృత్వానరికమాసాద్య భవేత్పంగుఃభవస్థలే ॥
తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం ప్రోక్తంచాంద్రవ్యయంద్విజైః॥ శిక్షాతురాజ్ఞాకతక
వ్యా పూర్వవజ్జాతభదతః॥ భూభుగాడినామశ్వహరణే విప్రప్రాయశ్చిత్తం
ద్విగుణం॥ దండంచరాజాకుర్యాజ్ఞాతిభేదేన॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే అశ్వ
స్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథాశ్వస్తేయప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వామనః॥ శ్లో॥ క్ర

—*ఉత్తమాశ్వస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మేళకంహరేద్యస్తు విప్రోరాక్షధనాతురః॥నరికింససమాసాద్య జాయతేవ
క్రజానుకః॥ బాలాని॥ శ్లో॥ రాజ్ఞఃసరేషాముష్ట్రయో హరేద్విప్రోధనా

తురః॥ సవనరకంగత్వా వక్రజంఘేభవేచ్ఛుని॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ అర
ణ్యేరాజసదనైవిప్రోహృత్వాక్రమేశకం॥ నతస్యపునరావృత్తిర్నరకాద్విఘ్న
జంఘకః॥ భువంప్రాప్యభవేదితిశేషః॥ శ్లో॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తంమహా
పాతకనాశం॥ బాల్యేపాగండకైతస్తం కౌమారేచంద్రమచ్యుతే॥ రాజ్ఞా
శిక్షాప్రకతవాగ్మూర్వవద్వణకభేదతః॥ ప్రాయశ్చిత్తమపిపూర్వవద్వేదిత

—*ఖరస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్.=

వ్యం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉష్ణస్త్రీయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ ఖరస్తేయ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ యోహరేతఖరంవిప్రః పారక్యంధన
కామ్యయానంగదోపాత్స్వయంవాపి మృగంబండాలమాదరాత్॥ యమలో
కముపాగమ్య హీనజాతిర్భవేచ్ఛుని॥ మార్కండేయః॥ శ్లో॥ ఖరంహృత్వాద్వి
జోమోహతావరక్యంగృహమధ్యతః॥ వనేవానంగదోమేణ నరకంయాతిదారు
ణంహీనజాతిభవేత్పశ్యన్ప్రిషక్రూతికధితోత్తమః॥ బాలేపాగండకైరాజ
కాయకృచ్ఛాసమాచరేత్॥ తరుణైతప్తకృచ్ఛంస్యాత్తస్యపాపవిశుద్ధయే॥
రాజ్ఞాదండ్యస్సపాపీయాదాపయిత్వాపునఃఖరం॥ విప్రేతుదశరూప్యంస్యా
ద్రాజ్ఞివింశతిమేవచ॥ ఉరుదేశితధాప్రోక్తం పాదశిషాస్తఖంబనంతత్తత్
స్త్రీణామేవమధఃక్రమేణయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథాజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ మార్కండేయః॥

—*అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ అజంబస్తంద్విజోహృత్వా పారక్యంషుదగర్వితః॥ మహతీంయాతనాంఘ
క్త్యా భవేత్సునుర్భువస్తలైజాతూకర్ణ్యః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణోమదగర్వేణపార
క్యంబస్తమేషకంహృత్వేతిశేషః॥ తీవ్రాంచయాతనాంఘక్త్యా హింసకోజా
యతేఘని॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ అజంబస్తంగృహేరణ్యే పారక్యంగర్వితోద్విజః॥
ముషి శ్వానరకంగత్వా హింసకోఘనిజాయతే॥ తస్యనిష్క్రూతిరుత్పన్నాపా
జాపత్యంసమాచరేత్॥ స్త్రీణామర్థంతతోరాజ్ఞాం విప్రవత్సర్వమిరితం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే అజబస్తహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథారణ్యమృగహరణ

—*అరణ్యకమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వ్యాఘ్రంవరాహంభల్లూకమేణేం కృ
ష్ణంమృగంతథా॥ రాజ్ఞాంక్రీడాథమానీతం హృత్వావిప్రఃకథంభవేత్॥ ప్రా
జాపత్యందుష్టమృగే హరిణ్యంతప్రముచ్యతే॥ చాంద్రుకృష్ణమృగేప్రోక్తం

ప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ బోధానునః॥ శ్లో॥ రాజ్యక్రిడాధకమానీతానా
రణ్యాక్షదుష్టచారిణి॥వ్యాఘ్రేంపరాహంభల్లూకమేణీంకృష్ణమృగంద్విజః హృ
త్వానరకమాప్నోతి ప్రాయశ్చిత్రైశశుద్ధ్యతి॥వ్యాఘ్రేంపరాహంభల్లూకే పా
జాపశ్శంవిశోధనం॥ హరిణ్యాంతప్రకృప్రస్యా చ్చంద్రంకృష్ణమృగేద్విజః॥
కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధిరీతా ॥ గవయేశరభశ్శక్త ప్రాజాప
త్యంహిఘోర్వతే॥ రాజ్ఞాంస్తేయేప్రకతకవ్యమేవమేవవిశుద్ధయే॥ఇతి హే
మాద్రివిరచితే ఆరణ్యదుష్టమృగహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగ్రామ్యపక్షిమృ

—*గ్రామపక్షిమృగహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మయూరంసారసంచైవకపో
తంజాలపాదకం॥ శుకంచాపంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చపం॥ఏతేష్వన్యత
మంహృత్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ టిట్టిభంచక్రవా
కంచహంసంకారండవంతథా ॥ శుకంచాపంబలాకంచ శింశుమారంచకచ్చ
పం॥ మయూరంసారసంచైవ కపోతంజాలపాదకం । ఏతేష్వన్యతమంహృ
త్వా ద్వాదశాహమభోజనం॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ మకరంనకులంకా
కం వరాహంమూషకంతథా॥ మార్జారంనకులంసంపం భారద్వాజంకపిం
తథా॥ డేరికాంచటకంశ్వానం హృత్వావైకుంకుటంతథా॥ సౌపణ్యగృధ్ర
శ్చైవాంశ్చ శివాంకంకంసృగాలకం॥ కృచ్ఛాధకమాచరేద్విద్వాజ్జ్ఞాత్వా
తిద్విగుణంచతే॥ పల్లించసరటంరక్తపుచ్చకంబహుపాదకం । జ్ఞాత్వాహృ
త్వాద్విజఃకుర్యాద్ద్వాదశాహమభోజనం । అజ్ఞానాద్ధింసయత్కృత్వా
షడాశ్రంస్యాదభోజనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే గ్రామ్యమృగహరణప్రా
యశ్చిత్తం॥ అథభూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వద

—*భూమిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తాంపశదత్తాంవాయోహరేతవసుంధరాం॥పష్టివషణసహస్రాణివిష్టాయాం
జాయతేకృమిః॥ ఏకైవభగినిలోకే సర్వేషామేవభూభుజాం॥ నభోజ్యానకర
గ్రాహ్య విప్రదత్తావసుంధరా॥కరగ్రాహ్యేతితస్యాముత్పన్నద్రావరణం॥
దేవస్వామిః॥శ్లో॥గ్రామంవాక్షేత్రమాశ్రంవా కేదారంభూమిమేవవా॥ విప్రా
ధీనంహరేదాజా యమలోకముపాగతః॥ పశ్చచ్ఛవముపాగమ్య కృమిరా
శిభకవేన్మృతే॥ మహానారదీయే॥ శ్లో॥ క్షేత్రంగ్రామంతటాకంవా వనంకే
దారమేవవా । భూమింవావిప్రదత్తాయోరాజావాప్రభుమాత్రకః । హరే

తస్సనరకంప్రాప్య కీటస్సాన్యస్థలమన్యతః ॥ తస్యైషానిష్కృతిద్వైపామహః
పాతకశోధినిః । డైత్రంహృత్వాషడబ్దంస్యాద్ధామేచాంద్రాయణంస్మృతం ।
తటాకేతద్ద్యయంప్రోక్తం వసేచైవతథావరేత్ । కేదారేతప్రకృచ్ఛంస్యా
ద్భూమ్యాంచాంద్రత్రయంస్మృతంఏతదేకవారివిషయం । బహువా రేతద్వి
గుణంప్రత్యబ్జఫలస్వీకరణే బ్రహ్మహత్యాప్రాప్తయశ్చిత్తమహాతీతి ॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే భూహరణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథస్వదత్తాపహరణప్రా

—*స్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్త మ్*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాం
విభూషణంసాలగ్రామంచలింగంచ గృహంశయ్యాంమహాన్నతిం । పూర్వం
దత్వాద్విశేభ్యశ్చ పశ్చాత్తాపరామణః ॥ స్వయంహృత్వామహద్ధోరం
రౌంవంనరకంవ్రజేత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో॥ సాలగ్రామంచలింగంచ
నుశయ్యాంమహాన్నతిం । భూమిం డైత్రంధనంధాన్యం వస్త్రంకన్యాంవి
భూషణం । మహిషీంవాగృహంవాపీహ్మనద్వాహంద్విజాయతే ॥ పుణ్యకా
లేస్వయందత్వా పశ్చాద్ద్యదితదాహరేత్ । రౌరవంనరకంఘోరం సయాత్రిసు
మహాభయంతస్కనిష్కృతరుత్నన్నా మహాపాతకనాశిని । పునదత్వాధత
ద్వస్తు పశ్చాత్తాపరామణః ॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
మానవః । అదత్వాతానివస్తూనిభుజ్జేయదిసపాషధిః । చాంద్రాయణద్వయం
ప్రోక్తమథవాభూపరిక్రమః । భూపతిర్విప్రవశ్శుర్యాద్విగుణంశుద్ధిహేతవే । ఇతి
హేమాద్రవిరచితేస్వదత్తాపహరణప్రాప్తయశ్చిత్తం ॥ అథరత్నహరణప్రాప్తయశ్చి

—*రత్నహరణప్రాప్తయశ్చిత్తమ్*—

త్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ముక్తాంప్రవాళంవైడూర్యంవజ్రంసీలంతదైవచపద్మరా
గంమరకతంపుష్పరాగమతఃపరం । ఏతానిరత్నజాతానివిప్రాయదిముషేచ్ఛలా
త్ ॥ ప్రత్యక్షంవాథచౌర్యాద్వాసపాపీనరకంవ్రజేత్ । పశ్చాచ్ఛవముపాగమ్యకు
రూపీజాయతేతదా ॥ మారగండేయః ॥ మూర్తికంపుష్పరాగంచవజ్రంవైడూర్య
మేవచ । ప్రవాళంపద్మరాగంచ గారుత్మతమతఃపరం । ఇంద్రసీలంమహావజ్రం
ద్విజోయఃపాపమోహితః ॥ పారశ్శ్యంయదిచౌర్యేణముషేత్సనరకంవ్రజేత్ ।
పశ్చాద్భువముపాగమ్య భవేతుగిత్సితజన్తవాత్ ॥ ఋతుద్వయేపరాకస్సాన్య
త్వణ్మస్మైచాంద్రముచ్యతే ॥ ప్రత్యక్షంహరితేవిప్రో హ్యబైపాతీత్యమహాతా
సంవత్సరంప్రత్యక్షం రత్నసేయైవతితప్రాప్తయశ్చిత్తంకృత్వా ॥ ఏకదిశుద్ధ్య

ద్విబహురత్న సేయపతితప్రాయశ్చిత్తం సంవత్సరాంతే వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే రత్నస్త్రేయప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—* బాలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

నాదః॥ శ్లో॥ బాలం హరేద్ద్విజోదైవాత్పారక్యంద్రవ్యలోభవాత్॥ సచండా
లసమోజ్జేయ స్సర్వకమఃసుఖహితః॥ గౌతమిః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణంక్షత్రియం
బాలంవైశ్యంశూద్రసుధాపివానతస్యనిషక్రానిద్యౌప్రామునిభిస్సత్త్వవాదిభిః॥
గాలవః॥ శ్లో॥ పూర్వజంక్షత్రియంచాలం వైశ్యంపాదజమేవవా॥ సర్వాలం
కారసంయుక్తంహృత్వాతత్రకథంభవేత్॥ నవిప్రోభూణహంతాస్యాద్భవే
చ్ఛండాలజన్మవాత్॥ తస్యైవనిషక్రానిరియం సర్వాభూషునిక్యంతనీచాలంతం
స్వామినేదత్వాపశ్చత్వాపసమన్వితః॥ బ్రాహ్మణేతప్తకృచ్ఛంస్యాత్పరాకం
క్షత్రియేస్త్రితంవైశ్యేచయావకఽప్రోక్తం పాదశేషపనంస్కృతం॥ ఏతత్పు
నదానసమయం అదత్వాచేద్ద్విశేషమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ అదత్వాస్వా
మినేచాలం దాంద్రంవిప్రేప్రచోదితం॥ క్షత్రియేతప్తకృచ్ఛంస్యాద్వైశ్యేపా
రాకమీరితం॥ పాదశేషంచగవ్యంచ వపరంచశిరోరుహం॥ క్షత్రియవైశ్యయోః
పారక్య బాలహరణేవిప్రోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్ద్విగుణం॥ శూద్రస్యహస్తచ్ఛే
దః॥ భూషణాపహరణేపాదచ్ఛేదశ్చ॥ ఏతత్ స్త్రీణామధఃసుక్తం॥ ఇతి
హేమాద్రివిరచితే బాలహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్త

—* కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ —

మాహ॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥ కన్యాంసురూపిణీంవిప్రో భూషణైర్భూ
షితాంసతీంచోరబుద్ధ్యాహరేత్వాపి నరకంయాతిదారు॥ తదంతేభువమా
సాద్భుభిల్లరూపీసజాయతే॥ గాలవః॥ శ్లో॥ విప్రోయఃకన్యకారత్నం సర్వ
భూషణభూషితంవిప్రజంబాహుజాజ్ఞాతం పాదజాద్యవిశేషతః॥ ముషి
త్వాదుష్టసంగేన పరవాక్యానుసారతః॥ నసత్సనరకాద్భూయః పునరాగమ
నంభవేత్॥ కథంచిద్భువమాసాద్యజాయతేభిల్లజన్మవాత్॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ పూ
ర్వజఃకులజాంకన్యాం పిత్రోగేహవివధిః॥ స్వాత్వాకామాతురౌనిత్యం
నతస్యపునరుద్భవః॥ చండాలజన్మసంప్రాప్య బ్రహ్మహేవశ్వసన్నృపః॥ అదత్వా
తాంస్వామినేపశ్చచ్ఛుద్ధశ్చందాయణవ్రతాత్॥ అదత్వాపునరప్యేనాంసప
శ్చత్వాపవాత్ద్విజః॥ మహాచాందాయణంకృత్వా పంచగవ్యపనంతరం॥
తతఃకుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతరస్తిహి॥ రాజకన్యాహరణాయంతప్తం

విట్కూద్రకస్యయోః॥ హరేహరణభ్యర్థః॥ శ్లో॥ రాజావిప్రసుతాదానై
ద్విగుణంవిప్రచోదితాత్॥ వైశ్నోవిప్రసుతాంహృత్వా రాజవన్మునిచోదితం॥
శూద్రోహరేద్విప్రకన్యాం కారీషవధమహతి॥ తత్తత్ స్త్రీణామధకంప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ ఇతి హేమాద్రా కన్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ నారీహరణ
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్సతీంస్వకలజాంవిప్రపత్నీంహరే

—*నారీహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యది॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిరుతపాపధియాబలాత్॥ తస్యాన్యానిష్కృ
తిర్నాస్తి కారీషదహనాద్యతే॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ అనంగీకారిణీంసా
ధ్వీం విప్రపత్నీంద్విజఃఖలః॥ బోధయిత్వాసువాత్తాభిశ్చరబుద్ధ్యాహరేద్ద్యది॥
రాజాతందండయేత్పశ్చాత్కారీషదహనాదిభిః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ అనంగీకారి
ణీంవిప్రపత్నీంసాధ్వీంద్విజోహరేత్॥ సంసకేవృషణచ్ఛేద స్వభావనతద
ర్పణే॥ కేశసంవపసంకృత్వా తప్తకృచ్ఛిత్రయంచరేత్॥ రహస్యేనాము
పాగృహ్య చాంద్రాయణమధావరేత్॥ ఏతత్సకృద్విషయం॥ అభ్యాసేద్వి
గుణం॥ అత్యంతాభ్యాసేకారీషవధఏవనాన్యత్॥ మనుః॥ శ్లో॥ క్షత్రియోవై
శ్యజాతిర్వా బలాద్బాహ్యగుణసుందరిం॥ ముషిత్యారావంయాతి వధఃకారి
షవహ్నినా॥ ఏవంచేచ్ఛుద్ధిమాప్నోతి మాసల్యంపాదజేస్సృతం॥ విప్రస్య
క్షత్రియవైశ్యనారీహరణేచాండ్రద్యయంచాండ్రంశూద్రాంనాహరణేప్రా
యశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితేనారీహరణప్రాయశ్చిత్తం॥
అథ పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ విప్రాహరేత్పరం

—*పురుషహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మత్యః మున్మత్తంమంత్రభేషజైః॥ దేశాద్దేశాంతరంగత్వా సవిప్రోనరకం
ప్రణేత్॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ విప్రఃపరంనరంహృత్వా భ్రామయిత్వేషధాదిభిః॥
దేశాద్దేశంగతః పశ్చాద్ద్వాతంపునరాదరాత్॥ కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం
తత్ప్రకృచ్ఛింమనుదితం॥ అనవంత్వాతంమూఢశ్చంద్రాయణమధావ
రేత్॥ విప్రస్తుక్షత్రియంవైశ్యంహృత్వామంత్రవిధానతః॥ పునదకత్వా రా
కంస్యాదవ్యధాచాండ్రమీరితం॥ క్షత్రియవైశ్యయోఃబ్రాహ్మణహరణేవిప్రాద్వి
గుణంవ్రతం॥ శూద్రస్యమాసల్యంతతే స్త్రీణామధకంవేదితవ్యం॥ ఇతి హే
మాద్రావిరచితేపురుషహరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ వేశ్యాహరణప్రాయశ్చిత్త
మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ భోగాసక్తస్తుయోవేశ్యాం విప్రఃపాపపరాయణః॥

—*వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

రమేత్తాయదిదుష్టాత్వా మహంతంనరకంప్రజేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాంవిప్ర
స్సతీంత్యక్తావస్వభార్యాంమన్తధాతురః ॥ బౌషధైర్బహుభిర్బూలైశ్చ ర్వంప
యిత్యాహరేద్యది ॥ సమహాపాపమాసాద్యవంఠోభూయాద్భువన్ప్రతితస్యై
వనిష్కర్పితీర్నాస్తీ జ్ఞాత్వాయదిహరేదీమాం ॥ జాచాలిః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాంహ
రేద్యదావిప్రోవంచయిత్యవధైబలాత్ ॥ రాజ్ఞాదంశ్యశ్శతంరూప్యం రతిస్త
స్యనచేద్యది ॥ తస్యజేహవిశుద్ధ్యధికం మహాసాంతపనంస్సృతం ॥ ఏతత్ప్రా
చీనాశ్చిత్రంహరణమాత్రేపివేషసియం ॥ తత్రతస్యరతిర్యదితస్య విశేషమాహ ॥
అంగిరాః ॥ శ్లో॥ వేశ్యాయాహరిణేరాజక మహాసాంతపనంవిదుః ॥ తత్రై
వరమమాణస్యచాండ్రంశుద్ధిప్రదంతదా ॥ త్పత్రియద్విగుణంప్రోక్తం వణక్
త్పత్రియవచ్చరేత్ ॥ శూద్రోదంశ్యశ్శతంరూప్యం విప్రోభ్యాసేపతిప్యతి ॥ విప్రో
వేశ్యాంహృత్వా తత్రక్రిడానక్తశ్చేతస్సంవత్సరాదాధ్వంఽతితోభవతి ॥ అన్య
త్సప్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే వేశ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం ॥ అథ దాసీ
హరణప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ ॥ మారంఠేయః ॥ శ్లో॥ దాసీంకామాతురో

—*దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

యస్తు పూర్వజోధమమత్సృజక్ ॥ హరేత్సనరకస్థాయీ యావదాభూత
సంప్లవం ॥ జాతుకణికః ॥ శ్లో॥ విప్రోలోభాతురోదాసీం స్వధమంసంపరి
త్యజక్ ॥ వంచయిత్యవధైర్వాక్తైశ్చహరేద్యదిసపాపధీః ॥ మృత్వానరక
మాసాద్యభవేద్భువినిరింద్రియః ॥ చతుస్త్రింశస్సతే ॥ శ్లో॥ యదివిప్రోహ
రేద్దాసీం వంచయిత్యవధైబలాత్ ॥ సగచ్ఛెన్నరకంఘోరం కాలసూత్రం
సుదారుణం ॥ దాసీహర్తుర్యేశ్యాహత్యకవిప్రస్యప్రాచీనాశ్చిత్రముక్తం ॥ తత్స
ర్వస్వహరణం భోగంవిచార్గకుర్యాత్ ॥ రాజస్యవైశ్యయోఃపూర్వవదుక్తం ॥
శూద్రస్యచ తత్తత్ స్త్రీతాంబదాసీహరిణే తత్తదధికమాననవేదితవ్యం ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే దాసీహరణప్రాచీనాశ్చిత్రం ॥ అథ శయ్యాహరణ
ప్రాచీనాశ్చిత్రమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ విప్రశ్చత్పత్రియోవైశ్యోపార

—*శయ్యాహరణప్రాచీనాశ్చిత్రమ్.*—

క్యంతల్పమాహరేత్ ॥ సోపసూరంమహామూల్యం సఖిభ్యంభోగలోలుపః ॥
యమలోకముపాగమ్య అంగారశయనంప్రజేత్ ॥ తతోభువముపాగమ్య
పృష్ఠజేత్రేవణీభవేత్ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణఃత్పత్రియోవైశ్యోస్తల్పం

౯౦ హేమూద్రా యానహరణోపానధరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

సోపస్కరంహారేత్ ॥ మహాధనంసఖట్వంఘచోరబుద్ధ్యాబలాదిహ । సోం
తెక్ష్మతాంతవశగోప్రజెదంగారతల్పతాం । నతస్యపునరావృత్తిః పుష్టప్రణభ
యాదిహ॥ మారూంజేయః॥ శ్లో॥ త్రయోవణోకస్స స్వధర్మాదీక త్యక్త్వా
త్వంఘహాధనంసోపస్కరంహారేయస్తై యమలోకేసుదారుణం । అంగార
శయనంగత్వా పశ్చాత్పుష్టప్రణాభవేత్ ॥ భవేయరిత్యధికః॥ శ్లో॥ తేషాం
దోషవినాశాయ ప్రాయశ్చిత్తప్రజాపతిః॥ ప్రాహుచాంద్రంపరాకంచతస్తం
చైవయథాక్రమం । తత్తత్ స్త్రీణాంతదధకంస్యా చ్ఛూద్రందండాన్యాచ్ఛపూర్వ
వత్ ॥ ఇతి హేమూద్రా శయ్యాహరణప్రాయశ్చిత్తం । అథయా నహరణప్రాయ

==*యానహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆందోళికాయదావిప్రశ్చతురంతంవిశేతః । మను
వ్యసాహ్యంయానంచ దారుచిత్రవిఘాపితం । హృత్వాపాపధియాపాపీ నరకం
యాతి దారుణం । సతై భువముపాగమ్య వక్రవాక్ పృష్ఠదేశతః॥ శ్లో॥ పరాశరః॥
యానమాందోళికాదీన్వా పారక్యంభోగత్యష్టయా । విప్రోహృత్వామహద్ధుః
ఖనుసుఘాయభువన్తలైపుష్ఠదేశేనదావక్రీజాయతేవర్ణగర్హితః । తస్యదోషవి
ముక్తర్థం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ఏతత్పునర్దానవిషయం । అదత్వాప్రా
జాపత్యద్వయంవేదితవ్యం । త్పత్రియవై శ్యయో రేవమేవశూద్రసుతద్ద్రవ్యంస్యా
మినేదాపయిత్వా శతరూప్యేణదండ్యః॥ తత్తత్ స్త్రీణాంతత్తర్థం యథాక్ర
మంవేదితవ్యం । ఇతి హేమాద్రివిరచితే యానహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథోపా

—*ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

నధరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేరాజకపారక్యే
యోహారేద్విజః ॥ సచండాలసమోభూత్వా కంటకాస్తరణంవ్రణేత్ ॥ య
మః॥ శ్లో॥ ఉపానత్పాదుకేయస్సు పరకీయద్విజోహరేత్ । కంటకాస్తరణంగ
త్వా పాదశూలీభవేద్భువి । మరీచిః॥ శ్లో॥ యోవిప్రఃపాపమజ్ఞాత్వాఉపా
నత్పాదుకేహారేత్ ॥ యమలోకముపాగమ్య శయనంకంటకోపరి । భజెదితిశే
షః॥ శ్లో॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యధికం ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ । ఏతదాత్య
విషయం । ఉత్వాసంచగవ్యభక్షణం । త్పత్రియాదీనామేవం । తత్తత్ స్త్రీణాం
పూర్వవదధికం । ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఉపానధరణప్రాయశ్చిత్తం । అథ
చత్రహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ చత్రంద్విజోహరేద్దస్తు

==ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

మహాతపనివారణం | యమప్రీతికరంపుణ్యంసర్వసౌఖ్యప్రదాయకం | మారగం
 డేయః || శ్లో || పారకన్యంపుణ్యదంసర్వసౌఖ్యదాయమహాధనం | తద్వి పోయది
 ముష్టాతి హ్యనాధారోభవేద్భువి || శివరహస్యే || శ్లో || మహామూల్యంమహా
 సౌఖ్యప్రదంస్యాణాంద్విజోహరేత్ || ఛత్రముష్టసారంపుణ్యం సరకంయౌతి
 దారుణం || అనాధారోభవేద్భూమా సర్వజంతువిగహితః || తస్యనిష్క్రూ
 తిరుత్పన్నా భూపతేలోకపావసి || వస్త్రావృతేపరాకస్యా తేతకీపణా
 సంపతేయావకంతాశపతేత్రిశ్చ నిర్మితేరాజసల్లభ | పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చ
 త్పునదత్యాతుతద్గనం | అదా నెద్విగుణంప్రోక్తం త్మత్రియాణామిదంవ్రతం |
 తత్తత్ స్త్రీణామిదంజ్ఞేయం ప్రాయశ్చిత్తవిశోధనం || ఇతి హేమాద్రివిర
 చితే ఛత్రహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథ చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

==చామరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

గౌతమః || శ్లో || చామరంసర్వభూతానాం దేవానామపితుష్టిదం || రాజయో
 గ్యంహరేద్విప్రస్సద్యోగజ్యేష్ఠమాలయం || దేవలః || శ్లో || చామరంసర్వభూ
 తానాం దేవానాంభూపతేరపి రాజచిహ్నంహరేద్విప్రసద్యోభవతినారకీ ||
 మారగం డేయః || శ్లో || భూపతీనాంచదేవానాం స్యాణాంతాపాపహరి
 యత్ | చామరంహరతేవిప్రస్సద్యోయమపురంవ్రజేత్ || దేవానాంహరణే
 చాండ్రం ప్రాజాపత్యంచభూపతేః | భూతానాంహరణేసద్యో యావకంప్ర
 తమాచరేత్ || ఏతత్ప్రత్యర్పణవిషయం || అన్యధాద్విగుణంసర్వేషాం వర్ణా
 నాం స్త్రీణామపిచిత్రసంగతవ్యజనహరణేపి ప్రాయశ్చిత్తమేవకతవ్యం ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే చామరహరణప్రాయశ్చిత్తం || అథపుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 వసిష్ఠః || శ్లో || ఆరామేపుష్పహతాయో దేవపూజాథా

==పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

కల్పితేయావంత్యత్రైవపుష్పాణి సుగంధీనిమహాంత్యపి || తావద్వక్ష్యమా
 స్రాణి యమలోకంసమశ్నుతే || పునర్భూమిగతఃపాపీ జాయతేవక్రనాసికః ||
 హాసితః || శ్లో || పారకన్యనిప్రసూనాని యోహరేద్విప్రవల్లభః | మహాంతంసర
 కంగత్వా జాయతేరంధ్రినాసికః || మహారాజవిజయే || శ్లో || పుష్పజాలంహి
 పారకన్యం దేవపూజార్థమాదరాత్ | సుగంధికరవీరాది హృత్వావిప్రస్సపా
 పభాక్ || ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం పారాశర్యసింహాధునా || దేవద్రవ్యా

పహరణే చాద్రంవత్సరసేవవాత్ | పరాకంబ్రహ్మనిర్మాణే కాయంత్రత్రియ
వైశ్యయోః || త్రియవై శ్యనిమాణే ఆరామప్రాజాపత్యమిత్యథః || త్రియ
యవై శ్యయోః స్త్రీణామపి పూర్వవద్భోజనీయం || ఇతి హేమాద్రివిరిచితే

—*ఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పుష్పహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||
శ్లో || కదళీంక్షాతులుంగంచనారికేశంచపానసం | ద్రాక్షాఖజాఞ్జరజంబీరచూ
తజ-బూఫలానిచ || హృత్పాప్రస్తుపారక్యంభుక్త్యానరకమశ్నుతే | పుష్పరూప
ముపాగమ్య ఫలహీనోధజాయతే || జాబాలిః శ్లో || ఫలానివివిధానీహ దేవ
ప్రీతికరాణివై | ముష్టానియోద్విజోలోభా న్నరకేవాసమశ్నుతే || భువస్థలము
పాగమ్య ఫలహీనోవృధాభవేత్ || రాజవిజయే || శ్లో || నానావిధంఫలంవి
ప్రసః పరశీయంమనోహరం | తత్రహృత్పామహాపాపీనిరకేవాసమశ్నుతే || ఫల
హీనోభవేత్లోకేతస్మాత్సేయంచకారయేత్ | ఋతుత్రయేపరాకంస్యాద్వత్స
రేచాంద్రముచ్యతే || పంచగవ్యంపునఃపేయం నాన్యధామునిచోదితం | త్రియ
వైశ్యయోరేతద్విగుణం || తత్రత్ స్త్రీణాంపూర్వవద్విజ్ఞేయం || ఇతి హేమాద్రి
విరిచితే ఫలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథకందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ||

—*కందాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూ
లవస్తూని దేవయోగ్యానియానిచ || విప్రోముషిత్వాలోభేన తేనయద్వత్సమా
చరేత్ | తత్సర్వంస్వామినఃప్రోక్తం దోషవానిహజాయతే || హరితః || శ్లో || సూర
ణంశృంగిబేరంచ హరిద్రాంమూలకంతథా | అన్యానిమూలవస్తూని పారక్యా
నిద్విజోయతి || హరేన్నరకమాప్నోతి పాపయోనిభజాయతే || మార్కం
దేయః || శ్లో || సూరణంశృంగిబేరంచ హరిద్రంమూలకంతథా | ముస్తామన్యా
నిమూలాని విప్రోముష్టాతికామతః | అల్పద్రవ్యేద్విజస్తేయా దోషచాహుశ్య
మాప్నుయాత్ || పలద్వయంచదిభవేత్పారక్యం మూలకంహృతం | తత్పున
స్సామినేదత్వా జపేదస్తోత్రరంతతం || దశాదిశతపగ్యంత మూలద్రవ్యా
పహరవాత్ | అదత్వాస్వామినస్తేయా అయుతంజపమాచరేత్ || తతశ్చుద్ధో
ద్విజోలోకే హన్యధాపాపభాగ్యవేత్ || తథాహపస్తంబః || ఏధాదకమూ
లపుష్పఫలగంధగ్రాహే చోరిఇతివాచాబాధ్యతఇతి || ఎతదేకవారమల్పస్తే
యవిషయం || తతోధికేతూక్తప్రాయశ్చిత్తమ్ || త్రియవై శ్యయోఃపూర్వ

వద్వేదితవ్యం॥ స్త్రీణామధాకర్థన్యాయేనయోజనీయం॥ ఇతి హేమాద్రవి
రచితే॥మూలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకోశహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కోశహరణప్రాయశ్చిత్తమ్,—

దేవలి॥శ్లో॥అలాబుంఘృతకోశంచవృంతాకంశిగుజంతథా॥పటోలంకారపల్లం
చకూశ్చండంచూతసంభవం॥తద్దైవతింత్రిణీకోశంకపిత్తంకదళీంతథా॥ ఏవమా
దీనికోశాని హృత్వాపాపమవాప్నుయాత్ ॥ ఉపోష్యరజసిమేకాం స్వగృహస్థీ
గౌవిధానతః॥మహావ్యాహృతిభిర్హృతిఃపంచగవ్యంపిబేత్తదా॥ ఏతేనశుద్ధిమా
ప్నోతి అభ్యాసేద్విగుణంచరేత్॥ఏతదల్పకోశహరణవిషయం॥ బహుకోశహ
రణేద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ స్త్రీణాంతదధకం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే కోశ
హరణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశాకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలి॥ శ్లో॥ఉపో

—*శాకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దక్యాదిశాకాని అరణ్యగ్రామజాన్యపి॥నానానామానిశాకాని నానావణా
ని - పూర్వజః॥ యదాలోభాదపహరే నృహశోకమవాప్నుయాత్ ॥ భార
మాత్రేమహాపాప మితరైష్వల్పపాపభాక్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో ॥ శాకానిబహు
రూపాణినానానామానివర్ణతః॥నానావిధానిచహరన్మహాశోకమవాప్నుయా
త్ ॥ భారమాత్రేమహాపాప మితరైశోకభాగ్యవేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంభార
మాత్రే పంగవశ్యమధాల్పకే॥ బహువారేతుచాంద్రంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీసంభవః
భవేత్ ॥ స్త్రీణాంరాజన్యవైశ్యయోగ్యుర్వత్ర పూర్వోక్తంవేదితవ్యం॥ ఇతి
హేమాద్రవిరచితే శాకహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపణహరణప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥మారగండేయః॥ కదళీమధుపణాని తాంబూలీనామథాపివా॥

—*పణహరణప్రాయశ్చిత్తం*—

పరకీయానిపణాని పలాశానినిశేషతః॥ గ్రామ్యాగ్గర్భజానీహ విప్రోహృ
త్వాతుపాతకీ ॥ మహారాజనిబయః॥శ్లో॥పరకీయానిపణానిగ్రామ్యాణ్యం
గ్భజాన్యపి॥కదళీమధుపణాని తాంబూలీనానినిశేషతః॥అన్యానిపణజాలాని
విప్రోహృత్వాభవేత్తలః ॥ భారమాత్రేపరాకంస్యా ద్వత్సరంస్త్రీసంభవః
ఇతరైపంచగవ్యంస్యా త్రాజాపత్యంతువత్సరే॥ స్త్రీగ్రీనాంపూర్వవత్ప్ర
యశ్చిత్తం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే పణహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాథ
నాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥శ్లో॥ఇందనందారుశాష్టంవాసమి

౯౪ హేమూద్రా ఇంధనజలభక్త్యభోజ్యాపహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ధోవభృతసంజయా౯॥ సుక్రస్పృవాదీని పాత్రాణియజ్ఞ సాధనహేతవైయూ
పస్తంభంచారణింవాపరకీయంద్విజోహరేత్ ॥ సగత్యానరకంఘారం కృమి
స్సమిధపూరితః॥ తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నా మహాపాపప్రణాశిని॥ ఇధ్యసంగ్రహ
ణైరాజ౯ శతమష్టోత్తరంజపేత్ ॥ స్రుక్రస్నాదిషుపారాక మరణ్యంతప్ర
మీరితం॥ యూపస్తంభేషుచాంద్రంస్యా దింధనైగవ్యభక్షణందభేషుభార
మాత్రేషు ప్రాజాపత్యంవిధీయతే॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివి
రచితే ఇంధనాదిహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథజలహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*జలహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మనుః॥ శ్లో॥ పరకీయంజలంవిప్రకేదారాధృతంహరేద్యది॥ అదామపొషణాణా
ర్థాయహ్యధవాశాకవృద్ధయై । సవీవనరకంగత్వా మందూకోజాయతేఘవి॥
గాలవః శ్లో॥ అరామపొషణార్థంవాకేదారార్థంజలంహరేత్ ॥ పరకీయంద్విజో
యస్తు తస్యైవనరకేస్త్రిః॥ తదంతేఘవమాసాద్య మందూకోజాయతేమహా౯॥
తస్యనోషోపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదీరితంవికేహ్నిశశశగాయత్రీ మాసే
తద్దశధాస్ఫుటం॥ వత్సరేత్వయుతంప్రోక్షం తతఃసాధ్వంసనిష్కృతః॥ తృషా
ర్త్యాయదిఃప్రాయంతావంతాత్రంహరేద్యదిపీత్యాపశ్చాద్విచార్యాధశతంనామ
త్రయంజపేత్ ॥ స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేజలహరణప్రాయ
శ్చిత్తం॥ అథభక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అపూ

—*భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పంహషసంఘాతంతథాముద్గసముద్భవంగోధూమావాంవికారాణీ భక్ష్యై
ణివినిధానిచ॥ సంయావంపరమాన్నంచిత్రాన్నానిరుచీనిచచోష్యంలేహ్యంచ
పేయంచ చిత్రశాకానియానిచ॥ పరకీయంద్విజోహేహః జ్విహ్వచాపల్లతోహ
రేత్ ॥ తస్యైవజిహ్వపతతియ యమలోకేసుదారుణే॥ సపశ్చాద్భువమాసాద్య
వాయుసస్యాన్నసంశయః॥ జాచాలిః॥ శ్లో॥ గోధూమసంభవంచైవ తథామా
షోద్భవంరుచిముద్గసంభవమన్యచ్చ తథాక్షీరసముద్భవం । సంయావంపర
మాన్నంచ చిత్రాన్నానిరుచీచాపిష్టరూపాణియావంతితథాఫలసముద్భవం॥
త్రైలవక్త్యంక్షీరపక్వం గుడపక్వంతదైవచ॥ చోష్యంలేహ్యంచపేయంచచిత్రశా
కానియానిచ॥ పరకీయానియోవిప్రో జిహ్వచాపల్లవా౯హరేత్ ॥ తస్యైవజి
హ్వచ్ఛిన్నాస్యాద్యమదూతైర్భయంకరైః॥ తదంతేఘవమాసాద్య వాయుసత్వ

మవాప్నుయాత్ || తస్మై వనిష్కృతిరియం కథితామనిపుంగవైః । భక్త్యోప
హరణేమర్యా త్సంపూర్ణైవపరాకరణం ॥ అత్యేతంసహస్రంవజస్సేన్ద్రియమ
పూర్వకం గాయత్రీమితీశేషః ॥ శ్లో ॥ అన్నస్తేయీచచిత్రాన్మై సంపూర్ణే
తస్తమాచరేత్ | పేయేచోష్యేవలేహ్యేచ సంపూర్ణేయావకంచరేత్ | ఎతై
శ్శుద్ధిమవాప్నోతి పునఃకత్వాస్మరైద్ధరిం ॥ స్త్రీద్వీదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి

—*రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హేమాద్రివిరచితే భక్త్యభోజ్యహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ రుద్రాక్షక్రము
కహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ రుద్రాక్షక్రముకాన్యోహః
త్పరకీయాద్విజోహరేత్ । సద్యవీవద్విజన్మాసౌ శివదోహీప్రజాయతే ॥
మహంతంనరకంగత్వా జాయతేభువిపేటకః ॥ మారకంజేయః ॥ శ్లో ॥ క్రము
కానుతరుద్రాక్షక్ర పరకీయాద్విజాధమః ॥ క్రయవిక్రయలోభేనహరేద్య
దిఘవస్థలే సద్యవవమహాపాపీ యమలోకంసమశ్నుతే । పశ్చాద్భవిసపాపీ
యాక్ జాయతేపేటకాకృతిః | ప్రాయశ్చిత్తమిదంబ్రహ్మక్ పారాశర్యేభా
షితం | శతాదూర్ధ్వంతురుద్రాక్షక్ హృత్వాచాంద్రద్యయంచరేత్ । శతేవ
రాకమల్పేతు గాయత్రీజపమాచరేత్ । శతాదూర్ధ్వంసహస్రాంతం క్రము
కంయోహరైద్విజః | ప్రాజాపత్యంచచాంద్రం చ యోజయేత్సయధాక్రమం ॥
అశఙ్కేర్ధ్వంమహాపాపీ నిష్కృతిరైవవిద్యతే ॥ స్త్రీద్వీదీనాంపూర్వవత్ ॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే రుద్రాక్షక్రముకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ గుడ

—*గుడహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకంజేయః ॥ శ్లో ॥ గుడమల్పంతుభారం
వా పారక్యంయోద్విజోహరేత్ । నతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాత్కదాచ
న । తదంతేనువమాసాద్య జాయతేమధువృక్షకః ॥ పారశరః ॥ శ్లో ॥ యోవి
ప్రోధనలోభేన పరకీయంగుడంనూరేత్ । అల్పంవాభారమత్రంవా సవిప్రోస
రకంప్రజేత్ | భువిస్థావరతామేత్య డిష్టత్యావంద్రతారకం । భారప్రమాణం
పూర్వముక్తమ్ ॥ శ్లో ॥ అత్యేగుడపరాకంస్యాద్భారేచాంద్రముదాహృతం ॥
వీచంవైవత్సరాదూర్ధ్వం పతితస్యాన్నసంశయః ॥ స్త్రీద్వీదీనాంపూర్వవత్ ॥

—*క్షీరహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ఇతి హేమాద్రివిరచితే గుడస్తేయప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ క్షీరహరణప్రాయ
శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పారక్యమగ్నిసహితార్థ మనీతంక్షీర

ముత్తమ్ । ద్విజాతిద్రక్ష్యలోభేన ముషిత్యాపాపమన్నతే ॥ గౌతమః ॥
 శ్లో॥ పారక్యమగ్నిహేమాత్రార్థ మనీతంతుద్విజోబలాత్ । ముషిత్యాపాప
 బాహుశ్చ మనుభూయభువన్తతే । పశుహీనోభవేత్వాపీ కృతంకమేషహ
 త్స్వరణే । ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధోభవతినిశ్చయః ॥ ఉపోవ్యరజసి
 మేకాం సరెద్యుర్లోజలంపిదేత్ ॥ ఎతదేకవారవిషయమ్ । అభ్యాసేద్విగుణంవత్స

—*దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రాంతేచాంద్రాయణం స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే
 షీరహరణప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌత
 మః ॥ శ్లో॥ దధితక్రంతుధుద్రవ్యం పారక్యంఘృతమేవవానవనీతంద్విజోహృ
 త్వా నరకంయాతి దారుణం । పునఃకుంభముపాగమ్య పాపాణత్సమవాప్న
 యాత్ ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ పారక్యందధితక్రంవా నవనీతంఘృతంతుధుమ్ ॥ దేవతా
 ర్థంద్విజాధికంవా పిత్రధికంవాగృహేస్థితంద్విజోలోభాతురోయస్తు హరే
 త్రచోచ్చరలీలయామహంతంనరకం గత్వా భువిపాపాణవద్ధృగ్విపం ॥ ఏకవారే
 దశజపే తక్రైదధ్విద్విజోత్తమః ॥ నవనీతేతుధుద్రవ్యే శతముష్టా త్తరంజపేత్ ।
 ద్వివారేతుసహస్రంస్యాద్భువనవారైః క్షయతంస్సృతం ॥ ఘృతేవిశేషమాహ ॥
 శ్లో॥ పలద్వయేసహస్రంస్యాదక్షయతంశతసంఖ్యయా । శతాదూర్ధ్వంమహాదే
 వ్యా లక్ష్మణమాత్రేణశుద్ధ్యతి । సంవత్సరాదూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తమ్ । స్త్ర్యా
 దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే దధ్యాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥
 అథత్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ మరీచింపిప్పలీం

—*త్రికటుకహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శుంతీం సర్వరోగహరంపరం ॥ సర్వపాపహరందేవి పారక్యంయోహరెద్ద్వి
 జః ॥ సతస్యపునరావృత్తి ర్యమలోకాతర-ధాచనః ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ మరీచిం
 పిప్పలీశుంతీం సర్వరోగహరంపరం । సర్వపాపహరంపుణ్య మపవగఃఫలప్ర
 దం । ముషిత్యాయోభవేత్వాపీ మహంతంనరకంప్రదేత్ ॥ పలద్వయేపరాకం
 స్యాత్ప్రాజాపత్యందశాశ్మకే । శతేపలదచాంద్రంస్యాత్సహస్రేస్తేయభా
 గ్భవేత్ । త్రికటుకపలసహస్రస్తేయే సువణఃస్తేయ ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వా
 శుద్ధిమాప్నోతి । స్త్ర్యాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రవిరిచితే త్రికటుక
 హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథరసావధహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకం
 దేవః ॥ శ్లో॥ పూర్ణచంద్రోదయంచైవ వసంతమసుమారికం । ఆనందస్తై

(౧౩) హేమద్రావిడరసాక్షగృహపాపకరణహరణాదిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౭

—*రసాక్షగృహపాపకరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రవంచైవ మృగాంకంరాజపూర్వకం । ధూపతించాగ్నిపుత్రంచ స్వణభస్త్ర
తదైవచాజ్వరాంకుశంవిదాహంచ తదాగ్రహణివాటకం । అన్యన్యోషధ
జాలాని శంఘవీర్యోద్భవానిచ । గంధకంపార్వతీబీజం సిందూరంహరితాలకం ।
అభ్రకంతాశకంచైవ కుసుమంచాశ్వసంభవం ॥ లాక్షతైలంచాశ్వగంధం
కూశ్మాండకఘృతంతథా । చించాదిలేహనంచైవ విష్పల్వాదిఘృతంతథా । ఏతే
ష్యన్యతమంపృశ్వా ద్విజశ్చందాలతాంచజేత్ । ఏతేషురసాక్షగృహపాపకరణే
కంపావిప్రోహరేత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ రసాక్షగృహసం
హృత్వాద్విజపాను విదన్నపీ । స్తేయదోషాపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తము
దీరితం । ప్రాజాపత్యునిష్కామాత్రై స్వణమాత్రైవిధుంచరేత్ । పలమాత్రైఘ
వశిక్రాంతిం ద్విసతేపతితోభవేత్ ॥ ఘవశిక్రాంతింభూప్రదక్షిణంఘృతాదిఘ
స్త్వాదీనామేవంచేదితమ్ ॥ ఇతి హేమద్రావిడరసాక్షగృహపాపకరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥
అథగృహపాపకరణహరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥

—*గృహపాపకరణహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ ముసలందృషదంచైవ హ్యుపలంఛాభ్యుల్లాఖలం । ఘరట్టంవెణుపాత్రంచ
శూర్పంశామతదైవచాబ్రహ్మతృణంధనిశ్రేణి మృన్మయంభాండమేవచ । దారు
పాత్రంకుండలినిం యోహరేద్ద్విజనామకః । తస్యాన్యనిష్కాత్రిన్నాస్తి పున
స్సంసారకర్మణః ॥ పునస్స సారభిజపటగర్భప్రకారం ॥ తదాహదేవళిః ॥
శ్లో॥ యత్రయత్రపునఃకర్మ ముఃఖిపరికీర్తితం ॥ తత్రైవపటగర్భస్సాన్య
ద్విరజాహోమవీవచ ॥ బ్రహ్మోపదేశో గాయత్రీ పంచగవ్యసంతం ॥ పా
హితయోదశంచైవ పునస్సంసారరక్షచ్యుతే ॥ తదాహమనుః ॥ శ్లో॥ మనిభిర్య
ద్రాహోక్తస్సాన్య త్పునస్సంసారరక్షరాత్ । పటగర్భనిధానేన తత్ర త్రైవ
కారయేత్ ॥ యజ్ఞో పవిత్రద్వితయంగాయత్రాచానమేవచ । బ్రహ్మోపదేశోవిహి
తఃపంచగవ్యసంతం ॥ యోహసనంప్రకీర్తయేత్పునఃకర్మవృత్తయే । యత్ర
యత్రపునఃకర్మేతేషాంకర్మమహాదానేమాక్షంత్రతత్రతత్రద్దానప్రతిగ్రహేపటగ

—*శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

భావిధానేనసర్వంకుర్యాత్ ॥ ఇతి హేమద్రావిడరసాక్షగృహపాపకరణహరణ
ప్రాయశ్చిత్తం । అథశస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవళిః ॥ శ్లో॥ కుంతంఖ
ద్గంచపరశుంభిండివాలంధన స్తథా । శస్త్రంక్షునిత్రంముసలంచక్రశోటకసంజ్ఞి

౯౮ హేమాద్రా శస్త్రాదిమార్గనిరోధతటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.

తంత్రగాణీరంభిండివాలంచగదాంచక్రంత్రధేవచ। కుంభంఖడ్గంచపరశుంశంకుం
శల్యంధనుస్తద్రా। ఏతానిశస్త్రజాలానిహింసాహేతుానియోద్విజః। హరేన్నర
కమాప్నోతికారుకోభువిజాయతే ॥ ఎతద్దోషోపశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంస
మాచరేత్ ॥ ప్రాజాపత్యంవిదిత్వాతు హ్యజ్ఞానాద్యామకంచరేత్ ॥ శచ్చిద్ధిపం
చగవ్యస్యప్రాశనంవిధిపూర్వకం। తత్తత్కృత్వాద్విజఃశుద్ధక్షత్రియోపీయదా
హరేత్ ॥ విప్రస్యద్విగుణంకుర్యాత్ ॥ క్షత్రియఃపాపశాంతయే। స్త్రీణామర్థవే
దితవ్యం॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే శస్త్రాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధమా
గఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తహాదేవలి॥ శ్లో॥ యోసప్రసిపతిశైస్సాధకమరణ్యై
= * మాగఃనిరోధప్రాయశ్చిత్తమ్ * =

మార్గమధ్యతః। వస్త్రంధాన్యంధనంతామ్రపాత్రాదికమధాహరేత్ ॥ యమ
లోకంసగత్వాశు కాలసూత్రమవాప్నుయాత్ ॥ తదంతేఘవమాసాద్యభిల్ల
జాతిత్వమాప్నుయాత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో॥ విప్రోమరిష్టువైస్సాధక
మరణ్యైమాగఃనిరోధకృత్ ॥ వస్త్రంధాన్యంధనం తామ్రపాత్రాదికమధా
హరేత్ ॥ సవిప్రీయమలోకేతు మహద్భయమవాప్యచ। భవమాసాద్భూపా
పాత్సా భిల్లజాతిఃప్రజాయతే। తస్యదోషోపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదం
స్మృతం। ఎకత్రదివసెరాజక్ ప్రాజాపగ్మమదీరితం ॥ మాసేచాందమృతౌ
ప్రోక్తం మహాచాంద్రంమునిశ్శరైః। వత్సరాంతేమునిశ్శేష్ సువణకస్తేయమా
ప్నుయాత్ ॥ వత్సరాంతేసువర్ణస్తేః ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి।
క్షత్రియాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే మాగఃనిరోధప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అధత బాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమాహాదేవలి॥ శ్లో॥ తటాక

— * తటాకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ * —

కూపకాసారాక్ వనంక్షేత్రంద్విజోహరేత్ ॥ బలాద్వాచార్యరూపేణహీన
మూల్యేనవాన్యపాతస్యాన్యానిషక్తుత్పన్నీయమలోకాతగదాచన। తదం
తేఘవమాసాద్యజాయతెకుక్షీరోగవాక్ ॥ మాత్యే ॥ శ్లో॥ వనంతటాకం
కూపంవా కాసారంక్షేత్రమేవవాపారక్యంయోద్విజోలోభాన్మన్యాతిద్రవ్య
లోభతః॥ హీనమూల్యేనచోర్యేణ బలాద్వాగ్రావణీతయ ॥ సతస్యప్రసరా
వృత్తి ర్యమలోకాద్భయంకరేత్ ॥ తతోఘవముపాగమ్య కుక్షీరోగిప్రజా
యతే। తస్యవైనిషక్తుతియ మునిభిఃపరికఠితా ॥ తప్తంసకృద్ద్విజోహృ
త్వాపరాకంవత్సరేస్మృతం ॥ అతఃఃధ్వంశృణుష్వేదం స్వణకస్తేయాతిక

హేమాద్రాపరిదానప్రతిగ్రహకూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్. ౯౯

ధ్యతే॥ సంవత్సరా దూర్ఘం సేయప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధ్యశీతతాత్ప
ర్యం॥ త్మత్రియాదీనాం పూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రాపరిచితే తటాకాదిహ
రణప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి తమాహ॥ దేవలః॥

==*పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్లో॥ గ్రామణీఃప్రాడ్వివాకశ్చ రాజద్వారేపురోహితః । మంత్రీరాజగృహే
రాజక సర్వాధ్యక్షత్వమాగతః॥ ప్రజాభ్యోకార్యసిద్ధ్యర్థం మూల్యంభాగా
హతఃక్రమాత్ । యోహ రెత్సతతంపాపీ సవైసరకమశ్నుతే ॥ మారంజే
యః॥ శ్లో॥ మంత్రీరాజగృహేతాత రాజద్వారేపురోహితః॥గ్రామణీఃప్రా
డ్వివాకశ్చ గయాత్రేత్రాదిషుక్రమాత్॥ ప్రజాభ్యోమూల్యహరీయస్తాసాం
కార్యాపివృద్ధయే । సవీపసరకస్తాయా యావదాభూతసంస్థవం ॥ తదంతే
భువమాసాద్య మాజాఽరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ రాజ్ఞోభా
రసముద్వాహీ ప్రాడ్వివాకఃపురోహితః । గ్రామణీగ్రామమధ్యైశ్చత్వా
రఃపాపభాగినః॥ ప్రజాభ్యోనమాదాయ దద్యాద్ధానాదికంద్విజః॥సరకస్థా
నమాసాద్య మాజాఽరోజాయతేభువి । పాదంప్రతిగృహీతృభ్యస్తదధఃత
త్పురోహితః॥ గ్రామణీస్సకలంపాపం మంత్రీకార్యనుసాధనే । తత్స్వపం
సకలంప్రాప్న్య యమకూపేనిమజ్జతి ॥ గయాత్రేత్రాదిషుస్త్రిత్వా దగ్ధనాథం
ధనంహరేత్ । దాతుస్సర్వాణిపాపాని తక్షణాదాప్నుయాత్ఫలః ॥ ఏకవారే
తుచాంద్రస్యా ద్రాజద్వారేపురోహితేమహాచాంద్రంద్వివరేతు త్రివారే
స్వర్ణహరిస్తా॥ ప్రాకివాకస్యకథితా నిష్కృణిపాపహరిణీ । రూపకేపంచ
గవ్యంస్యా త్ప్రజాపత్యంతునిపకై ॥ స్వగమాత్రేతుచాంద్రంస్యాత్తతో
నాస్తీహనిష్కృతిః॥ పూర్వోక్తాశ్చత్వారస్తేత త్తత్ప్రాయశ్చిత్తంపరిశోధ్యకృ
త్వాశుద్ధిమాప్నుయః॥ వహాదూర్ఘంపతితావపతిత ప్రాయశ్చిత్తంకృ
త్వాశుద్ధిమాప్నుయః॥ నోచేదశుద్ధాః॥ధాన్యవస్త్రాదిగ్రహణే శ్లేవమేవార్థ
పాదక్రమేణయోజనియం॥ త్మత్రియాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రాపరి

==*కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

చితే పరిదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కూటసాక్షిప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వ్యవహారేచకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదిక్కుసు । కూటసా
క్ష్య ద్రవ్యలోభాద్క్లృప్త్రోవదతేనృప॥ తస్యపుత్రాశ్చపౌత్రాశ్చతదానాశ
మవాప్నుయః । యమలోకమపాగమ్య హ్యనుఘాయ మహద్భయం॥

౧౦౦ హేమాద్రా పుస్తకాదిసాలగ్రామాదిహరణాదీప్రాయశ్చిత్తమ్.

పునర్భవముపాగమ్య పుత్రహీనోహిజాయతే || మారగండేయః || శ్లో ||
 వ్యవహారేవకలహే ప్రాయశ్చిత్తాదికర్మసు | ధనంగృహీత్వా యోవిషః
 కూటసాక్ష్యంవదేభ్యః || తస్యైవ పుత్రపౌత్రాశ్చ తదానష్టత్వమాప్ను
 యుః | యమలోకముపాగమ్య నిష్పుత్రత్వమవాప్నూయాత్ || తస్య దేహవి
 శుద్ధ్యర్థం మహాచాంద్రముదీరితం | ద్విజవాదేనృతముక్త్యా మహాచాంద్రం
 ప్రాయశ్చిత్తం || ధర్మశాస్త్రేష్వనృతముక్త్యా ప్రాజాపత్యం ఇతరత్రకాయ
 కృచ్ఛం || తదాహమనుః || శ్లో || ద్విజవాదేమహాచాంద్రం ధర్మశాస్త్రేతదర్థ
 తః | ఇతరేషువివాదేషు కాయకృచ్ఛంసమాచరేత్ || అనృతేతప్తకృచ్ఛం
 స్యాత్కౌశల్యంపాదశస్త్రతం | అథవారూపకశతంరాజాతందండనే తుధీః ||
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే కూటసాక్షీప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ పుస్తకాదిహరణ

==పుస్తకాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || పుస్తకం ఫలకం సూత్రం లేఖ్యం బంధనమే
 వవా | అపాహరేద్ద్విజోయస్తు సమహాపాపమాప్నూయాత్ || భువం లోకము
 పాగమ్య మూకోభవితుషహతి || మహానరదీయే || శ్లో || లేఖ్యం సూత్రం
 బంధనంవా పుస్తకం ఫలకంతథా | హరేద్వస్తుద్విజోలోభీ నరకంయాతిదారు
 ణం || భూలోకం సముపాగమ్య మహామూకోభవేహ | తత్తద్ద్రవ్యంపునర్థ
 త్వాపశ్యాత్తాపసమన్వితః || ప్రాజాపత్యంచరేత్కృచ్ఛంతదాదేహవిశుద్ధ
 యోషితేన శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధా శుద్ధిరీవ్యత ఇతి || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 పుస్తకాది హరణప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్త

==సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్.==

మాహ || దేవలః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంవిప్రోయోహరేత్వాతకోత్తమః || దేవద్రోహీనవిజ్ఞేయస్సర్వ
 ధర్మబహిష్కృతః | వృత్వానరకమాప్నోతి జానతే ఘవిజారవాక్ || మా
 రగండేయః || శ్లో || సాలగ్రామం శైవలింగం ప్రతిమాంచక్రపాణినః | ఘం
 టాముపసగరంవిప్రో యోహరేత్వాపబుద్ధిమాన్ || నరకందారుణంగత్వా
 జాయతే ఘవిజారివాక్ | తస్యైవనిష్కృతిరియం కథితామనిభంగవైః | సాల
 గ్రామేతుచాంద్రం స్యాచ్ఛివలింగేతద్దేవచరిత్యలింగేమహాచాంద్రం ప్రతిమా
 యాం తద్దేవచ || ప్రాజాపత్యం చక్రపాణాదివతరేషు తద్దేవచ | ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతి నాన్యధాగతం సిహి || స్త్రీణామర్థం త్రియోదీనాం పూర్వవత్ || ఇతి

—అపాత్రీకరణేషు చండాలీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

హేమాద్రివిరచితే సాలగ్రామాదిహరణప్రాయశ్చిత్తమ్ | ఇత్యేతన్న లిసీకరణ
ప్రాయశ్చిత్తమ్ | అథాపాత్రీకరణప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః శ్లో || చండా
లీం బ్రాహ్మణోగత్వా పంచబాణాతురస్సకృత్ | తస్యాన్యోనపగృహితాన్తీ
కారీషదహనాదృతే || ఏతన్జ్ఞానాత్సకృద్గమనఃషయం | తదాహ | మారిరిండే
యః || శ్లో || బ్రాహ్మణో మస్తుచండాలీమజ్ఞానాద్రంతుమున్ననాః | గత్వాత
త్రమహత్వాపం కృత్వాత్రవశోఽగ్నితః || అగ్నిత ఇతి కారీషవధః | చండాలీగ
మనహేషమాహ || కామాతురాణాం || శ్లో || కుచముఖంపిశాలంచ పృష్ఠం
దృష్టిస్థిరోరుహః | ఎతాన్యలాసాంశ్చండాల్కాదృష్ట్యావృతత్రప్రవతతతే || ఆతస్త
ద్గృహంభూషాం వర్జయంతమహాజనః || మాత్యే || శ్లో || వజ్ఞోయఃప్రత్య
హంపాపీ చండాలీమనసాస్మరత్ | గమిష్యామితచధియాస్య త్వస్మారావ్కో
తదదృవాత్ || విలాసానితిశేషః || సకృత్స్మరణమాత్రేణ మహంతంసరికం
ప్రజేతీ || గమనవిశేషమాహ || భారద్వాజః || శ్లో || చండాల్కాగమనంకు
ర్యాం గమిష్యామితదాలయం | ఇతియోమనసిస్థాప్య గమనాయోపచక్రమే ||
పదేపదేబ్రహ్మగూత్యా పాపమేవసమశ్చుతే | యమలోకేమహతకష్ట మవా
ప్తోతిమహద్భయం || యమదండప్రకారమాహ || మహారాజః జయే ||
శ్లో || భీనత్రిపాదోగమనై జిహ్వచ్ఛేదశ్చభాషణే | అలింగనహృదశ్చేదః
కరయోఃకుచఘ్నీడనే || చుంబనైదంతఘాతస్సాన్య త్సంసగేశిశ్చమోక్షణం ||
ఏవంపరోక్షేకురుతేయమోవా స్యత్రసంశయః || గౌతమః || దినమేకంతు
చండాలీం గత్వావిప్రస్వప్నమాలయం || సర్వేషాంస్తశ్చనలకృత్వాపాపం
మనసిగూహయేత్ || తేనర్చ్యేసమతాంయతా దినమేకంరిరంసునా || తేనై
వసహసంసగే మహాగృహవాసినః || ఆపున్నయస్తత్సమంపాపం
విచార్యాతఃప్రవతయేత్ || మాసమేకంమహాపాపీ గృహేసంకరకృత్సదా ||
ఏదేజనై బహిర్యోగ్య యదాజ్ఞాతోమహాజనైః | తద్గృహస్థాయదా
గ్రామేజ్ఞాత్వాపంసగేమాపున్నయః || గ్రామస్థానేజనాస్సర్వే యదాజ్ఞా
తాజనైస్తదా | గ్రామందగ్ధ్వాధనిశ్లేషం కృత్వాప్రాయోపవేశనం | మృతి
ర్వామరణంతేషా తద్గృహస్థైర్వివామునా || దేవీపురాణే || శ్లో || తీర్థే
మహాజనాక్రాంతే హ్యగ్నిదాహేమహాభయే | ద్విజోఽజ్ఞాత్వాతుచండాలీం
సకృద్గత్వాతుశంకిని | చండాలీతీపునమత్వా దేహశుద్ధియదీచ్ఛత | తదామ

౧౦౨ హేమాద్రా అపాత్రీకం జేషుచుడావీగమనప్రాయస్థిత్తమ్.

నస్సమాధాయ చాపాగ్రప్రత్యహంముదా । స్నానైసమాసమాత్రేణ శుద్ధి
 మాప్నోతిపూర్వజః॥ నారదః॥ శ్లో॥ చండాల్లిశీద్విజఃపూర్వ మజ్ఞాత్వాకామ
 పీడితః । పశ్యచిద్భాత్వాతాచుడావీం శుద్ధిమిచ్చన్తనస్యధ॥ రామసేతుముపా
 గమ్య చాపాగ్రప్రత్యహంశుచిః ॥ ప్రాతస్సామైత్యమాసమాత్రం పూర్వవ
 చ్చుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃకామాతురోగచ్ఛన్మవిచార్యజ
 నంగమాంపశ్యచ్యుండాంజాయేతి జ్ఞాత్వాశుద్ధిపరాయణః ॥ రామేశ్వరేధ
 నుపోట్యాం ప్రాతస్సామైత్యద్యుద్ధృతి మాసమాత్రేణ రాజేంద్రవాన్య
 ధాశుద్ధిరిష్యతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ చండాల్లింరూపసంపన్నాం దృష్ట్వాప్ర
 స్సకృద్వ్రజేత్ । సచండాంసమోజ్ఞైయః కారీషవధమహాతి ॥ ఏకస్త్రికదివ
 సేరాజక ద్వివారంరమత్యేయది॥ మాతృగామీద్విజోజ్ఞయో రాజాతందంఢ
 యేస్తుదా ॥ శిశ్నంసవృషణంచ్చిత్వా నిర్వాప్యోవిషయాద్యహిః ॥ జాతుక
 ణిః॥ శ్లో॥ ద్విజశ్చండాంసంసగం కృత్వాజ్ఞాత్వావిచారయత్ ॥ బహు
 మాసంమాసమాత్రం పశుంవాపిదినత్రయం । ప్రత్యహంస్వాస్థితేగ్రామే గృ
 హేవామేశనంచరేత్ । జ్ఞాత్వాతదైవగ్రామస్థానైసర్వైశ్చహవాసినః॥ గ్రా
 మంగృహంతదాదగ్ధ్వా రాజైతంప్రత్యజేవయత్ ॥ రాజాసమ్యగ్విచార్యాధ
 దంఢయేత్పూర్వవత్ప్రమాత్ ॥ నిర్వాప్యోవిషయాద్రాజ్ఞాయావత్ప్రణాప
 ధారణం॥ తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతి నాన్యధాగతర సిహి ॥ దినత్రయేతుసంస
 గత్ గ్రామేవాస్వగృహేపివాత్మాశయిత్వాతలంభిత్తిం మృన్తయానిపరిత్య
 జేత్ । భాండాదీనీత్యధః॥ శ్లో॥ సర్వైశ్చేలంస్నాత్వాతు చక్రర్థాతార
 ముత్తమం॥ దశరాత్రేణసంసగత్ శోధయిత్వాగృహాదికాత్ ॥ తేనర్వేపూ
 ర్వవత్సామైత్యకురుక్కుచ్యుంషడబ్దకంమాసమాత్రేణసంసగత్ నివాసాత్
 శోధయేత్తదాస్నాత్వాతునిధివద్భక్త్యాతప్తకృచ్ఛ్రితంచరేత్ । వషమా
 త్రేణసంసగత్ సహశయ్యాసనాదిభిః॥ దగ్ధాగృహంశ్చనిశ్చేషాత్ తేనర్వే
 పతితాస్తతః॥ యదాశుద్ధిమభిస్సంతి తదాతేనిప్రపుంగవాః ॥ పతితస్యయథా
 ప్రోక్తం మునిభిస్సన్యవాదిభిః॥ తతః-తవ్యంతథాసర్వైర్నాన్యధాశుద్ధిమా
 ప్నయః॥ నాగరఖండే॥ శ్లో॥ యదాయదాద్విజోరాజక పంచబాణాతు
 రస్తదా॥ చండాల్లింయదిపాపాత్పారంతుకామోగృహంప్రజేత్ । తయాస
 హమదాకుర్యాత్సంసగంఘోకవిద్విషం॥ దినత్రయేసపాపీయాత్ కారీషవ
 ధమహాతిదశరాత్రంరంతుకామశ్చండాల్లింపాపరూపిణిం॥ స్వముష్కంసహ

సాచ్చిత్వాదక్షిణాండిశనున్వశాత్ । మృతశుద్ధిమవాప్నోతి న న్యధారఘ
నందన । తద్గర్భధారణేవిప్రోపపాదూర్ధ్వంసపాపధాక్ ॥ చండాలసదృశ
స్సాక్షాత్పత్యభిస్సహజజ్జతి ॥ యః శో ॥ అజ్ఞానాన్మఖజఃపూర్వంచండాలీతి
నసంస్తరక్ ॥ రమయామాసకామాతః పశ్చద్భాత్యాతుతతరధం । రేత
స్సైకాద్విజఃపూర్వం జ్ఞాత్వాచండాలచెష్టయా । సకలంస్నానమాసాద్య
విప్రోభ్యోజ్ఞాపయెన్ముదా ॥ తదనుజ్ఞామహాప్యగచాపాగ్రంవేగతోవ్రజేత్ ।
ప్రాతస్సాన్త్యాహుసమ త్రం శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । తస్యోపనయనం
ప్రోక్తం పటగర్భవిధానతః ॥ జ్ఞాత్వాద్విజస్తుచండాలీం సకృద్భేద్యదినముదా ।
ఘృతేనలిప్తదేహస్సక్ కారీషవధమహాతిదినత్రయంయదాగచ్ఛే ద్వీప్రే
ణాంరజ్జభిస్తదా । సర్వాంగంవేష్టయిత్వాచ రాజాతందాహయెన్ముదా ॥
మాసమాత్రంద్వీజోగచ్ఛేద్ద్రామేసంసృష్టిమాచరేత్ ॥ రాజాతన్మృషామా
చ్చిద్యనిధాయాధతదంజలౌ । ప్రేషయేద్దక్షిణామాశాం మృతశుద్ధిమవాప్న
యోత్ ॥ గ్రామస్రాఃపూర్వవదైహాదగ్ధాసర్వంహిపూర్వవత్ ॥ తద్గర్భధార
ణాద్విప్రోరంతు కామోజనంగమాం ॥ మాతృతపితృతశ్చైవ కులమేకౌత్తరం
శతం ॥ నరకేనిససెత్సాధో యావదాధూతపంస్తనం ॥ రాజాభృత్యైస్తమాసీ
యచిచార్కబహువాతకయా । శకటంతుసమారోప్య చండాలైరసిపాణిభిః ॥
తన్మాసంకణశ్చిత్వా ముదాతంభక్షయిక్పురే ॥ అటిత్వాఘోషయన్వాద్యం
పురద్వారేనిసజయేత్ । మృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి నదాహహానోదకకియా ॥
గౌతమః ॥ శ్లో ॥ విప్రాంగనాయదాదైవాద్రంతుకామ జనంగమం ॥ తన్యాఅ
పిప్రకతకవ్యం ప్రాయశ్చిత్తమిదంద్వీజైః ॥ క్షత్రియశ్చోరుజోగచ్ఛే ద్వీప్ర
సాధ్యధం ప్రకల్పయేత్ ॥ ద్వీజాంగనాయాశ్శంకాయాం దినమాసవత్సరగర్భ
ధారణాదికంచీచార్య రాజాకణానాసికేచ్ఛేదయిత్వావివాసయేత్ ॥ తస్యాన
వధః ॥ స్త్రీత్వాత్ ॥ తదాహజాబావీః ॥ శ్లో ॥ విప్రాంగనాయదారాజజ్జనై
శ్చండాలశంకినీ , తదాదినాదిగభాకంతం రాజాతాండండయెన్ముదా ॥ విచా
ర్యేతిశేషః ॥ శ్లో ॥ నాసాంకణోవాపయిత్వా నిర్వాసాగ్ధృష్టాద్భూహిః ॥
త్యాగవీవవరోరాజ్ఞానవధస్త్రీమసంమతః ॥ క్షత్రియవైశ్యాంగనానాం చం
డాలసంసకాచ్ఛేత్తం సమ్యగ్విచార్యవిప్రస్త్రీవన్నహి । కింతుకారీషవధవీవ ॥
తదాహమనుః ॥ శ్లో ॥ ద్వయోర్నారీయదాపాపాచండాలైర్యదశంకినీతదా
సమ్యగ్విచార్యాగ్ధ కారీషవధమాచరేత్ ॥ గర్భేగర్భంతదాచ్చిత్వా శిశుంతం

ఘనినిషీకేత్ | పూర్వవద్దాహయేత్పాపం న త్యాజ్యారాజవల్లభై రితి || తస్మిన్
గ్రామేరాజాభావే తంపాపిష్ఠంనిగతైర్బద్ధా రాజాంఃకంప్రాపయేయః ||
విప్రైఃప్రాజ్ఞా కతకవ్యానహింసాః || యజ్ఞోపవీతాదికంత్రుటిత్వాబహి

—*తుళుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*

మూర్ఘః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలీగమన ప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ
తుళుషీగమనప్రాయశ్చి తమాహ || దేవలిః || శ్లో || చండాలశ్చతుళుషగశ్చ
ద్వావేతాతుల్నపావినో | తదంగనాతధాజ్ఞేయా విప్రైఃపాపభయాతురైః ||
చండాలస్పర్శనరాజక సచలంస్నానమా చరేత్ | సంభాషణోద్వైరృహం
దశకనైభానుదశకనం || తచ్చాయాస్పశకనైచైవ పూర్వవత్సానమా చరే
త్ | తదుచ్చిషేనసంస్పృషః ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || శింఖాణికాయాం
లాలాయాం శ్లేష్మసంగేవిశేషతః | మృగ్మిశ్రతౌళయితౌతు తందేశంద్వితి
సంఖ్యయా | శింఖాణికాస్పశకనైమృదా ఏకవారంతౌళయేత్ | లాలాస్పశకనై
ద్వివారంశ్లేష్మస్పశకనై తవారం || వదనస్పశకనైమృద్భిరేక వింశత్యతౌళ
యితౌ దశగండుమైః పూతాత్మాతద్దినంగముపొవ్యపరేద్యుః పంచగవ్యం
వీత్యాశుద్ధిమాప్నోతి | అతొదూరతవన త్యాజ్యః తదేవాహమనుః || శ్లో || యుగం
యుగద్వయంచైవ త్రియుగంచచతుర్యుగం | చండాలపతితోదక్యా సూతికా
నామధఃక్రమాదితి || తవాహదేవలిః || శ్లో || శింఖాణికాయామేకామృల్లా
లాయాంశుద్వయంస్మృతం శ్లేష్మసంగత్రయ పోక్తం తద్దేశతౌళనక్రమః | ఆస్య
స్పశకమహత్ప్రాపం మృగ్మయాన్యేకవింశతః || తందేశంతౌళయితౌత్తైగం
దూపాక ద్వాదశాచరేత్ | ఉపోవ్యరజసిమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి || మా
రగంచేయః || శ్లో || తుళుషీయోద్విజోగచ్ఛే త్వంచదాణాతురస్సకృత్ |
అజ్ఞానాఞ్డాతోవాపి పూర్వవచ్ఛుద్ధిరీరితా || మనుగమి || శ్లో || జ్ఞాత్యాజ్ఞాత్వా
తుళుషీయోద్విజః కామాతురస్సకృత్ | గత్వాశుద్ధిమాపొత్తి చండాలీ
గమనద్విజఇతి || విప్రస్యతుళుషీగమనప్రాప్తై గ్రామస్యగృహాదినమౌళనై
సకృద్దినత్రయమాస సంవత్సరగర్భాద్విబాగ్య చండాలీగమనోక్తప్రాయశ్చి
త్తవత్సర్యం కృత్వా శుద్ధిమాపొత్తి నాన్యథా || తదాహ నారదః ||
శ్లో || పాపంప్రకాశయేద్ధిహిక్ పుణ్యంసమ్యగ్విగూహయేత్ | పాపంప్రకాశ
నాన్నష్టం తస్మాత్పాపంనగూహయేత్ || చండాలతుషారయోరీషద్భేదోనా
స్తి || తస్మాత్పురోక్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాపొత్తి || ఇతి హేమాద్రి

(౧౪) హేమాద్రా యోడశవిధచండాలీషు రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

—*యోడశవిధచండాలాః*—

విరచితే తుభుషీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యోడశవిధ చండాలస్త్రీగమనే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ రజకశ్చమకారశ్చనటోబురుడవీవచ॥ కైవర్తమేదభిల్లాశ్చ స్వర్ణకారశ్చసౌచికః॥ తక్షక స్త్రీలయంత్రచ సూనుశ్చక్రీతధాధ్వజీనాపితఃకారుకశ్చైవ యోడశైతేజనంగమాః ॥ గ్రామచండాలాభిత్వర్తం॥ తత్పత్న్యశ్చతభవపరిత్యాజ్యావిప్రైః॥ తేషాంయోడశవిధానాం పత్నీగమనే పృథక్పృథక్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ రజకీయవతీం గ్రామచండాలీంద్యుజ్జోరమేత్ । సకృదజ్ఞానతోరాజకజ్ఞా త్వాశుద్ధిమ

==రజకీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*==

ధావరేత్॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ రజకీంగ్రామచండాలీ మజ్జానాబ్ధ్యహ్నోరమేత్॥ పంచదాణాశురఃపశ్చాత్ప్రాయశ్చిత్తభవద్విద్యుజ్ఞః॥ లైంగ్లేశ్లో॥ ద్విజకామాతురోగ్రామచండాలీరజకాహ్వయాం । అజ్ఞానాన్రమయేత్ప్రసీప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ ఉభయోరేకమత్యానేత్తత్రచాండ్రంవిదుర్బుధాః । బలాత్తారేణద్వైగుణ్యగసప్యదావరణైస్సృతం॥ రేతస్సేకాత్పూర్వమేవప్రాజాహ్నివిశోధనం॥ మహారాజవిజయే॥ శ్లో॥ ఏకస్థితివసేవిప్రస్సృత్రజకనాయకాం॥ ద్వివారంబహువారంవా తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం॥ సైషాచేటీయదిభవేత్తదగ్ధంమనీభిస్సృతం॥ పక్షిప్రతాయదాసాశు తప్తకృచ్ఛశతంస్సృతం॥ నారదః॥ శ్లో॥ చేటీచైద్రజకీధూపపంచాశత్తప్తమీరితం । పక్షిప్రతాయదిభవేత్తప్తకృచ్ఛశతంవియః॥ త్రిదినంమాసమాత్రంచద్విజోగత్వాపవిత్రజాం॥ చాండాలాయత్రయంప్రీక్తందిన్త్రయగమద్విజైః॥ మాసేషటకంతుచాండాలాణాం వషాదూర్ధ్వంపఃత్యసౌ॥ వషాదూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తంరజకీగమనే వేదితశ్చం నాన్యధాశుద్ధోభవతి । ఏవంసర్వత్రయోడశచండాలస్త్రీగమనేషుయోజనీయముక్తమనుక్తంవా॥ సర్వత్రగర్భధాంజేకారీషవధవీవ । విప్రాంగనానాంరజకాదియోడశవిధ చండాలసంసర్గప్రాయశ్చిత్తం॥ గర్భేత్యాగఏవేతివర్వత్రసంబంధః॥ ఏవంతుత్రియవైశ్యయోద్ధి నాదిక్రమేణప్రాయశ్చిత్తంవేదితశ్చం॥ బ్రాహ్మణోమాసమాత్రంపర్వమాత్రం వారహౌరజకీంగత్వాగృహేమేళనంకుర్యాచ్ఛేత్తత్రనగృహదాహాదికం॥ పంతుకుడ్యస్యతాశనం మృన్మయానాంత్యాగవీవ॥ ఘృతోఽదంతాదీనామాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకారోఽభిహితః॥ తదాహమనుః॥ శ్లో॥ బ్రాహ్మణో

౧౦౬ హేమాద్రా చర్మకారస్త్రీ నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

మాసమాత్రంవా వర్షమాత్రమధాపివా | ద్విజోరహసిగత్వాతాంకుర్యాచ్చై
 ధృహమేళనంకు ధ్యేషుతౌళనంకృత్యామృన్మయానివిసర్జయేత్ | వషాదూ
 ర్ధ్వంతుతంత్యక్వా హ్యజ్ఞానాద్యదుదీరితం | గృహస్థాదేహశుద్ధ్యర్థంప్రాజా
 పత్యంవిశోధనం | కున్దురితిశేషః || వషాదూర్ధ్వంతతోజ్ఞాత్వా పృథక్పాం
 ద్రాయణంస్మృతం || పంచగవ్యేనశుద్ధాస్సుగ్రామస్తాయదిసంగతాః | గృ
 హేద్రవ్యాణియాసిహ తాన్యల్పానివిసజయేత్ | అధికమతదాశుద్ధివేనియ
 మ్యస్థలాంతరం | స్థలాంతరం | పాత్రాంతరమత్యర్థః | ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 రజకగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథచర్మకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 దేవలః || శ్లో || పూర్వోవయసారాజక విద్యాధనవిగర్వితః | ద్విజోయశ్చర్మ
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

కారస్య పత్నీంయదిగమేదిహ | సచండా సమో ఘాయాన్నాలపెత్తంకదా
 చన | సకృదజ్ఞానతోగత్వా మృత్వానరకమశ్నుతే | భారద్వాజః || శ్లో || చర్మ
 కారసతీరమ్యాం విద్యాధనమదాన్వితః | బ్రాహ్మణస్సకృదాగచ్ఛేత్సచండా
 లోభవేదిహ | మృత్వానరకమాప్నోతి కాలసూత్రంమహాభయం | విప్రేస్సహ
 నసంతిమైత్స్వజనైర్వాసరేశ్వరం || స్వగృహేగ్రామమధ్యేవావిప్రేస్సహసం
 వసేత్ || దేవస్వామి || శ్లో || చర్మకారస్త్రీయంగత్వా స్వాచారంసమమ
 త్సృజత్ | విప్రఃపాపరతర్హృత్వానరకానైకవింతతిం | గత్వాభువముపాగమ్య
 చర్మకారోభవేత్పునః | తస్యైవనిష్కరియంకథితాజనవల్లభాపకస్త్రికదివసే
 రాజన్మకవారంరమేతయః || తప్తకృచ్ఛ్యింవిశుద్ధ్యర్థం పరాకండినమాత్ర
 తః || దినత్రయేతుచాండ్రంస్యాత్తద్గ్నాసేత్రింశద్దాచరేత్ | వత్సరేపతితంవి
 ద్యాతుర్యోత్పతితవక్షదా || గచ్ఛేహినిష్కరిత్సాస్తి కారిషదహనాద్య
 తే | స్త్రీణాంబాపలజాతీనాం పూర్వవద్యోజనియం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 చమకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథనటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ |

—*నటినీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః || శ్లో || నటినీంబ్రాహ్మణాగత్వా పంచబాణాతుగస్సకృత్ | తస్యైవ
 పితరోయాంతి రేతఃకుండంమహాభయం || గారుడపురాణే || శ్లో || దేవాలయ
 రాజగృహే గృహేత్యాభృతిమాదరాత్ | మాసిమాసిదవషేచ జీవకన్యత్య
 తిసర్వదా || సోయంసంబుఇతిఖ్యాత స్సర్వధర్మబహిష్కృతః | తస్యసంబంధిని
 నారీ నటినీస్సృతాజనైః || దేవలః || శ్లో || కారాగృహేమాసమాత్రంసౌ

శ్రిగత్యాదినత్రయం॥ అబ్ధావావేశనంకృత్యా నాట్యంకృత్యాదివత్రయం॥
 భృతిమా నాయవిప్రోసా సద్యఃపాతిత్యమహాతి । తస్మాద్భృతిం పరి
 త్యజ్యవిప్రోవతయ తేనృతః । చాందాయణ ద్వయంకుర్యా త్పునస్సం
 సాగరశూర్వకం॥ విప్రోగత్యా ప్రమాదాద్వాజ్ఞాత్వావా బహువాప్సి
 కం॥ మారగం డేయః॥ శ్లో॥ నటిసింయోద్విజోగృహ్లాః సకృద్వాబహువారతః॥ కే
 శసంపపనంకృత్యాకు - యచ్చాందాణద్వయం । తస్యోపనయనంభూయఃపట
 గర్భవిధానతః । వహాదూర్ధ్వంతధారాజక పతితస్యాజ్ఞనేశ్వర॥ పతిత
 ప్రాయశ్చిత్తకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి॥ గర్భే త్యాగఏవ॥ విప్రాంగనానాం నట
 సంసర్గాదిసుభ వేషవ మేవ యోజనీయం॥ రాజాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమా
 ద్రివిరచితే నటిసిగమనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—బురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్—

దేవలః॥ శ్లో॥ బురడీంయోద్విజోగచ్ఛేత్సకృతాగమాతురఃషీతా॥ సఏవనరకంగ
 త్యాప్నోనజాతిమవాప్నుయాత్॥ నాగరఖండే॥ శ్లో॥ యేవైకటకుటీరస్థాభాషా
 వర్ణ విభేదినః॥ మద్యమాంసంనిషేధంతే బురడాస్తైసమీరితాః॥ తదంగనేయంబుర
 డీసర్వపాపాలయాసదా॥ తాంగత్యావిప్రవర్గ్యసానరకంయూతిదారుణం॥ ఏ
 కవారంద్వివారంవాదినత్రయమధాపివా॥ మాసంబుతుత్రయంవాపివత్సరంవా
 విశేషతః॥ యావకంత ప్రకృచ్ఛించప్రాజాపత్యంతధైవచ । వత్సరేపతితోభూ
 యాగ్గర్భేతద్వర్ణ వాన్భవేత్॥ విప్రస్త్వాగ్రీదీనాంపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం॥ పునరు
 పనయనంసర్వత్రఉక్తమనుక్తంవా బౌడశవిధచండాలస్త్రీగమనైకార్యం॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరచితేబురడీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథకైవర్తస్త్రీగమనప్రాయ

—*కైవర్తస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ కైవర్తస్త్ర్యసతీంవిప్రస్సకృద్గత్యావిచారయ॥
 మహాంసనరకంగత్యా తజ్జాతిభుభవేద్భువి॥ మారగం డేయః॥ శ్లో॥ కైవర్తో
 నరలోకేస్త్రికహీనజాతినముద్భవః॥ తదంగనాం ద్విజోగచ్ఛేత్పంచబాణాతుర
 రస్సకృత్॥ తస్యోపనయన భూయః పటగర్భవిధానతః । ప్రాయశ్చిత్తంత
 ధాహ్యుక్తం బురడీగమనోదితం॥ ఏకవారద్వివారదినత్రయాదికం విచార్యప్ర
 తిపదోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి । విప్రస్త్రీణాంతత్సంగమా
 దౌపూర్వవత్క్షత్రయాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కైవర్తస్త్రీగమ
 నప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథమేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మేద

౧౦౮ హేమాద్రామేదస్త్రీభిల్లస్వర్ణసౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*మేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

స్త్రీయంద్విజోః*స్తు బలాత్కారాద్రమేద్యది కాలకూటవిషంనామ నరకం
యాతిదారుణం॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వేణుకారసఖింకాత్వా ద్విజఃకామాతురస్స
కృత్ నరకంకాలకూటాఖ్యంయాతిపాపీసదాశ్వగ్॥ హఠారతే॥ శ్లో॥వైణ
వీంబ్రాహ్మణోద్భష్టాస్వసునస్తత్రనివేశ్యచ ॥ రంభికామోయదిభవేతస్తైవ
నరకస్థితిః॥తద్దోషపరిహారార్థం పూర్వవస్తునిచోదితం ఏకవార్ద్వివారాది
కమత్రాపివిచార్యపూర్వవత్పునస్సంసారాదికంసర్వంకుర్యాత్ ॥ప్రస్తాప్రి
దీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతిహేమాద్రామేదస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥అధభిల్ల

—*భిల్లస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవస్వామి॥ శ్లో॥ భిల్లపత్నీంతత్పుతాంవా
భగిసింహతరంతథా । సకృద్భచ్చేద్దివ్యజోయస్తసోపిచండాల్వద్యువి॥ నాగర
ఖండే॥ శ్లో॥ చండాలవత్పశుశ్చక్షుక్ ప్రవృత్తాంభావభేదతః॥ సభిల్లఇతివి
ఖ్యాతస్సగృహర్థబహిష్కృతః॥సార్థండేయః॥శ్లో॥చండాలచరుభిల్లానాంస్త్రీ
యస్త్యైతాస్సమఃక్షితా । నజాతుదర్శనయోగ్యా నసంభాష్యాంకదాచన
తదంగనారమేద్యస్తద్విజఃకామాతురస్సకృత్ ॥ తస్యాన్యనిష్క్రాంతిర్నాసి
చండాలగమనాద్యతే॥భిలపత్నీగమనచండాలగమనవత్ప్రాయశ్చిత్తం సర్వం
కుర్యాత్॥వత్సరంసంసరగేననిచారణీయంకారీషవధాదికం॥విప్రస్త్రీణాంత
త్పురుషసంగమపూర్వవత్క్షత్రియాదీనామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేభిల్ల
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధ స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

==*స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*==

దేవలి॥ శ్లో॥ స్వర్ణకారోమహాక్షద్రోహీ పారక్యంస్వర్ణమాహరత్॥ ప్ర
త్యహంజీవనంకుర్వత్వంచయత్వాబహూక్జనాత్॥తస్యైవరమతోనారీంబ
లాద్వాచార్యధర్మతః॥ఏకవారంద్వివారంవారివారంసూనమేవవా॥యావకం
చపరాకంచప్రాజాపత్యంతద్దేందవం॥యథాక్రమంయోజనీయందేహశుద్ధ్య
ర్థమాదరాత్॥తస్యోపనయనంఘాయోవహాంతతేతత్సమోభవేత్ । నతం
సంభాషయేత్వాపి పతితస్యాన్నసంసరయః॥విప్రాంగనాదీనాంపూర్వవత్॥
ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్వర్ణకారస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధసౌచిక

—*సౌచికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్-*—

స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ సౌచికోవస్తుసంధానీజనే

హేమాద్రో తక్షకమాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౯

భోభృతిముద్వహాః జీవంస్తయావస్త్రహరి సౌచికోయముదీరితః॥ తదంగ
నామహవాప కారిణీకనాశినీ॥ తాంగశ్చెద్వా హ్యణాయస్తు పంచబా
ణాతురస్సకృత్ । తస్యాగ్రావిమృతిర్నాస్తి సూచికారస్యజన్మనః॥ నారదః॥
శ్లో ॥ సూచికారస్యయఃపత్నిం ద్విజఃకామ తురస్సకృత్ । గచ్ఛేదితిశేషః॥
మహాంతంసరకంగత్వా హీనయోనిమజాయతేదిన్దినత్రయంమాంసంవర్షం
వాగర్చధారణాత్॥ యావకంచపరాకంచ తప్తమైందవమేవచ । యథాక్ర
మంప్రకుర్వీత పతితగర్భధారణే॥ పతితప్రాయశ్చిత్తమపనయనాదికంపూ
ర్వవత్॥ విప్రస్త్రీణాంక్షుత్రియాదీనామపిపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే-

—*తక్షకతిలయంత్రీణాం స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సౌచిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ తక్షకతిలయంత్రీణాం స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కుమారః॥ శ్లో । తక్షకౌదారుకర్ణాద తిలయంత్రీమహాఖిలః॥ తిలఘాతకభిత్కళః॥ శ్లో । తిలయంత్రీతిలద్రోహే దారుకోదారిఘాతుకః॥ సకర్ణాహకాభవేతాంతానసంభాష్యోకదాచన ॥ తావేతాగ్రామచండాలో దూరతస్తాపరిత్యజేత్ । తయోనితంబిహివాపాతాంరమేన్మృగజస్సకృత్॥ మహాపాపమవాప్యాశు భువిహీనేహజాయతే । తయోరస్యంగనాగామీకారీషవధమహాతి । తాచ్ఛిలికణినీనాతత్స్వభావభిత్కర్ణఃప్రసియతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో ॥ తయోర్యదారమేన్నూరిం బ్రాహ్మణఃకామపీడితః । అజ్ఞానాచ్ఛాపకోట్యాంతు స్నాత్వామాసేనశుద్ధ్యతిజ్ఞానాత్సకృద్ద్విజోగత్వా కారీషేణస్వయందమేత్॥ అథవాదేహశుద్ధ్యర్థం ద్వియంతంధేనుమాచరేత్ । దద్యాదిశ్యర్థః॥ శ్లో ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాశేంద్ర నశుద్ధిర్మునిభిస్తృతా ॥ ఆన్యథాచేదితిశేషః॥ విప్రాంగచారాంప్రమాదాద్గమనగర్భధారణేత్యాగవీవ । త్రియవిశాంతత్ స్త్రీగమనే పూర్వవద్వదితమ్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే

—*మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తక్షకలిఘాతక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ మాంసవిక్రయిక స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శేవలిః॥ శ్లో సూనోఃకరిగ్రహంగత్వా విప్రహివాపపరాయణః॥ కుంభీపాకేమహాక్షేరేవసత్యాచంద్రతారకం॥ వసుః॥ శ్లో ॥ మాంసవిక్రయిణిపత్నిం పుత్రీంవాభగినిమపి । స్నుహావాముఖజిహ్వపీరమేతాగ్రమాతురస్సకృత్ । సతస్యపునరావృత్తిః కుంభీపాకాద్భయంకరాత్॥ పునశ్చవముపాగమ్య జాయతేహీనజాతిఘ్నః । మరణండేయః॥ శ్లో ॥ సూనోర్నా

౧౧౦ హేమాద్రా కులాలమద్యకారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

రీంద్విజోగత్వా పాపీయాః పాపరూపిణీం॥ కుంభిపాకముపాగమ్య జాయ
తేభువిహీనపాణ్॥ ప్రాజాపత్యం మానమాత్రై చాండ్రం ప్రోక్తమృతుత్రయే॥
తతః పతితవజ్జైయస్సర్వధర్మబహిష్కృతః॥ అభ్యాసేదాహయేత్సవ్యక్తారి
షేణపుంపునః॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తి యాచ్యద్భవిధారణం॥ విప్రస్త్రీ
ణాం పూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రా విచిత్రే మాంసవిక్ర
యికస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*కులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దేవలః॥ శ్లో॥ కులాలకస్యయోనారీం విప్రకామాతురఃస్సకృత్॥ అంగీకార
తయారాజ్ఞ బలాత్కారేణ వాపునః॥ రమేద్దినం వాపతం వామాసంబుతు
మథాపివాతస్యాన్యానిష్కృతిర్నాస్తి పునస్సంసారకమణిః॥ మరీచిః॥
శ్లో॥ ఇష్టకాభువిభండాని కృత్వా యోదాహయేత్తుదా॥ సచండాంసమో
జ్జైయస్సర్వవణః బహిష్కృతః॥ తదంగనాతత్సమాస్యాద్దశనాత్పాపకా
రిణీదీనాం ద్విజౌరహణాగచ్ఛేత్సమహాపాతకీన్స్తృతః॥ తస్మై హేమనిష్కృతిర్వృ
ష్టా పూర్వవన్మునిభిఃస్సకృత్॥ మాంసవిక్రయవత్సరతారతమ్యేన ప్రాయశ్చి
త్తయోజనీయం॥ గర్భవత్సరాంతే చ పతితవత్ప్రాయశ్చిత్తమహతి॥ విప్రస్త్రీ
ణాం పూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి కులాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం॥

—*మద్యవిక్రయిణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ మద్యవిక్రయిణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ మద్యవి
క్రయిణోగత్వా వారిం గ్రామేవనాంతరే॥ ద్విజః పాపమవాప్నోతి త్రిషుజన్మ
సుసంగతః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ యోద్విజోద్విజినోదారాగృహ్నియాత్కా
మపీడితః॥ నతస్య పుంసావృత్తి ర్యమలోకాత్కదాచన॥ నారదః॥ శ్లో॥ ప్రత్య
హం మద్యవిక్రేతా మాంసర్యాపిమహము॥ శిష్యయోనిష్కృతిర్నాస్తి ఛువి
చండాంజన్మతః॥ తస్మాత్సంసారచక్రమాయః ప్రాజాపత్యం దినత్రయే॥ మాసే
చాండ్రమృతౌ తద్వద్విగ్రహం చ సముచ్యతే॥ అతః పరం వర్ధిస్సన్యతాగ్రి
షదహనాద్యతైఅశక్తోగోసహస్రం వా చక్షమాత్రంచరేచ్ఛధః॥ విప్రస్త్రీ
ణాం పూర్వవత్ క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమాద్రా విచిత్రే మద్యవిక్రయి

—*కారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ణస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కారుకనాపితస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ
దేవలః॥ శ్లో॥ కారుకస్యస్త్రీయంగత్వా నాపితస్యద్విజాధమః॥ కామా

తురోమహాపాపీ నపునన్భవిజాయతే ॥ నాపితఃక్షౌరకః ॥ కారుకస్త్య
యఃపిండకారి ॥ జానాళిః ॥ శ్లో ॥ తయోర్విప్రస్సతీందృష్ట్వా గ్రామేవాస్వగృ
హేపివాఽయభేతాగ్రమాతురఃపశ్యాద్దేహశుద్ధింసమాచరేత్ ॥ మార్గంజేయః ॥
శ్లో ॥ క్షౌరకస్యద్విజోగచ్ఛతాగ్రుకస్యప్రియాంయదాతదాపతతిదుష్టాత్కా
వతస్యపునరుద్భవః ॥ తస్యఽహవిశుద్ధ్యథకంప్రాయశ్చిత్తముదీరితం ॥ పరాకం
యావకంచైవతప్తంచాండ్రమనంతరం ॥ ఏకదినత్రిదినమాససంవత్సరకమేణ
యోజనీయం ॥ అతఃపిథ్యంపతతప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆభీరస్త్రీగమనప్రాయ
శ్చిత్తమేవవేదితవ్యం ॥ విప్రస్త్రిణామపిపూర్వవత్ ॥ త్మత్రియాదీనామపి ॥
ఇతి హేమాద్రా విరచితే నాపీతకారుకస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ

—*బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ పరాథకంకాశి
కాయాయా దతాగ్నికీకసానుగః తవీతేబ్రహ్మచండాలావాత్కాత్రేణాపి
నార్చయేత్ ॥ తత్రకాశికాయాం స్వకృతపుణ్యరాశిం దాస్యామితిభృతకంగృ
హీత్వాయఃకాశీంగతః పరాథకంసకాశికాయాయా ॥ అహమేతస్యకుగుప
స్యాగ్నిదాహాదికంకరిష్యామితి మూల్యంగృహీత్వా కృతవాన్స్సదత్తాగ్నిః ॥
కీకసాస్యస్త్రీనిపరకీయాని అహంధృత్వాగంగాంభసిస్తాపయిష్యామితిపూర్వవ
ద్ధనంగృహీత్వాయఃకరోతిసకీకసానుగః ॥ తదాహమనుః ॥ శ్లో ॥ కీకసానిద్వి
జోధృత్వా పరకీయానిపాధివ ॥ ఏకప్రస్తానమాత్రేణ సంబండాలసమో
భవేత్ ॥ పేతకృత్యంమహంకుర్యామేతస్యాద్యమశేషతః ॥ ఇతియఃకురుతేబుద్ధిం
సంబండాలఇతిరితః ॥ పరాథకంమూల్యమాదాయ కాశీయాత్రామహంతవ ॥
ఇతియోమనసిస్తాప్యాసచండాలత్వమహాతతి ॥ ఏతేషామేకతఃపత్నీం ద్విజో
యస్సంగహేద్ధృతవత్ ॥ ఏకరాత్రంత్రారాత్రంవా మాసంసంవత్సరంచవా ॥
యభత్తామాతురస్సద్యస్తస్యనిషక్యతిరీతా ॥ చండాలగమనేరాజన్మిషక్య
తికథితోత్తమః ॥ సైవాత్రాపిప్రయోక్తవ్యా కారీషవధవజీవతం ॥ పున
స్సంసారవిధినా కతఃవ్యంకమఃతస్యవై ॥ విప్రస్త్రీణాంబ్రహ్మచండాల
సంసర్గప్రాప్తౌవిప్రస్యాళం ॥ గర్భేత్యాగవీవ ॥ త్మత్రియాదీనాంపూ
ర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రావిరచితే బ్రహ్మచండాలస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ రజస్వలాగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ రాజ్ఞపుష్పవతీం

భార్యం ద్విజః కాశాతురోయభేత్ ॥ మహంతం నరకంగత్వా రక్త
 ప్రావిగుదోభవేత్ ॥ మారగంచేయః ॥ శ్లో ॥ విప్రోరజస్వలాంపత్నిం గచ్ఛే
 త్కా-మాతురస్సకృత్ ॥ మేహవాక్ భవితారాజక్ రక్తప్రావీభవేద్భువి ॥ గాల
 వః ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రఃపంచబాణార్థాయభవత్సీంరజస్వలాం ॥ సతస్యపునరా
 వృత్తిర్యమలోకాద్భయంకరాత్ ॥ ప్రథమేహనియోగచ్ఛే చ్చుండాలీగమనైచ
 యత్ ॥ తత్రతృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి హ్యన్యథాదోషభాగ్భవేత్ ॥ ద్వితీయేహని
 బ్రహ్మశ్రీమ్ గమనేయదుదాహృతం ॥ తదత్రాపినియోక్త్యంనాన్యథాశుద్ధిమా
 ప్నయ్యాత్ ॥ శృతీయెరజకిసంగైపా శుశ్చిత్తంతదత్రవై ॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి
 ఇహలోకేపరత్రచ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ శ్లో ॥ ప్రథమేహనిచండాలీ ద్వితీయే బ్రహ్మ
 ఘాతినీశృతీయెరజకిప్రోక్తా చతురైహనిశుద్ధ్యతి ॥ దినత్రయేపిగమనే తత్రస్త్రి
 గమనైయద్యత్వాపమదీరితం ॥ తత్రప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥
 పునస్సంసారశ్చ ॥ విప్రస్త్రీశ్రాంరజస్వలానాం పురుషసంసరే ॥ విప్రస్యా
 ధేంప్రాచయశ్చిత్తంక్షిత్రయాదీనాంపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రా రజస్వ
 లాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥

—విధవాగమనప్రాచయశ్చిత్తమ్-॥—

శ్లో ॥ బ్రాహ్మణామదలోభేన విప్రవాంవిప్రసందనిం ॥ యభేతామాతురఃప
 శ్చాష్టాత్వాసాపతివజ్జితా ॥ ఇతిమత్వానశ్చేద్ధింధమాదనంపర్వతోత్తమం ॥
 తత్రచాపాగ్రమాసాద్య ప్రాతస్సామియాద్దిశెదిశే ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధి
 స్సాన్యన్నాన్నధాశుద్ధిరీతా ॥ మారగంచేయః ॥ శ్లో ॥ పూర్వజోవిధవాంవిప్ర
 నందినీం విషయాతురః ॥ అజ్ఞాన తస్యకదాగమ్య పశ్చాత్తాపపరాయణః ॥ యదీ
 చ్చైదాత్మనశ్శుద్ధిం చాపాగ్రేన్నమాచరేత్ ॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం ॥ పరా
 శరః ॥ శ్లో ॥ జ్ఞాత్వావిప్రస్సకృత్త్వావిధవాంకామపీడితః ॥ తస్యాన్యనిష్కృతి
 ర్నాస్తి కారీషదహనాదృతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో ॥ ఉభయోర్భదిసస్మత్స్యా
 ద్విజఃపాపమసంస్మరే ॥ యభేత్పశ్చాద్దుద్ధికామోమృతః ॥ కారీషపహ్ని
 నా ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్ర అథవా భూపతిక్రమాత్ ॥ త్రివారంత్కం
 పరిక్రమ్య పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాద్దుద్ధిమాప్నో
 తిపార్వికీం ॥ ఎతద్గర్భధారణవిషయం ॥ శివరహస్యే ॥ శ్లో ॥ యోవిప్రవిధవాం
 సాధ్వీం గచ్ఛేదాగర్భధారణాత్ ॥ సచండాలసమోజ్ఞైయస్తస్యాస్త్యాగోవిధీ
 యతే ॥ గర్భధారణేపతితప్రాచయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ గర్భధారణ

విషయేవిశేషమాహ॥ నాగరఖండే ॥ శ్లో॥ వణాత్రయాద్వావిధవా సవ
ణాద్యదిగర్భిణీ । విదైస్తస్యాఃపరిత్యాగః కారోధమపరామర్శేతద్ద
శేనై మహాపాపమవాప్నోతీహ పూర్వజః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥వర్ణ
త్రయాత్సవణాద్వావిధవాగర్భిణీయది । తస్యాదశకనమాత్రేణ బ్రహ్మహ
త్యామవాప్నుయాత్ ॥ అతస్త్యాగోమునిశ్రేష్ఠాఅన్యధాకింప్రయోజనం । గర్భే
త్యాగోవిధేయత ఇతి మనువచనం సర్వత్రానుసంధేయం ॥ విధవాయావిప్ర
స్యాధంప్రాయశ్చిత్తం॥ ఉత్రియవైశ్యపురుషగమనై ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం ।
ఉత్రియాదీనాం విప్రప్రాయశ్చిత్తాద్విగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే విధ
వాగమనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధవేశ్యాగమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥

—*వేశ్యాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం యభేదేకదినంముదా । నతస్యనిత్యపుణ్యాని
తిష్ఠంత్యత్రనసంశయః॥సాగందే॥శ్లో॥ద్విజఃకామాతురోవేశ్యాం నిత్యంయది
యభేద్దువితస్యనిత్యవిధిర్నష్టస్సద్గవీవనసంశయః ॥ నిత్యకమపరిత్యాగా
త్పతితస్యాన్నసంశయః । యదీచ్ఛేచ్ఛద్ధిమతులాం పడబ్దంకృచ్ఛమాచరే
త్ ॥ పునస్సంసాగరమత్రైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ । ఉత్రియాదీనామే
వమేవ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే వేశ్యాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధ దాసీ
గమనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ దాసీంద్విజాయదాగచ్ఛే తస్వధ

—*దాసీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మంనావలోకయత్ । మహాపాపమవాప్నోతి మహాహనిశ్చజాయతే ॥ మా
రగందేయః॥ శ్లో॥ దాసీమానధవంహంతి వేశ్యాహంతితపోయశః । విధవా
యుశ్చీయంహంతి సర్వంహంతిపరాంగవా ॥ అశోదాసీనగంతవ్యా కమ
ణామనసాగిరా । ఏకస్మిన్నహియోదాసీం యభేతాగమాతురస్సకృత్ ॥
యావకంతత్రకతవ్యం పరాకంతుదినత్రయే । ప్రాజాపత్యంతథామాసే
వషేణాంధ్రంపుత్రకృత్ ॥ అతఃపరంసమాప్నోతి చండాలశ్శ్వంవిగహే
తం॥ సంవతః॥ శ్లో॥శూద్రాన్నంశూద్రసంపరగం మాసషేకనిరంతరం ।
ఇహజన్మనిశూద్రత్వం చండాలఃకోటిజన్మసు॥ షషాత్పరంతితప్రాయశ్చి
త్తం కృత్వాదాసీగమనపాపాత్పూతోభవతి॥ సనస్సంసాగరచ్చ॥ ఇతి హే
మాద్రివిరచితే దాసీగమనప్రాయశ్చిత్తం॥ అధ పాపంశుపతితశూద్రస్త్రిగమ
నప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ బౌద్ధపాపంశుపతితశూద్రస్త్రిణాం

౧౧౪) హేమాద్రోపాషండపతితమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*పాషండపతితశూద్రస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సకృద్ద్విజుగ్రతింకృత్వాదినాభ్యాసే చాంద్రాయణమధాచరేత్ ॥ దినత్రయే
యావకంచ తప్తంమాసేప్రకల్పితం । వషాదూర్ధ్వంనసంభాష్యః పతితస్స
ర్వకమను ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ పాషండబౌద్ధపతితశూద్రాణాంస్త్రీ
ర్యభేద్ద్విజుః । దినత్రయేయావకంస్యా త్తప్తంమాసేప్రకీర్తితం ॥ షడ్మాసే
చాంద్రమిత్యేవ వషేపతితసద్విజుః । పతితప్రాయశ్చిత్తంవషాదూర్ధ్వంకృ
త్వానుగ్రహ్యతి ॥ గర్భేపుత్రజననెవాతస్యపరిత్యాగవీవ ॥ తదేవాహమనుః ॥
శ్లో ॥ ఏతస్మాంస్త్రీషుయోవిప్రో రమయత్ప్రత్యహంఖలః । గర్భేవాపుత్రజననె
బహిషాగరోవిధీయతే ॥ యదీశ్చత్పుత్రవాత్సల్యా ప్పుతానరకమశ్నుతే । సం
సంగాత్తస్యరాజేంద్రపాతిత్వంభవతిధ్రువం ॥ పాపకృన్నభవేత్పుత్రస్సశ
త్రురితికీర్తితః । తస్మాదేనంపరిత్యజ్య పితాసుఖపరాయణః ॥ తథాచశ్రుతిః ॥
శ్లో ॥ సశూద్రయోనిసంఘస్మై రేతసానించ తెపితౄణాం పితృద్రోహీతి । అత
శ్శూద్రస్త్రీషు పుత్రముత్పాదయత్పుత్రస్త్యాజ్యయేవ ॥ బౌరసందోషకారి
ణ్యంశ్శబేదివచనాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే పాషండబౌద్ధపతితశూద్ర
స్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ మద్యపస్త్రీగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*మద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజుఃకామాతురస్సకృత్ । యభేద్య
దీహపాపాత్తా చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః ॥ శ్లో ॥ ద్విజుఃకా
మాతురోగచ్ఛేత్ స్త్రీయంమద్యపరాయణాం । మహంతలనరకంగత్వా చం
డాశత్వంభజేదహ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ మద్యపానరతాంనారీం ద్విజుః
కామాతురయభేత్ । అనుభూయాథనరకం చండాలత్వమవాప్నుయాత్ ॥
షడబ్దంమాసమాత్రేతు షడ్మాసేచాంద్రభక్షణం వత్సరేపతితోభూయాచ్ఛ
రేత్పతితపక్రూతిం ॥ తస్మైపనయనంభూయః పంచగవ్యమలంపరం । విప్ర
స్త్రీణాంమద్యపపురుషసంసగే విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం । త్రిత్రయాచీనాంపూ
ర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేమద్యపస్త్రీగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథఋతు
కాలపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ ఋతుస్నాతాంతు

—*ఋతుకాలపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యోభార్యాం స్వస్థస్సన్మోషగచ్ఛతి । భూణహత్యామవాప్నోతి నరకంచాధి
గచ్ఛతి ॥ ఋతుకాలవ్యతిక్రమే హేతుమాహ ॥ శ్లో ॥ వ్రతశ్రాద్ధాదికాలేషు

హేమాద్రా కన్యకాగమన కన్యామూషణప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౦౫

పంచపర్వసుచద్విజఃభార్యామృతుమతీంస్నాతాం యోగచ్ఛేత్సతుపాపభా
 క్ ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ ఋతుకాలేనమాయాతే శ్రాద్ధకాలఉపస్థితేవ్రతకాలే
 తథారాజ స్తుభయంనపరిత్యజేత్ ॥ తయోద్వేద్యోర్బలీయాన్ సశ్రాద్ధ
 కాలోమహాత్తరః ॥ ఋతోడికానినిసంత్యేన శ్రాద్ధాదిషునసంతిహి ॥
 అత శ్రాద్ధాదికాలశ్చ నత్యాజ్యోవిప్రపుంగవైః ॥ శ్రాద్ధవ్రతపరిత్యాగే
 దోషబాహుళ్యా తాగలస్యా సంభవాచ్చ శ్రాద్ధాదికాలోబలవాక్ ॥
 ఋతుకాలస్యమోషశదినిసంతి ॥ రోగాదిరహితోభతాః పుత్రకామీన
 మదినేషు శ్రాద్ధ వతాదిరహితేషు సంసగంకుర్యాత్ ॥ తదేవాహ ॥ కా
 త్యాయనః॥ శ్లో॥ ఋతుస్నాతాంద్విజోభార్యాం వ్రతశ్రాద్ధపివజ్జతే స్వ
 యంచరోగరహితో యభేత్సంతానకామ్యయా ॥ అన్యథాదోషమాప్నోతి
 ప్రాయశ్చిత్తమిహాహుతి ॥ మహారాజవిజయో శ్లో॥ అస్మి త్తతయావిప్రః
 పన్నమృతుమతీంత్యజః ॥ ధూణిమాత్యామవాప్నోతి ప్రాజాపత్యసమాచ
 రేత్ ॥ నిమిత్తైఃపూర్వోక్తైర్విధానా ఋతుమతీంభార్యాంసంత్యజః విప్రప్రా
 జాపత్యంకృత్వాదోషమక్రోభవేత్ ॥ బృహత్పరాశరః॥ శ్లో॥ ఋతేనగచ్ఛే
 ద్యోభార్యాంసోపికృచ్ఛాధకమాచరేదితి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఋతుకా
 లవత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకాగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥

==కన్యకాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.ః==

శ్లో॥ అప్రాధానకన్యకాంవిప్రీయభేతాగమాతురోన్వహం ॥ తస్యైవనరకే
 వాసః కానినస్సృతిద్రుద్భవః॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ అసంస్కృతాం
 పుష్పహీనాం కన్యకాంయోద్వజాధమః ॥ రంతుమిచ్ఛతిపాపాన్ సరికింయా
 తిదారుణం ॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ ముఖజోముఖజాజ్ఞాతాం కన్యామస్సంపరిగ్రహే
 త్ ॥ సప్తవసరకస్త్రాయాయావదాభూతసంప్లవం ॥ ప్రాజాపత్యంతదామాసేవ
 షేచాండ్రంప్రకల్పితం ॥ అతఃపరమశుద్ధస్సృగ్మత్సూరీతభాండవత్ ॥
 వద్వాదీగర్ధ్వంపతిప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతివిప్రస్తుతః ॥ యవై
 శ్యకన్యాసంసగః పూర్వోక్తప్రాయశ్చిత్తం పాదహీనంకృత్వాశుద్ధ్యతి ॥
 శూద్రకన్యాగమనేపూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కన్యకాగమనప్రాయ

—కన్యామూషణప్రాయశ్చిత్తమ్ ః—

శ్చిత్తమ్ ॥ అథ కన్యకామూషణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ద్విజో
 యోదక్షిణాంకన్యాం సభామధ్యేనినిదయేత్ ॥ సప్తవసాశ్చకర్మస్యాన్యై

౧౧౬ హేమాద్రా పుంసిమైధున ఖరోష్ట్రాదిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్వానరకమన్నతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోదక్షిణాంకన్యాం వినిందయతి
సర్వదా॥ సగత్వానరకంఘారం భువిభూయాన్మృతప్రజః॥ కన్యాయాషణం
తుమధ్యమానామికాభ్యాంయోనిప్రవేశంకృత్వాశోధనం॥ తదాహజాబాలిః॥
శ్లో॥ మధ్యమానామికాభ్యాంహి కన్యాయాత్రప్రవేశనైకుర్యాత్ప్రవేశనంవి
ప్రస్తత్రాన్యాదూషణంవిదుః॥ నవివాహ్యద్విజైస్సాతు యోనిదేశవిశోధనా
త్॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకుర్యా త్రాన్యాదూషణదోషభాక్ ॥ చాంద్రాయణ
త్రయంకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీ॥ అదక్షిణాదూషణేష్యవం॥ ఇతిహే
మాద్రావిరిచితే కన్యాయాషణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ పుంసిమైధునప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోపురుషంగచ్ఛే త్వంబాణాతురిఃఖలిః॥

—*పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్వదారేషుముఖేవాసి యభేత్పాపపరాయణః ॥ తస్యవీర్యంక్షురత్యాశు మృ
తోనరకమన్నతే ॥ మార్గంండేయః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోపుంసంసగం స్వదా
రేషురితిముఖే ॥ కుర్యాద్దహపాపాత్తా తదైతఃక్లిబతామగాత్ ॥
యమలోకముపాగమ్య తత్రవాసస్సదాభవేత్ ॥ తస్యాన్యానిషక్రూత్రిస్తా
పునస్సంసారణంవినా॥ నారదః॥ శ్లో॥ స్వదారేషుముఖేరాజకౌ యభేద్యః
పురుషంద్విజః॥ తస్యవీర్యంక్షుయంయతి సవై నరకమన్నతే ॥ పశ్చాత్తాపమ
వాప్యాభయదీచ్ఛేచ్ఛుద్ధిమాత్తనః ॥ ఏకస్త్రిక్షదివసేత్తం మునేచాంద్రంస
మాచరేత్॥ అబ్ధాత్పరంమునిశ్చేష్ట పడబంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ తస్మాదపనయనం
భూయః పటగభావిధానతః॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాత్పూతోభవతిసర్వదా॥
ఇతి హేమాద్రావిరిచితే పుంసిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ ఖరోష్ట్రాదిమై

—*ఖరోష్ట్రాదిమైధునప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ధునప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఖరముష్కంబ బడబాంవిప్రోయది
మదాంధవాక్ ॥ యభేద్యభూపాపాత్తా రౌరవం నరకంప్రవేశేత్ ॥ వసిష్ఠః॥
శ్లో॥ ఒడబాంఖరముష్కంబ విప్రోకామాతురస్సకృత్ ॥ యభేల్లజ్ఞాంవి
హయాశు సవై నరకమన్నతే ॥ జాబాలిః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్కంబ బడ
బాంయభేద్విప్రోమదాతురిః ॥ రౌరవంనరకంయతి యావదాభూతసంస్థ
వం॥ తస్యదోషవినాశార్థం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ ఖలేచాంద్రంతథోష్ఠైచ
పరాకంబడబాగమే ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి పునస్సంసారపూర్వకం॥ పంచ
గవ్యంపిబేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధాభవతీనిశ్చయఇతి॥ త్రిత్రియవైశ్యయోర్విప్రోక్తద్విగు

హేమాద్రావత్యమహిష్యాదిగమనరేతోస్సర్గఅవకీర్ణప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౧౭

అంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఖరోష్ట్రబడబాసంసర్గ
 =*వత్యమహిషీబస్తాజాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథవత్యమహిషీబస్తాజాదిగమన ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
 దేవళిః॥ శ్లో॥ బస్తాంవామహిషీంవస్సమజమేతాదికంశువా॥ యభేద్ధివజౌమ
 హాపాపీ సద్యోపతితుమహాఽతి॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ బస్తంమేషంతధావత్సం
 మహిషీంమదనాతురః॥ విప్రోయదిరమేత్సోపి యమలోకమవాప్నుయాత్ ॥
 నాగరఖండే॥ శ్లో॥ వస్సంమేషంతధాబస్తం మహిషీంముఖసంభవః॥ య
 భేతాగమాతురఃపాపీ మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తస్యదేహ విశుద్ధ్యర్థం
 ప్రాజాపత్యముదీరితం॥ వల్సేబస్తేతధామేష తప్తకృచ్ఛంవిశోధనం॥
 మహిష్యాంచపారిశ్రాంచ ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ ॥ పునస్సంసార
 మత్రైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చాదభ్యాసే
 చాండ్రముచ్యతే॥ ట్రితీయ వైశ్యయోరేతద్ధివగుణం॥ ఇతి హేమాద్రి
 విరచితే వత్యబస్తమహిష్యాదిగమనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ కటాదౌ రేతోత్స
 గప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥ ఆయోనాచవియోనాచ

—*రేతోత్సగప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పశుయోనాచభారత॥సమత్సృజంతియేశుక్లం తేవైనీరయ గమినః॥ ఆయో
 నీర్వస్త్రాద్రి॥ వియోనిఃకాకాదిఃపశుగోఽవత్యాదిః॥ నారదః॥ శ్లో॥ కటా
 దౌపశుపత్యౌదౌ జలేవాపహ్నిమధ్యతః॥విషంకామాతురఃపాపీరేతోత్సర్గం
 యదాచరేత్॥తదాయమపురంగత్వా తప్తత్యాచండ్రతారకం॥ మనుః॥ శ్లో॥
 పశుపక్షిజలేమాగౌ కటేవాచీజముత్సృజత్॥ సగచ్ఛేన్నరకంఘోరంపున
 రావృత్తిదులకభం॥పరేద్యుర్వాతదానింవా సచేలంస్నానమాచరేత్॥ జపే
 త్యహస్రంగాయత్రీం తతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ నాన్యధాశుద్ధిరస్తీహతస్య
 పాపాపసుత్తయోగ్యహస్తంకామతఃకుర్యాదైతసస్థలంభువి॥ సహస్రంతు
 జపేదెవ్యాః ప్రాణాయామైస్త్రైభిస్సహేతి॥ట్రితీయవైశ్యయోర్విప్రప్రాయ
 శ్చిత్తాద్ధివగుణం॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కటాదౌ రేతోత్సగప్రాయశ్చి
 త్తమ్॥ అధావకీణేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవళిః॥ శ్లో॥ ఆశ్రమాణాంపురో

=*అవకీణేప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

వతీ॥ బ్రహ్మచారిహృదైవతః॥రేతోత్సగం॥ యదాకుర్యాత్సప్తమైవాముష్టి
 మైధునై॥అవకీణేనవిశ్లేయ స్సర్వధర్మబహిష్కృతః॥మహాపాపచవాబోష్టి

జపఃకురతీతత్త చాత్ || మారగండేయః || శ్లో || ఉపనాయదినాద్యణే బ్ర
హ్మచర్యపరాచరాః | ప్రమాదాదుతహాధా ద్వానుభేన్నారీమకల్మషాం ||
అవతీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వధమఃబహిష్కృతః || గాలవః || శ్లో || అమాంజీబం
ధనాద్రాజః బ్రహ్మచర్యమకల్మషః | చరణే హనుస్సంగద్యోనారేతస్స
మత్స్యజేత్ || అవతీణే సవిజ్ఞేయ స్సర్వదాతంబరిత్యజేత్ | తస్య డేహః శుద్ధ్య
ర్థం పరాకంకృచ్ఛమీరితం || ఇష్ట్యాగాదః భూమాలభ్య శుద్ధిమాప్నోతి పార్వ
కీంపునస్సంసారపూతాత్మా పంచగవ్యంపీతే త్తతః || ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి
బ్రహ్మచారీనచాన్యథా || ఇతి హేమాద్రావవతీణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ అధమి
థ్యోదితప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || యోవిప్రస్సాధువృత్తేషు పుణ్య

—*మిథ్యోదితప్రాయశ్చిత్తమ్*—

వత్సుద్వీజేష్విహామిథ్యారోపామహాదోయో హ్యస్తీతిప్రపదెస్సృషా | సమి
ధ్యావాదవాల్లోకే సర్వధమఃబహిష్కృతః || మహాభారతే || శ్లో || సాధు
వృత్తేషువిప్రేషుయోవిప్రమిథ్యయావదత్ || సైమంవావ్యభిచారోవాహత్యా
భ్యాన్యస్తీనర్వదా | ఇతియోవదతేసాధూంత్సమిథ్యోదితవాత్ ద్విజః || దేవకార్కే
షుపిత్యేషు హ్యనన్తోమిథ్యయావదత్ || మారగండేయః || శ్లో || పాపిహంపా
పగణనాంనవదదైక్ దాచన | అస్తీత్వేతుల్యపాపీన్యాన్నిర్యాత్యేద్విగుణం
భవేత్ || మరీచిః || శ్లో || మిథ్యయాసాధువృత్తేషు దోషారోపిగుణేష్వపిపే
షుకలుషంవాచావదత్ | గ్రామేనభాస్తతే || సవీచనరకంగత్వా శ్వానయోనిషు
జాయతే | తస్మాదోషవిశాశాయ ప్రాయశ్చిత్తంమహత్తరం || విప్రేషుతప్తకృ
చ్ఛింస్యాదంగనాస్విహాకాయికం | బాలవృద్ధాతురేష్వేషువదత్ పారాకమా
చరేత్ | ఉక్రియాదిషుసర్వేషు ప్రాజాపత్యమదీరితం || నమిథ్యాభాషణంకు
ర్యాద్దోషారోపంపరిత్యజేత్ || ఇతి హేమాద్రావిచితే మిథ్యోదితప్రాయశ్చి
త్తమ్ || అధాభిశ స్తప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పూర్వవస్తిందయెల్లాక

—*అభిశ స్తప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మభిశ స్తస్సఉద్భవే | అయోగ్యోహవ్యక్తవ్యేషు నిందితస్సర్వదాజనైః || నాన్య
కీణే సమోమృత్యురిహలోకేపరచ | అస్తివానాస్తివాదోహ్యాయశః పరి
వతతే || తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ | అభిశ స్తోమహా
దోషాన్మృత్యుతేనాత్రసంశయః || గాలవః || శ్లో || మిథ్యయాపాపయాబద్ధోహ్యభి
శరస్త్రఇతిరితః | పాపమస్తి నవాలోకే వాతాన్సర్వప్రగణ్యతే | తద్దోషపరిహః

ర్థం ప్రాజాపత్యద్వయంచ రేత్ | తతశ్శుద్ధాభవత్యేవ మిథ్యా త్వేవిప్రపుంగవః ||
 సదోదోవిద్యతేయత్ర తత్రశాంతింసమాచరేత్ | అన్యధాదోషమాప్నోతి
 తస్య సాపస్యగూహనాత్ || మిథ్యా త్వేప్రాజాపత్యద్వయంవిశోధనం | అస్తి
 త్వేప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిహింసాశ్చ || విప్రస్త్రీ
 తాం విప్రప్రాయశ్చిత్తార్థం || ఇతి హేమ ద్రివిరచితే అభిశ సప్రాయశ్చ
 త్తమ్ || అథకు గ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || కుగ్రా

—*కుగ్రామవాసినః ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మవాసినాం పుంసాం ద్వాచనధౌ ప్రతీతితా | అపూర్వస్యాగమోనాస్తిపూ
 ర్వవిద్యావినశ్యతి || కుగ్రామలక్షణమాహ || మరీచిః || శ్లో || శ్రోత్రియశ్చత
 టాకాదితృణంపర్లంతధేంధనం | బాంధవాన్స్వకలీనాశ్చవిద్వాన్వైద్యోమహా
 ధనీ || నసంతియత్రగ్రామేచ సకుగ్రామఇతీరితః || అపిచ || యత్రవిద్యాగమో
 నాస్తి యత్రనాస్తిసనాగమః | యత్రపుణ్యాగమోనాస్తిసతత్రదివసంవసేత్ ||
 తత్రగ్రామేద్విజోయస్తు హవ్యకవ్యపరాఙ్ముఖిః | ఏకస్మిన్దివసేత్తిష్ఠే నృహా
 వాపమవాప్నూయాత్ | తస్మైస్థానిపగ్రాతిద్యుష్టా వషేచాంద్రాయణత్ర
 తం | మాసేపరాకంషణ్ణాసే ప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ || తస్మాదముంపరి
 త్యజ్య బంధుమధ్యేవసేత్సదా || ఇతి హేమ ద్రివిరచితే కుగ్రామవాసినః ప్రా
 యశ్చిత్తమ్ || అథ కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || నటశ్చ

—*కుత్సితసేవాప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

గాయకశ్చైవ శూద్రోదుజ్జనఏవచ | పిశునశ్చఖిలశ్చైవ మద్యపోదుజ్జనస్త
 ధా | నైయాచకితవశ్చైవ తపితేదుజ్జనాన్ముతాః || ఏతేషాంయో ద్విజసే
 వాం ప్రత్యహంసముపాచరేత్ | తస్యాన్యాః పగ్రాతిర్నాస్తి తప్తకృత్రియా
 ద్యత్యే సేవాప్రకారమహ | గౌతమః || శ్లో || శౌచార్థంపృత్తికాంతోయం
 ప్రత్యహంవచనక్రియాం | తద్వాక్యమనుస్మత్యైవహ స్తపాచవిమదః పరిఙ్కి
 ష్టమాజ్జనంతేషాం పాత్రజేలాదిధారణం || ఏవంద్విజఃప్రతిదినం సేవాం
 కర్వన్ ప్రవర్తతే | సఏవనరస్తాయాబ్రహ్మకల్పక్షయాదిహ | కల్పక్షయమవ
 ధీకృత్యేభ్యధః | తద్దోషపరిహారార్థం పక్షమాసదినక్రమాత్ | దినైకస్త్రిన్
 పరాకంస్యాత్పక్షేత్ ప్రముదీరితం | ప్రాజాపత్యంతధామాసే వషేచాం
 ద్రస్యభక్షణం | కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతి వషాదూర్ధ్వంపతత్యసా | వషా
 దూర్ధ్వంపతితప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధా || ఇతికుత్సిత

—*ఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

సేవాప్రాచయశ్చి తం । అధఖరోష్ట్రాద్వ్యరోహణప్రాచయశ్చిత్తమాహ । దేవ
శ్లో॥ ఖరముష్ట్రంవమహిషమనన్దాహమజంతధా । బస్తమారుహ్యముఖజః
క్రోశమాత్రప్రవతకామేత్ । మహాంతందోషహసాద్య భువిభూయాత్సవా
నరః ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఖరముష్ట్రమనన్దాహ బస్తంమహిషమేవచ । అజ
మారుహ్య ససాచావిప్రక్రోశంఽతాయది మహాంతంనరకంఽత్వా వానరో
భువిజాయతే॥ క్రోశప్రమాణమాహ । తౌగాక్షిః॥ శ్లో॥ తిర్యగ్యవోదరాణ్య
ష్టాపూర్వానావీహయస్త్రయః । ప్రమాణమంగుళస్యోక్తంవిత స్తద్వాక
దశాంగుళః । విత స్తద్విగుణారత్నై స్తద్వాకిషుగస్తుతాధనుః॥ ధనుస్సహస్రం
క్రోశశ్చ చతుషోశంతుయామినం । యామినంసాధక్రోశంచ యోజనంపరి
చక్షుతే । విప్రస్యేషామారోహణే పృథక్పృథక్ప్రాచయశ్చిత్తమాహ మార్కం
దేయః॥ శ్లో॥ ఖరమారుహ్యవిప్రోసౌ యే—జనంయదిగచ్ఛతి । తత్రసాంతప
నంప్రోక్తం శకీరస్యవిశోధః । పునఃకర్షప్రకుర్వీత షటగర్భవిధానతః॥ ఏతే
నశుద్ధిమాప్నోతి ద్విజోనాన్యేనశుద్ధ్యతి । ఎకస్మిన్ దివనైకయోజనే ఉక్తప్రా
చయశ్చిత్తం ద్వితీయేతృతీయేఽభ్యాసేద్విగుణం । త్రిగుణవతుగుణంక్రమాద్వై
దితవ్యం సర్వత్రపునరుపనయనం॥ ఇతి హేమాద్రినిరచితే ఖరోష్ట్రాద్వ్యరో
హణప్రాచయశ్చిత్తమ్ । అథోద్వాహితాయాఃకన్యాయాఃపునరుద్వాహేప్రా

—*ఉద్వాహితాయాఃపునరుద్వాహేప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

చయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ సముద్రయాత్రాస్వీకారం కమండులవిధా
రణం॥ దత్తాక్షతాయాఃకన్యాయాః పునర్దానంపరస్యచ ॥ దీక్షుకాలంబ్ర
హ్మచర్యం వర్జయంతికలౌముగ॥ ఏతాన్ధర్మాపరిత్యజ్య యోవిప్రోవోష
భాగ్భవేత్॥ తస్యైవనిషక్రాత్పాస్తి తప్తకృచ్ఛౌశతాదపి॥ గౌతమః॥ శ్లో॥
పూర్వముద్వాహితాంకన్యా మన్యన్మైధర్మకాంక్షయా ॥ మత్సరాద్వాపి
రాశేంద్ర దద్యాద్విప్రోధనాతురః॥ భూజహత్యాసమంపాప మవాప్నో
తీహతశాణాత్॥ దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేః పరిణేతు స్మధేందవైః । సాకన్యా
జారిణీప్రోక్తా తత్పుత్రాఃకుండసంజ్ఞితాః ॥ అనేకవోషబాహుళ్యా దేనం
మార్గంపరిత్యజేత్॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ పూర్వముద్వాహితాంకన్యాం పితా
భాతాధనేచ్ఛయా॥ తయోర్మదిహదోషాద్వా హన్యాధీనాంకరోశిచేత్॥
మహావోషమవాప్నోతి పితరాయాంత్యధౌగతిః॥ దాతుశ్శుద్ధిఃకరీషాగ్నేర్వా

(౧౬) హేమాద్రా మాతృస్వస్వ స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౨౧

ధుశ్చంద్రాయణత్రయైః॥ సాకన్యాపాంసులాజ్ఞయా తత్పుత్రఃకుండసం
 జ్ఞితః॥ ఏతద్దోషవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యసమాచరేత్॥ కన్యాదాతాతు
 చాపాగ్రప్రత్యహంస్సానమాచరేత్ ॥ వషణమాత్రేణసంశుద్ధో నాన్యథా
 శుద్ధిరిష్యతే॥ తద్భూతాంతంపరిత్యజ్య కుర్యాచ్చంద్రాయణత్రయంతస్య
 పసయనం ఘాయశ్శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమాం ॥ సాకన్యాపూర్వజంచాన్యం
 త్యక్త్వాచంద్రాయణంచరేత్॥ శిశుచంద్రాయణమిత్యర్థః॥ అన్యధానర
 కంప్రజేదితి । ఉభయోస్సంత్యాగే పుత్రాభావః॥ పుత్రాభావే కన్యాయా
 శ్చంద్రాయణాచ్ఛుద్ధిః॥ పుత్రోత్పత్తౌతస్యాస్తత్పుత్రాణాంచగతిర్నాస్తి॥
 అతస్తూభయోస్త్యాగఏవవరః॥ ఇతి హేమాద్రా విరచితే కన్యాయాపునరు
 ద్వాహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్త

—*మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయే ప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వసారంమాతరంయస్తు హ్యవిచార్యస్వబంధుతః॥
 పశ్చజ్ఞాతాపరిత్యాజ్యా స్వసామాతాతుధర్మతః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంబం
 ధంబోధయిత్వాదా మాతృతఃపితృతస్తథా॥ సగోత్రప్రవరాంకన్యాయా
 తరంభగినింత్యజేత్॥ యదికామాద్వివాహ్యో మహదోషమవాప్నుయాత్॥
 తయోస్సంసగతోవిప్రో మాతృగామితిగణ్యతే॥ సగోత్రజాం పవరజాం
 త్యక్త్వాసుఖమవాప్నుయాత్॥ మారకంజేయః॥ శ్లో॥ సగోత్రప్రవరామే
 నాం మాతరంభగినింతథా॥ అజ్ఞాత్వాపూర్వముద్వాహ్యా జ్ఞాత్వాపశ్చాత్ప
 రిత్యజేత్॥ యదిపుష్పవతీంగచ్ఛేల్లోభాతాగమాతురస్సకృత్॥ మాతృగామీ
 తివిజ్ఞేయ స్సర్వకమబహిషకృతః॥ పుత్రోత్పత్తౌతయోఃపుత్రా అంత్యజ
 త్వమవాప్నుయః॥ తద్దోషపరిహారార్థం దేహశుద్ధింసమాచరేత్॥ అజ్ఞా
 త్వాయత్రచోద్వాహస్తతచాంద్రముదిరితం॥ యదాపుష్పవతీంగచ్ఛేత్తదా
 దోషమవాప్నుయాత్॥ గురుతల్పసమంప్రోక్తం ముషకచ్ఛేదవివజీతం॥ పు
 త్రోత్పత్తౌకరిమాగ్నా దాహావవవిధీయతే॥ సగోత్రప్రవరజాయాః పరిణ
 యదాప్రాయశ్చిత్తమిదం॥ పునస్సంసారస్త్యేవమేవ॥ తస్యాఃకన్యాయాః
 పురుషస్యార్థంప్రాయశ్చిత్తం॥ ఉత్రియవైశ్యయోరేతద్దివ్యగుణం॥ ఇతి

==స్వదారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్==

హేమాద్రావిరచితే మాతృస్వస్వసంబంధపరిణయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథస్వ
 దారపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ నిషాకరణతయాపతీం

౧౨౨ హేమాద్రా అసంస్కృతకన్యారజోదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.

సంత్యజేత్పూర్వజోరుమా | నాసావిహపరత్రాపి నిందితః పూజ్యః శైవజ్ఞైః || గౌత
మః || శ్లో || అప్రజాం దశమేవర్షే స్త్రీప్రజాం ద్వాదశేతథా | మృతప్రజాం
పంచదశే సద్యస్తప్రప్రిణవాదినీం | అప్రియవాదో నామకలౌయగే సాత్కౌద్వ్య
భిచారః || అప్రియాణిభత్వవిషయే కలౌయగే బహునిసంతి || సాత్కౌద్వ్యభి
చారఏవాప్రియావాదః తదాత్యాజ్యా | అన్యధాదోషమాహ || గౌతమః ||
శ్లో || వ్యభిచారాదృతేషష్ఠిం యోవిప్రస్సంపరిత్యజేత్ || భూజహత్కామవా
ప్సోత్తి ఋతుకాలవ్యతిక్రమాత్ || ఖరాజినంబహిలోమ పరిధాయ సమం
తతః || శరావపాత్రమూదాయ భిక్షాధం గ్రామమావిశేత్ | స్వదార వ్యతి
క్రమణే భిక్షాం దేహీతియాచయేత్ | సప్తాగారణ్ణటిత్వాథభోజయేత్సాయ
మాదరాత్ || షణ్మాసమేవంకృత్వాతు శుద్ధిమాప్సోతిపార్వతీం || తదాహప
స్తంబః || ద్వారవ్యతిక్రమీ ఖరాజినం బహిలోమపరిధాయ దారవ్యతిక్రమణేభి
క్షామితి సప్తాగారిణీవరత్సా వృత్తిష్ణణ్ణాసాః స్త్రీణాం భత్వత్కాగేషిని
మోరణతయాప్యేవ మధం ప్రాయశ్చిత్తం || మహాపాతకిశంకాస్తీచేత్త్యాగ
వీవవిహితః || కారణంసవనోచేత్ భత్వప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్వాత్ |
ఖరచమవి నాభిక్షాధం పగ్యటేత్ పూర్వవత్సాః || ఇతి హేమాద్రా

—*అసంస్కృతకన్యారజోదశంనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

విరచితే పత్నిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం || అథ పితృగృహే అసంస్కృతకన్యార
జోదర్శనే ప్రాశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || పితృగృహేతుయాకన్యారజః
పశ్యత్యసంస్కృతా || సాకన్యావృషలీజ్ఞేయా తద్భర్తావృషలీపతిః || వృషల
శ్శూద్రః || మారకంజేయః || శ్లో || యాకన్యాపితృవేశ్యస్థా యదిపుష్పవతీభవే
త్ | అసంస్కృతాపరిత్యాజ్యా సపశ్యేత్తాంకదాచన | వివాహేచనయోగ్యా
స్యాల్లోకద్వయవిగహితా ఏతాంపరిణయేవి షో నయోగ్యోహవ్యకవ్య
యేః || నతస్యాంజనయేత్పుత్రంకానీనఇతికథ్యతే | మాతాపితాచపుత్రశ్చ
త్రయస్తేవృషలాస్యతాః | యదాపుష్పవతీకన్యా తదైవత్యక్తుమహతి || నత
త్రదోషస్తస్యాస్త్రీగేహస్థాచేత్సదోషభాక్ || గౌతమః || శ్లో || యదారహః
పుష్పవతీద్విజస్తాముద్వహేత్సదీ || కాలాంతరేయదాజ్ఞాతా తదాతాంసంపరి
త్యజేత్ | యరీచ్ఛేదాగ్నసమ్మర్ధిం తదాచాంద్రాయణంచరేత్ కామాతురస్త
దావతే త్వచండాలసమోభవేత్ || పుత్రోత్పత్తిర్నదిభవేత్తదాపతితప
సః || ఇతి హేమాద్రావిరచితే ధర్మశాస్త్రే | ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయే పితృగృ
హస్థితకన్యారజోదశంనప్రాయశ్చిత్తం || అథ కారాగృహవాసప్రాయశ్చి

—*కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్రమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ కారాగృహేబలాత్కారాత్త్రిత్వామాసమతం
 ద్రి॥ ॥ నస్మాననవసంధ్యాది నదేవపితృతర్పణం । నస్వాధ్యాయోనవా
 హేమామశ్శూద్రవీవసశయః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ మాసంకారాగృహేవాసో
 వాభిర్యాత్రాదినశ్రియం । మైచ్చవాసస్తధాపక్షం యోవతేత్సతుపాతకీ॥
 గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్దాసీకృతాయతు మైచ్చబండాలదస్యభిః। అశుభంకారి
 తాఃకర్తృగవాదిప్రాణహింసనండుచ్చిష్టమాజనం తేహంతధాతస్యైవభక్ష
 ణం॥ తత్ప్రీతాంచతధాసంగస్తాభిశ్చస్సహభోజనం। మాసోషితేద్విజాతౌ
 తుప్రాజాపత్యంవిశోధనం॥ ప్రాజాపత్యంచచాంద్రంచచరేత్సంవత్సరోషితః।
 ఆహితాగ్నిస్త్రయంకుర్యాద్భద్రదికారాగృహేవసేత్ ॥ ప్రీతామెతత్సంభ
 వేవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్తార్థం మనూదితంవేదితవ్యం॥ యమః॥ శ్లో॥ కారాగృ
 హేద్వినిగత్యప్రాయశ్చిత్తంయథోదితం। కృత్వావిప్రపునఃకమృకుర్యాచ్చ
 ద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతి యథాభవిసురాఘటః॥ ఇతి
 కారాగృహవాసప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ బందీగృహీతనారీణాం ప్రాయశ్చిత్త

—*బందీగృహీతనారీప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ మరకండేయః॥ శ్లో॥ బందీకృతాయదానార్యోనివసేయుస్తదా
 లయోపక్షంమాసమృతుంవాపి సంవత్సరమధాపివా॥ తదాసాంనిషక్రాత్రిర్న
 స్తి వ్యభిచారోయదాభవేత్। తత్రాపిగర్భసంపత్తౌ పరిత్యాగోవిధీయతే॥ గర్భే
 త్యాగోవిధీయతఇతిమనుస్మరణాత్॥ తదాహ గౌతమః॥ శ్లో॥ బలాద్బందీకృ
 తానారీతత్రైవివసేద్యది। పక్షంమాసమృతుంచాబ్దం సతస్యానిషక్రాభా
 వేత్॥ తత్రైవవ్యభిచారస్యాద్యదిగర్భమధాత్తిదాదైవాత్తైఃపునరుత్సృష్టౌ
 తత్రశుద్ధికథంచన ॥ తంపతేపునరాదాతుం బిభేద్దైవలోకవార్తయా॥
 ఇచ్చకసభామపాసీయ వదపాపంకృదిస్థితిం॥ ఇతిభర్తృరనుజ్ఞాతా సావదే
 త్సత్యమాదరాత్। ఉక్తేనత్యైతయాసాతు సభాసవ్యగ్వచార్యచ॥ పప్తిభిమృ
 త్తికాభిశ్చఘృతశౌచమనంతరం । కారయిత్వావిధాసేన స్నాపయిత్వానదీజ
 తైః । కారయేత్పూర్వవద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమనుక్రమాత్॥ అథముక్తంతత
 ప్రీతాంప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి శాస్త్రదృష్టేనవ
 త్సృహా॥ తస్యదోషనివృత్తిస్సాన్య జ్ఞనవాగోనహీయతే । అతస్తుపోషణంతస్యా
 స్సంస్కరాదీన్నకారయేత్॥ ఇతి హేమాద్రిపరచితేబందీకృతనారీప్రాయశ్చిత్తం॥

౧౨౪ హేమాద్రిరోగనివృత్త్యర్థమద్యపాన జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్.

==*రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపాన ప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

అథ రోగనివృత్త్యర్థం మద్యపాన స్తన్యపానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ యదిరోగనివృత్త్యర్థం ద్విజోవాపితదంశనా॥ సన్నిపాతే మహాఘోరే తన్నివృత్త్యర్థమంజసా ॥ ఔషధార్థంపిబేన్ద్ర్యం సన్యంవాతైద్యబోది తం । తదారోగనివృత్తిశ్చై స్మరణంవాభవేదుతతస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్త కృచ్ఛంసమాచరేత్ ॥ శవభావేపునఃకమః కతవ్యం దేహశుద్ధయేతప్తకృచ్ఛంద్విజైకార్యం దత్వావాబలుదక్షిణం । ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి మృతోజీవకహివాతదా॥ రోగోల్బణేసన్నిపాతే స్తన్యంవామద్యమేవవా॥ పీత్యాజీవే తప్తకృచ్ఛం ప్రాయశ్చిత్తంతుసంస్కృతిరితి । పీత్యాజీవేతప్తకృచ్ఛం ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాపునస్సంసారం కృత్వాశుద్ధ్యతి । మృతశ్చైతప్తకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయంబ్రాహ్మణేకారయి త్వాతత్పుత్రాదిభిః పరలోకసాధనార్థం శవమన్వారభ్య పటగర్భవిధానమంత్రావృత్తికార్యాఏవమేతస్మైకృతేనతి స్తన్యమద్యపానదోషాన్స్మక్తఃపరలోకేసుఖమాప్నోతిఅన్యధాపాపకర్తృవ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేరోగనివృత్త్యర్థం స్తన్యపానమద్యపానప్రాయశ్చిత్తం॥

—*జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథేదానీం జాతిభృంశకరప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ వ్యతిపాతే యదన్నం చ మహాపురుషభోజనం । కర్మణ్యరిజనైభుక్తి ర్దశశాహే బలిరేవ చ॥ భూతప్రేతపిశాచానాం యదన్నంపరికల్పితంకుటుంబభోజనంచైవ బ్రహ్మరాక్షసభోజనం॥ ఏతానిదురన్నాని॥ శ్లో॥ ఏతేష్వంధస్తుయోవిప్రోధన లోభపరాయణః । ఘృతైరతస్యగతిర్నాస్తి తస్మాదేతత్పరిత్యజేత్॥ అంధోన్నం॥ మారకందేయః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంముఖజోభుక్త్వా వస్త్రుద్రవ్యపరాయణఃతదానీంమృత్యుమాప్నోతి జీవేద్వాపాపకార్యసా॥ నతస్యపునరావృత్తి ర్గమలోకాతగదావన । పిశాచజన్మభుక్త్వాతు తదంతేకుకుటోభవేత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంపూర్వజోజ్ఞాన్సూర్యోక్తం పాపరూపితత్॥ సద్యఎవపరంమృత్యు ముపస్పృశ్యజ్వరాదిభిఃమృత్వానరమాసాద్య కాలజ్ఞానీ భవేత్తదా॥ అన్యవోషోపశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తమిదంస్మృతం॥ ప్రాజాపత్యవ్వయంకృత్వా పునస్సంసారపూర్వకం ॥ పంచగవ్యంపిబేత్పశ్చచ్ఛుద్ధోభవతిభూతలే॥ ఇతి హేమాద్రి విరచితే దురన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం అధాయుతబ్రాహ్మణభోజన సహస్రబ్రాహ్మణభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ

హేమాద్రా అయుత దీర్ఘసత్ర శూద్రసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౨౫

—*అయుతబ్రాహ్మణసహస్రబ్రాహ్మణభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలిః ॥ శ్లో ॥ అయుతేవాసహస్రేవా నానావహ్నసమాగమే । పతితక్షీబ
బైదాలవాత్య తస్మిన్రపూరితే । కుండగోశకసంకీర్ణే నటగాయకసం
కులైః ॥ పాషండజనసంసగై సర్వపాతకిసంకులైః । భాండాచ్ఛిష్టస్వయంపా
కేస్త్రీజనైరుపశోభితే ॥ యోవిప్రోలోకమన్విచ్ఛన్నభుంజీయా తగదాచన ।
యమోజహ్నందహత్యేవ సందంశైభృశదారుణైః ॥ తదంతేభువమాసా
ద్య విద్యరాహత్యమాప్నుయాత్ ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ అయుతేవాసహ
స్రేవాద్విజోబ్రాహ్మణభోజనేఽజిహ్వచాపల్యతఃషీఘ్రంయదీభుక్షేర్ద్యజాధ
మః ॥ తస్యజిహ్వాయమఃషీప్తానరకేష్టాపయత్యధః ॥ తత్రైవనరకంభుక్త్వా
సూచకత్వమవాప్నుయాత్ ॥ ఏకస్థిగ్ధివసేభుక్త్వా పంచగవ్యంపితృతః ॥
పక్షంవామాసమాత్రంవాభుక్త్వావిప్రోనరంతరంతప్రపరాకంచాంద్రంచక్య
త్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ వహ్నేపరీహశూద్రత్వం ప్రాప్నోతిబహువత్స
రా ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే అయుతభోజనసహస్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ వహ్నేద్య
యంవావహ్నేవాయోవాకోవాజనాధిప । సంకల్ప్యభోజయేద్విప్రాక తద్దీ
ఘకంసత్రముచ్యతే ॥ ఏప్రస్తత్రనభుంజీయా తూర్వవద్దుష్టసంగమాత్ ॥ మహా
దోషమవాప్నోతి నరకంచాధిగచ్ఛతి ॥ గాలవః ॥ శ్లో ॥ దీఘకసత్రేనభుంజీయా
దకస్థిగ్ధివసేన్మహామహాదోషమవాప్నోతి తత్రనానాజరామాత్ ॥ కర్తా
రంస్వకృతంపుణ్యం సంవత్సరముపాజీతం । సద్యస్తత్రప్రవిశేత్సర్వమన్నమా
త్రపరిగ్రహేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తస్మాదన్యధాదోషకార్యసా ॥ మాససం
ఖ్యాదికమాలోచ్య పూర్వప్రాయశ్చిత్తవత్సర్వంకుర్యాత్ ॥ తేనశుద్ధాభవతి
నాన్యథా ॥ ఇతి దీఘకసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథశూద్రసత్రభోజన

—*శూద్రసత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో ॥ శూద్రసత్రేనభుంజీత ప్రాణైఃకంఠగతైర
పి ఇచ్ఛన్విప్రోమహాలోకం దుస్సంగాద్వామహాభయాత్ ॥ దేహంతేనరకంగ
త్వాభవేద్భువిసవాయసః ॥ చండాలోవా ॥ మారగండేయః ॥ శ్లో ॥ శూద్రా
న్నంశూద్రసంపరగం మాసమేకంనిరంతరం । కృత్వాశూద్రత్వమాపాద్య
చండాలికోటిజన్మసు ॥ మనుః ॥ శ్లో ॥ తదన్నంతద్గృహేభుక్తిస్తదనుజ్ఞా

మాసి కేషుతథావిప్రో నకుర్యాచ్ఛేషభోజనం॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ చౌళక
మణిభోక్తారో భోక్తారోయజ్ఞకమణి । శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోక్తారస్తేవైనిర
యగామినః॥ సగోత్రాణాంసకుల్యాహం జ్ఞాతీనాంచనదోషభాక్ । పుత్రత్రా
మన్యగోత్రాణాం విధవానాంనశస్యతే ॥ యతీనాంకమణిష్టానాం మహ
తాంబ్రహ్మచారిణాంఅభోక్తవ్యంపైతృకాదౌ పితృశిష్టంమహాత్మనాం ॥ జా
బాలిః॥ శ్లో॥ శ్వశురస్యగురోర్వాపి మాతులస్యమహాత్మనః । శ్వేషభాగ్రతుశ్చ
పితృశ్చ బ్రహ్మసిష్ఠస్యజ్ఞానినః ॥ ఏతేషాంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం భుక్వాదోషోనవి
ద్యతే॥ ఇతి కేచిత్ప్రశంసంతి ఇతియత్తదసాంప్రతం॥ తైంగే॥ శ్లో॥ మాతు
లస్యగురోర్వాపి శ్వశురస్యమహాత్మనః । పితృశ్చబ్రహ్మసిష్ఠస్య శ్వేషభాగ్రతు
శ్చజ్ఞానినః । పైతృకేషునభోక్తవ్యం విధవానాంమహామునై । విధవానామన్య
గోత్రాణాం శ్రాద్ధేష్యేతేషు నభోక్తవ్యంశ్రాద్ధశిష్టాన్నం॥అన్యగోత్రాణాం
బ్రహ్మచారిణామపితృదాహమారంఁడేయః॥ శ్లో॥ పిత్రాదీనామధాన్యేషాం
శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనం॥వ్రతీనాంవిధవానాంచ యతీనాంచవిగహేతం ॥ విధ
వానామన్యగోత్రాణామిత్యర్థః॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్తన్యగృహేశ్రాద్ధద
రేచ్ఛిష్టాన్నభోజనం॥ప్రాజాపత్యైనశుద్ధస్నాన్యజ్ఞాతిగౌత్రేనదోషభాక్॥అన్య
గోత్రావితంతుర్యా శ్రాద్ధశిష్టాన్నభుగ్మది । కేశానాంచపసంకృత్వా తప్తకృ
చ్చ్రీంసమాచరేత్ ॥ వ్రతీనాంయోగనిష్ఠానాం తథాసన్యాసినామపి । ఉభ
యోదేహశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ సన్యాసేవపసంకృత్వాతథా
స్నానం సమాచరేత్॥ఉపవిశ్యశుచిఘాత్యా ప్రణవంలక్షమాచరేత్ ॥ సర్వ
త్రపంచగవ్యప్రాశనం సన్యాసభిర్వి నా । బ్రహ్మచారిణాంస్వపితన్నశిష్టభోజ
నేనదోషః । వ్రతీనామపివిధవానామన్యగోత్రాణాంతత్రాపినభోక్తవ్యం॥ స
న్యాసిభిర్నుకుత్రాపి ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శ్రాద్ధశిష్టాన్నభోజనప్రాయ

—*క్రితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్॥ అథ క్రితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ దేవాల
యేషుమాగేషుగ్రామేషునగరేషుచ॥విప్రఃక్రితాన్నభోక్తాశ్చేత్తదానరకమా
ప్నుయాత్ ॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ క్రితాన్నందేవతాగారే గ్రామేవాపట్టణే
పివా॥యోభుక్తైఃపూర్వజౌజ్ఞానాన్నరకంససమాప్నుయాత్ ॥ దేవీపురాణే॥
శ్లో॥ విప్రః కంఠగతప్రాణః క్రితాన్నంభక్షయేద్యది । గ్రామవానగరేతిథేమ
హాదేవాలయేపివా॥ సగత్వా నరకంఘోరం నానాయోనిషుజాయతే॥తస్మా

(౧౭) హేమాదౌ సంఘాన్నయాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౭౩

త్రస్యవిశుద్ధ్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తముదీరితం॥ త్రిరాత్రంభోజనకాయం పక్షేత
 పుంసిరంతరం॥ మహాశంకుమానేవ వత్సరేచాండ్రమన్యతే । అశఃపరం
 శూద్రతుల్య విద్వాంసపినదోషభాక్ విప్రస్త్రిణామేతదర్థం॥ యతిబ్రహ్మచారి
 విభవానాంబైవైశ్యుం మహాక్షేత్రమితి జనసాదృశ్యాత్ । క్షీత్వాభోజనవి
 శేషమాహ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వైతస్సహాక్షేతం మహాక్షిర్ధంజనావృతం
 క్షీత్వాన్నంజనసాదృశ్యా దితిజగ్ద్వాక్యద్యది॥ కేశానాంవపనంకృత్వా త ప
 కృచ్ఛగ్రాసమాచరేదితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే క్షీతాన్నభోజనప్రాయశ్చి

—సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

తమ్॥ అథ సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥సంఘీఘా
 యయదావిప్రా సీయోవారాజవల్లభ । నైవస్వైద్రక్షవ్యైరేకభాండేపాచ
 యేయుఃపుథక్ప్రథక్॥ పుథక్ప్రథగితి భిన్నపాత్రేవా భుక్త్వాదోషమవాపు
 నై శూద్రతుల్యభవంత్యథ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ విప్రాస్తదైకగ్రామస్థాస్తీర్థ
 యాత్రాదికమశ్నుంసంఘీఘాయస్వకైద్రక్షవ్యైఃపాచయిత్వాన్నభోజనః ॥
 శూద్రతుల్యభవంత్యేతే నరకంవావిశేషతః॥ ఏకగ్రామస్థాఇతిపదయత్రయ
 త్రసంఘీభావస్తత్రతత్రయోజనీయం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సంఘీఘాయద్విజా
 స్సర్వే మాగేతీధాకగమేవివాస్వద్రవ్యమేళనంకృత్వా పక్త్వాభుక్త్వాకదే
 శతః॥ తేనర్వేనరకంయంతి శూద్రతుల్యనసంశయః॥ తేషామిదంమునిప్రో
 క్తం ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధితం॥ఏకరాత్రేపంచగవ్యం ద్విరాత్రే యావకంచరే
 త్॥ ప్రాజాపత్యంత్రిరాత్రేచ పక్షేచాండ్రాణాంస్మృతం॥ మాసేతుశూ
 ద్రతుల్యస్సృష్టిణామగ్ధంమనీషీభిరితి॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేసంఘాన్న

—సంఘాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

భోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలః॥
 శ్లో॥ యజ్ఞేషుపశుబంధేషు యాగార్థంపజనంచవిఃతథావిప్రైర్భుక్తవ్యం
 లోకేప్సుభిరేకల్పక్షేః॥పచనంహవిరితియజ్జశాలాయాం దీక్షితగృహేవా సం
 పాదితమన్నమిత్యర్థః॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ పశుబంధేషుయజ్ఞేషు అన్నమత్తి
 యదాద్విజఃతదానరకమాప్నోతి సవిడాలసమోద్విజః ॥ కణ్వః॥ శ్లో॥యోవి
 ప్రాయాగశాలాసు వపాయాగాదధోయదిభుక్త్వాన్నంతత్రసంఘాతంమహః
 పాతకమశ్నుతే॥ పునస్తస్కోసనయనంప్రాజాపత్యేనశుద్యతి॥ ఏతత్ప్రియ
 శ్చిత్తం వపాయాగాత్పార్వంభోజనేవేదితవ్యం॥ తతఃపరంభోజనవిశేషమా

౧౩౦ హేమాద్రా చాళాన్న గణకాన్న అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

హ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వపాయాగాత్పురావిప్రోభోజయెద్దీక్షితాలయే॥ప్రా
జాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థం మునిభిఃపరికీర్తితం ॥ ఋత్విజాంవిప్రస్త్రీణామేవంవే
దితవ్యం॥ తదేవాహకాత్యాయనః ॥ శ్లో॥ ఋత్విజాంచ పరస్త్రీణాంభో
క్త్యాణాంయాగసద్విరాడప్య్యగజనీమేకాం పంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ సువాసీ
నీనాంతద్భటుఃపాదోదకం । విధవానాంకేశవపనం బ్రహ్మగూర్చవిధానం
చ॥ యతిబ్రహ్మచారిణాం వపాయాగాత్పూర్వమన్నభక్షణే చాండ్రంఅతః
పరం ప్రాజాపత్యం ఇతి హేమాద్రివిరచితే యాగాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్త
మ్॥ అథ చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥చాలకమణే
=*చాళాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

సీమంతే ముహూర్తాద్యోజనెపరం సురాపానసమంప్రోక్త మతోనెచ్ఛంతి
సూరయః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సీమంతేపునవెవైవ చాళకమణియోద్విజః ।
అసగోత్రస్తదన్నాద స్సురాపీత్యవ్యతేబుధైః॥ మారగండేయః॥ శ్లో॥చాళక
ర్కణిసీమంతే పునవెయోన్యగోత్రజః । ముహూర్తాదూర్ధ్వభుక్వాపీ సురా
పానమవాప్నుయాత్॥ప్రాయశ్చిత్తంద్విజైఃప్రోక్తం దుష్టాన్నాదివిభోజనే ।
సుముహూర్తాత్పరంతస్తు తత్పూర్వంవేదమాతరం ॥ జప్తాశుద్ధిమవా
ప్నోతి సహస్రంవిధిపూర్వకం ॥ స్త్రీణామధంయతీనాంచ వ్రతినాంచాం
ద్రముచ్యతే । చాళకమణిపూర్వత్ర పరత్రచనమందియః ॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితే చాళసీమంతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ గణకాన్న దేవలి
=*అథగణకాన్నదేవలికాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

కాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ యోన్నందెవలికస్యాపిభు
క్తైగ్నంగణకస్యచ । మద్యపాతేవిజానీయా త్వర్వకర్మబహిష్యతే॥ విష్ణుర
హస్యే॥ శ్లో॥ దేవలికాన్నంతుయోభుక్తై తథాగణకభోజనంఉభౌతుపా
పకర్మాణా నసంభాష్యాకదాచన॥ గారుడపురాణే॥ శ్లో॥ దేవాచకస్య
యోభుక్తై తథాగణకవెళ్ళనిఅన్నమితిశేషః॥ శ్లో॥ ఉభౌతానాపినాప్రో
క్తాప్రాయశ్చిత్తమధాహాతః ॥ ఏకరాత్రేపంచగవ్యం త్రిరాత్రేయావకం
స్మృతం॥ మాసమాత్రేపరాకంస్యా ద్దైచాండ్రముదీరతంతతఃపరంతత్సమ
స్సాన్యత్ స్త్రీణామర్థముదీరతం ॥ యతిబ్రహ్మచారివిధవానా మేతద్వైగు
=*అస్మానభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

శ్లో॥ ఇతి హేమాద్రా గణకాన్న దేవలికాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథా

స్నానభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అస్నాతాశీమలంభుజైః
హ్యజపీపూయశోణితం॥ అహుతాశీమింభుజైః అదాతా విప్రమశ్నుతే॥
మహాభారతే॥ శ్లో॥ అరోగీస్నానహీనస్సన్యతగృత్వాభోజనమాదరా
త్॥ యావంత్యన్నపులాకానీ తావన్తలముదీరితం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అస్నా
త్వాభోజనంవిశ్రీః నీరోగఃకురుతేయది॥ సమలాశీసదాజ్ఞేయస్సర్వకర్మసుగ
హితః॥ విష్ణుధర్మోత్తరే॥ శ్లో॥ స్వస్థావిప్రేయదాఽస్నాత్వా భుజైః
మోహపరాయణః । విష్ణాంతదన్నమిచ్ఛంతి మునయస్తత్వదర్శినః॥ శ్రాద్ధకా
లెతుచాండ్రంస్యాత్ గ్రహణేతద్వయంస్తృతం॥ పంచపర్వసుతప్రంస్యాదిత
రత్రేతుయావకంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాం యతీనాంగృహస్థప్రాయశ్చి
త్తాద్వైగుణ్యం॥ ఇతి హేమాద్రా అస్నాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ

—*పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పర్యషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ జలైనిధాయ
పూర్వైద్యుర్యదన్నంజలసేచితం । తత్తుపర్యషితంజ్ఞేయం తద్భుక్త్వాపాప
మాప్నుయాత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ దుర్గంధిజలసిక్తంచ రూపహీనంయదస్తి
హితతఃపర్యషితంత్యాజ్యం భుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్॥ గాలవః॥ శ్లో॥
దధ్వాఘృతేనత్రేతేన యదన్నం సంసృతంభవేత్॥ దుర్గంధరహితం
భోజ్యమన్యథాచాంద్రముచ్యతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ హింగుజీరకసంమిశ్రంతిం
త్రిణీరసవేష్టితం । దుర్గంధరహితంచాన్యంభోక్తవ్యంద్విజపుంగవైః॥ ఎత్తైర్గృ
వ్యైఃపరిషగ్రత్య దుర్గంధరహితంయది॥ కృత్వాపిపూర్వదివసే భోక్తవ్యం
స్యాద్దివిజన్మభిః॥ దుర్గంధంజలసంమిశ్రం పూర్వైద్యురుదకేధృతం॥ తత్పర్యషి
తంసంజ్ఞం స్యాద్భుక్త్వాపిచాండ్రాయణంచరేత్॥ త్రిరాత్రంపంచరాత్రంవాఘ
క్త్వాపర్యషితంద్విజః॥ తస్యోపనయనంభూయ శ్చాంద్రాయణమధావరేత్॥
బ్రహ్మచారివిధవాయతీనాం ద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తం॥ బ్రహ్మచారిణాంసం
వత్సరభోజనేపునరుపయనం చాంద్రాయణద్వయంచ॥ ఇతి హేమాద్రా పర్య
షితభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

—*దుర్భత్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో॥ దుర్గంధసహితంభక్ష్యం తథాపర్యషితంచయత్ । శఘులీమాషనిర్మా
ణం విపణిస్థంచయద్భవేత్ । త్రైలపక్వవిహీనంచ నభోజ్యంస్యాద్దివజాతిభిః॥
పరాశరః॥ శ్లో॥ భక్ష్యవై మాషసంభూతం విపణిస్థమత్రైలజం । దుర్గంధం

౧౩౨ హేమాద్రౌ దుష్టశాకభక్షణకారణంవినాపరమాన్నప్రాప్తయశ్చిత్తమ్.

పూతిగంధంచపితృదేవవివర్జితం || శఘులీఫెణికారాజ్ఞో వటకామాషసం
భవాః|నిహూరణతయావిప్రో నధుంజీయాత్మదాచన|| గాలవః||శ్లో||అన్న
నిర్మితవస్తూని శుషీరధూతానిశఘ్నలీః|మాషకామాషసంధూతా హింగు
జీరపరిష్కృతాః | దుర్గంధీపూతిగంధీనివిపణిస్తానియానిచ | అనర్పితానిదేవా
నాం శుభపైతృకవర్జితం| నధుంజీయాదిమానీహ విప్రోదుష్టాన్నధుక్తదా||
తస్యైవనిష్కృతిర్దృష్టావిప్రైర్ధర్మపరాయణైః|పితృగంధేవకార్యార్థంపక్వా
భక్త్యానదోషభాక్|జిహ్వచాపల్యమాగమ్య భక్షయేద్యచపూర్వజః || వృధా
తానీహభక్షిత్వా యావకంకృచ్ఛమాచరేత్ | శోభనపతృకార్యేషు దేవకా
ర్యేషుయేషుచ|భక్షయిత్వాదావిప్రస్తదాదోషైర్మలిష్యతే|| స్త్రీణామ
తదర్థం|విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం విప్రాద్వివసుణం|| ఇతి హేమాద్రౌ అభ
క్ష్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తం|| అథ దుష్టశాకభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ|దేవలః||

—*దుష్టశాకభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్లో|| కర్ణికారస్యయచ్ఛాకం యచ్ఛాకందుశ్చరీకృతం || వేశ్యోపకేశశాకంచ
శాకమాఖశ్రవంతథా| గుర్గురీచంచరీశాకం శాకంవల్లర్భ్యవంచయత్||కరిం
జశాకం దుర్భక్ష్యం దేవతాపితృవర్జితం|| అతివలవణందుష్టం దుష్టంతేనవి
వర్జితం|అత్యామ్రయుక్తందుర్గంధితచ్ఛాకంపరివర్జయేత్ | ఉల్లంఘనచయ
చ్ఛాకంయచ్ఛాకంపాదతాడితం| పలాండులశునాక్రాంతం భావదుష్టంపరిత్య
జేత్|ఏతానివిప్రోసనయేత్తథాతానిభక్షయేత్ | ప్లాత్యాభక్షేద్యదాపాపీ
ఉపోష్యరజనీమిమాం||పరేద్యుర్భక్షయేత్పంచ గవ్యంపశుమృగస్సరం|| ఎతే
నశుద్ధిమాప్నోతి దుష్టశాకాన్నభక్ష్యజః, స్త్రీణాంవిధవానాం బ్రహ్మచారి
ణాంయతీనాంచపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం||ఇతి హేమాద్రౌదుష్టశాకభక్షణప్రా
యశ్చిత్తం|అథకారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ

—*కారణంవినాపరమాన్నకృసరాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః|| శ్లో||పరమాన్నంచకృసరం వృధాపక్వంద్విజౌత్తమః||ఘంజీయాతైర
వలంతచ్చ సరకేవాసమశ్నుతే|| మారూండేయః||శ్లో|| రవౌధనుస్సమాయా
తే గృహేకన్యారజస్వలా | పితృధణందేవ కార్యధణం పరమాన్నంప్రశ
స్యతే | ధనుర్మాసేకృసరం ప్రశస్తందుహితాస్వసా భగినీస్సుమోవాప్ర
ధమరజస్వలాయదితత్రకృసరాన్నభోజనే తీర్థయాత్రాసుచనదోషః || తదా
హగౌతమః|| శ్లో|| ధనుర్మాసేగృహేకన్యాయదిన్యాత్ప్రధమాతఃవా| దేవ

హేమాద్రా ఏకాదశ్యన్న వ్రాతాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౩౩

యత్రాసుసర్వాసు కృసరాన్నంనదోషభాక్ || డైత్యకాదిషు దేవకార్యబం
బంధుసమాగమేచ పరమాన్నంనదోషభాక్ || తదాహవసుః || శ్లో || పితృకా
ర్యేషుసర్వేషు దేవబంధుసమాగమే | పక్వాభ్యుక్వాతదన్నంతు ప్రభూతక్షీర
సంభవంనదోషభాగితశేషః || శ్లో || ద్విజోవినాసఃపితృ ప్రదభ్యుక్వాపాపస
మశ్నుతేచ్యదకాయిత్యతదన్నంచ ఉపోవ్యుంజగమిమాం || పంచగవ్యంపీఠ
త్పశ్య చ్చుద్ధౌభవతనాన్యథాన్యగ్రీషీనాంపూర్వవత్ || ఇతి హేమాద్రా
కృసరాన్నపరమాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రా
—*ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || ఏకాదశ్యంనఘుజేత పక్షియోరుభయో
రపియదిషు శ్చైక-సహాపీన్యా ద్రోరవంయాత దారుణం || మారీకండేయః ||
శ్లో || హరివాసరభుక్వాపీ జయంత్యన్నవిమదకానిః | కృష్ణే శుక్లేతథారాజ్
మహాంతంనరకంప్రజేత్ || గాలవః || శ్లో || యానికాసచవావాని బ్రహ్మహ
త్యాయుతానిచ|అన్నమాశ్రిత్యతివ్యంతి తస్మాదన్నంపరిత్యజేత్ | శుక్లా మేవస
దాగృహీతివచనం పాక్షికంకావ్యవిషయంనిత్య త్వేనభోక్తవ్యం కేచిత్తత్ర
భంజతే తదసమీచినం || మారీకండేయః || శ్లో || బ్రహ్మసివ్యస్యవిప్రస్య సర్వ
ద్రవ్యసమస్యచ | కృష్ణపక్షేహరిదిసే హ్యన్నంభుక్తంనదోషకృత్ || గాలవః ||
శ్లో || కృష్ణపక్షేహరిదిసే ద్విజోబ్రహ్మపరాయణః | భుక్త్వాసర్వసమసోస్మి ఉప
వాసఫలంలభేత్ | అన్యథావిప్రమాత్రశ్చే ద్భుక్త్వాచాంద్రాయణంచరేత్ ||
గాలవః || శ్లో || ఏకాదశ్యన్నభుక్వాపీ శుద్ధ్యధికాంద్రమాచరేత్ | విప్రస్య
ర్వసమస్తత్ర భుక్త్వాదోమైర్మలివ్యతే | విధవానాం వ్రతనాంసన్యాసినాంద్వ
గుణం ప్రాయశ్చిత్తం || ఇతి హేమా ద్వివిచితే ఏకాదశ్యన్నభోజనప్రాయ

—*వ్రాత్యాన్నకుష్ఠ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం || అథ వ్రాత్యాన్నకుష్ఠ్యన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||
శ్లో || వ్రాత్యాన్నం యదికుష్ఠ్యంభుక్తైకవిప్రేషుభాతురః | కబళికబళేచాం
ద్రంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయత్ || మరీచిః || శ్లో || నగ్నోవేదపరిత్యాగి వ్రా
త్యోగాయత్రినాశకః | కుష్టీతత్రసవిజ్ఞయో దుశ్చర్మామాగ్నిఘాతకః || తయో
రన్నంద్విజోభుక్త్వా శుద్ధశృంగరాణుణాదహ | పరాశెం || శ్లో || దుశ్చరే
ణశ్చవ్రాత్యస్య అన్నంభుక్త్వాద్విజస్సకృత్ | తస్య దేహవిశుద్ధ్యర్థం చాంద్రము
క్తంమునీశ్వరైః || విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుష్ట్యన్నవాత్యాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

—*కుండగోళకపరిపత్రిపరివేత్త్యాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ కుండగోళకయోఃపరిపత్రిపరివేత్తౌరన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవ
లః॥ శ్లో॥ కుండశ్చగోళకశ్చైవ పరిపత్రిపరివేత్తౌ । తేహేమన్నంనభోక్తవ్యంవి
ప్రైఃపాపపరాజ్ఞుభైః॥ కుండాదిలక్షణమాహ॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ స్వస్థభతారియా
నారీ జారాసక్తాభవేద్యదా । తదుత్పన్నస్తుకుండస్సాన్య తస్సర్వకర్మబహి
ష్కృతః॥ మృతేభతారియానారీ జారాత్పుతమవాప్నుయాత్ । సవై గోళక
సంజ్ఞస్సాన్య తస్సర్వకర్మబహిష్కృతః॥ స్వస్థంజ్యేష్ఠంసముత్సృజ్య కసీయాన్య
మద్వహేత్స్త్రియం । తజ్యేష్ఠఃపరిపత్రిస్సాన్య త్పరివేత్తౌ సహానుజః । తత్పు
త్రః పరిపన్నస్సాన్య త్పరిపింధోద్వితీయజః॥ యమశ్చ తాయ్యత్యతగ్రమసం
సారే రాజ్యపాలనే ఆదోళికారోహణేష్యవం వేదితవ్యం॥ గాలవః॥
శ్లో॥ కుండగోళకయోశ్చాన్నంపరిపత్రిస్తథైవచ । పరివేత్తుర్యదన్నంచతత్పు
త్రాణాంచయద్యవేత్॥ తయోర్యతగ్రమసంసారే యదన్నం మృష్టసంజ్ఞి
తం॥ తదన్నంసంపరిత్యాజ్యం పూర్వశైర్ధర్మకవత్సలైః॥ పరాశరః॥ శ్లో॥
పరిపత్రిపరివేత్తౌ తథాతేకుండగోళకా । తేహేమప్రతాశ్చపాత్రాశ్చ యమ
శ్చేయదిత్యతగ్రహా । తేహేమన్నంనభోక్తవ్యం ముఖశైర్ధర్మకలిప్సుభిః॥
తత్రభుక్వాద్విజోజ్ఞానా దేకవారేవిధుంచరేత్ । చాంద్రాయణమిత్యర్థః॥
మూసేచాంద్రంపరాకంచ చరేత్సంవత్సరేశ్యం॥ చాంద్రాయణంపరాకంచ
ప్రజాపత్యంసమాచరేత్॥ తతఃపరంతత్సమస్సాన్య దపాక్షేగ్రయస్థేదాశు
చిరితి॥ విధవాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే కుండగోళకాన్న
ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ యత్యన్నదంపతి శిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ యత్యన్నంయతిపాతస్తం యతినాశ్రీరితంతథా । దంపత్యోర్భృ
క్తశేషంయత్ తద్భుక్త్యాచాంద్రమాచరేత్॥ యతిద్రవ్యాణ్యోజయిత్వా
సమారాధనాదికం కరీతి తద్యత్యన్నం॥ యతిః భిక్షుమటిత్వాస్వభోజనో
పరియచ్ఛిష్టంతద్యతిపాతస్తం స్త్రీపురుషయోర్భృక్త్యనంతరం యదన్నంపరి
శేషితం తద్దంపతిశిష్టం తదేవాహమనుః॥ శ్లో॥ ధర్మార్థ కామాన్సం
త్యజ్య ప్రథమంమమతాంత్యజేత్ । ఇతి ధర్మం పరిత్యజ్య యతిఃపాపపరో
భవేత్॥ బాలాంశ్చ కులవృద్ధాంశ్చ గర్భిణ్యోతురకన్యకాః । సంభోజ్యాతిధిభ్య
త్యాంశ్చ దంపత్యోశ్శేషభోజనం॥ ఇదం ధర్మంపరిత్యజ్య విపరీతంతయోర్య

దీ॥ తత్రభుక్త్వాద్విజోయస్తు శుద్ధ్యర్థం చాంద్రమాచరేత్ । గౌతమః ॥
 శ్లో॥ యతేరారాధనభుక్త్వా యత్యన్నం భాజనాపరిదంపత్యృచ్ఛక్తిష్టం
 యద్భుక్త్వా చాంద్రాయణంచరేత్॥ విధవాదీనాం పూర్వవత్పరికల్పనీయం ॥
 ఇతి హేమాద్రివిరచితే యత్యన్నదంపతిశిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—*ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ ఉచ్చిష్టాన్నభోజన ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ఉల్లంఘితం
 పాదహతంబిడాలువిమదితంపూర్వోక్తశాకసంయుక్తం పలాండులశు
 నావృతం ॥ దేవపూజావిహీనం యదైశ్వర్యదేవవివజితం । ఏకపక్షగ్రా
 పవిష్టైన బ్రాహ్మణైనిఘాతితం ॥ నప్రత్యక్షనభాండేషు తథా మానవివ
 జితం । పుత్రైఃపాత్రైశ్చనుజైర్వా పుత్రీపుత్రై రధాపివా ॥ భార్యావి
 లోకనేచైవ యద్యదన్నమసాక్షికం । దేవాలయేచయద్భుక్తం యదన్నం
 మూల్యసంభవం॥ విధూతేనైవశూపేణవదనేనానిలెనచ॥ శాంతంపిండికృ
 తంచాన్నం యదన్నంజీవతండులం । తుషపాషాణసంయుక్తం పవీకరణమిశ్రి
 తం॥ ఏతద్దుష్టంవిజానీయా త్పూర్వోక్తంగాలవాదిభిః॥ ఏతద్భుక్త్వాద్విజోయ
 స్తు మహాపాపంసమశ్నుతే ॥ భోక్తురాగమనాత్పూర్వం భోజనపాత్రేపరి
 వేషితం తదసాక్షికం । శిష్టంస్పష్టం ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ దుష్టాన్నంయోద్వి
 జోభుక్త్వా పూర్వముక్తంమనీషిభిః॥ పశ్చాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం పరాకంకృచ్ఛ
 మాచరేత్॥ ఏతత్సగోత్రబాలభోజనవిషయం ॥ భగినీపుత్రాదిసహభాజనే
 ద్విగుణోవిధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే
 ఉచ్చిష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ పత్నీసహ భోజనప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ ద్విజఃకామాతుర్యోయస్తు పత్న్యాసహయదాన్నభుక్ ।

—*పత్నీసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

పశ్చాచ్ఛాంద్రాయణం కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వకీం॥ పత్నీసహభోజనకా
 లమాహ॥ మనుః॥ శ్లో॥ మహారణ్యేచ యాత్రాయాంపథిచోరాకులేనతిఅసహ
 యోయదిభవేత్తదాభుక్తిర్నదోషకృత్ ॥ గాలవః॥ శ్లో॥ వివాహకాలేయాత్రా
 యాంపథిచోరసమాకులైఅసహయోభవేద్విప్రస్తదాకార్యం ద్విజన్మభిః॥ ఏక
 త్రయానమారోహే దేకపాత్రైఃన్నభోజనంభార్యయాసహభుక్త్వాతువిప్ర
 స్తత్రనదోషభాక్ ॥ అన్యత్రభోజనాయనే మహంతంనరకంప్రశేత్ ॥ తద్దోష
 పరిహారార్థం పశ్చాచ్ఛాంద్రాయణంచరేత్ ॥ పరాశరః॥ శ్లో ॥ ఏకత్రయా

౧౩౬ హేమాద్రో శూద్రభాండభోజన పతితపక్షివిద్యాకావిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.

నమూరోహదేకపాత్రేతుభాజనం ॥ వివాహేపథియాత్రాయాం కృత్వా
విప్రోసదోషభాక్ । అన్యధాదోషమాప్నోతి పశ్యాచ్చంద్రాయణంచరే
త్ ॥ అభ్యాసేద్విగూంచైవ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ఇతి హేమాద్రి
విరచితే పక్షిసహభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ శూద్రభాండభోజనప్రాయ

—శూద్రభాండభోజనపాఠశ్చిత్తమ్ ॥—

శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ అతీవతృప్తితోవిప్రో నశూద్రస్కోదకం పిబేత్ ।
తద్ధృంఢభోజనేచైవ హృజ్జానాద్వదిమాగతః ॥ తస్యోపనయనంభూయ
స్తప్తకృచ్చృణశుద్ధ్యతి ॥ పరాశరః ॥ శ్లో ॥ శూద్రభాండోదకంపీత్వాప్ర
పాయాంజలసేవనాత్ । శూద్రభాండస్తమన్నంచ కుక్త్వాశుద్ధఃకథంద్విజః ॥
తస్యోపనయనంభూయ స్తప్తకృచ్చృంసమాచరేత్ ॥ శంఖః ॥ శ్లో ॥ ప్రపా
యాంశూద్రభాండేన స్థితంతోయంద్విజోయది । అన్నంవాజ్ఞానతోకుక్త్వాపు
నస్సంసారమాచరేత్ ॥ పశ్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్చృంసమాచరే
త్ । విధవాబ్రహ్మచారియతీనాం పూర్వవత్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే శూ
ద్రభాండభోజనోదకప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథ పతితదుర్మాగ౯ దుష్టాక్రాంత
పంక్త్యా భోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పతితశ్చఖలశ్చైవ దుర్జ

—పతితదుర్మాగ౯దుష్టాక్రాంతపంక్త్యాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥—

నఃపిశునస్తధా ॥ జారశ్చగాయకశ్చైవ నిత్యంయాచ్నాపరస్తధా ॥ భిషక్వీర
స్తధామమేతతతాయాభయప్రదః ॥ ఏతేవై దుర్జనాఃప్రోక్తా నపాశ్చే
యాఃకదాచనకుండశ్చగోశకశ్చైవ అయాజ్యానాంచ యాజకః ॥ చక్రాంకే
తతసూరాజ౯ తథాలింగాంతోపివా ॥ చారువాకోమాషకశ్చ ఉన్నతఃకితవ
స్తధా ॥ ఏతైరావేష్టితాపజ్జిహ్వాపచాసర్వదాన్యథాం । ఏతేషామన్నధు
గ్విప్రః పాపమేవసమాశ్రయేత్ ॥ ఏకత్రభోజనెగాజ౯ చాంద్రాయణమ
ధాచరేత్ ॥ మాసభోజీమహాపాపీచాందంపారాకమాచరేత్ ॥ వర్షభోజీమహ
చాంద్రంకృత్వాశుద్ధివవాప్నుయాత్ । విధవాబ్రహ్మచారిసన్యాసినాంపూర్వవ
త్ ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే పతితాని దుష్టాక్రాంతపంజ్జిహ్వాభోజనప్రాయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథవిద్యాకరమధితతక్రపానపలాండులశునగృంజనాభక్షణప్రా

—విద్యాకరమధితతక్రాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ లశునంగృంజనంతక్రంపలాండులయనంతధా ।
త్యక్త్వాభోజ్యంబ్రాహ్మణేన జగ్ధ్వాపాపంసమశ్నుతే ॥ గృంజనంకామవృద్ధ్య

(౧౮) హేమాద్రా శ్వేతవృంతార క్తతామ్రపాత్రస్థగవ్యప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౩౭

ర్థంవర్ణచూర్ణంకరమధితంతక్రంవిలయనంఘృతమలంకారీయోపరిజాతం ఛత్రం
ఏతానివిమైర్నిరృభోక్తవాగ్ధని॥ తదాహమాంజేయః॥ శ్లో॥ ఛత్రాంవి
ద్యరాహంచపలాండుంగ్రామకుకుటం లశునంగృంజనంచైవ మత్యాజగ్ధా
పతేద్విజః॥ జ్ఞాత్వాఘృక్వాత్తుచాంద్రంస్యాదజ్ఞానాత్తప్రమీరితం॥ సకృదే
వంచజానీయాద్భహువారేద్విరావృతం॥ అబ్దాదూర్ధ్వంమహాపాపీపతితస్సన్న్య
న్నసంశయః॥ విధవాబ్రహ్మచారిణాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితేపి
ణ్యోకాదిప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకా

—*శ్వేతవృంతార క్తశిగ్వాగ్ధభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శీంశబిల్వదుంబరభిస్సటాభక్షణైప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వా
ర్తాకతకాళింగబిల్వదుంబరభిస్సటాః॥ రక్తశిగ్రుమలాబుచఘృక్వా చాం
ద్రాయణంచరేత్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ వృత్తాలాబురక్తశిగ్రుశ్వేతవృంతార
మేవచ॥ కాళింగభిస్సటాబైల్వంకతకాదుంబరంతథా॥ మత్యాజగ్ధాపతేద్వి
ప్రశపశ్చాజ్ఞాంద్రాయణంచరేత్॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ వార్తాకతకాళిం
శబిల్వదుంబరభిస్సటాః॥ యస్యకుక్షౌప్రవతంతేతస్యదూరతరోహరిః॥
రక్తశిగ్రుమలాబుచ శ్వేతవృంతారమేవచ॥ భక్షయిత్వాద్విజోయస్సు సతు
చాంద్రాయణంచరేత్॥ యశ్చిబ్రహ్మచర్యాదీనాంపూర్వవత్॥ ఇతి హేమా
ద్రివిరచితేశ్వేతవృంతార క్తశిగ్రువృత్తాలాబుకతకాళింగబిల్వదుంబరభిస్స
టాభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథతామ్రపాత్రస్థగవ్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమా

—*తామ్రపాత్రస్థగవ్యభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితందుగ్ధగోమూత్రంతక్రమేవవా॥ ద
ధివాతామ్రపాత్రస్థంనారికేళోదంతథా॥ ద్విజఃపీత్యాసురాపానం కృత
వాన్నాత్రసంశయః॥ అజ్ఞానాద్జ్ఞానతోవాపిసురాపానసమంవిదురితి॥ మా
ంజేయః॥ శ్లో॥ గవ్యంమూత్రంతథాతక్రంనారికేళోదకంతథా॥ తా
మ్రపాత్రస్థితంపీత్యాపయోలవణసంయుతం॥ ద్విజఃకామాత్సురాపానమ
జ్ఞానాచ్ఛాందభక్షణం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతిమద్యాఘ్రాణేతథైదవం॥
పరాశరః॥ శ్లో॥ నారికేళోదకంతామ్రపాత్రస్థగవ్యమేవచ॥ లవణాక్తం
పయశ్చైవ మద్యాఘ్రాణంతదైవచ॥ ద్విజోజ్ఞాత్వాచరేచ్ఛాంద్రంపీత్యా
జ్ఞానాత్ప్రజాపతిం॥ అన్యధాదోషమాప్నోతిసరికంచాధిగచ్ఛతి॥ యమః॥
శ్లో॥ తామ్రపాత్రస్థితంగవ్యంనారికేళోదకంతథా॥ లవణాక్తంపయశ్చైవ

౧౩౮ హేమాద్రా పీతశేషోదక ముఖేనోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.

మద్యగంధంతథైవచ ॥ పీత్యాద్విజశ్చరేచ్ఛాంత్రం ప్రాజాపత్య మకామతః॥
 మద్యాఘ్రాణేవిశేషమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ హింతాశతాశఖజూర నారి
 కేశవనేచరః । దైవాద్వాయువశాత్పాప్రప్తం ఘ్రాత్యా విప్రస్సదక్షిణం ।
 హస్తయాఘ్రాయసహసా శుద్ధిమాప్నోతితత్తతాత్ ॥ అభావేభాసరంప
 శ్యేత్సప్తప్త్యాకణజపెద్ధరిం । దైవాన్మద్యగంధం శాకపరిష్కృతగంధం
 వాయువశాత్పాప్రప్తమాఘ్రాయ పశ్చిష్టపదక్షిణహస్త మాఘ్రాయశు
 ద్ధ్యతి॥ అభావేమార్తాంశంపశ్యేత్ । స్వదక్షిణశ్రవణంస్పృష్ట్యాహరిం మ
 నసాన్మరకశుద్ధ్యతి ॥ తతఃపరంనాసికాంవిధాయగచ్ఛేత్ । విప్రస్త్వాదీనా
 మేవం॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే తామ్రపాత్రస్థగవ్యాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్॥
 అధపీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ విప్రస్యపీతశేషం

—పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యత్త్రాయమన్యఃపిబేద్ధ్యపిమద్యపానసమంప్రాహుస్తత్త్రాయంమునిపుంగవాః॥
 వ్యాసః॥ శ్లో॥ పీతశేషంద్విజఃపీత్యాసురాపానసమంజలం । పీత్యాజ్ఞానాద్వి
 జఃకుర్యాత్ప్రాజాపత్యవిశుద్ధయం॥ ఏకపక్షుర్యపవిష్టానాంవిప్రాణాంపాత్ర
 సంస్థితం । పీతశేషంజలంపీత్యా విప్రఃకుర్యాత్ప్రాజాపతిం ॥ ఏతేన శుద్ధిమా
 ప్నోతిచశుద్ధస్తవ్యధాద్విజః । పీతశేషమపికించిత్త్రాయంభూమా నిపాత్య
 పీత్యానదోషః॥ తదాహ॥ మారకండేయః॥ శ్లో॥ పాత్రాభావే జలాభా
 వేపీతశేషంద్విజఃపిబేత్ । భూమాకించిస్త్రిపాత్యాభిపీత్యావిప్రోనదోషభాక్॥
 జాదాలిః॥ శ్లో॥ పీతశేషంకబంధంయత్పామిచ్చేద్విజోయది భువికించిజ్జ
 లంక్షిప్త్యాపీత్యాత్రత్రనదోషభాక్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ పీతశేషం జలంవిప్రపా
 తుమిచ్చేత్సపాతురః । భువికించిజ్జలంక్షిప్త్యాపీత్యా త్రత్రవిశుద్ధ్యతి ॥ ఏత
 త్పురకపాత్రాభావవిషయం । పాత్రేవిద్యమానేనతిస్వపాత్రస్థోదకమేవపిబే
 త్॥ నాన్యత్॥ యమః॥ శ్లో॥ ఆసనంశయనంపస్త్రంజాయాపత్యంకమండ
 లుః । అత్తనఃకుచిరేతానిపరేషామశుచిర్భవేత్ ॥ అతస్స్వపాత్రస్థోదకమే
 వపమించినమభావేపూర్వోక్తంకృత్యాశుద్ధ్యతీత్యర్థః॥ ఇతి హేమాద్రవిరచితే
 పీతశేషోదక పానప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథముఖేనోదక పానఖిరోష్ఠ హరిణీక్షి
 రయామలసవక్షీర పానమృతవత్సగోక్షీర పానప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥

—ముఖేనోదక పానఖిరోష్ఠ హరిణీక్షిర పానప్రాయశ్చిత్తమ్.—

శ్లో॥ ఉష్ణ శీతరంభరక్షింహరిణీక్షీరమేవచ । మృగీక్షీరంపశాధింన్యంక్షీరం

యాములసంతధా ॥ ముఖేనోదకపానంచమృతవత్సా పయస్తధా । పీశాన్వ
ద్విజస్సకృన్తోహతేకవలం మహిషీపయః ॥ తస్యోపనయనంచానస్తప్త
కృచ్ఛగ్రివిశోధనం । మృతవత్సపయఃపానంచముఖేనోదకపానంవినేత్యర్థః॥
మాంఘంజేయః॥ శ్లో॥ మృతవత్సపయఃపీత్యాముఖేపీత్యాజలంద్విజః । ఉ
పోష్యరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సాంధిన్యం యామ
లందుగమష్టప్రిదంచమార్గజం॥ ఖరోష్ట్రయోఃపయఃపీత్యా పునస్సంసాహ
రమహాతి॥ పశ్చచ్ఛేహవిశుద్ధ్యర్థం తప్తకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ । ఏతేనశు
ద్ధిమాప్నోతి నాన్యధాశుద్ధివిష్యతే॥ ప్రజాపతిః॥ శ్లో॥ ఖరోష్ట్రయోశ్చసాం
ధిన్యంచామలంచార్గజంతధా । కేవలంచమహిషీదుగ్ధంద్విజఃపీత్యాపతత్యర్థః॥
తస్యోపనయనంచాపయః తప్తకృచ్ఛగ్రిశుద్ధ్యతి । ఏప్రస్త్రీణాంబహ్మచారి
ణాంసన్యాసినాంద్విగుణంప్రాయశ్చిత్తంచేదిత్యర్థం॥ ఖరోష్ట్రయోః క్షీరపా
నేదోషధార్ధంతప్తకృచ్ఛగ్రిమాత్రం నపునస్సంసాహరః ॥ తదాహగౌతమః॥
దోషధార్ధం ద్విజఃపీత్యా దుగ్ధంఋరక్రమేశయోః । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్పశ్చ
న్నపునఃకర్షగారవాత్ ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితే ఉష్ణగ్నిక్షీరాదిపానప్రా
యశ్చిత్తమ్॥ అధమనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణే ప్రాయశ్చిత్త

—మనుష్యమృగపక్ష్యాదిమలమూత్రాదిభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ మనుష్యస్య ఖరస్యాపి సూకరస్యద్విజన్తనః । మల
మూత్రంవిదేద్యస్తు రేతోవారోగవిడితః । ద్విజఃపశ్చాత్పునఃకమః తప్తంకృ
త్వావిశుద్ధ్యతి॥ అజ్ఞానాచ్ఛుదిమాప్నోతిజ్ఞాతాచాంద్రవిశోధనం॥ ఏతదనా
తురవిషయం॥ ఆతురవిషయే ప్రాయశ్చిత్త మాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఆతు
రోరోగముక్త్యర్థంఖరమానుషసూకరాః । ఏతేహంచలమూత్రంచ పీత్యా
దోషమవాప్నుయాత్ ॥ రోగాంతే దేహశుద్ధ్యర్థంతప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సుఖే!
అనాతురఃపునఃకమఃకృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ ద్విజః
పీత్యామలంచూత్రంఖరమానుషయోకితేః॥ ఆగదోదేహశుద్ధ్యర్థం పునఃక
మఃపురస్కరం । తప్తకృచ్ఛగ్రించరేత్సమ్యగ్రోగితప్తంసమాచరేత్ ॥ ఏతేన
శుద్ధోభవతినచాన్వేష్టికమఃభిద్విజః॥ యమః॥ శ్లో॥ ద్విజఃపీత్యా మలం
మూత్రంఖరమానుషయోకితేః ॥ మయూరహంసగృధ్రాణాంసకృద్భుక్త్యా
తుపాతకీ । పునఃకమఃప్రకుర్వీత తప్తకృచ్ఛగ్రింవిశోధనం ॥ రోగిణోనపునః
కర్షతప్తకృచ్ఛగ్రిముదీతం । సుఖీనూత్వాపిశేషవ్యంనారితౌమధఃసీరితం॥

౧౪౦ హేమాద్రా అస్థిచగ్గుపక్షిలోమ కేశోపహతభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

యశ్చినాంవిధవానాంబ్రహ్మచారిణాంద్విరావృత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితే
 మనఃస్వ మలమూత్ర భరసూకరాది మలమూత్రభక్షణే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అ
 —*అస్థిచర్మ పక్షిలోమ కేశోపహతశాకాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
 ధాన్యజమపక్షిబహులోమ కేశమలోపహతశాకాన్నభోజనే ప్రాయశ్చిత్త
 మాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ శాకమధ్యేన్నమధ్యేవాదంత కేశనఖామలం॥ అస్థిచర్మ
 ద్వీజస్యాంగలోమకీటాఖవస్తధా ॥ బహ్వన్నం నపరిత్యాజ్యం స్వపాత్రస్థం
 పరిత్యజేత్ ॥ అన్నప్రమాణమాచారాధ్యాయే ద్రవ్యశుద్ధిప్రకరణేభిహితం॥
 ఆతోన్నవిశేషమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ అల్పేన్నేశాకమధ్యేవా దధిక్షీరాది
 మద్వీజాః ॥ దంత కేశనఖావిష్టాద్వీజలోమాస్థిచమచ ॥ కీటాఖు క్రిమయస్త
 త్రపవనంసంపరిత్యజేత్ ॥ స్వపాత్రస్థంగృహేచాల్పముభయం సంపరిత్యజే
 త్ ॥ ధుక్త్యనంతంశాకౌదనపాత్రయో ర్విద్యమానేతచన్నం ఛర్దయిత్వా
 ఉవోష్యంశుద్యతి ॥ ఛద్యభావేఘటికా సప్తప్రమాణాదౌ రాత్రిభోజనం
 విమ్యగాయత్యౌష్ణిశతజపావ పంచగవ్యంపితౄశుద్ధ్యతి॥ తదాహమనుః॥
 శ్లో॥ జ్ఞాతైవైతేదూకాపితంభ క్తంభుక్త్వావిప్రఃప్రమాదతిః ॥ ద్విముహూర్తం
 ముహూతకంవాతదన్నంబేణక తామగాత్ ॥ తదంతేవమనంకృత్వాశుద్ధో
 భవితుమహతి ॥ నచేత్పరేద్యురుషసిస్నాత్వాజప్తావిధానతః॥ అష్టోత్రం
 శతంశచ్చాప్తంచగవ్యంపితేత్తతః ॥ శుద్ధిమాప్నోతిరాజేంద్రనశుద్ధస్తవ్యధా
 ద్విజఇతి॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ పక్వంవాల్పంత్యజేచ్ఛాకమన్నమల్పంత్యజేత్తధా॥
 వీతైరుపహతంభుక్త్వాతదానీంఛర్దిమాచరేత్ ॥ జీర్ణేపరేద్యురుషసిస్నాత్వాదే
 వింజపెచ్చతంబ్రహ్మకూర్పవిధానేనపంచగవ్యంపితేత్తతః॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నో
 తిమృన్మయంతత్పరిత్యజేత్ ॥ బహుకేశేషశాకాన్నయోర్మధ్యేస్థితేషుపూర్వావ
 త్ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఏకస్థిక్స్థితేవిశేషమాహ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ అన్నేవాప
 క్వశాకేవాకేశమూత్రేవ్యపస్థితే ॥ కబలేవాపిరాజేంద్రకబళం తం పరిత్యజే
 త్ ॥ గండూషమేకంకృత్వాతుశేషాన్నంప్రోక్షయేజ్జలైః ॥ మృదంభస్తక్షి
 పేత్రత్రపశ్చాద్భుక్త్వానదోషభాక్ ॥ మృదంవాభస్మచెత్యథః ॥ అన్యైర్వా
 రేభిర్వాస్వపాత్రస్థమన్నంప్రోక్షణాదిభిః శుద్ధికారయిత్వాస్వయం గండూ
 షమేకంకృత్వానభుక్త్వానదోషభాగిత్యథః॥ ఇతి హేమాద్రివిరిచితేవర్ణా
 స్థినఖమలాదిదూషితాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తం॥ అధభోజనకాలేదీపనిర్వాణ
 ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ దీపఃప్రజ్వాలయన్రాత్ర్యాం భోజనేనా

హేమాద్రాభోజనకారేదీపనిర్వాణవికహస్తశవాశ్రితప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౦

—*భోజనకారేదీపనిర్వాణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శమాన్నయాత్ || ధృత్వాపాత్రంతదాదోభ్యాం సంస్కరణభానుమవ్యయం |
 పునరీపాగమేతాత గాయత్ర్యాన్నేజలంక్షిషేత్ || తదన్నమత్యజేధుక్వా
 శుద్ధిమాప్నోతిపండితః | అన్యదన్నంపునర్భుక్వా పంచగవ్యంపితేత్రదా|| పూర్వ
 పరిష్కృతమన్నమేవభోక్తవ్యం || నపునదాతవ్యం || గౌతమః || శ్లో || దీపో
 యదాప్రణప్తశ్చేద్ద్యాయనాతైలవజ్జనాత్ || పాణిభ్యాం పాత్రముద్ధృత్య
 స్మరన్మాతాండమవ్యయం || పునరీపాగమేచాన్నం స్థితంపాత్రపరిష్కృ
 తం || నపునస్తప్తదాతవ్యం భుక్త్వా శుద్ధిమవాప్నుయాత్ || విధవాబ్రహ్మచా
 రియితీనామేవంవేదితవ్యం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే భోజనసమయేదీపనా
 శనప్రాయశ్చిత్తం || అథ ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రా

—*ఏకహస్తవామహస్తపటపాషాణాదాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చిత్తమాహ || దేవలః || శ్లో || ఏకహస్తేనవామేనఽటుపుష్పేఫలేత్వచి | పా
 షాణేదారుతామైవా భుక్త్వాదోషమవాప్నుయాత్ || గౌతమః || శ్లో || త్వచి
 పుష్పేఫపాషాణే తామ్రేవస్త్రైర్ధస్తండిలే | ఉపలయాంమునిశ్రేష్ఠవామహస్తే
 నవాద్విజః || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || త్వచిపుష్పేఫలే
 వాపి పాషాణేతామ్రభాజనై || ఉపలయాంచవస్త్రైవా అంజలౌస్థండిలేపి
 వా | భుక్త్వాన్నంపూర్వజ్ఞానాతామ్రాయకృచ్ఛ్రసమాచరేత్ || హరితః || శ్లో ||
 ఉపలయాంచవస్త్రైవా అంజలౌస్థండిలేపివా | త్వచిపుష్పేఫలేవాపిపాషాణే
 తామ్రభాజనై || ఎకేనపాణినాతోయపానంవామేనభోజనం || ద్విశస్త్రమృ
 న్నయేపాత్రైకృత్వాకాయంసమాచరేత్ || వ్రతార్థంవామహస్తభోజనై
 స్త్రీణాంనదోషః || తదాహగౌతమః || కామ్యాధంభోజయెన్నారీ వామ
 హస్తేనసర్వదా || నతేనదోషమాప్నోతి వ్రతంయావత్సమాప్యతే || కంఠా
 తినణాదిభీరాక్రాంతే వామహస్తభోజనదోషః || తదాహగౌతమః || వామహ
 సేనమంజీయా ద్విప్రోవామేవ్రణాదిభిః | దుష్టేనతేనదోషస్సాన్యదన్యధా
 శూద్రవసః || ఇతి హేమాద్రివిరచితే ఏకహస్తపానపాషాణపటాదాభో
 జనప్రాయశ్చిత్తం || అథశవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలః ||

—*శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

శ్లో || గ్రామేవాపట్టణేపల్ల్యాంకుణిపోషిప్రసంజ్ఞితః || నతావద్భ్యోజనంకుర్యా
 ద్యాచద్దామేవసత్యదః || మహాధారతే || శ్లో || బాలోవాకన్యకావాపి విప్రోవా

౧౪౨ హేమాద్రా-సూర్యసోమోపరాగ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.

ధనితంబిసిమ్మత్వాగ్రామెస్థితేయత్ర విప్రస్తత్రనభోజయేత్ || యదిఘంక్తే
సపాపీర్యాదన్నంక్రిమిసంజతం || మరీచిః శ్లో || పట్టజేస్వగృహేత్యాజ్యం
గ్రామేవీధ్యాంపరిత్యజేత్ || అన్యత్రసవైకస్సంత్యాజ్యం భోజనంతోయధా
రణం || సంవతఃః శ్లో || యత్రైవకుణపస్తీమైష్విప్రస్తత్రమహాజనః | పాకయ
త్నంతదాఘక్తీం జలాహరణమేవచ | నకుర్యాత్తావతావిప్రో యావత్త్రిష్ఠతి
భూతలే || నత్రత్రభోజనంకుర్యాదన్యధాకాయమాచరేత్ | కుణపేనాశ్రిత
గ్రామే విప్రోభుక్త్వాసపాతకీ || పశ్చాత్కాయంప్రకుర్వీత పంచగవ్యమతఃప
రం | బాలానాంక్షీరపానేన నదోషోగృహమేధినాం || ఎతత్సర్వేషాంసమం ||
ఇతి హేమాద్రివిరచితే శవాశ్రితగ్రామభోజనప్రాయశ్చిత్తం | అథ సూర్య

—*సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సోమోపరాగకాలభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || సూర్యసో
మోపరాగేచ ఉక్తకాలంవినాద్విజః || తదన్నంమాసమిత్యాహు స్తదోచ్చక్త
మాంసఘక్తదా || మరీచిః శ్లో || సూర్యగ్రహేతునాశ్చీయా త్సార్వాయా
మచతుష్టయం | చంద్రగ్రహేతుయామాంస్త్రీధుక్త్వాపాపంసమశ్నుతే | ఇతి
ధమంపరిత్యజ్య యోవిప్రస్తన్యధాచరేత్ | తస్యోపనయనంభూయఃతప్తం
సాంతపనస్త్యతం || సూర్యగ్రహభోజనతప్తం చంద్రగ్రహభోజనసాంత
పనం || తదేవాహమనుః || శ్లో || సూర్యోపరాగయోభుక్తే తస్యపాపం
మహాత్తరంతస్యపాపవిశుద్ధ్యథం తప్తకృచ్ఛిముదీరితం | చంద్రోపరాగకా
లేతు భుక్త్వాకాయంసమాచరేత్ | ఉభయోభోజనవిప్రః పునస్సంసార
మహాతి || విధవానాం సన్యాసి నాంపునస్సంసారవజం || బహ్వచారి
ణామేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే సూర్యసోమోపరాగ కాలభోజనప్ర
ాయశ్చిత్తం | అథ భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || శ్లో || స్వ

—*భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ణేవారాజతేకాంస్యప్రత్యహంభోజనంచరేత్ | తద్భిన్నంయదిరాజేంద్ర
నకుర్యానత్రభోజనం || జాబాలిః శ్లో || స్వణరాజతకాంస్యేషు పలాశక
దళేషుచ | విప్రోభుక్తేమహాత్పుణ్య మనాపొత్తిసంశయః | యదిభిన్నంపరిత్యా
జ్యం తదాఘక్త్యేదవంచరేత్ || ఎతానిస్వణరాజతకాంస్యానివద్విచకలి
తానిచేతస్సర్వధాత్యాజ్యాన్యేవ || తదేవాహ దేవలిః శ్లో || స్వణంకాంస్యం
తథారాజక రాజతంభిన్నమేవయేత్ | తత్రభుక్త్వాసరత్తుగ్రయ మన్యధానో

సంధ్యాదిభోజనేచండాలధ్వని సత్కర్మశిశుకరాదిదర్శకశ్రేష్ఠప్రాయశ్చిత్తమంగతి

వమాప్నుయాత్ | పలాశకదళీపణాదిఘయోభోజనంచరేత్ తాన్యైవాహర
ణీయానిసపాత్రాంతరాణి | అన్యధాపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ||
తదేవాహపరాశరః || శ్లో || యేషుపణేఽమయాభుక్తిసైషుతాముఖజన్మరే
త్ || అన్యపాత్రంతథాభిన్నం తత్రధుక్తేందవంచరేత్ | అభిన్నభాండేకపా
త్రైవభోజనే విపాదాంధర్మోచధః | అన్యధాక్షీణతామాప్నోతి || గౌత
మః || శ్లో || అభిన్నపాత్రేయోవిప్రః పణేఽప్యేకేమజాతతః | భోజనంకరతెసో
యం సంపూర్ణాయుభావేదిహ | సర్వేషామేతదేవవేదితవ్యం | నాన్యత్ || ఇతి
హేమాద్రివిరచితే భిన్నపాత్రభోజనప్రాయశ్చిత్తం || అథ సంధ్యాదిభోజన
—*సంధ్యాదిభోజనకాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
కాలేషు చండాలాదిధ్వనిశ్రవణప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సాంభో
జనేవేశాయాం జపహోమమైత్యుక్తా | సంధ్యాదిత్యకామ్యేషు దేవపూజా
సుసర్వదా | చండాలాస్త్రీనిధాః | పోక్తాస్తేషాంసంభాషణాదికం | శ్రుత్వాకర్త
పరిత్యజ్య దృష్ట్వాతత్పునరాచరేత్ | అన్యధాబోషమాప్నోతి | మః భగ్యోహే
జాయతే | చండాలస్యైవయతర-ర్తశ్రుత్వా దృష్ట్వాపరిత్యజేత్ | గ్రామచం
డాలానాంతత్తత్సాధనధ్వనిశ్రవణకృత్వాభిజనాదికంపరిత్యజేత్తత్తత్సా
ధనానిరజకస్యవస్త్రసంఘట్టనధ్వనిః | చర్మకారకస్యచమః తాడనం | స్వోఽకా
రకస్యస్వణః తాడనః | తత్తకస్యదారుసౌష్ఠవాధః | తత్తజ్జంఠిలఘాతకస్య తిల
ఘాతకస్యతిలయంత్రధ్వనిః | సూనోమాంసఖండనం | కలాలస్యఆద్రః భాండ
తాడనం | ఎతేషాంతత్సాధనఘాతానాం ధ్వనిశ్రవణేదర్శనైచతత్త్యాజ్యం పు
నఃకర్తృకిరణీయం || తదేవాహమారంబేయః || శ్లో || ఎతేషాంసాధనానాం
ధ్వనింశ్రుత్వాసుకర్తృసు | కర్తృతత్సంపరిత్యజ్య త్రోత్రంస్పృష్ట్వాచదతీణం |
అక్షిణీపయసాస్పృష్ట్వాపునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి | దశః సేసంపరిత్యజ్య పునఃక
మః సమాచరేత్ | అన్యధాభోజయే ద్విప్రకర్తృకుర్వాత్తదాయః || అష్టోత్త
రశతంజప్త్వా గాయత్రింవేదమాతరం | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతి | విజోనాన్యత్రకర్త
ణా || యతిబ్రహ్మచారిణాశేవం || ఇతి హేమాద్రివిరచితే చండాలాధ్వని
శ్రవణప్రాయశ్చిత్తం || అథసతకర్తాచరణకాలేసూకరాదిదశః సేప్రాయ

—*సతకర్తాచరణకాలేసూకరాదిదర్శకశ్రేష్ఠప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || సూకరంకుకుటంశ్యానం ద్విజోదృష్ట్వాసుకర్త
సు | తతకర్తృసంపరిత్యజ్య పునఃకృత్వావిశుద్ధ్యతి || భోజనేభోజనంత్యక్తా

౧౪౪ హేమాద్రోరజస్వలాన్నభోజన స్పృష్టాదృష్టాన్నప్రాయశ్చిత్తమ్.

సుఖహుష్టితిపూర్వజః । అన్యథాదోషమాహుష్టితి యదిలాభాత్ప్రవతతే ।
 నానాదినిత్యకర్తృమధ్యే సూకరాదికందృష్టాపూర్వవత్ । శ్రోత్రాదికంస్పృ
 ష్టాపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం కృత్వావిశుద్ధ్యతినాన్యకర్తృభిః ॥ స్త్రీణాం
 యతిబ్రహ్మచారిణామేవం ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే సతగు
 ర్తాచరణకాలే సూకరాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథరజస్వలాన్నభోజనప్రా
 — రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.* —

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ రజస్వలాన్నంయోభుక్త్వా ద్విజోజ్ఞానాత్సకృ
 ద్యద్యది ॥ కారవంసనరకంయతి భవేత్తస్మాద్విగహితః । ఋతుమత్యప్యజ్ఞా
 నాత్పశనాదికంకృత్వానుక్త్యనంతరమీషచ్ఛుష్కంరజోదృష్ట్యాఅహంరజస్వ
 లాభవామీతిజ్ఞాత్వా ౭పసరతితదపసరణేషుక్తవంతో రజస్వలాన్నభో
 క్తారః । తేషాంభోక్తృణాం పునరుపనయన చాంత్రాయణాభ్యాం వినాశు
 ద్ధిగ్నాస్తితదేవాహ ॥ మారగంజేయః ॥ శ్లో॥ అజ్ఞాత్వాపుష్పిణీనారీకృత్వావై పచ
 నక్రియాంపశ్యాచ్ఛుష్కంరజోదృష్టాతస్తాద్యేశాదపాక్రమేత్ ॥ తాందృష్ట్యాభా
 వణంశ్రుత్వాభోక్తౌర్ద్విజనాయకాః । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుస్తచాంద్రంవ్రత
 మనుక్రమాత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధాస్మ్యురస్యథాపాపిసోభవత్ ॥ యతిబ్రహ్మచా
 రిణాంస్త్రీణామప్యేవం ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే రజస్వలాన్నభోజనప్రాయశ్చి
 — స్పృష్టాదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. —

త్తమ్ ॥ అథ స్పృష్టాన్నదృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో॥ శూ
 ద్రైర్నానావిధైర్వజైశ్చండాలాదిభిరీషితం । పుష్పవత్యాసూతికయాదృష్టం
 వాపతితాదిభిః । అన్నంధత్యంతధాశాకం భుజ్జైవిప్రస్సకృద్యది । ప్రాయ
 శ్చిత్తీభవేద్వాపి నకర్తారోభవేదిహ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ చండాలపతితవాత్య
 శాయవాణాజితేంద్రియైః । అస్మాతవద్భిజ్ఞానైశ్చ శ్వపాకైఃపరిదూషితం ॥
 మలమూత్రసమిపస్థం తుషాంగారకపాలవత్ । ఉచ్చిష్టస్పృష్టసంస్పృష్టసం
 స్పృష్టంభత్యమన్నంచయద్యవేత్ ॥ ద్విజైస్తత్తన్నభోక్తవ్యం శాకంవాభో
 జ్యమేవవా । యదిమోహవశాద్భుంక్తే ప్రాయశ్చిత్తీభవేదిహ ॥ తౌగాషీః ॥
 శ్లో॥ పూర్వోక్తైర్వాసిమితైర్వా స్పృష్టముచ్చిష్టమేవయత్ ॥ తదన్నంయో
 ద్విజోభుక్త్వాపశ్యాత్తాపమవాహ్యచ । స్వశరీరపిశుభ్యధంకాయకృచ్ఛగ్ని
 సయాచరేత్ ॥ పంచగవ్యేనశుద్ధిస్సాన్యత్వ్రతనాంయతినామిహ । విధవా
 నామిదంశుద్ధనాన్యథాశుద్ధిష్యతే ॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే స్పృష్టాన్న

(౧౯) హేమాద్రానిషిద్ధదిసేదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౪౫

దృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధనిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చి

—*నిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ|| దేవలి|| శ్లో|| పిత్రోమృత తాహంత్పూర్వేద్యుర్భానువారేచసంక్రమే|
తథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వైతేషుచమహోత్సవే || శ్రోత్రయేమరణంప్రాప్తై
గురూణాం దుఃఖసంభవేపితరౌవ్యాధినాగ్రసౌమహారాజనిపాతసే || ఉక్తే
ష్యేతేషుసర్వేషుఅన్యేషువ్రతపర్వసు| సర్వవారంసమక్షీయాద్విప్రోధమకప
రాయణః|| మారగండేయ|| శ్లో|| అరగండ్విపర్వరాత్రాచమృతాహంత్పూర్వ
వాపరేతథాచతుర్దశ్యష్టమ్యోర్వైతేషుచమహోత్సవే| పితరౌవ్యాధినాక్రా
ంతామహారాజనిపాతసే| శ్రోత్రయేమరణంప్రాప్తైగురూణాం దుఃఖసంభవే|| ఉ
క్తేష్యేతేషుచాన్యేషుపుణ్యేషువ్రతపర్వసు|| సర్వవారంసమక్షీయాద్విప్రోధర్
మసున్నరక్షాతస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థంసహసానిషక్పాతంచరేత్ || అజ్ఞానాతాగ
యకృచ్ఛగ్రంస్యాజ్ఞాత్వాతప్రసమాచరేత్ | పంచగవ్యేనశుద్ధస్నాన్యద్విప్రో
ద్విర్వారభోజనే|| ఇతిహేమాద్రవిరచితేనిషిద్ధదిసేషుద్విరోధజనప్రాయశ్చి
త్తమ్|| అధదేవపూజావైశ్వదేవపరిత్యాగభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ||

—*దేవపూజావైశ్వదేవపరిత్యాగభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలి|| శ్లో|| దేవతారాధనంత్యక్త్యావైశ్వదేవంతథాతిధింయోవిప్రోభోజ
నంకృత్వానిత్యహామంతథాత్యజేత్ || సురాపీనహివిజ్ఞేయ స్సర్వకమకబహి
షక్పాతః|| మారగండేయః|| శ్లో|| వైశ్వదేవనిత్యహామం తదైవాతిధిభోజ
నం| దేవతారాధనంచైవత్యక్త్యావిప్రోమహముసే|| భుక్త్యాజ్ఞానాన్మహదోష
స్సురాపీకధ్యతేబుధై|| జాబాలః|| శ్లో|| వైశ్వదేవదేవతాగ్నినిత్యహా
మంతథాతిధిం| బ్రహ్మయజ్ఞంపితౄణాంవేదతస్మాంద్విజవల్లభ|| త్యక్త్యాభు
క్త్యాతథావిప్రస్సురాపీత్యవ్యతేబుధై|| తప్తకృచ్ఛగ్రంచరేత్వాపీతస్తద్దోషా
పగ్ముచ్యతే|| పంచగవ్యేనపూతాత్మానాన్యధాశుద్ధిరసిహి|| ఇతిహేమా
ద్రవిరచితేదేవపూజావైశ్వదేవాతిధిబహ్మయజ్ఞపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్||
—*ఉష్ణోదకస్నానకూపోదకస్నానమృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమ్.*—
అధఉష్ణోదకకూపోదకస్నానమృత్తికాహీనశౌచప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవ
లి|| శ్లో|| ఉష్ణోదకేనసప్తాహంతథాకూపోదకేనచ| మృత్తికాభిర్వినిశౌచకృ
త్వానస్తాహమాదరాత్ || చతుర్వేదధరోవిప్రఃపూజ్రవీవనసంశయః || గౌ
తమః|| శ్లో|| మృత్తికాభిర్వినిశౌచంస్నానమష్ణోదకేనచై| కూపోదకేనసప్తా

౧౮౬ ఉపవీతశిఖేవినాభోజనకాలేక్షుతజ్యంభణవాయాత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమ్

హంకృత్వావిప్రస్సశూద్రవత్ || జాబాలిః || శ్లో || కూపోదకేనసప్తాహంతథా
 భృగ్మైనవారిణామృత్తికాభిర్వివాశాచంతదాకూపోదకంమహత్ || కృత్వా
 శాచాదికంవిప్రశ్శూద్రవనసంశయః | ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తమృషిలోక
 సమ్మతం || ప్రాజాపత్యంవిశుద్ధ్యర్థంచరేత్సూతోభవేదీహ | పంచగవ్యం
 విజేత్పశ్చతైనశుద్ధిర్నచాన్యథా || యతిబ్రహ్మచారివిధవానాంద్యగుణం || ఇ
 హేమాద్రివిరచితఃశ్లోదకమూపోదకమృత్తికారహితశాచప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

—*ఉపవీతశిఖేవినాభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

అభోపవీతశిఖేవినాభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || వినాయశ్శో
 పవీతేనశిఖయాచర్విజోత్తమః | ఉచ్చిష్టాయదమోహంతాచాపకారీభవేద్గిష్
 జః | మార్గంచేయః || శ్లో || శిఖాయాబ్రహ్మసూత్రేణవినావతే తయోద్విజః |
 ఉపోవ్యంరజసిమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధ్యుతం || తమః || శ్లో || శిఖాచబంహసూ
 త్రంచనష్టంభష్టంయదాభవేత్ | ధృత్వనవంపునమకంప్రాద్యగ్విష్టంశత్రజ
 లేక్షిపేత్ || శిఖాంవినాద్విజశ్రేష్ఠకణేగోవాలలోమభిః || ధృత్వతద్దోషశాం
 త్యర్థంకాయకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ | యావచ్చిఖాపునజాతాః శావత్రాన్ద్యే
 నధారయేత్ - బ్రహ్మవిష్ణుమహేశాఖ్యాబ్రహ్మసూత్రస్యతంతవః | ఏకస్మిన్
 త్రుటితేవిప్రపునశ్చకత్వానవంయదా || నిత్యకమప్రకుర్వీతత్రుటితం నిక్షి
 పేజ్జలే | బ్రహ్మసూత్రందక్షిణేనసభగ్విష్టంస్వాచ్ఛతురంగులం || ప్రాణాయామ
 త్రయంకృత్వాపునస్సంస్థాపనంచరేత్ | మార్పరేబ్రహ్మసూత్రంచేద్భగ్విష్టంయ
 దిహదైవతః || ప్రాణాయామశతంకృతాస్వస్థానేపూర్వవత్క్షుపేత్ | మణిబం
 ధెస్థితంసూత్రంభగ్విష్టంయదిహపూర్వవత్ || తద్దోషపరిహారార్థంప్రాణాయా
 మసహస్రకంకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతివామహస్థాదధోగతం || తత్సూత్రంస
 హసాత్యక్త్వాధృత్వాచాన్యదాద్విజః | జతేభగ్విష్టంపరిత్యజ్యసహస్రంవేద
 మాతరం || జప్త్వాశుద్ధిమవాప్నోతినాన్యథాశుద్ధిరీతా || ఇతిహేమాద్రివిరచితే
 ఉపవీతశిఖేవినాభోజనేనిత్యకమకరణేచప్రాయశ్చిత్తమ్ || అభోజనకాలే

—*భోజనకాలేక్షుతజ్యంభణాపానవాయాత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమ్,*—

క్షుతజ్యంభణాపానవాయాత్సర్గప్రాయశ్చిత్తమాహ | దేవలః || శ్లో || విప్రో
 భోజనకాలేక్షుతంవాజ్యంభణంతథా | అపానవాయోరుత్సర్గంకృత్వావిప్ర
 స్సపాపభాక్ || మరీచిః || శ్లో || విప్రస్వధుకిసమయేక్షుతం జ్యంభణమేవ
 వా | అపాననాయమోక్షంచకృత్వాఘంజీతపాపభాక్ || విష్ణుః || శ్లో || ద్విజో

భోజనకాలేతుజ్యంభణంక్షుతమేవచ । అపానవాయుమోక్షంచప్రాయశ్చ
 స్తీభవే తథా॥ అన్యోదోష్టాజలంధృత్వాతస్యమూర్ధానివిన్యసేత్ ॥ పృచ్ఛేత్తం
 జన్మనదనందివావాఽదివానిశి । త్సుతేతుతస్యసంజాతేవీవంకృత్వావిశుద్ధ్యతి ।
 జ్యంభణేష్యేవం । అపానవాయూత్సగజాతేన్నంపరివజయేత్ ॥ ధుక్త్వా
 పాపమవాప్నోతిపాపంయచ్చౌచవజః ॥ లోభేనఘక్త్వాతద్భుక్తంసాత్త్వా
 కాయంసమాచరేత్ ॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోనాన్యత్రకమఽణేతి । స్త్రీణా
 మతిబ్రహ్మచారిణామప్యేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరిచితేభోజనసమయే త్సుత
 జ్యంభణాపానవాయూత్సగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసూతకద్వితయభోజన
 ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఆకౌచద్వితయే రాజన్నసగోత్రోధవా

—*సూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

వ్రతీవిధవాచాన్యగోత్రావాయతివాఽనియమస్థితః ॥ సూతకద్వితయేభంజక
 మహంతంనరకంవ్రతేత్ ॥ గాలవః ॥ శ్లో॥ యతిర్వాబ్రహ్మచారివా విధవా
 వాఽన్యగోత్రజాః । అనగోత్రోధవావిప్రస్త్వాశౌచద్వయనిమితం । అన్నంఘ
 క్త్వామహాపాపీనరకంయాతి దారుణం । భువమాసాద్యతత్పశ్చజ్ఞాయతేరోగ
 చాధితః ॥ గౌతమః ॥ శ్లో॥ విప్రస్త్వాహరమన్విచ్ఛక్ యతిర్వాప్రథమాశ్రమః ॥
 సూతకంద్వితయేభుక్త్వానారీవాపతివజః ॥ తాపునస్సంసాగరపూతాన్తా త
 త్తకృచ్ఛగ్రంసమాచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపిదేపశ్చాచ్ఛుద్ధిమాప్నోతినాన్యథా ।
 యతివిధవయోఃపునస్సంసాగరవజః ॥ ప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ ఇతి
 హేమాద్రివిరిచితేసూతకద్వితయభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథాన్యోన్యసం

—*అన్యోన్యసంస్పృష్టాన్నభోజనప్రాయశ్చిత్తమ్*—

స్పృష్టాన్నభోజనేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టా
 యాభంజాశాతౌపరస్పరం స్పృష్టాన్నమత్యజకథుక్త్వాజ్ఞేయాతౌ మాంస
 భోజినా ॥ పరాశరః ॥ శ్లో॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టాయేభుంజంతోముఖజాన్సకృ
 త్ ॥ అన్యోన్యస్పృశంకృత్వామత్యజగ్ధాన్వపాత్రజం । మాంసతుల్యంతదన్నం
 స్యాద్దోక్తారోమాంసభోజినః ॥ ఏకపక్ష్యుగ్ధపవిష్టశ్చబ్రాహ్మణోబ్రాహ్మణం
 స్పృశేత్ ॥ తదన్నమత్యజకథుక్త్వాప్రాయశ్చిత్తీభవేత్తథా । అన్యగోత్రంద్విజం
 స్పృష్ట్యాభుక్త్వాచాదాయణంచరేత్ ॥ స్వగోత్రస్పర్శనైభుక్త్వా తత్తకృ
 ఛగ్రంసమాచరేత్ ॥ పితౄత్రంభ్రాతరంవాస్పృష్ట్యాభుక్త్వాతు కాయకం ॥
 పుత్రస్యవాకన్యోన్యమితురుచ్ఛిష్టభోజనేనదోషఃపుత్రయోస్తత్రపితౄకాయక

౧౪౮ హేమాద్రాశివనిర్మాల్యభోజనప్రాచయశ్చిత్తమ్.

మాచరేత్ ॥ ఉచ్ఛిష్టంతత్రతబళమాత్రప్రాశనంనపాత్రస్థాన్నభోజనం ॥ గౌత
మః ॥ శ్లో ॥ పితానుజస్యభుతస్యతయోఃప్రీతింసముద్వహా ॥ నిత్యపేతరబళం
తత్రనదోషస్తత్రభోజనేపితాతాభ్యాంసహనఘంజీయాత్ ॥ కబళదానేన
దోషః ॥ తదాహుతస్తంబః ॥ పీతిహల్క్యపలభ్యతే ॥ పితృశ్శ్లేష్మస్యచభ్రాతు
రుచ్ఛిష్టంభోక్తవ్యంధమువిప్రశపత్తావభోజ్యమితి ॥ యతివిధవాబహ్మచారి
ణామేవేదేతవ్యం ॥ ఇహేమాద్రావిరచితే పరస్పరోచ్ఛిష్టభోజనేప్రాచయ

—*శివనిర్మాల్యభోజనప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం ॥ అధశివనిర్మాల్యభోజనేప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ శం
భోనివేతంభక్తంతత్తీర్థంశాకమేవవా ॥ విప్రః ॥ దానఘంజీయాద్భుక్త్వా
త్తప్తంసమాచరేత్ ॥ మారకండేయః ॥ శ్లో ॥ శివేనివేదితంభక్తంప్రత్యేకం
దేవతాంవినాద్విజోజ్ఞానాద్యదాభుక్తైతదాతప్తంసమాచరేత్ ॥ గాలవః ॥
శ్లో ॥ శివాలయేశివేభక్తమహితందేవతాంవినా ॥ ద్విజోభుక్త్వాచరేత్తప్తంత
ధాతత్తీర్థంసేవయా ॥ సాలగ్రామాదిదేవతాసమూహేవిశేషమాహ ॥ జా
బాలిః ॥ శ్లో ॥ శివేష్ట్యాదిభిరదేవైర్వేష్టితైర్యత్సమహితం ॥ తద్భుక్త్వావిప్ర
వర్యోసానభవేద్ధాషభాగితః ॥ వరీః ॥ శ్లో ॥ సాలగ్రామాదిభిశ్చంభోవేష్టి
తస్యయదహితం ॥ తద్భుక్తవ్యంద్విజైనిత్యంతత్త్రాయపరివజయేత్ ॥ సాల
గ్రామాధిదేవతాసహితేశివేహితంనైవద్యంచాంద్రాయణసమం ॥ తద్వినా
శివనిర్మాల్యభక్షణంతత్త్రాయంచక్షాంసతుల్యం ॥ యాజ్ఞవల్క్యః ॥ శ్లో ॥ శివే
నివేదితంభక్తంసాలగ్రామాధివేష్టితే ॥ తద్భుక్తభోజనేచాంద్రంకృతవాన్నా
త్రసంశయః ॥ అఽన్యధామాంసతుల్యంస్యాతత్త్రాయమసృజాసమమితి ॥ యతి
బ్రహ్మచారిణామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రావిరచితే శివనిర్మాల్యభోజనప్రాచయ
శ్చిత్తమ్ ॥ అథనిలీవస్త్రంధృత్వాభోజనేప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥

—*నీలీవస్త్రంధృత్వాభోజనప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

నీలీవస్త్రంవతచ్ఛిహ్నంధృత్వాజ్ఞానాద్ధివ్యశ్చరేత్ ॥ సవిప్రస్తవ్యశుచినిత్యం
నకమాహుః ॥ భవేదీన ॥ తచ్ఛిహ్నమితి నీలీతంతుభివస్త్రాంతేవస్త్రమ
ధ్యేవానిమితంవస్త్రంతద్ధారణేవిప్రస్తవ్యశుచిః ॥ తదాహగౌతమః ॥ శ్లో ॥ నీ
లీమయంపటంధృత్వా విప్రస్తచ్ఛిహ్నమాత్రకం ॥ ధృత్వాకమాణిభుక్త్వా
వానతతరమకఫలంభేత్ ॥ భోజనేమాంసఘగ్నిప్రస్పర్శధాతత్పరిత్యజేత్ ॥
గాలవః ॥ శ్లో ॥ నీలీవస్త్రంతుతచ్ఛిహ్నంధృత్వాకమాకరోతియః ॥ సవిప్ర

స్తునక మాహాహస్తతరమ విఫలంభవేత్ । ఏకత్రదివసేభుక్త్యాధృత్వాసీలిమ
యంపటం । కుర్యాద్దేహవిశుద్ధ్యర్థం యావకంమునిచోదితం । అభ్యాసేతుప
రాకంస్యా ద్వత్సరేచాండముచ్యతే । యతిబ్రహ్మచారి విధవానాం ప్రా
యశ్చిత్తమిదంప్రయోక్తవ్యం ॥ ఇతి హేమాద్రివిచిత్రే సీలివస్త్రం ధృ
త్వా భోజనప్రాయశ్చిత్తం ॥ — ఇతి జాతిభ్యశ్చేశ్వర ప్రాయశ్చిత్తం॥

— శీర్ణకరణప్రాయశ్చిత్తమ్. —

అథ ప్రశీర్ణకర ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥ శ్లో ॥ పాపెభ్యఃపూ
ర్వము కైభోన్యనవభ్యాన్యత్రవిద్యతే ॥ తత్ప్రశీర్ణకమిత్యాహుదుఃస్వ తేష్య
విశోధనం విద్యుదగ్నిపయఃపాశ చండాలై బ్రాహ్మణాహతః ॥ ఏకద్వితీ
చతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ విద్యదశనిః । అగ్నిదావానలః స్వకృ
తోవా ॥ పయఃతటా నదీస్థంపాశరజ్జుః । చండాలాజనంగమః । ఏతైనైమిత్యై
ర్విషఃప్రమాదాత్ జ్ఞాత్వావామియతేతస్యసద్యోదహనపక్షే ఏతద్వచనో
క్తానికృచ్ఛాణి కృత్వాదహేత్ ॥ అశక్తః పయ కాలమాహ ॥ శ్లో ॥ మాసత్ర
యేతు షడ్మాసే వత్సరేవావచత్సః । పుత్రాదిదుఃస్వతస్సాన్యైకర్యాత్సం
సారమాదరేత్ ॥ దేశకాలవైరీత్యశంకయాదుమృతస్యలూకమాకాం
క్షత్ తస్మిమిత్రాకృచ్ఛాణిచరణంకృత్వాదహేత్ ॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ గౌత
మః ॥ శ్లో ॥ ఐద్యుతావహ్నినాతోయైః పాశైర్వాధజనంగమైః । విప్రప్రాణాన్పరి
త్యజ్యైత్యశుద్ధిదీరితా । సద్యోదహనపక్షేతు కుర్యాత్పూర్వోక్తమాదరా
త్ ॥ విద్యుద్ధతస్యఏకం షడబ్దతదానీదహనవిశోధనం । అగ్నిదగ్ధస్యషడబ్దద్వ
యంవిశోధనం । జలేమృతస్యత్రైగుణితషడబ్దం । పాశమృతస్యవత్సరంషడబ్దం ॥
చండాలేనహతస్యపంచషడబ్దం । దుర్భృగైస్యైకానికృచ్ఛాణితత్సంఖ్యాపరి
మితానికృత్వాదగ్ధా దుర్భృగోదోషాత్పూతోఽవతితదాహగౌతమః ॥ శ్లో ॥
దుమృతానాంశిదాపుత్రైః కృత్వాకృచ్ఛాణిధిశమతః । దహేత్పాపవిశుద్ధ
స్యా దన్యధాదోషభాగ్భవేత్ ॥ గ్రంథాంతరే ॥ శ్లో ॥ దుమృతస్యతదానీం
యస్యసారంకతుః మిచ్చతి । ఏకద్వితీచతుఃపంచ షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ ॥
ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతికాలస్యనిరీక్షణం ॥ విశాచతానతస్యాస్తి పుత్రస్యాద
న్యత్ర సదా ॥ మాసత్రయషడ్మాసవత్సరకృతానాం దుమృతప్రాయశ్చిత్తం
తారతమ్యేనవిశేషస్తి గోభిలిః ॥ శ్లో ॥ మాసత్రయేదర్భతానా మబ్దమాత్రం
విశోధనం । ఋతుక్రయేతుద్వ్యభిజ్ఞస్యా తగ్రిబంసంవత్సరేస్తృతం । నారా

౧౫౦ త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతరఖ్యాదిచ్ఛేత్పరాంప్రాయశ్చిత్తమ్.

యణబలింకృత్వా కుర్యాత్కమాధ్వకదైహికం ఏతేన శుద్ధిమాప్నోతి పర
లోకంచగచ్ఛతి॥ వ్రాహ్మిదిహికాతస్య విశేషమాహ॥ గాతమః॥ శ్లో॥ వ్యా
ఘృభల్లాః వారాహ సర్పపృశ్చికకుండలైః॥ శృంగిభిర్విషపానాద్యైః పృశ్చ
శైలతిపాతనైః॥ విప్రోయదామృతింప్రాప్తౌ ఖడ్గదండాదిభిఃఖలైః॥ గ్రహభి
త్త్యశ్చభిర్వాపి స్తుభకంటకశంకుభిః॥ తంతదాదాహయేత్పుత్రః సద్యఃకృ
త్వాపదబద్ధకం మాసత్రయేబద్ధ మాత్రం స్యాత్త్ర్యంతుముతుదర్శనాత్॥ పత్య
రేతుపదబద్ధం స్యాత్సర్వేషాం దుమృతౌ సప్రతం విద్యుదగ్నిభిఃకతైర్వివా॥ గా
లవః॥ శ్లో॥ దేశాంతరేవా యోధైవాహతం వ్యాఘ్రేణ వాయుదిమధునా సర్పిషా
సింహాదాహయోద్విధినావతం విధిరిత్సుక్తప్రాయశ్చిత్తమిత్యర్థః॥ ప్రాయ
శ్చిత్తవిహీనస్య దుమృతస్య సికాచతా సద్యశ్చ తగుణంప్రోక్తంప్రాయశ్చిత్తం
మనీషిభిః॥ ఇతి హేమాద్రివిరచితే దుర్మత్తస్య విప్రస్యప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోఃప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాహు
= * త్మత్రియవైశ్యయోద్ధర్మతయోఃప్రాయశ్చిత్తమ్ * =

జస్థూరజోవాపి నిమిత్తైర్విధియోమాహః॥ ప్రాయశ్చిత్తం మనిప్రోక్తం విప్రస్యా
ర్థం సమాచరేత్॥ వైశ్యస్య త్మత్రియస్యాం పాదబేపాదమాచరేత్॥ తత్తస్త్రిన్
ణాంతదర్థం స్యాత్ప్రాయశ్చిత్తవిశోధనం॥ రాజ్ఞాం గజాశ్వశస్త్రపాషాణగు
ఢాదిభ్యుద్ధకాలే మృతానాం సప్రాయశ్చిత్తం॥ అన్యత్ర మరణే హ్యగ్నిక్తప్రా
యశ్చిత్తం॥ విప్రస్త్రిణాం పూర్వోక్తైర్విమిత్తైర్న రణసంభవే విప్రస్యార్థం వేది
తవ్యం॥ కన్యకానాం బాలానాం విప్రసంబంధినాం దుర్మరణే ప్రాజాపత్యంకృ
చ్ఛమాత్రం వా కృత్వా దహనం వా ఖననం వా కుర్యాత్॥ ఇతి త్మత్రియాదినాం
దుర్మత్తిప్రాయశ్చిత్తం అథ దుర్మత్తానాం రజ్జాదిచ్ఛేత్పరాంప్రాయ
— * దుర్మత్తానాం రజ్జాదిచ్ఛేత్పరాంప్రాయశ్చిత్తమ్ * —

శ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ కంతపాశే దుర్మత్తస్య యోవిప్రః ధేతుమిచ్ఛతి॥
తప్తకృచ్ఛ్మితదాకృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి తక్షణాత్॥ కంఠరజ్జురుపలక్షణం॥ యే
నయేన నిమిత్తేన విప్రో మృగః తత్తదపసరిణే కంఠరజ్జుచ్ఛేదప్రాయశ్చిత్తవత్తన్ని
ర్వాపకం కుర్యాత్॥ శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదాహ గాతమః॥ శ్లో॥ యేనయే
న నిమిత్తేన విప్రో మరణమృచ్ఛతి॥ తస్య తస్యా సహర్తావ తప్తకృచ్ఛ్మితవరేత్త
దా॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి తత్తాపార్థఫలం లభేత్॥ ఇతి హేమాద్రివిర
చితే రజ్జాదిచ్ఛేత్పరాంప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ దుర్మత్తవాహకానాం ప్రా

దుర్మత మూల్యంగృహీత్వావహకధనిస్తామరణే ప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౧

—*దుర్మతవాహకానాంప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ దుమ్మతంయోవహేత్ సగంధే ప్రదహే
ద్వాతధేవచ॥ పరాకముభయోఃప్రోక్తం దేహశుద్ధ్యర్థమాదరాత్॥ పరాశంః॥
శ్లో॥ యోవి పోదుర్మతంసగంధే ధృత్వాదగ్ధానదోషభాక్॥ ప్రాయశ్చిత్తం
తదాకుర్యాత్పరాకంమునిచోదితం । తదస్త్రీనిపర్యజ్య దుర్మతస్యఖలస్యచ ।
పతితస్యచజారస్యభక్తాశంసూతకంభవేత్ । య . మోహోత్తదస్త్రీని ధృత్వావి
ప్రస్సదోషభాక్ । కాలాంతరేగతిమృగ్యాచద్యజ్ఞేద్యోహ్యమాదరాత్ । దుర్మ
తంపతితంస్పృష్టాస్వ సచలంహ్నునస చరేత్ । దృష్టాప్రకృతదాభానుమ
స్యధారారవంప్రజేత్॥ ఇతి హేమాద్రౌ దుమ్మతవాహకప్రాయశ్చిత్తం॥

—*మూల్యంగృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథ మూల్య గృహీత్వాశవవాహకస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ విప్ర
స్సర్వత్రమూల్యంవై గృహీత్వాకుగపంపహేత్ । దగ్ధావాపిమహాశూరంనర
కంయాతీసర్వదా॥ గాలవః॥ శ్లో॥ మూల్యంధృత్వాద్విజౌయస్తు విప్రకుణప
ముద్వహేత్ । దగ్ధావాపాపమాప్నోతి నరకేనియతిస్సదా॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ అనా
థంవాసనాథంవా యోవిప్రకుణపంపహేత్ । గృహీత్వామూల్యమారాద్వా
దగ్ధావాపాపభాగ్భవేత్ । తస్యనిష్కృతిరుత్పన్నాపాజాపత్వాదిహప్రభో॥
అన్యధాదోషమాప్నోతి భారవాహిభవేద్భుని॥ నారదః॥ శ్లో॥ ఉదాసీనత
యావిప్రః కుణపంయస్సముద్వహేత్ । పదేపదేశ్వమేధస్సంపూర్ణఫలమ
శ్నుతే॥ ఇతి హేమాద్రౌ మూల్యంగృహీత్వా వాహకదాహకానాం ప్రా

—*ధనిస్తాపంచకమరణేప్రాయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తం॥ అథ ధనిస్తాపంచకమరణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥
ధనిస్తాపంచకేయస్తు విప్రోయదివిపద్యతే । తదాకర్తృవినాశోస్సాన్య ద్విహే
వారిష్టమశ్నుతే॥ జాబాలిః॥ శ్లో॥ మరణంయదివిప్రాణా మన్యేషాంపసుపం
చకే । తదాగృహపతేర్పితి గృహంవా రిష్టమశ్నుతే॥ మార్కండేయః॥
శ్లో॥ యస్నకస్య మృతిస్తత్ర ధనిస్తా పంచకేయదా । తదాకర్తరిశంకా
న్యాద్గృహంవాపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషపరిహారార్థ మప్రత్రందానమాచరే
త్ । ఏకాశేతిపలంకాంస్యంతదర్థ వాదదర్థకం॥ నవషట్రిపలంవాపి దద్యాద్వి
ప్రాయశక్తితః॥ సత్తాంతరమాహ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ధనిస్తాపంచకమృతేర్హిర
ణ్యశకతింముఖేన్యస్యాహుతిత్రయంత్రతతోవహదపామితి॥ హుత్వాదహే

౧౫౨ హేమాద్రానందాభద్రాదితి-దుష్టవారేషు-త్రిపాన్నప్రాచయశ్చిత్తమ్.

త్రదాదోషోనాశమాప్నోతిసర్వదా॥ కర్తాగృహంసుఖీభూయాదన్యథాదో
షమశ్చుతే॥ సర్వవర్ణసమమేతద్దోమంవిసా॥ ఇతి హేమాద్రాధనిష్ఠాపంచక
మరణప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథ నందభద్రాదితిధిమరణే ప్రాచయశ్చిత్తమాహ
=ఃసందాభద్రాదితిధిమరణేప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః=

దేవలః॥ శ్లో॥ ఊభయోఃపక్షయోఃప్రతిపక్షస్తీచైవహరేర్ద్విచం॥ ఎతానందామ
హారాజభద్రాదాంవత్కృతధాశ్శుభం॥ ద్విత్వీయాసప్తమీచైవ ద్వాదశీపక్షయో
ర్ద్వయోః॥ ఎతేభద్రాశ్చతిథయోమరణేపాపదాయినః॥ కార్యాయనః॥ శ్లో॥
సందాసుభద్రాదితిధిమయోవిప్రోమరణంగతః॥ తద్గృహేసర్వదారిష్ట్యంభవత్యై
వమహాత్మకాం॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ సందాయాంతుయదాభద్రేయస్యస్యాన్న
రణంభువి॥ సతత్రవృద్ధిరుత్పన్నా దశైర్దానశతైరపి॥ తత్పరిహారిమాహ॥ య
మః॥ శ్లో॥ సందాయాంగోప్రదాతేవ్యాభద్రేభూమిరనంతరం॥ విప్రేభ్యో
దీయతేయేన నదోషస్తత్రవిద్యతే॥ కరాసుఖమవాప్నోతి మృతస్సద్గతిమా
ప్నుయాత్॥ త్రిత్రియాదినామేవం వివేచనియం॥ ఇతి హేమాద్రానందాభ
ద్రయోర్మరణదోషప్రాచయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టవారేషుమృతప్రాచయశ్చిత్తమా
=ఃదుష్టవారేషుమృతప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః=

హ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ భానుఃకుజోభృగుర్కందవారో దుష్టాన్యథాంమృతా॥ ఆయు
హః॥ నిర్యశోహః॥ కీర్తైకులవిరాశనం॥ మరణేతు కమాద్రాజ౯ యోజనియా
శ్చనైశ్చనైః॥ గాలవః॥ శ్లో॥ భానువారఃకుజోవారో భృగువారశ్చనైశ్చరః॥
ఎతేషుమరణేదోషం జానీయాద్భహుళంక్రమాత్॥ తత్రప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥
మారీ॥ దేయః॥ శ్లో॥ భానాకుజేశనానస్త్రం తద్ద్యర్థంప్రదాపయేత్॥ భృ
గౌహిరన్యసహితం వస్త్రదానంవిశోధనం॥ తదాహమరిచిః॥ శ్లో॥ భద్రే
భూమిప్రదానం స్యాత్త్రిపాదతేహిరన్యదః॥ వారేవారాధిదైవత్య వాసో
దానంవిధీయతే॥ రక్తవస్త్రంకుజభానా శ్వేతంశుక్రప్రకల్పితం॥ శనైశ్చరేతు
నీలంసా॥ దేతద్దోషోపశాంతయోదద్యాచ్ఛుద్ధిమవాప్నోతి హ్యదత్వాదోషమా
ప్నుయాత్॥ త్రిత్రియాణామప్యేవం॥ ఇతి హేమాద్రాదుష్టవారేమృతప్రా

—ఃత్రిపాన్నక్షత్రమరణప్రాచయశ్చిత్తమ్.ః—

యశ్చిత్తంఅథ త్రిపాన్నక్షత్రమరణేప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వహ్నిభే
దితిభేచైవ సక్షత్రేభగదైవతే॥ ఇంద్రాగ్నిభేచైశ్చభేదశ్చత్రరాషాధవీవచ॥
పూర్వాధాద్రాతదారాజన్నక్షత్రాణిమహంతిచ॥ త్రిపదేష్వేషుయోమృ

(౧౦) హేమాద్రావణ్ణమిత్రశవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౩

త్వాగ్రామేర్ష్యంభవేత్తదా । తారెతిపాదనక్షిత్రై మృత్వాశేద్యాటికాభ
యం॥ తిథౌవాతైత్రిపదభేష్యత్వాగృహపత్నేయం॥ తదహగౌతమః॥ త్రిపా
దుడుయోగైగ్రామేవారోదుయోగైచవాటికాయా భయం॥ తిథివారోదుయో
గైతథాగృహపత్నేగృహసాశస్త్ర త్రిపాస్తూత్రైవృత్వాహిరణ్యదానమా
చరేత్॥ వారైత్రిపదభేష్యత్వాహిరణ్యంవస్త్రమేవచచ॥ తిథౌవాతైత్రిపదభేసం
చరేద్దోషశ్రయముదా॥ భృగోనిశేషతోపత్త్యై త్రిపుష్కరసమోభృగః॥ ఏవం
వైదుష్టనక్షిత్రై తిథౌవాత్పైమృత్పదా॥ తదాగృహపత్నేదోషా మృత్యోభీక
తిమహాత్తరాతద్దోషవిహారాథకం గోత్రయంసమ్యగాచరేత్ । తిథిర్నం
దాచభద్రాదగ్రంధాంతరైనక్షిత్రసురజేష్వర్యం ద్వయోయ్యోగద్వయంచరే
త్॥ త్రయాశాంయోగమాత్రైచ గోత్రయంచత్రసంచరేత్ । కృత్యైష్టద్దోషము
క్తస్యాన్యదన్యధాహనిమానిశేత్॥ క్షుత్రియాదీనామన్యేసం ॥ బాలకన్యకాస్త్రీ
మరణేష్మేవం॥ ఇతి హేమాద్రాత్రిపాన్నక్షిత్రమరితేప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
షణ్ణమిత్రప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః ॥ శ్లో॥ ఊర్ధ్వోచ్చిష్ట మధోచ్చిష్ట

—*షణ్ణమిత్రప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మంతరామరణంతథా॥ కణ్ణమంత్రైశ్చరాహిత్య మస్మానమరణంతథా॥ తథా
పర్యుషితంచైవ షణ్ణమిత్రమి రితం॥ ఏతైష్టమిత్రైర్వృత్వానరకంసమపద్య
తే॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ షణ్ణమిత్రైర్ద్విజౌమృత్వా త్రయేణద్వితయేనవా॥ తదా
నరకమాప్నోతి కతుకారాయుఃకుయోభవేత్॥ కణ్ణః॥ శ్లో॥ ద్విజౌయషణ్ణమి
త్రైశ్చ సహమృత్వాశుదైవతః॥ త్రయేణద్వితయేన పి సహితోయదిపూర్వవ
త్॥ తదానరకమాప్నోతి శత్రుశంకంభవంభవేత్ ॥ తద్దోషపరిహారం
ప్రాజాపత్యంపుథక్చరేత్॥ ఏకైకన్యమిత్ర్య ప్రత్యైకంప్రాజాపత్యం కృత్వా
శుద్ధిమాప్నోతి॥ తదేవాహజాచాలిః॥ శ్లో॥ ఏకైకన్యమిత్రన్య ప్రత్యైకంకృ
చ్చమిరితం॥ కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి కతుకారాయుర్వివధానం॥ ఇతి హేమా
ద్రా షణ్ణమిత్రప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ శ్నేక్షసింఘాణిరాశ్రూణి రుదశాంసంపతంతిచేత్ । కుణ

—*శవోపర్యుచ్చిష్టతనైప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పౌశుద్ధిమాప్నోతి ఉచ్చిష్టంకమణశ ర్యసా॥ రాజవిజయే॥ శ్లో॥ ఏవీలికాక్రి
మితైచన ఉచ్చిష్టంపతనోద్భవం॥ శ్నేక్షసింఖాణికాశ్రూణి పతంతికుణపౌపరి॥
తదాశుద్ధిమవాప్నోతి కర్తానంకమశ్నుతే॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ ఏవీలికాభికిమిభి

శ్లో॥ ఘాటికాశ్రుభిః కుణపాఽస్య శృతాంయాతి తతః త్రాకల్పషేభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్పృష్టోచ్చిష్టం వపాటిభిః | మాజాయేన్నూతనైస్తోయై
రాహిహిష్టామంత్రతః ॥ ఎత్తెశ్చుద్ధిమవాప్నోతి దాహయోగ్యోభవిష్యతి ॥
క్షత్రియాదీనామేవం | స్త్రీణాం దం || ఇతి హేమాద్రా శవపర్యుచ్చిష్టపతనప్రా
యశ్చిత్తం || అథ శవస్యశూద్రాదీస్సశక ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః ॥

—శవస్యశూద్రాదీస్సశక ప్రాయశ్చిత్తం—

శ్లో॥ శూద్రమాజాలకాకాద్యైః స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః | రజస్వలాదిభిః స్త్రీ
భిః శ్వభిః పతితకుండజైః | నశవస్యపరోలాక స్తతః త్రాపాపభాగపి మరీచిః ॥
శ్లో॥ రజస్వలాదిభిః స్త్రీభిః శ్వభిః పతితకుండజైః | శూద్రమాజాలకాకాద్యైః
స్పృష్టశ్చేద్రజకాదిభిః | శవస్యాపి తిర్వాస్తి కతుకారాయుః క్షయోభవేత్ ॥
తద్దోషపరిహారార్థం స్నాపయిత్వా శవంతథా | నూతననైవవస్త్రేణ విధాయ
కుణవంతథా ॥ రజస్వలాదిభిః స్పృష్టప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ | కాయంశునా
చశూద్రేణ ఇతరైః పాంహిరణ్యతః | కృత్వా శుద్ధిమవాప్నోతి పశ్చాద్దాహాదికం
చరేత్ ॥ క్షత్రియాదీనామేవం | ఇతి హేమాద్రా శవస్యశూద్రాదీస్సశకనై

—అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రాయశ్చిత్తం || ఆధానంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః శ్లో॥ గ్రా
మశ్శశానయోగ్యధ్యేయద్యాసంద్యవభంజతా ॥ కత్వహనిగృహనిష్ఠంభ
వత్యేవనసంశయః | యజ్జవలగ్నః శ్లో॥ గృహదారిభ్యః మానసర్యంతంయ
దిభంజితా ॥ కత్వనాశిగృహపతేర్న దారిష్టమజసా ॥ శాలిహాత్రః ||
శ్లో॥ అసందీయదిరాజేంద్ర భజ్యతేఽధిదైవతః | ఆదాహదేశపర్యంతంకతుక
దుకఃఖువినాశనం | తద్దోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం విశుద్ధిం ప్రాజాపత్యం
తదాకార్యం కర్తాగ్నయజమానైః తదాసానుఖమాప్నోతి తస్యదోషః ప్రశా
మ్యతి | సర్వవర్ణసమమిదం || ఇతి హేమాద్రా అసంద్యవభంజనప్రాయశ్చిత్తం ॥

—శవపతనప్రాయశ్చిత్తమ్—

అథ శవపతనప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః శ్లో॥ ఆసందేశ్వకటాద్వాపి కుణ
పోభువియః పతేత్ | తస్యారిష్టం గృహేభూయాద్వ్యాధితసకర ర జభిః | మహా
భారతే ॥ శ్లో॥ గ్రామశ్శశానయోగ్యధ్యేయ కుంపోయదీదైవతః | సంధేంనసో
వేషాద్భూమాపతనమృచ్ఛతి | తతః తు రతివేగన మృత్యుర్వానిర్యశః క్షయః ||
గౌతమః శ్లో॥ శకటాద్నసోవాపి కుణపోయః పతేద్భువి | శ్శశానగ్రామము

అగ్నిపతనదహనయోగ్యస్యఖనసేఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాయశ్చిత్తమ్॥

ధ్వేతు తతః-తు=రతివేళతః॥ హనిమృత్యువ్యతః క్లేశః సంభవత్యేవసర్వదా।
తద్దోషపరిహారం ప్రాజాపత్యద్యయంచరేత్॥ తతః-తు=ర్మభవేద్యుద్ధిరస్య
ధాశుభ తావిశేత్॥ కన్యకాబాలక్షత్రియాదీనామేవం వేదితవ్యం॥ ఇతి హేమా-
ద్రా శవస్యభూపతనప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాగ్నిపతనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*అగ్నిపతనప్రాయశ్చిత్తమ్.—

దేవలః॥ శ్లో॥ శ్మశానగృహయోర్మధ్యే యదివహ్నిఃపతేద్భువి। ప్రేతస్యచగతి
ర్నాస్తి కతు=రాయుర్నినశ్యతి॥ గాలవః॥ శ్లో॥ గ్రామశ్మశానయోమధ్యే
పాత్రంభిశ్చాపతత్యసా। కతు=రాయుర్నినాశస్సాన్య త్వేతానాకమశ్నుతే॥
గార్గ్యః॥ శ్లో॥ శ్మశానగ్రామయోర్మధ్యే పాత్రాద్వహ్నిఃపతేద్భువి। తదా
కతు=రభద్రంస్యా సిద్ధిహాయాతినారకం॥ తద్దోషపరిహారార్థం తస్మిన్
వహ్నిస్సృతాహుతిః। అగ్నిమీశేతిమంత్రేణ అగ్నిర్మూర్ధేతిమంత్రతః॥ హుత్వా
హుతిద్వయంత్రత తమగ్నింనత్యజంస్తదా। ప్రసఃపాత్రాంతరేస్థాప్య శేషంక-
ర్తనమావయేత్॥ అన్యధాదోషమాహ్నితి పూర్వవత్సావభాగ్భవేత్॥ బాల
కన్యకాక్షత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి హేమా-ద్రా అగ్నిపతనప్రాయశ్చిత్తమ్॥
అథ దహనయోగ్యస్య ఖనసే ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ బాలికాం

—*దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాయశ్చిత్తమ్*—

బాలికంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి। సబాలాయా తినరకం తతః-రాలాల
ఘాతకః॥ మరీచిః॥ శ్లో॥ దాహయోగ్యంయదాబాలం భవేదజ్ఞాపితేద్విజః।
బాలఃపిశాచతాంయాతి తతః-ర్తాభూగ్నిహభవేత్॥ కాత్మాయనః॥ శ్లో॥ బా-
లాంవాబాలకంవాపి దాహయోగ్యంభవేద్భువి। మహంతంనరకంశ్చా భవే-
ద్బులిగ్రహస్తదా॥ బిలాదుద్ధృత్యతంచాలం మోక్షయేత్పంచగవ్యతః। తత్త-
న్తంత్రైర్జలైః పశ్చిన్నామిర్బుహ్నునవాకతః॥ తంచాలమభిసంశ్రావ్యశుక్ల
త్వాకృచ్ఛంవిధానతః। ర్తాతం దాహయేత్పశ్చద్ధృత్తాస్త్రాధాసః॥ ఏవం
క్షత్రియాదీనామపి॥ ఇతి హేమా-ద్రా దహనయోగ్యస్యఖనసేప్రాయశ్చిత్తమ్॥

—*ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాయశ్చిత్తమ్*—

అథ ఖననయోగ్యస్యదహనేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ యోవిప్రః
ఖనసేయోగ్యం ద్వివర్తాంబంచమానకం। దహేదితిశేషఃకర్తాసానకంయాతి
బాలాయాపిపిశాచతాం॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అజ్ఞానాన్తుభజోబాలం ఖనయో-
గ్యంయదాదహేత్। సబాలాయాతిపైశాచ్యంకర్తాసానరకీభవేత్॥ పరాశరః॥

౧౫౬ దాహయోగ్యస్య దాహభావేఽత్ర రీయశిలాపాత్రప్రాయశ్చిత్రమ్;

శ్లో॥ ఊనద్వివర్షం నిశితం న్యకాంబాలమేవవా । అజ్ఞానాద్యదివామోహాద్ద
హోద్ధర్ష పరాజుక్తుః॥ బాల్యయాతిమహద్దుఃఖం కర్తానరకమశ్నుతే । తద్దో
షపరిహారార్థం విసృజ్య హుత్యాహుతిత్రయం ॥ వహ్నిం జాపలింసోమం
వ్యాహృతీ స్తదంతరం హుత్య తంశవమాదాయ ॥ యద్యుహాప్రయత్నతః
తద్దోషపరిహరస్యై తస్మై త్వైవం నాన్యధాభవేత్ ॥ తు తియాదీనామేవం॥ ఇతి
హేమాద్రా ఖననయోగ్యస్యదహాని ప్రాయశ్చిత్రమ్ ॥ అథ దాహయోగ్య

—*దాహయోగ్యస్య దాహభావేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

స్యదాహభావేప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ యోవిప్రోమాతరంతా
తం భ్రాతరంభగినింసతీంస్సుషాండుహితరంసాధ్వీంపుత్రీంవాపుత్రమేవవా॥
ప్రజావతీమాత్తనశ్చదాహయోగ్యై స్వబాంధవాక్ ॥ లోభాద్వానాస్తి
కాద్వాపివాక్యాద్వా ధర్మచారిణాం॥ అదృష్టైతాకర్మకుర్వత్ మృత్యావన
రకమశ్నుతే తేషివై పేతభూతాస్సుర్మముకాస్సుర్మములయాత్ ॥ మా
రం డేయః॥ శ్లో॥ యఃపుమాక్ దాహయోగ్యై స్యాత్ బాంధవాక్ దాహవర్జి
తాక్ ॥ కృత్యాతేషాంక్రియాఃకుర్యాన్నరకంప్రతిపద్యతే ॥ స్యుస్తస్యపితరఃప్రే
తాఃయమహోక్షమహత్తరేతద్దోషపరిహారార్థమంతర్దాహేవిశుద్ధిం ॥ ప్రా
జాపత్యద్వయంకృత్యాకర్తాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ మృతానైపితరంప్రాపురభి
వృద్ధిశ్చజాయతే॥ తు తియాదీనామేవం॥ ఇతి హేమాద్రా దాహయోగ్యస్య
దాహభావే ప్రాయశ్చిత్రమ్॥ అథోత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే

—*ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయేప్రాయశ్చిత్రమ్*—

ప్రాయశ్చిత్రమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ఉత్తరీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే
కృచ్ఛ్రిత్రయంతదాకృత్యాపునఃకర్తృకమాచరేత్ ॥ ఉత్తరీయంప్రేతన్యపూర్వ
ధారితవస్త్రఖండం ॥ బాదహానంతరంసంస్తారార్థం యశిలాగృహ్యతేనైవ
శిలాపాత్రంప్రథమదివసేవయ ॥ శ్రవణార్థంసంపాద్య తేనపచనందశాహపర్యం
తంకర్తావరణదినేవహనకర్తాపిండపచనస్తానంపిండనిక్షేపణస్థానం ॥ పిండద్ర
వ్యంతండులముద్గాదికం ॥ తేషామేతైకస్యవాశేప్రత్యేకంకృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా
తతర్యశువర్షహనదినాదారభ్యకుర్యాత్ ॥ తదాహమారం డేయః॥ శ్లో॥ ఉత్త
రీయశిలాపాత్రకర్తృక ద్రవ్యవిపర్యయే॥ యదిదైవాద్భవేతేషాంనా శోవర్షాది
విడ్వలైః॥ కృచ్ఛ్రిత్రయంతదాకృత్యాతతతర్యయధాక్రమం॥ దహనదినాదా
రభ్యేత్యర్థః॥ కర్తాజర్వాదినాపిడితఃతదాన్యపూర్వవత్ కృచ్ఛ్రిత్రయంకృత్యా

పిండిపహతి అస్థిసంచయనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫౭

దహనదినారభ్యశిలాస్నానమృతాస్నానాదికంకుర్యాత్॥ గాతమః ॥ శ్లో॥ అస
గోత్రస్సగోత్రోవా నారీవాఽదివాప్రమాణః । ప్రథమేవాని యఃకర్తాస
దశాహంసమాపయేత్ ॥ తదభావేపునశ్చన్యః స్నాత్వా కృచ్ఛత్రయం
చరేత్ । తత్తతః-మాణిఃకర్యాణితానికుర్యాద్విధాక్రమం ॥ అన్యధాదో
షమాప్నోతిప్రేతత్వంనవినుచ్యతే । త్వాప్రియాదీనామేవం ॥ ఇతిహేమాద్రా
ఉత్తరీయశిలాపాత్రకత్యక్తద్రవ్యవిపర్యయప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథపిండిపహతి

—పిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్.—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ స్వస్థుగాలఖరైఃపిండే స్పృష్టేభిన్నేప్రమా
దతః॥ కతుకారాయుష్యనాశస్నాత్ప్రేతస్తంనోపసర్పతి॥ గాతమః॥ శ్లో॥ స్వగా
లరానభశ్వాద్యైర్ధృతఃపిండిభువనలేస్పృష్టేభిన్నోధవారాజకర్తురా
యుష్యనాశనం॥ ప్రేత సస్త్విన్నిరాశస్సాన్యతాగ్రకస్పర్శాదినావినా॥ మారం
డేయః॥ శ్లో॥ దత్తఃపిండిభువఃస్థానేస్వస్థుగాలఖరాధిభిః॥ స్పృష్టేభిఃస్పృహ
కతుకారాయుష్యంలయమేష్యతిభిన్నోవిదళితః॥ స్పృష్టః॥ శ్వాదిభిభాఃషీతః । త
యోరేత్రసంభవేకతుకారాయుర్నాశాదికం యోజనీయం॥ తస్యప్రాయశ్చి
త్తమాహ॥ జాతుకణిః॥ శ్లో॥ దశితేశ్వాగ్నిస్సృష్టేపిండేదోయషహన్భవేత్ ।
తదాకతుకరనాయుష్యంప్రేతస్తంనోపజిహ్వి॥ తద్దోషపరిహారార్థంపా
జాపత్యంప్రకల్పయేత్ । పునస్నాత్వాతదాకర్తాపిండంకుర్యాద్విధావిధిః॥ త్వా
ప్రియాదీనామేవం॥ ఇతిహేమాద్రాపిండిపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధాస్థిసంచ

—అస్థిసంచయనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్.—

యనత్వాత్ప్రేతాగ్నినాశేప్రాయశ్చిత్తయాహ॥ దేవలిః॥ శ్లో॥ ప్రేతాగ్నిశ్చ
వివాహాగ్నిర్వైతాగ్నిజాతకర్మణి । నష్టేహృతశ్చిపహతశ్చాం తశ్చేత్ర
త్రదోషభాక్॥ మారండేయః॥ శ్లో॥ ప్రేతాగ్నిజాతకర్మాగ్నిర్వైతాగ్నిశ్చ
వివాహజః॥ శాంతోనష్టశ్చిపహతోహృతశ్చేద్దోషపాతనం । నష్టఃఅపసరణం ।
నానాదిక్షిహృతోఽజ్ఞానిభిగృహీతః॥ ఉపహతోన్యాగ్నిమేళనం । శాంతోనష్ట
ప్రాయః॥ ఏతేసాంచతుర్విధానామగ్నినాంమేళనప్రాయశ్చిత్తం గ్రంథకారిభి
స్సృతికత్యభిశ్చదశితం॥ వయంతేవేవబ్రూమః॥ కూర్మపురాణే॥ శ్లో॥ తత్త
ద్భస్మనమూహ్యశుశన్నోదేవీత్యుచాజలైః । ప్రోక్ష్యతత్రైవివసమిధనిధా
యమనసాహరింస్మరన్నేతైశ్చమంత్రైశ్చఅభిమంత్యైవతాంపునః॥ అయం
త ఇతిమంత్రేణఅపహ్వానేతిమంత్రతః॥ ఉద్ముద్భ్యనేతితాంత్యక్తావైతికాగ్నా

౧౫౮ హేమాద్రా అస్థ్యపహతి-అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్

నిధాపక్షేత్ తతః క్రివ గాంప్రదాతవ్యాత్రోత్రియాయకుటుమ్బునై । చతుష్పా
త్రప్రయోగేణప్రతాజ్యంప్రతిగృహ్యచ॥ అ మాశ్చజాహుయాత్పూర్వంపశ్య
హేమాతారమాఽతః॥ బ్రాహ్మణవిక హా ॥ దశమనస్సతీర్జుహుయాత్ ॥ శ్లో॥ మి
ద్మాశ్చజాహుయాశ్చశ్చాన్యహావ్యాహృతయ సదా॥ అనాజ్ఞాతత్రయంహు ॥ వ
వ్యాహృతీప్రణవై స్సహో॥ ఇమమ్మేవరుణతత్వాయామీతితత సస్తుమతీం హునే
త్ ॥ కృత్వావిప్రస్తతఃపశ్యత త్తతఃకమకసమాపయేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తవిహీ
నంయత్తతఃకన్యవిఫలంభవేత్ ॥ స్థాలీవాకాన నరంశేషహోమంపర్యంతం
వీవాహగ్నౌశానై ఏత దేవప్రాయశ్చిత్తమ్ । ఉపసయనాదూర్ధ్వంచతుర్థి
హేమామపర్యంతానై దేవదేవశిశాజాతతదాజాతకమకకృత్వా ఫలికరణ
హేమానాగ్నౌదశరాత్రమధ్యేశా నెతదేవ॥ శవాగ్నౌతుస్సష్టం॥ త్రియ్యాదీనా
మేవం ॥ ఇతిహేమాద్రివిరచితేఅగ్నినాశప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాస్థ్యపహతి

—*అస్థ్యపహతిప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ అస్థిసంవయనాత్పూర్వమస్థీ న్యుపహతాని
వేత్ ॥ ఖరైస్సృగాలైశ్శుకైఃకజుగృధ్రాదిభీఃకధమ్॥ పెతో త్రనరకంయా
తికతుకరాయుర్విశజీతమ్॥ ఛార్మంజేయః॥ శ్లో॥ అస్థిన్యస్పృశ్యతాంయాతె
శ్వస్సృగాలఖరాదిభిః॥ పెతస్యయామకోలోకఃకతుకరాయుర్విపర్యయః ॥ త
ద్దోషపరిహారార్థంపంచగవై ర్యశోధయేత్ । పురుషస్తూతైసతాన్యద్భిః
స్నాపయేదస్థిసంవయమ్॥ ప్రాజాపత్యద్వయంకూర్యాదుభయోశుద్ధిమేతవే॥
తత్తతఃకన్యప్రకుటీవతనతేనసహిదోషకాక్॥ అన్యధాత్వశుభంజ్ఞేయంతతరు
గృహవాసినః॥ త్రియ్యాదీనామేవం, ఇ హే ద్రివిరచితేఅస్థ్యపహతిప్ర
ాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలః॥

—*అధాస్థాంజలనిక్షేపాభావప్రాయశ్చిత్తమ్*—

విప్రస్యకీకసానిహకర్తామృనిననిక్షేపేత్ । పెతోవైతరణీయంతి తత్పుత్రో
శుభమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ మృతస్య యానిశల్యాని కర్తాం
భసిననిక్షేపేత్ ॥ తతఃకర్తానరక యాత్రపెతోయాతిమహానదిం ॥ అహితాగ్నే
ర్విచారాజన్నస్యేషాంఽధిగౌరవాత్ ॥ గౌలవః॥ శ్లో॥ దశాహమధ్యేతత్కర్తా
వషేకవాశల్యసంగ్రహం । జలనిక్షేపణాత్పెతోఽపితరోలోకమాప్నుయః ॥
కర్తాసుఖమవాప్నోతిఅన్యధాపూర్వహాభవేత్ । తెషాంనమైశువస్థానైకులనా
శోభవేత్తథా॥ తద్దోషపరిహారార్థంకాయకృచ్ఛ్రింసమాచరేత్ । పశ్చాదస్థి

హేమాద్రా పరిషద్విప్ర- విధాయక- అనువాదకప్రాయశ్చిత్తమ్. ౧౫-

నిచాదాః ప్రక్షిపేజ్జలనధ్యతః॥ యావదస్తిమనః పాఠాంగంగాతోయేషులిప్త
తి॥ తావద్యగసమాసాణిస్వర్గలాకెమహీయతే॥ భాగీరథ్యభావేయత్రకుత్రస
ముద్రగామిసరిజలేస్తాపయేత్॥ అన్యధాదోషమాఘ్నయాత్ ॥ త్కత్రియాదీనా
మేవమేవ ॥ ఇతిహేమాద్రాపరిషత్ప్రాయశ్చిత్తమ్॥

—*పరిషద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అధపరిషద్విప్రప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ పరిషత్సత్సన్యసిప్రహావ
బాహుశ్యమస్మియతే॥ తత్త్వాప్యవిశుద్ధ్యర్థప్రాజాపత్యత్రయంచరేత్॥ మూ
ర్ఖండేయః శ్లో॥ పరిషదర్థద్విజ్ఞోఽస్తుభాగైకంపాపమశ్నుతే॥ తద్దోషః
హారార్థప్రాజాపత్యత్రయంగృతమ్॥ ఉపావ్యరజసికీకాంబ్రస్సకూర్పంపే
త్తతః॥ ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతిపాన్యధాశుద్ధిరస్తిహి॥ జాబాలి॥ శ్లో॥ పరిషద్వి
సాభాగంగృహీత్వావిషపుంగవః॥ పాదదోషభవత్యాశుతస్తాదతతస్మిన్
తే॥ ప్రాజాపత్యత్రయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతినిశ్చిన్తమ్॥ పంచగవ్యంపితృశ్చ
నాన్యధాశుద్ధిరప్యతే త్కత్రియాదీనామపి ॥ ఇతిహేమాద్రాపరిషత్ప్రాయశ్చి
ప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధవిధాయకప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ విధాయక

—*విధాయకప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చపాపానాంతదధాదోషభాగ్భవేత్ ॥ తప్రకృచ్ఛగ్రిద్యయంకృత్వాశుద్ధి
మాప్నోతిపూర్వజః॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ విధాయకోవిధాతావపాపానాంపాప
కర్మకామ్॥ తర్థదోషభాగ్భూయాతప్రకృచ్ఛగ్రిద్యయంచరేత్॥ జాబాలి॥
శ్లో॥ విధాయకోమహాపాపీపాపరాశిసముద్భవాత్ ॥ తప్రకృచ్ఛగ్రిద్యయం
కృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాధికవ ॥ పంచగవ్యంతతఃపశ్చాత్పీత్యాశుద్ధిమవాఘ్న
యాత్॥ త్కత్రియాదీనామపి॥ ఇతివిధాయకప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధానువాదక

—*అనువాదకప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ శ్లో॥ పాపాన్యనుపదేద్యస్సుసభామధ్యేతుపాపి
నః॥ తుల్యపాపీభవేత్సీనినాత్రకార్యావిచారణా॥ గౌలవః॥ శ్లో॥ సభామధ్యే
ద్విజ్ఞోయస్సుపాపాన్యనుపదేన్మృణామ్॥ తుల్యపాపీభవేత్పశ్చాన్తరకంయతి
దారుణమ్॥ గౌతమః॥ శ్లో॥ నదీగర్భేసభామధ్యేపాపాన్యనుపదన్మృణామ్॥ స
తుల్యపాపీతేనాశుమహాన్తంబరకంప్రజేత్, పశ్చాన్తరహానదీగర్భాన్తాన్తాశుద్ధ
జలైముదా॥ గోమయైగ్మృత్రికాభిశ్చిఅష్టోత్తరశతంచరేత్॥ పశ్చాద్దేహవి
శుద్ధ్యర్థకంచాంద్రాయణపరాయణః స్వరన్నారాయణంచేవమనంతమపరా

౧౬౦ దేశాంతరమరణ-దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.

జికమ్॥ బ్రతానైసంచగవ్యేనశుద్ధింకృత్వావిచక్షుః । దేయాద్విజాయగారే
కాతత్వాపపరిశోధినితులాదిసంగ్రహీత్యూకాంమహతాంపాపినామపిఅను
వాదేభవేద్యస్తుతత్వాపార్థఫలంబభేత్ । త్మప్రియాదీనామప్యేవం॥ ఇతిహేమా
ద్రోఅనువాదకప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదేశాంతరమరణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*దేశాంతరమరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ జననీజన్మదేశశ్చజమ్బూద్వీపజనాదః॥ తథాచజాహ్నువీన్యా
ణాంజకారాఃపంచదుర్లభాః॥ మరణంజాహ్నువీతిరేన్యణాముక్తిపదాయక
మ్॥ విత్తేయస్యైరేత్తస్యముక్తివస్యాన్యజ్జనాదః॥ జననీజన్మదేశశ్చమరణే
ముక్తివస్యదాతృశ్చాన్యజన్మదేశశ్చపాపనాశకరోన్యణామ్॥ దేశాంతరమృ
తిర్యగ్నశస్యజన్మనిరర్థకమ్ ॥ మృత్యానరకమాయాతిజగ్గుభూమ్యశ్చిలంఘనాత్ ।
తస్యదోషనివృత్త్యర్థం॥ పాజాపత్యం సమాచరేత్ । కృత్వాదహనకాలేషు
దధ్వాపశ్చాద్యధాత్రమమ్ ॥ చతుఃదోషమాప్నోతి హ్యన్యధానరకంవ్రజేత్ ।
విప్రస్త్రియినామేవమేవమ్॥ ఇతిహేమాద్రోదేశాంతరమ, ణప్రాయశ్చిత్తమ్॥
దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ దేశా

—*దేశాంతరమృతానామస్థిశరీరభావప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ంతరమృతేఘంసః శరీరాస్తోరభావతః॥ అగ్నాస్థితేగృహేతస్య పాలాశవిధి
రుచ్యతే । త్రయాణామప్యభావేపి దేశాంతరమృతస్యచ క్రియాం కృత్వావిశుద్ధ
స్యాన్యదన్యధానరకంవ్రజేత్ ॥ గాతమః॥ శ్లో॥ అచాహితాగ్నార్విప్రస్యదేశా
ంతరమృతస్యచ॥ శరీరాస్తోరభావేపి గృహ్యగ్నానస్థితేగృహే॥ పాలాశవిధిర
త్రైవతదభావేజలక్రియా॥ పరాశరః॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్నిరేశా
ంతరగతామృతః॥ శరీరాస్తోరభావేపి పాలాశవిధిరుచ్యతే । తస్మిన్గృహేవిస
ష్టేగ్నాజలచ్యక్రియాతదా॥ మహాభారతే॥ శ్లో॥ స్వగృహేవిద్యమానాగ్ని
దైవాదేశాంతరమృతః । అభావేఽభయోస్తస్య దహేత్పాలాశకర్తృణా॥
అగ్నానస్థేగృహేతస్య విషమధ్యక్రియాతథా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకృత్వా
ముదిభిఃపరికిర్తితమ్॥ చతురబ్జంతదాకృత్వా దహేత్పాలాశధర్మతః । గాతమః॥
శ్లో॥ జీవేత్ర్యబ్జవిశుద్ధ్యర్థం నిజేవేద్యగుణంస్తృత॥ ఆస్థినిత్రిగుణంప్రోక్షంపా
లాశైశుచతుగుణమ్॥ షణ్బదుడుకస్థానైకృత్వాకర్తృసమాచరేత్ । అన్యధా
దోషమాప్నోతి కర్తానాప్నోతి కర్తానాప్నోతితత్ఫలమ్ । గృహేష్వగ్నిషువిద్య
మానేష్యాహితాగ్నిరేశాంతరవిషద్యతే అరణ్యద్భవేనాగ్నినాదధ్వాఅస్థి

౧౧.) హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్ ౧౬౧

న్యాయాదాయవహ్నిసమీపే పరలోకక్రియాంతిగుణితాబ్దప్రాయశ్చిత్తపురస్స
రంసంస్వాంకుర్యాత్ శరీరాస్థోరభావేపాలానైదేహంకల్పయిత్వా చతుర
బ్దప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాకుర్యాత్ || తదేహాహమనుః || శ్లో || అగ్నిషస్త్రియమా
నేషుస్వగృహేయాజకీయదిదేశాన్తరేమృతస్తస్యదహతోఽరణివహ్నినా |
శరీరాస్థోరభావేపిపాలాశవిధిరుచ్యతే || చతురబ్దంతదా కృత్వాదహేత్తం
పూర్వవశగ్రహాత్ | తేహామభావేతన్యాపిషడబ్దంకృచ్ఛ్రమచరేత్ || కృత్వా
కుర్యాజ్జలెనమృతరలోకక్రియాంముదా | విధవాస్త్రీత్రుత్రియాదీనామెవమ్ ||
ఇతి హేమాద్రావణే నరమృతానాంశరీరాస్థోరభావే ప్రాయశ్చిత్తమ్ ||
అభవణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తసూహ || దేవలః || శ్లో || యస్యకస్యవ్రణే

—*వ్రణేక్రిముత్పత్తిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సాధుక్రిమయప్యన్యవంతిహి | నతస్యపునరావృత్తిర్యమలోకాతగదాచన || గా
లవః || శ్లో || ద్విజస్యయస్యదేహేతువ్రణంక్రిమిసమూకులమ్ | త్రైవైవమరణం
గత్యానరకేవాసమశ్నుతే || మహాభారతే || శ్లో || రాజన్సస్యశరీరేభక్రిమి
రాశిర్భవేద్యది | త్రైవైవమరణంగత్యానవై నరకమశ్నుతే | తద్దోషపరిహారార్థం
కృచ్ఛ్రంసాంతపనంచరేత్ | పశుచైవహేత్తంవిధివానతేనసహదోషభాక్ || స్త్రీ
తామశ్యేవంత్రుత్రియాదీనామపి || ఇతి హేమాద్రావణేక్రిముత్పత్తిప్రాయ

—*మృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తం || అధమృతస్యపునరాగమనప్రాయశ్చిత్తసూహ || దేవలః || శ్లో || మృ
త్యాపూర్వద్విజోదైవాత్యౌతపతక్రియస్తథా || తతఃఽరంమృతింత్యక్త్వా
పునరుజ్జీవయేద్యదా || శదాస్మశ్లోభవేత్సరైర్వైబ్రహ్మధర్మపరాయణేః ||
గాతవః || మృత్యాద్విజోపమృత్యోర్యః పూర్వంపశ్చత్సజీవతి | తదాస్మ
శ్లోభవేత్సరైర్వైబహ్మకర్మపరాయణేః || జాబాలః || శ్లో || పూర్వంసరాన
సూంత్యక్త్వాహ్యనాచారపరోద్విజః | పశుజీవముపాశ్చేత్యతఃప్రతక్రి
యాయది | నతంసంభాషయేతోఽపిద్విజోవాన్యఃపుమానిహ | తస్యదోషమిశు
ధర్మర్థం పితృసూక్తజపేస్తదా | పశ్చగన్యైరసంప్రోత్యస్మాప్యశుద్ధజలైర్మ
దా | అన్యైరవాససాగ్భాగ్యుడపవేగ్యుఖాసనై | ప్రాజాపత్యంషడబ్దాశ్చకృత్వా
స్వస్త్యయనంచరేత్ | గర్భాధానతదాకుర్యాత్పుటగర్భవిధానతః | బోపాస
నాదికంసర్వంకుర్యాత్పూర్వవదక్రహి | ఎకంకృత్వాశుచిర్భూయాన్మృతఃపున
రిహఃగతః | అన్యధాదోషమాప్నోతిమృతవత్తంఽరిత్యశేత్ | కృతక్రియఇతికణ

౧౬౨ ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వప్రేతయా నరమాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమ్.

మస్త్రప్రణ్ణమిత్రాత్రాంతిలపాత్రసర్వప్రాచయశ్చిత్తప్రేతవాహకవరణాది
 కమ్|అనాచారభిసన్ధ్యాదిసత్యకమఁలోపః||ఇతి హేమాద్రా మృతస్యపునరా
 ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వం ప్రేతక్రియాన నరమాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమ్||
 గమనప్రాచయశ్చిత్తమ్| అథ దేశా నరవాసినో ద్వాదశవర్షాదూర్ధ్వంప్రేత
 క్రియాన నరంపునరాగతస్యప్రాచయశ్చిత్తమాహ || డేవలిః|| శ్లో|| పూర్వం దేశా
 న్తరంగత్వాభి యథామణ్డలంపునః | ద్వాదశాబ్దగతేతస్మిన్ గత్యాస్వగృ
 హమంజసా || కృతక్రియస్యపుత్రాదేకథంశాస్త్రప్రవతఁసమ్|శృణుధ్వంము
 నయస్సర్వేతస్యనీహర్మ్యముత్తమామ్| గాలవః|| శ్లో|| పూర్వం విస్తోషితో విప్రో
 ద్వాదశాబ్దమిత సతః| భృమన్ స్వగృహమాగత్యస్యపుత్రైః కృతసత్తీరియః|
 భృత్యపుత్రకళతేమశాస్త్రదృష్టికథంభవేత్|| మార్కండేయః|| శ్లో|| చిరకా
 లాగతంబంధుహతా త్తంనావలోకయేత్ | భిత్వాకాంస్యాదికంపశ్యేన్మహాన
 చ్య న్తరంనచేత్| భగినిభాగిరంపుత్రం స్వసాతుభగినిమపి | ద్వాదశాబ్దగతేత
 స్మిన్ హతా త్తంనావలోకయేత్ | ఉభయోః పశ్యతోహాని స్తీర్ధంనద్య న్తరంన
 చేత్ | భిత్వాకాంస్యాదికందృష్ట్యాతస్తాదోషాస్త్రముచ్యతే అన్యధాహానిరుది
 తాద్యయోర్వాధనసంక్షయః|| పరాశరః || శ్లో || ద్వాదశాబ్దాత్సరంప్రా
 ప్రంభృత్యభిఃకృతసత్తీరియమ్| దృష్ట్యాకాంస్యాదికంభిత్వాపశ్యాత్స్వగృహ
 మానయేత్| స్నానమభ్యజ్యకతః వ్యంకారయ త్యాతుతంపునః| వృణోహవా
 చనంకృత్వానాం ద్యౌహ్వనంయథాక్రమం|| పటగర్భవిధానెనపునస్సంసార
 రమాచరేత్| బ్రహ్మపదేశ మారభ్యపఞ్చగవ్యాన్రమాచరేత్ | ఉశంత్యేతి
 మంత్రేనస్వగృహ్యగ్నవిధానః|| అష్టోత్తరశతంహు త్యాగోఘృతస్యాహు
 తిఃపృథక్| హామశేషంస మాప్యైవతమగ్నిం|| రిక్తేతే | పక్షివిమర్శనచ
 తిందృష్ట్యాజప్త్యాఘమర్షణంతతస్పృష్ట్యాస్వయంపక్షింజపెత్సాక్షంచపౌరు
 షమ్| ఉపవిశ్యతతస్తాన్తమాజయేదఘమషఁజైః| పునర్వస్మా నరంభృత్వాధ
 వేనసహితామునాలాజహౌయవిధానెనకృత్వా శేషంసమాచరేత్ | షడబ్ద
 ముభయోఃకృత్వాప్రత్యేకంవిధిపూర్వకమ్| బ్రాహ్మణాన్భృజయేష్యచ్చిత్తతో
 భుంజీతవాగ్యః| ఎవంకుర్యాన్నరోయస్సతస్తాదోషాస్త్రముచ్యతే| అన్యధా
 నిష్క్రూతిరాస్తిజాయాపత్యోరిహానియోః|| ఇతి హేమాద్రా దేశా నరగతస్య
 పరలోకక్రియా న్తరంపునరాగమనైప్రాచయశ్చిత్తమ్|| అథ ద్వాదశవర్షాదూ

==* ద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగితాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ర్షమాగతభాగితృపుత్రాదిదర్శనప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ శ్లో॥ వత్సరా
ద్వాదశశామార్థ్యం భాగితాదీన్యదిపశ్యతిఉభయభాగితృపత్నీనాంవినాశస్స
మ్మదామః॥ శాతాతపః ॥ శ్లో ॥ ద్వాదశశాబ్దేహ్యజితేతు భాగితృపుత్రా
దిదర్శనై । కులహనిర్భవేత్ర భాగితృనాంవినాశనం ॥ తత్రప్రాయ
శ్చిత్తమాహ॥ కేవీపురాణై ॥ శ్లో ॥ అతీతద్వాదశశాబ్దానాం భాగితాదీ
నాంవిశేషతః । దర్శనేతుమహానద్యా స్రుతకాన్యంసిధాయచ ॥ షడబ్దః
విధివత్పుత్ర్యా పునస్సంపాదరపూర్వకం । ఉత నస్యైతిమన్త్రేణఅష్టోత్త
రశశంహు నేతీ ॥ దర్శనైచెవపత్న్యాత్తులవకురంపూర్వకం।లాజహామం
తతఃకుర్యాత్తతఃపాణిగ్రహస్సృతఇతి శానకః శ్లో, అతీతద్వాదశశాబ్దస్యభా
తుఃపుత్రస్యవైస్వసుః । దర్శనైషబ్రూతికాన్య అన్యధావృత్తిమాప్నుయః॥
తత్రనీషబ్రూతిమాహాబోధాయనః ॥ శ్లో ॥ మహానద్యాఃపవాహేతుకాం
స్యంభిత్యాంధావిధిమృత్యుప్రతికృతిం దద్వాజ్జప్రాతత్కృతమేవ॥ చా
న్ద్రాయణం తతఃకుర్యాత్సంచగవ్యంతతఃపిబేత్ । ఏవంకృతేతుతత్పాపైర్ముచ్య
తేనాశ్రసంశయః॥ శ్రీరామశ్లేషమేనేతిభగవాన్బాదరాయణః ॥ యమః॥
శ్లో॥ బహుసంవత్సరైతీతైఃకతేసోదరేతథా।పత్న్యాంపితరిపుత్రైవకృత్వా
నిషక్రూతిమాశ్ననః ॥ పశ్యేద్భక్త్యాసమారధ్యదేవదేవంహేళ్యరంబికాద
శశరాన్వాపి రుద్రానావర్త్యధమేవితీ ॥ పాపైరైతైర్విముచ్యేతనాత్రకా
ర్యావిచారణైతి । దేవాలయేనదీప్తిరే గౌమేవావిప్రసన్నిధౌ॥ బ్రాహ్మణేభ్యో
యథాశక్తిదత్వావస్తాదికంధనమ్।అవహాక్ష్మశ్రిశంకచ్యేత్పుత్రానాయాం
పిసమృదః॥ఇతి హేమచంద్రివిరచితద్వాదశవర్షాధ్యాయముగత భాగితాది
దర్శనప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ సూతకద్వితయే యుతస్సప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—* సూతకద్వితయే యుతస్సప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

దేవలః॥ శ్లో॥ సూతకద్వితయే నాజక యోనిప్రోవృత్తిమన్వగాత్ । తస్యా
న్యానిషక్రూతిర్నాస్తిషడబ్దాత్రుచ్చగ్రంథహత్ ॥ మరణంజేయః॥ శ్లో॥ ద్వ
యోరాశౌజయోమహాభ్యేవిప్రోచైవాన్యుతాయదా । శస్యశుద్ధిరిహాసితాముని
భిస్సత్యవాదిభిః ॥ శుద్ధికార్యాషడబ్దాచ్చరవిషద్విధిపూర్వకం ॥ జాబాలిః ॥
శ్లో ॥ ద్వయోరాశౌజయోస్సద్ధాయస్యస్యాన్తృప్తినిచ్చయః । తస్యశుద్ధిషడబ్దా
చ్చక్రచ్ఛాదీహవినిశ్చితా ॥ జాతకేషు షడబ్దంస్యాన్తృప్తకేతదవ్యయంచరేత్ ।

౧౬౪ సహగమనభీతాయాః దేశాంతరమృతాహితాగ్నేప్రాయశ్చిత్తమ్.

అస్థిసంచయనాత్పూర్వంతియబ్ధంకృచ్ఛాచరేత్ || త్మతియాదీనామేవమ్ ||
 ఇతి హే శాద్రివిచిత్రే సూతకద్విశయే చృతస్యప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథసహ
 గమనభీతాయాఃప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలి || శ్లో || పూర్వంగచ్ఛామియా
 బుద్ధ్యాపత్న్యాసహపాతాశనమ్ | దహనస్తానమాగమ్యపశ్చాద్భవినవతః
 =*సహగమనభీతాయాఃప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

యేత్తస్యాలోకాస్తంనాస్తిపతిగఃచ్ఛ్రుతినారకం || గౌతమః || శ్లో || వృతంభ
 ర్తారముద్దిశ్యగమిష్యామిపాతాశనమ్ | ఇతి యాభాషితాపూర్వంపశ్చాద్భీ
 తానివతఃతే || సైవయాతిమహదుఃఖం భర్తానరకమశ్నుతే || మహాభారతే ||
 శ్లో || తిస్రఃకొట్కార్ధకోటిశ్చగోష్ఠాం యామానుషేస్సృతా | తావతాంలం
 వసేత్స్వగైభతాకరం యానుగచ్ఛతి || యమః || శ్లో || పూర్వంయామీతిభ
 ర్తారంపశ్చాద్భీతానివతఃయేత్ | యాతిసానరకంఘోరం భర్తాభవతికిల్బిషీ ||
 తద్దోషపరిహారార్థం శవాగ్నేజిహ్వాయాత్రహమాత్ | శతాయస్వాహేతిన
 జభిః దశభిఃపాత్యాశేషేణాజ్యేనపత్న్యాస్సర్వాక్షం విలేపయేత్ | తత
 శ్చుద్ధాభవతిభతావవిశుద్ధ్యతి || ఏవంత్మతియాదీనామ్ || ఇతి హేమాద్రా
 సహగమనభీతాయాఃప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ దేశాంతరమృతస్యాహితాగ్నే

—*దేశాంతరమృతాగ్నేలోకేకాగ్నిదాహేప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

రరణ్యగ్నినావినాలొకేకాగ్నినాదాహేప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలి || శ్లో ||
 దేశాంతరమృతం రాజకయజ్ఞానంలొకేకాగ్నినా | దహేత్పుత్రోవృధాభూ
 యాత్సాన్విభిశ్చత్రిభిర్విना || పరాశరః || శ్లో || ఆహితాగ్నిమరణ్యగ్నేదే
 శాంతమృతంవినాలొకేకాగ్నేర్దహేత్పుత్రస్తయోఃప్రోక్తాహ్యధోగతిః || మా
 రింండేయః || శ్లో || సోమపంస్వాగ్నిముత్సృజ్యహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ ||
 ఉభయోర్మరకశ్చాత్రనతతహమఃఫలంభేత్ || ఆజ్ఞిరాః || శ్లో || దేశాంతరమృ
 తంపుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాదహేత్ | సోమపానరకం గచ్ఛేత్తత్పుత్రోయాత్య
 ధోగతిమ్ || గౌతమః || శ్లో || ఆహితాగ్నింద్విజు పుత్రోహ్యరణ్యగ్నేర్వివాద
 హేత్ | యజ్ఞాన కంయాతితతహర్తానః కంప్రశేత్ || ప్రాయశ్చిత్తమాహ ||
 గౌతమః || శ్లో || తదస్తీనిసమాదాయపుత్రోదేశాన్స్విమాలయమ్ | గత్వా
 తంధర్తమాగేణప్రాజాపత్యవ్రతయంచరేత్ | మధిత్వాసత్యగరణితదుద్భ
 వపాతాశనమ్ | ప్రాయశ్చిత్తస్తుత్రే గుణ్యంకృత్వాస్తీనిప్రదాహయేత్ | కృ
 త్వాతదార్ధ్యికంకర్తృధమేశాంతోక్తాగతః | ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతి నాన్య

ధాశుద్ధిరివ్యతే || తత్తత్సాక్షాత్సాధవాయాఅప్యేవమ్ || ఇతి హేమాద్రాఅహీ
తాగ్నైర్విప్రస్యమృతస్య తాకిగాగ్నినాదహనప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ గర్భణీ
మృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || యదాయాగర్భణీనారి దైవాద్యదివిప

—*గర్భణీమరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

ద్యతే | ఉర్ధ్వంషణ్మృతస్తస్మాగర్భంబ్విన్యాచ్ఛిశుంహాశేత్ | మృతఃపాద
ప్రదేశేతుశీరోధాగేధవాఖనేత్ || యదిజీవేత్తదాచాలం గృహీత్వాపాషయే
చ్ఛనైః యదామృతస్తదాచాలం పూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || గర్భసూచ్యాథస
న్ధాయజుహుయాదాహుతిత్రయమ్ | పాజాపత్యద్వయంకృత్వా దహేత్తాం
శాస్త్రమాగతః | ధేతుగః భక్ష్యశుద్ధార్థం || తత్ప్రచ్ఛన్నాదితమ్ || గౌత
మః | తృతీయపచ్చమేషమై మృతాన్యాద్యదిగర్భణీత్రయ హేనదోషస్యాన్య
త్వాతద్యభిధీయత్యేమాసిషమైశిశుఃప్రాజ్ఞేన్యజ్యతే తత్రదోషభాక్తదా
శ్మశానదేశేతు నీత్వాతాంగర్భణీంషుశామ్ || నారీవాన్యాథవోవాపిచ్ఛిన్ద్యా
వాభేరధస్తలమ్ | శిశుంత్యక్వాక్షిపేద్భువూశిరస్థా నైత్రపాదయోః || సన్ధా
యసూచ్యాతంగర్భంజుహుయాదాహుతిత్రయమ్ | ఆహుతిత్రయః || ప్రాజాప
త్యద్వయంకృత్వాదహేత్తాంశాస్త్రమాగతః | గర్భజేతుర్విశుద్ధ్యర్థంతప్ర
కృచ్ఛ్నముదీతమ్ | శిశుర్వృతదాజీవేత్ప్రపయేద్యత్తతశ్చనైః | యదామృత
స్తదాదాయపూర్వవన్నిక్షిపేద్భువి || ఇతి హేమాద్రాగర్భణీ మృతిప్రాయ

—*సూతికామృతిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చిత్తమ్ | అథ సూతికామృతిప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలిః || సూత్యాపుత్రం
యదానారీద శాహాభ్యంతరేమృతా | నతస్యాఃపునరావృత్తీరక్తాణ్డాన్సహా
భయాత్ || మరీచిః || యానారీతనయంసూన్వయదిదైవాత్సమీయతే |
సూతకేతనరావృత్తిర్నతస్యాయమవిన్దిరాత్ || గౌతమః || సూత్యానారీమృ
తాపశ్చాద్దశాహాన్గర్భాన్దరీణి || నతస్యాయమలోకాద్వైనిపర్యుగిర్భహువ
త్సరైః | తద్దోష రిహారాద్ధంచత్వాన్ స్విర్ద్విజుఃపుథక్ || ఏకవిపద్విజోవాపి
వారుణాక కలగక్షిపేత్ | పూర్వవిపద్వి సర్వత్ర జలెనాపూర్యయ
త్నతః | వరుణంపూజయేత్తత్ర ఋత్వగేకశ్చ తుషకాపి || కలశాన్పాణి
భిస్పృష్టావ్వంత్రాసేతానుదియేత్ | నవకంచవకంచైవ పురుషసూ
క్తశ్చైవైష్ణవంపంమానానవ్వాకంచహిరణ్యశృంగమిక్రమత్ | శాస్త్రీభిరేకశ్చ
భిశ్చైవకలశానభిమంశయేత్ | అన్యేనవాససాచ్యద్యసూతికాంత్యశ్చైది

౧౬౬ హేమాద్రోరజస్వలామరణఆహితాగ్నైర్దుర్మతిప్రాయశ్చిత్తమ్.

కామః| మార్గయ్యైశ్వర్యజస్తోయైః కలశస్తైః పనిశ్రజైః | అహిహిష్టాదిభిర్మస్తైః
 దేవస్య త్వేతమార్జయేత్ | తతశ్చ వంబహిదై శ్చెన్నా పుష్కాంత్యధదేశికః | శతకుం
 భోదత్తైః ప్రోక్ష్యమాత నెవనై వనాససా| అచ్చాశ్శకుశంపశ్చార్ద్రహేజాపా
 సనాగ్నినా|| గౌతమః|| తుషాగ్నినాదహేః|| న్యాయం కపాలేపయంతథా| విధు
 రంవిధవాంచైవహ్యుత్తమైనదాహయేత్ | గృహస్థంచైవతత్పత్నిం దహే
 ద్యహ్యగ్నినాపుథక్|| ఆహితాగ్నించతత్పత్నించక్షాభిశ్చ ప్రతీభిర్దహేత్ | అన్య
 ధావోషమాప్నోతిగతిస్తైషాంనవిద్యతే| కన్యకాంబాలంవాధనిష్ఠాః పుష్పతం
 పూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాదహేత్ || ఇతి హేమాద్రో సూతికామరణ

=*రజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమ్.*=

ప్రాయశ్చిత్తంఅధరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| రజస్వలాతు
 యానారీ మృతిప్రాయాద్యతాసతి| నరకంయః సానారీర క్తకుండైనిమజ్జతి||
 గౌతమః|| యదాపుష్పవతీనారీదైవాద్యదివిషద్యతే| తస్మాచ్ఛనిషక్రాత్తిర్నాస్తి
 రైతఃకుండాద్భయంకరాత్|| జాబాలః || రజస్వలాతుదైవేనచినేషత్రిపుయత్ర
 హిమృతాతస్మాగ్తిర్నాస్తిర క్తకుండాద్భయంకరాత్|| సూక్తికామరణప్రాయశ్చిత్తః
 తస్మాత్సర్వంకుర్యాత్|| ఇతి హేమాద్రోరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్తమ్||
 అధాహితాగ్నైర్దుర్మతిప్రాయశ్చిత్తమాహ|| దేవలః|| అశభారద్వాజ

—*ఆహితాగ్నైర్దుర్మతిప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

సూత్రం| యద్యాహితాగ్నిరధ్వానంగభేత్సహస్మిహాత్రేణానువ్రజేత్ | యా
 వత్యోగ్రామమర్యాదానద్యశ్చ తావతీర్షాహిహరేయః | ఉద్యతిహరేయః తాకి
 కాస్సంపద్యేరక || యదిపశ్చిసీమాస్తరైభినిమోచేదహ్యయాద్యాత్రన
 రాధేయం| నతస్యప్రాయశ్చిత్తః | యద్యాత్సర్యరణ్యోర్వాహమారాధేష్వస్మి
 యమజహనోమయేత్ | పూర్వవదగ్నాగ్నియతనాదికల్పయి యజమా
 నాయతనెప్రేతంనిధాయ గాహపశ్శయితనె అరణింసన్నిధాయమన్థతి|
 ప్రేతస్యదక్షిణపాణిమభినిధాయతత్తుశ్రోభాగ్నితాన్యోగాప్రత్యాసన్నబద్ధుశు
 పావరోహజాతవేదఇతియం స్వగ్రాయతా కాయత్వంనప్రజాన్నాయఃప్రజా
 గ్గరయిమక్తాసుధేహిప్రేతాహుతీశ్చాస్యజుష స్వస్వాహేత్యరణ్యోవోహ
 పావరోహ్యమంథేత్ | అరణ్యోస్సహారూఢసాన్నిరవ్వతహ్మనె ప్రేతమ
 న్నారమ్భయిత్వేమంమన్రింజపేత్ || ఇతి హేమాద్రోరజస్వలామరణప్రాయశ్చిత్త
 త్తిప్రాయశ్చిత్తమ్ || అధాపశ్చాలాదిశ్వసృగాష్టమృతస్యవిప్రస్యప్రాయశ్చిత్త

==*అపస్తా రిశ్వస్య గాలాదిదంశమృతప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

మాహ॥ దేవలః॥ అపస్తా రిశు నాదష్టో విప్రస్సాన్యత్ప్రలక్ష సదా॥ జమ్ముకేనాథ
వాదష్టః ప్రపక్షపూ వన్మృతః॥ పరాశరః॥ జంబుకేనశునావిప్రో బుద్ధి
భ్రాశేనదంశతః॥ ప్రలక్షప్రత్యహంతద్వన్మృతాయదిహ దైవతః॥ వినాస్యని
షక్నోతిర్నాస్తిషడద్వైక్యచ్ఛ్రీసంజ్ఞకైః॥ విధినా దాహయేత్పశ్చన్నతేనసహ
దోషభాక్॥ మా ౮-౦౬యః॥ జంబుకేనశునారాజ౯ విప్రోదష్టస్తదాకథం॥
ప్రలక్షప్రత్యహంతద్వన్మృతోయదిసదైవతః॥ వినాస్యనిషక్నోతిర్నాస్తిషడ
ద్వైక్యచ్ఛ్రీసంజ్ఞకైః॥ విధినా దాహయేత్పశ్చన్నతేనసహదోషభాక్॥ నతస్య
దుష్టుః తెదోషోఽపిశాచాభవేత్తదా॥ విధవాప్రస్తీణాం క్షుత్రియాదీనా
మేవం॥ ఇతి హేమాద్రౌ అపస్తా రిశ్వస్య గాలదష్టమృతప్రాయశ్చిత్తం॥ అథ
శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలః॥ దివావాయదివారాత్రౌ శునావి

==*శునాదష్టస్యప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

ప్రోవిదంశితః॥ దివా సచేల్లన్నాయితన రాత్రౌన్నానమా చరేత్ ॥ గౌతమః॥
శునావిప్రోదివారాత్రౌ వంశిత స్తక్షణాజ్జలైః । స్నాత్వాదివావిశుద్ధస్సాన్య
ద్రౌత్రౌ నస్నానమాచరేత్ ॥ పరాశరః॥ దివావాయదివారాత్రౌ విప్రోకబలి
తశ్వభిః॥ ధర్మనాశ స్తతా భూయాద్దివాస్నానంసమాచరేత్ । తం దేశం త్రౌ
శయేత్తొయైరగ్నిసంస్పృశంనచరేత్ । పునఃప్రత్యోళ్ళతందేశంపాదౌప్రత్యోళ్ళ
వాగ్మతః॥ ఆచమ్యశుద్ధిమాప్నోతి పరెద్దుస్సాన్నమాచరేత్ । ఉప్రోష్ణరజనీమే
కాం పశ్చగవ్యేనశుద్ధ్యతి॥ స్త్రీబాలవృద్ధాతురాణామేవం॥ క్షుత్రియాదీనామపి॥
ఇతి హేమాద్రౌ శునాదష్ట ప్రాయశ్చిత్తం ఇతి ప్రకీర్ణ కర ప్రాయ

==*పోషశకమణాంకాలాతిక్రమేప్రాయశ్చిత్తమ్.*==

శ్చిత్తం ॥ అథేదానీం పోషశ కర్తృణాం స్మృత్యుక్తానాం తత్తత్కాలాతి
క్రమే ప్రాయశ్చిత్త మాహ ॥ దేవలః ॥ గర్భాధానం పుంసవ
నంసీమంతోజాతకర్తవ్యం॥ నామాన్న ప్రాశనంచౌలంమౌజీవ్రతచతుష్టయం॥
గోదానాఖ్యంస్నాతకంచ వినాహఃప్రైత్యమేధికం॥ కర్తాపిత్రావణాఖ్యంచమ
హాయజ్ఞస్తధైవచ । ఏతత్కర్తాక్రమేకర్తభిష్టాఃపధిభిష్టాఃశాఖారండాః
బ్రహ్మభిష్టాశ్చతుర్విధాశ్చాసంభాష్యాఅపాశ్చైకయాశ్చమనుః॥ పితాపితౄ
మహత్వైవ తధైవప్రపితామహః॥ యేనావర్తనమార్గేణ తత్పుత్రసైనసంచ
రేత్ ॥ గౌతమః॥ యేనాస్యపిత్రగ్రాయతాః యేనయాతాఃపితామహః॥ తేన

౧౬౮ హేమాద్రా-గర్భాధానత్యాగ-సీమ న్నపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తం.

యాయాత్సతాంశుర్గంతేనగచ్ఛత్తోష్యతి । అన్యధాయదీవరంతేచక్రలింగాదిధారిణిః॥ పథిభగ్నిష్టాస్తతేజ్ఞయాస్సర్వధర్మబహిష్కృతాః । గర్భాధానాదిసంసారాణ్ శక్తాఃకతుకంభువిష్వజాః । తైర్వినియోగప్రవతకం కమభగ్నిష్టాస్తపహియస్యశాఖాంపరిత్యజ్య హ్యన్యశాఖామనుస్మరన్ । ఉపసయినాదికంతత్రశర్వస్విప్రోయదాభవేత్ । శాఖారంభస్సవిజ్ఞేయస్సర్వధర్మబహిష్కృతః । సంధ్యాదిత్యకర్మాణి గాయతిజపమేవచ । యజ్ఞాదికంపరిత్యజ్య సమర్థోపిద్విజోత్తమః । యదీవతేతలోకేన్ద్రికభగ్నిహ్యభగ్నిష్టస్స ఉచ్యతే । అతపతానికర్మాణి శ్రుతిస్తృత్యుదితానిచ త్యాజ్యానికదాప్యేతైర్విప్రేంద్రైః పాపభీరుభిః॥ అథ గర్భాధానత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ స్నాతవత్యామృతౌపత్యాగం గర్భాధానంసమాచరేత్ । చక్షుః కర్ణే హనివారాజన్ పం

గర్భాధానత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్.

చ మేఽహనివాధవః । శృత్యాభ్యుదయి కంప్రాతస్తద్రాతౌమంత్రపూర్వకం । గర్భాధానంతదాకుర్యాత్పూర్వగర్భేచిశుద్ధిదు ॥ నతత్రప్రతిగర్భేతన్నిమేకంమంత్రవర్జితం । అన్యధాదోషమాప్నోతి గర్భాపాతీనిగద్యతే తద్దోషపరిహారార్థం గర్భశుద్ధిర్ధర్మమేవచ । ప్రాజాపత్యద్వయంకుర్యాద్విత్తీయేపునరాతేవై । అన్యధాగర్భపాతీన్యాద్యధాజారస్తభైవసః । త్మత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి హేమాద్రా గర్భాధానత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసీమన్నపుంసవనా

—సీమ న్నపుంసవనాకరణప్రాయశ్చిత్తమ్—

కరణప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ సీమన్తప్రథమగర్భే చతుర్థేమాసిశస్యతే । అథవాదైవయోగేన కుర్యాత్ప్రత్యేక్ష్యమేద్విజః ॥ పుంసవంతతకుర్వీత సీమన్తైవసహేవవా ॥ జాబాలిః॥ సీమన్తప్రథమగర్భేయ్యుగేమాసియుతౌచవా । వసుమానైప్రకుర్వీశ గర్భశుద్ధ్యర్థమాదరాత్ ॥ రజఃపాపసముచ్ఛాతం శుక్లంపాపాసువ రిణత్ । త్రయోస్సంసర్గతోగర్భే ప్రథమేదోషసంభవః॥ తద్దోషపరిహారార్థం సీమన్తోన్నయనంచరేత్ । శలల్యాదభక్షింజీతైర్గుర్జయిత్యానదోషభాక్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి నశుద్ధిర్గదధారిణిః । తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారకండేయః॥ సీమన్తపుంసవనయోర్యదిద్దోషనాశనంనకుర్యాత్పూర్వజపాపీ ప్రాజాపత్యద్వయంపుధక్ । శృత్యాశుద్ధిమాప్నోతి గర్భశుద్ధిస్తుజాతతే । త్మత్రియాదీనామేవం॥ ఇతి పుంసవనసీమనామకరణప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అథ జాతకర్మాతిక్రమణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః॥

—* జాతకర్తాద్యతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

జాతేపుత్రేపితౄస్తాత్వానశ్చలంజాతఃర్షణి హేమద్వాధాన్యజాతేనజా
తశ్చాద్ధంసమాచరేత్ ॥ అలూననాభీంతంపుత్రంపితౄపశ్యేత్పుత్రేయత్పతః।
అత్పుత్రముఖమిత్యేన స్వర్గద్వారమ నావృశం ॥ పుత్రందృష్ట్వాతథాధూ
మాజాతకర్తృసమాచరేత్। ఫలికర మిత్యేన శ్చసమకపైరాహుతీర్వశేత్। అ
జప్రాప్తిస్తదాశ్చైవ ద్వావదాశాచర్షణిః। దశరాత్రంపితౄకుర్యాదేవంపు
త్రాభివృద్ధయే॥ జాతకర్తాకరణేప్రాయశ్చిత్తమాహగతయః॥ జాతకర్తృన
కుర్వీతపూర్వజాయదినా ద్వికాత్। ప్రతకాలవతతకర్తృకుర్యాద్విధిపురస్కరం
ప్రాజాపత్యస్వయంకృత్యాచ్యుతేనానామకర్తృణాం ముఖ్యకాలాదశరాత్రమ
ధ్యం। గణస్తునామకరణచోలోపనయనానిముఖ్యకాలాతిక్రమేగౌణకాలేష్యే
షుః। జాతకర్తృస్వయంకృత్యావతకర్తృకృత్యావేదంసమాచరేత్। ఏవంతుత్రి
యాదీనామపి ఇతిజాతకర్తాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం॥ అథయమశవుత్కరేమ

—* యమశవుత్కరేమప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ యమశ్చాయంపజ్జాతౌమాతృర్యోనివిభేద
నాత్। తయోశ్చైవ్యఃపూర్వజన్యోద్వితియోనబంపహి॥ మార్కండేయః॥ పి
తుర్వీర్వజమేకేణమాతుర్వదనసర్వనిశుక్లశోణితసంసర్గాద్విధాగర్హభవి
వ్యతిః॥ తౌవర్ధుస్తాపెశిశ్వా దశమేషు నిసమ్యువే। గర్భద్వారాద్వినిష్కా
స్తాయుగపత్నతతోభుః॥ పూర్వజస్తుతయోశ్చైవ్యోద్వితియోనబంపహి। జా
బాణః పెశిన్యాంవీర్గబాహుశ్శాన్తాతుర్గర్భేపితుస్తధాభివృద్ధసంపతస్త్య
త్రద్విధాభవతిపూరణాత్॥ పిండద్వయంతదా భూయాద్వర్ధతే బహుమై
ధునాత్ । ఆగతేప్రసవేకాలేజాతౌ యుగపదున్నతౌ ॥ పూర్వజః పూ
ర్వజోజ్ఞయోద్వితియోవరజస్తధా । తయోన్నకారణంచిందుర్జనిరేవాత్రకా
రణమ్॥ యదాజన్యోస్యశిశోః ఏవతైస్త్రిసంపూర్వజః ॥ పరాశరః॥ యో
నియూల్గానిష్కాంతాయుగపదర్భగోశతః । జాతాయమశజ్జేయాత
యోశ్చైవ్యస్తపూర్వజః ॥ ఉపానయాదికం కర్తృతస్యపూర్వంసమాచరే
త్ । యోనించుగముత్పత్తిర్నదృష్టాబాహ్యతోజనైః ॥ ప్రత్యక్షాదృష్టశా
వగ్రీనైకకర్తృఫలప్రదా ॥ మరీచిః ॥ ఏకయోనిసముత్పన్నా జాయేతాం
యమశాస్తృకౌ। తయోశ్చైవ్యఃపూర్వజస్సృత్యత్రానియానపంఃక్షితౌ। యో
నాబిందోరదృష్టత్వాజ్జనిరతైస్త్రివకారణమ్। తస్మాజ్జైవ్యఃపూర్వజస్సృత్యత్రా

ద్వార్వాభువి గౌరవాత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతిపరివేష్టైవ సర్వదా ॥
భరద్వాజః ॥ తయోర్న్యత్రైవ తింకున్యత్రైతామశ్చయోశ్చభమ్ ॥ పరివి
త్తిఃపూర్వజస్సన్యత్రైవేత్తాద్వితియః ॥ తయోర్న్యత్రైవ సన్తానం ॥ రిచిన్ద్రా
దయోభవత్ ॥ తన్వాద్విమృశ్యకుర్వీతవృత్తాద్వికంపితా ॥ ఘృత్రైవ మా
ప్తాంజిబన్దాదీకన్యాజ్ఞానాత్కృత్వాపరివేష్టప్రాయశ్చిత్త కృత్వా
వివాహాదకంకుర్యాత్ ॥ అన్యధాదోషమాప్నోతి ॥ ఉత్రియవైశ్యయోరేవం
ఇతి యమశ్చయోర్న్యత్రైవ మపాత్రైశ్చిత్తమ్ ॥ అథనామకరణ లో

—* నామకరణలోపప్రాశ్నశ్చిత్తమ్. *—

పప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేశలః ॥ ఏకాదశేష్న సంపాద్యేపిత రానా
మకర్తయత్ ॥ కుర్యాత్తాంతే సంపత్తిగాయమాం తస్యత్తనాత్ ॥
మార్కండేయః ॥ పితరౌనామకరణంపు త్రిష్టదశమేహని ॥ షచార్యవ
దతోవే గాతుర్గృతాంశుభానుదరాత్ ॥ పుత్రస్యవాకస్యకాయా నా
మకర్తశుభాప్తయే ॥ పితాకుర్యాద్విధియైవమహద్భిర్భిక్షుభు ॥
గౌతమః ॥ పుత్రస్యనామకుర్వీక పితాచై కాద శేహని ॥ ఆయు వస్త
స్యకృద్ధర్మంస్వస్య సమృత్సమృద్ధమే ॥ నామత్రివిధం ॥ ముససాహన
క్షత్రనామవ్యవహార నామచేత్రయాణాం కరణాత్పుత్రస్యాయుషః ప
రివృద్ధిః ॥ సూక్ష్మకరణమేకాద శేహనిపీతం ॥ ఎతేషాంకరణాన్పుత్ర
శ్చతేషాంకరణాభండకం ॥ ఆయు గప్నోతిసహసాతన్వాదేతత్త్రయంబరేత్ ॥ ఎ
కాదశాహం సన్త్యజ్యభోజనేచాలకేపిహ ॥ ఎతబంధేతురాశంధ్రప్రాయ
జాపశ్శద్వయంపితా ॥ కృత్వాకర్మ ప్రకుర్వీతముఖ్య కాలవ్యతిక్రమాత్
ఎతేన శుద్ధిమాప్నోతి నాన్యధా శుద్ధిరస్తి ॥ ఉత్రియాదీ మేవం ॥
ఇతి హేమాద్రానామకరణలోప ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాన్నప్రాశన
కాల వ్యతిక్రమణ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేశలః ॥ శిశూనాంభోజనే

—* అన్నప్రాశనకాలవ్యతిక్రమణేపాశ్చిత్తం. *—

రాజక కాలవ్యక్త సహకరణః ॥ తదతిక్రమణే నాస్తిముఖ్యకాలో ద్విజన్త
నాం ॥ హరీతః ॥ శిశూనాంభోజనంశస్త్రం వక్ష్యేన మునిచారితం ॥
తద తిక్రమణే దోషా వ్రతబద్ధేతుచధ్యయః ॥ జాబాటి ॥ వక్షేమా
సికృశ్రాద్ధావాచ యత్వా శిష్యాద్విజైః ॥ బ్రహ్మణంతత్రపంపూజ్యభో
యోత్తం శిశుంముదా ॥ ముఖ్యకాలపరిత్యగ్యాచ్చిశుగుణ విహీనవాత్ ॥

అవంధ్యం వసంకుర్వత్ బ్రహ్మచారీసలీకభాక్ । ఆన్యధాదోషమాప్నోతి
 వేదఘాతీ ఉద్యతే ॥ పరాకరః ॥ బ్రహ్మచారీసదాశుద్ధో వేదాభ్యాసేన
 బుద్ధిమాన్ ॥ వేదోనారామణస్సాయోత్తదభ్యాసే మహాభవేత్ ॥
 జాతుకణిః ॥ ఉపాయనిన యాధ్వంపరం శ్రవణకమణిః । బ్ర
 చారీ బహువిశ్శింత్యక్వావశే తర్హవా ॥ వెఘాతిననిశేయోబ్రహ్మ
 కమన్యసహవాక్ ॥ శిర్దోషపరిహరార్థం కాశక్యగ్నితతఃపరం
 కృత్యాన్యం రిద్వేదానధీబ్రహ్మవిద్యవేత్ ॥ ఏకవహాదూధ్వమిత
 త్రాచుశ్చిత్తం ॥ వహాద్వయేవవశత్రయేవాచంద్రాయణం ॥ ఇతిహే
 మాద్రోవేదాధ్యయనలపప్రాచీనశ్చిత్రం ॥ * ॥ అధానధ్యాయేషు

—*అవధ్యయనేషువేదపారప్రాయశ్చిత్రం*—

వేదపారప్రాయశ్చిత్రయామా ॥ దేవతః ॥ యోగేనాసేతు పర్యాజిత
 ధామనాద్యణుః ॥ యుగదయస్తధాశుక్లేహ్యష్టమీవచతుఃశః ॥ శ
 యోవాత్మానద్వాదశ్యోమహాభరణే శ్లేషచ ॥ సంధ్యాయాం గజితేషు
 ఘే ధామకమ్ప సేవిత ॥ గ్రామకాహెరాజనాశేతధాసర్పాదశక
 న ॥ మాశాపిత్రోన్మితాహేషుశ్రితిచిమరణంగతే ॥ జాతాశ్చే
 చజ్ఞాతీనాంగదబ్బామా వ్యయేతథా ॥ మహాపాతేనోద్భవ్వాబండాలాక్
 బహిరాగ్రితాక్ ॥ ఏతేషాక్తమరాశే ద్రవదాంతంవేదమీవవా ॥ యోధీ
 తెయాధధీపాపీమృత్యావగమశ్చుతే ॥ నారదః ॥ వేదాంతంవాధవే
 దంవా అనధ్యాయేష్యధీశవాక్ ॥ ద్విజఃపాపమహాబోతిబ్రహ్మహత్యం
 చవిందతి ॥ గౌతమః ॥ అనధ్యాయేష్యధీతానాంప్రజ్ఞామాయఃప్రజాంశ్రి
 యం ॥ మంత్రవీర్ష్యయభయాదీంద్రో వద్రేణహంతిచ ॥ పక్షేపరాకః
 ధిః ॥ మాసేతప్రమదీరీతం ॥ వషేచాంద్రంతతః పశ్చాత్తతోబ్రహ్మహ
 నోవత ॥ * ॥ ఇహేమద్రో అనధ్యాయే వేదాభ్యాసప్రాయశ్చిత్రం
 అథవేదవ్రతాతిప్రమణప్రాయశ్చిత్రయామా ॥ దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యం

—*వేదవ్రతాతికమప్రాచీనశ్చిత్రం*—

తధాసౌమ్యమాగ్నయం వైశ్వదేవికం ॥ చత్వారివేదసంజ్ఞానివ్రతనిను
 మహంతిచ ॥ ప్రాజాపత్యమృచాంవేదే సౌమ్యయాజుషమేవచ ॥ ఆగ్న
 యంసామవేదేచవైశ్వదేవంబతుధకం ॥ ఏతానికురుతేయస్తు ద్విజఃపా
 పాత్రముద్యతే ॥ ఘోరందేవతః ॥ వేదవ్రతాని చత్వారి వేదసం

జ్ఞానియోద్విజః । తత్రతామైషకుర్వీతవాజ పేయఫలంలభేత్ । ఋదం
వేదపాత్రైస్త్వప్రాజాపత్యంసమచరేత్ । యజుశ్చేదమధాధీత్య యాజు
షఃప్రామాదరేత్ । ఆగ్నేయంసామవేదంవ అధీత్యైవతధామలం । అ
ధర్వణంవై శ్వదేవంకు ర్వాప్సిప్రాయధాక్రమం । ఏతాన్త్రైవిశఃకృత్వా
వాజపేయఫలంలభేత్ । సతత్రకమకలోపస్సాన్యదన్యధాపక్షితోభవేత్ ॥
అకరణేపాయశ్చిత్తమాహ ॥ జాతుకణికః ॥ అకృత్వాయోద్విజోమో
హదేతద్ర్యతవిత్ప్రయం ఏకతంత్రేణవారాజక కమక హిలోభవేచ్ఛ
వి । అత్యైవజ్ఞానియోమోహాత్వాణీగమగమాదరేత్ । మహతంసరికం
గత్వామవిజాయేషుచ్ఛ్విగిః ॥ ఏతద్వ్రతలోప పాయశ్చిత్తమాహ॥హరితః॥
ప్రమాదాద్బ్రాహ్మణలోభాద్దేశకాలసప్యయేత్ అకృత్వైతానిసర్వాణీ
ప్రాజాపత్యంపుధక్వరేత్ । తతఃపరంసదోషస్సాన్యద్వివాహేస్సాతకవ్రతే॥
ఇతి హేమాద్రావేదవ్రతాతిక్రమోపాయశ్చిత్తం అధగదానిక వ్రతలోప
ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలిః॥ యోడశేషకే - జక వివాణాంపాపనా

—* గౌదానికవ్రతలోపపాయశ్చిత్తం *—

శనం గౌదానికంమహాత్మమకవిప్రాణాంకమకపూతకయో కుర్యాద్విప్రః
ప్రయత్నేనఃతేనసహనోషధాక్ ॥ గౌతమః॥అవశ్యంకరణీణంయద్విజైర్గౌ
దానికంమతే । నశత్రుమకపరిత్యాజ్యంవిప్రైర్ధకర్తాను వతిభిః ఏతద్గౌ
దానికంత్వక్తావతకతేబ్రాహ్మిన్తమంకుర్యాత్పవిత్రుద్ధర్ధంప్రాజాప
త్యంవిశోధనంసర్వపాపహరంపుణ్యంప్రాజాపత్యందుర్బుధాః । అన్యధా
దోషమాప్నోతిద్విజఃపాపభయారిహ॥ఇతిహేమ ద్రాగదానికవ్రతాకరణ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధసమావతకనలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవలిః॥ వేదా

—* సమావతకనలోపప్రాయశ్చిత్తం *—

సధీత్యవేదావావేసంవాపియధాక్రమం । అవిప్రుత బహువర్క్యగృహస్థాశ్రమ
మాదరేత్ ॥మూర్కండేయః॥స్నాతకంబ్రహ్మచర్యస్యవ్రతలోపంపుణ్యదం
యఃకృత్వాస్నాతకంకమకస్త్వవ్రతఫలంలభేత్ ॥ గౌవలిః॥స్నాతకంవ్రతలో
పంకుబ్రహ్మచర్యవ్రతంపరం । యఃకృత్వాస్వవివాహదౌసగృహస్థశ్చిరంసు
ఖీ॥మూర్కండేయః॥ స్నాతకంవ్రతసిర్కొకంమహాపాతకనాశనం । యఃకు
ర్యాత్స్వవివాహదౌసవిషుషం జ్ఞిపావనః॥తదాహాపస్తమ్భః॥విద్యయాస్నా
తకైశ్చకేయావతీర్విద్యాఅధీతేవిప్రః తావంతిస్నాతకవ్రతానివిప్రః కుర్యాక

కానేకవిధంవాకుర్యాత్ || నత్యాజ్యం || గతమః || అవశ్యంసాత్కంకుర్యా
ద్విప్రోలోకపరాయణః || అన్యధాదోషమాప్నోతి పాపాన్యశ్చత్రీభవేద్వి
జః || సాత్కవ్రతసంత్యాగకుర్యాచ్చాన్త్రాయణద్వయమ్ || పశ్చాద్వివాహా
యేత్కన్యాంకులశీలానుపతిశానీం చాన్త్రాయణద్వయంకృత్వా వివాహేన
తుదోషభాక్ || *|| ఇతి హేమద్రోణసాత్కవ్రతలోకప్రాయశ్చిత్తమ్ || *|| అ

—*ఉపాకమలోకప్రాయశ్చిత్తమ్*—

ధడపాకమలోపపాపాన్యశ్చిత్తమాహ || దేవలి || వేదాంతానాన్యువేదా
నామధీతానాన్యువీర్యకం | బ్రహ్మచారిగృహస్థానాంసంస్కృతాహరంపరం
సంవత్సరేతుపాపంఃబద్ధహస్తబ్రహ్మచారిభిః | కృతంతత్పరిశోధాధికము
పాకమనమాదరేత్ || బోధాత్మకః || సంవత్సరకృతంపాపగృహస్థబ్ర
హ్మచారిభిః | ఉపాకమహారెన్ద్రియమంతేష్టుస్త్రికర్యధా | నారజః | బ్రతి
నాన్యువహస్థానాంసంసత్సరతంమహాత్ | అఘంధహతిహిమమశ్చశ్రావ
ణేమాసేసమ్యవః | ఏపంచూలమ్యత్రైవవేదారమ్యంసకారయేత్ | వేద
మూలహివిప్రోసామూలాభావేభవంతః | తస్మాద్విప్రోససంత్యాజ్యం
శ్రావణంకర్తవ్యభవత్ | అకృత్వాబ్రహ్మచారివాద్విజోవా వేదసంసతః |
ఏవంశ్రావణంకంహూమంత్యక్త్యాచుదిహవతతే | తస్త్రతయంత్రతీకుర్యా
ద్గృహస్థాపిద్వయందరేత్ | కృత్యైవతద్వవశేప్రోక్తంకుర్ధిమాప్నోతిపూ
ర్వజః | ప్రత్యబంసన్త్యజేత్కమశ్రావణాశ్శంపవిత్రదమ్ || పతితస్సతులజ్జయ
స్సర్వధమబహిష్కృతః || *|| ఇతి హేమద్రోణపాకమత్యాగప్రాయ
శ్చిత్తం || *|| అథరాక్షసాదివివాహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవలి || బ్రాహ్మణ్య

—*రాక్షసాదివివాహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దైవస్తదాచాక్షఃప్రాజాపత్యస్తదాసుః || గాంధర్వో గాతుసత్తైవపై
శాచకృష్ణమోధయః || లిక్లప్తరాణే || సూరి || బ్రాహ్మణీవాహరాజేంద్ర
బంధుశీలక్రతుతధా || ఆరోగ్యంసమ్యగాలోభ్యంపరిత్యేతైర్విరంముదా |
ప్రజాసహత్వకమధ్యస్తస్సైకశ్యాంప్రదాపయేత్ || *|| ఇతి బ్రాహ్మణ్య
వివాహః || *|| దైవేవివాహేభూపాలశ్యాధ్యైముత్త్యజముదా | దశ్చిదాంతం
తదాకన్యాంసదైవఇతికథ్యతే || *|| ఇతి దైవవివాహః || *|| ఆహుతిపాణిగ్ర
హేరాజకజామాతువికధునద్వయం || గవాంశ్చామ్య సుతాంసమ్యగలంకృ
త్యతఃపరం | దద్యాత్తస్మైతదాకన్యాంసఅమశ్చఇతికథ్యతే || *|| ఇతి

మోక్షవివాహః॥ *॥ సుతామూదాయవిప్రాయదద్యాద్ధమకంచరేదతి॥ ఇత్యుక్తా
వదీయతేకన్యాప్రాజాపత్యస్సతదతః॥*ఇతిప్రాజాపత్యవివాహః॥ *॥
కన్యావరాయదాన్యోన్యమంగీకర్యసుఖప్రయో॥ తథేవచిరతారాజకస
గాన్ధర్వఇతిరీతః॥*ఇతిగాన్ధర్వవివాహః॥ *॥కన్యాదాత్రేనందత్వాతత్సు
తాంయోవహేయః॥ సఅసు॥ ఇ॥జ్ఞేయస్సర్వకాతం॥ రివ్యశేత్॥ ఇత్యాసు
రః॥ కన్యాదాతారముధవాపజ్ఞయ్యువ్వబలాంకా॥ సాంబరాయేథవాజీ
త్వాకన్యామూదాచనన్వరం॥ ఉద్వహేద్భువి॥ పాత్యసరాక్షసఇతీంతః॥
కన్యాంసుస్తాంప్రకల్తాం॥ యోగ్యం॥ స్వంసంస్యహేత్॥ ఆదతీంపాప
కమాకసౌ॥ ప్రకాచి॥ ఇ॥ అన్యోన్యమంగీకర్యస్తాన్యోన్యవివాహః॥ పజ్ఞగ
హేతాః॥ మధాచుక్తివివాహశ్చతథాయుక్తప్రకాశవేత్॥ తదాహాప
స్తమ్యుః॥ బ్రాహ్మవివాహేభుధుశీలక్రమం॥ గాన్ధీకన్యాప్రజాపత్య
కమకన్యాపరీక్షానయే॥ క్తివిధుశేతాంబక్యన్యామే॥ హే॥ హే॥ హే॥
నోగావాదేయః॥ తే॥ హే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥
చరా॥ ఇ॥ ప్రాజాపత్యం॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥ ఇ॥
ద్రవ్యాణాదత్వాహే॥ కసఅసురః॥ దుహి॥ స్వయంతఃప్రా॥ కయి॥ త్యావహే॥ క
సరా॥ సః॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥ మహాం॥
యతిప్రశస్తాః॥ పూర్వోపాధ్యక్ష్యయ॥ క॥ య॥ గాయత్రోవి॥ హాస్తదాయ
కాః॥ ప్రజాపతం॥ అ॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥
సోమసు॥ మే॥ మధు॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥ తే॥
మరరా॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥
శ్చిత్తమాహ॥ మరరా॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥
ఇతయ॥ చాండ్రత్ర॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥ స॥
మహాగాంధ్రత॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥
చాండ్రతయంస్త్ర॥ త॥ పూర్వం॥ గామాంధ్రకన్యాత్వాకన్యాదతప్త॥ తప్త॥
శృతా॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥ తప్త॥
మహా॥ ప్రాజాపత్యోన్యజ్ఞాం॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥ మ॥
మహారేత్॥ అసురాది॥ హాశ్చ॥ కేవల॥ సుధు॥ దాయని॥ అసురాదివివాహే
మదైవాన్యోహాపూర్వః॥ బ్రాహ్మశ్చిత్తం॥ తా॥ త్యాపకన్యాతైషప్రవతక
యేత్॥ అన్యథాదోషమాపే॥ తిపాపయోనిమజాయతే॥ *॥ ఇతిహేమాద్రా

రాక్షసాదివివాహప్రాశస్త్య తం. * || అథపరివ్రాపరవేత్తప్రాశస్త్యత

—* పరిశ్రమ పరిపాలన ప్రణాళిక —

మాచ॥ దేవల॥ అనూభేనాతిరక్తేష్టే దువీయాకానపరిగ్రహాః॥ జ్యేష్ఠస్తుప
 రివిత్రిచ్చాంస్పరివేత్తాతదానుజః॥ సవాహేరాజ్యలాభేన శ్రేయసాంవ్య
 త్స॥ శిషి॥ అనుబన్ధునాహేహేతు మాచ॥ మాచిరగదేయః॥ పరితక్తి
 బచున్మత్తంకుబ్ధం॥ అంశజాదిభాగం అపన్నారంపరిత్యజ్యనివాహేనసదో
 ష॥ క్తాత్యాహినః॥ రాణంకాటాకతం॥ బ్ధంపతికింక్లిబమేవక॥ అప
 న్నారంనివాహ్యుతుంశ్యానుభవ్యద్దయం॥ తదనుజ్ఞామవాహ్యధనివాహేన
 తుగోషధాక్॥ బాతుజీకః॥ కణంశజాన్విశంకుబ్ధంపతింక్లిబమేవక॥
 అపన్నారంప్రూప్యజాగంశ్యాతుపివాహకేత్॥ పశ్యంనుజ్ఞయారాజక
 వివాహేనతుగోషధాక్॥ కదళివివాహస్తుత్ర॥ భిశతః॥ తేషామన్నపానా
 దికేషువృత్తినిధానాపశ్యదున్మాహకేత్॥ తదాహదేవలః॥ తేషాంవృ
 త్తినిధాయానుకల్పాన్యాన్వివాహ్యవ॥ పశ్యత్కరిణయోగన్యాంనదోష
 స్తత్రసాదికః॥ యదంతయోవృత్తానంసంసంసంశ్యాతేశ్యేష్ఠఃపరివిత్తిః॥ ద్విత్రి
 యఃపరివేత్తా॥ తప్రికారస్తుప్రూప్యపివాభిహితః॥ తేషాంప్రాణుశ్చిత్తమ
 పితత్రేవాభిహితం॥ తయోపుత్రాఃసంపదపరివన్నాః॥ తేషాంపరివిత్తి
 పరివత్తౌత్రిప్తమ్ప్రతాహంకప్రాణుశ్చిత్తమాహ॥ తాగాతీః॥ పరివిత్తి
 కృతేశ్యేష్ఠస్త్వాప్సాంప్రతాహంకప్రాణుశ్చిత్తమాహ॥ తాగాతీః॥ పరివిత్తి
 తతోధవేత్॥ పరివేత్తాదరేహ్యౌత్రిశంకదేహనిశద్ధయో॥ తత్పుత్రాస్తుత
 యోకుర్ముఃప్రాణుశ్చిత్తనితద్వివమ॥ ఇతిహేమాదౌపరివిత్తిపరివేత్తౌః
 తత్పుత్రాహంప్రాణుశ్చిత్తం॥ ఇతిఅవహాహమజ్యేష్ఠధ్యాయోప్రథమోఽకవ

—*వివాహము యొక్క భాగ్యవ్రధనూర్త ప్రాప్తి శుభము*—

ప్రాయశ్చిత్తమానా ॥ శబలః ॥ వివాహేనాత్రైత్యంత్రేమామకాః ఉపస్థితే
వధూః పశ్యేద్యదాశ్చ మృంతమందోష సంభవం ॥ సావధూక్ష్మాద్ర శిశ్వా
స్యాత్తత్ప్రతిష్ఠామహాపమః ॥ తయోశ్చైత్రస్తువ్యవహః తేహంతిసంకంధ్రుకం ॥
మరీచిః ॥ వివాహాదివసాద్రాజహ్నారభ్యుపధమాతకవా ॥ సధూక్ష్మశేష
హిమామాత్ప్రైశభాసరకగామినా ॥ గౌతమః ॥ వివాహశేష హిమామాత్ప్రై
గ్వధూర్యాప్రథమితకవా ॥ తత్ప్రతిస్సావధూశ్చైత్రప్రాయశ్చిత్త మిహ
వాతః ॥ గగః ॥ హిమ్యతీరిమాఅద్భిర్వధూంతాంస్సాపయేన్సుదా ॥ అన్యక

౧౪౦ హేమాద్రాడన్యాపకాపాసనమధ్యే అగ్నిశాంత్యాదిప్రాయశ్చిత్తం.

స్త్రీసంచ్ఛానశస్తిన్నగ్నవిధాతః । స సారాశ్శ్చైవజాహుయాద్యం
జానేతద్యం ముదా । హుత్వా దాజిత్యైర్భృంహవనం కాయసంజ్ఞి
తం । ఏమవై ప్రహంకుర్యాత్ పంచమేహనిర్భూత । స్నాపయత్వా
పరిధాయ పూర్వవ్యాధధనాససా । పూర్వసజ్జాహుయాద్యపశ్చ తతశ్చాంత
ద్రావణంభక్ । త్యతాపాశ్చ ద్ధస్తామన్యధాదోషసంభవా । శనా
నీనపరిత్యాజ్యపూర్వపుష్పతీనచేత్ ॥ న సోగ్యాహవ్యకప్తేషు సానారీ
వృషలిభవేత్ । ప్రాయశ్చిత్తంతదాశ్చ త్వా కమకతుర్వన్నదోషభాక్ ॥ ఇతి
హేమాద్రావిహమధ్యేవధ్యాః స్రథమాశ్చ కవదశకానప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ
ఉద్వాహపాసనమధ్యేలాజహమాదనంఃరం ప్రాగ్వాగ్నిశాంతిప్రాయ
—ఉద్వాహపాసనమధ్యే అగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తం *—

శ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఉద్వాహపాసననాత్పూర్వమనలశ్శాంతిమన్వగాత్ ।
మహాదోషోభవేత్తతఃత్యవాధపరిగ్రహే ॥ గోమః ॥ వివాహం పరత్రా
వహ్నిలాజహమాదనంభవః । రాత్రేరాపాసనాత్పూర్వశాంతశ్చే
దత్రవోషభాక్ । జాహాః ॥ లాజహమానలోదైవాద్రాత్రేరాపాసనాద
ధః । శాంతశ్చేదభయోదోషః । ప్రాయశ్చిత్త విశుద్ధయే ॥ మగ్ధాశ్చరస్తదా
నీనవాహ్యుతరాత్రావిశేషః । తప్తకృచ్ఛంతదాశ్చ త్వా రోకికాగ్నింస
మాహరేత్ ॥ ప్రతస్థాప్యవిధానేనసశ్శ్యాగాంతమాదరేత్ । స్రుష్టా
బ్యంసమాధాయహుశేదత్రాహుతిఃప్రభక్ । మహావ్యాహృతయః ॥ తతశ్చదా
హుయాదత్రవ్యాహృతిత్రయంపునః । తస్రోవ్యాహృతయః ॥ తమగ్నింభా
ర్యవతృత్వా యగలాజాంతరంపునః । మంత్రావృత్తితఃస్వత్వానతఃసహ
దోషభాక్ । ఔపాసనంతతఃకృత్వాశుద్ధిశుభోసిత్పూర్వజః ॥ ఇతి హేమా
ద్రావిహమధ్యేవధ్యాః స్రథమాశ్చ కవదశకానప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథస్థాలీపా
కసమయేఽగ్నిశాంతిప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః స్థాలీపాశ్చేదదాహహ్ని
—*స్థాలీపాకసమయేఽగ్నివాశప్రాయశ్చిత్తం *—

శ్శాంతస్త్రవమహద్భయం ॥ తతఃకృత్వా కాయకృచ్ఛంవిప్రశ్చాదనంత
రం ॥ త్పూర్వోక్తంతతికుర్వేత్ప్రాయశ్చిత్తం యథాక్రమం ॥ పూర్వోక్తంశవా
గ్నివాశప్రాయశ్చిత్తవదత్రాపిసర్వంకుర్యాత్ ॥ * ॥ ఇన్ధ్రాలీపాశ్చేదదాహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాగ్నేయస్థాలీపాకాదూర్ధ్వం ఔపాసనాత్పాకేష
త్తిభర్తావాడపాధిగ్రస్తస్తదాపాసనత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥

హేమ.ద్రాస్తానీపాకాదూర్ధ్వమా పాసనత్యాగాదిప్రాయశ్చిత్తమ్.౧౦౦

—*స్తానీపాకాదూర్ధ్వమాపాసనత్యాగప్రాయశ్చిత్తం.*—

స్తానీపాకాత్పరం రాజన్ముఖయోహివాత్మకమణి । అథావనిత్యహా
మస్య పరిహర్షిరూపాదీతః । తయోరేకతరాభావనిత్యహామోత్రదోష
భాక్ ॥ తయోరేకశుంధాప్యహ్యగ్నిసాన్నిత్యమాదరాత్ । నహంసాంత
పసంకృత్యాహ్యధ్యయ్యహామహావశేత్ ॥ సుచాఘృతేన । సమక్షవిషయ
సత్పక్షదేశకాగ్నికారి ॥ తదభావేచాధ్వగర్భరేష ॥ తదాహకాత్యాగ
స ॥ సన్నిధాయబహువస్సాన్మదైశ్శాగ్నికారకః । అధ్వన్యసన్నిధౌ
పత్తిఅధ్వన్య స్రవనుజ్ఞయా ॥ ఇప్రాయశ్చిత్తపురస్సరం ॥ నిత్యహా
మంకృత్యాతతఃపరంశేషహామం కృత్వా తాకాకాకం కుర్యాత్ ॥ ఇత్యా
గ్నయస్తానీపాకాదూర్ధ్వమాం శేహంపాటసాదౌ పాసనతోపప్రాయశ్చిత్తం

—*అన్వారమృణీయతోపప్రాయశ్చిత్తమ్, *—

అథాన్వారమృణీయతోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శేవలః ॥ అథాన్వారమృణీ
యస్యతోపవిహ్నినకారయేత్ । కుర్వాద్యదిహమాథాత్తాపశితోధూన్న
సంశయః ॥ మూర్ఖంశేయః ॥ ప్రథమాయాంతుపార్థ మ్యాంవోథాశేవా
హాశీర్షశేత్ ॥ అగ్నిస్తధాగ్నోవిష్ణుశ్చసరస్వాశ్చసరస్వతీ ॥ అగ్నిశ్చభగినీ
దైవస్యిషశ్చదేవతాస్తవమూః ॥ సప్తమేపాణిమాసాంతహ్యన్వారంభణ
మివ్యతే ॥ యోయత్రచేదకా హుక్వాతాస్సర్వావరదాస్తయోః ॥ గత
మః ॥ వరఃధ్వస్తదారావక్ ॥ ప్రథమేపాణిమీచినే ॥ యోయశేదేవతాస్స
మృక్తస్త్రియ్యువృక్షాద్భిఃపన్యగాత్ ॥ మరీచిః ॥ ప్రథమేపాణిమీరాజకవర
శధ్వోశ్చుభప్రదా ॥ శామృత్వావరోయస్తతస్త్రియ్యులకాయమేవ్యతి ॥ త
ద్దావపరిహారాధశంప్రాయశ్చిత్తంనుసూదితం ॥ బ్రహ్మకృచ్ఛ్రంతదాకుర్యా
ద్విధాశుద్ధ్యధమాదరాత్ ॥ వధ్వాస్తదథకంధిఃమునిభిర్ధర్మకదృష్టి
భిః ॥ తతస్త్రియ్యంతధాకుర్యాత్పాణిమీదేవతాస్తవమూః ॥ ఆవృథాదో
షమహోపశాంత్యశుభంస్యాత్తయోతః ॥ ఇతిహేమద్రాఅన్వారమృణీయ
తోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథప్రతిపద్ధామతోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శేవలః ॥

—*ప్రతిపద్ధామతోపప్రాయశ్చిత్తమ్, *—

ప్రతిపద్ధామతోపేకుశుక్లకృష్ణేతితైవద ॥ నహంశందోషమాప్నోషినరకం
చాధిగచ్ఛం ॥ గతమః ॥ ధార్యాగ్నోయోగ్యహీకాలామతోప్రతిపదోర్ధ్వక
యోః ॥ తస్యాన్యానిషక్రుతిన్నాస్తికాయకృచ్ఛాగ్రిహద్విశాః ॥ పరాశరః ॥

నిత్యధారోన్మగతోషవ్యక్త్యా గ్రిహయా గా గాద్యాహార్య ఉపవాసశ్చాన్య
తరస్యధార్యాంఃపత్య గ్వాను గతోపితో త్రంయావాజహు యాశ్చిప్తవ
సేదితి॥ గౌతమః॥ బౌధాసనం వ్యజ్ఞం గాత్యాన్యం ప్రాతస్సహాహిః॥
వహ్మలోకమహాప్రీతినిత్యం స్విపరగహత్ ॥ అకః జెప్రత్యవాయమా
హ॥ జాతుకణికః ॥ యస్తుస్థితాః శాంభా ర్యాంఃమగ్నింశ్చజపియాధిదే॥
అనగ్నికఇతిఖ్యాతస్సర్వధర్మః పహిన్యతే ॥ ఇహేమాద్రా బౌధాసన
లోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధదేవతార్చనపరిత్యాగ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—శివ తార్చనపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం—

దేవలి॥ అస్మాత్వానై వధుంజేతదజపాగ్నిసంహారం ॥ సాలగ్రామంహ
రేచ్ఛిహ్నంప్రత్యహంభూజయేద్దివి ॥ ధానురంగంపంగిష్ఠంశంధుందై
వసరస్యతీం ॥ మహాలక్ష్మీంమహామరాంశ్చిత్తంప్రసన్నమృతే ॥ సాల
గ్రామశిలాశీర్థంపితృద్యౌమనుజోత్తయః ॥ శివశాసనం శ్రీత్రైకూహ
త్యాదికానివ॥ మనుః ॥ ఆజన్మ్యతపా గాంధ్రప్రాయశ్చిత్తం విశేషం
సాలగ్రామశిలావారి పాపహరినిషేచ్ఛలామ్ ॥ ఖరుషసూక్తంశంఖతోఽఽం
సాలగ్రామశిలాతథా॥ మధోద్భూతవక్రశాటిః పంబతీభంప్రచక్షతే॥ శి
పిదధారయేన్మగ్నినిత్యంపాపాపనుత్తయే ॥ సర్వపాపహినిసూక్తః ప్ర
యాతి పరమంజదం ॥ ద్విజానామావశ్యకత్యాత్మనలగామ శిరార్చన
త్యాజ్యం॥ దేవతూజాత్యాగదోషః హ॥ గౌతమః॥ బౌధివిప్రస్సముత్సృ
జ్యదేవతార్చనమాదరాత్ ॥ సయాచారక ఘోరం చూడరా చంద్రతార
కం॥ తస్యపాపవిశుద్ధ్యథశం ప్రాయశ్చిత్తమాదామ్యతం ॥ బ్రహ్మశ్రేష్ఠం
చరతత్తత్రదైవై స్త్రికల్పజోత్తయః ॥ మాసతానిగవణకృత్యంబేద
త్యాదుంబరంబరేత్ ॥ సాలగ్రామాయతనాస్త్రివిత్తవైవాచ్యతో బృహ॥
స్తృశానసమ్మితంకేహంసవిప్రః పంత్రిమాక్షః ॥ గృహప్రభస్సూచారిసన్యా
సినామివం ॥ ఇతిహేమాద్రాచేవతార్చనపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తంధవైశ్వ

—శివేశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం—

దేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ వైశ్వదేవంద్విజైఃకార్యమ
గ్నైశుద్ధ్యథశమాదరాత్ ॥ షణ్మసూనాపనుత్త్యర్థం లవణశ్చంజనైర్విదా॥
ద్విజస్త్యహరహంకుర్యాద్వైశ్వదేవంహుతాశనే॥ అగ్నిధాదోషనాహ్ని
తకృతసాన్యత్రంఁటకీభువి॥ అన్పంకుష్టంత్రివిధం॥ సంసారరక్షణ్మంత్రియా

(౨౪) హేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగదిపా) ఇశ్చిత్తమ్. ౧౮౫

యాదుష్టంస్వభావదుష్టంచేతి॥ దేవపూజావైశ్వదేవరహితంసంస్థారదుష్టం॥
ఏకపంక్తాభుంజానెద్వితోభోజనంత్యక్తాన్చృతసతిశేషైర్యచ్ఛక్తం తతః॥
యాదుష్టం స్వభావదుష్టంలశునాదికం॥ తదాహమనుః॥ సంసారదుష్టం
విజ్ఞేయంవై శ్వదేవవివక్షితం॥ ఏకపంక్త్యపవిష్టశ్చత్యక్తాపాశ్రం గతోయ
తి॥ త్రియాదుష్టం పివిజ్ఞేయంతచ్ఛక్త్యాణాంద్విజన్తనాం॥ స్వభావదుష్టం
లశునంవిప్రైస్సర్వత్రగన్యతే॥ తస్మాదై వైశ్వదేవమవశ్యంకరణీయం॥ అన్య
థాచోషమాహ॥ గాతమః॥ వైశ్వదేవంపరిత్యజ్యయోభుంక్తై సద్విజోత్తమః॥
మహంశంనరకం గత్వాన్యతోభవతికంటకీ॥ ప్రాయశ్చిత్తమదంధో కంవై
శ్వదేవాపరిగ్రహే॥ పలకృచ్ఛ గ్రంథదాకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజిహ్వా
సత్యాగేషః॥ చాందంశ్యస్వపకత్యాగపతత్యసా॥ అతఃక్షర్ధంపటప్రప్రా
యశ్చిత్తముక్తం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రావైశ్వదేవపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥
అథపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ మృతాహంసమతి

—*పిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తం*—

క్రమ్యశండాలుకోటిజన్మను॥ అతావిప్రైర్నతత్యాజ్య ప్రాణైఃకంతగతైరపి॥
నారకః॥ అన్యగచ్ఛాతురశ్చైవసహీనశ్చధనైస్తథా॥ ఆమృతాద్ధంప్రగర్హిత
హేమ్నూవాద్యజనత్తమః॥ ద్రవ్యాభావద్విజాభావేఅమూత్రస్తపావయే
త్॥ వైత్య కేనతుసూక్తేన హేమమంకుర్యా ఏవతుణః॥ అన్యంత్రవ్యశూన్యశ్చై
చ్ఛక్త్యాదవ్యధానంశృణు॥ సాత్వాజవిధిసద్విప్రఃకుర్యాద్వాతేలతర్కమః॥
అథవారోదనంకుర్యాదత్యుచ్చైర్విజనేవనే॥ దరిద్రోహంసుసాపాషి॥ దంతితి
వివతుణః॥ పరేద్యుశ్చాగ్ధృష్టశ్చతోకయే సతర్పయతేపీత్యుక్॥ తతఃకల
నాశమాప్నోతి బ్రహ్మహత్యాంచవిందతి॥ తద్దోషశుశ్రూర్థం కుర
చ్ఛాన్ద్రమనుత్తమమ్॥ మాతులస్యేపం॥ అవిశక్తశ్చేష్టాన్యపి విభాగద్రా
దిష్యేవం॥ *॥ ఇతిహేమాద్రాపిత్రోరాద్వికపరిత్యాగప్రాయశ్చిత్తమ్॥
ధాన్యవిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥ విస్మకార్యవరోయస్తప్రా

—*అఘ్నకవిస్మరణప్రాయశ్చిత్తం*—

ర్విజోవిస్మరేదిహ॥ అఘ్నకపాత్రోదకంప్రపాణౌమైశ్మకమణి॥
యాదహద్ధారంపిత్రోయాంత్యధోగతిం॥ తదన్నరాక్షసః॥ ప్రాక్త
క్తాశోపిదాశినః॥ మరీచిః॥ ప్రవతకమానశ్శ్రాద్ధమఽఘ్నకపాత్రోదకం॥
విస్మరేద్విప్రపాణౌమతఃకర్తానరకంప్రశేత్॥ భోజనతేయగిస్త

౧౮౬ హేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోకరణలోపప్రాయశ్చిత్తం.

విప్రేష్వేతేషుతత్తదా। ఆచాంతేషాపవిష్టేషుతదాతతర-మౌ కృద్విజః॥
 తాకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్యసరిస్త్రీయధావిధి । స్రువేణాజ్యం సమాదాయ
 హుత్యాగ్నోవిధిపద్విజః॥సముద్రాయవయనాయసింధూనాంపతయేనమః।
 నదీనాగ్నోసర్వాసాంపితైశ్చత్యంతముక్త్యావతస్ర ఆజ్యాహుతీరేవజహుయా
 త్ ॥ భూర్యుచిస్వరితి న్యాహృతీశ్చహుత్యావిప్రసన్నిధౌ ఆహుత్యాపాత్రాణి
 పునరాస్తీర్గృహ్మణ్యప్రకాశం కృత్యాశేషంకమఃసమాపయేత్ ॥ తదాహ
 మనుః॥ విప్రస్తవ్యఘ్నకమృత్యాతుమైత్యకవిప్రహస్తయోః। పశ్యాద్వాభో
 జనేకాలే పునశ్చృత్యాపమాదజ. ॥ ఆచాంతేషాపవిష్టేషువిప్రేషుగ్రాధ
 కృత్తదా। తాకికాగ్నింసమాదాయపరిస్తీర్గృహధావిధి । స్రువేణాజ్యంసమా
 దాయసముద్రాయద్వయంస్మరత్ । చగ్రసప్రహుతీహుత్యాకమఃశేషంస
 మాపయేత్ ॥ ప్యాణేషుపకతకవ్యంసంకల్పేషునవిద్యతభిః । సర్వకాఖాస
 మమిదం॥॥ఇహేమాద్రోపార్వణశ్రాద్ధవ్యఘ్నక విస్మరణప్రాయశ్చిత్త ॥
 అధపార్వణశ్రాద్ధలగ్నోక రణలోపప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శేవః॥శ్రాద్ధకర్త

—*పార్వణశ్రాద్ధలగ్నోక రణలోపప్రాయశ్చిత్తం *—

యదావిప్రోగృహ్యగ్నోకక్షణేనరే । అన్నహుతమృత్యాతు పార్వణే
 సముపస్థితే॥ నిరాశాఃపితరోయాంతికర్తాయాతియమాఅయం' తచ్చాగ్నిధం
 రాక్షసఃజ్ఞేయంబ్రీజ్యేతాన్విధాన్విధా॥ మార్కండేయః ॥ ద్వీజశ్చాగ్నిధి
 పార్వణాఖ్యేహ్యకృత్యాగ్నోహవిధా । తతరతానరకంయాతిపితరో
 యాంత్యధోగతిం॥ తచ్చాగ్నిధం రాక్షసంజ్ఞేయంతస్తాదేతన్నసంత్యజేత్ । య
 దిమధ్యేతదాస్మృత్యాభోజనాత్పురమాదరాత్ ॥ హవిరగ్నోతదాకృ
 త్యానుధావిధిపురస్సరమ్ । అంతేవాభోజనేకాలేస్మృత్యా తా యదా
 ద్విజః॥ విప్రంవాభవ్యయంవాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ । తచ్చాగ్నిధం విధి
 తరత్యానతేనహదోషధాక్ ॥ అగిరాః ॥ ద్వీజోగ్నో పార్వణశ్రాద్ధ
 హుతమంవిస్మృత్యదైవతః । పరివేషకాలేషుస్మృత్యాకృత్యాసమాచరే
 త్ ॥ భోజనానంతరంవాపిస్మృత్యాతత్సమర్పితేత్ । ఏకంవిప్రం ద్వయం
 వాపినిమంత్యప్రసరాచరేత్ ॥ సామంకాలేనదోషస్సాగ్నితమైత్యకంబ వ
 త్తరం॥ తయోరకరణేనోషమాహ॥ వాస్తీయైత్యకత్యాగహ్యకృత్యా
 గ్నోతదాహుతిం । నిరాశాఃపితరోయాంతి శాపదత్వామదారుణం॥తతర
 తాచాంధతామిప్రంతచ్చాగ్నిధంరాక్షసంధివేత్ । ద్వయోరేకమకృత్యావ

హేమాద్రాశ్రాద్ధపంక్తా అన్యోన్యస్పర్శవాప్రాయశ్చిత్తం. ౧౫౬

ద్విజోయదిహవతకాతే॥ సదంచాలసమోజ్ఞేః సస్పర్శదాతంపరిత్యజేత్ | త
స్యకోవవిశుద్ధ్యధంశిర్యత్వాథవాపనం ॥ కృచ్ఛగ్రహాదుఃఖంకృత్వా
పశ్చాత్త్యేమశుద్ధ్యమ్ | ఘనశ్శాన్తధంతతఃకుగ్యాదన్యధాః తతోభవేత్॥ స్వ
కాఖానసమిదం॥ * ఇతి హేమాద్రాపార్వణశ్రాద్ధేష్యగౌరవణవిస్మృతి
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అథశ్రాద్ధపంక్తా భుంజావానాంద్విజానా మన్యోన్యస్పర్శ
నప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలి॥ శ్రాద్ధపంక్తాతుభుంజానాబ్రాహ్మణోబ్రా

—*శ్రాద్ధపంక్తాఅన్యోన్యస్పర్శనప్రాయశ్చిత్తం.*—

హ్యుంస్పృశేత్ | తదన్యన్యజన్మక్త్యా గాయత్ర్యోష్ఠశతంజపేత్॥ మార్కం
డేయః॥ శ్రాద్ధపంక్తాద్విజోన్యోన్యం ప్రమాదాత్సంస్పృశేద్దధితదన్నంసప
రిత్యాజ్యంధాక్తృభిశ్శాన్తధంజాః॥ పరేద్యుశ్చజనాత్పర్వం సౌత్వా
శుద్ధనవారిణాడపవిశ్యతదాకుర్యాదస్తోత్రశతంమహత్॥ శ్రాద్ధభాక్తవి
మవిప్రేమసంతుల్యచ్ఛిష్టబిందవః॥ తదాప్రత్యక్షం దేశంభుక్త్యాన్యంసహ
త్యజేత్ | పరేద్యుశ్చ సంస్పృష్ట్యాజపేదస్తోత్రశతం॥ సవతంతియదా
పాత్రేపిత్రోర్భజనసంజ్ఞితే॥ బిందవః॥ ప్రత్యక్షపూర్వకత్వాగ్రతంభాజ
నేతునిదోషభాత్ | గాయత్రీపూర్వవజ్జప్త్యాశుద్ధిహృత్పూర్వజః॥ మనుః॥
శ్రాద్ధపంక్తాతుభాక్తార్యోజ్ఞానవిపరస్పరిం | స్పృశంతిబిందవోవాపిహ్య
న్యత్రోచ్ఛిష్టసంజ్ఞకాః॥ కుకుటంసతితంశ్వానందృష్ట్యాన్నం సపరిత్యజేత్ |
అకుత్యుత్వాపాశ్రమమన్యభుక్త్యాశతఃపరం | సమ్యక్సౌత్వాపరేద్యు
సైజపేయ్యైదమాసరం॥ అష్టోత్తరశతంకృత్వాశుద్ధిమాపురస్కరితం॥
అన్యధాదోషవంతస్తేద్విజాఃపాపానువశిశానః | శ్రాద్ధపంక్తాతుభాక్తౌ
ణాందేహేభుభోజనపాత్రేషుహా అన్యోన్యోచ్ఛిష్టబిందున్యోన్యస్పర్శా
శునకాదిదగ్ధావాప్రాప్తంతదాతత్తదైశాక్ ప్రత్యక్షతత్రశ్రాద్ధసమా
ప్తిపర్యంతంభుక్త్యాపరేద్యుశ్చాన్యశ్రాద్ధాన్నేజీర్ణేసతి అష్టోత్తరశత
గాయత్రీజపంకృత్వాశుద్ధ్యతిసర్వవణసమం॥ ఇతి హేమాద్రాశ్రాద్ధభా
క్తౌడామన్యోన్యస్పర్శనప్రాయశ్చిత్తం॥ అథపార్వణవిస్మృతిప్రాయశ్చి

—*పార్వణవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ ద్విజోయఃపాన్యశ్రాద్ధేపార్వణంస్త్రోత్రశ్రాద్ధమా
నాసవిజ్ఞేయస్పర్శదాతంసభావయేత్॥ మరీచి॥ శ్రాద్ధేష్యపార్వణేష్యేషు
యదివిస్మృత్యభోజయేత్ | పరేద్యుశ్శాన్తకృచ్ఛగ్రహాదుఃఖంకృత్వా

యాత్ ॥ కాత్యాయనః ॥ యోః ప్రపార్వణశ్రాద్ధ తద్విస్మృతై స్తవభోజ
యేత్ ॥ పరమ్యశ్చార్థకృత్పూజాహ్యశ్చధాపతితోభవేత్ ॥ గాలః ॥ ద్విజః
పార్వణశ్రాద్ధమచదాన్విత్తవభోజయేత్ ॥ తదైవపతితోజ్ఞేయః తున
శ్రాద్ధంసమాచరేత్ ॥ శాశ్వతః ॥ అపృత్యాపార్వణశ్రాద్ధద్విజఃపార్వణమా
చరాత్ ॥ స్వభుక్తేః పూర్వతస్సుత్పత్వాసింఙకృద్విప్రసన్నధా ॥ శుద్ధిమా
ప్నోతిసర్వత్రవచేవశత్రసంఘరేత్ ॥ పరమ్యశ్చార్థకృత్పూజాన్విత్తవభోజః ॥ మ
నుః ॥ స్వభుక్తేః పూర్వతస్సుత్పత్వాశ్రాద్ధపార్వణసంజ్ఞితే ॥ సింహస్తదాప్రక
తః శ్వాధుక్త్యాశ్రాద్ధాపరమాని ॥ నతశ్రదోమోభవతిహ్యశ్చధాపతితోభవే
త్ ॥ ద్వయంవిస్మృత్యమోహేనగచ్ఛేన్నరకమంజసా ॥ తద్దోషపరిహారార్థం
ఘలకృచ్ఛగ్రింసమాచరేత్ ॥ శ్వాత్వకృచ్ఛగ్రింపరమ్యశ్చార్థపుష్కరాశ్రాద్ధంసమా
చరేత్ ॥ ఇతిహేమాద్రాపార్వణశ్రాద్ధమపార్వణవిస్మృతిప్రాయశ్చిత్తం ॥

— శివార్చనభంజెవిడాలో స్వర్ణ స్రావశ్చిత్తం, —

అథ పార్వణం పంచమి బాలాది స్మర్య నే ప్రాయశ్చిత్త మాహ ॥ దేవతః ॥ ప్రైత్య కే
పార్వణ శ్రాద్ధ పిండ నిక్షేపణే చ దా ॥ స పిండోద్విద లోభూయా త్ర తః కతుః
మహాద్భయ ॥ హరిః ॥ పార్వణే ప్రైత్య కే త త పిండం కృత్వా దృఢం ము
దా ॥ నిక్షేప త్పార్వణ స్థానే హ్యుప్రసాత్తే భయాతురః ॥ త దా విదళితః పిండో
భూమా రాజ సూద్యయం ॥ తులహా సః కత్వ హానిం పుత్ర హాననంతరం ॥ త
స్మాత్కృత్వా దృఢం పూర్వం నిక్షేపేద్భూతలముదా ॥ దేవతః ॥ పిండ విక్షేపణే
శ్రాద్ధ క తా కృత్వా దృఢం సకృత్ ॥ నిక్షేపేద్భూతల రాజ స్తప్రమత్తః ప్ర
మోదతః ॥ త దా న దేర్దిష్ఠా పిండః కర్తృవా శోభ వేదిహ ॥ యది ప్రమోదతః
పిండం బిడాలాది స్ఫుప్తే త్ర దా ॥ అధోగతః పితౄణాం బ స్వస్య హా నిశ్చజా
యతే ॥ యన్వావిదళితః పిండో బిడాలా దైర్భ్యం భూతతః ॥ కతుః శ్చ్యుత్పూ
ణాం బనరకం బమహస్త్వయం ॥ వీర్దోష పరిహార ధాం క్యేచ్ఛ గ్రిం శూహాశ్చ
రం బ శేత్ ॥ బిడాలా దైర్భ్యం పమాతే పిండే కృచ్ఛ గ్రిం బ పూర్వవత్ ॥ కృత్వా త్ప
దేహ శుద్ధ్యథం పునః పిండ సమాజ శేత్ ॥ ముజాకరోప మాతే పిండే పునః
కరణ మిహాతి ॥ దోష వీన మహానత్ర పిండే విదళితైక మాత్ ॥ ఏవ మన్యత్ర ద్ర
ష్టవ్యం వణక త్రయస్య ॥ ఇతి హేమనాథో పార్వణ ధంగ బిండాలాది స్మర్యన
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథాహి తా గౌరగ్ని హూత్ర లోప ప్రాయశ్చిత్త మాహ ॥

—*ఆహితాగ్నేర్గ్నిలోపపాదశ్చిత్రమ్.*—

దేవః॥ క్రతస్వనుష్ఠాసదివసాశ్చాజీయశ్శగ్నిశ్శూత్రకం । త్యక్త్వాయోహీ
ప్రవతేతధూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ ॥ యోగైకాదిసే
క్రంతురుర్థాత్రదారభ్యాగ్నిహోత్రకం । యస్త్యజెన్మందబుద్ధిస్సృజభూజ
హత్యామవాప్నుయాత్ ॥ శత్యాచనః ॥ సోమంపిబలియతైగ్నివతదారభ్యా
నయంయశేత్ ॥ యస్త్యజెద్వహుశోవ్యాజాచాలచ్యద్వాన్విజాధమః సయా
లినరకంఘోరంభూగ్నిహత్యామవాప్నుయాత్ । దినత్రయేగ్నిహోత్రస్య
త్యాగేకాగ్నాన్విశుద్ధిః॥ప్రాజాపత్యుపకృత్యైతత్ప్రంహాన్వైందవంవరే
త్ ॥ వసాకదూర్వైంభూగ్నిహత్యాప్రాచయశ్చిత్రంవిశుద్ధిః ॥ కతౌపంచ
వివజయేదితిపూర్వముక్తం ॥ ఇదానంపశ్యిహోత్రత్యాగివాంసరకప్రా
ప్తిరిఃభీత్యాక్రతుర్విష్టైర్గుక్తలకవృత్తునక్త ॥ తస్మాద్దైవాః హుణ్మనివృ
త్త్యథకంక్రతుంకృత్యాగ్నిహోత్రంసంసత్వశఃఃఃవాక్యాథకః ॥ ఇతి
హేమాద్రోఆహితాగ్నేర్గ్నిహోత్రత్యాగప్రాచయశ్చిత్రమ్ ॥ అథదర్శపూణక

—*దర్శపూణకమాసలోపపాదశ్చిత్రమ్.*—

హేమాసలోపపాదశ్చిత్రమాహ ॥ దేవలః॥ దర్శశ్చపూణకమాసశ్చచక్షుషీ
సోమయాజినః । తయోలోకపంసకున్ద్వితబహుధాయత్నతశ్చరేత్ ॥ మా
ర్కండేయః ॥ దర్శంచపూణకమాసచ సోమయాజీనసంత్యజేత్ ॥ శ్శ
క్త్వాన్యదిప్రవతేతచక్షుసీహోభవేదలం ॥ కాత్యాయనః ॥ ద
ర్శంచపూణకమాసంచసత్తయోరుభయోన్వైశేత్ ॥ అయధాదోషమాప్నోతి
మహాపాతకినాంవరః ॥ గౌతమః ॥ సోమయాజీమహాకాతాశ్చఅ
ష్టమూలైకార్యదంశభాక్ ॥ దర్శశ్చపూణకమాసశ్చఃక్షుషీసోమయాజినః॥
తయోరేకంపశ్యజ్ఞమహాపాపమవాప్నుయాత్ । తద్దోషపరిహారాథకం
పధిక్ష్మన్మఖమావరేత్ ॥ హరితః ॥ పక్షయోరుభయోరిష్టింసోమయాజీనసం
త్యజేత్ ॥ మహాతంపరకంగత్యాచక్షుహీహోభవేన్మవి ॥ తద్దోషపరిహా
రార్థపధిక్ష్మన్మఖమావరేత్ ॥ పశ్చాత్తుగర్హితతామిష్టింగర్హపాపహరి
ణీ ॥ యదైవదశకపౌణకమాసయోభావోదైవాత్తదైవపధిక్ష్మన్మఖేన
హుత్యాపశ్చాన్వీష్టింసమావరేత్ ॥ ఇహేమాద్రోసోమయాజినోదర్శపూర్ణ
హేమాసలోపపాదశ్చిత్రమ్ ॥ అథసోమయాజినలక్రయణలోపపాదశ్చ

౧౯౦ హేమద్రోసోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాచయశ్చిత్తమ్.

—*సోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాచయశ్చిత్తమ్.*—

త్తమాహ॥ దేవలి॥ నవధాన్యసమాయాతేశరద్యాగ్రయణంచరేత్॥సోమ
యాజీశానంశ్యజ్జనదేవస్రోహమాచరేత్ । శరద్యాగ్రయణంకుర్యాచ్చాన్య
మాత్రేవ్రీహీభివశ్చ॥ ఆగ్రయణంచేతతాత్మయ్యేసోమయాజీనసం
శ్యజేత్॥ పరాశరః ॥ వషేషషేషశరతాగ్రయణధాన్యసమాయాగతే ॥ బ
హుదేహోపకారాయతప్తంత్రసమాచరేత్ ॥ గౌతమః॥ ప్రతిపక్షంశర
తాగ్రయణమాత్రేవ్రీహీభివశ్చ॥ కుర్యాదాగ్రయణయాజీ బహుదే
హోపకారకం॥ అకృత్యావకంయతియావకాభూషసంప్లవం॥ తద్దోషవి
హారాధాంకుర్యాత్పథిక్పతంవశీ॥ సోమయాజీఆగ్రయణలోపేదశ్చపూణక
మాసలోపప్రాచయశ్చిత్తవదత్రాపిపథిక్పన్యథాన్యేస్తా నతద్దోషభాగ్భవతి
భావ్యకారమతం॥ ఇతిసోమయాజిన ఆగ్రయణలోపప్రాచయశ్చిత్తం । అథపిం
డపితృణ్యజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ సోమయాజీతదాకుర్యా

—*పిండపితృణ్యజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తం, *—

ద్యదామాసంప్రాచయతే॥ తత్రైవపిండపితృణ్యజ్జస్యాదనంతఃపదాశ్చ॥ గౌ
తమః॥ మాసిమాసియదాదశశస్సోమయాజీతదాచరేత్॥ ఉద్దాన్యస్వపితృణ్య
సర్వాన్ఘక్తియక్తిఫలపదాశ్చ॥ పరాశరః ॥ మాసియాగ్రపగాహౌదఉద్ది
శ్వస్వపితృణ్యసంతఃసోమయాజీ రాపిండాకం క్షుద్రైవక్షిణేంలెనతు
బ్రహ్మపసంయాతిపితరోయాంతిసద్గతిం । అన్యధాదోషమాహ్నాతినరకా
యోపపద్యతే॥ ప్రహదాదైవయోగాద్యదక్షిణాగ్నానసంచరేత్ । పు
నఃపిండప్రదానేతుణ్డైదైవసప్తహోతృకాన్ సప్తహతారిమిత్యర్థః॥
ప్రాచయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తంకుర్వ్యవశంసోమయాజినః॥ మాసిమాసిపునఃకా
ర్యంలోపేకృత్యేదమంజసా॥ ఇతిపిండపితృణ్యజ్జలోపప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథ
సోమసూర్యోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకక్షావ్యమాహ॥

—*సోమసూర్యోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకక్షావ్యమాహ, *—

దేవలి॥ సూర్యసోమోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకక్షావ్యమాహ॥ గాహాప
త్యేసమిదేగ్నాసుగ్రాహత్యావిధానతః ॥ మార్కండేయః॥ సూర్యసోమో
పరాగతుర్హుత్వాయాజీప్రయత్నతః ॥ మోక్షస్నానంపునఃకృత్వాహున
మాస్తాయనస్వరం॥ గాహాపత్యంసమిచ్ఛిచ్ఛప్రజ్వాల్గాజ్యంసుగ్రాహద్యహక॥
సూర్యోపరాగయోవిద్యమానాగ్నేః సోమయాజినకక్షావ్యమాహ॥ ఉపస్తాయతతఃపశ్చా

స్తత్త్వాస్తత్త్వావిసజయేత్ । ఏవంకృత్వాకదాయా జీసూర్యలో వవా
 త్నయాత్ । సేమోపరాగజహుయాదాప్యాయస్వేతిమంత్రతః ॥ సంతప
 యాసిచపునసహ త్వాచాజ్యాహుతిద్వయం । తతశ్శుద్ధిమవాప్నోతిసోమ
 యాజీమహానిహా ॥ జాబాలిః ॥ గ్రహణేహ్యయో రాజస్తగ్నోర్విర్య త్తయం
 గతం । రాహుస్స శేతయోఽపిదాహ్యగ్నోసంక్రవ్యశివతి । సోమయాజ్యప్త
 మూర్త్యంశంశువ్యవంతాః ధాన్యపాతతో హేమః పశుశాన్యా యజ్వభిర్య
 త్తతోనృప । ఆత్మనశ్చాగ్నికౌలత్రస్యపుంర్విర్యబలాప్తయే । సోమయాజీం
 స్తవ్యప్తమూర్తిశ్చ త్వమపిత్వక్రంతం । భవిష్యత్తరే ॥ స్పర్ధేవినలం తెజో వాయు
 రాకాశమేవచ । సూర్యాచంద్రమసౌసోమయాజీ సేవ్యప్తమూతయః ॥ ఇ
 తిసూర్యసోమోపరాగజయజ్యభిః కతశ్చాంశహోపప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధా
 న్వాధా నేష్టిమధ్యే సోమయాజినో వతహోపప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః అ
 త్రగ్రంథపాతః ॥ అథగృహస్థధర్మాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమాహ । గృహస్థస్యస

—*గృహస్థధర్మాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం*—

దాచారంవక్ష్యామిశృణుతత్వతః । ఇంశుత్వాఽర్చనాపేధ్యోమచ్యతేరాత్ర
 సంశయో వివాహాదిమవిప్రస్యకతశ్చ్యంయచ్ఛృణుష్వమే । యజ్ఞోపవీతద్విత
 యంసోత్తరియం ధారయేత్ ॥ సువర్ణకుండలెచైశ్శాతవస్త్రీన్వచంతధా ।
 అనులేపవః ప్రాంగంకృత్తకేశశుశ్చుచిః । ధారయేద్దేవీవందంజంసౌదకంబ
 కమండలంఉష్ణివమమలంభత్రంపామకేచాప్ర్యపానసశా । ధారయేత్సుప్త
 మాలాంబసుగన్ధంపీయదశనం ॥ సత్యంస్వాధ్వాయశీలస్సృద్ధృథాచారంస
 మాచరేత్ । పరాన్నంవైవభుంజీతపవాదంబవజయేత్ ॥ పాదేననాక్రమే
 త్వాముచ్చిష్టంవైవఙంఘయేత్ ॥ నసంహతాబ్ధ్యాంపాణిభ్యాంకంఠాయా
 దాత్మనశ్శీరః । పూజ్యందేవాలయంచైవనాపసవ్యంవ్రజేద్దివిజి । దేవాచన
 వ్రతన్నాన జపహోమార్చనాదిషు ॥ నభవేన్నుక్తకేశశ్చనైకవస్త్రధరస్త
 ధా ॥ నారోహేదుష్టగ్రీయానంబ శుష్కవాదంబవజయేత్ ॥ అన్యస్త్రీయం
 నగచ్ఛేచ్ఛపైశుశ్యంపరివజయేత్ । నదుజనైస్సహవసేన్నాశాస్త్రంశృ
 ణయాత్తధా । నాపసవ్యంవ్రజేద్విప్రమశ్వశ్శంవాచతుష్పదం । అసూ
 యాంమత్సరంచైవ దివాస్వాపంబవర్జయేత్ । నవదేత్పరపాపాని
 స్వపుణ్యం వైవ కీతయేత్ । స్వవయశ్చస్వనక్షత్రం నామచైవాతి
 గోపయేత్ ॥ అసవద్యుతగీతేషు నరస్తునరశింబరేత్ ॥ ఆర్థాస్థిచాధా

చ్యుష్టంశూద్రంచపతితంతథా । నతకంఠకేతవంస్పృష్ట్యా సచేలంస్నానమా
 చరేత్ । చితించచి । కాష్టంచయాపంచదాలమేవచ । స్పృష్ట్యా దేవలకంచై
 వసవాసాజలమావిశేత్ । దీపకటావతనుచ్ఛాయా కేశవస్త్రానఖోదకం । అజ
 మాజాకరరేణుశ్చహంతిపుష్పాంపురాతనః । స్నానంరజకత్తిగ్ధేషు భోజనం
 గణికాగృహే ॥ నాపితస్యగృహేక్షౌరంహంకిపుణ్యంపురాకృతం । ద్వావిప్రౌ
 విప్రమగ్నించదంపత్యోగురుశిష్యయోః ॥ నందీశంకరయోమృద్యేహంతిపు
 ణ్యంపురాకృతం । శూర్పవాతం ప్రితధూమంకథాశూదాన్నభోజనం । వృ
 షభీపతిసంగంచరూరతః । రి. ౨౯ యేత్ । అసచ్ఛాస్త్రాధిగమనంభూషనంఃఖ
 కేశయోః । తస్తే చనగ్నశయంసర్వదాపరిఃజః ॥ యేత్ । గామశ్చత్తంసభాం
 చైవతదైవదదతుష్వసం । దేవతాశ్చతంచైవనాపసవ్యంప్రశద్ధివజః ॥ శి
 రోభ్యంగావశిష్టేనలైలైగాంగంసలెపయేత్ । తాంబూలమశుచిర్నాద్యాత్త
 ధానుప్తంసబోధయేత్ ॥ పుణ్యమూలభవేచ్ఛ్వేధిః । పుణ్యగ్రహపసంభ
 వః । చూడామణికంహారేదాయస్సిరాబుద్ధివిచారిసి ॥ నాశుద్ధాగ్నింపరిచ
 రేన్నపూజాంగురుదేవయోనినామహస్తేనైకేనపిదేద్య క్షేణవాజులంపచా
 క్రమేద్ధురోశ్చయాంతదాజ్ఞాంచనలంఘయేత్ । నసింద్యాద్యోగినోవిప్రాకా
 ప్రతిసోపియతీశ్వరాకా । పరస్పరస్యకమాణికదాచిన్నవదెద్ధివజః । దశేక
 చపౌణ్యమాస్యాంచయాగంశ్రావ్యధావిధి । బౌపాసనంచహౌతవ్యం
 సాయంప్రాశద్ధివజాతిభిః । బౌపాసనపరిత్యాగీనురాపీత్యుద్యతేబుధైః ॥
 అయినేవిషువేచైవయుగాదిషుదయష్వకపి ॥ దశ్యేచప్రేతపక్షేచశ్రాద్ధంకు
 ర్యాద్గృహీద్ధివజః ॥ మన్వాదిషుమృతాహేచాప్యక్షకాదిషుసత్తమః । నవధా
 న్యైసమాయాతేగృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్ । శ్రోత్రియేగృహమాయాతే గ్ర
 హణేచంద్రసూర్యయోః । పుణ్యక్షేత్రేపుణ్యక్షేత్రే గృహీత్రాద్ధంసమాచరేత్ ।
 యజ్ఞోదానంతపోహమాస్వాధ్యాసఃపితృతర్పణం । కృధాభవతిరాశీం
 ద్రక్షార్థవృత్తంద్రంవినాకృతం । ఇత్యేవమాదయోధర్మగృహస్థస్యసమీరితాః ।
 తేషాంపుత్యతగ్రమణేరాజకప్రాయశ్చిత్తీభవేద్ధివజః ॥ మరీచిః ॥ ధర్మశాం
 పుత్యతగ్రమేవిప్రానశుద్ధ్యతికదాచన ॥ అశుద్ధస్యవృధాకర్తృచర్మణాచ్ఛాది
 తోయధా ॥ నిష్కృతిస్తస్యనైకస్యాద్గృహేష్టాచహేధనైః । ఏతేషాం
 త్యాగమాత్రేవిప్రోదోషమవాప్నుయాత్ । తతశ్శూద్రత్వమాయాతితస్తా
 దేతన్నసంత్యజేత్ । ఏతేషాంపుత్యతగ్రమేప్రాశ్చిత్తమాహ ॥ మనుః ॥ బ్రా

మైముహూతే చోత్థాయతే చాచమనపూర్వకం । దంతాకసంకోభ్యయ
 త్మై ప్రత్యాశ్యాస్థిస్థుఖంద్విజః । స్నాత్యావాచమాశుద్ధ్యర్థంథౌతింవా పరి
 ధాయచ । పుండ్రాదికంత దాధృత్వా మనసంస్నానమాచరేత్ ॥ ప్రాతస్సం
 ధ్యాన పాశీతిహ్యర్థజ్ఞానపురస్సరం । మంత్రైస్తోషశభిస్సమ్యక్సౌక్షయదం
 బుభిష్కరి ॥ మ శ్రీపూర్వంక్షేపేదర్ఘ్యంసూర్యస్యాభిముఖోదతే ॥ సూర్య
 స్యాభిముఖోభూత్వాప్రాప్తవై కదమాతరం । ద్విజశ్చయోజితసంఖ్యాతా
 వజ్రప్రాప్తా దోషభాక్ ॥ బ్రహ్మచారీకృహస్థశ్చతమస్తో త్తరంజితే ॥ వాన
 ప్రస్థోయశ్చైవ సమాప్రాదధికః ౬౦పేత్ ॥ ఏవంప్రభావానా సంధ్యాసర్వ
 పాపప్రక్షాశిని ॥ సంధ్యాస్సంస్కారాచరణంతదస్మిన్త్రైచాహాగతః ॥
 పితామహః కిన్ఘంత్వప్యేవమూతికంతామున్సిసజహ ॥ తదాప్రభృతి
 సాదేవీసంధ్యాయామే పూజ్యతే ॥ ఏతాంసంధ్యాంయతాత్సానోయేత్య
 ఘ్నముపాసతే ॥ దీపూయమౌధవిష్ణుతీనీరుజఃవాండునందన ॥ సమ్యం
 ధ్యాచరణైకాలమాహ ॥ కశ్యపః ॥ ఉత్తమాతారకౌషేతామధ్యమాలుప్ర
 తారకా । నీచాస్యాదుదయాదుధ్వకంప్రాతస్సన్ధ్యాత్రిధామతా । కాలే
 నాచగితాయాస్యాత్సంస్థాఫలదాయినీ । అకాలాచరితాసంధ్యావంధ్యా
 నారీవనిష్ఫలా । తస్మాత్సూర్యోయ త్పూర్వం ప్రాతస్సంధ్యాంసమాచరే
 త్ ॥ పూర్వోక్తదోషనిముక్తః ప్రయాతిపరమంపదం ॥ తథాచక్రతిః ॥
 యదహ్నిత్యుతేపాపం తదహ్నిత్రప్రతిముఖ్యతే ॥ యద్రాత్యాగ్రీతురు
 తేపాపం తద్రాత్యాగ్రీతిముఖ్యతజితతి । సుశ్రేయసమ్యగాచరితాసర్వా
 ఘాఘనితీతనీధవతి । తావతాహంతతైవసంస్థమాధాయసంధ్యాంస
 మాచరేత్ ॥ సర్వేషాంపూర్వోక్తానాంకృహస్థశ్చత్వణాంప్రమాదాదప్ర
 క్షేసంధ్యైఃప్రాయచిత్తంనాన్యత్ ॥ అఏవద్విజాతీనాంసంధ్యాఃక్షేప
 నిలవ తరం ॥ ఇతిహేమాద్రామౌరూప్రభర్తాతిక్రమేప్రాయశ్చేతమ ॥ అభిస
 ర్వవర్త్యపకాతార్థంమానసస్సానమాహ ॥ శేషః ॥ ఖస్తితంభుండరీకక్షించి

—*మానస స్నానవిధిః*—

న్తయేత్పురుషోత్తమమ్ ॥ అనంతాదిత్యసంకాశంవాసుదేవంబతుర్భుజం । శం
 ఖచక్రగదాపద్మధారిణిగవమూలినం । ధ్వజవజ్రాంకుశైర్లక్ష్మ్యపాదపద్మం
 సునిమలంతత్పాదోదకజాంగం గాంధీపంతలీంస్వమూర్ధని । చిన్తయేద్బ్ర
 హ్మరంధ్రైః ప్రవిశంతీంస్వకాంతసు ॥ తయాసంతోశయేత్స్వమితదేవ

౧౯౪ హేమాద్రోపిద్ధదివసేతాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తం.

హాగతంశలం! తత్తదాద్విరజామత్యోజాయతే స్ఫటికోపమః । ఇదంమా
 నసికంఛానంత్రోక్తంఛారిహరాదిభిః । సార్థక్షేత్రోపతీర్థేషుస్నానాత్కా
 టిగుణాధికం ॥ యోనిశ్చయచరేదేవంసవైనారాయణస్త్వశిః । కాలమ్మ
 త్సుమత్రమ్యజీవత్యైవఃసంశయః॥ ఇభాభాగిర్ధీగంగాజ్యతామనాస్త్వ
 తామయోర్మహతానాడీసుమమ్మభ్యాసరస్వతీఃక్షాంత్రాదేధ్యానజలేరా
 గద్యేషమలా హే । యన్నాతిమానసేతీర్థేఽయాతపరమాంగతః । అమృ
 తోహవనంతోహంశోవిదోహమహంహరిః॥ అనందోహమశేషోహమజో
 హమమృతోస్సృహః । త్యోహంనిర్వికల్పాహంనికారోహమవ్యయః । స
 చ్చిదానందహృహంపరిపూర్ణోస్త్విర్వహః॥ బ్రహ్మహృహంసంహరీమిక్తో
 హమితిభావయేత్ । ఆశక్తుంకభావయితుం చాక్యమేతత్సమభ్యసేత్ । ఎం
 యఃప్రశ్నహంస్సృత్వామానసంస్నానమాచరేత్ । సదేహంతేపరబ్రహ్మప
 దంయాజనసంశయః ॥ ఇహేమాద్రోమానసస్నానసిధిః ॥ అథసపిద్ధది
 వసేషుతాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఆమాయాంచపి

—*నిపిద్ధదివసే తాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్*—

తృక్తాద్ధర్మకాయాత్రాసుస్వదా తయెరాజ్ఞోబంధుచ్చౌతే పశుద్వయహ
 రెద్ధిసే ॥ అశుచౌమాగమశ్చేవసంధ్యోరుభయౌపి । వాలయే
 సభాస్థానై తథాకర్తృంధిభావణై । దుఃఖాయితేహుజనైశ్చైవోత్పాత
 దక్షణై । రాజ్యభంగప్రజాత్యౌభగరుదెవాన్చైవచ । వ్రతాచరణకాలే
 షుపురాణశ్రవణేతథా । తాంబూలంభక్షణయద్యస్తు విస్తాసమమిదంసప్తమ
 హారాజవిజయే । ఇత్యూనపరిఫలంమూలం తాంబూలంపయదౌషధం । భక్ష
 యిత్యాపి కర్తవ్యా బ్రహ్మయజ్ఞాపికాక్రియాః । ఏషద్వైతనము క్తకాలక్లాతిరి
 క్తవిషయం ॥ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ గౌతమః ॥ అమాశ్రద్ధాపిశాలేషు
 తాంబూలంశుక్తుభాదయేత్ । తస్యదోషనివృత్తిర్థంజపేదప్తశతంద్విజః ।
 అన్యథాదోషచూర్ణితి విస్తాశీజాయతేఘవి ॥ ఇహేమాద్రోపిద్ధదివసే
 తాంబూలభక్షణప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథతులాపిదోషశ మహాదానానామితర

—*తులాప్రసంగప్రాయశ్చిత్తమ్*—

దానానాంచ ప్రతిగ్రహీత్వాదామాచార్యాదీనాం ప్రాయశ్చిత్తంబువకత
 త్రాదౌతులాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఋణాపకరణార్థం
 వాహ్యతయా గార్థమేవవాద్విజఃప్రతిగ్రహంకృత్వాతదుద్ధరణమచరేత్ ॥ దే

వస్వామీ॥ తులాప్రతిగ్రహీతాశ్చూర్వజ్యోవిషయాతురః । సౌరజ్యేనిర్జలదే
శేభవతిబ్రహ్మరాక్షసః తస్యాన్యానిష్కృతిర్నా నీనవలక్షజపాద్యతే॥ తులా
త్రివిధా॥ స్వర్ణమయీ॥ రజతమయీ॥ రత్నమయీచ॥ తాసాంప్రతిగ్రహే
అచార్యబ్రహ్మణోర్నిష్కృతిర్నాస్తి । తథాపిమునిభిఃత్రాపినిష్కృతిర్నా
ష్టా॥ తదేవాహమారగ్ధృతయః॥ తాసాంప్రతిగ్రహేవిప్రముణయాగాడిభి
ర్వినా॥ రౌరవెనరకథౌరేముత్త్యస్మిన్నహమజ్జతి॥ ఋష్యజిబ్రహ్మసదస్యః
ద్యాస్తాఃజాపకాహతారశ్చ॥ దేవిపురాణే॥ అత్తశుల్కమువణంయః
ప్రతిగ్రహ్యాధనాశురః । అకృత్యానిష్కృతింతస్యఋత్విస్మిన్నహరాక్షసః॥
కూషాశ్రుతే॥ కాశ్యాదిపుణ్యతేజఃమండపరాగాదిసంభవే॥ పృథిగ్
హ్యతులాంరాజ్ఞఃసహస్రాబ్దంపిశాచతా॥ గాండపురాణే॥ శ్రీశైలేహే
మకూటేవాహ్యతలెంధుగాదన॥ అహోవిలవెంకటాద్రికాశ్యాదిషు
విశేషతః॥ సూర్యోపరాగకాలేషు అన్యకాలేషుపర్వసు॥ ప్రతిగ్రహ్యతు
లాంవిప్రారాజ్ఞామౌభోగలాలుపః॥సౌరజ్యేజ్వలదేశ్యత్తిహీనానిరాశ్రి
యః॥సహస్రాబ్దంభవేద్రక్షానవలక్షజపాద్యతే॥నవలక్షజపశ్చగాయత్రాః॥
బ్రహ్మణే॥సెత్వాదిపుణ్యతేజఃమండపరాగాదిపర్వసు॥ పూర్వజఃప్రతిగ్ర
హ్యాయాత్తుగాంరాజసుతాద్భది॥ భవేద్రక్షస్సహస్రాబ్దం దృష్టిహీనాని
రాశ్రయః॥ నిష్కృతిస్తస్యగాయత్రాన్వలక్షజపాదిహ॥ తదశక్తౌలింగ
పురాణే॥ వాణిజ్యస్యాష్టమంభాగం కృష్ణేంతమంతధా॥ ప్రతిగ్రహే
చతుర్థాంశందత్వాపాక్షైర్నిప్యతే॥ వాణిజ్యహమారగ్ధృతయః॥ వాణి
జ్యస్యాష్టమంభాగంభాగంవిశతమంకృష్ణే॥ ప్రతిగ్రహేచతుర్థాంశంద
త్వావిప్రోనదోషధాక్॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తిదానైర్వీర్యసేవనైరితి॥
మహాకాశిజయే॥ యదాప్రతిగ్రహస్సస్యగాపాతిత్యమహాశి॥ సంధ్యా
దినిత్యకర్తాణివిఫలంతినసంశయః । సావిత్రిపశతంవిద్యాత్పునస్సంస్కారమ
హాశి॥ సౌరగ్ధే॥ ప్రతిగ్రహ్యతులామాతఃవలక్షంజపద్బుధః॥ వ్యయం
కృత్యావతుర్థాంశంయజ్ఞంసర్వస్వదక్షిణం॥ ప్రయతంవాభిషేకస్యశం
భోరుప్రవిధానతః॥తదధాంబహుణఃప్రోక్తంతద్దేవచసదస్వతే॥ హి
త్వోద్యాపాలానాంపాతకానాంమహామునె॥ జాపకానామిదంప్రో
క్తంయోరధావిశదైరితి । తయోఃబ్రహ్మసదస్యమౌరధంసర్వేషాం
ప్రాయశ్చిత్తంమునిభిరణిశితం । అన్యధానోషమాహ॥ బ్రహ్మణే॥

అగ్రతేత్రేషుతీర్థేషు పుణ్యకాలేషుపంచసు | భోగాసక్తస్తులాంఘ్రత్వాహ్లా
 కృత్వానిష్క్రాశిరిమాః || తదాచార్యస్సహస్రాబ్ధభవతిబహురాక్షసః | త
 ద్భ్రష్టాచనదస్యశృకౌటరౌనామరాక్షసౌ | మూతారఃప్రేతభూతాస్సు
 ద్వాకరపాలామణౌదరాః || పారకాః కూరవాక్యస్థాఃకూశ్మాండాజా
 పకాభవన్ || అకృత్వాష్ట్రసింధూపయవద్యుతాచరన్తిహి || నభ
 వంతీహకర్తాహానసంభాష్యాకదాచన | ఆహానిష్క్రాతిరేత్రైర్వాకార్యా
 లోకవిశుద్ధయే || తత్రాపినులభమాహ || మారగంజేయః || తులాప్రతిగ్ర
 హీతాచప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || చతుర్థాధాంశభాగనపరిషద్వి
 ధిపూర్వకం | చతుర్థాంశధనంసర్వంచతుర్థాధాగమాచరేత్ || అనువా
 దేభాగమేకంభాగమేకంవిధాయకే | విధాయకేష్విశ్వధంః || భాగఃపరిషది
 త్రోక్తః | శేషంకృచ్ఛాగ్రిదిషున్యశేత్ | తతఃపరంవిశుద్ధాధూనిహలోకే
 పుత్రత | బ్రహ్మగతునిష్పత్తైకృత్వాయాగాదికంసుధీః || పుఃస్సం
 సారవిధినాహ్యభ్యసేన్వేదమాతరం | బ్రహ్మపదేశంశత్రైవ కుర్యాదా
 చ్యావాక్యతః | తతఃపరంజపేన్వేదమాతరంప్రహంసుధీః | ప్రతిగ్రహ
 పరాన్నేషువిమాభోవిష్ణునాదగాత్ | చింతయన్వతఃయన్విప్రస్సుఖీహచప
 రత్రత | ఏవంకృత్వాద్విజ్ఞాయస్తు నిష్క్రాంతింశుద్ధమానసః | తులాప్రతిగ్ర
 హేరాజక శుద్ధిభవతి నాన్యధా | అకృత్వాష్ట్రతీరేతా ఏకాంవాపి
 నరేశ్వర | సంధ్యాదినిత్యకర్తాణిపిశ్యకార్యణీయానిచ || నఫలంతిహిసర్వా
 ణిభిన్ద్రఃస్యస్తహవ్యవత్ | పునస్సంసారజాతేణపునరాయాంతితానవై
 అతఃప్రతిగ్రహీతాతుల్యజహవిశుద్ధయే | కుర్యాద్దేవిరజామూమంపం
 చగవ్యమనంతరం || శ్లో : హేమాద్రావీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ || అథ

—శిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.—

శిరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవిపురాణే పూర్వజోద్రవ్య
 లోభేషుమిష్టైఃపూర్వజైస్త్వినా | గర్భంస్వర్ణమయంధృత్వాఋషిస్సహ
 రాక్షసః || కూర్తాపురాణే || శిరణ్యగర్భం గృహ్ణీయాద్విజ్ఞానాకపరాజ్ఞు
 ఖః | తస్యోపనయనంధూయోభవేద్దేవక్తచార్యసౌ || మాత్యై || శిర
 ణ్యగర్భంధూపాలధూపాలాద్విజ్జల్లభః | ప్రతిగ్రహ్యసశ్శ్రేణునక్తచారీ
 భవేద్భువి || ఋత్విజఃకీకసానామపికాచస్సప్తవస్త్యధ | అరణ్యేర్జతజ
 శేత్రాస్వపాదామహేదరాః || సతేషానిష్క్రాంతిర్నష్టాప్రాయశ్చిత్తా

యుతైరపి । కథంచన్నివృత్తిర్దృష్టాపునర్గర్భాన్నచాన్యథేతి ॥ కేవలపూ
 జే ॥ దక్షిణామూత్రమాలమ్మ్య ప్రధానంసమ్మరిత్యజేతే । తయాపియాగధ
 ర్వాదీకృత్వాశుద్ధిమవాప్నోయత్ ॥ శేషయెద్యదిమోహేన వృత్త్యర్థం
 భోగజాలూపః । తస్మాదపనయనందూయోజనంసంస్కర్మగోళతః ॥ ౨ ॥ ఛాయా
 తేనకమ్భోర్వాహ్నభిషేకాత్ప్రముచ్యతే ॥ అష్టలక్షజపాదైవ్యాః కూశ్మణ్డ
 దాయతహామతః ॥ చాణూర్భగవ్యయోవాపియజ్జ్ఞోవాసర్వదక్షిణః । ఎవం
 కుర్వాద్విజ్ఞోయస్యతస్మాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే । అభిషేకాద్యంకౌదక్షిణా
 మూత్రపరిగ్రహేహింసాన్యగర్భగ్రహణేనులభంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్గం
 జేయః ॥ ప్రధానంసమ్మరిత్యజ్యయాగార్థందక్షిణాంవహా ॥ తస్మిన్వివరవృ
 త్తిరియంమునిభిః పరికీర్తితా । పరేష్యర్వాతదానీంవాసాత్వాశుచిరలజ్య
 తః । నీలవర్ణాచ్ఛగామికాంశ్యామామదాయ నిర్గదామ్ ॥ అపాహిష్ఠాదిభి
 ర్మన్త్రైఃపాణ్డుఖీంశూర్ణైఃజ్వలైః రక్తేనవాసవాచ్ఛాద్యైఃపరిక్రమ్యయత్తు
 తః ॥ తన్మాత్రస్థానమాసాద్యజపేన్నస్త్రమిమంసుధిః హిరణ్యగర్భస్సమహ
 ర్తతాగ్రహేవిషావిధేమేత్యస్త్రముక్త్యాఃస్థుర్గోనిమిత్యాః సమర్థయాంతా
 భిరనున్నయేత్ ॥ తతఃపరంమహామూర్తమాత్రంస్థిత్యాగోగర్భగమాత్తనో
 మూర్తానం విధా ॥ అష్టయోనీనుష్టపుత్రామిత్యనువాకంపరేతే ॥ తఃపర
 మాత్మానంపునర్థాతంమత్వస్వయంవాపితావా ఆచార్యోవాణాతకర్తాద్యు
 పయనానంకుర్యాత్ ॥ గాండవ్యాణిచాచార్యాయదత్వాక్షమపయేత్ ।
 తతఃపరంపూతోభవతి ॥ దక్షిణామూత్రప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తమేతద్వేది
 తవ్యమ్ ॥ ప్రధానత్యాగభావే పూర్వోక్తైరష్టలక్షజపాదైః పూతోభవ
 తి । అన్యధాననివర్తకః । తజేతద్దోషమాహ ॥ వారీసాగరే ॥ అన్యధానివర్త
 తిరీమాః ॥ సహస్రసాబ్దంభవేదక్ష ఆచార్యోద్ర-వ్యోతోభవతః ॥ బ్రహ్మచరస్సతి
 చైవ తదర్థం గాత్రసానై । ద్వారస్థామృత్విజజ్జైవ వారకజాపకాలపి ॥
 తయోరర్థంభవేయస్తే గాత్రసాఘోరరూపిణః ఆచార్యార్కజపఃపాక్షాబ్ర
 హ్మణస్సదసస్యతే ॥ తయోరర్థంహూశ్మకాణామితరేషామిశ్రితైః । నాగ
 రఖండే ॥ ఏవంహిరణ్యగర్భస్యగ్రహణేనివర్తకేతిపురా । రుష్టామన్వాదిభి
 ర్విపేర్గర్భశాస్త్రప్రరాయణేః । అన్యధానివర్తకీర్వాస్త్రప్రాశ్చిత్తైర్జలా
 మ్లుతైరితి ॥ ఇతిహేమద్రోహపరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథబ్ర
 హ్మండఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కేవలపూజే ॥ ద్విజైర్భిక్షుం

౧౩౮ హేమాద్రావణ్యుండఘటప్రతిగ్రహాదిపాఠ్యశ్రితమ్.

—*బ్రహ్మాండఘటప్రతిగ్రహాదిపాఠ్యశ్రితమ్.*—

డసంజ్ఞోవైఘటస్తాపతస్సయానుశ | ఐధార్యైపుణ్యతేభేషుఅత్తనాశకరో
మహాక ॥ దేవలః ॥ బ్రహ్మాండంయోను గృహ్నియాద్విజఃక్రత్వాభిర్వివా |
ఋష్విస్సహదుష్టాత్కారాక్షసోభవఃప్రసవమ్ ॥ మాత్యై ॥ ద్వీజోహీ
త్యబ్రహ్మాండం రాజ్ఞోదానాధికారిః | తస్యార్యానిష్కృదిర్నాస్తిహ్యశీ
త్యబ్రాహ్మణాత్ ॥ మార్కండేయః ॥ బ్రహ్మాండపుణ్యతేభేషుపుణ్య
కాలేషుపర్వసు | గృహీత్వానిష్కృతిర్నాస్తిసంతుజపాద్యతగతి ॥ బ్రహ్మ
కైవలై ॥ బ్రహ్మాండంఖజోదృత్వా పాపీలోభపరాయణః | అష్టక్షజవా
దస్సనిష్కృతిర్నాస్తిహ్యరాక్షసాదితి ॥ మహాభారతే అష్టలక్షజపాద్యైవబ్రం
హ్మాండస్యపరిగ్రహే | నిత్యశేషః ॥ ఆసమాప్రాబ్ధపర్వంతంమక్తిర్నాస్తిహ్యరా
క్షసాదితి ॥ నేవీపురాణై ॥ దశలక్షజపాద్యైవవిప్రస్య బ్రహ్మణోఘటే | ఆ
సమాప్రాబ్ధపర్వంతమితత్తగసామృతమ్ ॥ తథాహ ॥ బ్రహ్మణాదే గౌత
మః ॥ బ్రహ్మాండంయోద్వజోదృత్వా కసులతక్షపాదిహ | పూతాభవతిదుష్టా
త్తాభహూకేవరత్రచ ॥ నియుతేనాభిషే స్థ శమోఽభ్యుత్థావదాస్తిః |
చాతుర్భాగవ్యంకృత్వా ఋజ్జంవాబహుగమీమ్ ॥ సర్వస్వదక్షిణమిత్యర్థః |
నశేషయేత్ ॥ ఏసావైనిష్కృతి సస్యఋష్విస్సహితస్యచ | అన్యధాని
ష్కృతిర్నాస్తి సమాప్రాబ్ధపరిగ్రహతః ॥ ప్రాయశ్చిత్తాకరణే దోషహహ ॥ భవి
ష్యోత్తరే ॥ ఆచార్యజీవకోవామభాతిబ్రహ్మరాతుసః | బ్రహ్మభవేష్టరా
యాథస్సమాప్రాశీనదస్యవాక ॥ ద్వారోస్థాస్సుక్తిక్రూరకర్తాః పాతకాఃపిశి
తాశనాః | హంతాఃకృకలాసాస్సుగ్జాకపకాఃపాదహీనజాః ॥ అచా
ర్యార్థంతయోఃప్రాక్ ప్రాయశ్చిత్తమిద ప్రభో | ద్వారోస్థావాంతార్ధంస్యా
దితరేషాంవపుర్యవత్ ॥ అథవాఽచ్చతుర్భాగవ్యమంవాకురుతేతదా | అ
న్యథానిష్కృతిర్నాస్తి దానైస్తీర్ధాకవగాహనైః | ఆచార్యంప్రవిశేత్పాపం
రాజ్ఞోదానాధికారిః | పాదహీనంద్వయోఃప్రాక్తంశేషంసర్వేషుసంవిశేత్ ॥
ప్రాయశ్చిత్తైర్వివా రాజకంపున నిప్రతిగ్రహాత్ | తస్మాదికంప్రకర్తవ్యంప్రా
యశ్చిత్తంద్విజాతిభిః ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాకుద్దోభ తిన్యాధేతి | ఇతిహే
మాద్రావణ్యుండఘటప్రతిగ్రహాదిపాఠ్యశ్రితాధికల్పాదుప్రతిగ్రహాప్రాయ

—*కల్పతరుప్రతిగ్రహాప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

శ్చింతమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ఆపత్స్వసమ్భవానిప్రాసగృహ్నియాదశుంతరు |

[illegible]

—*గోసహస్రపత్నిగవాక్స-యశ్చిత్తం*—

తులాయాంగోసహస్రేష ఆచార్యస్యపుంర్భవః | ఆబ్రహ్మణోబ్రహ్మసంతునా
స్త్రీమామాపిశావతః || గ్రంథాంతరే || తులాయాంగోసహస్రేష ఆచార్యో
యదిపూర్వజః || తస్యనాస్తీపునజన్మయావద్భ్రహ్మలియంగతః | తథాచా
ర్యస్తథాబ్రహ్మసదసోగ్రామసాస్త్రాణః | యావద్భ్రహ్మలియంయాతితా
తత్రైసంవరంత్యధః | మారగాంజెయః | ఎకాగ్రోపతిగ్రాహ్యోవీతియానక
దాచన || సాశేద్విక్రయమాపన్నాదమాత్మానప్రమంకులం || విష్ణురహస్యే
కాశీక్షేత్రేచగౌతమ్యాంకృష్ణవేణ్యాంనదీతతే | శ్రీక్షేత్రే వెంకటాద్రిచమ
హాక్షేత్రేతేలహబిలి || కాంచీక్షేత్రేచశ్రీరంగగోకజ్జేగంధమాదనః | ధను

మౌగ్ధ్యాం మహారాజాత్తులాం వాగోసహస్రకం || ప్రతిగృహ్యద్విజౌలోభా
దృణయాగ్నోనానృప | పుత్రపౌత్రైః పరివృతోనరకే వాసమశ్నుత ఇతి ||
సాగ్ధం డె || గ్రహణేనంక్రమేచైవ పుణ్యతీర్థేషు పర్వసు | గోసహస్రం తు
లాంవిప్రః ప్రతిగృహ్యధనాతుః || పూర్వోక్తానివక్రృతీరేతాః పరిశృజ్యతు
నిర్విశేత్ || సపుత్రపౌత్రసహిత స్సూత్రాబ్ధినిశాచర ఇతి || ౭వీపురాణే ||
గోసహస్రద్విజోభృత్వాతకృత్వాతద్వయం సుధీః || సోఽజ్యేనిజలేదేశే
తులేన సహరాతు స ఇతి || ముంహం డెయః || ధృత్వాగ్రజోగోసహస్రం రా
జ్ఞోన్యచ్ఛద్విజన్తః || నవలతంజపేద్దేవ్యాః పున్సంహారమహాతితి || మా
త్యే || పుణ్యక్షేతే పుణ్యతీర్థేషు గ్యాచంద్రమసోగ్రహే || ధేనూనాం
యస్సహస్రంచ ప్రతిగృహ్యధనాతురః | భువః ప్రదక్షిణంకృత్వా నవలతంజ
పేత్తతః || కేశానాంచ పంచకృత్వా పున్సంహారమహాతితి || మహారాజవి
జయే || సహస్రధేనుదానేతు ఆచార్యత్వం ప్రజెద్ద్విజః || తస్మాన్యావక్రృతి
ర్నాస్తి నవలతంజవాద్యతే | భూమేః ప్రదక్షిణంకృత్వా కేశానాంచ పంచపు
నః | ప్రాయశ్చిత్రేన పూతాత్తా పున్సంహారమహాతితి | ఎతదశక్తౌ పత్యం
తుమాహ || కూర్మపురాణే సహస్రధేనుదానేతు ఆచార్యో యది లాభః |
భూమేః ప్రదక్షిణంకృత్వా నవలతంజపేత్తతః | ఎతదశక్తౌ మహాశంభోర్నమ
కైశ్చమకైశ్చభైః || కృత్వాచిభిషేకం విధివచ్చతురయతం ప్రయత్నః | స
ర్వవ్యయంబయాగేవాకృత్వా శుద్ధిమవాప్నయత్ || నాగరఖండే || బ్రహ్మసద
స్యోపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హతః | తదర్థంద్వారపాలానాం పాతకా
నాంతర్గతచ, హోతృణాంజాపకానాంచ పూర్వవస్థానిభిస్త్వతం | తత్రవి
శేషమాహ || లింగపురాణే || గోసహస్రేతు లాయాచాప్యాచార్యో యద్ధి నం
హరేత్ | అకృత్వాతద్వయంధమంపత్నీపుత్రపరివక్రృతః | తత్పత్నీనాం
చ పుత్రాణామజావాంజనాధిప | మావ్యకవ్యేషు యోభోక్తాయేవాసంబం
ధిబాంధవాః | తత్తక్యశ్చిత్రియంపత్నీకవక్రృతఃకథితోత్తమైః | ఎత
దబలపర్శంతం | అఃపరంబహుతిగ్నాస్తి | బాంద్రాయణక్రియంబోక్తం
తత్పుత్రాణాంధరాగమ | తద్భూత్యుణాంపరాకంస్నాద్యదిచేద్యభజదనం |
హవ్యకవ్యేషుభోక్తృణామపవాసోదినంభవేత్ | పరేద్యుః ప్రాశనంకృ
త్వాపజ్ఞుగవ్యంవిశేషతః || తేషాంపరాకస్సప్రోక్తాయేవసంబంధి బాంధ
వాః | తస్యసంభాషణాదేవ కుర్యాత్సూర్యాశలోకనం | తస్మాచ్చనివక్రృతః

కార్యాచార్యణశుభేష్సనా । అన్యధాదోషమాప్నోతిఇహలోకపరత్ర
జాతులాప్రతిగ్రహేప్యేవ సేవవేదితవ్యమ్ ॥ గౌసహస్రంశులాచద్వయంస
మం॥ తస్మాత్తయోరపరిగ్రహఏవవరం॥ ఉభయోగ్లోకయోరతిగ్రహేతత్వా
త్ ॥ *॥ ఇతి హేమూద్రాగౌసహస్రప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం॥ *॥ అధహీర

—*హీరణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్ *—

ణ్యకామధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మహాభారతే॥ వ్యాసః ॥ శృ
ణుధర్మజవత్సవేమిస్యగ్రామకామదుహంసృత్ ॥ ప్రతిగృహ్యస్వీద్యజ్యోతిస్తస్యస
ద్యఃపతితోభవేత్ ॥ తస్యశ్శాన్తిమగ్రాతిర్భూపభనబ్రహ్మహ్యపదేశః॥ అ
ష్టలక్షజపాద్రాజకవ్యయాద్వాఽష్టమభాగః॥ అభిషేకణవా శమ్భార్యజ్ఞా
ద్వాన్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతైశ్శుద్ధిమవాప్నోతిహ్యభయోలోకయోరపి ॥ లి
క్లపురాణే॥ హీరణ్యకామధుక్పూర్వం రాజ్ఞాశ్రేయోభివృద్ధయే॥ స్వపా
పక్షయోగిరీమహాపాతకనాశినీ । అగ్నికండాగ్నిమున్నాపశ్యతాంద్వయ
దాంసతాం॥ దృశాబ్రహ్మణమద్రాక్షీద్భ్రష్టతాంప్రత్యవాచసా॥ ఇతఃఆగ
చ్ఛభద్రంతేమహీంకచ్ఛప్రయత్నతః॥ రాజానసత్రవర్తనైమహ్యర్థంపాప
కారిణిః॥ తత్రతాకరక్షదానేననుఘోరాత్పాపసజ్జటాత్ ॥ ఓమిత్తుక్త్వా
తదాధేనుస్సవంగతవతీయదా॥ తదాప్రభృత్యసౌధేనుః కామధున్వర్జరూ
పిణీ॥ రాజ్ఞాంపాపనిబద్ధానాంవన్వర్తంపాపచేషణాం॥ పాపనిహాకదనీతే
షాంస్వర్చితామృతాన్లక్షణే ॥ ఎతాదృశీ పుణ్యరూపాంస్వర్ణకామదుహం
ద్విజః॥ ప్రతిగ్రహ్యతియోలోభాత్సనద్యఃతఃతోభవేత్॥ కూర్మపురాణే ॥ స్వ
ర్ణకామదుహంరాజ్ఞాన్వర్చితాంశాస్త్రవత్సవం॥ ద్వీజ్యోతిఃప్రతిగృహ్యతి
సనద్యఃసూతకిభవేత్ ॥ కిమపురాణే॥ సనర్వదపవిత్రోపిరాజభిఃపూజితామి
మాం॥ యోగ్యస్థాయీత్పుత్రకాలే పూర్వోన్వైకైకారణేష్వినా॥ ప్రాచయశ్చి
త్తిభవేత్సద్యఃపుష్పిహ్యపశవః॥ అష్టలక్షజపంశ్చత్వాప్రశ్నహంనిధి
పూర్వకం॥ ధనస్యాష్టమభాగంప్రాచయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ॥ అభిషేకణవా
శమ్భార్యజ్ఞాత్సర్వదక్షిణాత్ ॥ ఏతేషాక్తేషురాజేషుప్రాచయశ్చిత్రైసు
ద్ధిమహా॥ ఇహలోకేరత్రాపిశుద్ధిమవాప్నోతిత్తమాం మహాభారతే॥ స్వ
ణకామదుహంధ్యత్వాద్విబోధమాగ్రాణస్తునై॥ అష్టలక్షజపంశ్చత్వాశుద్ధి
మాప్నోతిదైహికం॥ ధనస్యాష్టమభాగంప్రాచయశ్చిత్రైసవాద్విజః॥ అభిషేక
ణవాశమ్భార్చితైశ్చేషపుంహోదనత్ ॥ నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిద్విజోలా

భాష్టనార్జక ఇతి॥ నియమే గాయత్రీజపంకృత స్వస్థిణా కామధేనుప్రతిగ్రహతూతొభవతి॥ తదకక్తాధనాష్టమభాగనతులాప్రగ్రహోక్తప్రాయశ్చిత్తవతుర్భాగోఽస్తి॥ నమకచపాతైశ్చ మోక్షోప్రయుజ్యాధి వేదనాతూతొభవతి॥ అధవాధనే ప్రతిగ్రహాలదైవనిశ్చయ్యుణమోచనంకృత్యపజ్జ్యవ్యంప్రాశ్నశుద్ధాభవతి॥ *॥ ఇకహేమద్రోహిరణ్యరామధేంప్రసక్తహస్తాశ్చిత్తం॥ *॥ అధహిరణ్యాశ్చప్రతిగ్రహపాణిశ్చిత్తనాహ॥ కూమరపు

—*హిరణ్యాక్ష పక్షప-ప్రహారుణ్చ తం,*—

[illegible]

—*శారదాశ్వరధప్రతిగ్రహప్రాసాదాత్మకమ్.*—

శ్రీకృష్ణై॥ హిరణ్యాశ్వరథం దివ్యం పూజితం నృపసూనుభిః । తంధృత్వా బ్రాహ్మ

ఊహాభాద్యః శ్చిదాజవల్లభ సమృత్వా రాక్షసోఘానోనిర్జలవిజనవై
 భవత్యేనన దాకూరీః పుంసనర్వదావదక॥ భవిష్యో తరే విశ్వాచీచకుః
 తాచీవస్త్రియా లూకవిమోహనై । అకల్పః శత్రురా బ్రహ్మహీరణ్యశ్వర
 ధముదా । తే ఆశోఘరథే స్తీనానయన్తివింసురః । రథంతమిన్ద్రస్స
 హసా ఆలూక్యా ప్సరసాః శ్రేః ॥ ఆరురోహముదాయుక్తో హతవాచాక్ష
 సాక్షబహుకా । హిరణ్యశ్వరభంధ్యష్టాసిద్ధీప్తా రాక్షసాహతాః । తదన్తే
 దివయానాన్యహీరణ్యశ్వరథే వై । తేః పరంబ్రహ్మస్య జేన్ద్రోరధమం
 జరా॥ బ్రహ్మతమహా శ్యాధహారణ్యశ్వరభంతునః । వాస్తేగృహీత్వాతం
 దివ్యం రాజభ్యః ప్రదదాముదా ॥ దానంతురుత్పిన్ద్రభ్యస్స వ్వాపాపనుత్త
 మే హింశాకరమిమం దివ్యం పూజితం వాన్తి । ఇన్దిశ్రేః । ఇతితేభ్యము
 తాదత్వా బ్రహ్మశాపితామహః॥ తూష్టీమానైతతిన్ద్రైపి క్రుర్వహ్మనిదే
 శతః॥ తస్మాద్ధింసాకరం ప్రానృష్టియాత్కదాచన । శమ్భురహస్యే॥ హీ
 రణ్యశ్వరవయస్సువజ్రోగృహ్యోగృధిపాత్ । సూరణ్యే ర్జతశేఖుత్వి
 స్త్రిస్సహరాక్షసః॥ యావద్భ్రహ్మజన్యశ్వంతావగ్రాహిసదహవాక॥ త
 స్మైవనిష్కృతిర్దృష్టామనిభిస్తత్త్వదర్శిభిః॥ వసులక్షజపాద్యాప్తీనియుతేనా
 భిషేకతః । అష్టమాశస్త్రయోహపిప్రాయశ్చిత్తం హనతః॥ తదంతేవనం
 ప్రాక్తంపునస్సంహారమ్ప్రసీ । ఏవంచెచ్చుద్ధిమాపౌత్తిప్రాయశ్చిత్తైవభూ
 యసా । అన్యథాతేనశుద్ధాస్సుర్వసంభాష్యోః దాచన । బ్రహ్మసదస్య
 ద్వాష్టాకానాంబుక్త్యాజాంపురవత్ప్రాయశ్చిత్తం వేతవ్యం ॥ పునస్సం
 సారరంభావత్ ॥ ఇతిహేమూద్రాహీరణ్యశ్వరధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
 త్తం॥ అథ హేమహస్తీరధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బహుం దిపురాణే॥

—* హేమహస్తీరధప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హీరణ్యశ్చిన్ద్రోఽంభృత్వా పుణ్యం తేషుపర్వసు । యోషిప్రోహభమోహేన
 రాజ్ఞోదానాద్ధివాస్యప । తస్మాన్యానివక్రూతివాన్తిదశలక్షజపాద్యతే॥ ల
 క్షిచహామనకుః శ్చుద్ధైశ్చుద్ధిమాపౌత్తిస్సుత్తమాం॥ బ్రహ్మైవతే॥ హీర
 ణ్యసానింభూవాద్విజోయా లూకవిమోహతః । పుణ్యకాలేషుపుణ్యేషుతీ
 థేషాన్యాయతనేషుద॥ ప్రతిష్ఠాతకౌలూకాదకృతవివక్రూనింపుధక్ ।
 సూరణ్యేనిజకలశశేగాక్షసంబదావాక్ ॥ తస్మాన్యానివక్రూతివాన్తి
 సవలక్షజపాద్యతే॥ అక్షసూమనకూశ్చుద్ధైశ్చుద్ధిమాపౌత్తివైదికీ । అష్ట

మాంశవ్యయోచాపిపాశశ్చిత్తవిధానతః । ఎతేనశుద్ధిమాప్నోతిహ్యశుద్ధా
 హ్యన్యధాద్వజభిః॥ దేవీపురాణే ॥ హేమశ్చిరధంధృత్వావిప్రాయదివి
 మోహితః । నిశాచరత్వమాసాన్యఋష్విస్సహపార్థివ । నిశాచరాద్వి
 ముక్తాభూన్నవలక్షణపాదిహ ॥ లక్షణానుసహశ్శృంగైశ్శుద్ధాభవతినీశ్చ
 యః॥ కేశనాంవపవంకృత్యాపునస్సంసౌరమాచరేత్ ॥ తదర్థంబ్రహ్మణః
 ప్రోక్తంజ్ఞదైవపదసస్పృతే ॥ తదర్థంద్వాపాలానాంజాపకానాంశిదధా
 తః॥ ప్రాయశ్చిత్తమింద్రోక్తంహేమహస్తిరధగ్రహే॥ శింశుపురాణే॥ పు
 రాణైవానురేయ్యుద్ధేనిమిత్తంవిశ్వకమః॥ హేమహస్తిరధంవివ్యమారు
 రోహప్రజాపతిః॥ జిగాయరాక్షసాన్సర్వాకహేమహస్తిరథేనవైజిత్వా
 లూకంపునగకత్వాదృష్ట్వారథమనుత్తమమ్ ॥ భాషేదేవతామజ్యేయోవా
 కొవాభువన్తతే॥ పూజయిత్వాద్విజాగ్యాగ్రీవతత్వామాంప్రతిపద్యతే॥ ఇ
 తీరయిత్వాతందిశ్యందశ్శవాకృపయాతదా । తదాప్రభృత్యదోయానంన
 ణాంపాపహరంమహత్ ॥ పూజయిత్వాద్విజాగ్యాగ్రీయయోదద్యాత్సప్ర
 జాపతిః॥ తంధృత్వాబ్రాహ్మణాయస్తుతస్యపాపమహత్తరమ్ ॥ తస్మైవని
 మ్కృషిరియంసస్యపాపప్రణాశితి ॥ ఇతిహేమాద్రోహేమహస్తిరధప్రతి
 గ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథసంబలాంగలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శి

—సంబలాంగలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

వపురాణే॥ పుణ్యక్షేత్రేభుణ్యకాలేరాజాధమకపరాయణః । లాంగలంవా
 ధపంచైవహ్యత్తదోమోపశాంతయే॥ కుర్యాద్భద్రసమూతాత్పాపాదస్మా
 శ్చగ్ముగ్యతే॥ తత్రక్షాత్వాద్విజోయశ్చలూకద్వయవిగహణం । లాంగ
 లంప్రతిగృహీయాదేవంపంచవివహ ॥ ఋత్విగ్నిసహదుష్టాత్సఖిలీహూ
 తేజతవన ॥ సహస్రాబ్దంభవేద్రక్ష్యశ్శపక్షన్నాత్తనస్తదా ॥ మహాభార
 తే॥ లాంగలయోనుగృహీయాదాజ్ఞఃకర్తాధికారిణః । సవసేనిజకలఘా
 రేసహస్రాబ్దంభవేత్తరౌ ॥ రాజన్నాబ్జపర్యంతంమృతిర్నాస్తికుత్రచి
 త్ ॥ దశలక్షపాదైశ్చైశ్చచిద్దృష్టామనీషిభిః॥ ప్రధానత్యాగమాత్రేణయా
 గాధాంబక్షిణాంపహేత్ ॥ తదర్థంమనీషిప్రోక్తంప్రాయశ్చిత్తంశౌధనం
 ఎతద్దక్షిణామాత్రప్రతిగ్రహవిషయం । ప్రధానత్యాగభావేదశలక్షణపా
 చ్ఛుద్ధిః॥ శివధర్మే॥ లాంగలందేవిగృహీయాన్ముఖజోభోగలోలుపః॥ తస్యా
 న్యానిషక్ష్మిర్నాస్తిదశలక్షపాద్యతే॥ ఏతదశక్తాంతౌంతరమాహ ॥ వసిష్ఠ

సంహితాయాం॥ లాంగలంముఖజౌధ్యత్వాపంచవాప్యేకమేవనా॥ తస్యై
 వచిష్టాతీర్వత్వేకృణునాన్యమనాన్సభా॥ వశలక్షణసంధాప్రయతంవా
 క్షిప్తచనం॥ చతుర్థావ్యవస్థానవాపి॥ జ్ఞంవాసర్వదక్షిణం॥ ఎతస్యపవి
 శుద్ధ్యదకంపరేద్యుర్వాత్మపి॥ మాత్రాంజస్యోదయాదర్వాక్సానం
 కృత్వా యథార్హతః॥ నిశ్చిత్తమూప్యశుయా త్సూర్యోదయోభవేత్
 తావద్గత్వా జలాధారంనది పుష్కరణీమపి॥ కణ్ఠఘ్నజతస్తిత్వాస్తరనా
 రాయణంవిభుం॥ మూఖాద్ధృత్వశుక్రాంజంపశ్యన్నతానపాణిః॥ అశు
 మక్షణసూక్తంచజపక్తవాపవిముక్తయే॥ యావదస్తంగతోభానుస్తావ
 త్కాలంజపేత్సుఖీః॥ మధ్యేమాధ్యాహ్నికం కృత్వా బ్రహ్మశిష్టంపత
 క్కాలం॥ మనసాదేవమాధ్యపుగ్గత్వా జలంజపేత్॥ సాయంసం
 ధ్యాముపాసీత్వా సాయంకాలామమనంతం॥ మాసంత్యక్తాతదారాజక్
 ఫలాహారంసమాచరేత్॥ ఉత్తరాయావకంభక్షేదధవాముద్గభక్షణం॥ అ
 ధశ్శయ్యాభవేత్తత్రతం పాపమసస్తరక్॥ ప్రధాతాయాంతువ్యష్టా
 యాంపూర్వవద్వ్రతమాచరేత్॥ ఏవమతుండలెల్లాణైవిరిజాహూమ
 మాచరేత్॥ ఉపోవ్యధివక్షేక చపంచగవ్యంపిబేత్తతః॥ బ్రాహ్మణాన్సృ
 జయేత్కృతైర్భ్యోదత్వాచదక్షిణామ్॥ పశ్చాత్స్వీకంప్రభుంజీయాత్తద్వీ
 ప్రాసజ్జయానసా॥ సర్వేషువాయేషుకేషుమృత్యువోన్వాయత్రాభిత్వేషు
 మక్షణసూక్తం॥ ఔపాసనాగ్నాశ్చైస్సక్తుభిస్తీర్ణాజహూమిమంత్రే
 ర్విరిజాహూమః॥ పంచగవ్యంబ్రహ్మకూర్చవిధానీ॥ ఏతత్ప్రయత్నమ్
 చార్యే॥ సర్వేషాంప్రాణైశ్చిత్రమాహా॥ మాత్యై బ్రహ్మసదస్సతిశ్చేథా
 తదధికంభాగమహాతః॥ ద్వారస్థాచాంతదర్ధంస్యాత్తదర్ధమితకేషువై॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధితైర్వవాన్యధాగతిరస్తిహి॥ ప్రాయశ్చిత్తకరణేవోషమాహా॥ గా
 తమః॥ తులాయాంగోసహస్రేజలాంగలెయేచఋత్వజః॥ ప్రాయశ్చిత్తమ్
 కృత్వాశేన్నతైస్సభావణంచరేత్॥ నతేషాందశకానశుక్లాతైస్సహన
 సవిశేత్॥ మహాదానైషుసర్వేషుప్రాణైశ్చిత్తముదీరితం॥ తదకృత్వా
 ద్విజౌగర్వాచ్ఛండాశలత్వమవాప్నుయాత్॥ నయోగ్యోహ్యకవ్యే
 షుసంభావ్యకదాచన॥ సోనుభూయమహత్సాపంమృత్యేహచపరిత్రచ॥
 ఇహజన్మనిచండాతిః పరశ్రబ్రహ్మరాక్షసః॥ తస్మాదేవంప్రకతవ్యంప్రా
 యశ్చిత్తంవ్యజ్ఞోత్తమైః॥ ఇతిహేమాద్రాపంచలాం బ్రహ్మగ్రహప్రయత్నమ్

—అధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శ—

తం॥ అధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్తం డేయం॥ యో
రాజామండలంరక్షేద్ధర్మశాస్త్రానుసారతః । సోపిన్సగళమవాప్నోతికిమ
వైశ్వాదానసాగరైః । తథాపికురుతేపాపంప్రగ్రాహేషుసర్వదా ॥ డేవ
ద్రోహంజనద్రోహంవిప్రద్రోహంమహాభయం । చండాశాదపిసర్వత్రథనా
జకమిరీతిం । దుష్టదండశ్చసర్వత్రథాఃస్థురభాషణం । నదానంపుష్పకా
లేషురతిజహీష్విసుసర్వదా । వ్రతత్యాగస్సదాచాన్యభువిత్రాజకనంసుహ
త్ । బ్రహ్మహత్యానిపాపానియనసాచింతయేత్సదా । ఏవమూచినిపాపాని
రాజ్యస్సంపదినే॥ ఎతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంధరారాదానసమాచరేత్॥ అభ్య
ర్చ్యగంధవస్త్రాదైర్దద్యాక్షేదవిదేముదా॥ శిశుపురాణే॥ ధరామభ్యర్చ్య
గంధాదైర్దయోరాజాపుణ్యసంగమ ॥ విప్రసామురుతేయత్రతస్యచాం
తానవిద్యతే । గృహ్నియాద్గోధామేనాంపుణ్యకాలేషుపర్వసు । తస్యప్ర
స్థనాస్తీహపునర్జన్మచకాత్ససాత్ । బ్రహ్మంజేశకతకవ్యసావిత్రిదా
మేవచ । తతఃపరంజపద్వైద్యాదశలక్షమతంబ్రహ్మ ॥ పద్మపురాణే॥ ధరామ
భ్యర్చితాంరాజ్ఞోధర్మశాస్త్రానుసారః । యోవిప్రప్రవిగృహ్నియాద్ధనలో
భపరాయణః । యజ్ఞాదికమృత్యాచేత్థవతిబ్రహ్మరాక్షసః । దశలక్షజపా
ద్వైద్యాస్తస్యనివర్తతిరీతిశా । పునస్సంసారంవిధివాగాయత్రింవేదమాశరం ।
గృహ్నియాద్విప్రశుభేభ్యస్తతశ్చుద్ధిమవాప్నుయాత్॥ బ్రహ్మండే॥ అభ్యర్చ్య
గంధవస్త్రాదైర్దధరామీనాంమహిభుజా । దీయతేవిప్రవర్ణాయసర్వపా
పాపశుత్రయే॥ రాజ్ఞాత్తాధరామీనాం నిష్కాగణతయాద్విజః । పుణ్య
కాలేషుగృహ్నియాత్స । రేత్రస్సకిల్బిషు । తస్యైవశుభ్రుతిర్నాస్తికదాచి
త్ప్రహ్లాదాసాత్శుభ్రుతిస్తస్యకథిశాదశలక్షపాదిహ॥ పునర్బ్రహ్మం
పదేశకతకవ్యాబ్రహ్మవిత్తమైః । జప్తవ్యాతేనసావిత్రినిసంసార
మగతః । జన్యధాసనయోగ్యాస్సాగ్రధవ్యకవ్యేషుకర్మసు । అసంభాష్యో
హ్యపాక్షేయోనతేనసంసంవిశేత్ । సద్యబ్రహ్మణోరథం ద్వారీస్థానాం
తదధికం । తర్థంజాపకానాంచహోమణాచతథైవచ । మాజకనంసర్వ
దానానామగార్హణ్యంస్వయంభువా । ఉక్తంపురాణేవమధ్యేలోకస్యా
స్యహితేషిణా । అన్యధాచృత్యుమాప్నోతి కుర్యాదేతత్ప్రయత్నః । ఇహహే
మాద్రాధరారాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధవిశ్వదక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

అతష్ట ణ్మసతః కర్మాదన్నప్రాశవమాద గాత్ ॥ తదతిక్రమప్రాశ్చిత్త
మాహ ॥ ఉశనః ॥ అశ్విగ్రస్త పాతః ॥ ఇతి హేమద్రా అన్న
ప్రాశవకాలాది క్రమప్రాశ్చిత్తం ॥ అథచాలకర్మణో ముఖ్యకా

—* చాలకర్మణాముఖ్యకాలాతిక్రమప్రాశ్చిత్తం. *

లాశిక్రమణే ప్రాశ్చిత్తమాహ ॥ దేశవలి ॥ చూడాకార్యా ద్వికాతీ
నాంసర్వేషామేవధర్మతః ॥ ప్రధనే బైశ్యతి యేవాక రవ్యా శ్రుతి చోద
నాత్ ॥ పరాశరః ॥ చూడారామ శిశూవాంబ వపః తద్భిఖాం వి
నా ॥ పంచవాక్రశిఖా కేకామవ ష్యవ పేత్తదా ॥ శిశుర్దీగ్ధాయురత్రై విజా
యతెప్పధివీపతే ॥ అన్యధా దోషమాప్నోతి ఆశువీణోభవేత్తదా ॥
మరీచిః ॥ ప్రధనేవాత్మకయే బైశిశూవాం ముంజనం స్మృతం ॥ శిఖాః
పంచైవసంశిష్టా అప స్తంబానుకతికాం ॥ యస్యైవయువయోయేవయ
స్యైవకులధ కతః ॥ తస్యంభ్యయశిఖాంస్థాప్యవాపయేదితరానిమాక ॥
గౌతమః ॥ దేశకాలానురోధేన యదైవాన్నామయేత్ ॥ ప్రాజాప
త్యవృత్తుంకృత్వా శత్రాపంధిశోధనాత్ ॥ చతుష్పాత్రవిధానాపరి సీర్వ
చుతాశనం ॥ షహావ్యాహృతిశామంచక్ శ్వాకషణసమాచరేత్ ॥ శిశు
శ్చుద్ధి మవాప్నోతి కర్తాచైవ నరోషభాక్ ॥ క్షత్రియో దీనామేవం ॥
ఇతి హేమద్రా చాలకర్మణాముఖ్య కాలాతిక్రమప్రాయశ్చిత్తం ॥ అ

—* శిశూవామకు రాభ్యాసకాలాశిక్రమణేప్రాశ్చిత్తమ్ *

ధ శిశూవామకు రాభ్యాసకాలాది క్రమణే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దే
వలి ॥ ఉశగ్రతే బాస్వతి సంచమే బైప్రాప్తేతు స్వీరణం శిశూవాం స
రస్వతీంవిష్టువిరాణకౌవ గుణోదనాదైర్విరభిభాజ్యశుర్యాత్ ॥ గాలవః
పంచపిత్తేశిశూవాంబకుర్వా ద్విద్యాపఃగ్రహం ॥ వినాయకంశారదా
భృశూజయి శ్వాజచాదకం ॥ షారంబందేవః ॥ ఆశోగ్గం భాగం
రాదిశ్చేద్విద్యామిచ్ఛేద్విద్యాకాత్ ॥ శ్రీయంమహేశ్వరాదిచ్ఛేన్నాకు
మిచ్ఛేజ్జనాదకనాత్ ॥ అతఃపంచమేక విద్యాభ్యాసః ప్రశస్తః ॥ మే
ధావివధవతి ॥ తదతిక్రమప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ పరాశరః ॥ పంచ
మాబ్దం విలంఘ్యాశుశిశో తురసంప్రహే ॥ కామకంఠత్రకతకవ్యంకృ
చ్ఛ్చక్ర త్వావిశుద్ధ్యతి ॥ అన్యధా దోషమాప్నోతి విద్యాగంసప్ర
బోధయేత్ ॥ విద్యాగహణంనామస్తంబాశద్వణక ముత్తకాస్వీకారః ॥

౧౭౪ హేమాద్రాఅగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞ తర్పణలోపపాగ్నియశ్చిత్తమ్.

తం ప్రీత్యసనం తథా ॥ గన్ధఃపుష్పంఃఘోష్టీవంఘంత్రంవాపాదుకాద్య
యం । పాషణజనసంసర్గస్తథాపాషండభావణం ॥ తథావేదపరిత్యా
గోగుర్వశుశూషణంతథా । మఠండా సంభాషాబ్రహ్మచరణాలభా
వణం ॥దర్పణం దంతకాష్ఠ చ పరచ్ఛాద్యకత్తం । ఎతాని సంస్కృత్యేన్ని
త్యం బ్రహ్మచారిజితేంద్రియః ॥ ఏతేషాంసంపత్కృత్యైవసీ బ్రహ్మచర
ప్రజేత్ ॥ ఏతేషాం పూర్వ ద్భాగో హ్యేకమేవబుదావ్రతీ ॥ పాగ్ని
శ్చిత్తీభవేత్సీపి బ్రహ్మచారి నమఃయః । ఏతాంశ్చసీయమాంశ్చక్వా
బ్రహ్మచారి యదావసేత్ । చాంద్రావణవ్రతంకృత్వా శుద్ధిః ప్నోతి
శ్చయః ॥ మహాపాతకంబుక్తోవాయుకొ సర్వపాపకైః బ్రహ్మచర్య
గోయస్తుసగచ్ఛేద్బ్రహ్మణిపదం॥ ఇతిహేమాద్రాఅగ్నికార్యబ్రహ్మ
పాగ్నియశ్చిత్తం॥ అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞలోపపాగ్నియశ్చిత్తమ్

—* అగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞలోపపాగ్నియశ్చిత్తమ్ *

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవలఃసాగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృత
స్యం । బ్రహ్మచారి శుభది త్యక్త్వాచుక్త్వాచాన్తా గణంచరేత్ ॥
గౌతమః ॥ అగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । శ్యక్త్వావ్ర
తీ యదాభుక్త్యాశ్చాచాన్తాగ్నియజ్ఞంచరేత్ ॥ మారకండేయః ॥ అ
గ్నికార్యంబ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । దేవపూజాంగురోస్సేవాం
త్యక్త్వాచేతతదేవ్యతి ॥ భుక్త్వాచాన్తాగ్నియజ్ఞంచరేత్ ॥ సమాద్రా
స్తమః । జాబాలిః ॥ దేవపూజాంగురోస్సేవాం తథావృదాభివాద
నంఅగ్నికార్యం బ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం । ఏకత్రైవివసే
క్త్వాబ్రహ్మచారియదావసేత్ । తౌకికాగ్నిం సమాధానంవ్యాచృతీహా
మమాచరేత్ । జానకీ పద వ్యసనస్యతౌకాగ్నిం యోధంసం
వత్సరేతు చాంద్రావణవ్రతంకృతీవసే ॥ * ఇతిహేమాద్రాఅగ్నికా
రికావగ్నికార్యబ్రహ్మయజ్ఞం దేవపివృతతర్పణం సేవితక్రమణి పా
గ్నియశ్చిత్తంఅథవేదాధ్యయనలోపపాగ్నియశ్చిత్తమాహ॥ దేవలఃసాగ్ని
జీవ్రతము

—* వేదాధ్యయనలోపపాగ్నియశ్చిత్తమ్ *

పక్రమ్య పరత్రావణకషణం । బ్రహ్మచర్యభాగ్యుక్త వేదాభ్యాసం
ఎనాదినం ॥ గౌతమీధం ॥ వేదపూజనంజ్ఞేయస్సోవీకమకన్వహక
వాక్ । గౌతమః ॥ ఉపాయనదిగూదూర్ధ్వం పుంశ్రావణకషణం

—శిశ్వచక్రపతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్, —

యశ్చిత్తమాహ॥ దేవతః॥ పునఃస్వయంభువారాజక లోకానాంహితకా
 వ్యయా॥ విశ్వచక్రమిదంస్పష్టంరాజ్ఞాంపాపాపమత్తయే॥స్థావరాజంగమా
 జ్ఞైవదేవరాక్షసపన్నగాః॥ యతఃపిశాచాఃకూశ్మాండావిశ్వచక్రంసమా
 శ్రితాః॥ కాలమృత్యుహరఃశేషంస్వపాపప్రణాశనం॥ రాజ్ఞాంశ్రేయస్కర
 రందివ్యంవిశ్వచక్రమిదందివజాః॥ సమాకాయలోకంగతవాకహంసారూఢశ్చ
 తుముఖః॥ మాంధాగ్నిప్రముఖాకృష్ట్యాషీతిపాలాన,పశూదసః॥దదౌప
 రిమయాభక్త్యావిప్రభ్యోషీయతామితి॥ ఇశ్యక్వాతాతదాదశ్యపునర్లో
 కంజగామహాతదాప్రభృతితత్పుకంపూజ్యతేరాజభిస్సదా॥ దీనతేవిప్రవ
 ర్శభ్యస్సృశేయోపపత్తయే॥ కూర్మపురాణేయోరాజాబ్రహ్మణాదత్తం
 విశ్వచక్రంపాత్రం॥ అభ్యుచ్చ్యగంధవస్త్రాదైర్గధమకమార్గోపదేశతః॥
 విప్రాయవేదవిద్యుషేదత్వాచేత్యుచ్యసంగమే॥ తస్యభుజ్యస్యలేశంవామయా
 వక్తంసశక్యతే॥ కల్పకృషిసహస్రాణి కల్పకృషితానిచ॥ స్థిత్యాసబ్రహ్మ
 ణోలోచనర్భవముపాగతః॥ చక్రవర్తత్వమిహోక్తిమనైర్భృహుభాషి
 తైః॥మహాభారతే॥తాదృశంవిశ్వచక్రమర్చితంరాజః॥ దత్తంవిప్రోను
 గృహ్ణియాద్యది నిష్కారణాదిహానతస్యపునరావృత్తీరాక్షసాబృహ్మనా
 మకాత్॥ కథంచిన్నిష్కృతిర్దృష్టా మునిభిస్తత్వదృశిః॥ అరణ్యేర్జితేస్థిత్యా
 మండలంవాయుపూరితః॥ తత్రత్రివణసాక్షిం కుష్కసన్ధ్యాదికాః॥ యాః॥
 మార్తాండోవయసు రిద్య యావత్సుగోలయంగళః॥ తావజ్జైచ్చసా
 విత్రీం తివన్నతానపాణికిః॥ వామధ్యంగతేతత్ర మాధ్యాహ్నికమధాద
 రేత్॥ పునర్దశేచ్ఛసావిత్రీంయావదస్తంగతోరః॥ తావద్విరిమ్య నియమా
 దబ్ధిక్షోవాయుభక్షకః॥ అత్యశక్తఃఫలాహరః॥ కేవలస్థండితేస్సపేత్॥ ఎవం
 మండలమావత్యకస్తాద్దోషాత్ప్రముఖ్యతే॥ మార్కండేయః॥ విశ్వచక్రః ద్వి
 జౌఢ్యత్వానిర్మిమితైసలోభః॥ అరణ్యేర్జితవశేరాక్షససన్ధ్యాదృఢయంకరః॥
 నతస్యపునరావృత్తిస్సహస్రాబ్జంమహాభయాత్॥ ఎషావైనిష్కృతిర్దృష్టా
 వసిష్ఠేనమహాత్మనా॥ చతుర్థాంశవ్యయంకృత్వా ప్రాయశ్చిత్తవిధానః॥
 పునస్సంస్కారవిధిరా పునస్సంస్కారముచరేత్॥ బ్రహ్మసంశేషంసావి
 త్రీమభ్యసేద్దివిజపుణ్ణవాత్॥ ప్రయుతేనాభిషేకేనిష్కృతిస్తస్యచాన్యధా॥త
 దర్థంబ్రహ్మణఃప్రోక్తంతదేవసదస్సతే॥ ద్వాస్తానాంజాపకానాంచతయో

రథః ప్రకల్పయేత్॥ విశ్వచక్రం మహద్భూతం సర్వపాపహరం పరమ్
మృత్యుదండోద్ధహీశ్చాణాం దాహశ్చేయః ప్రద సదా॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదం
విచారి విశ్వచక్రశ్చ తౌ ధామ్నతే శుద్ధిః పూర్తిత్యాధా శుద్ధిరీతేతి॥ ఇతి
హేమాద్రావిశ్వచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధః కల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాయ

—శివకల్పలతాప్రతిగ్రహహాపాయశ్చిత్తమ్॥—

యశ్చిత్తమాహ॥ ఐవిపురాణైః కల్పవల్లీసురైః పూజ్యా హ్యశ్వనాక్షీరసాగ
రైః పిష్టుపియకరీరిశ్శింసర్పదాసర్పదాన్మణాం॥ లక్ష్మీరూపామిమాంవల్లిం
పూజయిత్వానరాధిప పుణ్యకాలేషు సంక్రాంతౌ వ్యతిపాతవైధృతౌ । వి
ప్రాయాధ్యాత్మవిమషే శూద్రాద్యాత్మజనార్దంః॥ మహానారదీయే॥ లతా
మిహ మబ్ధిభవానర్చయిత్వా జనాధిప పుణ్యక్షేత్రే పుణ్యకాలే విప్రసాతూరు
తేయది । వృష్టికోటికలైశ్చకో దుత్పంపితృతః సదా । విష్ణులూకం
సమాస్యాస్థితాత్మత్ర సతుర్యగం॥ పునర్భవముపాగమ్య ధనవాక్ తీతిపాల
క । బ్రహ్మజ్ఞానముపాగమ్య పశ్యాన్నిర్వృతిమాత్మయాత్॥ విష్ణురహస్యే॥
దత్తామిమాంకల్పలతాం రాజభిః పూజితాం శుభాం॥ యోగ్యోక్తియాద్విజిఃకా
క్షాత్సభవేద్రాక్షసోవనైః॥ యావత్తిష్ఠంతి జ్యోతిషి తావత్తిష్ఠతి రాక్షసః॥ తైం
గ॥ ఇమాంకల్పలతాం దివ్యాః పూజితాం రాజవల్లభైః । దత్తాం హ్యనుకాలేషు
ద్విజోయసాం॥ ప్రతిగ్రహేత్॥ నతస్కపునరావృత్తిశ్చిరాద్వైబ్రహ్మరాక్షసా
తే॥ తద్భ్రహ్మవసదస్యశ్చ తద్వైష్ణవజాపకాలపి॥ రాక్షసాః క్రూరకర్తృణా
భవంత్యేవ తః॥ శివతే॥ సహస్రం చ తదర్థం చ తదర్థం వై యథాక్రమం కల్ప
లతాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం కల్పతరుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తవద్వేది తః॥
॥ ఇతి హేమాద్రాకల్పలతాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అధః ప్రసాగప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ గౌరదపురాణైః లవణేక్షుసురాసర్ప రథధీరౌద

—శివప్రసాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥—

కాణకవాః॥ జంబూద్వీపశ్చ ప్లక్షశ్చ శాల్మలీద్వీపమీవ చ॥ కుశద్వీపశ్చ క్రౌంచశ్చ
శాకం పుష్కలం చ॥ ఎత్వేపాస్సముద్రాణాం చ ధ్యేతిష్ఠంశ్చ చామయాః॥ మే
గుశ్చహిమవాక్తైః లింకైలాసోగంధమాధః॥ మహేంద్రోమలయైశ్చ లక్ష్మీ
కూటాఖ్యోమహాగిరిః॥ తవ తేన ప్రజైలాశ్చ బవణోదధిమధ్యగాః । జంబూద్వీ
పేమనుష్యాయ వసంశ్యక్రినిరామయాః । ప్లక్షద్వీపేమహాపుణ్యే తురంగా
స్యావసంత్యధ । తద్దేవశాల్మలీద్వీపే కీన్నరాస్సంతికామినః । కుశద్వీపేమ

హారాజవసంతిచ్చావిహారిణిః । క్రౌంచద్వీపేమహాపుణ్యైః పుంతపిరస్తధా
శాకద్వీపేమహారాజవిశ్వేదేవావసంశ్చధి । వసంతిపుమరలద్వీపేదేవాశ్చా
గ్నిపురోగమాః । మత్యాః అశనమిచ్చంతిప్రత్యహంమునివల్లభః ॥ తస్మానా ।
స్త్రీప్రభావశ్చనిరహఃగ్రహేస్పృణాం । తురంగాస్యాస్తధారాజకవారిహ
రెన్నకాంక్షిణిః ॥ కిన్నరాః శత్రుమాత్రేణవ్యాదంత్యన్నంసకృత్సకృత్ । కుశద్వీ
పగతారాజకవిశత్కాదివసాశిః ॥ క్రౌంచద్వీపేతుపితరస్సకృన్మాసాను
భోజినః । శాకద్వీపేతుశ్శ్రుమేవిశ్వేదేవా మహాబలాః । ప్రత్యాక్షేషుభుంజం
తిక్రాద్ధాహః । ఆత్రజంతవః ॥ దేవాశ్చపుమరలద్వీపేప్రతివషః । క్రభోజినః ॥
వీతైస్సముద్రాఃపుణ్యహాః । స్తద్దానంపృథివీపతిః । నిహా మనశ్చియాకుగ్వక్
సన్వఃపురుషోత్తమః ॥ సూర్యసామీపః । శుభపుణ్యకాలేషుచర్వసు । శ్రావ్య
క్షేత్రేపుణ్యశీఢయఃకుర్యాత్పుథవిపతిః । అభ్యర్చ్యగంధకస్తా । వైశ్యాన్సగ
రాంత్యప్రసంఖ్యయా ॥ కులముద్భృత్యసహసాదశపూగ్వందశాపరం । వైకం
ఠేవాసమాసాన్యతివత్కాచాద్రత రకం ॥ మఃజోధసలాభేనయోగ్యుష్టాత్స
ప్రసాగరం ॥ తనసహసంయక్తోరాక్షసస్సాగ్నివ్వసైజలైః ॥ యాగర్థంక్ష
ణాంగ్యుష్టాఃప్రధానత్యాగమూసరకః । యగైసర్వఃప్రయంకృత్వనాస్తీత
స్యపిశాచతా । ప్రాయశ్చిత్తైసపూతాత్కాచసలాకైరతవః ॥ పూతోభవతి
రాజేంద్రనాతకార్యావిచారణా ॥ త్రైంశం । యోవిప్రపృథవీపాలాద్భుక్ష్మ
యాత్సప్రసాగం ॥ కులైకైకనసంవీతోరాక్షసస్సాగ్నిన్మహావనైః । అశేషయ
త్వాతద్ద్రవ్యంయోగంకుర్యాద్దివ్యజ్యోతిది ॥ తస్యనాస్తీపిశాచత్యమహాబా
కైసదోషభక్ ॥ నాగరఖండే యోప్రతిపుక్లకాలేషురజ్జాదత్త సుఖాప్ర
యే ॥ సప్రసాగరం నంజుప్రతిగృహ్యధనాతుః ॥ రాక్షసత్పంధవేత్తస్యన
పునఃకన్తరాక్షసాత్ । తద్దోషపరహః । ర్ధంద్యాః శలైశ్శత్రుజైః । తస్యో
పనయనంభూయోగాయప్రదానమేవచ । కుర్యాద్భ్రమ్యాపదేశంచపున
స్సంస్కారమాగతః ॥ గారుడపురాణే । విప్రాయచిహ్నాయాథాత్కాగ్యుష్టో
యాత్సప్రసాగం ॥ సస్యోపితోఘాయుత్పంసంసారః । మహా ॥ త
ద్దోషోపశమాయాలంకుర్యద్వాప్రదిశంజిమచాతుభాగవ్యయేనాపిప్రా
యశ్చిత్తంసమాజకైత్ ॥ తస్మిన్సంయసంభూయన్మాపిప్రదానమేవచ । శున
స్సంస్కారమాగతఃకుర్యాద్భ్రమ్యాపదేశం ॥ యోగిహరిశ్చమేఘాయ
దిహాకైపరత్రదా । బ్రహ్మచర్యస్తస్యార్థంసామిచ్చతిమహర్షిః ॥ త

యోర్థంతుద్వస్తానాంజాపకానాంయథాక్రమంప్రాయశ్చిత్తమిదంకా
ర్యంసాగరాణాంప్రతిగ్రహే॥ అన్యధాదోషమహ్నితిపతతస్సాన్యసంసంశ
యః॥ తస్మాత్సర్వప్రభుత్వేనప్రాణశ్చిత్త సంచరేత్॥ ఇతిహేమాద్రా
సప్తసాగరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥ అచమకధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శివర్షధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

త్తమంహా॥ వాయుపురాణే॥ పురాణమకమయీధేనునికమికతావిశ్వకమక్
ణా॥ సర్వపాపహరాశ్చిత్తావిష్టులొకప్రదానీ॥ తామకకమత్వయో
రాజాపుణ్యకాలేషుపర్వను॥ దద్యాత్తాంవిధివత్ప్రపర్యాయాధ్యాత్మవేది
నై॥ సరాజాకలసంయుక్తానాత్మవిధిత్వతస్తథా యావంశధేనుకొమాణి
తావతాకలంబదైద్దివి॥ తస్మద్ధుమాసాగ్ర్యకక్రవశితత్వమంగతః॥ తతో
జ్ఞానమహాప్రైవబ్రహ్మకానహమోదతై॥ శివీకారై॥ శ్వాచమకమయీం
ధేనుంపుణ్యకాలేషు॥ ధత్తాపిప్రాసుగృహ్ణీయార్థసభాగపరాయః॥
సప్తజన్మకాలేంద్రవిజయినః॥ ర్కతంచూరనసుగ్మశ్శ్రవణవేద్య
వృథాక్షుసః॥ తస్యేనైవృతదర్శ్యాసిద్ధ్యాద్వాదశః॥ తస్మాదపయనం
భూయఃపునస్సంసారమహ్నితి॥ కూశకపురాణే॥ యోధ్యత్వాచమకా
ధేనుంద్విజౌదత్తాన్యపాత్తజైః॥ పూజితాంపుణ్యకాలేషునగరాణాంరాక్ష
సాన్మరః॥ తస్మైవినివర్గతిదత్వాస్తాదేవ్యాద్వాదశలక్షణః॥ బ్రహ్మపదేశః
కతకవ్యోగాదత్రీదానమివత॥ పునస్సంసారమహ్నితైశ్చతాభవతిచా
భయోః॥ అన్యధాపతింపద్యాన్నాలపేత్రంకదాచనైఃపరాశః॥ ముఖిజౌ
యోనుగృహ్ణీయదేనందత్తాన్యపాత్తజైః॥ గ్రహణాదిమకాలేషుపుణ్యతీర్థే
షుయేషుచ॥ తస్మాత్పూజివర్కతిరాశ్చిదతుభావకవ్యయాద్యతై॥ ప్రాయ
శ్చిత్తవిధానైశ్చుద్ధాభవతిపాపతః॥ దేవ్యాద్వాదశలక్షణాయతేనాభిషే
కతః॥ శుద్ధింపరామహ్నితిపునస్సంసారతస్సుధిః॥ బ్రహ్మపదేశగాయ
త్రీప్రదానవిరజాహోమామిత్రదశికతాః॥ బ్రహ్మపదస్యయోస్తదర్థంపూ
ర్వపద్యప్రజామపి॥ అవస్థత్యూత్తరణమాజనమత్రాపిప్రయోజ్యం॥ తథా
చగారుడపురాణే॥ తులామాంగోసహస్రేచంచలంగంసంజ్ఞితే॥ విశ్వక
క్రవమకధేనామహాధూతఘటగ్రహే॥ హేమకాస్తిగధేదైవఅచార్యంమృ
త్యురావిశేత్॥ తస్మాత్తన్మాజనంమకమృత్యుత్తరణమోతవే॥ తదానీంవా
ప్రయ్యుర్వాపక్షేవాపంచమిదం॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాపునస్సంసార

మర్తతి॥ వ్యవసారక్ష మోభూయాదుభయోలాకయోరపి । అన్యథాదో
వమాప్నోతిసముక్తిబహ్నుఃకామసాత్॥ ఇతిహేమారోచర్మభేదప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం॥ అధమహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ దేవలి॥

—*మహాభూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

మహాభూతఘటస్యాన్యప్రాయశ్చిత్తమిదంశృణు ॥ యేనపూతాభవేద్విప్రస్త
దహంకథయామితే॥ పంచరూతఘటంగృహ్లాః పిప్రూభవతిరాక్షసః । సహస్రా
బ్దంవసేషోరేనిజలైనిజలనైఘ్నైః తులాదీనిషదానానియోరాజాకర్తుముద్య
తః॥ సర్వపాపవినిముక్తస్సగ్ధలోకమవాప్నుయాత్॥ పూజితంభూమిపాతై
స్తంమహాభూతఘటంశుభం ॥ ధృత్వాయోముఖజోలాభాతస్యనాస్త్రీహని
వృత్తిః॥ పురావృతవధేరాజకబిడోజావిప్రహస్యయాః॥ పీడితశ్శృణంగత్వా
ధిశంసస్వపురోహితం॥ ఉపాచవచనంసశ్చాత్తద్దాయోపరమాయతై॥ గురు
స్తంభునిపాహలాకానుగ్రహకామ్యయా॥ జానంకూరకర్తాణోరాజ్యా
ర్థంధనలోభతః మూతరంపితరంభ్రంఘ్నంతి॥ భాషరంతథా॥ కింసకుర్వంతి
తికామంధాఃకింసకుర్వంతిపాపిః ॥ కింసకుర్వంతిపూపాలాఃకింసకుర్వంతి
యోషితఃతప్తదైతద్యశుక్త్యధః॥ వైశాంపయేనశ్చైతర ॥ శ్రవ్యంపుణ్యకా
లైశుమహాభూతఘటస్సకృత్॥ మహాభూతఘటమైశుమహాభూతఘటాత్॥
భేతివృత్రహాసస్యపుణ్యకాలఉపాసం॥ యత్ప్రీక్షం గురుణాపూర్వం
ధిసాతద్యకారహవిప్రహత్యాగతానద్యఃకిమవైశురపపాతకైః॥ మన్యసృ
రాణే॥ పుణ్యకాలైఃపంచైశుయోగాజుర్నవస్థులః॥ మహాభూతఘటంస
మ్యగర్వయిత్వాద్విజన్త ॥ చక్షుఃస్థితామతోరాజకాన్యనాస్తిప్రశ్నవః ॥
యోగృహ్లాత్తంద్యిజస్తప్తాతస్యచ-పిప్రూభవతి॥ లింగపురాణే॥ అర్చితంపుణ్య
కాలైఃపూజితంమహాత్మనా॥ యోగృహ్లాత్పూర్వజస్సోపిఅరణ్యేబహ్నురా
క్షసః॥ పక్షమాత్రంజపేదైవ్యాస్సంఖ్యయాపరిశుద్ధః॥ తస్యోపనయనంభూ
యఃపునస్సంసారపూర్వకం॥ నియంతేచాభీషేకేచతుర్థాగవ్యయేనవా
నాన్యథాశుద్ధిమాప్నోతిబహ్నుఃకామసాత్॥ మర్త్యపురాణే॥ అర్చితంభూ
మిపాతనపుణ్యకాలైఃపర్యుజ ॥ మహాభూతఘటంపిప్రూహ్నియాద్ధర్మచూ
ర్గతఃతస్యాన్యావృత్తిరాలాసిగాత్రత్యోపశ్చసంఖ్యయా॥ ఉపాసయం
పునఃకుర్యాత్పునస్సంసారమేవచ ॥ బ్రహ్మకేగతైవశుద్ధిమాప్నోత్య
నుత్తమాం॥ తదర్థంబ్రహ్మంబ్రూక్తంతతైవసఃసస్యతే॥ ద్వాస్థానాంజాప

౨౧౨ హేమద్రోతులాదిష్వాచార్యాదీనామపత్మత్యుత్తరణమార్జనమ్.

కానాం చ తయోర్ధం పకల్పయేత్ | మహాధూతఘటస్యాస్యః పాఠ్యశ్చ త్తమి
 శంద్యజాః | యోః శార్కాద్ధిష్టశాద్దూలస్సోపిముక్తానసంశయః | పుంస్సంస్కా
 రహీనైనప్రాయశ్చిత్రై నిష్కలం | బ్రహ్మహత్యాయుతే విహింసపునంతిహాస
 త్రియాః | ఆలంకృతం ప్రమత్నైః సురాభాండమివాపగాః | ప్రాయశ్చిత్రేకృ
 తే విప్రస్సంతప్తాస్స వేదవతాః | ఋషయః పితరౌ శివాస్స తుష్టాస్సర్వ
 సంశయః | సంతప్తైః ప్షేషు దేవేషు సంతుష్టస్సాంజ్ఞనార్దనః | మహావాతకజా
 లాని ప్రాయశ్చిత్రం హత్యకాః || దురన్నందుష్టసంసర్గంచుదానందుష్ట
 త్రిహ || ప్రాయశ్చిత్రం హత్యాశుతూలరాశిమివానలః || ప్రాయశ్చిత్రవి
 హీనైనద్యజేవిదుషామునై | తెంకార్యంకిమస్తీహతస్యకర్మనిరర్థకం || ఇతి హే
 మద్రోమహాధూతఘటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం | అథేదానీతులాదిదానై
 ష్వాచార్యబ్రహ్మర్షిజామపమృత్యూత్తరణమార్జనమహాసాగం || తులా
 — శతులా ష్వాచార్యాదీనామపత్మత్యుత్తరణమార్జనమ్, శి —

పూర్వేలాంకతః గోసహస్రప్రతిగ్రహే || పితృవక్రైవర్తధేనాం ప్రసాగరసం
 గ్రహే || మహాధూతఘటగ్రహే ఆచార్యం హృత్యురావిశేతే || తదానీంవాప
 రేద్యుర్వాపంచాహే పక్షసంజ్ఞితే | మాసేవాధత్రిమాసేవావత్సరే పూర్ణతా
 ంగతే || తస్మాదేతత్ప్రకర్తవ్యమపమృత్యూపశాంతయే || ధవిష్కృత్తరే || రా
 జ్ఞాంపాపానియావంతి బ్రహ్మహత్యా యుతానిచ || సప్తజన్మార్జితానీహమిళి
 త్యాతానిసర్వశః || పాపాన్యోతానిరాజెంద్రపిశాచాస్సంభవంత్యథ || ఖేదరీదు
 ర్భరీభృంగీభేటకీలంబకస్తపి | పంచైతాశ్చ మహాధూతా ఆచార్యనిధనప్ర
 దాః || రాజ్ఞశ్చైమిసూరానిత్యమాయుర్వర్ధనకారిణః || తులాసహస్రగోదా
 నలాం తే సప్రసాగై || పితృవక్రైవర్తధేనామహాధూతఘటేతదా ||
 దానైష్వేతేషుకర్తారంత్యక్త్యాకాశముపాశితాః | ఆచార్యం ప్రవిశంత్యేవం
 బ్రహ్మణం వానరేశ్వరం | జాయరూపేణ సహసా హృత్యభిత్యాజగమే || తత్ప్ర
 త్నీవాసుతోవాపిస్వయం హమృత్యుమాప్నుయాత్ || తత్పరిశరమాహ || మా
 ర్గం దేయః || తదానీంవాపరేద్యుర్వాహ్యపరేద్యురధాపితా || స్నాత్యాశు
 చిరలంకృత్యధభాపాశిజితేంద్రియః || ఆచార్యం పరయేత్పాంజ్ఞమపమృ
 త్యూపశాంతయే || ప్రాజ్ఞుభిస్సంయమానీనోద్విషయోదజ్ఞుభిస్తతః || కాం
 స్యపాత్రం పంచపలంతి తైరాపూయ్యంత్యతః || తత్రోపరిభిత్వద్వంకలశంత
 త్రనిక్షేపేత్ || వరుణం పూజయేత్తత్రగన్ధపుష్పాక్షతాదిభిః || ఇమం మేవ భరు

ఇతిపూజామంత్రః ॥ ఈశాగ్నేర్విశ్వాయనమః॥ త్రైలోక్యేరక్షోమైరేభిరాదరా
 త్॥ అపొహిష్టామయాభవతితిస్రిసిహిరన్యవదోశ్శుభయః పాపకాఇతిచ
 తస్మిన్॥ పరంమృత్యోలనుపరేహి॥ వీరామిత్యంతం॥ అపమృత్యుమపత్యుధమిత్య
 నువాకః॥ మృత్యువేస్వాహే॥ ౧ ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యనువాకః॥ పవమాన
 న్నువజః॥ సహస్రశీవకంచేవమిత్యనువాకః॥ తేత్రియైర్వేదైశ్శాఖిః॥ న
 మకైశ్చమకైశ్చ॥ మృత్యో మాంజహీయజమాంజహీయజమానంరక్షమాం
 రక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౧ ॥ బ్రహ్మఘ్నరాజఘ్నచారీఘ్నమృత్యోమాంజహీయ
 జమానంజహీయజమానంరక్షమాం రక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౨ ॥ సర్వపాప
 మయిసర్వభూతమయిసర్వఘ్నశ్రేయోఘ్నమృత్యోమాంజహీయజమానంజ
 హీయజమానంరక్షమాంరక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౩ ॥ నిశాచరాణామథిపప్రే
 తరాజమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానంరక్షమాంరక్షగ
 చ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౪ ॥ దూతప్రేపిశాచ బ్రహ్మరాక్షసశాకినిదాకిన్యథిపమ
 హామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానంరక్షమాంరక్షగచ్ఛగచ్ఛ
 స్వాహా॥ ౫ ॥ భూమ్యస్తరిమద్విదిగిశమహాకలరూపమహామృత్యోమాంజ
 హీయజమానంజహీయజమానంరక్షమాంరక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౬ ॥ సము
 ద్రగిరివనశుభ్రతంత్రతంత్రతంత్రాధిపమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీ
 యజమానంరక్షమాంరక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౭ ॥ సర్వాస్త్యర్థమిక్ సర్వసం
 చారసర్వవ్యాధిమయమహామృత్యోమాంజహీయజమానంజహీయజమానం
 రక్షమాంరక్షగచ్ఛగచ్ఛస్వాహా॥ ౮ ॥ ఇత్యధర్వణాక్తామాజకమన్తాః॥ ఏతై
 ర్యజమానంమాజకయైత్ ॥ దేవస్యత్వేదమాజకంశేషంసమాప్య॥ యజమా
 నఃపునఃస్నాత్వాధాతవస్త్రధరశ్శుచిః । నిత్యకర్మాణినిర్వహ్య ఆచార్యంపరి
 తోషయేత్ ॥ కాంస్థగంధ్రసముగ్నూతింసర్వదేవమయంచయేత్ ॥ కాంస్థదా
 దేనమహతామమపాపంవృసోహతుకాంస్థదానం॥ తిలఃపాపకారానిత్యం
 విష్టోదేహసముద్భవాః॥ తిలదానాదసహస్రంమెపాపంనాశయశేష॥ తిల
 దానంకలిశాబ్రహ్మదైవస్యోకలశేష్టరాస్తితః॥ కలశశ్శంకరస్సాక్షాదతత్త్వాం
 తింసయద్భుమి॥ కలశదానం॥ దక్షిణాభిశ్చబహుభిరాచార్యంపరితోషయేత్
 ఎవంప్రతిగ్రహితాదృశ్యామృత్యుంతశేత్రతః॥ అగ్రధామృత్యుమాహోతిప
 త్రైవామాపివాద్విజః॥ శతఃపరంవిశుద్ధాత్మాబ్రాహ్మణావ్యోజయేత్త్రతః॥ ప్రా
 యశ్చిత్తంతతఃకుర్యాదిహసాక్షాదుఖాస్తయే ॥ ఇత్యపమృత్యుత్రరణమా

౨౦౪ హేమాద్రాతులాదిష్వచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరవిధిః.

జ్ఞానవిధిః॥ ఆచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరమహా॥ దేవతః ॥ తులాయాం

— శుభలాదిష్వచార్యాదీనాంపునస్సంసౌరః ॥ —

గోసహస్రైవలాంగలెవిశ్వమండలే । సప్తసౌరదానైవబహుధేనుప్రతిగ్ర
హే॥ మహాభూషణమైచైవఆచార్యయోధావేద్విజిః॥ ససద్యఃపతిశోభా
యాత్పునస్సంసౌరమహాతి । తస్యోపనయనంభూయోనకర్తాహోభ
వేదిహ॥ మత్స్యపురాణే॥ తేషాంక్షేమద్విజౌఃపురమస్వాచార్యైశ్చాంబ
శేత్॥ సంధ్యాదినిత్యఃర్తాణితస్యనన్యన్యధాగతేః ॥ యద్యప్రతిగ్రహసైమ
దానిష్వేతేషుసంహ్రియా । భస్మీభవతిరాజేంద్రదానమశ్రోత్రియేయధా ।
తస్యోపనయనంభూయస్సావిత్రిదానమేవచ । బ్రహ్మోపదేశకతత్వాబ్ర
హ్మకమణలాప్తయే॥ సౌపర్ణే॥ వీతేషాంక్షేమదానేషు హ్యచార్యత్వంసశ్య
ద్విజిః॥ కరోతిధనలోభంతస్యసంధ్యాదినిత్యయాః ॥ నపునంతేపునస్త
శ్యభస్మనిత్యస్తహ్యవత్ ॥ అధికారోజపేనాస్తీనిత్యకర్తృనుయేషుచై ।
సావిత్రిపతితం విద్యాన్మలపేత్రంకదాచ॥ బ్రహ్మదే॥ ఆచార్య
యేభవంతేఃపుదానేషుద్విజవల్లభాః॥ తేషాంసంధ్యాదినిత్యగౌణిగాయత్రీజప
వీచన॥నఫలంతిద్విజాస్తేతుకర్తాహోనభవంశ్యధ । పునస్సంసౌరమాత్రేణ
శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్తమామ్॥ భవిష్యోత్తరే॥ తులాదిష్వేషుదానేషుప్రతిగృ
హ్యద్విజోయ॥ తస్యసంధ్యాదికర్తాణినఫలంతిద్విజన్తనః॥ పైతృకాదిషురా
జేంద్రనాథికారిభవేదిహ । అతస్తద్ధౌషశాంత్యర్థంపునస్సంసౌరమహా
తి॥ కార్త్యే॥ మహత్యైతేషుదానేషుయదాయస్యప్రతిగ్రహః ॥ తదాప్రభృ
త్ససావిప్రఃపతితస్సాన్మనంశయః ॥ సంధ్యాదినిత్యకర్తాణీపితృకార్యాణి
యానిచ॥ తానిసర్వాణిప్రమేషనఫలంతిద్విజన్తనః॥ పత్నిశాతనయోభాతా
నస్సృశేత్రంకదాచన॥ తస్తద్ధౌషశుద్ధ్యధాంపునస్సంసౌరమాశరేత్॥న
వలతుగాయత్రీజపాదిమతిష్వేకేనప్రాచ్యుత్తేన పరిశుద్ధోభూత్వాపశ్చ
త్సంసౌరంకుర్యాత్॥ తదాహదేవతః ॥ ప్రోబుద్ధిత్తేనపూజాత్తానవల
క్షజపాదినాంపునస్సంసౌరమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోత్యుర్యజిః॥ అధికారో
భవేత్పశ్చత్తైత్వకాదిషుకమేను॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ నృసింహపురాణే॥
పటగభాంసమావృత్యతత్రతంవినివేశయేత్ ॥ నూతనైవైవస్త్రేణకుర్యాద్గ
భాంకుసూలవత్ । తస్యాధస్తండులాకన్తాపృథత్రపద్మంశిఖేత్తతః । త
స్యోపరిత్యజేద్విప్రక తాంరంపాపముక్తయే॥ సిధాయతేనవస్త్రేణతత్రబ్ర

హృణమర్చయేత్॥ గంధపుష్పాః కైరూః పఃపనై వేద్యవందనైః । పటంభం
 ద్యాస్తతః శ్చాత్ పారణ్యగర్భ ఇన్ద్రియా॥ ౧౦౫ ॥ పురాణే॥ పంచమేదివ సేష
 డేమా సేవాన్యదినేపివా । అభ్యుదయంపక్షిన్నాత్వాప్రాతఃకాలేయధావిధిః
 పుణ్యాహవాచనంకు శ్చాన్మోచ్యన్యవంతతః రం । పూతేనచనసారా
 జక్రవ్యలోభపగజ్జుభిః॥ స్వగ్న మేరశసిస్థానేపాదంజవజజిత్॥ ఆ
 చార్యంవరయేత్వాన్జ్ఞమన్యగోంకుటుంబినం । స్థవిరంకణకుశలంద్రవ్య
 లోభపగజ్జుభిః॥ బుద్ధాకేజ్జావమితిబహుపూజా॥ పూజాంతేపూర్వమంత్రే
 గగన్ధంధి ద్యౌత తతోఽంతరీతః వ్యందిదన్మరీత్యనువాకింజపేదాచా
 ర్యవీవత్॥ అగద గాంధిద్యాభ్యామభినుస్త్రీం॥ మూర్ధన్యవహ్నిం॥
 జక్షణేకజేజః॥ గర్భగర్భామంత్రా॥ పుధాన్యైశోధాన్యైశ్చ॥ మం
 త్రేణపటంబగ్నిపర్వాత్॥ యే సేమాద్యావాపృథివీతిమంత్రేణ గర్భపవనః॥
 తతఃపూజాకతకవల్లపూర్వవత్॥ ఉత్పతాసిగభాత్పుతాథాసే॥ గర్భా
 త్వాపాత్పుతాథాసే॥ నిరకాదతాగోభవసీతిమంత్రేః కర్తారంబిముక్తానా
 తనకాన్యైస్సుతంపూర్వముత్వా॥ తత్రావలోకనంకారయిత్వా॥ డైక్రియో
 త్యైతిపంచభిఃకృత్వాపమచాన్॥ ఆద్యాస్సస్వసహిపేడపకేశ్య॥ లోకికా
 గ్నింధ్రాస్తాప్యబలజ్జ్యోతిరస్తీర్కగ్నగృహ్యాక్రందినాజ్యభాగాస్తంకృ
 త్వాపాహిత్రయోదశహోమంకుర్యత్॥ అచక్రరాన్వారభైతస్త్రిన్మేవాగ్నో
 పూర్వవత్పురిస్తరణాన్వైపిస్తాజ్యసంమిత్రేస్తీర్కగ్నిరజాహోమంకుర్యాత్ త
 తఆచార్యఃకర్తారమదజ్జుభంకృత్వాబ్రహ్మస దేశముపనయంవతు॥ ర్యా
 త్తతాయజ్ఞోవేధారణంకృత్వా ఆచార్యగాయత్రీముపదశేదుపనయ
 నవత్॥ తతస్త్రాపాసనాగ్నింబుస్సానమ్ । ఔపాసనాననరంభాన్యగ
 వ్యప్రాశనంపత్తిపుత్రేషుయోజ్యం॥ బ్రాహ్మణాశ్చౌజయేష్చాచ్యద్యధావిధవ
 పూర్వకం॥ పశ్చాత్పతీపూతాత్తాశిహలోకేపత్రదగ్గత్యకర్మసుకామ్యేషు
 పితృకార్యేషుసర్వదా నాస్తిక్యాల్లాకసాదృగ్వాదాలస్యాద్వాశతాదపి వి
 సృజన్యఃపునఃకమవతాయోదిమోహతః॥ దుఃఖీభవతిపాపాత్మా ఇహ
 లోకేపత్రద । రాక్షసత్వంభవేత్తస్య జలపానవిజితం॥ పునస్సంసార
 రకృత్పశ్చ బృద్ధోభవతివోధయోః॥ వెదశాస్త్రపురాణాని ప్రమాణంబ్ర
 హ్మణేరితం । కలాయుగవిశేషేణ ప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ ప్రాయశ్చిత్తేన
 పూతాత్మా తరెల్లోః ద్వయంముదా॥ ఆచార్యంత్రిపరిక్రమ్యప్రణిపత్యకమా

౨౦౬ హేమూద్రాపశుపురోదాశభక్షదాదిప్రాణశ్చిత్రమ్.

భయేత్॥ దహ్యద్ధృవ్యాదేసర్వాణి ఆచార్యానుధీమతే॥ ఇతి హేమూద్రా
తులాదిప్రతిగ్రహీత్రూణామూచార్యాదీనాం పునస్సంసారవిధిః॥ అథపశు
పురోదాశ భక్షణప్రాణశ్చిత్రమాహ॥ దేవీపురాణే॥ యజ్ఞేషు సాధువృత్తేషు
—*పశుపురోదాశ భక్షణప్రాణశ్చిత్రమ్.*—

ధర్మాజీతధనేషుచ తత్రైవభక్షయేద్దేభ్యం పశు వృత్త్యధికమాదరత్॥
బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవిత్సృజిః పశుంయద్యభిహారియేత్॥ తస్యైవనివర్తంతి
ర్భూపవేద్యపారాచిణంస్త్వతం ఎతన్మద్యకృత్యవిషయమ్॥ అన్యక్రిద్వి
గుణం॥ అక్రొత్రియేగ్రగుణమ్॥ శూద్రద్రక్ష్యగ్రహణయజ్ఞేషు పశుభక్షణేపంచ
గుణమ్॥ పునస్సంసారశ్చ॥ తదేవాహ॥ కూమకపురాణే॥ స్వబన్ధకృత
యజ్ఞేషుప్రాప్తంయత్పశుభక్షణమ్॥ పారాయణంవిశుద్ధంస్యాదన్యత్రద్విగు
ణంభవేత్॥ అక్రొత్రియేశుత్రిగుణం॥ శూద్రేపంచగుణంభవేత్॥ పునస్సంసార
కృత్వృతశ్శుద్ధాభవతిసర్వదా॥ శత్రుశిగ్రహేదోషమాహ॥ లైంగే॥ పశుం
భక్షయతోయస్తుద్విజస్యాకృతనివర్తతే॥ ప్రతిగృహ్యసుఃర్జంవాజ్ఞాత్వా
న్నంసంపరిగ్రహేత్॥ అజ్ఞాత్వాప్యచ్చైత్రేణ జ్ఞానేనైవద్వయంస్త్వత
మ్॥ ఆన్నఘక్యజ్ఞ్యేవ్యేనశుద్ధిః ప్సీచిపూర్వజః॥ అబ్రహ్మచరణప్రతిగ్రహే
ప్రాణాపత్యం॥ సువశాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణమ్॥ అన్నభక్షణేపశ్చగ్రహ్య
చ్ఛుద్ధిః॥ ఇతి హేమూద్రాయజ్ఞేషుపశుపురోదాశ భోక్తృతత్ప్రతిగృహీతృ
ప్రాణశ్చిత్రం॥ అథాయాజ్యయాజనతత్ప్రతిగ్రహే ప్రాణశ్చిత్రమాహ॥ స్థాం
—+అయాజ్యయాజనప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్.+—

ఇ॥ యాజయేద్యజనయోగ్యాకవిప్రోవృత్త్యధికమాదరత్॥ అన్యథాదోష
మాప్సీతి నకర్మాహూభవేచ॥ యాజనైఅసహాః॥ కూమకపురాణే॥
దేవాలకశ్చగణకోవ్రాత్యోదుశ్శీలవాకజనః॥ శూద్రాపఠింకమహీనోహిక
కుత్సితవృత్తిమాక॥ మహాపాతకినస్సంగీతుయరోగీభగంబరీ॥ దుశ్చక్ష్మా
శూద్రసంవీధభిషక్కుద్రాన్నభక్షకః॥ తులాదిసంగ్రహీత్ర్యోకమర్యాదా
ఘాతకస్సదా॥ గ్రామదాహీగ్రామణిశ్చ తథాదుష్కంఠవాకజనః॥ దేవల॥
జీవనార్థంగ్రామదేవార్చకః॥ గంకః॥ గ్రామరాష్ట్రేషు ధనభాగ్యాదికంసిత్యం
తథాయోగ్యవర్తతేసగణకః॥ వ్రాత్యోగయజ్ఞప్రపరాశకః॥ తదేవాహమం॥
సగ్నోచేదపరిత్యాగీ వ్రాత్యోగాత్రినాశకః॥ ఇతి సంధ్యానిత్యకర్మాణిత్యక్తాన్వ
సర్వదావర్తయక॥ శూద్రాపఠింకస్సప్తః॥ కర్మహీనః॥ ఐహికామప్సికకర్మ

అంబా హేమాద్రాతులాః స్వాభార్యాదినాం నదిస్నానాదివిధిః.

సక్షేత్రంగంగాసాగరనంగమః ॥ జగన్నాథశ్చసిద్ధాద్రిః ద్రాక్షారాశ్చేశ్వరం
 మహాత్ ॥ మార్కండేయంశోభనాద్రిజకాశాదీమహాద్యతః ॥ తతః పరంధ
 మకపురీన్ద్రసింహానుత్రాశివతః ॥ తతస్సప్తపదీసంగశ్చిత్రైలః పుణ్యసర్వతః ॥
 ఆహూయితమహాక్షేత్రం దైవ్యసాధమతః పరం ॥ వేషకటాద్రిః కాశీహస్తీకా
 శ్చోక్షేత్రమః పరం ॥ అరుణాజలం మహాక్షేత్రం నహత్యైత్రంచితః ॥ బరమ్ కమ
 లాలయం మహాక్షేత్రం వృద్ధాదశమః పం ॥ మధ్యాభ్యాసం మహాక్షేత్రం కు
 మ్భకోణం మహాత్రం ॥ తద్దైవజంబునాథః జగ్రీర్జగత్ హదున్నశమ్ ॥ తతస్తు
 మధురాదేశే సుందరేశో మహానభాత్ ॥ శతః పరం మహాక్షేత్రం మధురాగ్నయ
 భాగతః ॥ రాక్షశ్వరం మహాక్షేత్రం జనార్దనమతః పరం ॥ అనంతశయనంగోక
 ర్ణం సుబ్రహ్మణ్యం మహాత్రం ॥ పద్మాక్షేత్రమింద్రాక్షం పుణ్యక్షేత్రం యథా
 క్రమం ॥ ఏతాః పుణ్యక్షేత్రాణి స్వయంభూని ॥ అధః పుణ్యనద్యః ॥ గంగాసస్వ
 తీదైయః ॥ నాపల్లినీశధా ॥ గండకికోణాభద్రాచనమకదాగతమీతతా ॥ మ
 లావహరీభీమగర్భకృష్ణవేణితధేవజ ॥ ఉంగభద్రాశతథాభ్యాతానదీవభవనా
 తాని ॥ వినాసినీకావేరితా ॥ జణీకాశానదీ ॥ పశ్చిమ్నీవంజుళావైవతధా
 వేగవతీనదీ ॥ ఏగాపుత్రతమానద్యః స్వగణాశ్చతనాశనాః ॥ ఏతామహా
 నద్యః ॥ అకౌర్వయసుమామూకాశీకాంచీశివతికా ॥ ఖరీద్వారవతివై
 వసప్తతామక్తికాకాః ॥ క్షేత్రేష్వేతేషు రాశిం ద్రనదీప్వేతాసుపూర్వ
 జః ॥ ప్రతిగృహ్యంబులాదినీ ॥ జ్ఞాపాపపరాదుణాత్ ॥ ప్రాయశ్చితేన పూతా
 త్తాపుస్సనాగం పూర్వం గంగామంహాసలస్నానైష్టక్తాసాద్భుద్ధిమూ
 ప్సుమాప్నుయాత్ ॥ రేవాయాంతుతధాస్నాత్సాశ్చశుద్ధిమాప్నోతిదైవాకీం ॥
 వషేణైవసరస్వత్యాం ప్రత్యహం విధిశ్చార్వకం ॥ సన్నైస్త్రివణం సుత్య
 క్షుద్ధిమాప్నోతి పూర్వజః ॥ ఛల్లనాం ప్రాంతరారభ్యవహారం సన్నానమాద
 రేత్ ॥ తత్రాపి శ్రవణమిశ్యేతకః ॥ పూర్వః శుద్ధిమాప్నోతి ॥ సేష్వేతేషు
 సంగమతః ॥ ప్రాంతరారభ్యగృహ్యమాసాయం స్నానమాదరేత్ ॥ ఏవకా
 వ్యయేన పూతాత్తాహ్యభయోకకయారవి ॥ తద్దైవశోభనగ్రామం
 పూర్వజశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ గౌతమ్యాం నీమూత్ స్నాత్సానిత్యోకమకాప
 రాయణః ॥ వింశత్యూహంబులానైర్బహుతైశశుద్ధ్యతి ॥ స్నానైమకలా
 పహరణ్యాం త్రింశత్యూహదినతద్విజః ॥ అబ్జమత్రైశ్చ పిశుద్ధిమాప్నోతి
 పౌర్వీకీం ॥ భీమరథ్యాం మహానద్యామధరాత్రేజితేంద్రియః ॥ జానుదఘ్నజ

[illegible]

౨౨౨ హేమచంద్ర తులాదీప్తిగ్రహీత్యంశాంప్రాయశ్చిత్రపథతిః.

బ్రాహ్మణానాం జయేన్నుధీ॥ ఏవంకు యద్విజౌతస్సముక్తోదోషాన్పరి
 హాత్ అన్నధాదోషం పృథివీదుఃఖ్యజ్జన్మన్తసి॥ ఇతియాలవదనాని
 ఆప్రప్రాయశ్చిత్రప్రకారః॥ అయిలూరితవకణసానంత్రతఃపరివన్నేతన్యం
 ఆప్తావిశంకశ్చతుర్విశతిరషాశ్చ వదశవావిపావిహ్వ సకపరివ క్షేణ
 యోక్తచ్యాః॥ ఉతఃపరివద గెన్నులః॥ తః పరివద్యశకం సంకల్పితద్రువ
 వస్త్రం రేఖద్వాదభకపాణియకులితహస్తస్సనుస్తసంపదితియత్రముద్వ
 రక॥ పరివదంత్రీకక్షిణీః పృథ్వదండవస్త్రాన్మునీకాం పశుమగ్రనిధా
 నుముకులితపాణిస్సక ॥ అశేషే హేపరివత్ మదీయాంబజ్జాపహమకధా
 గ్యమయాసనుషితామిమూసౌవణిః పల్పియసీమపిదక్షిణాంబధోక్తాక్షి
 ణాత్యైవస్వీకృత్యకాశ్యపగోత్రముకనక్షత్రైశ్చముకశాశాతంఅముకశా
 ఖాధ్యాయంఅముకశర్మాంబుజుద్ధరేత్యక్వాప్రసంపదామ్యాతాము
 కులితకరస్సక అశేషే హేపరివత్ పూర్వేమ్యుత్రాపూర్వేమ్యుద్వాస్యైవ
 స్సైవహనివాఅశకనశ్చైవ అముకదేవతాంబుజాము కులితాత్రైశ్చ
 గోత్రైశ్చముకనక్షత్రైశ్చఅముకశాశాతేఅముకాఖాధ్యాయనా అముక
 నామధేయనధమకవతికనారాజ్ఞాంబెణవైశ్యైవ చాకృతేమతులాదిమహా
 దానమకాశ్యపగోత్రస్యము నక్షత్రైశ్చముకశాశాతాశ్య అముకశాఖా
 ధ్యాయనంఅముకనామధేయముమదై చాత్యగ్రహంప్రాప్తంశస్త్రాప్ర
 హ్లాగతస్తవధమ్యువ్వపద్వారామూదిదానమకృతగ్రహత్పూర్వసంధ్యా
 దినిత్యకమగ్రభాగేత్యమూలభూమిపరిసర ద్వారాడత్తప్రసంధ్యా దినిత
 కర్మానుష్ఠానధికారసిద్ధ్యథం ప్రత్యానుష్ఠానాత్కొహంయుష్మదను
 జ్ఞాయప్రతిహతబ్ధ్యధివ్యాయుధాభాగనవాతదధేనవాధమకశా
 స్తోక్తవిధివాపాశ్చిత్రం కరిష్యతిసంకల్పి॥ ప్రసంపదామ్యాతాయ
 తవగ్రముకులితరస్సకతేషేత్॥ పూర్వసంకల్పస్యైవమే॥ అశేషాపరి
 వ్యచార్యస సమంతత్య దుయోవిసా పరివద్యక్షిణాసపదక్షిణయా
 తోవయిత్వాహవిద్వాసాయాయం సమ్మగ్నిచార్యకాశ్యపగోత్రైశ్చ అ
 ముకక్షత్రైశ్చఅముకశాశాతేఅముకశాఖాధ్యాయనా అముకనామధే
 యోహస్సేధోజ్ఞాపితస్య తులామౌడశమహాదానమధేయస్యదానస్య
 సప్రతిహతాశ్చపశ్చన్నం త్రైగ్రహదేవస్యాపనయం ప్రభృత్యైత
 త్తదపర్యస్తంసంధ్యాదినిత్యకర్మాణిభగవతాని తత్పాపనాదనం ప్రా

యశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైః నిర్వహ్యైః శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణోపదిశేత్త్యే
 కమనవాదకం తత్పాపార్థవ్యం హం ప్రేషయన్తి సమయేన్దియా
 యశాన్ ॥ అధవిధాయకవాక్యమ్ ॥ సర్వే సౌతవ నః ఏకంవిపశ్చితం
 గ్రహణధారణోచ్ఛారణం స్వదక్షిణా తుష్టదక్షిణాసమ్భవ్య ॥
 ధో అనువాద ఇతలగచ్చ ఇమాం దక్షిణాం స్వీకృత్య అముకనదీతీరే అము
 కగోత్రస్య అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతస్య అముకశాఖాధ్యాయోఽ
 ముకనామధేయస్య ఎతస్య పూర్వస్య స్థితిక కస్త్రి నాన్వి నెక్షలాది మోడశ
 మహాదాశేష మధ్యే యస్య ప్రసక్త హాతపముత్పన్నం తత్ప్రతిగ్రహణత
 స్యాపనయన ప్రభృత్యేతత్తదవర్తంతం సంధ్యాదినిత్యకర్మాణి భృంశితాని
 తత్పాపాపనోదనం ప్రాజ్ఞానశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రైః విచార్య పరివదా
 నిణేసం శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాన్యోపదిశేత్త్యేకవిప్రం ప్రేష
 యేయః ॥ అనువాదవాక్యం ॥ సతుసశేలంస్తాత్వా దర్శపాణిస్సక్
 హేకాశ్శపగోత్ర అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యా
 యస్సముకనామధేయస్వహా పరివశ్చన్నిధౌ విజ్ఞాపిఃస్య పాపస్యానా
 దనమస్మిన్మణీ త సర్వపాపాశ్చిత్తం వ్రాహ్మణీచ్ఛాంగసహితం పూర్వో
 త్తరశాలాహమానుగతం వైష్ణవనాద్వి శృద్ధిసహితమేకమఖండం శక్యప్ర
 త్యామ్నాయ రూపేణ నిర్వహ్యం దితే విధాయకముఖేనానెమేషాపరివశ్చాన్
 ప్రేషిష్యతి ॥ అమావిప్రపక్షామ స వధానస్సమాకణాయ ॥ కాశ్శప
 గోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతఅముకశాఖాధ్యాయస్సముకనామధే
 యఅముకనదీతీరే అముకదేవ తానన్నిధౌ అముకపుణ్యదివసేఅముకగోత్రేణ
 అముకనక్షత్రే అముకరాశౌ జాతే అముకనామధేయేనస్వధర్మవహణా
 రాజ్ఞాకృతేషు తులాది మోడశమహాదాశేష మధ్యేయస్య దాసస్యప్రతిగ్రహ
 ద్యతీప్రముత్పన్నం ఇతఃపూర్వం త్వయాచరితశీత్యకర్మణాం ఫలమపిద్వంతం
 ఇతఃపరం నిత్యగృహగుప్తానాధికార్యానిద్వర్ధం ఏతత్పాపాపనోదనం ప్రా
 జాపత్యకృచ్చి గృహప బ్ధం ప్రకృత్యైవ వివేధ్యైఃప్రతిగ్రహశ్చేత్ వడబ్ధ
 పారిహాత్యైశ్చాస్త్రికం విశోధనంభవతి తుత్రయేభ్యోద్విగుణవిశోధనం
 వడిగ్భ్యస్త్రీగుణం శూద్రభ్యచ్చతుగుణం సహరెభ్యశ్చేత్ వడ్డుశతవడ
 బ్ధప్రాజాపత్యకృచ్చిశ్శకం విశోధనంభవతి రాజ్ఞాంహత్యాదిదోషబాహు
 శ్చాత్తత్ప్రతిగ్రహేఅశీత్యధికసహస్రప్రాజాపత్యకృచ్చి ప్రత్యామ్నాయ

శ్లో॥ సర్వప్రాయశ్చిత్తం ప్రాచ్యోదీచ్ఛాఙ్గసహితం పూర్వోత్తరశాలా
హోమైస్తవనానీశ్రాద్ధసజ్జగవ్యనుగతంభవతి । సాక్షాత్పర్యాయాంత క్త
శ్చేదానకాళాభవత్ ॥ సాక్షాత్పర్యాయమునక క్త శ్చేత్ప్రశ్నాగ్న
యానావరేత్ ॥ యేన సమవిగ్రహము దీప్తానసంహితామాత్ర వేద
పారాయణాయాః గాత్రోదయస్మితి పాశ్చాత్యాయామ మృత్యుంజయము
ప్రేగా సహస్రప్రహోమ ద్వాదశి ప్రాహ్లాభాజాః ప్రత్యాక్షాయాః
ఏత్రేపత్యా ౨ ఏవరూపైర్నైక సప్తప్రాచ్యప్రత్యాశ్చపగో తేణామృత
క్షతైః ముకతశ్చాఙ్గము కశాభ్యాధ్యాయనా ముకనామథేయన
త్వయాసమూర్ణం సుప్తిరేనోమనోత్రేణాః కశాభ్యాధ్యాయనా స్వధ
ర్మ తిక్రాజ్ఞాప్యతేషాః గామోపక హాదాసేషుయ్య నాసస్య పరిగ్ర
హాద్భిహ్నరాః సత్కమతః సర్వదా నిసిత కమభ్యంశాఃకజాత సస్యా
ద్రుష్టరాశిచాచ్యుత భుజివహ సర్వైః పాపేభ్యమక్రొవే
దిత్యనువాద ఉచ్యేత్ ॥ తేన సమవిగ్రహేన శ్చేదానాన్తీర్వవదేత్ ॥ అను
వాదకోపి ప్రాశ్చిత్తం ముకతానానర్వ తే ॥ గృహ పితృధాన్తీర్వపున
ర్వదిత్ తద్భుదాదానానామ ముదాం ప్రత్యాక్షిచ్ఛాణప్రత్యాక్షు
యాయా తిహస్యం కృత్యా ప్రాశ్చిత్తే ధ్యానిత్యా ప్రాచ్యాంగభూ
తానింతః పునః పృష్ఠానామప్రత్యాక్షిచ్ఛాణప్రత్యాక్షిచ్ఛాణానిత
తన్మంత్రైః స్మరకర్తవ్యం ప్రాచ్యాంగభూతానాం పృత్యా ప్రాచ్యాంగభూ
తాం పూశ్చాలాహోమం కృతావేద చాదీత్రాఙ్గం గృత్ ॥ అనంతరం
బ్రహ్మహర్షధివా సజ్జగవ్యసిత్వం గదశాంశ్చత్యాడేచ్ఛాంగభూ
తముత్తరశాలాహోమం ప్రత్యాక్షిచ్ఛాణప్రత్యాక్షిచ్ఛాణప్రత్యాక్షిచ్ఛాణ
శాశ్చాభాజ ఇత్ ॥ అనంతరం పునః సంగర సిహ పునఃసంగరం కృ
త్యాపూతాభవేదయోలోకం ద్వాదశిప్రహరితి మోభవత్ ॥ ఏ కోటి
హోమి ఆగారాగ్రామప్రాయశ్చిత్తం చాక్రంగభూతప్రాయశ్చిత్తం
నామ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ సాక్షాత్పర్యాయాంత క్త ॥ తదాహుగౌతమిః ॥
యథా మహామాయాశ్చాదానాం యోగజః । శిధా మృతీహ
సా ద్విజౌలోకవి హి తః ॥ యాగాదేమృత్యానుప్రాయశ్చిత్తపరా
జ్ఞుః ॥ అప త్రస్యవా నాహవ మాదస్సర్వకమహు యోవాతోవాద్విజౌ
లాక విప్రస్యాకృతనిష్కృతేః ॥ గృహేమదిహానుజీ యాద్ధోమాంసాశీనిగ

(౨౯) హేమాద్రాతులాదివాచార్యాదీనామధయన్త్రోద్ధారః. ౨౨౫

ద్యుతే॥ ద్విజస్యాకృతచిత్తస్య గృహేనిత్యం సమాశ్రితాః॥ బాలగ్రహః పికాచాశ్చ
త్వకానసద్వశం గృహమ్॥ పితరో నాత్ర భుంజంతి న దేవాన పీకాశ్చ జవాః॥ సవిష్టుః
పృథివీగాః శ్చ పన్త్యసనాధమమితి॥ ఇతి హేమాద్రాతులాప్రతిగ్రహిత్యూ
ణాం ప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః అథ తులాదిదానేషు ప్రతిగ్రహీష్టాణాం వాచార్య

— తులాదావాచార్యాదీనామధయన్త్రోద్ధారః —

దీనాంధయహరయన్త్రోద్ధారప్రకారమాహ॥ మన్తగ్రహస్యే॥ తులాపురు
షదానేషు కాఅపురుషప్రతిగ్రహే॥ గాధావిజ్ఞవదానేషు బ్రహ్మధోరోగిణాం
గృహే॥ అపామార్జనకాలేష ఆసన్నమృత్యేహే॥ శవదహనకాలేష సంగ్రా
మరక్తదహనైవీతేషామృత్యుకాలేష పికాచాస్సంచరన్త్యధః॥ కేలిచ్చికాయు
రూపేణ కేలిచ్చిజనార్కనై॥ దాతాః ప్రతగృహీతుశ్చ దృష్టా కేలిచ్చరన్త్య
తః॥ తత్తత్సర్వసంపానిసర్వోగాజ్వరాదయః॥ సర్వాగ్నిరిష్టజాతా
నిదానమాత్రాద్భిజన్త్యధః॥ ఋదన్తి ప్రవికన్త్యాశుతచార్యంభయవిహ్వలం॥
తదానీం వాపర్యేన్యాన్వసన్త్య మేదశమేషివా॥ పక్షేవామాసమాత్రేవాద్విత్తయే
వాత్మకయతే॥ శిశికమృజ్వరోవాపిశూలం వాకుక్షీమన్త్యతః॥ ధృమిన్సర్వత్ర
దుర్వాస్తాకరపాదపీకనం॥ సర్వదాభ్రమబుద్ధిస్సాగ్నిదేవదేవవిచేష్టితం॥ మ
న్తాగ్నిరహర్చిత్వమేతన్లుక్షిణమీరితం॥ కొటిహోమకాలేశరోద్రమణాదికం
ఆదిం గనదాశిస్సయః॥ వాపతనీపాదామసోవానచలతః॥ రక్తదగ్ధనేసంగ్రా
మేకుణపచర్మసమహాభీతిః॥ నైవవ్యాధిహేతుః॥ తేషాం సంతతాణాం భావ
లోకాహంహీతకామ్యయా॥ స్వపాపహరంప్రప్యం సర్వోపద్రవనాశనమ్॥
స్వాధూతహంధివ్యం సుదశ్శవమనుత్తమం॥ కత్కామిశ్మణరాజేన్ద్రసర్వ
భూతఫలాయం॥ భూర్జైవాశాశప్రతేవాస్వణైకవారజతేషివా॥ విభిత్వా
శ్రేష్ఠజీర్ణహృదానశాలైః శిశికైః॥ తద్దృష్ట్వాప్రపలయన్తేమహాధూ
భూతాదిశోశభూజకప్రతేభ్యోన్త్రం సర్వకార్యసశాఖయా॥ గో
గౌం నైవ పూతాన్త్రాప్రాజ్ఞుభోదజ్ఞుభిశ్చచిః॥ పత్రమధ్యే విభేద్యన్త్రం కే
భాత్రయసమన్వితం॥ చతుశ్శూలచతుర్దిశతుతన్త్యైశున్త్రకెనరీ॥ అక్షివీజం
విభేష్యన్త్రం ప్రస్థం దంపశ్చ మేలిభేత్॥ దక్షిణేమారుతం బీజముత్తరే గారుడంలి
భేత్॥ దుర్ద్రాభిర్భృతాగ్నిశీర్షలయా॥ రమాభేత్॥ ఎవంయన్త్రం వివిఖ్యాదౌ
పూజయేద్గంధపుష్పకైః॥ నానావిధైః ఫలైశ్చైవ ధూపదీపనివేదనైః॥ పూజ
త్వాన్త్య సేవ్యంత్రం స్వణైకవారాజతేషివా॥ బద్ధీయాద్ధనమూలేతు సర్వ

ధూతనివారణే । ప్రతిగ్రహేతుదానానాంతులాడినాంవిశేషతః । రణమధ్యే
కొటిహూమేశవసంధర్మనేతధా । శ్మశానమధ్యేరాశీంద్రసభీతిన్మృతేద్దదః ।
నీరోగీజాయతెవశ్యాన్నారసింహప్రసాదతః । దానప్రతిగ్రహేకాలేమాజక
నైవాన్యకౌపివా । బద్ధియాశ్వర్వదాయస్త్రంత్రీన్సప్తత్రోణచాలకః । ఆ
యుఃపూణకంబసశ్వేషాంసభ ఇందిద్యతెక్వచితే ॥ ఇహేమాదౌతులాది
ప్రతిగ్రహేత్యసణాచార్యాదీనాం భయహరనుదర్శనయంతోద్ధారప్ర
కారశతధాపిభయనిబద్ధానాంతులాదిప్రతిగ్రహేత్యుద్ధారాదిరోగహర

—*తులాదిష్వాచార్యాదీనాం జ్వరాదిహరమృత్యుపూజా.*—

మృత్యుప్రతిహృత్యపూజావిధానంతద్దానంహోమప్రకారంచదర్శయేత్ ॥ మూ
రగంజేయః ॥ తథాభయనబద్ధానామచార్యాణాంచముత్త్యజాం । దానప్రతి
గ్రహేకాలేమృత్యురాయాశ్వర్వదా । అంధకారతయరాజస్తతదీప్త్యామ
హత్రయా ॥ అథవాజనఖోమేగద్భష్టావాన్యస్యపాపినః ॥ వ్యాధి - విశతేదె
హేతిచాన్యస్యద్విజన్యసి ॥ కష్టశ్శూలంకరశ్శూలంపాతన పాదఘాతయైః ।
పిత్తంచకషణంచైవఆత్రకృద్ధిధాపివా । బహుమూత్రంబహుమలంబహు
వాక్యస్వరాభ్రమః । ఎల్లక్షిణమేతేషామచార్యాణాంజనాధిప । మృత్యు
స్తువాయూరూపేణఅంగదూవిశతేనదా । తదాతత్పరిహారాధకంవ్యత్యపూ
జాంసమాచరేత్ । మృత్యుంస్వకామయంకృత్వాపలమానసువణతః । చ
తుర్భుజంనీలవణకంఘ్రాన్యంరక్తకోశనల । రక్తపాత్రంచఖడ్గంచపాశం
శూలంచపాణిభిః । దధానుపద్మమధ్యస్థంపూజయేద్వ్యాధిశాంతయే । ఆచా
ర్యఃపూజయేన్నృశబ్దంరక్తగన్ధాత్మత్రైముఖదా ॥ తిలపద్మేపూణకమాసెస్వ
గృహేశుద్ధజేశతః । పదంమృత్యోఽగ్నిపూజామంత్రః । గంధపుష్పాత్మతథూపది
పనైవేద్ద్యైః । ప్రదక్షిణనమస్కారైః । పూజాం సమాశ్రిది శాన్తిదిగ్భుగేస్థండి
తెనబుదాద్యైరుభిహూకమంకుర్యాత్ । హోమేపూజాయాంసవీవమం
త్రః । హోమాంతేఅపమృత్యుత్తాంబమాజకంనద్రోగిణంమాజకయేత్ ।
ద్వివక్షాత్రివక్షాతతుర్వక్షమధ్యేయదా రోగోద్భవశతదైవకాన్యమాచా
ర్యాదీనాం । అన్యధామృత్యుత్తారణంసభవతి । హోమాంతేమాజకంకృ
త్వాశశాదానంసమాచరేత్ । ఆచార్యంగన్ధపుష్పద్వైలంకృత్యణధాహా
తః ॥ ఉరబ్జుఖాయవిప్రాయస్వయమిద్రాననశ్శుచిః । తిలాః పాపహరాని
త్యమితిచిదానం ॥ శీతవాతొష్ణసంత్రాణమితివస్త్రదానం । మృత్యురూపా

మిమాంసివ్యాంస్వరోగోపశాంతయోమహాభయనిరాసాధకౌదాశ్యహం
 వ్యిషల్లభః | ప్రతిగ్రహసముద్భూతంపాపంమేయదుశాజితం | తత్సర్వం
 విలయింయోతుశ్చాగ్నిమేకశ్చతామియాత్ || ఇతిపతిమూదానమస్తా | తత
 సుదక్షిణోజేయాదశగావస్సవ్యయమ్భువః | ఏతద్రోగవిశుద్ధ్యధికాంత్రాహ్వా
 నాభోజయేత్తతః | ఏవంప్రకరతేయస్తుపద్యోలో గాత్రముచ్యతే | అన్య
 ధాదోషమాప్నోతిజన్మజన్మనిపాధికవః | ఇహేమాదివిరచితేధర్మకాస్త్రే
 ప్రాచ్యశ్చిత్రాధ్యాయవృత్త్యుపతిమూదానవిధిః || అగ్రకోటిహోమలక్షహా
 —కోటిహోమాదిష్వాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తం, శి—

హేమాచార్యాదీనాంప్రాయశ్చిత్తమహా || మహానారదీయోవిప్రకోటి
 హోమేలక్షహోమేమహాప || ఆచార్యత్వంయదాకుర్వాత్తదానశ్చంతస
 త్క్రియాః | శహంతేఽకంగత్వాపికాచోల్బుఖసంజ్ఞకః | తస్యాన్యానిషక్య
 తిర్వాస్త్రీత్రిపరిక్రమణాశ్చుకః || త్రైంగ||కోటిహోమేమయోవిప్రనిర్మిత్తం
 ప్రధానభక్తిమహంత నరకంభక్త్యాపికాచోజన్మహం త్రయోగేషక్యతికు
 త్రచిద్బ్రహ్మశంభునాలోకశమ్భునా | త్రిపరిక్రమణాద్భూమేరుతకాశీనివాస
 నే || అజన్మపతనాత్తిష్ఠేత్తదాశుద్ధిమవాశ్చయాత్ | తదాహగౌతమః || కోటి
 హేమేషునియజా బహవస్సంపాధికవః | మాంపత్యసంధ్యాంహవిషా
 స్సస్యభక్షణంస్తండితేశయనంగంధతాః బూలాదీనివజయేత్ | మంత్రాంశ్చ
 ముచ్చరకేగుక్వాహునిత్రానపాణేనా | కృమికీటాస్థికాదిబాహుశ్శాధాన్య
 మధ్యతః | సంత్యజ్మనియమానైతావాక్యైశ్శవతశ్చేద్యః | దోషానియమసం
 త్యోగాన్నహూమఫలమశ్నుతే || రాపిపిదయే || అవ్రతఘ్నంతిలాకహాత్వా
 పరాథకంశంభుమంత్రతః | సవపిగ్రామచండాలస్తంకదావాలపేత్సుధీః | చతు
 దశశచచండాలాగ్రామస్థాః | తానాహా || త్రైంగ || రజశ్చర్మకారశ్చఃటో
 బురజవీరవః | కైవర్తమేదభిల్లాశ్చస్వర్గకారశ్చరూచికః || తక్షకస్త్రీజయంత్రీచ
 సూనుశ్చకేతధాత్వజీతవితేగ్రామచండాలాః | ఛ్వాత్రేణాపిచాలపేత్ | అపి
 చ || తవితేబ్రహ్మచండాలావాఛ్వాత్రేణాపిచాలపేత్ | పరాథకంకాశికాయా
 యాదత్తాగ్నికేకసానుగః | ఆతోపిరోషపాహుశ్శ్యాద్ధామమేవంపరిత్యజేత్ ||
 ఈషన్తాత్రస్యసౌఖ్యస్యరోషమానంత్యమిచ్ఛుధిః || స్పృశిస్తాజ్ఞఃకోటిహో
 మోలక్షహోమశ్చపాధికవః | బ్రహ్మజై || హూమంకృత్వాశ్చధావప్రకో
 టింలక్షమథాపిచా | యాగాద్యధావేకరీతప్రాణైస్తంవిశుద్ధయోవిప్రస్యా

భోక్తృతెహూమేషదర్శనార్థం సూర్యేణ బాహుజాధకంకృతేహూమే
తదేవద్విగుణం చ శేతీతి గ్రహణం ప్రోక్తం పాదజెర్మశ్చ గుణణం ।
సంకరాధకంకృతేహూమేషద్గుణం భూర్వశ్చ శేతీ । సదస్యబ్రహ్మణోరర్థం
తదధకంబుద్ధిజాంస్త్వతంభూగోష్టక్రప్రాయశ్చిత్తవత్సంకుర్యాత్ ॥ ప్రా
యశ్చిత్రాకరతేదోషమాహ ॥ మూర్తిం డేయః ॥ లక్షిహూమేకోటిహూమే
ఆచార్యోబుద్ధిజోయది ॥ తద్దోషపరిహారాధకమకృత్యానిషగృతినకృత్ ।
మైశాద్యహనుధూయాధతిలఘూతీధవేద్భువి । భిషక్సాగ్నిత్రిణిన్తానిగదక
భిఃపంచజన్తుసువానఃస్సంధవేస్సత్సత్కృతృకలాసస్సఃప ॥ తతోయవంస
మాసాద్యబహురోగీప్రజాయతే ॥ ఆచార్యాధకంతయోఃప్రోక్తంతదధకంచ
త్విజాంపుధక్ప్రాయశ్చిత్తంపూర్వోక్తరూపంభూర్వవత్సంకుర్యాత్ ॥ ల
క్షిహూమేచైవమేష ॥ లక్షిహూమేకోటిహూమేచప్రాయశ్చిత్తాధకమచా
రస్సఃపదధకంసదస్యబ్రహ్మణోతదర్థమ్యోజాంతదాహ ॥ బోధాయనః ॥
లక్ష్యేర్థంకోటిహూమేచప్రాయశ్చిత్తంప్రధానకే ॥ తదధకముభయోఃప్రోక్తం
తదధకంచత్విజాంపుధక్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంసర్వంభూర్వవత్సంకుర్యాత్ ॥ ఇతి
హేమాద్రాలక్షిహూమేకోటిహూమప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథేదానీంకాలచ

— *కాలచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. *—

క్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కార్యే ॥ జన్మకృతమైశాచ్యంకాలచక్ర
ప్రతిగ్రహే ॥ విభూభవతిదుష్టాత్తాభూర్వజైకారజేర్వినా ॥ మాత్యే ॥ భో
గాసక్తాద్విజోవిచక్షాసారిచక్రప్రతిగ్రహే ॥ విశాచోభవతిక్షేప్రంరాజ్ఞఃపా
పానువతిశనః ॥ తస్యాన్యాసిఃషట్కృతిర్వాస్తితప్రకృచ్ఛశతత్రయాత్ ॥ సత్తిగ
యాస్త్యనశ్యవిభ్రనస్సంకురమహాతి ॥ గారుడే ॥ ముఖజోయమచక్రస్య
సంగ్రహీపాపమకున్తే ॥ విశాచత్వంభవేస్త్యజన్మన్యేకతథూమిపనిషక్ర
తిఃకథితావిప్రేస్తప్తృచ్ఛశతత్రయాత్ ॥ అన్యధాదోషమాహోష్ఠ్యాకృ
త్వానియమానిమాక ॥ స్థూరయోఃపిత్రోస్సంరక్షణం ॥ పశుదర్శనానామ
సాదయః ॥ ఎతేయమాః ॥ ఎతేయనియమాహంలాశేదోషప్రాప్తితస్మా
దతస్పరిభూరదోధక ॥ కాలచక్రకాలపురుషాద్విప్రతిగ్రహః ॥ ఎతద్ద్రవ్యస్యస
ర్వస్యవ్యవేదికాంరజనీమిహవ్యపంచగవ్యపాశనవిశోధనం ॥ అన్యధాతప్త
కృచ్ఛశతత్రయభూర్వక్రప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ ఉభయోరేతయోరభా
వేవిశాచత్వానంతరం సహస్రవృషణోనామమ్మగవిశేషోజాయతే

తదాహకార్యే ॥ క్షితాదిరక్షణాభావే నియమానామసంస్కారే ప్రాయశ్చి
త్తమృత్యావతు సహస్రవృషణోష్ఠ్యగః ॥ తతః పరంపరా మాస్యా
స్పదాలస్తీమజన్తసు ॥ తస్మాదేతద్విశుద్ధ్యధికంప్రాయశ్చిత్తంసమచరె
త్ ॥ ఉభయోలోకకయోఃపూజ్యఉభయోలోకతరత్రదా ॥ ఇతికాలచక్రప్రతి
గ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇదానీంకాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*కాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

సూక్తిం ॥ రాజ్ఞఃపీఠానిబద్ధస్యమూర్త్యసోమగ్రహేషివా ॥ పుణ్యకాలపుణ్యతీ
ర్థేద్విజోభోగపరాయణః ॥ గృహ్నియాత్కాలపురుషంసమకాలజ్ఞోభవె
త్ ॥ తతఃపరంపరాచస్యాశ్చయ్యగారేమసర్వదా ॥ మాత్యేశ్చపుణ్యకా
లపుణ్యతీర్థేద్విజోభోగపరాయణః ॥ గృహ్నియాత్కాలపురుషంసమకాల
జ్ఞోభవన్తిని ॥ యమస్యనందంగత్వాయమవశపీడితః ॥ తతఃపరంపరాచస్యా
శ్చయ్యగారేమసర్వదా ॥ సన్తాసయస్సర్వజనాకాలవృద్ధామహా
షి ॥ తస్మేష్టమానిష్కృత్యుష్టాగాయత్యాగిపచ్చలత్యతః ॥ తలాస్సన్తీహయా
వస్తస్తావతాలంసనిష్కృతః ॥ పచ్చలత్యేగాయత్యాగిస్తిరాభస్త్రిభవం
శ్శ్యథ ॥ లెంగ ॥ కాశ్యాదిపుణ్యతీర్థేషుపుణ్యకాలేషుభూమిపాతే గృహ్నియా
త్కాలపురుషంద్విజోయోర్నిమిత్రః ॥ సశకాలశంకానిబహుశృఙ్ఖల
యాశ్చతః ॥ శూన్యాగారేమసర్వేషుపిశాచసంవరకభవెత్ ॥ పచ్చక్షైర్య
జమాతుర్నివర్త్యస్యాశ్చయ్యచాన్యధాతిరాస్సన్త్యతయావస్తాపురుషకాల
సంజ్ఞితో ॥ తావన్త్యతానిపాపాని రాజ్ఞస్తస్యపగ్రహేత్ ॥ తదావిశంజితం
విప్రంతస్తాద్విప్రస్సపాతక ॥ తంకదాలాలపెష్టగిహ్నికృతదాతనావలాక
యేత్ ॥ తస్మాద్విశుద్ధింకర్త్వీపచలక్షైశ్చాన్యధా ॥ సర్వేషుచంపకురుతే
యగార్థంసదావహక్ ॥ కాలచక్రంకాలపురుషంద్వయమిత్తమంధువి ॥
యమస్తుకాలపురుషశ్చ ॥ తస్యాయుధంయతే ॥ ఉభయంయ్యుష్ణియా
ద్వివస్తతనగ్రణ్యతే ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూత్యాఉభయంసన్తరెత్తదా ॥ ఇతి
హేమాద్రాకాలపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అధగజప్రతిగ్రహప్ర

—*గజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ నెవిపురాణే ॥ గజప్రతిగ్రహీతాచవిప్రపుణ్యోమాగజ్జమే
నిత్యంవైమిత్రికంకామ్యమిష్టాపూర్తానించయత్ ॥ తత్సర్వంవిఫలంయశ్చి
న్నభాణ్డోకంయథా ॥ నిత్యంర్షభరాభావాశ్చక్రీభవతిధూతతే ॥ చక్రకులా

౬౦॥ నిశ్యంస్నానసంస్తాద్యది॥ నైమిత్తికంగ్రహణస్నానాది॥ కామ్యమనస్తవ్ర
 జాది॥ ఇష్టముస్తోమాది॥ పూర్వంతటాకధననిక్షేపాది॥ సప్తసన్తానమితియావ
 తే॥ తదేవానాకాశ్చ॥ తటాకాధననిక్షేపాబ్రంహస్థాభ్యుముఖాలయః॥ సత్య
 తిర్వనకాసారాసప్తసన్తానమివ్యతే॥ చతుర్దశచక్రాలభదాః॥ మార్కణ్డేయ
 పురాణే॥ రచకశ్చమకకారశ్చనటాబుడవిః॥ చ॥ కైవర్తమేభిఃశ్చస్వర్ణ
 కారశ్చపాచికః॥ తక్షకస్తిలయః॥ త్రిచమూనశ్చక్రీతధాధ్వజీ॥ చతుర్దశసమా
 హ్యేతేపద్ధాలాఃపరికీర్తితాః॥ నిత్యకర్మభంశీనామధారకఇత్యుచ్యతే॥ తదే
 వామాశివపురాణే॥ శూద్రాదాపః॥ ర్మహీనావేదహీనశ్చమూషకః॥ తాకకుసే
 ద్యుత్తిశ్చనామధారకసంజ్ఞితాః॥ అతఃప్రతిగ్రహారాజకాగర్వితస్సానువ
 ర్తినాం॥ యాగాదిసమ్యక్తతాతనదోషస్తత్య॥ గ్రహాఅన్యధాదోషమా
 పోక్షితుఃఖస్యాజ్జన్మజన్మని॥ శంభుపురాణే॥ నివృత్తిస్తస్యకథితాగజంయ
 స్సచ్చరిగ్రహేత్॥ చాన్ద్రాణామత్రయంకృత్యాపునస్సంసారమర్హతి॥
 సాగంధే॥ హస్తిసంప్రతిగృహ్ణీమద్యోద్విజశ్చృష్టలాస్వతం॥ తస్యైవనిత్యక
 ర్మాజీవఫలవిద్విజన్మనః॥ చాన్ద్రాణామత్రయంకృత్యాపునస్సంసారశ్చద్వి
 జః॥ శుద్ధిమాపోక్షిచక్రాలాద్యధాపతితోభవేదితి॥ చాన్ద్రాణామత్రయంకృత్యా
 ద్రుప్రకరణేభిహితం॥ భవిష్యోత్తరే॥ మంజూషాశ్చృష్టలాబద్ధంమాస్తిసంపా
 పదాయనం॥ దేవాలయపుణ్యథేకయోగ్యస్థానాద్విజాధుః॥ కులాలకస్స
 సశ్యస్సాస్త్రస్తస్యనిత్యంభవశ్యతి॥ చాన్ద్రాణామత్రయంకృత్యా శుద్ధిమాపోక్షితి
 దైహికీంపునస్సంసారపూతాత్తాకుగ్నాద్భూదింభవనః॥ అన్యధాదో
 షయాపోక్షిపుతహనిశ్చజాతే॥ ఇతిహేమాద్రాగజప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

త్తమ్॥ అథశ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కౌర్మే॥ పురాదుర్వా
 ససశ్చాపాదతైశ్వర్యఃపురస్తరః॥ తదర్థంమధ్యతేసిన్ధుర్విజైరాక్షసాన్వితే॥
 విరావతః॥ లుతరుశ్చన్ద్రమాఃకమలోద్భవా॥ ఉచ్చైశ్చగివాస్సముత్పన్న
 శ్వేతాశ్వస్తదనస్తరం॥ దేవమధ్యేహగస్మాత్పాదపహవచస్తదా॥ శ్వేతా
 స్తుదేవతాస్సర్వాశ్వేతాశ్వతంభవస్థతే॥ సపల్గాంసకవికంసాయుధం
 వ్యాధివర్జితం॥ యోరాజావిప్రసాతుగ్ర్యాత్సగశ్చేన్ద్రామకంపుం॥ తమా
 యంయోనుగృహ్ణాయాద్విజిపాపపరాయణః॥ యాగాదికమకృత్యాశ్చ
 త్తభౌగపరాయణః॥ సభవెన్నరణేవిప్రగర్హభక్త్రాధనంయతః॥ తస్మాన్వా

నివర్తంతి రాష్ట్రస్థితప్రకృతియత్ | లై. ౧॥ శ్వేతాశ్వపుష్కరాశ్మపుష్కర
 థేమపరిసరసాయుధంపహాః ల్యాణముపసరసమస్థితం సహారణంశ
 తత్రద్విజౌధృత్వావశ్యద్దర్శితాంభువితసైన్యనివర్తంతి ౧౦ ధితాముని
 పుష్కరైః॥ తప్రకృతిప్రయంతృత్వాకేకానాంపవనంచరేత్ | ప్రయంతృశ
 తం॥ ఉపావ్యగజనిమిశం. ఇష్టవేనశుద్ధ్యతి | యాగాదికరణేతస్యశ్శ్వాగ
 వ్యమలంసృతం॥ నప్రాయస్థితంతస్తాత్పరిశుద్ధోభవః॥ మాత్యైస్ససాయు
 ధంపసపల్యాణముపసరసమస్థితం॥ పుష్కరాశ్మపుష్కరేథేమపరిసర
 జౌగ్రహత్ ॥ దేశానైతస్యవైజన్యభరస్యక్రొధజన్మనః॥ తదశనద్విజౌయోగ
 మృణమోదః హేదతా ॥ అక్యత్వాదిభాగీస్త్వాసనద్వోగర్థభావత్ |
 సాయస్థితమిదంకృత్యాతప్రకృతిప్రకృతయం॥ ఉపావ్యగజనిమిశంపంద
 చ॥ వేదశుద్ధ్యతి॥ బ్రహ్మండే ॥ ద్విజౌహయంశ్వేతయాపంక్తిస్తాతప్రకృ
 సంకమితస్యాన్యాః పశ్యంతి రాష్ట్రస్థితప్రకృతిప్రకృతయత్ ॥ కేకానాంప
 వనంకృత్యాపందగవ్యనశుద్ధ్యతి ॥ ఇతి శ్వేతాశ్వప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితమ్॥

— శిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితమ్. —

అథశిలచక్రప్రతిగ్రహప్రాచీనశ్రితమాహ॥ బ్రహ్మండే॥ పుష్కరాశ్మపుష్కర
 రూఢిఃప్రకృత్యైవసాధనై ॥ వేదాహయాస్సూన్యచంద్రారధచక్రేభూవ
 తుః॥ మేధకశుశుకణశ్వేనస్సాయకస్తుచతుముఖః॥ సారధికగవాహ
 సాక్షాద్భుక్తురేవసాధనః॥ తథాపితేనగాజేంద్రసాధ్యంతర్వి ౧౦ యం
 తిలచక్రంహరిదం॥ ర్థాయతదపూజయత్ ॥ పూజింవిప్రపర్షాయదశ్యాశీ
 మ్రంపురత్రయం॥ అజయతునరాగశ్యమహే॥ నాశకధాంపరిః॥ బిడౌజా
 న్తుస్వయంకృత్యావ్యాజయచ్ఛ్రుమండలం॥ నర్వపాపహంపుష్కరసర్వో
 పద్రవనాశం॥ రాజ్యదంస్వర్గదంస్మాతాంతిలచక్రంసదులభం॥ పూజయ
 త్వాద్విజాగ్ల్యాయయోదద్యాస్సంభవం॥ అనుభూయభువశ్చక్రంతదంతే
 హరిమశ్నుతే॥ సాగండే॥ పుష్కరాశ్మపుష్కరైతిలచక్రంభువః॥ తిల॥ పూజయ
 త్వాద్విజేదద్యాత్రస్యాంతోవాస్తిశ్రుచిత్ ॥ సభువాయుమండలంసాంశశవ
 వశంద్విజేస్సహ॥ పాలయత్వాహరైశ్వర్యగచ్ఛేత్సవికులసంయుతః॥ త
 చ్చక్రంయోద్విజౌధృత్వావిభువభిఃకారణైర్విహ॥ రాజభిఃపుష్కరాశ్మపద్ర
 లాభపరాయః॥ సభవద్భువివంశాలస్తీలఘాతీతివన్తసు ॥ తస్యాన్యాని
 పశ్యంతి రాష్ట్రస్థితప్రకృతిప్రకృతయత్ ॥ నివర్తంతి కృతయాగదాశవ

యం॥ యాగాదికంకృత్యావీకాహముపొవ్యపంశగవ్యమేకాలం॥ నప్రాయశ్చిత్తం॥ తదేవాహుషధమేక॥ తిలదక్రంద్యజోధృత్యానిషాగరణతయాన్యపాసభవేత్తిలఘాపీడత్రిమంజన్మనుపాపభాక్ ॥ కృత్యాకతంసాన్తపసశుద్ధోధావతిపాపతః॥ అన్యధాపాపమేవాశుభుక్త్యానరకమశ్నుతే ॥ కృచ్ఛంసాన్తపసంనామమహాపాతకనాశనం॥ వీతచ్ఛతంద్యజంకృత్యాకస్తాద్దోషాత్ప్రముచ్యతే॥ సాన్తపనకృచ్ఛంక్షుణంకృచ్ఛంప్రకరణేభిహితం॥ ఇతి హేమాద్రావిణదక్రంద్యప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథేవానీతిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—*తిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

మాహా॥ బ్రహ్మజ్ఞే॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మసమ్మన్యాయమలౌకభయాతురః॥ గర్భంతిలమయంకావపిసగృహీయాజ్జనధిప॥ తిలగర్భంద్యజోధృత్యానిషాగ్గోనిత్యజామ్నయాత్॥ పతస్యపునరావృతస్తీర్జన్వంత్యరాధిప॥ నారదీయోఇహలౌకేసుఖంభుంక్షపరలౌకభయాతురః॥ త్యజేత్తిలమయంగర్భమన్యధాసూకరోధవేత్॥ విష్ణుధమేక॥ నిషాగరణంతిలమయంగర్భంధృత్యాద్విజ్ఞేయది॥ అనన్తంసంభుక్త్యాతిర్యగ్గోనిత్యమామ్నయాత్ ॥ దేవీపురాణే॥ పృత్యాతిలమయంగర్భంపూర్వజఃకారణంవినా॥ మహాదోషమవాప్నోతిసూకరోధవిజాయతే॥ హీరణ్యగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తకన్యంకుర్యాత్॥ ఇతి తిలగర్భప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథఃసకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బ్ర

—*సకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

హ్మజ్ఞే॥ ద్విజోయఃపుణ్యకాలేషుతథేష్యాయతనెషుద॥ రాజభ్యశ్చాన్యతౌవాపిలౌభమాహపరాయణః॥ కనకంప్రతిగృహ్తయాదణుమాత్రమకింజరిః॥ సదరిదోధవేత్సావీనరకాననురూఢుః॥ పునస్సస్మరిమాపన్నోమృతఃకపటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానిషక్తిర్నాస్తీచాన్త్రాయణదతుష్టయాత్॥ నారదీయో॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రజ్ఞేష్యాయతనెషుద॥ హీరణ్యమణుమాత్రంవాద్విజ్ఞేయదిసరాధిప॥ ప్రతిగృహ్యప్రభాఃపాపిమృతఃకర్పటకేత్రీమిః॥ తస్యాన్యానిషక్తిర్నాస్తీచాన్త్రాయణదతుష్టయాత్॥ భారతే॥ కనకంప్రతిగృహ్తాయాద్విజ్ఞేషాగరణాన్మనః॥ సమహానిరయంగత్యాత్రీమిఃకర్పటసమ్భవః॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తశ్చంద్రాయణదతుష్టయం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతీనాన్యథాశుద్ధిర్వియతే॥ బ్రహ్మకైవల్యే॥ బ్రహ్మరాభిసముద్భూతంకారవల్లిఖలంయథా॥ తద్విదాభాతిసర్వత్రకనకంశదుదాహృతం॥ రాజ్ఞఃపాపంతదా

దగ్ధాదానకాలేవిశేద్విజం । అతఃప్రతిగ్రహస్యాన్యోద్విజై లోకకేప్సుభిస్స
దా ॥ కనకప్రమాణంపైయాదిప్రతిగ్రహేభిహితంద్రవ్యమ్ ॥ బ్రహ్మైవైవరై ॥
హిరణ్యగర్భసంఘాతంకనకంయస్సకర్మహేత్ ॥ పుణ్యకాలేమపుణ్యేమతీ
థేమద్విజవల్లభాత్ ॥ తస్యైవానివశ్యతిర్వృష్టా చాంబాయాచతుష్ట
యాత్ ॥ అధవాతిఃపరికమ్యభూషండలమిహేశ్వర ॥ అణుమాత్రమితిశ్లోక
పూరణోధాంకనస్యయావత్ప్రమాణంఘోర్వముక్తం ॥ తావత్ప్రతిగ్రహ
పాపదాహుశ్చైదిత్యర్థః ॥ కనకంశుద్ధావణంఽభిరంగారంగర దీప్తియుక్తం
చారాధ్యామైయాదత్ప్రమాణముక్తతావదిత్యర్థః ॥ ఇహేమాద్రాదాంకనక

—తిలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం—

ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథేవానివశ్యతిప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహా
మార్కండేయః ॥ ముఖజోబాహుకాదాజకపుణ్యకాలేమప్రమాణంప్రతి
గ్రహంకృత్వామోగరణతయాధనీ । మహావాపమవాహ్నీతివ్రణగోగీసజా
యతే ॥ బ్రహ్మాండే ॥ సదుక్తేటభయోర్భుజేమాసమేకంనిరంతరం । అశ్యంత
స్థానిచాపవోహాస్యైవచామ్యుభృతదా ॥ స్వేదబిందుఫముత్పన్నాస్తీలా
రాశ్యభవంస్తదా ॥ తిలానాలోక్యసహసాహరిత్రజగాదహ ॥ యష్మాద
త్వాతుహుత్వాత్తుభుక్త్యావాజనవల్లభ ॥ సర్వపాపవిసర్గుక్తామామకంపద
మశ్చుతే ॥ ఇత్యుక్త్యా తాత్కాలీన్యాదాదైవమునికాదాయసః ॥ ఉక్తేటభ
వామానాహత్వాచేకుంతమాయయా ॥ తదారభ్యతిలాప్యైతే లోకస్త్రిక
సంబరంతిహి ॥ తానేతాన్యోవరొదద్వాద్విష్టులోకమవాప్నుయాత్ ॥ తైం
గవిష్టుచేహోద్భవంధాన్యంయోధృత్వాపుణ్యసంగమేద్విజస్త్యక్షానతాం
యాతిద్విపాత్యశురుదహ్మణః ॥ తేషాంప్రతిగ్రహరాజకధర్మశాస్త్రా
క్రమాగతః ॥ ద్వితోలోకద్వయంత్యక్త్యాపశురూపమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యై
వనివశ్యతిరియంకంతఃస్థుజలేవనక ॥ ప్రాతరారభ్యసాయాహ్నేఫలభో
జనమాదరేత్ ॥ తద్విష్టోరితిమంత్రేణమాసమాత్రేణశుద్ధ్యతి ॥ నిమోగరణత
యాతిలాక్ ప్రతిగ్రహపశ్చాత్తాపసంయుక్తః ॥ ప్రాతఃకాలేమారభ్యకంఠద
స్థుజలేవనక తద్విష్టోరితిమంత్రేణమార్కండేవాయంకాలేవిరమ్యఫలాహరం
కృత్వాస్త్యధిలేకయాత ॥ ఏవంమాసమాత్రేణశుద్ధోభవతి । నాన్యేషాదశదా
నమభ్యేతిలదానస్యయావంతస్తిలాస్తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమిదంపేదిత
వ్యం ॥ నాల్పస్య ॥ తదాహబ్రహ్మపురాణే ॥ తిలప్రతిగ్రహేవిప్రమశ్చాత్తాప

సమన్వితః॥ ప్రాతస్సాన్విత్యాత్మకమకసమాప్యవిభిక్షార్యకం ॥ ఓదయాజ్ఞ
లమావిశ్యకంతదమ్మజతపసక ॥ తద్విష్టోతిమంతెజపన్నాసాణా మాద
రాత్ ॥ విరమ్యనియమాత్సమ్యంబలాహారంసమాచరేత్ ॥ కేవలస్తండిలమప్వా
స్త్యరన్నారాయణంవిభుం ॥ మాసమాత్రేణశుద్ధస్సాన్వితశుచిస్తవ్యస్యధాద్వి
జః॥ ఇతిహేమాద్రాకలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్ ॥ అధేదానందాసీ ప్రతిగ్ర

—*దాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

హప్రాచయశ్చ త్రమాహ॥ మార్గందేయః ॥ సురూపాంసుస్తనీంసుభూం
సుకేశీంశూద్రయోనిజాం ॥ దాసీంద్విజోనుగృహ్నియాద్బోగాధకంపతితోభ
వేత్ ॥ నిత్యంనైమిత్తికంకామ్యం సద్యఃకురితిపాపినిః ॥ విక్రయద్బుద్ధితాంమూ
ఢశ్చిండాల్పమవాప్నుయాత్ ॥ లైంగే ॥ దాసీంశూద్రసముత్పన్నాం సర్వా
భంజమాషేతాం ॥ నిష్కారణతయాబ్రహ్మకసంగృహ్యఃపద్విజోయదిససద్యః
పతితోభూయాద్విక్రయిత్వాచతాంగమేత్ ॥ చండాలయోనిమావిశ్యవసే
దాబ్రహ్మణఃపదాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ దాసీమలంకృతాంరాజకదత్తాంరా
జభిరాదరాత్ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుకారణైర్భూభిర్విసా ॥ రమేద్వా
విక్రయేద్వాపిసచండాలోభవేత్తదా ॥ యావద్భగ్నిస్సృజ్యశ్శవంతావచ్చం
డాజన్మతా ॥ శివపురాణే ॥ దాసీమలంకృతాయస్తు ప్రతిగృహ్యద్విజాధ
మః ॥ పశ్చాత్తాపసమాయుక్తఃప్రధానంసంపరిత్యజేత్ ॥ యాగంకృత్వాఋ
ణంతీత్యాకతస్మాద్దోషాస్పృముచ్యతే ॥ అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తిత్రివషకం
యావభక్షకః ॥ కేశానాంవపనంకృత్వాపునస్సంసారమాచరేత్ ॥ ఏవంత్రి
వషాకచ్చుద్ధస్సాన్విత్యాన్వితధాశుద్ధిరిష్యతే ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥ దాసీమలంకృ
తాంశూద్రీనిషేధరణతయాద్విజః ॥ ప్రతిగృహ్యపునఃపశ్చాత్తాపేనా నేన
సంయుతః ॥ కృత్వాత్రివషకాస్సానంజప్వానానాంకాక్షరం ॥ చతుర్థకా
లతయాతేయవభుక్త్యంధిలేశయక ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యవషకత్రయమతం
ద్రితః ॥ ఇహలోకపరత్రాపిశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥ ఏవత్ప్రాచయశ్చ త్రమ్
అమోచనయాగాధ్యకరిణేవేదితవ్యం ॥ తదాపంచగ్యమాత్రేణశుద్ధిః ॥ తయో
రభావేప్రాచయశ్చ త్రేనానేనశుద్ధిమాప్నోతి ॥ నాన్యదావైరిత్యధికః ॥ సర్వద
క్షస్యయధావిషనివార, మాషధంయోజనీయం ॥ నాన్యథా ॥ తద్వదత్రాపీతి
భావః ॥ ఇతిహేమాద్రాదాసీప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్ ॥ అధసోపసగరగృ

—*సోపస్కరగృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

గృహప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ బ్రహ్మాండే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞః
ప్రతిగృహ్యద్విజాధమః॥ అత్యత్వాతద్వయంభోగాద్యాశ్శీభవతికానన॥
తైంగే॥ గృహంసోపస్కరంరాజ్ఞప్రతిగృహ్యేష్టావబాహుజాత్ । యాగాది
కంవకుశ్యశ్చేద్దండశూకోధవేద్వజే॥ సోపస్కరమితినిష్పథాన్యంవషణ
పూత్యైతథకంమాతనభాండఖట్వాపీతకుసులముసలాలూఖల కుండభిసేద్యవ
దుపలపశ్వా గామకూపగోమహిష్యాదికమిందనాదికం గృహిణఃప్రతిగృహీ
తుర్వషణపూరణంయెనభవతితైస్ప్రకారేణ గృహంనిమాయ శ్రోత్రియా
యదత్వాగృహదానఫలమాప్నోతి॥ నోచేద్యవద్దత్తంతావన్నాత్రఫలం॥ త
ద్గ్రహీతుస్తావన్నాత్రమేవపాపం॥ తదాహమార్కండేయః॥ సోపస్కరం
గృహంరమ్యంనిర్దాయదృఢవస్య గ్రహం॥ పుణ్యతీర్థేపుణ్య కాలశ్రోత్రియా
కుటుంబినైస్సప్తజన్మనుగాశంధ్రహరేఃప్రీతికకోధవేత్॥ తద్గ్రహీత్వాద్విజో
లోభాద్యాదికమనర్థకం॥ వ్యగ్రంకృత్యాసయాధాన్యాశ్శీభవతికాన
నైతద్దోషపరిహారానకంవషణతౌజషణపీడితః॥ మూతాండాదయమా
రభగ్లక్ష్మిన్నవాసాబహిఃస్థలే॥ జన్మనైస్సవారుణంసూక్తం స్యయాధ్వికన్యస్త
బాహుకః॥ మధ్యాహ్నానిత్యకర్తాడికృత్యాపూర్వవదాచరేత్॥ సాయంజా
తేఫలాహారస్సపైదైవస్థండిలెత్రతి । వషణంమెవనీత్వాత్రశుద్ధిమాప్నో
త్యనుత్తమాం । వారుణంసూక్తం వీరణ్యశృంగమిత్యనువాకః॥ బ్రహ్మాండే॥
సోపస్కరంగృహంవిప్రః ప్రవిగృహ్యచ గాధిపాత్॥ తస్యాన్యావకృతిర్నా
స్తి స్పృశన్తతయాశ్చ॥ వషణతౌజలవాతాతేక్షిన్నవాసాజితేంద్రియః॥
న్యస్తబాహుస్సోస్యేత్తిమాంగే బహిరేవసకసదా । జవనైస్సవారుణం సూ
క్తంయావదస్తంగతారవిః । తదానిరమ్యసహసా ఫలాహారంసమాచరేత్॥
స్థండిలెవస్వపైద్రాతౌ కృతంపాపమనుస్తృక్ । ఏవంమాసద్వయంకృత్యా
గృహదానప్రతిగ్రహాత్॥ తస్మాద్దోషాత్ప్రముక్తస్యాద్యధాచుజగోభవేత్॥
యాగేఋణేవాసర్వస్వవ్యయంకృత్యానదోషభాక్ ॥ ప్రధానత్యాగవధవా
పశునిష్పేషవజిశం॥ కృత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి సముక్తస్సర్వజన్మ॥ ఇతిమో
క్షాదౌసోపస్కరగృహదాన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధశయ్యాదాన

—*శయ్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మత్స్యే॥ శయ్యాంసోపస్కరాందివాశ్చ

సఖిత్వాంచాహుతాద్విజఃపుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థేయదిపర్వసుసంగ్రహేత్ ।
 తస్యమృత్యుభయంప్రోక్తం షడ్భాసాభ్యంతరేమహత్ ॥ తతఃపికాచతాం
 యాతి త్రిమజన్మసుగోభరః॥ సాకం డె॥ ఎకాదశ్యాంపౌర్ణమాసాన్యంతరే
 సూర్యోగహేద్విజః॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థే శయ్యాంచాపసకరాస్వితాం॥
 రాజ్ఞస్సంపాదయెద్యస్తు తస్యమృత్యుభయంభవేత్ ॥ తతఃపికాచాభవతిగో
 భర్యమవాప్నుయాత్ ॥ భవిష్యోత్తరే॥ ఆషాఢశుద్ధద్వాదశ్యాంపుణ్యతీర్థే
 రాధిపః॥ శయ్యాంసోపసకరాంరాజ్ఞోద్విజోయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ సఖిత్వ
 మవాప్నోతి మృత్యువక్త్రాద్విమోచితః॥ తస్యాన్యాశక్కుతిర్నాస్తితీర్థకదా
 నశతైరపి॥ బ్రహ్మాండే॥ శమనీష్ఠానద్వాదశ్యాంపుణ్యకాలేనదీతతే॥ సఖ
 ట్వాందామసంయుక్తాం శయ్యాంయస్సంపరిగ్రహేత్ ॥ షడ్భాసాన్మృత్యు
 మాప్నోతిగోభరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తస్యైమానిషక్కుతిర్నాస్తిబ్రహ్మణా
 కవతికనా॥ చాతుర్థ్యాగవ్యయంవాపి యాగార్థం దక్షిణంకవాత్ ॥ ఉభ
 యాసంభవే ॥ చక్రశృణునిషక్కుతిమోత్తమాం ॥ వసంతతేజజలేన్నాత్వా
 హృత్వత్తంసమాపాతయేత్ ॥ మాస్తమాశ్రంవిలిప్యాధో గోమయేనసువర్చ
 సా ॥ ఉపవిశ్యాశ్రదేశేవైనిత్యకమకసమాప్యచ ॥ మానవ్రసముపాస్థాయ
 జపేదస్తమయావధి ॥ త్రిశుంబకంమహామంత్రంన్యాసధ్యానపురస్కరం ।
 మాధ్యాహ్నంతతఃపృథ్వీపునఃకమకసమారభేత్ ॥ సాయంసంధ్యాము
 ముపాస్మాక నిత్యమకామంసమాప్యచ । ఫలాహారంతతఃపృథ్వీ స్తండితే
 స్వగృహేస్వసేత్ ॥ బ్రహ్మచర్యవ్రతంకుర్వకృత్ పాపమనుష్కరకావచం
 మాసద్వయంతీర్వా శుద్ధసల్వపరిగ్రహేత్ ॥ అన్యథా దోషమాప్నోతి
 పికాచత్వంభవేదహ॥ సోపసకరామితి ॥ శయ్యాడోశార్థం శృంఖలాచ
 తాప్తయం ॥ మాస్తసాదావేకార్థం సూక్ష్మతల్పవదుపబహుణం । సో
 త్తరభ్యుపం ॥ ఏతత్సోపసకరం । సోపసకరంతల్పంద్విజైలోకకెపుణిః
 ర్నిహారణాన్నప్రతిగ్రహ్యం । ఉపయోగవాచేమధుమాధకమాసయోః
 పూర్వోక్తవిషయంపృథ్వీ తల్పప్రతిహేచ్ఛద్భావవశ్యేథకః॥ ఇతిహేమా
 ద్రోశన్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అధఃన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శకన్యాదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

మాహాశివీపురాణే॥ బ్రహ్మణాబ్రహ్మసమ్యక్సో బ్రహ్మచర్యపురస్కృతః । స
 ముద్వహేస్సృకుకులజాకన్యాంబ్రాహ్మదీమస్థితాం॥ తయోఃప్రసూతఃకులజః

విశ్వభక్తిపరాయణః సంతరేదుభయః లోకంసత్పుత్రపుత్రనాక ద్విజః । చా
దిమపంచవిధవివాహప్రకృత్యామకన్యాస్త్యేకరణేనదోషః ॥ తదేవాహనారదీయే
బ్రాహ్మణ్యైవస్తథాచాషణః ప్రాజాపత్యస్తథాసురః ॥ గాంధర్వో గాత్రస
త్వైవపైశాచశ్చాప్తమౌమతః । తెషాంత్రయః ప్రశస్తాస్సుశ్చ శ్చైవాః పంచవిగ
హికాః ॥ తస్మాద్బ్రాహ్మణ్యేషుబ్రహ్మకవివాహః పుణ్యలోకదః । ఎవంద్విజౌ
యః కరుతేసపిత్రాక తారయేత్తదా ॥ ఎతంముఖ్యతమంశ్చక్వా యోవి
ప్రోచాహుజాదిషు ॥ కన్యాధానంధనమాదాయ కామలోభపరాయణః । త
ద్ద్రోష్ట్యణవివాహైర్హినాం కన్యాం యదహపాపభాక్ ॥ రతిమాత్రసుఖంత
స్య సంతతిర్దాతురైవహి । తస్మాదతత్పురిత్యాజ్యం ద్విజైస్సర్వత్ర సర్వదా
బ్రాహ్మణ్యవిరిక్తజాతిభ్యః కన్యాధానం గ్రహేదోషయహ ॥ కౌర్మే ॥
ముఖ్యోన్యత్రజాతిభ్యో వివాహోధానంధనమాక । తేన పూతేనవసునా
యః కన్యాంసముగ్ధహేత్ ॥ సవిప్రః పతిశోభనాయా తత్పుత్రాః పతితాభ
వక । తత్పత్నితత్సతా రాజక విప్రోయత్రధ రాజవనం । కలౌయుగేవి
శేషే స్వజాతేస్సంపూగహః । ఇతరేషుయుగేష్యేషు అప్యజాతిపరిగ్ర
హః ॥ తేషుముఖ్యతమః ప్రోక్తః కలౌనేచ్చ తిసూరయః ॥ బ్రహ్మకైవతేక
స్వజాతేరన్యజాతిభ్యో వ్యచః కన్యాపరిగ్రహం ॥ దత్తాత్రతాయాః కన్యాయాః
పునదాకానంపంస్యచ ॥ సముద్రయాత్రాస్త్యేకారం కమండలివిధారణం ।
దీఘకాలబ్రహచర్యంవజ్రయేత్తుకలౌయుగే ॥ తతఃపాణిగ్రహాధానంవానా
హరేద్దనమన్యః । అపత్యాధానంవివాహశ్చ యాగాధానందుష్ప్రతిగ్రహః ।
బ్రహ్మణ్యంపరలోకాధానం బ్రహ్మచర్యంతుముక్తయే ॥ పాతివ్రత్యంకులాధ్య
క్షం జపంపాపప్రణాశనే । సత్యంధర్మప్రసాదాధానమాచారః కులవృద్ధయే ॥
తస్మాత్రిగన్యాపరిత్యాజ్యా విప్రైరన్యకులాధ్యవా । కన్యైశ్చకన్యార్థంధన
పరిగ్రహః ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోషం ప్రాయశ్చిత్తంచాహ ॥ —కౌషే ॥ ముఖ
జః పుణ్యదేశేషుకాలేషుపర్వసు । జాతిత్రయాద్ధానంపృత్యా దారాధనముఖ
లిస్సయా ॥ సాపత్నితత్కులోద్భూతా తత్సంతానంతదివ్యతే । తద్భర్తాచ
త్రయం లోకే యావతాకలంచరేదితః । తత్కులంతస్పతిః పుత్రాః పతితా
న్యూర్నసంశయః । తతైర్వివజ్రయేత్సద్భు విప్రోలోకపరాయణః । కన్యా
దానంనమసాకరం భోజనంసహభాషణమ్ ॥ అమస్త్రాంపితృశ్రాద్ధస్సప్తే
పిచనసంస్మరేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛేత్సపశ్చాత్తాప సమన్వితః । పత్ని

పుత్రాకపరిత్యజ్యప్రాణశ్చిత్తంసమాచరేత్॥పూర్వంపఠితప్రాణశ్చిత్తము
క్రంత్యర్హంకృత్యాపిధిమాబోధి॥నాన్యథా॥తత్పుత్రాణాంతత్పుత్రాగ్నిః
ప్రాణశ్చిత్తంనెచ్చన్తి॥ పఠితప్రాణశ్చిత్తంసమ్యక్సృజ్యత్యాస్వకులేకన్యా
ముద్వాహ్యలోకేసమ్యగ్వ్యవహరేత్॥తత్ప్రపంచకటయేత్॥ సమాచరే
త్॥ తదాహనారదః॥గురుగత్యవతాంశాస్త్రా॥రాజాదురాశ్మసాం॥ఇహప్ర
భృన్నపాపాహం శాస్త్రావైవస్వతోయమః॥తస్మాద్విజఃశతేస్సత్రనాచరే
ద్ధారసంగ్రహం॥ ఇతి హేమాద్రోకన్యాయానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥
అథకపిలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥దేవపురాణైకపిలాంవత్ససహి

—(*)కపిలధేను ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం (*)—

తాం రాజ్ఞాదత్తామలంకృతాం॥ పుణ్యకాలేషుపుణ్యతైః ద్విజోయస్సంప
రిగ్రహేత్॥ తస్యవైజస్యనిఘలం విపింఠేవచన్ద్రికా॥ యావన్తిధేనుగో
మాణితా వన్నరకమశ్నుతే॥ హరివంశే॥ కపిలాంసజ్యహేవ్యత్సం
ద్విజోలోభపరాయణః॥ తద్రోమాణి హయావన్తి తావన్నరకభా
గహ॥ మాత్స్యే॥ కపిలా బ్రహ్మణాదత్తా లోకోపకరణాయ
హి॥ రాజ్ఞాదత్త్వాదేభ్యశ్చ దేహపాపాపనుత్తయే॥ ఇతిరితంతదావా
క్యం మూర్ధ్నాత్పప్రముఖాన్యపాః॥ తాంగృహేత్వాద్విజాగ్ర్యోభ్యో దయః
పాపవిమోచనే॥ తదాప్రభృత్యశౌభేషుదాతూక్రిశాంపుణ్యార్థినీ॥ తథైవ
పుణ్యకాలేషు స్వదామోక్షదాయినీ॥ నాదీయ॥ కపిలాంసమలక్ష్యత్య
సవత్సాంవిధిపూర్వకం అవశయత్వాద్విజాగ్ర్యాయ యోదద్యాత్సపిఘ్న
భాక్॥ తాంతుయోముఖజోధృత్వా పృథాతద్ద్రవ్యసజ్యహే॥సోఽఞ్ఞోజః
తేదేశే గవయోభవశిధృవమ్॥తస్యైవనివర్తతేర్నాన్తిమిషజన్మనుపార్థివ॥
బ్రహ్మణే॥ ద్విజోఽత్రాంపుణ్యకాలే రాజ్ఞావత్సాన్యతాంసజ్య॥ కపిలాంద్ర
వ్యవాస్సల్యాత్సభవేద్దవయోవనే॥ తస్యైవనివర్తతేరియందృష్టామునివరో
త్తమః॥ గాంసవత్సాంపరిత్యజ్య తద్ద్రవ్యగయాగపూతయే॥ వ్యయంకృ
త్వా ఋణైవాపినదోషః కపిలాగ్రహే॥ పూజాప్రసహప్రాణాంత్రయ
ణాంశుద్ధిరీతా॥పూర్వోక్తేనైవమగేణపరివద్విధిపూర్వకం॥ ప్రాయశ్చి
తైనపూతాత్మానాగమాత్రంసమాచరేత్॥ అధానిపాభవేత్సాపి దశకపూ
ణ్ణాదికాఃక్రియాః॥సభవేత్తస్యదోషాత్రాగ్నిదశహతిపాతకం॥ తదాహపస్త
మ్యః॥ అగ్నినాధాన్యేసర్వత్రక్రత్వర్థమితివచనబలాదాధానదీతౌషనుస

అశ్వాజితంచారాశంద్రసమాక్రాంతంసృహత్తుజైః । తదాప్రతిగ్రహంకు
ర్యాద్యావన్మాత్రేణజీవనం । తావత్ప్రతిగ్రహాదోషో సభవేత్ప్రంగృహ్లా
తః॥ కౌముది॥ రాజాక్రాంతంబనాక్రాంతం డైత్రంపితౄజితంయది । స
దాప్రతిగ్రహంకుర్యా ద్యావన్మాత్రేణజీవనం ॥ తావత్ప్రతిగ్రహవిప్రా
రాజ్ఞస్సైవనదోషభి క్ ॥ ఇహేమాద్రా పృథివీప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తం ॥
అథేదానీంసప్రమహాచలప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తంబ్రువత్ కనకాచలప్రతిగ్ర

—(*)కనకాచలప్రతిగ్రహప్రామశ్చిత్తం(*)—

హప్రామశ్చిత్తమాహ॥ శివిపురాణే॥ అచలంకనకంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్య
మవతఃసః । ద్విజౌశుదిహమోసంత్యాసభవేద్దైవికాచకః॥ కనకస్వరూప
మాహ॥ లైంగి॥ పదేష్వప్యసుసంశుద్ధం శోధితంవహ్నితాపనాత్॥ అతివశు
ద్ధతాయాతికనకం శుద్ధదాహృతమ్॥ పాద్యై ॥ కనకాద్రింద్విజౌధృత్వా రా
జ్ఞఃపుణ్యనువతఃసః॥పుణ్యైతైఃపుణ్యేహ్నిసభవేత్ప్రతిగ్రహశనః॥మార్కం
డేయః । కనకాద్రింసదీక్షితే పుణ్యకాలేషురాజభిః ॥దత్తంద్విజౌయోగృహ్ని
యాత్పశితాచోభవేద్ధృతివం॥ శంభురహస్యే॥నశ్చపుణ్యభిధోషపుణ్యకాలే
షుపశ్యను॥కనకాద్రింద్విజౌ - జ్ఞౌ ధృత్వానిసాగరణంభువి॥ సభవేద్వింధ్య
తైలేషు పిశాచఃకాంతవజితః । చతుర్ధాశంశవ్యయంకృత్వా యాగంవాస
ర్విదక్షిణం ॥ ప్రామశ్చిత్తైఃపూతాకాఢే వునస్సంసార మాత్రతః ।
శుద్ధిమాప్నోతి లోకేస్సి సర్వతాం నిత్యకర్మసు । భిక్షుటనం వరం
సృణామేతస్మాత్సంపదిగ్రహాత్ । సంసారంవాత్యజేద్విద్వాంసన్యాసంవాఽ
పరిగ్రహం । కృత్వాముక్తిమాప్నోతి కనకాద్రింశ్యజేదతః । అపరిగ్రహ
విప్రస్యముక్తిరప్యతిరీతా ॥ ఉంధవృత్తిస్సిరావృత్తిఃకుంధవృత్తిః కుసూ
లితా । చతుర్ధావృత్తయఃప్రోక్తాః కనకాద్రింప్రతిగ్రహాత్ । ఏతేషాంపూ
ర్వాక్తానామభావేకనకాద్రిప్రతిగ్రహీతుఃప్రామశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండే
యః॥కనకాద్రింద్విజౌయస్తుధృద్వానిసాగరణంభుధీః॥ సతాశుద్ధిమవాప్నోతి
కృచ్ఛాన్యాయుతంసంఖ్యానా॥ కృచ్ఛాణిపాజాపశ్యాని॥లైంగి॥కనకాద్రిం
ద్విజౌధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యగమేసుధీః॥ పశ్చాత్తాపమాయుక్తఃకృచ్ఛాన్యాయ
మయుతంబరేత్॥అదేరాధిక్యాశ్చాధిక్యం॥స్వహింసాపురాణే॥ కృచ్ఛైర్
యుతంసంఖ్యాకైఃకనకాద్రింసముద్వహత్ । శుద్ధిమాప్నోతిమఖజఃపునస్సం
సారపూర్వకం ॥ బ్రాహ్మై ॥ కనకాద్రింద్విజౌయస్తురాజ్ఞః పుణ్యగమే

(308.) హేమద్రావజతాచలరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం. ౨౪౧

వృధా । కృచ్చేరయతసంఖ్యైశ్చ శ్చుద్ధిమహోతి నాన్యధా ॥ ఇతి హే
మాద్రావజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం । అధరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం

—జరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ రాజతంయోనుగృహ్నియాదచలం రాజవ
ల్లభాత్ । పూర్వజోభాగమోహాత్కాలపాశవశంకతః ॥ తత్పాపమను
భూయాశుబలాకస్సభవేత్సనై ॥ క్షిప్రజన్మసుకంకస్సాన్యశ్చేవపరోగీభవే
త్తః ॥ శివపురాణే ॥ రాజభిఃపుణ్యకాలేషుదత్తయోరజతాచలం । వినాని
మిత్రైశ్చహుభిఃప్రతిగృహ్యత్సభాగచాక్ ॥ క్షిప్రంకాలవశగత్వాదుఃఖంత
త్రానుభూయచ । బలాకస్సభవేత్సన్యాశ్చేవపరోగీశకాయతే ॥ జన్మత్ర
యేశుకంకస్సాన్యతగదాముక్తిర్నజానుతే ॥ సాగందే ॥ అచలం ప్రతిగృ
హ్యద్రాప్రాయశ్చిత్రపరాజ్ఞుః ॥ బలాకస్సంభవేత్సన్యాశ్చేవపరోగీస్సాన్యత్రి
పుజన్మను ॥ కింఛిచ్ఛక్తిమాపన్నశ్చేవపరోగీభవేత్తదా । ఎతదక్యతప్రా
యశ్చిత్రంవయం ॥ కృతప్రాయశ్చిత్రస్యవలంకారాదిజన్మతదేవాహ ॥ గారు
డపురాణే । ప్రాయశ్చిత్రైశ్చపూతస్యస్వాస్యశ్చశుభవయత్ । తస్యైవన
బలాకాదిదైవాకీశుద్ధిరీతా । ప్రాయశ్చిత్రంపురాన్యత్వాధమకాస్త్రా
క్రమాగతః । తతిఃపశ్చాత్పునఃకమకపంచవ్యవతఃపరం । ఎః పూతస్య
విప్రస్యపక్షిజన్మజానుతే । కనకచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రార్థమతాపి
నిష్కృత్యాన్యధా ॥ ఇతిరజతాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం ॥ అధరత్నా

—జరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రం—

చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్రమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ రత్నాచలంవీనో
గృహ్నియాజ్ఞాఃపుణ్యైశ్చుదినై ॥ నిత్యపుంరావృత్తిర్నరకావశిషాదాయనః ॥
బ్రహ్మండే । గంగాతీరభగవంశాన్యైశ్చవేదివీతతే ॥ శ్రీతైలంగమేవా
పిభీమధాన్యఃతతే ॥ అసూచితమహత్కేతవైద్యనాథస్యసన్నిధౌ । కాం
చిస్థానైవంకటారాశ్మీరంగేకుభిశ్శాంతై ॥ మధురాయామహారాజచా
పాత్రగంధమాదనై ॥ ద్విజోయాధనలోభేనాజ్ఞాదతానిమాకగీరీక । నము
క్తిస్తప్రవిస్తప్తైశ్చాద్యాజన్మనాంత్రయే । నిహంకతయాధూపనిమజ్జన్మ
రకాణకై ॥ పిశాచాంతెనుగ్భాలోకజాయతేపిటకాకృతిః । తేషాంమధ్య
యదాచాజకరత్నాచలపరిగ్రహః । అత్యైస్సర్వలేదేశేపిశాచాభవతిధ్రు
వం ॥ సాగందే । గ్రహజేసంక్రమేక్షేకమన్వాః ఘయగదిషు । అచాన్యత

యేదేవవ్యతిపాతేచైవధృతాకృష్టాంగారకచతుర్థశ్యామమాయాం పూర్తి
మాదినే॥ ద్వాదశీమస్యసత్తుతైవ్విజోఽభాభారాయణః । అవలా౯ రాజభి
ర్దత్తానేషుపుణ్యదినేష్విహ । ధృత్యైతిశేషః । అకృత్యానిష్కృతిం తేషాం
తత్తత్తాపవిముక్తయేయమస్యసవనంగత్వాహ్యనుభూయమహద్భయం॥
పిశాచోభవతిక్షీప్రంవిజనీర్జలవనై ॥ భవిష్యోత్తరే॥ రత్నాచలమిమంధృ
త్వాస్విజోనిష్కారాన్మనై అకృత్యానిష్కృతింతస్యమృత్యావరకమాప్ను
యాత్ ॥ పిశాచానుభవంకృత్వా జాయతేపితకాకృతిః । తస్యైవనిష్కృతిరి
యంబ్రహ్మణాపరీకల్పితా ॥ అరణ్యంనిర్జనంగత్వాశూన్యందేవాలయంవిశే॥
కృత్వాత్రివణస్నానభస్తకృష్టాజినంవహా౯॥ మానవ్రత ముపాస్థాయవీ
రాసనుమోపాత్రితః । రుద్రాధ్యాయంజపన్నిత్యం తావత్సంఖ్యాం సమాచ
రేత్ ॥ యావదస్తంగతోభానుర్విషేత్తావతాజపాత్ ॥ అవ్రతిస్తుంపయోవా
పిశ్యాశక్తౌఫలభోజనం । స్వశిష్యస్తందీలెరాత్రోద్విజస్యైతస్యనిష్కృతిః । ఎ
వంబుతుత్రయంసీత్యాశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం । అశక్తౌతద్ధనస్యాభావం తవ
ధాన్యాయమాచరేత్ ॥ ఎవంచేన్నిష్కృతిధూ౯పరత్నాచలపరిగ్రహాత్ ॥ పున
స్సంసారమాత్రేణశుద్ధోభవతినిశ్చయఇతి ॥ ప్రతిగ్రహధనస్యచతుర్థభా
గవ్యయేనపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తంకృత్వాపునస్సంసారకాలే బ్రహ్మోప
దేశం గాఢాత్రింగురుణాస్త్వి కృత్యశుద్ధిమాప్నోతి । నాన్యధాశుద్ధిర్త్యభావః॥
ఇతిరత్నాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ అథధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయ

— ధాన్యాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

శ్చిత్తయాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ శ్లో॥ ధాన్యాచలప్రదాతాచపుణ్యక్షేత్రేషు
పర్వసు । అర్చితాద్విజాగ్న్యాగ్నియసవైలోకాధిపాధిపేత్ ॥ కార్త్యే॥ అర్చి
తాయద్విజాగ్న్యాగ్నిధాన్యాచలమచుత్తమం । ఆర్చితంశాస్త్రమౌగోణపు
ణ్యకాలేషు పర్వసు॥ యోదద్యాత్పృథవీపాలనగచ్ఛేద్విష్ణుమందిరం॥ తైంగే॥
ధాన్యాచలంద్విజో మోహాత్పుణ్యకాలఁకపాగతే । ప్రతిగృహ్య స్మపశేస్తా
దకృత్వాధమోసంగ్రహం ॥ ఆరాపిష్విత్తుదేశేషుపిశాచాదుర్భగోభవేత్ ।
తత్తానుభూయనరికంపునయా౯షక తాంవ్రశేత్ ॥ సాంధే॥ శృణుషణ్ము
ఖవత్ప్రొమిధాన్యాచలపరిగ్రహే । దోషంప్రతిగ్రహీతురైవ్రాజ్ఞానర్థాను
వతితానః ॥ శాలిక్షేత్రేవనేష్వేవమారామేవృక్షసంకుతే । పిశాచోదుర్భగో
నానుత్రాసయన్వైజనా౯బహూ౯॥ మహాతంబరికంభుక్తావ్యాకృత్యా

ధర్మనిష్కృతిం । సభవేహ్యుష్ణమాలప్రియజన్మసుసంగహాత్ ॥ భవిష్యో
త్తరే ॥ ధాన్యాచలంద్విజోధృత్వాద్రక్ష్యలోభపరాధాః । అకృత్వానిష్కృ
తింతస్యసభవేష్యశితాశః ॥ తద్దోషపరిహారాథంకృత్వా చాంద్రాయణ
త్రయం । పునస్సంసారమాత్రేణశుద్ధిమాప్నోతిదైహికీం ॥ బ్రహ్మకైవలైః ॥
పుణ్యకాలేషుసంక్రాంతాద్విజోరాజ్ఞఃపరిగ్రహాత్ । ధాన్యాచలస్యమహాత
స్తస్యనిష్కృతిరీరితా ॥ యాగాదికం పరాకృత్యప్రోక్తం చాంద్రాయణత్ర
యం । పునస్సంసారపూతాత్త్వాగాయత్రీమభ్యసేద్విజాత్ ॥ తాంపఠక్
ప్రయతోసత్యంవతఃయేద్యదిశుద్ధిమాత్ । అన్యధానిష్కృతిర్నాస్తి పాప
వైశ్వికస్యగౌరవాత్ ॥ విష్ణుపురణే ॥ సపాచలాస్సముద్రాశ్చనిమిత్తాశ్చక్ర
పాణినా । జనానాంపాపనాశాయస్సరణాత్మికతానాదిహ ॥ తేషాంప్రతి
గ్రహేతాజ్ఞాపతితస్సాన్యద్విజాధమః ॥ అతస్తస్యపునఃకర్మమునిభిఃపరికి
తః ॥ పునఃకర్మపునస్సంసారఇత్యథః ॥ ఇతిహేమాద్రా ధాన్యా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*తిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

నారదీయే ॥ త్లో ॥ తిలాచలఃకాలపురుషస్థిలధేనుస్తీలాస్తధా । తిలచక్రంప్ర
తికృతిరార్ద్రకృష్ణాజినంతథా ॥ తిలకృష్ణాజినంచైవశకటంసయుగంతథా ।
వీతానిప్రవర్త్యాణాంమహానరకదానివై ॥ సోమరణతయారాజక్ప్రతిగృ
హ్యద్విజాధమః । మహాంశంనరకంభుక్త్వాస్తీగ్రహ్యతదనంతరం ॥ పశ్చాత్తా
పసమాయుక్తఃప్రాయశ్చిత్తంయదీచ్ఛతి । ప్రాయశ్చిత్తైవమహాతాపనస్సం
సారమహాతి ॥ బ్రహ్మాండే ॥ ధనలోభేనయోవిప్రప్రతిగృహ్యతిలాచలం ।
సప్రజన్మసునారీహ్నితత్రావివిధవాభవేత్ ॥ నాన్యేవనుకస్థానాక్షిమన్వై
ర్వహుభాషితైః । వైధవ్యసవ్యశంధుఃఖంస్తీగ్రహమన్యన్నవిద్యతే ॥ తత్రా
పిబాలవైధవ్యంతిలాచలపరిగ్రహాత్ ॥ సోమండే ॥ పుణ్యకాలేషుయఃపుత్ర
పుణ్యతీర్థేషుపర్వసు । తిలాచలంద్విజోధృత్వామహాంతం నరకంప్రశేత్ ॥
పశ్చాచ్ఛవతిహారిష్వంసప్రజన్మసుకుత్సిశం । వైధవ్యదుఃఖితామత్య పశ్చా
త్కంఠూతిమాభవేత్ ॥ అతోద్విజన్మఃపుత్రధికత్యైవప్రగ్రహం । కృ
త్వాప్రతిగ్రహంవిప్రీయాగాదిషుపరాజ్ఞుభిః ॥ అజాగోస్తనభవతస్యజన్మ
నిరధాకం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ విప్రస్తీలాచలంధృత్వారాభిఃపుణ్యపవనం । శు
ద్ధాయాగాదికంకృత్వాహ్యన్యధానిత్యసూతకీ ॥ కౌమే ॥ యావతఃపవ

తా రాజకణిలారాశీకృతాన్యభిః | తావంతిపాపజాతానికతుఃపుత్రవసంశయః || అతోవిప్రవరాశ్చౌహిగహితస్తత్పరిగ్రహః | యదీచ్ఛేన్ననసాశుద్ధింతిలాచలపరిగ్రహత్ | అనుజ్ఞాతోద్విశంధాణాంమనసాహరిమర్చయత్ | నచ్చాంసముద్రగామిన్యాంప్రాతస్సామ్రాత్యాయధావిధి || నిత్యకర్మ సమాప్యశుస్వగృహేదేవస్మదౌ | స్వగృహ్యగ్నింప్రణిష్ఠాప్యహ్యభ్యభాగాంతమాచరేత్ || బ్రహ్మబ్రహ్మకేతిషంత్తైఃతై రాజ్యవిమిశితైః | ఆసాయంజుహుయాద్వహ్నాత్తావత్సంఖ్యాంసముద్వహత్ || విమయ్య తదాహోమంతమగ్నింనత్సజెద్భుభః | అత్రతమ్సుతిలాఙ్ఘక్త్యాస్వపేదైవగృహేమదా||పరేద్యుఃప్రాతరుత్తామపూర్వకర్థోమమాచరేత్ | ఉపోవ్యరజసిమేకాం పునస్సంసౌరమాచరేత్ || ఎహావిశుద్ధిరుదితాతిలాచలపరిగ్రహే|| అన్యధానిష్క్రూతిర్నాస్తిదావై స్తీధావగాహవైః || ప్రయుతంవశలక్షం ||తదుక్తం మహాభాగతే || ఆయుతందశసాహస్రం నియుతంలక్షముద్యతే | ప్రయుతం దశలక్షంపూర్వదంకోటిరుచ్యతే || ఎతత్ప్రాయశ్చిత్తాకిరణవిషయః | స్వధనస్వచతుర్థభాగన పూర్వతప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాదన్యధానానిష్క్రూతిః|| ఇతితిలాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధికార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాయ

—*కార్పాసాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

శ్చిత్తమాహ || మారకంజేయః || సవీజంకృమికిటాదై శ్శ్లోధితంపుణ్యపర్వసు || కార్పాసంద్విజవర్యాయయోదద్యాశోపిముక్తిభాక్ || బ్రహ్మాండే||కార్పాసస్యాచలంరాజాభ్యుత్తేత్రేషుపర్వసు | అర్చితంగంధపూజై శ్శ్వాశ్రుమాగణధనుఃకః || యోదద్యాద్ద్విజవర్యాయసముక్త స్సంస్మతేర్చయత్ | తద్విజానీహయావంతితావత్కాలంవసేద్దివి || కౌమే|| కార్పాసస్యాచలంవిప్రప్రతిగృహ్యజనాధిపాత్ | సద్యఃక్షరతిపుణ్యంస్వం కతుఃపాపందసంవిశేత్ || సవిప్రఃపతితోదూయాదాత్మఘాతినరేశ్వర || మృతః కాలవశంగత్వాకాకోలంనరకంప్రశేత్ || తదంతేషుమనాద్యశ్వేతరోగీదరిద్రవాక్ | పత్నీపుత్రపరిత్యాగదుఃఖితస్సాన్యశ్చునఃశ్చునః || బ్రహ్మాండే|| యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుగిరింకార్పాససంజ్ఞితం || అర్చితంగంధపస్త్రాదై శ్శ్విప్రతిగృహ్యజనాధిపాత్ || అక్యత్వాతద్వ్రీయంసమ్యగ్యమహాశతశంగతః | కాకోలంనరకంగత్వాశ్వేతరోగీభవెద్భువి || అతస్తద్రోషశాంత్యర్థంప్రాయశ్చిత్తంచరెద్భుభః|| సౌకంద || కాపాసస్యాచలపుత్రప్రాయశ్చిత్త

మిదంశ్శ్రేణుః | పశ్యత్తావసనాయుక్తఃప్రాప్యసుజ్ఞాంద్విజోత్తమైః || విపి
నంజిజ్ఞానంగత్వావసనంకారయేత్తతః | తత్రతీవవహసన్నానం కృత్వావిష్టు
పరాణునిః || నాభిఃస్థుజ్ఞోస్థిత్యాప్యజ్ఞోదబ్ధుఖశ్శుచిః | పురుషసూక్తం
జపకఠిష్ఠేదానశ్చతోదయజ్జతే || తతోవిరిమ్యసమానాసంఖ్యాంమనసిధార
యః || హస్తద్వయమితాకసక్తూకభటుయద్ధుడవజీతమ్ || స్వపేన్నారాయ
ణస్యాగ్రేకేవశస్తంశీలేప్రేతి, వునిపరేన్యరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ || త
దైవపూర్వవత్సఖ్యాః-వతా-తనసాధ్యతే | తదావిరిమ్యపూర్వేద్భురుపా
ష్టపధిపూర్వమ్ | తనఃసర్వసాధుర్యార్థండమాంజ్ఞజినంపనా | ఏతేనైవ
విశుద్ధిస్సామ్యధాశుద్ధిరవ్యతే || ఏతత్పాత్రియచ్ఛ్రావణే || పూర్వవ
త్సర్వనాధాన్త్రవాద్యచ్ఛ్రీతంవిశుద్ధిదం | స్వధనస్యోతుర్థభాగసంపూర్వ
వత్పాత్రియశ్చిత్తంకృత్వాశుద్ధోభవతీత్యర్థః || సచాన్యధా || ఇతికాగ్నసా
చలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథలవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా

— శివణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

శా || మూర్తిండేచపుణే || శ్లో || లవణాచలంపరపతిగాదరాతుకర్యాన్న
దీప్తుణ్యతలెపుషర్వసు | విప్రాయవదాధ్యజనాశ్శుశిలననతస్య ధూమా
పునరాశ్శుసంభవః || సాగ్రాదే || పురాహితవతివార్షేన్యకాకాచిదప్ప
రాః | సుకేశీను-తీసుమాగ్నసంతీసుందరస్తనీ || విహారథణం బహీకా
త్వావిదచారగృహంకణే | తదాతామవలోక్యాథరావణో నామదైత్యరా
ట్ || కామాతురస్తదాతస్వీకృస్తంజగ్రహపాణినా | హస్తస్యస్పర్శమా
త్రైతదారూత్సత్వికోదయః || స్తమ్భప్రళయరోమాంచాస్సేవదోవైవ
ణ్యవెపదూ | అశ్రువైస్వర్వమిత్యష్టాసాత్వికాఃపరికీకతాః || స్వేదోద
కంతదాతస్యానదీరూపాన్ప్రవతతే | తదాప్రభృత్యసౌసింధు లావణీ
భువివిశ్రుతా | సాతదాహితవత్పాశ్వాత్ప్రేకంసాగరంగతా | స్వే
దరూప్రప్రవాహేణవత్ప్రేభా పరిషక్యతః || అంగీకరకారసలిలం లావణ్యం
వణామ్భుని | తదాప్రభృత్యసౌసింధురుదకేజలసంగమాత్ || అత్యూషరత
యా రాజ్జలవణోదధిరీరిః | తత్రోత్పన్నంతులవణం దోషాధికతయాము
నై || నప్రతిగ్రహణంతస్యకేచిదిచ్ఛంతిసూరియః | లవణంచాణుమాత్రంవా
ప్రతిగృహ్యన్వజోయతి || తన్నిషక్యతం పరాకృత్య వింధ్యజేషేశాచతా ||
మూర్తిండేయః || లవణస్యాచలంధృత్వా రాజ్ఞఃపుణ్యోగమేసకృత్ | వి

ప్రాయశ్చిత్తముపాశవశం తః ॥ నహంతంసాకంధక్త్యా పిశా
 చోభవతిధువం । పశ్యన్మమపాగ్యస్యేదాంగోజాయతేసదా ॥ బ్ర
 హ్మకైవతే ॥ పూర్వజోన్యజలంధృత్వాలాపణం జవల్లభాత్ । పుణ్య
 తీర్థప్రసాదేశేపుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ నిమగ్నరణితయాభాద్యమలోక
 ముపాగమి ॥ మహద్భువంతదాక్త్యాపువన్మమపాశక ॥ పిశాచజ
 న్మతామేత్యతదంతేస్వేదహవా ॥ అంశుకహస్తస్యగహికతోలో
 కవజితః ॥ శైవే ॥ ముఖజోబాహుజాద్భృత్వాలావగ్మిమదలంభువిపిశా
 చత్వంధవేష్టస్యేదాంగోజాయతేపు ॥ తస్యపాపశుద్ధ్యర్థం ప్రా
 శ్చిత్తమిదంద్విజైః । దస్మితంలోకరక్షాథకంతదహంకథయామితే ॥ ఏప్రా
 నుజ్ఞామహాప్యాశుపశ్చాత్తాపసమ్మళిః । స్నాత్వాశుద్ధనరీతోయేగత్వా
 పర్వతగహ్వరం ॥ కంటకంశాదంధృత్వాస్వయంయూర్ధ్వాత్తనస్తదా
 తిక్తంస్తత్రపజేనంసర్వపాపపక్షత్రయే ॥ నారాయణం హృదాధ్యా
 యిత్వస్వపాపప్రణాశనం । ఆధారంసర్వమంత్రాణాంయావదస్తంగతో
 రవిః ॥ తదావీరమ్యసహసాగణనాంహృదిధారయత్ । తాస్తద్వయప్రమా
 జేనపిబద్ధోద్ధుగ్ధమాదరాత్ ॥ స్వపెన్నారాయణస్యాగ్రే స్థండిలకపలేధు
 వః । తతఃపర్యైరుత్తాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ ఏవంబుకుద్యయంకృ
 త్వానియుతంవిధిపూర్వకం । రుద్రాధ్యాయంపరేజ్ఞప్యా ఉతివిష్టోరనుజ్ఞ
 యా ॥ ఎతద్వయోరభావేపిచాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ । పూర్వవత్సన్విధ
 నాధాధికప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిం ॥ అన్యథానిషక్రాతిర్నాస్తీలవణాచల
 సంగ్రహే । నియుతంమకచమకౌతరణ్యకంశాధ్యాయఃనారాయణంస
 ర్వమంత్రాణామకరత్యాల్లవణాచలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంభవతి । దశా
 ధ్యానంసకృజ్ఞప్వాసర్వపాపేప్రముచ్యతే ॥ తదేవాహ ॥ అత్యాశనాద
 తీపాచాద్యచ్చక్షుగ్రాత్యగ్రహశీతా ॥ అత్యాశనంసపిండికరణక్రొధాదిషునిమ
 స్తస్మానభోజనం ॥ అతీపానంశూద్రప్రపాదిషుపానం ॥ ఉగ్రప్రతిగ్రహః
 శూద్రాదేలవణాచలాదిప్రతిగ్రహః ॥ ప్రాయశ్చిత్తపక్షేపునస్సంసారం
 పూర్వవత్కృత్వాశుద్ధాభవతి ॥ నాన్యధేతి ॥ ఇతిలవణాచలప్రతిగ్రహప్రా
 యశ్చిత్తం ॥ అథగుడాదిశతధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తంబ్రవత్తతాదౌ

—*గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

గుడధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మన్యే ॥ క్షౌ ॥ గుడధేనుస్తలమ

యీ ఘృత ధేనురనంతరం | ధేనుజశలమయీపశ్యత్ షేన ధేనురనంతరం || మ
ధుఢేన ప్రతపశ్చచ్చరగ్రాధేనుః ప్రసాదః || దధిధేనురీకుంసధేనుః ప్రత్య
క్షరూపిణీ || ఇతివశధేనుః || తానాం పత్యగ్రహేపుథక్పృథక్పృథక్ప్రయశ్చిత్త
మాహ || మార్కండేయః || ధేనుం గుడమయీం శ్వాతామలు కృష్ణస
ర్వతః || పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థే యోద ద్యాతౌస్పిశవరాట్ || నైవేపుణ్యకా
లపుణ్యతీర్థే యోరాజాగుడనిమిత్తాం | ధేను సునక్షిణాందద్యా ద్విప్రా
యాధ్యాత్మవేదినే || సోపిషష్ఠపరంయోజితలై వ్రపరిమాదతే | పునర్భువ
ముపాగవ్యామండలాధిపత్యం తే || గారుడే || గుడధేను సమభ్యవ్యగంధ
వస్త్రాదిభూషణైః | బ్రాహ్మణాయనుశలాయయోద ద్యాతౌస్పిముక్తిభాక్ ||
యోవిప్రస్తాంతదాగృహ్లాకపరలోకపర జ్ఞుభిః | యమస్యజనమాపః పంచకా
లసూత్రనిషిడితః || పునర్భువముపాగవ్యాజాయతేభిల్ల జన్మవాక్ | యా గాది
కంతతః కృత్యాశుద్ధిమాహ్నిశ్చయ త్రమాం || కామే || ధేనుం గుడమయీం గం
ధవస్త్రాదిభిరలంకృతామ్ | పుణ్యకాలేపుణ్యతీర్థే పుణ్యక్షేత్రేనదీతటే || యో
గృహ్లాకపృథివిపాలాద్బ్రాహ్మణోధనలోభినః | యమలోక ముపాగవ్యా
పిడితోయమకింకరైః || భిల్లజాతిర్భువేద్యాహా యా గాదిషు పరాజ్ఞుభిః ||
ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్యాపశ్చాత్తాపసమన్వితః | విప్రానుజ్ఞామవాత్సాశు
ప్రాతస్సామత్యాయధావిధి ఇదంకరిష్యే యమం ప్రాయశ్చిత్తం విశుద్ధయే |
ఇత్యుక్త్యావతపతిష్ఠే నైవంతేశితసంకటే || జలాహారస్తదా కీషే ద్యావ
త్ప్రాతఃపునర్భవేత్ | ప్రాతరా భ్యక్షేధావీర్తరక్ నారాయణంవిభుం ||
చతుర్థకాలత్రయతేయం వికంభోజనంచరేత్ | యావక్మితీహస్తమాత్ర
యవాక్పక్వాభోజయేత్ | పునరస్త్రుగతేభానాపూర్వక జ్ఞపమాచరేత్ ||
జాన్మృత్యంజయస్యన్నాన భూనపూర్వకం | అనాధారోబహిరేణిహారే
వక్షాతినశ్చసంఖ్యాముద్వహాకతేష్టేత్ || ఎవంబుభుక్షుద్వయంసిత్యా పంచగ
వ్యంవిజేతదా | ఏవ కృతే శుద్ధస్నాన్ న్నాన్యధా శుద్ధిమాహ్నియాత్ ||
ఎతదాచరణాశక్తాపూర్వకస్యధిపత్యం తే || ధేనుం గుడధేనుప్రతిహాప్రాయ

—* లద్దెనుప్రక్క హాప్రాచుశ్చిత్తం.*—

శ్లో॥ అథతిలశేషప్రగవక్రవాశశ్చ తమాహ ॥ శవీపురాణేన్ద్రాచ
హాపుణ్యవదీతరేవ్యతపా లేకవైర్ధతా । గ్రహణేనంక్రమేచైవ మన్వాదిమ

యుగాదిషు ॥ రాజ్ఞాదత్రాంతిలమయీం ధేనుంగంధాక్షతైరలం ॥ అర్చి
 తాంయోద్విజోధ్యత్వా సవైమృత్యువశంఽతః ॥ అనుభూయ మహాఘో
 గాంవేదనాంధూతసమితాం । పశ్చాద్భవతిపాపాత్సానిష్ఠుత్రో రోగ
 వాక్ఘ్ని ॥ కోమే ॥ పుణ్యాలేఖపుణ్యోహే జన్మక్షేజన్మసంభవే
 గంధాద్వైరర్చితాందతారాజభిస్తీలరూపిణీం ॥ యోద్విజఃప్రత్యహ్యశు
 హ్యృత్వానివక్రృతింశుభం । తద్వైవమృత్యుమాహాతీహ్యనుసూయమహ
 ద్భయం ॥ పశ్చాత్వాప్తీమహాఘోగో నిష్ఠుత్రోరోగవాక్ఘ్నిః । తిలాగ్నం
 తీహయావంత్యాజినేధేనువత్సయోః ॥ తావద్భుగసహస్రాణి సరకెవాస
 మశ్చుత్తే । తస్మైవమృత్యుకమాణిక్షరం త్యేతస్పత్రిగ్రహత్ । తస్మాత్పత్రి
 గ్రహాధేనోర్నిసాగరణతయావృష । గహికతోమఖజారాహితస్తానై
 తత్పరిత్యజేత్ ॥ లెంగ ॥ పూర్వోక్తేష్వేషుపుణ్యేషుచినేషుపృథివీపతేః । భే
 నుంతిలమయీంశ్చత్వా విపరోధోపరాణి ॥ ఉస్యతిత్సంచ కామ్యంచ
 ఇష్టాపూతాదికంచయత్ । సర్వంక్షరణితతాగతే దానమశ్రోత్రియే
 థా ॥ తస్మైవనివక్రృతిరితంకధితామనిపుంగవైః । తద్ద్రవ్యంసంపరిత్యజ్య
 దక్షిణామూత్రముద్వహత్ ॥ ఆధానంవాక్రతుంవాపి కృత్వాసర్వస్య దక్షి
 ణం । తతశ్చుద్ధిమహాపీతి పునస్సంసారరహర్వరం ॥ అన్యధానివక్రృతి
 ర్నాసిపంచబాంద్రాచణైర్విరా ॥ సాగంజే ॥ దౌర్బాగ్మ్యశ్చివృత్త్య
 థకంభేకుంతిలమయీంద్విజః । అగ్న్యధేయంచయంగంవాకృత్వాతర్వా
 వశేషయేత్ ॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యనదోషస్తస్పత్రిగ్రహత్ । అథవాపం
 చభిశ్చందైర్మృద్ధిహాపీతివైదికీం ॥ పునస్సంసారరహితైశ్చిత్త్యఃమక
 స్విహాహతా । ఉభయంయఃపరిత్యజ్యకేవలంభోగోలుపః ॥ తదంతేని
 ప్పుత్రిజోధూయాత్సమహారోగవాక్ఘ్ని ॥ ఇతితీలధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్

—ఋష్యుత ధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమ్.—

త్తం॥ అథఋష్యుత ధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ ॥ సాగంజే ॥ ధేనుం
 ఋష్యుతమయీంశుద్ధాంకృష్టాజినపరివక్రృతాం । స్వర్చితాం గంధపుష్పా
 ద్వైర్రాజభిఃపుణ్యసంగమ ॥ వృధాపరిగ్రహంశ్చత్వాద్విజోయాగాది భిన్ది
 నా । యసుశాకముపాగమ్య కుంభీపాకేనిమజ్జి ॥ తదంతే భువమాసా
 వైదినోజానుతేభువి । అతోమహారోషభయా శ్చురిత్యాజ్యా ద్విజన్మభిః॥
 లెంగ ॥ ధేనుమేకాంద్విజోరాజన్నజినేఋష్యుతనిమితాం । సవత్సంభూషణై

ర్వస్తైర్నిమోరణతయావహక । కుంభీపాకెనిరుచ్చ్యశఃపీడితోయమకిం
 కరైః । తదంతెప్పదివీమెత్త్యవై యవానాంకులార్ద్రః ॥ హీనజాతిమసర్వాను
 భూత్వామాత్యానిషక్యః । యాగాదికమకృత్వాచేదేతస్త్వానిముచ్చతే ॥
 గాఢై కృష్ణాజినేషుపుణ్యేషునిర్మితాంఘృతరూపిణీం । పూజితాంరాజపు
 రుషేథేకానుయోముఖజోవహేత్ ॥ తస్మైశ్శనరకః ఘోరఃకుంభీపాకస్స
 ముజ్జ్వలకః । తత్రపక్వాపురఃపాషీప్రాప్యవై యజన్యతాం । నానాయానిమనం
 భూయోద్యాగాదిమసరాజ్ఞుఖః । పశ్చాత్తాపసమాయుక్తఃప్రాయశ్చిత్తీభ
 వెత్తః ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మాండైః ఘృతధేనుంరాజదతాంస్స
 ర్పితాంవస్త్రీమావజ్జేః । పుణ్యకలేషుపుణ్యోహేప్రతిగృహ్యద్విజోయది ॥
 ద్రవ్యలోభః । తాకృప్రాప్తయశ్చిత్తమిదంచరేత్ ॥ ఏషుపుణ్యతీథేషు సన్న
 త్యాప్రాతర్గృహవిధి ॥ స్వగృహా పునరాగమ్యస్వగృహ్యగ్నోవిశుద్ధయే । అ
 స్నీంధవాదికంకృత్వా అజ్ఞానోగాంత మాచరేత్ ॥ తస్మిన్నగ్నోసః శ్చికః
 కూశ్మాండంజుహూయాచ్ఛతం । తదిథేకంగణహేమామంచ కృత్వా శుద్ధిమ
 వాప్నుయత్ ॥ నిరాహారస్తదాత్మియైశ్చయోవాధేనుస భవం । అధశ్చా
 యీభవేత్తత్రపత్నీపుత్రవిజేతకః ॥ ఏవంపరిదినంకుర్యాత్సంఖ్యాయావ
 త్సమాప్యతే । తదతేభోజయేద్దవ్యం హేమశేషం । శుద్ధయే ॥ బ్రహ్మ
 నాన్యజయేత్పశ్చాత్పరికమ్యప్రణమ్యక । స్వయంచహంబంకుర్యాత్ప
 త్నీపుత్రసమన్వితః ॥ ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధోన్యగ్నధాపాతకిభవేత్ । ఏత
 దాచరణేస్ససమథః ॥ పూర్వైత్సవ్యధాధాధేకప్రాయశ్చిత్తం విశు
 ద్ధిదం ॥ ఇత్యక్తరీత్యాంధనవతథాచరణపూర్వకత్వాప్రాయశ్చిత్తంకృ
 త్యాశుద్ధిమాప్నోతి ॥ ఇతిహేనుద్రాఘృతధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥

—జలభేషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.జ—

అధజలభేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగంధే ॥ శృణుకత్సప్రవ
 ట్కైఃజలభేనుప్రతిగ్రహ ॥ అమాయాంపర్వసంక్రాంతోద్వాదకపూజేక
 మాదితే । మహాతైత్రేషుపుణ్యేషు తథాపుణ్యాలయేషు । కృష్ణాజినే
 విమానయధేనుజలమయ్యాంశుభాం । అచికేతాంగందపుష్పదైత్యధక
 మకమాగేణరాజభిః । దతాంద్విజోవృధాగ్రహేద్రవ్యలోభపదాయణి ॥
 ఆశ్శనఃపరలోకార్థమకృత్వానిషక్యంయది । సోనుభూయ మహత్ప్రా
 శంయుమలోకేతదాజ్ఞయా ॥ పునర్భూకభాగమాసాద్యజాయతేకచ్చసో

మహాః । అతిఃప్రతిగ్రహోద్దాహః పూర్వజానామి హస్త్యతః ॥ కౌమేః॥
 ధృత్వాజలమయింధేచం ద్విజోలోభపరాయణః । అతేతాంప్రభుభిః
 పూతాంశాస్త్రపూతేనవత్తకానా । యాగాదికంపరాకృత్పరాకృత్యై
 వనిష్కృతిం ॥ స్థిత్యాత్మారోదకేకూఢ తదంతేభువమావిశేత్ ॥ ఆగా
 థేజాయతేకూమోహదెజలపరిష్కృతే । ఏతద్దోషభయద్భూపత్యా
 జ్యోవిప్రైఃప్రతిగ్రహః ॥ మాత్యైగ్ ॥ ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోలోభాద్దేనుంజల
 మయింస్పృహత్ । యాగాదికంస్వశుద్ధింవా హ్యేత్యాభాగళాలుపః॥
 యచులోకేమహాఘోరేపీత్యాత్మారోదకంబలాత్ । తదంతేత్రసమాగత్యజా
 యితేకచ్ఛప్రోజతే ॥ ఎతద్దోషోపశాంత్యథకం ప్రాయశ్చిత్తంసమాచరేత్ ।
 గంగాయాంచాభగౌతమ్యాం కృష్ణకణ్యానదీతటే ॥ కావేర్యాం తుంగ
 భద్రదాయాంచాపాత్రగంధమాదనే । ఆశ్వినోయదియ తీర్థకంపూర్వోక్త
 మ్మేషుసంభవేత్ ॥ అరుజ్ఞాప్యద్విజైస్సాకం గత్వాపుణ్యోపకంతదా । ని
 మిత్తంకీర్తయిత్వాథ స్నానంమౌసల మాగళః ॥ త్రిసహస్రంచద్విశ
 తం వింశత్యుత్తరమేవచ । ఏతత్యుత్వావిశుద్ధాత్తాపరివత్సన్నిభాతదా॥
 ఎతత్పాపవిశుద్ధ్యథకంప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నో
 తి జలధేనుప్రతిగ్రహత్ ॥ పరిష్కన్ననిధౌయధాశాస్త్రం పూర్వవత్కృ
 త్యావశ్యాత్సానాదికంకృత్వా పంచగవ్యంపీత్యాబ్రాహ్మణా న్బౌజయే
 దితి ॥ ఇతిజలధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆథక్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

—క్షీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాక్షంధే ॥ పురావణ్యుఖీరాభారమాజాతా సథే
 నుకా । సవత్సాక్షీంసంపన్నాసర్వావయవసుందరీ ॥ పోషయామాసజ
 లధిమగ్ధధేనుంసవత్సకాం । పురుషోత్తమాయలక్ష్మీంతాంప్రదదౌ స్వసా
 క్షీణే ॥ సప్రాయశ్చత్సతాంధేనుంపుత్రిరాశ్వల్యగౌరవాత్ । యయాచేజ
 లధింధేనుంవృతహాపాపమోచనీం ॥ తథాప్రదదౌసి ధుదకారౌవస్సైత్రి
 వాచికం ॥ తాందుగ్ధధేనుమాదాయపునఃప్రిపాయాత్స్వమాలయం । ధివ
 ణాయస్వవృత్తాంతంకథయామానదేవరాట్ ॥ పుణ్యకాలఉపాయాలేదు
 గ్ధధేనుంసపుత్రణీం । దాపయానాసవిప్రాయశ్చత్రహత్స్లావిముక్తయే ॥ త
 దాప్రభృత్యసౌధేనుబ్రహ్మహత్స్లావినాశినీ । రాజాయఃప్రదదౌ ధేనుమ
 ర్పితాంకృష్ణచమికణీం ॥ సర్వపాపవిముక్తౌవిష్ణులోకమవాప్నుయాత్ ।

యోవిప్రస్వర్చితాంధేను నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || ప్రశ్యగ్మహో ధౌ
 లాథాత్సంప్రాప్తేపుష్కపర్వణి || సకాలజకమాపన్న స్వసుభూయమహా
 ద్భయం || తద. తేనువయాసాద్య మృగదారోభవెద్భువి || కేవీపురాణే ||
 పుణ్యకాలేషుపుష్కేపుష్కజ్జేత్రేజనాధిప || యోరాజాస్వర్చితాంధేను
 నిమిత్తాంధుగ్రహపిణిం || విప్రాణువేదవిదుషేప్రదద్యాత్సోపిముక్తిధాత్ ||
 ఏతాదృశీందగమయాంద్విజోనిపాకరణాద్వహా || తస్యేహానిష్కృతిర్నా
 స్తిపంచచాంద్రాయణాద్యతే || తస్మద్విమవాహ్నోతిదుగధేను ప్రతిగ్రహా
 త్ || లెంగ || పుణ్యకాలేషురాజేంద్ర పుణ్యపర్వసువాద్విజః || దుగధే
 నుప్రశ్యసంభృతవృధాభోగపరాణః || కన్యైమానిష్కృతిర్వహ్ని పం
 చభిశ్చంద్రభక్షణైః || ఆధానయాగప్రాప్తానప్రాణశ్చిత్రం || పంచగ
 వ్యప్రాశనమేవ || తదాహ || కొమే || ద్విజోదుగమయాంధేనుప్ర
 తిగృహ్యజనాధిపాత్ || యాగాదికంప్రమర్శిత పంచగవ్యపిబేత్తతః || ఆ
 కృత్వాద్రవ్యలాభేసిహ్యశక్తఃపాపభీనదా || పంచచాంద్రాయణై శ్శుద్ధి
 ర్నాన్యధాతీధాసేవన రితి || ఇతితీరధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం || అథ

—*మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రం.*—

మధుధేనుప్రతిగ్రహప్రాణశ్చిత్రమాహ || సాగందే || అథాపరంప్రవ
 త్యోమిప్రాణశ్చిత్రంవిశుద్ధయే || మధుధేనుగృహీత్మాణాంద్విజానాంహి
 తకామ్యయా || సాగరజేప్రవృత్తానాంభోగేచ్ఛానాంశృణుష్యమే || పుణ్య
 కాలేషుసంక్రాంతావృత్తా తాదిసంభవే || కల్పితాంమృగ్మయైః పాత్రే
 రర్చితాంరాజవల్లభేః || మధుధేనుంసవత్సాంవసర్వాలంకారభూషితాం ||
 గృహ్ణియాద్యోద్విజోలాథాత్పద్యః పాపమహాత్ముయత్ || యమశాలాం
 ప్రవిశ్యాథపుంధ్యవముపాగతః || మధుగృహీభవేత్సోపి యదిత నిష్కృ
 తిర్నచేత్ || కథంచనిష్కృతిర్దృష్టా తేషాంపాపతాత్మహం || పంచ
 చాంద్రాయణై శ్శుద్ధిర్నాన్యైశ్శుద్ధిరీతా || తేద్రధేనుఃప్రదద్యాత్సోపి
 దైర్నిప్రతిగృహ్యతే || దైవాద్యరీపాలభ్యేత పంచభిశ్చంద్రభక్షణైః || శు
 ధిమాహ్నోనిసర్వత్రమధుధేనుప్రతిగ్రహాత్ || ఏతద్విప్రాప్తృతిగ్రహేప్రా
 ణశ్చిత్రంచాహుజెభ్యోద్విగుణం || ఊరుజెభ్యస్త్రగుణం || పాదజెభ్యశ్చ
 తుగుణం || సంకరాజాతిభ్యఃపంచగుణావేదతవ్యం || తదాహ || బ్రహ్మ
 కైవతే || ప్రాణశ్చిత్రంద్విజాతిభ్యః ప్రతిగృహ్యకథంశనయ్యావదుక్తం

తదేవాలుచాహుజైభ్యోద్విధాన్పుతం । ఊరుశభ్యస్తిగ్రహప్రాక్తం పా
దజైభ్యశ్చతుగుణం । ఎతేభ్యోష్ణతిరిక్తభ్యః పంచధాపరికీర్తితం ॥ స
ర్వవజ్రేభ్యోస్సర్వ దానప్రతిగృహీతృజామేవం ప్రాయశ్చిత్తంచదితవ్యం ॥
కలాయుగసంకరజాతయోబహ్వ్యః । తత్ప్రతిగ్రహస్యోష్ణిధత్వాత్పా
యశ్చిత్తచాహుశ్యముక్తం । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనాద్విజాః శ్లేష్మమధ్యస్థమ
క్షికావన్నానాజాతిషుసంభవంతి ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తమేవప్రతిగృహీతృ
జాంసాధనసంచాన్యత్ ॥ యస్యయస్యప్రతిగ్రహస్యధమకాస్త్రైః ప్రతిప
దోక్తంయద్యత్పాపైశ్చిత్తంతత్రతరతఃవ్యంగ్యజన్మభిః ॥ నాన్యధాశుద్ధి
రీరితేతి ॥ ఇతిమధుధేశప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధశర్మ-రాధేశుప్ర

—శరమ-రాధేశుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుం శర్మరయాకృ
త్వాసవత్సామజినేశుభాం । యోరాజాద్విజవర్యాయదద్యాత్పుణ్యైగమే
ముదా । అర్చితాంగంధపుష్పాదైవ్యబహుభిరూషణైర్వృతాం । సగ
జ్ఞేష్విష్టుభవసంయాజదాచంద్రతారకం ॥ శివధర్మోత్తరైః ॥ కృత్వాజి
నేషుయోధేనుంశర్మరాభిరలంకృతాం । అర్చితాంగంధపుష్పాదైవ్యవిపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ దద్యాత్పుణ్యతమేకాలే శిర్ధేమగ్రహణేషుచ ॥ సత
స్యపునరావృత్తిర్యక్షలూకాత్కదాచన ॥ విష్ణుధర్మోత్తరైః ॥ కృత్వా
శర్మరయాధేనుంపుణ్యకాలేషువర్వసు । దద్యాద్ధక్షిణయాసాధకం విపా
యాధ్యాత్మవేదినే ॥ సనిస్తరతిసంసారంనావాభింనావికాయథా ॥ ప్ర
తిగ్రహేషోషమాహ ॥ మహానారదీయే ॥ యోగ్యస్త్రీయాద్విజోధేనుం
పుణ్యైశ్శర్మరయాచితాం । పుణ్యకాలేషుతీర్థేషుద్రవ్యలాభపరాయణః ॥
మహాంతంసరకంభుక్త్వాస్థావరత్వ మజాశ్చుయాత్ । తస్యైవేషానివృత్తి
దృక్ష్టామనిభిఃబ్రహ్మవాదిభిః ॥ స్నాత్వాప్రాతర్యథాచారందంత ధావన
పూర్వకం । విభూతింవిశ్వరూపంబహుభ్యర్చ్యములమతఃపరం । జపక్
త్రివణస్నానంకృత్వానిత్యమతంద్రిశః । ఆసాయంప్రాతరారభ్యసంఖ్యయా
గణయేజపం ॥ ఫలాహారోత్రకతఃవ్యఃస్వపేదైవసమీపతః । పునఃపరేద్యు
రుత్థాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ ॥ యదాభవేత్తత్ప్రయితంతదాశుద్ధిమ
వాప్నుయాత్ । యదైవసంగ్రహేధేనుంశర్మరాయాఃపుథగ్ద్విజః । త
దాపాపాన్యనేకానిప్రవిశంతిప్రతిగ్రహే । తత్ప్రాపశోధనాథాయప్రా

యశ్చిత్తమిదంశుభం । ఆధానంవాప్రకుర్వీతయాగసాధనముత్తమం । సర్వే
పాంసప్రతంతూనామధానంప్రథమంవిదుః । వశానాంబయధావిప్ర
దేవానామపివాసవః । భృగుశ్రవీణాంప్రవరోవాచాంసత్యంయధాభవేత్ ॥
తథైవసర్వయజ్ఞానామధానంమూలకారణం । ప్రాయశ్చిత్త మిదంవాపి
హ్యధానంవాద్విజశ్చరేత్ । తాభ్యాపాపవినిముక్తః పయతి పుమంప
దం ॥ ఇతిశర్కరాధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథచరిత్రేను ప్రతిగ్రహ

—చరిత్రేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౩—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రహే ॥ శృణుషుభవత్యైమిదచరిత్రేను ప్రతి
గ్రహే । ప్రతిగ్రహేశుద్ధిప్రస్థ దోషాభవతస్సదా । తద్ద్రవ్యత్యాగ
మాత్రేణఆధానంయజ్ఞ మేవహా । కృత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి కమహూహ
జాయతేభువి ॥ శివధర్మోత్తరే ॥ చరిత్రేనుమలంకృత్యగంధవస్త్రాదిధూ
షణ్డేః । అభ్యుద్యోవిధివద్భక్త్యాదద్భాద్యోవిప్రపుంగవే । నతస్యయమచా
ధాస్తితద్యహేనాపవేశనం । తద్దర్శనంచారాశేంద్ర నభజెజ్జన్మజన్మని ॥
బ్రహ్మకైవలైః ॥ యోరాజాపుణ్యకాలేషుత్రిణ్యశ్చిద్దేషుపర్వసు ॥ కృష్ణాజి
నెదధిమయాం ధేనుకృత్వాసవశ్శికాం ॥ ఆభ్యుద్యోగంధ వస్త్రాద్యైర్వి
ప్రాయాధ్యాసంవేదేన ॥ సతంమృశ్శురవాప్నోతిచవ్యాధిర్నవతసంహరిః । అ
శ్రైవిష్ణుపదంయాతి యానదింద్రాశ్చశుద్ధవశః । బాహుబోధేనుమారాధ్యద
ద్యాతిగ్రహాజినశుభాం । నతస్యపునరాభ్యుత్థిబ్రహ్మలోకాతగదాచన ॥
ప్రతిగ్రహాద్విజోధేను రాజ్ఞఃత్రిణ్యదినేషిహ । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్వా
త్పూర్వార్థసాధకః ॥ అథవాధానంకర్తృయజ్ఞంవాసర్వదక్షిణం । ఋణ
నిగ్ధావనింకుర్యా శ్చుద్ధస్సాన్య తత్ప్రతిగ్రహేత్ ॥ చాత్యే ॥ చరిత్ర
స్తుకృతాంధేను మచికాంసన్వయావణ్డేః । పూజితాంగంఃపుష్పాద్యైః
పుణ్యకాలేషుపర్వసు ॥ తీర్థేషుచేవభూతేషు ప్రతిగ్రహాద్విజోధేని । అ
కృత్వానిష్కాపితత్య సభవేద్గంధయూవకః ॥ డేవిశ్రుణే । తద్దోషో
పశవంరాజా శృణుసర్వప్రయత్నతః । ప్రాతస్సాన్యత్వాదీతోయేనిత్యక
ర్తృసమాప్యద ॥ నిత్యకాలామందకుర్వీత కృతమూలముపాశ్రియః । కృత్వారు
ద్రజపంత్రం యావదస్తయయోభవేత్ ॥ తదావిరమ్యమంసాఫలాహారంస
మాచరేత్ । గృహంకత్వాస్వపేత్తాత నారాయణముసన్మరక ॥ త్తనఃపరే
ద్యురుత్థాయపూర్వజ్జపమాచరేత్ । శృంగియతంపూణకతామేతితావ

త్వారణమాచరేత్ | అశక్తానులభంతాత ఆధానంబుజ్జమేవనా | తతశ్శు
ద్ధిమవాప్నోతి విప్రోధేను ప్రతిగ్రహాత్ || ఇతిదధీదేను ప్రతిగ్రహ
ప్రాణశ్చిత్తం || అధేతుర సేధేను ప్రతిగ్రహ ప్రాణశ్చిత్తమాహ ||

—* ఇతురసేధేనుప్రతిగ్రహ ప్రాణశ్చి తం *—

వామవపుగాజే || యోరాజాపుణ్యకాలేషు ధేనుమితుంసోద్యవాం | అస్మి
తాంగంధపుష్పాద్యైర్భూషితాంసర్వభూషణైః || విప్రాయవేదవిద్యుషే
కాంతాయాధకుటుంబిన్ || దద్యాద్దక్షిణయాసాధకం శరాజావిష్టమంది
రం || గత్వాస్థిత్యాచిరంకాలం భూమండలపరిభ్రమేత్ | తత్రాపిజ్ఞానమా
సాద్యదానధర్మశరాయణః || కృత్వాధర్మసంకేషేణ విష్టుసారూప్యతాంప్ర
జేత్ || మహాభారతే || శృణుధర్మప్రవక్ష్యామిధేను మితుంసోద్యవాం
అచింతాంకాస్త్రుమాగేణ భూషితాంబహుభూషణైః || పుణ్యకాలేషు
సంక్రాంతావయనద్వితయేతథా | అధోదయమహశ్చజ్యే గ్రహణేదన్త
సూర్యయోః || రవయిత్యాజినసస్య స్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినిదక్షిణాభి
శ్చబహుభిదద్యాత్ఫల్లానోయదా || తదావైశుక్లమాప్నోతి పునతావృ
త్తివజీతం || నృసింహపురాణే || కప్పితాంరాజపురుషేరి తూర్వావ
రసేనతాం | అవయిత్యావిధానేన హ్యచింతాంగద్విజన్తే || దక్షిణా
భిర్యథోక్తాభిదద్యాన్మనసిసిస్పృహః | తస్యదేవఃప్రసన్నస్సాన్విత్ప్రగీష్టః
దాయయాధాత్మతా || తత్త్వాదశ్చిత్తగ్రహబహుంజే || పూర్వజో
బాహుజాద్యత్వాధేనుమితుంసోద్యవాం | అకృష్ణనిషక్పతింపశ్చదా
ధానంవాక్రతుంచవా || యమలోకముపాగమ్య సుకానకవింశతిం | అను
భూయ ససాపాత్తాగో మాయుభవతిషీతా || మాత్యే || విప్రో
ధేనుంరసమయ్యాందత్రాం రాజకుమారకైః | గృహిత్యాపుణ్యకాలేషుతస్మి
షక్పతిపరాజ్ముఖః || యాగాదికంపరాకృత్య గోమాయుభవతిప్రదం ||
తస్యైసానిషక్పతిద్యుష్టా విష్టునాప్రభవిష్టునా || ప్రాతరాంభ్యమేధావి
స్సాత్వానిత్యంసహస్యచ | యేషామూలమువాగవ్యపరేదుఃఖవత్త్రియం ||
సంఖ్యాంసముద్వహాన్ సమ్యక్స్వరదస్తజ్జకౌంఠిః | తావజ్జపాద్విరమ్యాధ
ఫరాహారంసమాచరేత్ || స్వశేషే సమీపేతుకృతంపాపమనుష్టరకాపరే
ద్యుః ప్రాతరుత్థాయపూర్వవజ్జపమాచరేత్ || ద్వ్యయుతంపూణతామే
తితతశ్శుద్ధిమవాప్నుయాత్ | ఏతత్ప్రాయశ్చిత్తంయాగాద్య కరణవిషయః

త్రత్వాస్తా పంచగవ్యమాత్రం ప్రాయశ్చిత్తం । ఇతీక్షురసథేను ప్రతిగ్ర
= సాక్షాద్ధేను పతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. =

హ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అసాక్షాద్ధేను ప్రతిగ్రహప్రాయ శ్చిత్తమాహ
మాత్యే ॥ ఏతాసాందశధేనానాం ప్రత్యక్షాపాపవాశినీమహాపాపవిశ
ద్యర్థం బ్రహ్మణాఃస్థితాపురా ॥ రాజావావిప్రమాత్రోవాదశనిష్కాధిపా
పివా । ధేనుమేకామలంకృత్య హ్యభ్యవ్యవవిధిపూర్వకం ॥ పుణ్యకాలేషు
పుణ్యక్షే యోద ద్యాద్విప్రపుక్లవే । సయాఃవిష్టుభవనం దేవైస్సహనతాదీ
ప ॥ త్రైంక ॥ ధేనుయస్సమలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । అభ్య
వ్యవగంధపుష్పాదై ర్యోద ద్యాద్విప్రపుక్లవే ॥ సయాఃవిష్టుభవనం
త్రగత్వానశోదతే । పశ్చాద్భవముపాగమ్య సభవేస్థిరాధిపః ॥ మ
హారాజవిజయం ॥ ధేనుమేకామలంకృత్య పుణ్యకాలేషుపర్వసు । పుణ్యక్షే
త్రేపుణ్యదివే వ్యతీపాతేవైధృతా ॥ యోద ద్యాద్విప్రవ ర్ణాయసయాఃవి
రమాగ్గతిం । పునఃస్థవముపాగమ్య రాజాభవతిధార్మికః ॥ సాగ్రదే ॥
ధేనుంప్రోసు గృహ్ణీయాద్వృధాభోగపరాయణః । అకృత్వానిమగ్నతంత్రం
భాద్యోశ్శీభవతికానన ॥ తద్దోషపరిహారాధం జపేద్బ్రహ్మధాయతం
తదాదోషవినిర్ముక్తశ్శుద్ధిమాప్నోత్త్యనుత్తమాం ॥ భవిష్యోత్తరే ॥ యో
ధేనుంసమలంకృత్య దశేన్ద్రేనయాయనీం । గన్ధత్రయేతుతైర్వస్తైఃస్సర్వా
భరిణిరూపితాం ॥ దత్తాంరాజకుమారేణ పుణ్యకాలేషుపర్వసు । ప్రతి
గృహ్యద్విజోలోభాదృత్వాఃషష్ఠింశుభాం ॥ వ్యాశీభవతి దుష్టాత్కా
యాగంవాదానమేవవా । ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యధికంరూద్రద్యయితముచ్య
తే ॥ ఉపక్రమ్యత దానింవాపరేద్ద్యుత్వాపరేచని । స్నాత్వాప్రాత్యధాచా
రనిత్యోకేషుసమాప్యచ ॥ రహస్థానంసమాగమ్యసంఖ్యాంమంసిధారయకా
ఆరభ్యచోదయాద్వూరస్తమేతిదివాకరః ॥ విరమ్యనియమంపశ్చ శ్ఫలా
హరప్రకల్పయేత్ । స్వపేద్వాస్వగృహేదీవసమిష్టండిలేత్రణీ ॥ పరే
ద్వ్యగేశంకుర్వీతయావస్సంఖ్యాసమాప్యతే । తతశ్శుద్ధిమశాప్నోతియజ్ఞదా
నపరాజ్ఞుభః ॥ ఇతిసాక్షాద్ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధాద్రా కృ
—*ఆహ్వానకృష్టాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ష్టాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగ్రదే ॥ శృణుపుత్రప్రవక్ష్యామి
ఆర్తగృహ్టాజినశుభం । తిలై రాశ్వాశ్చమందద్యాద్విప్రాయధీను

తే || సనరఃపాపనిముక్తౌబ్రహ్మలోకంసమశ్నుతే | పశ్చాద్భవమపా
 గమ్యసప్తజన్మభవేద్విజః || తత్రాధిస్థితమింసమగ్నృగ్విష్ణుజ్ఞానమవాప్య
 చ|తేనజ్ఞానేనమహాతానిర్వాణంసమవాప్నుయాత్ | సూర్యసోమగ్రహే
 రాజకమన్వాదిభుయుగాదిమ | అయనద్వితయేచైవవ్యతీపాతేచవైధ్యతౌ
 సంక్రమేషువిజన్త,క్షేణనీతీరేసుగాలయే | స్వస్థహేవాపిరాజేంద్రపుణ్య
 క్షేత్రేషుపవ్యసు | సరోయస్సమ్యగభ్యుత్థాకృష్టాజినందృఢం || కల
 పూణ్యంద్విశేంద్రాయహ్యర్చితాయనుభూషణైః | దద్యాద్దక్షిణయాసా
 ధకంతస్యపుణ్యఫలంశృణు || యావంత్యజిసరోమాణి యావంతస్తత్రవైతి
 లాః | తావద్యుగసమాసాణి బ్రహ్మలోకమవాప్నుయాత్ || లింగపురా
 ణే || తిలపూణ్యంపుణ్యకాలేఅదగ్గిక్ష్వాప్తాజినంసరః | అభ్యుత్థాగంధవస్తా
 దైస్సమ్యక్కుష్మాక్షతాభిః || యోదవ్యాప్యప్రవర్యాయసగచ్ఛేద్భక్తిహ్వా
 నఃపదం || తత్ప్రతిగ్రహదోషప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాంకర్యే || ఆ
 దగ్గిక్ష్వాజినంజ్ఞాపుణ్యకాండపాగతే | యోవిప్రఃప్రతిగృహ్మీయాత్స
 నద్యఃపతితోభవేత్ | నిత్యంవైమిత్తికంకామ్యం యాగాదికమంతరం |
 తదానశ్యంతికమాణిగాయత్రీజపవీతచ || యమలోకముపాగమ్యభుక్త్వా
 తత్రమహద్భయం | సపాపీభువమాసాధ్య నారీత్వం సప్తజన్మసు || చ
 తుర్వింశతిమతే || యోవిప్రఃపుణ్యకాలేషుత్తిమాద్రాంతిలైర్యుతాం |
 తాంద్విజఃప్రతిగృహ్మీయాద్వృథాభోగపరాయణః || తదానశ్యంతికర్తాణి
 ఇష్టాపూతాదికానిచ | తదాప్యత్యువశంయోతిపుణ్యభంశాద్యమాలయే ||
 మహంతంసరకంధుక్త్వా స్త్రీజన్మతదనంతరం || ప్రాప్తోతీతిశేషః || బ్ర
 హ్మాండే || తిలపూణ్యంపుణ్యకాలే చర్తాదగ్గింరాజవల్లభాత్ | ప్రతిగృ
 హ్యద్విజోమోహాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః || యమలోకముపాగమ్యచిరంస
 రకభాక్తతః | నానాజన్మానుభూయాశుకృకలాసోభవేద్భువి || తస్మైహేని
 వక్రతిద్యుష్టా మునిభిర్భక్తిహ్వాదాదిభిః | అపమృత్యు తారణమార్జనంపూ
 ర్వవత్కుత్వాతదనంతరంప్రాయశ్చిత్తం || ప్రాతస్సాంత్యాదిలైస్సమ్య
 గభుమవకామపూర్వకం | అర్చనానాస్తటంగత్వా హ్యనుజ్ఞాప్యద్విజన్మ
 నః || ప్రతిగ్రహవిశుద్ధ్యధకంతు తు మహాధనజ్జలాః | ఇతిప్రార్థ్యద్వి
 జాన్సర్వాన్పరిక్రమ్యప్రణమ్యచ || తప్తకృత్ప్రత్యయంకృత్వా శుద్ధిమా
 ప్నోత్యనుత్రమాం || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్తాపుసస్సంసారమాచరేత్ |

పంచగవ్యంపిబిశ్యచ్ఛాన్ముద్ధోభవతితాకికః || కృచ్ఛ్యాచివరణేనప్రాణశ్చిత్తం
పునఃకషాపూర్వకంకృత్వాతదంగప్రాయశ్చిత్తేన పూతోభూత్వాయాగా
దికంకుర్వాత్ || అన్యధాపునఃకర్మాసంభవేయాగాదికంసఫలతిపునఃకర్తే
వహ్యచార్యత్వోజాంసర్వకర్మసాధనం | నోచేన్యలముష్టప్రత్యోశనవత్ || అ
తఃపునఃకషావబలవత్తరం || ఇత్యార్చ్యకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ||

—తిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

అథతిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండేయః || తిలైరా
పూర్వయశ్చర్మదద్యాత్పుణ్యోగమేనసః | నతస్యయమలోకోస్తివైకుంఠేవా
సమక్షుతే || కార్త్యే | పుణ్యకాలపుణ్యదినసాంగకృష్ణాజినతిలాక | నిక్షిప్యవి
ప్రవర్యాయేయోదద్యాత్పుణ్యభాగ్ || సూరించ || పూర్వవత్తీలసంయు
క్తంకువటంచర్మద్విజాతయే | పుణ్యకాలేషుపుణ్యోహేయోదద్యాత్సోపివై
సూరిః || అజినంయోనుగృహ్ణీయాద్భవగ్రంవిప్రస్తితైర్ముతం | అపమృత్యుమ
వాప్నోతిసూరిత్వంప్రాప్నుయాదిహ || దానసాగరే || పుణ్యకాలేషుపుణ్య
హేపుణ్యతీర్థేశ్వరోత్తమ | తిలకకృష్ణాజినాధృత్వావృధాభోగపరాయణః ||
యమలోకమవాప్నోతిస్థిత్యాధుంజన్మహద్భయం | పునర్నారీశ్వమాప్నోతి
తిలచమప్రతిగ్రహే || ఆర్చ్యకృష్ణాజినేపూర్వంప్రాణశ్చిత్తం ప్రదర్శితం |
పాదహీనంద్విజంకుర్వాత్తిలకకృష్ణాజినగ్రహే || పాదహీనంపచోత్తరసప్త
తితప్తకృచ్ఛ్యాజికృత్వాపునస్సంసూరించపూర్వవత్కృత్వా శుద్ధిమాప్నోతి
నాన్యథేతి || ఇతితిలకకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథయోగవ్రతాది

—యోగవ్రతాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

షుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మత్స్యే | అధికనారీశ్వరోయో
గయోగేహరిహరాత్మక | లక్ష్మీనాగాయణేయోగవ్రతేష్వస్యేషు షణ్ముఖ ||
కృష్ణాజినేవ్రతాంగత్వాన్నదోషఇతిగోవిలః | తథాపిశృణువత్సోమిప్రాయ
శ్చిత్తంవిశుద్ధిదం || మహానారదీయే || యోగేషువ్రతకాలేషుఅధికనారీశ్వరా
దిషు | యోదద్యాదజినంవిప్రవ్రతంతస్యఫలప్రదం || పురానారాయణో జే
నోలోకానసంహృత్సూచాత్మని | నిధాయజలధౌశిశ్లేషీఘ్రకాలమరిందమః ||
తన్నాథౌచైవలంబజైత్రత్రాధూశ్చంకిజంమహత్ | హిరణ్మయంబృహన్నా
శంరక్తకుంకుమకేసరం || సహస్రపత్రతరంగంపత్రప్రకనకోజ్జ్వలం | తత్రజ
జ్ఞేవిధాతాదవ్యస్తాపీజ్జగతాంశతిం || హరిఃప్రసన్నవదనోబభాషేకమలాస

నం॥ సృజవిశ్వమిదంభగ్రవేదాన్యజ్ఞాకర్షణానమ్॥ ధేనుంచాణీకరతాథకమా
 లస్యంమాకురుష్వహ॥ ఇశ్వక్వాభగవాన్విష్ణుస్తతే॥ శాంతరథీయత॥ బ్రహ్మ
 తదవధార్యాభిష్టతాన్విశ్వమీజసా॥ వెదాన్యజ్ఞాకర్షణాన్లాఘ తస్యం
 త్రాంత్రతసాధకా॥ అరణింనుక్సుగ్రహదర్శింధృవాం జహ్వంతిదాయు
 ధం॥ కృష్ణాజించముసలములూఖలమతఃపరం॥ పాత్రాణ్యన్యానివిశ్వాత్తా
 ససజఃజగదీశ్వరః॥ వ్రతేషుయజ్ఞదానేషుబ్రహ్మద్యౌవ్రతాదిషు॥ అజినం
 దానపూజ్యకథంకదావిప్రేభ్యఆదరాత్॥ తదాప్రభృత్యదశ్చమఃప్రసిద్ధి
 మగమచ్ఛవి॥ యస్త్వేతచ్ఛమదానేషు వ్రతేషుయిమేషువ॥ ప్రధానం
 కురుతేసోఽబ్రహ్మర్వాణమామృతాయాత్॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
 హ॥ మార్కండేయః॥ యాగాదిషువ్రతేష్వేతత్ప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః॥
 ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్పునస్సంసారవజితం॥ దశాయుతానిశాయ
 త్రిరథకనారీశ్వరైశ్చతే॥ తథాచరిహరేయగేలక్ష్మీవారాయణేతదా॥ ఉ
 గ్రవ్రతేషుదానేషుపుంపంథ్యత్వహరాదిషు॥ ఏతేషువ్రతేషుకృష్ణాజినానా
 మంగత్వాల్లఘుప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥ అర్ధకృష్ణాజినాదేస్సన్వయంప్రధాన
 త్వాత్ప్రాయశ్చిత్తదాహుశ్శం॥ పునస్సంసారశ్చ॥ ఏతేషువోధయంఉక్త
 ప్రాయశ్చిత్తమేవాలం॥ ఇతియోగాదిషుకృష్ణాజినప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

==తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం==

అథతిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగ్రందే॥ యోరాజాపుణ్యకా
 లేషుపుణ్యభేషుపర్వసు॥ తిలపద్మంధాశాస్త్రమర్చయిత్వాద్విజన్మనై॥
 దద్వాదక్షిణయాసాధకంతస్కంతానైవవిద్యతే॥ పునర్భవముపాగవ్యమం
 డలాధిపతిర్భవేత్॥ బ్రహ్మకైవతే॥ తిలపద్మంద్విజోధృత్వారాజ్ఞఃపుణ్యది
 నేషుయః॥ సతుదేహవిశుద్ధ్యర్థంవడబంకృచ్ఛగ్రమాచరేత్॥ పునస్సంసార
 రపూతాత్తాశుద్ధిహాప్నోతిదైహికీం॥ త్రైంకైప్రతిగృహ్యద్విజోలోభాదో
 గత్యస్తాపరాయణః॥ తిలపద్మంసముత్పన్నంరాజభిఃపుణ్యసంగమే॥ పునః
 కథాప్రకుర్వీతతతఃపశ్చచ్ఛుణుష్వమే॥ సమ్యగ్విప్రైరనుజ్ఞాతక్షడబంకృ
 చ్ఛగ్రమాచరేత్॥ తతఃపాపవిముక్తస్సాన్వనదానైర్నాన్యకమభిః॥ ద్వి
 జోలోభపరాయణాభోగశ్చయతిలపద్మం॥ ధృత్వాపూర్వంపునస్సంసార
 రంకృత్వాపశ్చస్పరిషదుపస్థానపూర్వకంప్రాజాపత్యకృచ్ఛాగ్రహంవడబ్బ
 మాచరేత్॥ తేనపూతోధవతి॥ నదానైర్నాన్యకమభిఃపూతస్సాన్వితే॥ ఇతి

తిలపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథరజతపద్మ ప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్త

—*జతపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

మాహ॥ మాహిం డేయః । కమలం రాజతః దద్యాద్యో రాజా వుజ్యసంగమే ।
అశ్చ్యవ్యవిధినా శాస్త్రాద్విప్రాయాధ్యాత్మ వేదితే ॥ నతస్య పునరావృత్తిర్భి
క్షులోకాతః పదాదన ॥ శ్రేవే ॥ నిష్కామనతయారాజస్సుద్దిశ్యపారిమవ్య
యం । హరం వాఙ్విజవ రాయద ర్యాశ్చుఢ్యాగమేనుధిః ॥ సర్వపాపవిన్న
క్షః పుత్రపౌత్రపఃష్కృతః । ఇహోపవిపులాన్భోగాన్భుక్త్వా దేవపదం బ్రజే
త్ ॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ యోగ్యత్వారాజతంపద్మంపుణ్యకాలేషు శాజభిః
దత్తం సమ్యగలంకృత్య తస్య శుద్ధిం సుత్రమా ॥ ప్రధానం సుపరిశ్రమ్య జ్యేష్ఠత్వ
చాంద్రాయణద్వయం । శుద్ధిమాప్నోతి మహాతీమతత్పద్మప్రతిగ్రహతే ॥ ఆధా
నం వాఙ్మణితీత్యాకతేన విప్రసహోపభాక్ । ఆధానకరణే సర్వ స్వదక్షిణే
ప్రాయశ్చిత్తం పంచగవ్యప్రాశనం ॥ ఇతి రాజతపద్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥

—*రోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

అథరోగప్రతికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాహిం డే॥ తుయః కాసశ్చ
గుల్మశ్చ శిరోవాయుస్సగంధరః ॥ అర్శోరోగస్తథాశూలంగడమాలాశిరో
భ్రమః ॥ ఏతే హహాపాతకజన్మాః ॥ వాతవ్యాధ్యశ్చరీమవ్యమహూదరభగం
దరాః । అర్వాంసిక్రహణిత్యష్టై హహరోగాః ప్రకీర్తితాః ॥ ఇత్యేతే డపాత
కజన్మాః ॥ ప్రమేహామధుమేహశ్చద్వైశ్చతోన్యసంభవః । కంఠశ్చపక్షుత
శ్చ ఆంధ్రవృద్ధిస్తదైవచ ॥ ఇత్యేతే సంకలీరణజన్మాః ॥ అరుచిశ్చతథాపిత్తం
బహుమూక్రింకిరోద్రణం । సర్వాంగతాపనంతి ద్వద్వధిరత్వ గునగ్నితా ॥
ఇత్యేతే మునీకరిణజన్మాః ॥ అక్షిశూలంకణశూలం పాదశూలం తథాగు
లం । కంఠాశ్చిర్దురోరోగః కామిలాచతథాభ్రమః ॥ ఇత్యేతే పాత్రీరణజ
న్మాః ॥ నక్తాంధిత్వం సుదేహం నానారోగస్సుబంధితం । హీనాగ్రాతుతమజీ
ణాత్వంకంఠశోషగమేవచ ॥ ఇత్యేతే హాతిభిశ్చజన్మాః ॥ ఏతే హాశ్చైవ బహ
వో వ్యాధయః పాపసంభవాః । ఇహజన్మనివారాజత్ పూజన్మ నివాజి
తాః ॥ వ్యాధయః శాపమాలాస్సుగ్నిప్రత్యక్షనరకాస్త్యమి । సర్వవ్యాధ్యుప
శాంత్యర్థంకుర్యః ప్రతికృతింబుధః ॥ బ్రహ్మహత్యాదిరోగనిరాసార్థం
స్థూయస్యపాపస్థయోయోగోజాతః తన్నిరాసార్థం ప్రధాన దేవతాస్తి
కమేవిపాకేషు సైవప్రతికృతిః ॥ తత్ప్రతిగ్రహాన్విప్రస్య శాప బాహుశ్చం ॥

తిస్తాత్రతావ్యంప్రాయశ్చిత్తమ్॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ వామ
సశ్రురాణే॥ కృష్ణాజింప్రత్యకృతింమేషింబోధయతోముఖే॥ శకటంయోను
గృహ్లాతినభూయఃపురుషోధవేత్॥ ఏతదకృతయాగాదికస్యాకృతప్రాయశ్చి
త్తస్యవిషయో॥ ఉభయోరేకతరాసంభవేస్త్రిత్వం॥ తదాహచూరంజేయః॥
ద్విజఃప్రత్యకృతింభృత్వాయాగంవానిషక్రృతింతువా॥ అకృత్వాదవ్యలోభేన
సస్తీభవతిసర్వదా॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కూమకపురాణే॥ ధృత్వా
ప్రత్యకృతింవిషంసప్తతంతుపరాబ్జుఖి॥ తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం కుర్యాచ్చం
ద్రాణుణత్రయం॥ నిరంతరమచూరాత్రంజపన్నారాయణంవిభు॥ స్వపేచ్చ
దేవతాగారెన్మండితేవలెవసక॥ కబళంభతుయేత్తాతరవిమం దాయతే
యదా॥ ఏవంసూత్రయేపూణే శుద్ధస్యాశ్చిత్తప్రతిగ్రహత్॥ ఆధానం
వాప్రకుర్వీతబుణిమోకచనంతువా॥ ద్వయోరభావేలోభాధే ప్రాయశ్చి
త్తమిదంచరేత్॥ తత్రాపిచపునఃకమశుద్ధిమాప్నోతినాన్యధేతి॥ ఇతిరోగప్ర
తికృతిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—శిమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

మాహ॥ కూమకపురాణే జనస్యమరణేకాలేయమదూతగజేస్సకా॥ పా
పానితస్యయావంతిన ఘోనూయవ్రతంత్యథః॥ భూతప్రేతపిశాచాద్యామృ
తశయ్యాబహిస్తితాః॥ కెచిద్బుష్టిపథంయతాఃకెచిత్ప్రేతశశపంత్యలం॥ మి
యమాణంతతోద్బుష్టాకుత్సయంతితథాపరే॥ మరణంతే యధారాజశ
య్యాస్పృశ్యానసాజనైః॥ తత్ప్రత్యాదిస్తుతాంశయ్యాంవిప్రాయాధ్యాత్మ
వేదినే॥ ద్వాదశేదివసేదద్యాస్తృతస్సర్వకమవాప్నుయాత్॥ బహ్విభిదక
క్షిణాభిశ్చతోషయేద్విప్రవల్లభం॥ తత్ప్రతిగ్రహదోషమాహ॥ మాత్యేన్ద్ర
విప్రలోభపరీతాత్తామృతతల్పంపరిగ్రహేత్॥ నిత్యంనైమిత్తికం కామ్యం
సవ్యఃక్షరతినర్వధానిత్యంనైమిత్తికాభావాత్ప్రతితస్సాన్యద్విజాధమః॥ గర్భా
ధానాదిసంసారారాపునఃకార్యాద్విజాతిభిః॥ తతిఃపంచరేత్యాచ్చింద్రి
శతంతప్తసంజ్ఞకం॥ తఃపూతోభవత్యేవకర్తాన్తోలోకయోర్ద్వయోః॥ అన్య
ధానిషక్రతిర్నాస్తిహ్యధానక్రతుభిర్విना॥ ప్రధానంసంపరిత్యజ్యప్రాయ
శ్చిత్తంసమాచరేత్॥ అన్యధాస్యాత్సమష్టాత్కూర్యులూకౌ నిజశేవనే॥
ఏతద్భాగప్రాయశ్చిత్తాద్భకరణవిషయం॥ ఉభయోరేకతరసంభవేనోలూక
త్వం॥ ఇతిమృతశయ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథగోదమకప్రతిగ్రహ

—గోచర్మ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ లింగపురాణే॥ గోచర్మవిప్రవర్యాయరాజాధర్మక
పరాయణః॥ పుణ్యకాలఉపాయాత్మేద్యాస్తక్షిణయసహ॥ యావంతఃపాం
సహామామేరాశిమాతాభవంతిహి॥ తావద్యగసహస్రాణివిష్టులాకెమహీ
యతే॥ గోచర్మప్రమాణమాహ॥ రంగ ర జీయే॥ గోశతస్యపవత్సస్యసం
చారస్సేవ్యభూభవేత్॥ సతు ద్వాదశధాయాతోగోచర్మేతివిదుర్బుధాః॥
కామే॥ అనర్థ శతయా రాజక సంచారోగోశతస్యచ॥ రాత్రాయావత్ప్రదే
శేస్యాత్సవత్సస్యన్వపోత్తమ॥ సతు ద్వాదశమానేనగోచర్మేతి ప్రకీర్తితం
తందేశంవిప్రవర్యయతిర్చితాః కుటుంబినే॥ యాగాసక్తాయయోదద్యా
త్సవై నారాయస్తృతః॥ పునర్భవముపాగమ్యమండలాధిపతిర్భవేత్॥ లింగ
పురాణే॥ పుణ్యకాలేషపుణ్యక్షేవ్యతీపాతేచవైధ్యతానదీతీరేపుణ్యదిశమ
న్వాదిమయుగాదిమృత్యుతాయద్విజాగ్రాయకర్మః స్థాయశీలినః॥ యోరా
జాచర్మతద్ద్యాత్సవై విష్టుమవాప్నుయత్॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోషప్రాయ
శ్చిత్తైదర్శయతి॥ సుందరపురాణే॥ గోచర్మక్షేవ్యలాభేనయోవిప్రస్సంప్రతి
గ్రహేత్॥ పుణ్యకాలేషపుణ్యదినేదత్రంరాజ్ఞానువర్తినా॥ సద్యఃపతంతిరాశేం
ద్రసతిక్రియాంకాయసంభవాః॥ నిత్యకర్మపరిభ్రంశాత్సూకరత్వమపాప్య
తే॥ తస్మాన్మానిమృతీర్నాసియాగభ్యస్తశ్చప్రతిగ్రహే॥ తదభావేనరక్షే
వశతచాంద్రాయణంచరేత్॥ త్రయస్త్రింశన్తతే॥ పూర్వజఃప్రతిగృహ్నియా
ద్రాజవత్రంసుపూజితం॥ గోచర్మేతిభువస్థానంద్రవ్యలాభేనపాధికవ॥ త
స్యకర్మాణినశ్యంతిమృత్యురాయతిశ్చజాత్॥ నరకానుభవంకృత్వాసూక
రోభవతిశ్చిత్తా॥ బహుసంస్కారపూతేభ్యోగయాగాదిభ్యోసనిమృతీం॥ త
స్యోపనయనంధూయికర్మభంకాద్భవేతః॥ కృచ్ఛ్రచరణపూర్వకము
పనయనాదికంకృత్వాపశ్చాద్వాగఃకలకవ్యం॥ తదభావే చాంద్రాయణశ
తంకృత్వాదండమేఖలాశ్చస్తాపనాదింకజకాయత్వాకల్పోక్త విధినాసంస్వం
కుర్యాత్॥ నాన్యధానుద్ధిరితేతి॥ ఇతిగోచర్మప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

—శకటదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

అధశకటధానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మత్స్యపురాణే॥ స్థితేకర్మ
టకేభానామకరస్థేదివాకరే॥ మమమామేషాన్వపక్షేపప్రమ్యాంగవివాస
రే॥ అయనిద్వితయేచైవమన్వాదిమృత్యుగాదిమృతశకటంధాన్యసమ్మిశ్రంయు

గరజ్జుపరిష్కృతం॥ చతుర్థినడుచ్చియుక్తవస్త్రైః గిరలంకృతం । యోద
ద్యాద్విప్రవత్యాయనతస్యపువరుద్భవః॥ సాగం దే॥ తే ధౌమపుణ్యకాలేషుపు
ణ్యవత్సుదినేష్యహ॥ యో రాజాశక్తిటంద ద్యాద్విప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ అన
దుక్కుగసంయుక్తంరజ్జుధాన్యపరిష్కృతం । అచ్చితంగంధవస్త్రైః దైరుక్త
దక్షిణయాసహ॥ సూర్యలోకమవాప్నోతికలత్రయసమన్వితః । తదంతేధువ
మాసాద్యసర్వసంపత్సమృద్ధిమూ॥ దానైరినేత్రైః పూతాత్మానిర్వాణము
పపద్యతే॥ శకటేధాన్యాదినిమాణాన్రకారస్తుపరిధామాయామభిహితః॥ నా
రదీయే॥ శకటంపుణ్యకాలేషుయోరాజాప్రధివితతే । ప్రాయవేదవిదుషేద
ద్యాద్దక్షిణయాసహ । తాత్పత్యపితృతత్యైచసకులమేకంసముద్భవహ॥ మెరు
ముల్లంఘ్యసహసావిష్టులూకంప్రపద్యతే॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తమా
హ॥ శకటంయోచ్యస్త్రాయాద్యాగతీథకపరాబ్జుఖః । పుణ్యకాలేషుపుణ్య
క్షేత్రసభవేద్భక్తధారికః ॥ ఏతత్సపవిత్రద్యుధానం చరేచ్చందాయతాష్ట
కం॥ యాగాద్యకుణేవోషఃశకటస్యప్రతిగ్రహే॥ ప్రధానంసంపరిశ్రేజ్యప్రా
యశ్చిత్తంసమాచరేత్ । పశదుపస్తానపూర్వకంపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం
కుర్యాత్॥ ఇతిశకటప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథక్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహ

—క్షభయతోముఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ సాగం దే॥ సూయమనాంతుదాధేనుంపరిక్రమ్య ప్ర
ణమ్యచ॥ యోదద్యాద్విప్రవత్యాయనవై విష్టుపదంప్రజేత్॥ సాయంవాప్రా
తరథవాసూయమానాంవిశోకయత్॥ శిరిఃపాదాయదావతేక్షదాదానం
మహస్తం॥ పితౄణుదైశ్యవారాజన్నతవిష్టుంహరంచవా॥ తంతం లోకమవా
ప్నోతిపునరావృత్తివజితం ॥ మహానారదీయే॥ సూయమానాయదాధేనుః
సర్వపాపక్షయంశిరి॥ తదానరేణదాతవ్యావిప్రాయాధ్యాత్మవేదినే॥ నతస్య
పునరావృత్తిర్భగిష్టలోకాత్కదాచన॥ శివధమోక్షత్రై ॥ ద్విముఖీంషట్పు
దాంధేనుశనువ్రజ్యప్రణమ్యచ । యోదద్యాద్విప్రవత్యాయనతాబ్రహ్మపదం
ప్రజేత్॥ మహాధారితే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంశుద్ధాంవిలోక్గజనవల్లభః । పరి
క్రమ్యప్రణయాభ్యాధ్యాత్మవేదినే॥ బహ్వీభిర్దక్షిణాభిశ్చదద్యాద్యది
నకోత్రమ॥ యావంతిపశురోమాణితావద్యగిష్టపదంప్రజేత్ ॥ తత్ప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ శేవీపురాణే॥ ద్విముఖీంషట్పుదాంధేనుంపిట్రాలో
భపరాయణః । ప్రతిగ్రహ్యాద్విజోదేవియావద్భోగపరాయణః ॥ తావద్భుగ

హేమాద్రాక్షాన్తిగోవైతరణీగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౬౭

సహస్రాణీనారీత్యంప్రాప్నుయాదీహ ॥ కౌషీ॥ ద్విగోయోద్విమఖీంధే
నుంసోపసగరసదక్షిణాం సవస్త్రాంవిధివద్ధ్యత్వాతదామృత్యువశంకతః॥
నరకాసుభవంకృత్వానారీజన్మసమశ్నుతే । నారీపాపస్యయూలంహీకిముత
శ్చంప్రతిగ్రహే ॥ యావంతిపశురోమాణితావన్నరః మశ్నుతే । కేచిత్సం
సార్మిచ్చంతిహృదయోమృఖసంగ్రహే ॥ స్త్రీత్వాన్య దోషబాహు
త్యాత్వాన్యశ్చిత్తపదానతః । అక్షిణయేణగాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నోతిదై
హికీం ॥ యాగదిభ్యుశనేతాతప్రాయశ్చిత్తవిదంచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తైవ
సూతాత్వాప్రధానంసంపరిత్యజేత్ ॥ అనేనవిధినాశుద్ధిర్నతీదేర్నజపాది
భిః । అక్షతయజపానంతంపుఃస్సంసార్గాంకృత్వాహ్యుబయతోమఖీప్రతి
గ్రహశ్శుద్ధిరితితాత్పర్యం ॥ ఇత్యుబయతోమఖీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అ

—*ఉత్తాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం,*—

ధోతాగ్రంతిగోప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంజేయః॥విపత్సూ
తాగ్రంతికాలేశుహ్యవిచార్ణమహస్వయం । తాంధేనంప్రతిగృహ్యశుమహా
పాతకమశ్నుతే । దేవిపురాణే । ఉత్తాగ్రంతిధేనుమాసన్నాంతిమ్యుగ్ధంవా
యధార్హతః । ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తుసవై నరకమశ్నుతే ॥ కౌషీ॥ ద్విజో
యశ్శుగీతంపన్నఃప్రతిగ్రహపరాయణః । ఉత్తాగ్రంతికాలేతన్నామ్నీంధే
నుంసదృత్వాపదోషభాక్ ॥ నరకాననభూయశుదరిద్రోభువిజాయతే । అన్న
వస్త్రపరిక్షిణస్సదారోబహులప్రజః ॥ కింకోమిక్ష్వగచ్ఛామికంవాశరణమా
శ్రయే । ఇణీవవతయన్నిత్యమేతద్దారిద్యం । దారిద్యంమరణాతగ
ప్తందరిక్రానహిపూజ్యతే । దరిద్రస్సవృధాజన్మజరిద్యవృధావయః । దరిద్ర
స్సవృధారూపదరిద్రస్సవృధాగుణాః । తత్రాపిచాలదారిద్యంక్షణమా
త్రంనశక్యతే । తత్త్వాన్యశ్చిత్తమాహ ॥ భవిష్యోత్తరే । ఉత్తాగ్రంధేను
మాగృహ్యప్రధానంసంపరిత్యజేత్ । అక్షిణయేణగాయత్వాశ్శుద్ధిమాప్నో
త్యనంతమాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిదరిద్రత్వాన్మముక్తిభాక్ ॥ దారిద్రం
జన్మగ్రూపంధిగ్దరిద్రంపునఃపునః । దారిద్యంజనకంధనోర్గోహణంసభవేది
మాహ ॥ ఇతిఉత్తాగ్రంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవైతరణీప్రతిగ్రహ

—*వైతరణీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమేపురాణే । యమహాశమహాఘోరేసరిదంగార
రూపిణీ । వష్టియోజనవిస్త్రీణాశతయోజనమాయతా ॥ సాసరిత్వాపినోద్య

ష్ట్యాప్రజజ్వాతత దారుషా । దృష్ట్యాపుణ్యజవాన్ నైవశాంతి మాప్నోతితక్ష
 ణాత్ ॥ పాపినఃపాపకమాణిపుణ్యవాన్పుణ్యదూచరేత్ ॥ పాపీనరకయా
 ప్నోతితిపుణ్యవాన్పుణ్యలోకభాక్ ॥ పుణ్యంసుఖాధీశుర్వీతఃకుఖాధీశాప
 మాదరేత్ ॥ దుష్టప్రతిగ్రహవీవపాపం ॥ తదపరిగ్రహవీఃపుణ్యం ॥ దుష్టప్రతి
 గ్రహఉత్సాహితవై తరణ్యాదిఃతేషాంత్యాగవీవపుణ్యం ॥ ద్రవ్యస్సాల్పత్వా
 త్నాపబాహుశ్యాద్యాదికరణస్యాశక్యత్వాత్పూర్వత్యాజ్యమేవస్వధా ॥
 మాత్యై ॥ దారిద్య్రంస్థిరతామేతివైతరణ్యాప్రతిగ్రహే ॥ సర్వేషామేవపా
 పానాందారిద్య్రమధికంవిదిశి ॥ దారిద్య్రాద్విషబాహుశ్యాత్త్యజేదేతత్ప్ర
 తిగ్రహం ॥ దారిద్య్రాపరంపాపంజన్యహనవిద్యతే ॥ తత్ప్రాయశ్చిత్త
 హం ॥ సాహందే ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజోధమయాశాంతనరాధిప ॥ పిండనిర్వా
 పజేకాలేదీమనాందరిద్రవాక్ ॥ ప్రధానంసమృతిత్యజ్యస్మాత్సాత్వోత్త్యంస
 మాహితః ॥ లక్షద్వయంజపద్దేవిమతద్దోషోపశాంతయే ॥ నాన్యధాశుద్ధిమా
 ప్నోతితిదారిద్య్రాన్నివిముక్తిమాక్ ॥ ఇతివై తరణీథేన ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—*మృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

త్తం ॥ అథమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమహా ॥ మార్కండేయే ॥
 విభ్రాంతామహిషీంగృహ్లాన్సాత్యైస్సృత్యుస్వరూపిణీం ॥ మృత్యువాశకరీం
 దాతుఃగృహతుర్మృత్యుదాయినీం ॥ అభ్యర్చనీవస్త్రాదైగ్ధాన్యైశ్చర్త
 షీణయాసహ ॥ సాత్యైస్సృత్యుమవాప్నోతివడ్డౌశాభ్యతరేన్మప ॥ సాం
 దే ॥ మహిషీంయోనుగృహ్లాన్తాత్మమృత్యుదాంపాపనాశినీం ॥ ధాన్యైగ్ధాన్యం
 ధాక్షతైర్నితైరర్చితాంచృత్యురూపిణీం ॥ సవత్సారోగిభిర్దత్తాంచాప్తానా
 భయవజ్జేతః ॥ మృత్యుమాప్నోతిసహసాపశ్చాత్సాకరతాంప్రజేత్ ॥ బ్రహ్మం
 దే ॥ భానుఃకుజోభృగుశ్చైవశనీరాహుర్గ్రహస్త్రమ్ ॥ ద్వాదశాప్తమబ్జ
 స్థాపంచైతేయస్యదేహినః ॥ కుర్వంతప్రాణసందేహం స్థానభ్రంశం ధనక్ష
 యంతదామృత్యవశంయాతః పీడితోగ్రహనాయకైః ॥ పీడాః ॥ జ్వరశూలం
 వాతపిత্তంశ్లేష్మోల్బణమసూరికాః ॥ విషాచీగ్రహణీపాదహస్తశూలంమహా
 ద్భయం ॥ జ్వరాత్పిసారోనిశ్చక్తిఃపూర్ణభ్రమణమేవచ ॥ కమోవాబహు
 మూత్రోవారోగాన్మూత్రాంభవంతిహి ॥ సర్వరోగవినాశాయమృత్యుత్తర
 ణమేతవే ॥ తదాయామహిషీందద్యాత్పూజితాంవస్త్రభూషణైః ॥ మృత్యు
 రూపాయవిప్రాయససద్యోరోగముక్తిభాక్ ॥ గృహ్నియాన్మహిషీమేనాం

ద్విజోద్రవ్యాతురస్తదా ॥ మృత్యుమాయాతిసహసానూకరత్వమవాప్యతే ।
తత్పాపైశ్చిత్తమాహ ॥ గారుడే ॥ తదానీంవాపరేశ్వర్యాన్నాత్వాశుచి
రలంకృతః । నిత్యకమఃవిశుద్ధాత్మాజపేన్మృత్యువినాశనం ॥ అయుతంనియు
తంకృత్వాప్రత్యహంసంఖ్యయాన్యపాఅయుతేనవిశుద్ధస్యాన్మహిషీంయోను
మన్యతే ॥ పక్షిమాత్రందశాపానవాదీతూహారభ్యబుద్ధిమాన్ ॥ చతుర్థకాల
యాతేహవిర్భోజనమాచరేత్ ॥ అపమృత్యుమపశుంభుజినవభిర్వాకైశ్చై
షః ॥ ఇతిమృత్యుమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రా

—*మహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ కృష్ణాంగరచతుర్దశ్యాంకృష్ణాష్టమ్యా
మమాదినే । మహిషీంనీలవస్త్రాద్వైరర్చితాంసర్వధూషణైః ॥ దద్యాద్యో
విప్రవర్యాయతశ్చనాస్తియమాలయః ॥ సాకండే ॥ యుగాదిషుచక్షేషు
కృష్ణాష్టమ్యామమాదినే । కృష్ణాంగరచతుర్దశ్యామాయాంభృగువాసరే ॥
మహిషీంసమలంకృత్యవస్త్రగంధాదిధూషణైః ॥ యోదద్యాద్విప్రవర్య
యయమపీదానివృత్తయే । యమస్తంపూజయత్పశ్యత్ప్రత్యుత్తానాదివంద
నైః ॥ స్వగళాకంసయత్కృశులోజోబంధుజనంయథా । తస్యైవపూర్వవ
త్ప్రతినవరూపిఃకథితాబుధైః ॥ తేనశుద్ధాభవేద్విప్రపాపాదస్తాప్తమువ్య
తే ॥ ఇతిమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథగోమఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్ర

—*గోముఖజనశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ అథుక్తేగండనక్షత్రే లగ్నసంభావ
తుడశీ । అథేషవిషనాడిమవ్నతీపాలెచవైధృతా ॥ మాతాపితౄస్తథాశ్వే
ష్ఠభాగ్తుర్నక్షత్రసంభవే । ఏతేషుసంభవఃపుత్రఃకులనాశకరోభవేత్ ॥ అథు
క్తసంజ్ఞామాహ ॥ జ్యోతిర్విదాన ॥ అగ్నేషామఖానక్షత్రసంధిః । శ్వేష్ఠామూ
లానక్షత్రసంధిః । రేవత్యశ్వినీసంధిః । ఇత్యేతేవ్యభాక్తాః ॥ కుశీరసింహయోః
కీటచాపయోమీనమేషయోః ॥ గండాంతమంతరాశంస్యాద్ధటికాద్వితయతి
స్త్రుతం । ఏతేషుజాతఃపుత్రోవాపుత్రీవాతిధిగండకే । మధ్యేపూర్ణానంద
యోస్తుపితరౌహంత్యసంశయం ॥ అగ్నేషాచితాశ్వేష్ఠామూలాపుష్యపూర్వా
షాఢాహస్తాభరణీవిశాఖావీతానిగండనక్షత్రాణి । ద్వయార్లగ్నయోరంత
రాశంలగ్నసంధిః । చతుడశీకృష్ణచతుడశీ । అమాచన్నస్తా ॥ ఏతిద్దావవి
ముక్త్యథక్తంజననంగోముఖేపురా । పశ్చాచ్ఛాంతంప్రకరంసంకీర్తయద్దాపోష

౧౬౬ [అలింగన దానక్షుత్తశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

శాంతయే॥ సాధేనుప్రసూర్ణాకేసర్వదక్షుతకారిణీ । స్వజాతప్రసవం
త్యక్త్వాశ్శాన్తజాతింప్రసూయతే ॥ తదాప్రభృశ్యసాధేను స్సర్వపాపవివ
ధిశని తత్తాదేనాందిజోభ్యత్వాసద్యఃపాత్యమహాకాతి॥ మృత్వానరకమా
ప్తోతిప్రళింజేష్యభిజాయతే । తస్మాద్దేవతానంభూయఃకుర్యాచ్చంద్రాయణ
త్రయం ॥ ఏషాతునిష్కృతిస్తస్యనాస్యధాశుద్ధిరివ్యతే । పూర్వంపున స్సం
సాహరంశ్చత్వాతేనశుద్ధాధూత్వాపశ్చాచ్చంద్రాయణత్రయం కుర్యాత్పూ
తోభవతి॥ ఇతిగోముఖజననశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ

—శిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

లింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ ధనాధకం
ముఖజాయతురోగిసంయదిగూహయేత్ । సరోగీభవతిషీప్రంతదాషణ్ణాన
తఃక్రమః॥ ఉతపత్నీసుతోవాపినిధనంయతిపాఠికవ । తంకదానాలపెద్వి
ప్రోక్షయమానుషానిహీ॥ గారుడే ॥ ధనాధకంఉదియోవిప్రమహం
తపోగిసంనరం । అలింగ్యసహసాధూమారోగీభవతిశ్శయః॥ యమలోక
ముపాగమ్యభుక్త్వాతత్రైకవేదనాం । పత్నీపుత్రవియోగస్సాన్త్యక్త్వాపా
భ్యంతరేన్యప ॥ తద్దోషపరిహారాధకంప్రాయశ్చిత్తంసయాచరేత్ । సూక్త
యనంజపెన్మిశ్యంస్నాత్వాశుచిరలంకృతః । మాసంవాపత్తమేకంవా దీక్షా
మారభ్యవాగ్యతః । హవిష్యాశీభవేన్మిత్యంస్వకేన్నానాయణంస్మరత్ ॥ పరే
ద్యురేవంఘర్వీతహ్నాయుతంయదిహార్యతే । తదావిస్మజ్జనియమంబ్రాహ్మణా
వ్యోజయేత్తతః॥ ఏవంయఃకురుతేనశ్శక్త్యాప్రియశ్చిత్తంపశుద్ధయే । సద్యస్తర
తిహాపానిపాపేభ్యోముచ్యతేతదా ॥ ముంచామిత్యేతిప్రయంక్తమేనమిత్యం
తం॥ ఇతిలింగన దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టనక్షత్రశాంతిధేను

—శుద్ధనక్షత్రశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారకండేయే ॥ దుష్టభూషణాదీమూల్యశీ
పాతేవవైధృతః । అమాకృష్టచతుదశ్యోఃపిత్రోర్నక్షత్రకేయదా ॥ ఐంద్ర
సూర్యగ్రహేనైవయస్యపశ్చిప్రసూయతే । తదాశాంతింప్రకర్వీతతత్తద్దో
షోపశాంతయే॥ శాంత్యంగమూతానాథేనుస్సాదేయవిప్రభంగవే । ఏత
న్మిత్యుద్ధునడతేజారస్యశిశోదోషశాంత్యథకం తత్తక్షత్రాధిదేవతా
ప్రీత్యభశాంతతద్దేవతావరాణాగౌదేయేతిమయాశాంత్యధ్యాయేభిహితం॥
అలాభకపిలావాతదాచార్య త్వేధేనుస్సంధవతి । తదాప్రాయశ్చిత్తీభవతి॥

తత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ కొమే॥ దుష్టనక్షత్రజాతస్యశాంతిక
 మనుయోద్విజః॥ ఆచార్యత్వంయదాచార్యద్రౌతప్రగృహ్యతే॥ తస్యై
 వసరకేవాసఃకాలనిత్రేమహతరే॥ తదంతేనువమాసాద్యపావండస్యమ
 వాప్నుయాత్॥ తద్దోషపరిహారాధకంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధిదం॥ ప్రాయశ్చి
 త్రైసప్తతాత్పాశుద్ధినిబ్ధిశ్చూర్వః॥ స్వాధ్యాయదివసేరాజన్ముపవి
 త్సనుఖాసనః॥ తదాపారాయణప్రీక్షందశాత్రమతంద్రితః॥ తతఃపరము
 పోష్యేవమచగత్యేనశుద్ధతి॥ సంహితామాత్రపారాయణం॥ నపదక్ర
 మాది॥ నపరాయతాదిపరనం॥ పశ్చాత్పంచగవ్యంపీత్యాశుద్ధిమహ్నితినా
 న్నధా॥ వేదోనారాయణస్సాక్షాదతిస్సృణోత్॥ ఇతిదుష్టనక్షత్రజననశాంతి
 మధే॥ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥ అథదుష్టనక్షత్రప్రథమరజోదర్శనశాంతి
 =+దుష్టనక్షత్రప్రథమరజోదర్శనశాంతిధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+=
 ధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మార్కండేయః॥ యస్యపత్నీనర
 శ్రేష్ఠదుష్టక్షేపస్వీనాశ్రుప్రిణే॥ పత్నీనాథస్యయంభాథహ్యవశ్యంవృత్త్యమా
 విశేత్॥ భరణీకృత్తిగాద్రావుంర్విసూఆన్లెషామఖాపూర్వఫల్లనీశ్శృష్టా
 పూర్వాషాధోత్రరాషాఢాశ్చాగ్వాభాద్రావీశానిదుష్టనక్షత్రాణి॥ ప్రతిప
 ద్విశ్రీయాచతుర్థిపక్షీఅష్టమీపక్షీద్వాదశీఉభయత్రపశుదశశీఅమావ్రథ
 మాతః॥ ఏతానిగుప్తదిశాని॥ భాస్వంగారకమందవారాః॥ ఇందుష్టవారాః॥
 మేవలగ్నంవృషభలగ్నంసింహలగ్నం॥ ఎతానిదుష్టలగ్నాని॥ జామిత్రైప్రథ
 మరజోదర్శనంలగ్నాత్సప్రమలగ్నంజామిత్రస్థానం॥ తత్రదుష్టగ్రహశ్చేజ్ఞా
 యాపత్యోరమంగళనాప్తిః॥ ఎతేషువారీప్రథమరజోదర్శనకాలా॥ ఎతైకంద్వ
 యంచాప్రాప్తంచేత్తద్దోషపరిహారాధకంశాంతికమ॥ తత్రఆచార్యయో
 విప్రస్తస్యప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ పాశ్చా॥ యోద్విజోయస్సభార్యాయఃప్ర
 ధమాతకవశాంతిః॥ స్వాప్రముఖతఃకృత్యాతత్రైధేనుప్రతిగ్రహం॥ తత్ర
 జేవజగృహ్నియాదర్శితంవస్త్రధూషణేః॥ అనుభూయతతఃపాపం॥ నిత్య
 యాఞ్చాపరోధవేత్తద్దోషోపశమానాలంబకబంధంకృత్సక్రిమాదరేత్॥ ప్ర
 ధానంసంపరిత్యజేదాశుద్ధింసమాచరేత్॥ నీశ్రిచారిజస్సముద్భూతం
 పంచధాపాపమీరితం॥ తదాచార్యస్సప్రథమగౌర్విశ్రీయమనంతరం॥ తృతీ
 యంత్రతిమాదానందశర్ధకతత్రభోజనం॥ పంచమంబుత్విజాంపోత్రమే
 తత్సాపస్యలక్షణం॥ అచార్యేతుపదబంధస్యాద్విగుణాధేనుసంగ్రహే॥ వడ

౩౬౨ హేమద్రోఅద్భుతశాంతిషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

బంపాదహీనంస్యాత్ప్రతిమాయాఃప్రతిగ్రహే || తదధఃసంభోజనోప్రాక్తం
 తదధఃసంభుత్విజాంస్సృతమితి || నారీప్రథమరజోద్భవశాంతిధేనుప్రతిగ్ర
 హప్రస్తావేతచ్ఛాంతిప్రతిమాప్రతిగ్రహేతదాచార్యస్య ఋత్విజాంచనంసర్గ
 జాదోషగుణాధవంతిన్యాత్ప్రాయశ్చిత్తంతేమామప్యక్తం అన్యతా
 నుక్తత్వాత్ || ఇతిదుష్టఃక్షత్రధమఃజోదర్శనశాంతిధేను ప్రతిగ్రహపా

—అద్భుతశాంతిషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తం || అధాద్భుతశాంతిషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురా
 ణే || అద్భుతేషుమహత్స్వద్యుత్యేషుపృథివీపతే | అంతరిక్షేషుభాషేషుశాం
 తిస్సర్వత్రసర్వదా || అద్భుతాఃవాయాసరతిసతిరక్తం పయోదోషక్షాతిదు
 గ్గఃసంధయక్తోవాయదాహయ్యర్వాతి | నీహఃరాఃపూతిగంధాయదాభవం
 తి | యేనవాయునాసాధావృతాఅధోనిపతతిసంవహేద్భుతః || సూర్యా
 చంద్రమసాఃపరివేషః | అకాలేనుహేంద్రచాపోద్భవః | యత్రయత్రదిశిసూ
 ర్యమండలాకారమేషుకా తిరుత్పద్యతే | సతప్రతిసూర్యః | మత్స్యకారః
 ధ్వజపదాకాశేమేషువికారోద్భవ్యతే | సమవమత్స్యః | గంధర్వనగరంనామ
 కోశమాత్రంవలయాకారపదాకాశేద్భవ్యతేతద్గంధర్వనగరం || క్షత్రేషువా
 లోయదాజాతఃతద్బాలనక్షత్రం | అశ్విన్యాదినక్షత్రాణాంగ్రహణాంచదగ్ధ
 నం విపరీతవద్భవ్యతేతదద్భుతవిశేషః || నక్షత్రాణిక్వచిద్భవ్యకారవద్విధాం
 తిసత్కథ్యజోనామాద్భుతః || ఇతిదివాద్భుతాః || వసంతతౌమేఘానుస్సర్వ
 మావృత్యదినమేకందినద్వయంవాతివంతిసౌప్యద్భుతః || ఇత్యాద్యాంతరిక్షైః ||
 ఆరామేషువృక్షేషుక్షీరక్తజలవాస్రకతి | ప్రతిమాదయఃకంపంతే | తా
 నుస్వేదోద్భవః | నిగ్నధూమోద్భవః | ఆకస్మికోద్భవః | బహిస్సంచర
 తాంతుండుకానాంవాలోద్భవః | వాయసాఃశ్వేతపక్షైః | ఆకస్మికభూకం
 పకః | జ్వాలయేషుధూమోద్భవః | అకాలేవృక్షేషుఫలోత్పత్తిః | అకాలేవృ
 ష్టిశ్చదేశభేదేనద్రష్టవ్యాప్యప్తింవినితహాకానాంజలాగమః | ఇతిభౌమాద్భు
 తాః || గృహేఉత్పాతాః | సుజనస్యదుగుణః | దుజనస్యదుగుణః | మహిషీ
 యమశప్రసూః | నారీపితరంభస్సంయమశంవాప్రసూయతే | సదంతజననం
 ఉద్భవఃసంతజననం | గృహేఉత్పలశిధిలీమధుపబలోద్భవశ్చఉలూఖలముస
 తేశాయసారోహణం | గృహేవాయసప్రవేశః | స్వేనైవగృహేపరిఉలూ
 గృధ్రపీతగళ్యాద్యారోహణం | స్వత్రుతాదిదేహేవ్యంగవైకల్యం | అశ్వ

దివాజాతః । కదశ్యారామేదక్షిణభాగకౌశాద్భవః । నారీప్రసవసమయే
పాదోత్పత్తిః । మూజాఽలమూషికాదీనాం ప్రసవకాలేనై పరీత్యజననం । స
ర్పమాజాఽలదీనాం ధ్వన్యా వికారః । ఏతేస్యగృహాద్భవణత్వాతః ॥
స్వస్థస్థమనువ్యస్థశిరోః సీమం గంధ్యశ్చతే । సప్తషిమంజలం మేఘావర
ణాదిరహితేషినద్యశ్చతే । తస్మిన్ సేదుష్టగ్రహస్సంచరంతీతి సదాభీమః । స్వ
హృదయస్థగంధకీమ్రంశుమారుతై ధ్వనీర్వీకారః ॥ ఇతి స్వస్థా రిప్తాః । ఇతి
దివ్యాంతరిక్షభామాద్భుతేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిః ప్రజాత్మోభభయద్రాజత్ర
రుప్తేః కతః వ్యా ॥ గృహదేహాద్భుతేషు గృహపరిభిః కవ్యా । అన్యధామ
హాకదోషః । తచ్చాంతిమవిప్రస్య ప్రధానప్రతిమ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త
మాహ ॥ కామే ॥ అద్భుతేష్యేషు దృష్టేషు తచ్చాంతిమన్విజోత్తమః । అచార్య
త్వం యదాకుర్యాత్తదాపాపం సమశ్నుతే ॥ అల్పద్రవ్యే ప్రధానస్య ప్రతిమా
సంపరిగ్రహే । యథోక్తప్రతిమాదానెదోషాధిక్యం భవేత్తదా ॥ యమస్య స
దనం గత్వా భుక్త్వా పాపమయంతదా । వ్యాఖ్యాభవతి దేహంతే సర్వప్రాణి
విహింసకః ॥ అతస్తద్దోషశాంత్యర్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరేత్ । యథో
క్తప్రతిమాదానెదక్షిణా త్వేన కల్పితే । చాంద్రాయణద్వయం కుర్యాత్తదభా
వే ప్రతిగ్రహే ॥ అతోమ్యానేహీ సర్వత్ర విప్రశ్చంద్రాయణంచరేత్ । ప్రతిమా
ల్పత్వేదక్షిణాల్పత్వే ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ నృసింహపురాణే ॥ సంపూర్ణేద
క్షిణాదానెకుర్యాచ్చాంద్రాయణద్వయం । నోజేద్ద్విజః ప్రకుర్వీతవీకః చాం
ద్రస్యభక్షిణం ॥ అతిసూక్ష్మశయావిప్రప్రాజాపత్యం సమాచరేత్ । శేషాణా
మృత్వికాంప్రోక్తం వేదశాతుశ్చ తందివిజాః ఇతి । ఇత్యద్భుతశాంతిప్రతిమాప్ర
తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అథ ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ ధూరం

— ఛాగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. —

దేయః ॥ ద్విజః పర్వణిసంక్రాంతావచాయాం బ్రుణ్యసంగమే । సకృచ్చాగం
ప్రగృహ్య శున్యపేథ్యః పాపభూయసే ॥ సప్తజన్మసునారీత్వమంతేనోష్ట్రీత్వ
మావ్యతే ॥ తింగపురాణే ॥ ఛాగం యః ప్రతిగృహ్నియాద్విప్రోధోగపరాయః ।
సప్తజన్మసునారీత్వమనుభూయమహద్భయం । ఉష్ట్రోభవతి దుష్టాత్మాభార
వాహీ విగహితః । సాగం దే ॥ ఛాగం రాజ్ఞోద్విజోర్భుత్వా అకృత్వా నివక్తృ
తింత్విజాం । నారీత్వమనుభూయాథక్రమేలోధువిజాయతే ॥ తత్సాపరిహ
రాథం ప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ । పంచపర్వసుపంచైవ కళశాన్మంజయ

౨౭౦ హేమాద్రోఅనడుజ్జానతై లఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.

స్వ గ్రీతి॥ ఋతుద్వయంబపెద్దెన్యఃద్విలక్షంబపము త్రమ్॥ అంతరికానేషుపర్వే
మహావిప్ర్యాశీజితేంద్రియః॥ ఋతుద్వయావసానేశుజపేచపరిపూరితేఃశుభో
వ్యరజనీమేకాంపంచగవ్యేనశుద్ధగ్రీతి ॥ నాన్యథాశుద్ధిమాప్నోతిదానైః బా
హ్యజభోజనైః॥ ఇతిభాగప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్॥ అథఅనడుద్దానప్రతిగ్ర

—*అనడుద్దానప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

హప్రాచయశ్చ త్రమాహ॥ మాత్యే ॥ శ్రుజన్మనుషైశాచ్యమనద్వాహ ప్రతి
గ్రహాత్॥ తదంతెనరకంగత్వావానరోభువిజాయతే ॥ సాగ్రందే ॥ అనద్వా
హంద్విజోధృత్వాగోణీగుడనమన్వితం । దత్తందోషవిముక్త్యథకంరాజభిః
పుణ్యవశిభిః॥ పర్వకాలేయదాసూక్ష్మసోమగ్రహణసంభవే । అర్చితంగంధ
వస్త్రాద్ర్యైర్వానశ్శ్రువాప్యతే॥ త్రైంగే ॥ రాజావృషభయాదాధ్యగంధవ
స్త్రాద్రీధూవత్రైః । పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేపప్రాచయార్హాత్మజేదినే॥ దద్యా
ద్యదిగ్రహప్రీత్యైః సాగ్రమనతయజత్రైః । నభవేద్ద్రోహపీడాభిః బద్ధాభువిస
సర్వదా॥ ఏనంవృష ద్విజోధృత్వా సద్రవ్యంకారణంవినా । సప్తజన్మనుషై
శాచ్యమనుభూయతః పరం ॥ మహాంతంనరకంగత్వావానరోభువిజాయ
తే॥ బ్రహ్మాండే॥ అనద్వాహంద్విజోధృత్వానిసాగ్రంణతయామునై । ద్రవ్య
తోభవమనసాప్రాచయశ్చ త్రంసమాచరేత్ । ద్విజానుజ్ఞామనాప్యాథపరా
కాన్వితశశింజరేత్ । తతిఃపూతేనమనసాపంచగవ్యంపితేత్రతః ॥ తతఃశుద్ధిమ
వాప్నోతిఅనద్వాహప్రతిగ్రహాత్ ॥ ఇతిఅనడుద్వగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్॥

—*తైలఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమ్.*—

అథతైలఘటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చ త్రమాహ॥ సాగ్రందే॥ శృణుషణ్ముఖవత్క్యో
మిప్రాచయశ్చ త్రానుఖాప్రయే॥ శనిపీడానివృత్త్యథకంప్రదత్తంరాజవల్లభైః॥
అర్చితంగంధపుష్పదైత్యైః ప్రతిగ్రహ్యైః జోత్రమః । యమస్యసదనంగత్వా
స్థిత్యాతత్రబహుష్విహా॥ తిలఘాతీభవేశ్చశ్చైతస్సర్వకమకాబిహిష్యాతః॥ త
ద్దోషపతిహారార్థంయావకంకృచ్ఛమాచరేత్॥ మహానాదీయే॥ అయోఘ
టంసమాభాష్యనీలవస్త్రేణయత్నతః । అభ్యర్చ్యగంధవస్త్రాద్ర్యైః దానంద
ద్యాద్ద్విజాతయే ॥ ప్రతిగ్రహ్యద్విజాయస్తుఘటంతై శేనపూరితం । యమ
లోశచింతకాలంస్థిత్యాతత్రైశముక్తిమాక ॥ తిలఘాతీభవేత్వాపీప్రాయ
శ్చ త్రంవచేదిహ । తస్యపాపవిశుద్ధ్యథకంయావకంమండలంజరేత్ । తతఃప
రంవిశుద్ధాత్మాపంచగవ్యంపితేద్వగ్రీతి । బ్రాహ్మణాన్సోజయేత్పశ్చాచ్ఛుద్ధి

హేమాద్రోకినకాజ్యావేక్షణలలంకారి ధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం. ౨౭౧

సూప్తోతిపౌర్వకీమ్॥ నాన్యథాశుద్ధిసూప్తోతిప్రాచయశ్చిత్రంవిదాన్యప॥ ఇతి
తైలపుటప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథకనకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాచయ

==శిశునకాజ్యావేక్షణప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం. *==

శ్చిత్రమాహ॥ కాషేక॥ దుష్టగ్రహస్యపీడాయాఽజన్మసత్తత్రసంగమే । జన్మ
క్షేచక్షజ్యోతిశ్చనిర్వారాహుశేవనా ॥ తదాతస్యచూహద్దుఃఖంభవేదేత
స్యసంగమే । తదారాజాద్రకుర్వీతకనకాజ్యసరీక్షణం ॥ బ్రాహ్మణాయను
శీలాయదరిద్రాయకుటుంబినే । ఒహుదక్షిణయాసాకందద్వాద్దోషాత్ప్రము
జ్యతే॥ చతుర్వింశతిమతే । జన్మభేజన్మరాశౌచతధాజన్మదినేశుభే । అంగర
కంశనిర్వాహరాహుస్వసంగతోయది ॥ తదామహద్భయంతస్య రోగోవా
రాజపీడః ॥ తద్దోషపరిహారాథకం । నకాజ్యసరీక్షణం ॥ కృత్వానుభవమా
ప్తోతిమేఘమక్రూరివిధా । తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ ॥ లింగపు
రాణే ॥ కనకాజ్యంనగృష్టియాత్కారణైస్పృహుభిన్వా । ద్విజశ్శుద్ధిమవా
ప్తోజియావక్త్రేపంచభిఃకృతైః ॥ అన్యథాహోషమాప్తోతిగృహగోధాభవే
దిహ । ప్రాచయశ్చిత్రేనపూతాత్తాతరేదేతద్భయంముదా ॥ ఇ. కనకాజ్యావే
క్షణప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం॥ అథాఽఞ్జారిధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్ర

—*అఞ్జారిధేనుప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం. +—

మాహ॥ మార్కండేయః ॥ ధేనుంసప్యగలంకృత్యవస్త్రైరితా భరిణ్నేశ్వ
భైః । దద్యాద్ద్విజాయయోరాజకదక్షిణాదాఃపూర్వకం॥ సయాతివిష్టుభవ
ననిషాఃమనతయాన్యప॥ యావంతిపశురోమాణితావద్వక్షసహస్రకం॥
లింగపురాణే॥ స్వణశక్తుంగీర్వాణురాంకాంస్యదోహనసంయుతాం । తా
మ్రుష్టాంసవత్సాంచముక్తాంగులభూషితాం ॥ ఘంటాచామరసంయు
క్తాంవస్త్రపుష్పైరలంకృతాః । యోదద్వాద్విప్రవర్యాణుప్రోక్తదక్షిణయా
సహ॥ సయాతివిష్టుభవసంయువచ్చండదివాకరం । తాంధేనుయోద్విజో
ధృత్వావృధాపాపపరాయణి॥ నతస్యపునరావృత్తిమహాకాతకదాచ
న॥ విష్టుభవే॥ అలంకృతాంవస్త్రయోతాంద్విజోధేనుంసముద్వహేత్ । ని
షాఃరణుభౌకథకంపరకంయాపిదారుణం ॥ పశురోమాణి యావంతి
తావద్వక్షసంసంశయః॥ చతుర్వింశతిమతే ॥ తత్ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్ర
మాహ॥ అలంకృతాంద్విజోధేనుంప్రతిగృహ్యమహద్భయం । అనుభూయత
తఃపశ్చాన్నరొసరకమశ్నుతే ॥ తద్దోషపరిహారాథకం । ప్రధానంసంపరిత్య

౨౭౨ హేమాద్రాప్రాచ్యంగఁడదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రం.

జేత్ । ప్రాతఃస్నాత్వా యథాచారం నిత్యం మనసా పయేత్ । జపేత్త్రియం
బకం మంత్రం ప్రత్యహం న్యాసపూర్వకం । యావదస్తంగతోభానుః తావన్ని
త్యంసమాప్యచ ॥ ఫలాహారం ప్రకుర్వీతహ్యశక్తియావకం చరేత్ । పరేద్యుః
ప్రాతరుత్థాయ పూర్వజ్ఞపమాచరేత్ । అక్షుద్వశం యదా పూర్ణం తావ
చ్ఛుద్ధోఽపేదిహ । నాన్యధా శుద్ధిమాప్నోతి ధేనుదానప్రతిగ్రహాత్ ॥ ఇత్యు
జ్ఞానరథేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రం ॥ అథప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రా

—*ప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రం,*—

చ్యశ్చ త్రమాహ ॥ కౌషేః ॥ ప్రాచ్యశ్చ త్రాంగీనిధేనుః సాప్రాచ్యంగముదీరి
తా । సర్వధానప్రతిగ్రహ్యద్విజైధశర్మపరాయణైః ॥ మాత్యేప్రాచ్యం
గఁధేనుదాతాచ సర్వపాపవిజజ్ఞితః । సయాతి బ్రహ్మణస్తానం పుష్పరావృత్తి
దుర్లభం ॥ ధేనుతాదయోనుగృహ్ణీయాద్ద్విజ్ఞోభాపరాయణః । కర్తవ్య
ర్వాణిపాపానిశీఘ్రేనాప్నోతిశ్చయః ॥ మహంతంసరఃంగత్వా సూనుజన్మ
సమాత్మయాత్ ॥ లింగపురాణే ॥ ప్రాచ్యంగఁధేనుగృహ్ణీయాద్ద్విజఃపరమ
ధామికః । సయాతి పరకంఘోరం యమలోకేమహత్త్రం ॥ పశ్చాత్తునుర్చజే
త్సోపియదితస్మిన్పుత్రం వినా । వలెతేతిశేషః ॥ తప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమా
హ ॥ రేణుకాఖండే । ప్రాచ్యంగభూర్యదాధేనుఃపాధేనుఃపాపదాయినీ । ప్ర
తిగ్రహీతుస్సర్వద్యోహిసర్వశ్రేయోవినాశినీ ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యనుక్షాతశ్చ రేచాచం
ద్రాయణత్రయం । పశ్చన్నసనీపూతాత్తాపంచగవ్యంపితృతః ॥ ఏవంశుద్ధి
మవాప్నోతి నాన్యధా శుద్ధిరీర్థితా ॥ ఇతిప్రాచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ
త్రం ॥ అథడదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమాహ ॥ లైంగే ॥ ద్విజో

—*డదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రం,*—

యఃపరికుష్టాత్ప్రాచ్యశ్చ తైర్మహోత్తమ । ధేనుద్వితీయాంసంగృహ్ణా
నుదీచ్యంగంపయఃస్వినీ ॥ తస్యైవనిష్కతిర్నాస్తిచానైస్తీర్థావగాహ
నైః । చాంద్రాయణత్రయంకుర్యాత్పూర్వవద్రాజవల్లభ ॥ తతశ్శుద్ధిమవా
ప్నోతిపరత్రాముత్రదుర్గహత్ ॥ ఇత్యుదీచ్యంగఁధేనుప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ

—+అథగ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రం,+—

త్రం ॥ అథగ్రహమాలికాప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చ త్రమాహ ॥ లైంగే ॥ ఆదిత్యాది
గ్రహస్సర్వేజన్మరాశృత్పితృసంకృతః । అష్టమద్వాదశస్తాన్సుర్యస్యపుంసోమ
హర్షయం ॥ పంచశోమశితాయస్యతస్యమృత్యుభయంభవేత్ । సర్వాభావేతు

సప్తైవషడ్వాసంమేళయంతిహి || రాజ్యభింశోవిత్తవాశోభవేదావశ్యకంస్తు
 సామప్త్యహోవారాశేందద్వాదశాష్టమజన్మ గాః || పూర్వకన్ధుఃఖమాప్నో
 తిగ్రహప్రసూచరేత్ || దేవభురాణై || యస్యగజ్జోజనస్యాపిద్వా
 దశాష్టమజన్మ గాః | కూరగ్రహశ్చపంచైతేమేళయంత్యైకరాశితః || తస్య
 రాష్ట్రభయంవిప్రజననాశోభవేదతః | శరీరపీడాబాహుశ్శంఖిమైతైరాజస
 మ్భవైః || గ్రహమాలాక్రతవ్యా రాజభివోమకాంతయే | అస్యాను
 స్థానమూతైజతస్సాద్ధోమాప్నోముచ్యతే || తస్మిన్తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమా
 హ|| కౌమే|| గ్రహమాలాంనగృహ్నియాద్విజింపాపభయోదిహ | గృహీ
 త్వాయపిలోభాత్స్వామిలోకంసయావిశేత్ || స్థిత్యాసిత్రచిరంకాలమను
 భూయమూద్యయం | తునభువమువాగమ్యగోలాంగోలోభవేదహ||
 అత్యుభరాణై || భోగమోహపరీతాత్మాసాంబుజతయాద్విజః | గ్రహ
 మాలాప్రగృహ్యశుభయమూకిమపాగతః || నరకాననుభూయాథజాయ
 తేనానోమహా || తదోషపరిహారార్థం ప్రాయశ్చిత్తం సమాచరే
 త్ || అభివృద్ధిర్వయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోషిష్యామి | పంచకన్ధుపిబే
 ప్తశ్చాప్నోన్మహాశుద్ధిర్మతే || అత్యుద్ధగ్రితక్షణాశ్చగ్రిప్రకరణైభిహి
 తం || ఇతిగ్రహమాలిశాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అతవడ్డీహయోగప్ర

—*వడ్డీహయోగప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారకంజేయః || యస్యకన్ధుజనస్యాపిజ
 న్మరాశోజనేశ్వర | అష్టమేద్వాదశేవాపిసాంఘాతేసముదాయకే||నామ
 లగ్నేగ్రహస్సర్వైషణ్మేళనమవాప్నుయః | తస్యోగభయంకాపి పత్నీపు
 త్రవిసాశనం || గృహవాశోరాజభయంధననాశోపివాభవేత్ | యస్మిన్
 దివిమేళయేయైతేవడ్డీహనాయకాః || శస్తికదినేపరెద్దుగ్వాహ్నిభ్య
 జ్జప్తాన్ననమాచరేత్ | భుక్త్యాహవాచంకృత్వాశాంతికమకసమాచరేత్ ||
 సూర్యాదిగ్రహవటస్యప్రతిమాస్తస్యరూపిణీః | సవాహనాస్సాయు
 ధాశ్చపత్నీపరిజరావృతాః || నువణైఃప్రమాణైఃప్రత్యేకం ప్రతిమారిక్
 ణాత్ | తదాచార్యస్త్వత్కౌమిధన్వాసహపరిగ్రహే || ప్రాయశ్చిత్తం
 మునిశ్రేష్ఠసర్వపాపవిశోధనం | ఇహలోకేపరత్రాపి తారకంగతిసాధనం||
 అర్చితాంగంధవస్త్రాదైక్తిస్తతస్సత్తైః పృథక్పృథక్ | యోద్విజఃప్రతిగృ
 హ్యశుతస్మిన్బ్రహ్మివరాజ్ముఖః || సవై నరకమాసాద్యవక్రాంగౌ జాయతే

౨౭౪ హేమాద్రాపంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.

భువి । తద్వైయోశకమాయాంస్వగృహ్యగ్నవిధావతః ॥ చాసంక్షేమము
పక్రమ్యసహస్రంజహుయాత్రితైః । చతుర్థకాలఆయాతేఫలాహారోవిధీ
యతే ॥ జపేద్దేవసమిపేతునారాయణచనుస్మృతాః । పునఃప్రాతస్సముత్తా
ణాపూర్వవద్ధామమాచరేత్ ॥ త్యక్తియుతంపూజాతామేతి తదోపోవ్యప
రేహిని । పంచగవ్యవిధానేనకృత్వతత్ప్రాశ్నయేత్సుధీః ॥ బ్రాహ్మణా
న్సౌజయేత్పూర్వధావిభవపూర్వకం । అనేనశుద్ధిమాపోతి నశుద్ధిస్తస్య
స్యకమశభిః ॥ సామ్యగ్రహఃకుప్తగ్రహైమిళితాశ్చేద్దుష్టగ్రహఃఫలదా
యినః । అతస్సేషాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమిదంకథితం ॥ ఇతివద్ధ్రహ
యోగేధ్యానసహస్రమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం ॥ అథపంచగ్రహమేళ

—*పంచగ్రహమేళనప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం.*—

నప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమహ ॥ కౌమేక ॥ యస్యరాజ్యః ప్ర
భోర్వాపిజన్మక్షేనానుభేషివా । కాలచక్రవశాదాజకస్వభద్రవశాద
పి ॥ పంచగ్రహఃపమేళితేజస్సురాశౌవధేఽప్తపి । చతుర్థేకాద్వాదశే
వాపిసాంఘాతేసాముదాయకే ॥ ధనహానిశ్శోహనిర్భహతైతాపహ
రణం । దేహపీడాభవేత్రస్యమాసార్థేమాసతోపివా ॥ తత్కాదేహంప్ర
కతకవ్యంశాంతిమనుభాప్తయే । తత్రాచార్యభవేద్భక్తువిద్యానవివి
మూఢధీః ॥ హేమజపేచపూజాయామపచారోధివేహ । మంత్రము
చ్చార్యమనసాస్వాహంతేజాహుయాద్ధనిః ॥ అంగుష్ఠానామిళాభ్యాంచన
మిశ్రధ్వంప్రగృహ్యచ । మంత్రాంతేజేహుయాద్వహ్నానమిధోమో విధి
యతే అంగుళ్యగ్రహీత్వాతువప్తిభిఃపులకైర్యుతాం । ఆహుతింజహు
యాద్వహ్నాయసామంత్రముచ్చరత్ ॥ స్వాహంతేదేవతోద్దేశంకుర్వాద్దో
మఫలాప్తయే । ఊర్జనంభోజందానుహునుముత్తానవాణివా ॥ అర్చ
నందేవపూజానుప్రోక్షిణుచాఘ్నమేవవా । ఉత్తానవాణివాక్యాంసా
ధూమాపేణకారయేత్ ॥ వప్తిబీజైర్ధాన్యాహూమోహ్యజ్జ్వల చతురంగు
లం । ద్రవాహుతిాగ్రుపంపూర్ణవహ్నాహుత్యాప్రదేశికః ॥ అంగుళ్యగ్రే
ణయజ్జప్తంయజ్జప్తంమేరులింఘనై । ద్విధాచిత్రేనయజ్జప్తం తత్సర్వంసిన్ధు
అంభవేత్ ॥ ఏతేహేమనియమాః ॥ ఏతేహేమన్యత్రామిమహాకదోషః ॥
సత్వాచార్యమేనఃప్రవిశతి ॥ తదాహకౌమేక ॥ పత్నీపాపంపత్యంకైశి
వ్యపాపంగుస్తథా । రాజాష్టక్రీకృతంపాపంబాజపాపం పురోహతః ॥

ఆచార్యశ్చన్త్రీజాంపాప గ్రాహణీగ్రామసంభవం । ఆచార్యే పాపచా
హుశ్యావంగత్వాద్దేహసంగ్రహం ॥ పాపచాహుశ్యమన్త్రీవహ్యచార్యస్య
నసంతయః । యద్యాచార్యోభవేదన్త్రీప్రాయశ్చిత్తసయాచరేత్ ॥ పూ
ర్వవన్త్రీగ్రామంకృత్వా హోమకమకసమాచరేత్ । వద్గ్రహపంచగ్రహ
చాతుర్గ్రహమేతన్త్రీప్రాయశ్చిత్తాంగసూతేత్య్రియతహోమే తురుషసూక్త
మేవమంతః ॥ చతుర్భిరన్వత్ర్యైరేకాహుతిః ॥ ప్రత్యహం సంఖ్యాంగణ
యకజుహుయాత్ । హోమచరీపూరణేపూర్వవదాచరేత్ ॥ ఏవం చా
తుర్గ్రహమేతన్త్రీదాచార్యశ్శివాన్త్రీప్తం ॥ ధేన్యంగతయా ప్రాయ
శ్చిత్తచాహుశ్యం ॥ ప్రాయశ్చిత్తారణేపూర్వమక్తపాపంప్రాప్తోశ్చిత్తి
పంచగ్రహచాతుర్గ్రహమేతన్త్రీచాతుర్భిరన్వత్ర్యైరేకాహుతిః ॥ తస్మిన్గ్రహప్రాయ
శ్చిత్తం ॥ అతః శివక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ తుర్కంజే

—+రాశీచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.+—

యః ॥ రాశీచక్రద్విజ్యోలోభాద్రాక్షాదత్తంసుఖాజితం । తస్యాన్యసి
వ్యూహిర్మసిచాందాయణుతవ్షయాత్ ॥ కౌమేక ॥ రాశీచక్రద్విజ్యో
ధృత్వాపూజితంవస్త్రోధూషణైః । వినానిమిత్తైస్సహుభిః పాపంమనసి
ధారయత్ ॥ తస్మిన్మృత్యుమృత్యానరకంకాలబోధితం । అనుభూయ
మహద్దఖండక్రవాణోభవేద్భువి ॥ త్రైంకె ॥ బ్రాహ్మణశ్చక్రధృష్టోభాత్స
ప్రతంతుపరాజ్ఞుభిః । భౌగాసక్తఃప్రగృహ్యైతద్రాశీ చక్రంసుఖాజితం ॥
యథా కదపీతాభిశ్చసాకం గ్రాహ్యవజితం । తస్మిన్మృత్యుం పరాకృత్య
మృత్యానరకమశ్నుతే ॥ తత్రానుభూయనరకంతితియంత్రంఘహద్భయం ।
తస్మిన్తేయవమానాద్యవక్రవాణోభవేద్భువి ॥ ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యథకం క్ర
తుంశ్చ్యవ్యదక్షిణం । అథానునిత్యహోమంచచరేత్పాపవిశుద్ధయే ॥ ద్వ
యోరాసంగతఃపాపమోచన దేహశుద్ధిదం । చాంద్రాయణైశ్చతుమా
సాకవజితంపాపమోచనం ॥ కృత్వాలోకవిశుద్ధస్సౌభాగ్యవృద్ధిరే
షుకమకసు । నిర్జంజైమిత్తికంకామ్యంకృత్వాతత్పూజయత్ ॥ అన్యథా
దోషమాప్నోతి నరకఃపాపమోచనః । తస్మాదేతత్పరిత్యాజ్యం ద్విజైలోక
కపరాయణైః ॥ ఇతిరాశీచక్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథనవగ్రహ

—నవగ్రహమఖేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౭౬—

మఖేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సూర్యపురాణే ॥ ఆధాతస్సంప్రవ

౨౭౬ హేమాద్రాధర్మవిక్రయిణస్సకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

త్యైవిప్రాయశ్చిత్తంద్విజన్మనాం । గ్రహయజ్ఞేప్రధానత్వంయఃకరోఽద్వి
 బోత్తమః ॥ గ్రహకాండవతానాంబసంగ్రహఃపాపవృద్ధయే । హామక
 మ్మహాపూజాయానియమాతిక్రమేతథా ॥ ఏకగ్రహస్యసంగ్రహే స్వర్చ
 తస్యమఖాసనే । దేశాంతేసరికంయాతిఇత్సుకంతంమహద్భయం ॥ సర్వే
 మాంమంజలేవతైస్త్వత్తానాంన్యభిక్రమాత్ । ప్రతిగ్రహేమహద్భయఖప
 నుభూయాయమాలయే ॥ తదంతే భువమానాద్యనిలబిందుః ప్రజాయతే
 ప్రతిగ్రహపశుద్ధ్యధికంపశ్చత్తాపపరాయణః ॥ బ్రాహ్మజే రభ్యనుజ్ఞాత
 వ్షడబ్దకృచ్ఛమాచరేత్ । అన్యధానవర్పతిర్నస్తివ్యుదాసీన తయా
 నృణాం ॥ ఎతద్విప్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తవిషయంరాజప్రతిగ్రహేద్విగు
 ణం ॥ ఊరుజప్రతిగ్రహేతిగుణం ॥ శూద్రప్రతిగ్రహేచతుగుణం ॥ సం
 కరజాతిప్రతిగ్రహేపంచగుణం ॥ చతుర్దశశచండాలా ష్టప్రతిగ్రహేపాతి
 త్యమేవ ॥ సర్వదానప్రతిగ్రహేప్యేవమేవవేదితవ్యం ॥ చతుర్దశచండా
 లస్వరూపంపూర్వముక్తం ॥ జాతిభేదప్రతిగ్రహేప్రత్యేకమాహా ॥ కౌమే ॥
 పూర్వశ్చైత్రయత్వోక్తం ప్రాయశ్చిత్తంద్విజోత్తమః । తకేవపూర్వ
 జానాంచప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం ॥ తదైర్విగుణ్యంబాహుజానా మూరు
 జానాఃతథాస్మృతం । చాతుగుణ్యంపాదజానాంసంకరాణాంశు పు
 వధా ॥ చతుర్దశచవిధానాంతుసంగ్రహేపఞ్చోభవేత్ । సర్వత్రప్రతి
 గ్రహప్రాయశ్చిత్తేష్యేవంవివేచనీయం ॥ ఇతివక్త్రగ్రహమఖేప్రతిగ్రహపా

— విక్రయిణస్సకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, * —

యశ్చిత్తం । విక్రయిణస్సకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥
 ఖంగవురాణే ॥ ఉత్తంఖండే ॥ ధర్మవిక్రయిణఃప్రసోనిత్యేకామ్యతథా
 క్రతా । ప్రతిగ్రహేద్విజన్మాస్సప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయే ॥ నిత్యమాతా
 పిత్రోమృతాహది । కాన్యంత్రతాదీకం ॥ అపిచ ॥ నిత్యపాతస్నాన
 సంధ్యాదికంకృత్వాకాన్యంత్రతాదీకం౧౦౦గాస్నానాదికంచకార్యం । ఆరా
 మస్థాపనకూపతటాక దేవాలయధర్మనిత్యేపనిత్యమవారితాన్నదానపరోప
 కారవస్త్రపీఠాభ్యుదయజతకాన్యంత్రమహాపీఠాదానాదికంధర్మాః ॥ తేషాం
 యంకంవాపివిక్రయిత్వాశూజీవేత్ సమమవిక్రయా ॥ ఏతద్విక్రయమా
 తేనిపాతిత్యంవిప్రస్యసూచితం ॥ తదాహ కూమరపురాణే । ధర్మవి
 క్రయిణశ్చైవసోమవిక్రయిణస్తథా । స్మృతివిక్రయిణశ్చైవపున్సంసార

రక్షేద్యతే ॥ పాద్యపురాణే ॥ విక్రయితృస్వస్థానానామకాయఃసత్త్విభుతా
 స్వివహయేత్ । సౌమియ్యనరసింధుక్త్వామాతంగత్వ మవాప్నుయాత్ ॥
 ఎతస్యనిశ్చ్యుతిర్నాస్తిచాంద్రాయణశతైరిపి । అథవాశ్యురాశేంద్రతిప
 రిక్తమ్మఘాతలం ॥ ఏలేంద్వినిధానాశుశుద్ధి మాప్నోతిదహికిం । నాన్య
 ధాశుద్ధిరస్తీహవాపస్యైశ్శుభామిప ॥ తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుః ప్రాయశ్చి
 త్తుతావదాహ ॥ సింధురహస్యే ॥ చవకవిక్రయణావిప్రప్రతిగ్రహ్యధనా
 దికం । దానంవాప్యకాలేషుసప్రప్తస్యమోభవేత్ ॥ చతుర్వింశతిమతే॥
 ముఖిదోధమకపిక్రేపిప ద్దూలేనునైశక్యతే । అణుమాత్రసువకంవాదా
 నంవాధమకాచాదితం ॥ ప్రతిగ్రహ్యయజురతాస్వనరకాననుభూయచ । త
 దంతేఘవమానాద్యజలేవాసుసమశ్చుతే ॥ ఏద్రామోపశశ్చయాలం ప్రా
 యశ్చిత్తంసమాచరేత్ । పరాశరామిదాజ్యాయైస్యగృహ్యగ్నపుత్రౌ
 థక్ ॥ సహస్రంపావయేన్నిత్యప్రాతీస్నానాదిపూర్వం । అద్యతాయే
 తిసమిధమంతాచాచేనైఘృతం ॥ చరుంగోపేందనాద్వాధహ్యాయుతేనవి
 శుద్ధయే । సమిధోశనామాసమాజ్యహిమస్తధైవత ॥ చరురయత
 సంఖ్యాయదాపూర్వతేతిదాహిమవిరమ్భదీక్షా మధ్యేఫలాహారః కతక
 వ్యః ॥ అథశ్యచనాశికంపూర్వవత్ ॥ తిదితేపంచగవ్యప్రాశనంద । ఎత
 ద్వినోధంభపతివ్యాధా ॥ ఇతిధమవిక్రయణాకాశాత్ప్రతిగ్రహప్రా
 యశ్చిత్తం ॥ అథనామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపు

—*రామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

రాణే ॥ స్వపుత్రస్యాత్సనోవాపిదారాజాంభాగ్రితురేవవా । నామథేణం
 విక్రయితృజీవేద్యదినరాధమః ॥ తస్మాన్వానివహ్యైర్నాస్తిసరకాదేక
 వింతతే । తదంతేఘవమానాద్యభవెత్స్వరావతఃక్షేతౌ ॥ శివధమోత్త
 రే ॥ విక్రీణపుత్రభాగ్యూదామ్యస్యైస్సప్రథవేయదా । క్షేత్రాధకం వా
 ధనాధకంవాతస్యఃస్మనిరథకం ॥ నరకాననుభూయాధధనిపారావతోధ
 వేత్ । తస్మైహేమకృతిర్దృష్టామనిధిస్సత్కవాదిభిః ॥ ఋతౌ శరది హే
 మంలేప్రాతీస్నాననయథాపధి । అర్చివాసాజపకతక విష్ణోమకం
 త్రందశాక్షరం ॥ ప్రత్యహంనియతాహారఃక్షేతిశాయాజితేంద్రియః । ఋతు
 ద్వయంయదాపూజకంనిర్విఘ్నజనాధిప ॥ తదాశుద్ధిమవాప్నోతిపాపా
 దస్యాహవ్యయాత్ । తస్మాత్ప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమహ ॥ సారం

జే ॥ నామవిక్రయణోయస్మదాధానేవాక్రతామవా । దానంవాత్మజ్ఞుకా
లేషుప్రతిగృహ్యద్విజోత్తమః ॥ సువర్ణోజ్ఞుంమనఃప్రోక్షం ప్రాయశ్చిత్తవి
శోధనం । ధామాత్రేణుధాన్యేహిప్రాజాపత్యముదీరతం ॥ సువర్ణోజ్ఞ
తదధానస్యాత్మాదేపాదంవిశోధనం ॥ ధైర్యకేభోజనైరైర్జ్ఞాత్వోపాత్స
దినద్వయం । పంచగవ్యంపిబెస్పృశ్యదేతత్పాపవిశోధనం ॥ నాన్యధాశుద్ధి
మాప్నోతిద్విజోభోగపరాయణః ॥ ఇతినామవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తం ॥ అథస్మతివిక్రయణఃప్రతిగ్రహపాయశ్చిత్తయావా ॥ దేవీపు

—*స్మృతివిక్రమణిప్రతిగ్రహపాఠశ్చిత్తం.*—

జే ॥ స్మృతివిక్రయణామర్థ్యదప్రతిగ్రహణంవం । ప్రతిగృహ్యద్విజో
లోధాధాన్యంవాస్యణామేవవా ॥ అధానాదిషుకాలేషు సువణం చంద్ర
సూర్యగ్రహణకాలేషుధాన్యం ద్విజైర్ద్యయమపినప్రతిగ్రహ్యం ॥ దోషా
ధిక్యాత్ ॥ స్మృతః ॥ మనుఃపరాశ్రమైవయాజ్ఞవల్క్యైశ్చమహామునిః ।
జాబాలరంగిరాకణ్వకాశ్చఃణోఽగ్రవిలః ॥ విశ్వమిత్రోవసిస్థోఽశిమః
రీచిఃకాశ్యపోధృగుః ॥ విష్ణుఃపులస్త్యాథమాకాశ్చ గౌతమిఃపుణ్యవదః నః ।
ఎతేస్మృతికర్తారః ॥ అష్టాదశశ్రుతాణాం ॥ బ్రాహ్మ్యంపాద్మ్యైష్ట్యవంశ
జారాహంవామనంతరా । భవిష్యంసారదీయాఖ్యంశైవంభాగవతంతరా ॥
బ్రంహ్మండంబ్రహ్మకైవతకంత్రింగ్లంపారంగంసంధేవత । మార్కంజేమం
మాత్స్యకౌమేజాగ్నేయంగారుడంతరా ॥ ఇత్యష్టాదశపురాణానిపదా
నసారీణి ॥ మువయఃపురాణైభ్యఃసారముద్భృత్యనృసింహితవంతశ్చతుర్వ
ణోపకారాథంతాస్సృష్టిర్విలిఖ్యయేవిక్రమంతేతెస్మైవిక్రయణః ।
తేభ్యఃప్రతిగ్రహేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కంజేమ ॥ స్మృతిఃక్రయ
ణోయేవయాల్యంధృత్వావ్యాకాభుః । తేవైబ్రహ్మహంతారస్థానం
ద్రిమఃసేషిభిః ॥ తప్రకృచ్ఛిత్రియంకృత్వాశుద్ధిగూఢ్నితిపొగ్వక్తిమ్ । ఉపో
వ్యరజసఃపీకాంపంచగచ్ఛంతేత్తనః ॥ ఏతేభ్యోమూర్ధ్వీదానమణుమా
త్రంప్రతిగ్రహేత్ । బ్రాహ్మపత్నత్రయంకుర్యాదబ్రహ్మగ్రహేత్ । స్వ
ణాప్రమాణప్రతిగ్రహేవిశేషమాహ ॥ కౌషేః ॥ స్మృతివిక్రయణఃపాపా
త్సృణామాత్రప్రతిగ్రహే । తప్రకృచ్ఛిత్రియంకృత్వాపంచగచ్ఛంపిజే
త్తతః ॥ నతేషుభోజనంకుర్యాత్తానన్యవహరయేత్ । సర్వధర్మవిక్ర
యణాంపాపంయదస్తితత్వాపంస్మృతివిక్రయాప్రాప్నోతి ॥ స్నేహరూపే

హేమాద్రిసోమవిక్రయసోమపా యనఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, ౨౩౯

జదానయాపేణబాదద్యాన్మతుమూల్యరూపేణ ॥ తదేవాహ ॥ సాగందపు
రాణే ॥ స్ఫులింపురాణంశాస్త్రంవాజ్యోతిషంసూత్రమేవవాలిఖిత్యాసే
హరూపేణచ ద్యాద్దోషంనచాప్నుయాత్ ॥ భరణమాత్రేణ దోషస్సాన్యదా
ధానాధకంనదోషభాత్ ॥ వృధాలేఖిత్యావిక్రీయపూర్వోక్తందోషమాప్ను
యాత్ ॥ ఇతిప్రశ్నాశ్చవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమవిక్రయ

—*సోమవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.+—

ణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సాగందపురాణే ॥ సోమఇతిసోమా
త్తకోలశాపశ్చేషః ॥ సోమాహుతిశ్చ సహజాతంసోమంపిబతీతి సోమపాః॥
ఎవంహోవాచాన్మృత్యునివత్తాకః ॥ తస్యయజ్ఞసాధనత్వాత్ ॥ తద్విక్ర
యోబ్రూహ్యున్స్థపతనహేతుః॥ శింశీత్వాపూర్వజశ్శుద్ధిశ్చబోధితి ॥ తద్వి
క్రతాపశ్చతోభవత్ ॥ తదేవాహ ॥ దశభిర్వత్సతరై స్సోమంక్రీడాతి ॥ దశపె
యోభవతీతిప్రతివాక్యస్ఫుటామాద్యోత్ ॥ యజ్ఞంకుర్యాన్మహత్ఫలయా
భాన్తిద్వికెతా తితపవ ॥ తదేవాహ ॥ మనపురాణే ॥ సోమంక్రీత్వాద్వి
సోమసుమూల్యధికతయశ్చప ॥ నద్యఃపతితివాచాత్సాప్రాయశ్చిత్తీభవే
త్తః ॥ నారదయే ॥ విక్రయతోమరాజానద్విజౌమోహ విగహితః॥
సచండాలసమజ్ఞాయస్సర్వదాతంపరిత్యజత్ ॥ తస్యైషాని మృత్యుర్వ
ష్టాపారాశర్యేణసూరిణా ॥ తప్తకృచ్ఛగ్రీతంకృత్వానాపయత్వాశిరో
హాక ॥ పునస్సంసాగరకృచ్ఛద్ధస్త్యేధాపశ్చతోభవత్ ॥ పునస్సంసాగర
పూర్వంతస్తాత్ప్రీతిహేదోషమాహ ॥ శ్రాద్ధదానభ్రత్యకాలవ్యన్మంవా
స్వణంమేవహ ॥ ప్రసన్నానతోభృత్వాకుర్యాచ్చాంద్రదాయణత్రయం॥
జ్ఞారాచ్యేద్విగుణంకృత్వాహ్యన్నమాత్రేకోరుహశాక ॥ వాపయత్వాదిదం
సమ్యగబోష్ణప్రాతరేవహీ ॥ పంచగవ్యంపాశయిత్వాశుద్ధిమాబోధినా
న్యధా ॥ ఏతదల్పసువణాప్రతిగ్రహవిషయం ॥ సువణాశ్చాత్రేద్విగుణ
మతఃకీర్త్యంతుతత్సమః ॥ తత్ప్రాగ్నియశ్చిత్తంకుర్యాత్పునస్సంసాగరంచ॥ ఇతి
సోమవిక్రయణఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథసోమపాయనః ప్రతిగ్ర

—*సోమపాయనఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ సోమంపిబెద్దివిజౌయన్మహ్యజ్ఞా
తకులనామభిః ॥ సోమంయజ్ఞేషు మోహాత్సప్తపృథావ్రాహ్మణస్తృతః॥ వ్య
ధకనామథేయః ॥ ఘృతకోశగుడపర్వతాదివత్ ॥ తస్యాన్యానికబృతిరాన్

స్త్రీపునస్సంసౌరణావృతే । పశ్చాచ్ఛాన్ద్రాదానంకుశ్చ ద్వాపయితా
 శిరోరుహాన్ ॥ ఏతదజ్ఞాతకులగోత్రనామహోతృభిస్సమాసోమ భక్షణవిష
 యం । స్వబంధుభిస్సహపీతస్య ప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥ మా ॥ కూమకపురణే॥
 బంధుభిస్సహయోహాతాపీతాస్సోమమహాత్మతా । స్వమంత్రోచ్ఛానం
 కృత్వాత్రివార శుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ స్వహంశఃకేష్టాహాశాయత్రతపక
 జనియై క్రాంతత్రయేమన్త్రాసాక్షిరుచ్ఛార్యపశ్చాన్మద్ధిమాప్నోతి॥ స్వబాం
 ధవాః ॥ సాక్షందే ॥ సకులశ్చసనాభిశ్చసపిండశ్చసగోత్రవాన్ ॥ మాతు
 లస్త్రస్యపుత్రశ్చభావుకొదుహిమిషః ॥ శ్వశురస్త్రస్యపుత్రశ్చభాగినేయస్త్ర
 దాత్తజః । పితృపితృవ్యసుపుత్రాపిషమాశశ్వవ్యసుస్సృతాః ॥ పితృత్తా
 తులపుత్రాశ్చవిజ్ఞేయఃపితృబాధవాః । మాతృపితృవ్యసుపుత్రా మాతు
 మాతృవ్యసుస్సృతాః ॥ మాతుమాశశులపుత్రాశ్చవిజ్ఞేయా మాతృబాం
 ధవాః । సమానంకులంశ్వశుకఃప్రీతురుషాదూర్ధ్వం । సమానాభి
 ర్యస్యసనాభిఃశ్వేష్ఠకనికభాత్రాదిః ॥ సమానంపిండోయశ్వశుసపిండఃశ్వే
 ష్ఠకనికపితృవ్యస్త్రాత్ ॥ సమానగోత్రంయస్ససంసగోత్రంపాతమా
 దూర్ధ్వం । ఎతేస్వబాంధవాః ॥ ఏతేస్సహసోమభక్షణే స్వమంత్రింపు
 నఃప్రేధావత్యకనదోవః । అజ్ఞాతబంధుభిస్సహభక్షణే చాన్ద్రాదానంకు
 త్వాపునస్సంసౌరణః । ఎతేభ్యఃప్రతిహేనోషమాహ ॥ శింగభ్రరాణే
 అజ్ఞాతహోతృభిస్సాధికం యోమర్యాశ్శోమబక్షణం । తస్మాత్సవకామ
 స్సంవా । ప్రశిగ్ధ్యాద్విశోత్తమః ॥ ప్రాజాపత్యంబరేతశ్చాగ్నియణ
 మాత్రనువక్షతః । పూర్వోక్తేనప్రమాణేవవక్షింకృచ్ఛమాచరేత్ ॥ ఉ
 పోష్యరజనీషేకామన్నభుక్కుద్ధిమాప్నుయాత్ । ఉపోష్యపంచగవ్యంపీత్యా
 శుద్ధిమాప్నోతి ॥ ఇహసోమప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అశపశుపురో

—శపశుపురోదాశభక్షణేప్రాయశ్చిత్తం శి—

దాశభక్షణప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ శపిపురాణే ॥ అజ్ఞేషుసాధువృత్తేషు
 ధమాకజితధనేవచ । తత్రైవభక్షయేత్సర్వంపశువ్యత్యథకమావ
 రాత్ ॥ బ్రాహ్మణోబ్రహ్మవిత్పూతఃపశుంయద్భుభాసరమేత్ । తస్మైషా
 నివక్తృర్నాపవేదపారాయణ స్మృతం ॥ ఎతద్బంధుకృతవిషయం॥అన్య
 త్రభక్షణేష్విగుణం ॥ అశోత్రియఃకజ్ఞేపశుపురోదాశభక్షణేష్విగుణం॥శూ
 ద్రద్రవ్యగ్రహణయజ్ఞేషపశుభక్షణేపంచగుణం॥పునస్సంసౌరణశ్చతదేవా

(3౬.) హేమాద్రోమయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం. ౨౮౧

హకారై ॥ స్వబంధుకృతయజ్ఞేషు ప్రాప్తం యత్పశుభక్షణం । పారాయ
ణాద్విశుద్ధిర్నాస్తిదన్యత్పి ద్విగుణం భవేత్ ॥ అశ్రోత్రియేతు త్రిగుణః శూ
ద్రపంచగుణం భవేత్ ॥ పునస్సంసారాంకృతృషుశ్శుద్ధోభవతిసర్వదా । త
త్పతిగిహే వాయుశ్చిత్రమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ పశుంభక్ష యతో
యస్యద్విజసాశ్చకృతవిషప్యతేః । (పతిగృహ్యనువర్తంవాజ్ఞాత్వాన్నం దో
షభాగ్యవేత్ ॥ అజ్ఞాత్వాశ్చకృశ్చిమాత్రంసాగ్జ్ఞానైవై తద్వయంస్త్రుతం ।
అశ్చభుక్యంచగవ్యేనశుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః ॥ స్వీనువర్తప్రతిగ్రహప్రా
జాప్యం । సువణమాత్రప్రతిగ్రహేద్విగుణం ॥ అన్నభక్షణే పంచగవ్యా
చ్చుద్ధిః ॥ ఇతిపశుపురోదాశభాక్తుఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రం ॥ అథఅయాజ్ఞ

—అయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమ్—

యాజినఃప్రతిగ్రహప్రాచ్యశ్చిత్రమాహ ॥ ॥సాగంఽచ ॥ యాజయేద్యజ
నైఽయోగ్యాకవిప్రోవృత్త్యర్థమాదరాత్ । అ్యధాశోషమాప్నోతిసకర్తా
హ్నిభవేహ ॥ యాజనీ అనన్తాః ॥ కార్యే ॥ దేవాలకశ్చగణకౌవాత్మో
చిశ్శీలవాన్తః । శూద్రాపతిః ర్మహీనోతాకే కల్పితవృత్తిమాక ॥ మహా
పాతకినస్స గీషయరోగీభాండరీ । దుశ్చర్తాశూద్రాసేవిత భిషక్పూద్రా
న్నభక్షకః ॥ వృధాతులూదిసంగ్రాహీమర్దాదాఘాతుకస్తధా । గ్రామ
దాహీగ్రామణీశ్చ తథాదుస్సంగవాక జనః ॥ ఎతే అన్తాః ॥ దేవాలకౌ
జీవచార్థం గ్రామనైవాశ్చకః ॥ గణః- గ్రామరాష్ట్రేషుధనధాన్యాదికం
నిత్యంలేఖయేత్తతేనగణకః ॥ వాత్స్యో - గాయత్రీపహశకః ॥ త
దేవాహమనుః ॥ సగ్నోవేదపరిత్యాగీవ్రాత్యోగాయతినాశకఇతి ॥ సప్త్యా
దినశ్శకర్తాజ్యేక్త్వాసర్వదావర్తయేత్ ॥ సదుశ్శీలః ॥ శూద్రాపతిఃపృష్ఠఃకర్త
హీనః । విహితకర్తపరిత్యజ్య శ్శుభహారాదికషణువర్తయేత్కర్తహీనః । కు
త్పితవృత్తిః - పరేషామన్నపకనాశకృత్ ॥ మహాపాతకినః తత్సంగీతస్ప
ష్టః ॥ తుయరోగీభగందరిదుశ్చర్తాశకర్తస్వనన్తాః ॥ శూద్రశోష - సదా
శూద్రసంసర్గీ । భిషక్ - రసవిద్రూ । శూద్రాన్నభోజి - శూద్ర కృతే
షుసతేషునిగ్రహోజీ । తులాదినగృహీత్వాత త్ప్రియశ్చిత్రపునస్సంసార
రపరాజ్ఞుభిః-వృధా తులాదిసంగ్రాహీమర్దాదాఘాతుకః- పితరంజ్యేష్ఠ
భ్రాతరంచత్యక్త్వా ఆందోళికాద్యారోహణకృత్ । గ్రామదాహీ గ్రామ
ణీశ్చస్పష్టః । దుస్సజ్జవాక - దుర్జనై ర్దాతతాయభిస్సంసర్గవాక । ఎతేసక

ద్వాదశాః ॥ ఏషాం యజ్ఞేయాజసేప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామనపురాణే ॥ అ
నర్హైషు యజ్ఞేషువిహిత్యాజయతేసకృత్ । ప్రాయశ్చిత్తవిహీనశ్చైష్యవి
పాషండతంత్రజేత్ ॥ పాషండోనామ వేదశాస్త్రాదుసారిణో విప్రాన్
దృష్ట్వాసదానిద్యతి । పితామాతా తప్పితాచయనమార్గేణా వర్తంతత
న్వార్గముత్సృజ్యతప్రముద్రాధాంణో యేవిహస్తేపాషండాః ॥ ॥ తదాహ
వామనిః ॥ అనర్హాకాచప్రాత్యారాంభిషజామాతతాయినాం । యజ్ఞే
షుయే యాజయంతేతేపాషండాభవన్తగ్గహూ ॥ శివపురాణే ॥ మహావా
తకినాంచైవభిషక్కుదోగపజీవినాం । యజ్ఞేషుయే ప్రవర్తంతేతేపాషండాః
ప్రకిర్తితాః ॥ తెషాంప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కొత్తే ॥ అనర్హాణామధ్యరేషు
యేబ్రహ్మబుద్ధి గాదయః । తెషాంపాపవిశుద్ధ్యర్థం వడబంకృచ్ఛమీరి
తు ॥ కేశానాంవపసంకృత్వాశునస్సంసౌరీ మూచరేత్ ॥ పంచగవ్యంపి
బెత్పశ్యన్బుద్ధోభవతినాన్యథా । ఎతేభ్యఃప్రతిగ్రహహేదోషనూహ ॥ లిం
గపురాణే ॥ అనహాణాంబుయోయజ్ఞేసోమపానాదికందరేత్ । తస్మాత్ప్ర
తిగ్రహంకృత్వాప్రాయశ్చిత్తాదధోయది ॥ ఏతత్పాపఫలంభుంక్తేవికంచాం
ద్రాయణుచరేత్ । ప్రాయశ్చిత్తేకృతేపశ్చాదకౌదోయసవిద్యతే । చాం
ద్రాయణంసువణాస్య తదధికంపాదమాచరేత్ ॥ అన్తమాత్రం యదా
ప్రాప్తంగాయత్రితతమాచరేత్ । ఏతత్ప్రాశ్చిత్తంకృత్వా తత్ప్రతి
గ్రహాన్బుద్ధోభవతినాన్యథా ॥ ఇత్యయాజ్ఞయాజినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి
—*తప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

త్తం ॥ అథతప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ వామ
నపురాణే ॥ బ్రాహ్మణోయద్యుధాత్మాతాపయేద్వహ్నిముద్రయా । క
మాహాహాంభవేత్రసవై పాషండసంజ్ఞితః ॥ నారదీయ ॥ బ్రాహ్మణ
స్థితనుజ్ఞేయాసర్వవేదమయీయతః । నాచెత్సంతాపితాయేన కింవత్క్యో
మమహైనసః ॥ చక్రాంకితసుర్యశ్రాజన్ లింగాంకితోపివా । జఙ్గల్ప
పారుషంసూక్తమన్యధారౌరవంవ్రజేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ చక్రం శంఖం
తాపయిత్వాయస్యదేహఃప్రదహ్యతే । సజీవతుణపస్త్యాజ్యస్సర్వకమ
బహిషక్యతః ॥ ఆదిత్యపురాణే ॥ వేదేషుయజ్ఞభాగేషు యస్యవాస్త్యధి
కారితా । సతాపయిత్వాచక్రాదీకధారయేత్స్విధుజద్వయే ॥ బ్రాహ్మ
ణోయది యజ్ఞేసధారయేద్దగ్ధముక్తకాః । తస్యదర్శనమాత్రేణకుర్యాత్సా

ర్యావళానం || వహ్నిపురాణే || పూర్వజఃస్వతనుంధగ్ధావ శంఖదకాగ్రిది
భిఃపుధక్ || ఏతస్యవిషయసిద్ధానదానజవాదిభిః || తస్యనివర్తతి
రుప్తన్మాపారాశర్యేభాషితా || కేశానాంవపంకుర్యాత్మనః కమన
మాదరేత్ || ధర్మగోళాశ్శముద్భవశ్శగర్భధానాదిపూర్వకం || యోధా
వృద్ధ్యైపకృచ్ఛాంత్రాప్రాచయశ్చిత్రముదీరితం || పరిషదుపస్థాన పూర్వ
కంషడబ్దచక్రణిస్త్వాశుద్ధిమాప్నోతి || పాచాశ్చిత్రాకరణేతేభ్యఃప్ర
తిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రమాహ || కూమరపురాణే || అజ్ఞాత్వా మఖిణోయ
త్రముదాదగ్ధభ్యుత్తరాత్ || సువణకూత్రంసంగృహ్య ప్రాజాపత్యంస
మాదరేత్ || తేజఃధృతంవైసిక్వత్వా హ్యన్నమాత్రముపాషణం || కృ
త్వాశుద్ధిమవాప్నోతిశుద్ధిర్నాన్యత్రదృశ్యతే || ఇతిత ప్రముద్రాధారిభ్యఃప్రతి
గ్రహప్రాచయశ్చిత్రం || అథలింగధారిణాంప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చిత్రమాహ ||

—లింగధారిణాంప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్రం. ౧—

జీవపురాణే || లింగంద్విజోమధాధృత్వాస్య జేహేభయవజ్జిః || సవీవ
సరికథాయాయావదాధూతసంప్లవం || సాగందపురాణే || ద్విజోయదిస్వ
జేహేతులింగంధృత్వాస్వకామతిః || సభుక్త్వానరకానుగాగ్రంతేమాతంగ
తాంవ్రణేత్ || నైవే || ద్విజోయఃస్వతనాధృత్వాలింగంముద్రాపితంము
దా || నతస్యనివర్తతిదృష్టాసంసారైర్భవభిన్నప || పాద్మపురా
ణే || శృణురామమహాబాహులింగచక్రాదిధారిణాం || శూద్రధమరతా
నాంహితేహంసాస్తిపునర్వచః || విప్రస్యైతద్విగ్రహ్యాత్వా త్పరిచయశ్చ
త్రముదీరితం || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తః ప్రాచయశ్చిత్రముదందరేత్ || ఆ
ద్యాత్వాత్మనఃకమనషడబ్దంబుచ్చగ్రాహరేత్ || తేభ్యోగృహ్యతా ద్విజో
యస్తుసువణకంపాదమేవవా || తత్ప్రతిగ్రహశుద్ధ్యర్థం ప్రాజాపత్యంస
మాదరేత్ || అన్నపరిగ్రహణేన || ఇతిలింగధారిణిప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చ

—పుంసంసారైరాయత్రప్రదాతుః ప్రాచయశ్చిత్రం. ౨—

త్రం || అథపునస్సంసారైరాయత్రప్రదాతుః ప్రాచయశ్చిత్రమాహ || కా
మిక || సవితావిగురుగ్భృతాపితృభ్యశ్శపితానాహః || సదద్భాదాదరా
ద్దేవీపునస్సంసారంకమణి || యదాప్రతిగ్రహేత్స్వేషుకాలాదిమమహ
త్స్వపి || దానేషుపుత్రవాస్సల్బసంత్యజైర్బుద్ధియాన్వితః || సత్యనైమిత్తి
కాదీనిమాణిషిభిర్బుద్ధిభిః || కేశభగ్నిశాతృతాతేస్యనదగ్యాద్వేదిమాత

౨౦౪ మోక్ష ద్రోపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం.

రం || క్రిత్యాప్రతిగ్రహేమూలైర్వరస్యగోశ్చంఽస్విజోత్తమం । అభ్యర్చ్య గం
 ధవస్త్రాదైస్యోతస్మాదైవీంసమభ్యసేత్ || బ్రహ్మోపదేశంహోమంచసర్వం
 తేనసమభ్యసేత్ || లింగపురాణే || పితృభాగితాపితృవ్యశ్చ తులాదీనాం
 ప్రతిగ్రహే । భుత్రాణాధనవాత్సల్యాన్నదద్యాద్ద్వీదమాతరం || భునఃక
 మక్షసింసాకైరేకీత్యామూత్యేనధూయసా । బ్రాహ్మణంకమక్షకుశలమ
 న్యగోత్రంప్రయత్నః || తస్మాద్బ్రహ్మోపదేశంచ గాయత్రీం వేదమాత
 రం । అభ్యసద్విధినారాజ్కపాదఘ్నావ్యవతందితః || గారుడపురాణే ||
 యోవిప్రోధనలోభేన గాయత్రీంవేదమాతరం । తులాప్రతిగ్రహీతృణాం
 దద్యాత్తస్యననిషకాః || పశ్చాత్తాపసమాయుక్తస్త్ర్యయ్యుతంజపమా
 చరేత్ । అన్యధాదోషమాప్నోతిసావీత్రీపఞ్చాభవేత్ || సాక్షిందేతులా
 ప్రతిగ్రహీతృణాంయోవిప్రోవేదమాతరం । తత్త్రైవనిషక్రతిదృష్ట్యాద
 ద్యాదాదరిపూర్వకం || జపిత్యాత్మయ్యుతందేవ్యాశ్శుద్ధిమాప్నోత్యనుత్ర
 మాం । నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిజపహోమసురార్చనైః || విదిత్యాయా
 ద్విజోమోహాత్ప్రాయశ్చిత్తపరాజ్ఞుభిః । సహపమనధూయాశుచిటకౌ
 భువిజాయతే || ఇతిపునస్సంసారైరే గాయత్రీప్రదాతుః ప్రాయశ్చిత్తం ||

—*పరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తం*—

అథపరార్థం గాయత్రీజపకర్తృణాం ప్రాయశ్చిత్తమాహ || బ్రహ్మాండే || ప
 రార్థంశ్శ్రుణురాజేంద్ర గాయత్రీజపకృన్నరః । మోహాద్వాధనలోభాద్వా
 నవైపాషండతాంప్రశేత్ || గారుడపురాణే || బ్రాహ్మణో భ. లోభేనప
 రాధాంవేదమాతరం । జప్త్వానరకమాప్నోతితంకదానాలపెద్దుధః || కూ
 మపురాణే || వేదమాతాచ గాయత్రీజపతాంపాపనాశనీ । పరాధాం
 తాంజపేద్దస్తుసనరోమాశ్శుభూతుకః || లైంగ || పాదఘ్నాణాం జపే
 ద్యస్తు గాయత్రీంశుద్ధమానసః । నవైనారాయణస్సాత్మోద్ధివ్విబాహురితవి
 శ్రుతః || మహాభూతే || వేదమాతాతు గాయత్రీలోకమాతాంజాహ్నా
 వీ । తయోర్యదిద్విజోభక్త్యానిత్యంకేవేతిబుద్ధిమాన్ || తయోరేకాం ప
 రిత్యజ్యపరాధాంజపేద్దభి । సదివాకీతితుల్యస్సాగ్ని స్సృత్యానరకమ
 శ్నుతే || తదంతేభువసాద్యపాదలంబీదిపాంధవాః । తస్మాన్నిషక్రతిత్త్రై
 వదృష్టామనిపరాః || దశకంజపశ్చేద్యాపరాధాంకృచ్ఛమిరితం
 శతంపరాధాంజపతఃపరాకలపరికీతకం || సహస్రసంఖ్యయాన్యాధాం

శుద్ధ్యర్థంచాంద్రమాచరేత్ | అయితంనియతంవాపిపరాథకంధః
 ధతః || జపతస్తస్యకర్మాణేనద్యశ్చిర్యంతిచేహతః | తస్యోప నయనం
 భూయశ్చాద్రాయణచతుష్టయం || ఔపాసనాగ్నస్సంధానం గాయత్రి
 దానమేవచ | కేశానాంవక్షానంకృత్వాపంచగన్యంతేతఃపరం || పరాథకం
 యావతీసంఖ్యాగాయత్రీప్రణవాత్మికా | పునస్సాన్వధకంజపెత్తశ్చాత్తత
 శ్శుద్ధిరవాప్యతే || ఏవంకృత్వాద్విజశ్శుద్ధ్యధన్యధాజలకాకవత్ | తస్య
 జన్మవృధాలోకేనామధారణమౌచికం || ఇతిపరాథకం గాయత్రీ జపక
 త్పూజాంప్రాయశ్చిత్తం || అథగ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ
 =గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం=

గ్రామప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మూర్ఛింజేయః || మఖజస్త్య
 శ్శుభాగార్థకంగ్రామంరాజ్ఞఃప్రతిగ్రహేత్ | వృత్తిదానంద్విజాతీనాం త
 ద్భుద్ధింవానసంస్మరేత్ || సరికంకాలనూత్రాఖ్యంచిరంగత్వా తతోభువి
 విద్వరాహాభవితోసి సర్వధర్మబహిష్కృతః || గ్రామలక్షణమాహ||
 చతుర్వింశతమతే || దశాగారంజపపదః శతాగారంజనాలయః | అతడి
 ధ్వంతుపల్లిస్యాత్సహస్రంగ్రామఉచ్యతే || తతఃపరం జధానిసౌధప్రా
 కారశోభితా | జనసదాచినాంప్రతిగ్రహేన్వృత్తిదానత్రత్వాద్య భావేప్ర
 త్యేకందోషంప్రాయశ్చిత్తంచాహ || కూమఃపురాణే || అకృత్వానిషక్ర
 తింయాగంవృత్తిదానంద్విజన్మచాం | గృహ్తీయాద్యోజనపదంతామ్రమాడా
 భవేద్భువి || జనాలయప్రతిగ్రహే చందాలాదివిభాషితే | ప్రతిగ్రహే
 ద్విజోయస్తుసభవేత్త్వాచసోమవి || పల్లిప్రతిగ్రహే రాజన్నానావగాన
 మాకులే | సరంసోమదాయాచరా జగ్జాభవేద్భువి || గ్రామప్రతిగ్రహే
 విప్రఃపత్నిభోగపరాయణః | గ్రామకముఖాగన్యాస్థితత్తైరియా
 తనాః || భుక్త్యాభువిమహాక్షీణఃకస్తూలస్సర్వభవేద్భువి | అబ్ధంపడ
 బ్ధచాంద్రంచతస్తకృచ్ఛ్రీశతశ్రయం || ప్రాయశ్చిత్తమిదంరాజకయధా
 క్రమముదీరితం | వృత్తిదానత్రత్వాద్యభావేప్రాయశ్చిత్తంవిశోధనం || త
 యోద్యోగంసంభవేత్ప్రచగవ్యంప్రాక్షాగభోజనంచ || ఇతిజనపదాదిప్ర
 తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథకూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ||

—కూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.—

లింగపురాణే || ఏకంద్వయంత్రయంవాపికూశ్మాండయోగమన్యతే | తిలా

జ్యమిశ్రితంస్వణవస్త్రమల్యవిఘాతం ॥ చుకరేసంక్రమే రాజకశాత్రి
 క్కాంపాఁకుదిసి । దత్తంజనైదక్షిణయాహకంతస్యృణుత్విదం॥ ప్ర
 ధానంసంపరిత్యజ్యచేలంస్నానమాచరేత్ । గాయత్రీం చజపేత్పశ్చత్స
 హస్రంపాదపూర్వకం ॥ ద్వయోఃప్రతిగ్రహేతద్విద్విసహస్రం మునీశ్వర
 బాహుశ్చేసంఖ్యయా తాతతావత్సంఖ్యాప్రశస్యతే ॥ తేవస్వణరూపం
 చేత్పత్రిగృహ్యన్వజోతమః । బ్రహ్మహత్యాసమత్త్యథకమేతపుత్రాథక
 మేవహ ॥ తదాప్రధానంసంఖ్యజ్యగాయత్రీలక్షణాచరేత్ । ఎవంచైవ
 విశుద్ధస్యాన్నాన్యధాశుద్ధిమాప్నుయాత్ ॥ ఇతికూశ్మాండప్రతిగ్రహప్రా
 —దశదానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తం ॥ అథదశదాఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కూమభు
 రాణే ॥ ప్రాయశ్చిత్తవ్రతేశాంతాప్రతిష్ఠాసుమునీశ్వర । శబ్దాకారామ
 గ్రామాణాంతత్త్యజ్యప్రపూతకయే ॥ దశదానానివిప్రభ్యః ప్రత్యేకం
 ఫలసంఖ్యయా । దశదానాని ॥ గోదూతిలహీరణ్యాజ్ఞవాసోధాన్యగు
 డానివ । రోష్ణంలవణమిత్యాహుదశదానాన్యనుమాత్ ॥ ఏతత్పత్రి
 గ్రహేవిప్రప్రాయశ్చిత్తంసుఖాప్తయే । తత్తదంత్యాదౌషబాహుశ్చం॥
 తతఃప్రతిగ్రహీత్పాదాప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగే ॥ ధేవోఃప్రతిగ్ర
 హేమామేశ్వాంబ్రమేకుంభిశోధనం । శిలప్రతిగ్రహేతప్రకృచ్ఛిత్రియము
 దాహృతం ॥ పరాకంమునిభిఃప్రేక్షంసువణవ్యప్రతిగ్రహే । అజ్యప్ర
 తిగ్రహే రాజకప్రాజాపత్యంవిశోధనం ॥ వస్త్రప్రతిగ్రహేదేవీంబపెద్దశ
 శతంబుధః । ధాన్యప్రతిగ్రహేతద్వత్ ॥ ద్రోణాదూర్ధ్వమేతత్ప్రాయ
 శ్చిత్తం ॥ య్యదానస్థయావత్పరిమాణముక్తం మయాపరిధామాయాం
 తావత్పుణంచేత్తదుక్తంప్రాయశ్చిత్తం ॥ అల్పంచేత్తతద్రవ్యస్యప్రతి
 గ్రహేన్నాత్వాసహస్రంజపేత్ ॥ ఆతాపిప్రశ్నహగోప్రతిగ్రహే పూర్వ
 వత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ భూధానేషితధైర్యమోజనియం ॥ ఇతిదశ
 దానప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథవశుర్వింశతిమూతకప్రతిగ్రహప్రా
 —వశుర్వింశతిమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

యశ్చిత్తమాహ ॥ సాంధే ॥ బ్రహ్మహత్యాసుంపానంసైయం గుర్వం
 గనాగమః । విప్రదోహఃప్రజాద్రోహ ఆచండాలాధ్ధనాజకం ॥ ఉపె
 త్తాపాపినాన్మూఢాంప్రశ్నకృత్సుశతంతధా । బాపల్యంపరనారీషుపరద్ర

వేద్యుఃపుతా || స్వజాతం సంపరిత్యజ్యహ్యఃస్వజాతైః పరిగ్రహః | ద్విజే
 వాహ్నిం ద్రాక్షణం ప్రవృత్తి సక్రసర్వదా || హే సాపశుష్యగాదీనాం మా
 తావిశృంభహంసనం | నిషిద్ధఃస్వగమాంసానాంభక్షణ కుకురంబస్యచ || త
 దాదుజ్జనసంసగఃస్వజ్జవత్ప్రాయః | పుష్కలాశేషపుష్కలేశనదానం
 త్రోత్రియేషుచ || గీతనర్తచామ్యసదాఃపురబాషణం | అగ్నిసాక్షిషు
 దారేషుసత్స్వస్థాఃపరిగ్రహః || ఉపాసదినేషు క్రిస్తధా తాంబూల
 భక్షణం | పాపంజనసంసగోకదేవప్రాప్తూయాశం || తిథేకదేవా
 లయేక్వాపహ్యవిశ్వాసస్పదాభివేత్ | ఎవమాదీంపాపానిరాజ్ఞాంపాపర
 తాత్పరాం | విచార్యమానాబుద్ధ్యాబుద్ధిలోకపితామహః | ఏషయా
 పుయాతేషాంలోకానాంసాతకామ్యయా || చతుర్వింశతి మూర్తినాం
 దాసంపాపాపసత్తయే | క్షయామాసవిశ్వాత్సదదౌరాజ్ఞాం ముదా
 తదా || కురుర్వంపుష్కలాశేషదానాన్యేషానిసర్వదా | నిష్యధ మహా
 త్పాపనాలస్యంకథుమహాకథ || ఓమిత్యుక్వాతథావాక్యం మాంధాత్య
 ప్రముఖాన్యపాః | కుంభంవిప్రముఖైర్భ్యోవానాన్యేతానిపంక్తిశః || తదా
 ప్రభృతిలోకేస్త్రికరాజానిఃపుణ్యసంగమే | కుర్వంతదానమఖిలంవిముక్తాః
 పాపరాశిభిః || కతాయుగవిశేషేణరాజానోదానశీలిః | భవేయస్సైమ
 హద్భ్యశ్చపాకైర్భ్యోముక్తిమాప్నుయుః || చతుర్వింశతిమూర్తినామేకా
 మేకాయధేచ్ఛయా | యదికుర్వీతస్వజ్జేనసరాజాసుఖమశ్నుతే || కూ
 మకపురాణే || చతుష్కలప్రయాణేనమూర్తింకేశవరూపిణీం | సువర్ణైః
 వయోరాజానిమితాంఃక్షణాన్వహం || ఏప్రాయేవేదవిమేదరిద్రాయా
 కుటుంబినే | అగ్నితాంగంధవస్త్రాదైర్విపూజితాంనామిభిఃపుథక్ | దద్యా
 త్పుణ్యదిసేప్రాప్తైసయాతిపరమాంగతిం | కేశవంపలమానేన సువర్ణేనవిచ
 షణం || పూజయిత్వావిధానేనదద్యాద్విప్రాయదిమతే | స్వణంవిహూ
 నయారుహ్యఅప్పరోగణశేవితః || ప్రపేదేవైష్ణవంస్తానంపునరావళిదు
 ర్గళం | కేశవంప్రతిగృహ్నియా త్సేమ్యంప్రీధనాతురః || దత్తంస్పృశి
 ర్విధానేననిష్కారణతయాన్యప | అశ్వత్వాదాసమపివాకుక్కుతోన్వీధర
 పూరం || తస్మైహోనిషక్రాద్ధృష్టాస్మాత్కృత్యంసమాప్యచ | రహ
 స్థానముపాగమ్యనామత్రయజపంచరేత్ || మాసంక్షిప్తముపాకృత్యభుంజ
 న్యావకముత్తయం | ప్రత్యహంస్తండితేసుప్తావమాసమాత్రేణశుద్ధ్యతి | జ

పెల్ల కంతతఃపూతశ్చద్ధౌభవతిసర్వదా ॥ ఎతద్దానస్యసౌమ్యత్వాద్దానా
భావేక్షమాత్రనామత్రయజపత్పుతోభవతి ॥ ఎవంనారాయణాదీనాం
ప్రతిగ్రహాభానాద్యకరణేలక్షమాత్రనామత్రయోశుద్ధిః ॥ అథవాఇష్టా
పూర్తాదికంకృత్వానప్రాచయశ్చిత్తం ॥ తటాకారామదేవాలయా ద్యధికం
ప్రతిగ్రహానిస్వాదరహితాధికంప్రతిగ్రహః ॥ ఇతి చతుష్వంశతిమూఢా
ప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అధికావతార ప్రతిగ్రహ ప్రాచయశ్చిత్తమా

—దశావతారప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం, *—

మా ॥ చూరించేయః ॥ మత్స్యఃకూమోకవరాహశ్చ నాసింహాధ
వామనః । రామో రామశ్చరామశ్చబుద్ధః శ్రీతదైవచ ॥ జయంతీదివసే
వాపితతపుణ్యగమేపివా । శయనోత్తానద్వాదశ్శృంగాన్వాఘ యుగా
దిషు ॥ దశరూపాశ్చైత్రైవసూరశ్చేనగః ॥ పరిశ్వ సుశుద్ధేన ప్ర
త్యేకంప్రతిమాప్రయోః ॥ మత్స్యైరథా మోలిఖ్యగ్రామయత్వా విధాన
తః । దద్వాదధ్యాత్మవిదుషేతస్య భిక్షాంశిశామయ ॥ మాతృతః పితృత
త్రైవకులకోటిసమన్వితః । వైశంపేయతింకృత్వా తతోవిర్యాణమన్ను
తే ॥ ఏవమన్యాయతారాణాంతత్తదుక్తదిశమయ । దద్వాశ్చహవిహ
యప్రాప్తవశ్యుఃశ్చుతే ॥ అప్యతా ప్రసిద్ధిః-తాంబ్రాభోగ పరా
యణః । ప్రతిగ్రహశ్శుచోగాధికంనవిహ్రీయసినిరః ॥ అధానంవా త
టాకాదీనకృత్వాదేవంగః । సయాశిరకంఠాంకాలిసూత్రమవాబ్జ్య
ఖిః ॥ చతుర్విశతిశతే ॥ సౌమ్యప్రతిగ్రహస్త్వైవఇతిబుద్ధ్యావిచారణా
అశనాచ్ఛదసే దత్తోపృథాభోగపరాయణః ॥ అశ్వత్వా ధమకనియం
యోవిప్రస్తంసంస్పృశేత్ । తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యధికంనిష్కృతిం పాప
మోచనం ॥ ప్రాతస్సూర్యాచారాకాలనిత్యకంసమాపద । హం
గ్రామేఽథవారాజకప్రతిమాయాంవిధానతః ॥ పంచామృతైః పంచమ
త్రైమిమధ్యైశ్చేవేనం । అభిషిక్త్యపునశ్శేవంపంచవారందిశదిశే ॥ చ
తుర్థకాలేచర్వాశీస్సవేత్ స్థండితదేశతః । పరేశ్శుక్లపాతయత్తాయ పూ
ర్వవద్విధిమాచరేత్ ॥ ఎవంమాసంవ్రతంకృత్వా పంచగవ్య విజేతృతః
గోదానంతత్రకుర్వేత్ప్రాచయశ్చిత్తోపపత్తయే ॥ ఎకేనద్రవ్యేభిషిక్త్యతతో
జలెనస్నాపయిత్వామధ్యేగూపదీపనైవేద్యాంతంకృత్వాపునరన్యేనద్రవ్యేణ
పూర్వవదభిషిక్త్యసర్వంపూర్వవతుర్యత్ ॥ ఎతత్ప్రాచయశ్చిత్తం దశావ

(33.) హేమాద్రామలక్ష్మణచక్రపాణిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౨౮౯

తారప్రతిమాప్రతిగ్రహవేదితవ్యం || ఎకప్రతిమాప్రతిగ్రహే దినత్రయం
ప్రత్యేకాభిషేకః || ద్యయేత్రయేష్యేకం దినసంఖ్యాక్రమేణాభిషేచనీయం ||
ఎతద్దాసన్యసౌమ్య ప్రతిగ్రహత్వాదల్పప్రాణశ్చిత్తముక్తం || ఇతిదశావ
తాంప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్ర

—*రామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

హప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాంకేతిక || ద్విజోయోభోగలోభాధానంపత్ని
పుత్రవశంకతః | చాతుమాన్యేపుణ్యకాలగృహీయద్రామలక్ష్మణే || ఆ
ర్చితౌగంధవస్త్రాద్యైఃపుణ్యరూపావరితమా | కల్పాక్షవిధినారాజన్
ప్రతిగృహ్యసుఖాప్రయే || తేనాధానంతటాకాక్ష్యాత్వాముక్తిపదంప్ర
జేత్ | అపృథాదోషమాహ్నితిప్రాణశ్చిత్తీధవేత్తదా || ఏతదుక్తప్రతి
గ్రహవిషయం || తద్వ్యతిరిక్తప్రతిమాప్రతిగ్రహవిషయేనత్వాధానాది
కం || ఉక్తద్రవ్యప్రతిమాప్రతిగ్రహేతత్తద్గమారణే ప్రాయశ్చిత్తమా
హ || ౨౦౧ || ద్విజోయస్తూక్తమాగృహప్రతిమాసంపత్తిగ్రహే | ధ
మాదింపరాకృత్యప్రాయశ్చిత్తమిదంచరేత్ || చైత్రశుద్ధనవమ్యాంతు
ఉవస్నాన్సూదితేంద్రియః | నిత్యకర్మవిధాయాశుంధపుష్పవివేదనైః ||
నిద్రైవాప్తసుయాపేషుభాజయద్రామలక్ష్మణే | పరేద్యప్రాతరుత్థాయ
పూర్వోన్మేషమాచరేత్ || అభ్యర్చ్యవిధవశ్చక్యా తతోహేమంస
మాచరేత్ | స్యృసృగ్నింప్రహస్తాప్యశ్శుభాగాంతయాచరేత్ || తై
శ్చవిరజాహేమంకృత్వాశుద్ధిచవాప్నుయాత్ | బ్రాహ్మణాన్భోజయేత్
శ్చాన్యధావిభవసారణః || అల్పసుపణప్రతిగ్రహేదవమ్యామేకవారంపూ
జయిత్వైశ్వరేభ్యర్చ్యరజాహేమంకుర్వాత్ | ఎవేనకుహాచాతకనివృత్తి
స్థపత్తి || ఇధరామలక్ష్మణప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అధచక్ర

—*చక్రపాణిప్రతిగ్రహీతుంప్రాయశ్చిత్తమ్*—

పాణిప్రతిగ్రహీతుంప్రాయశ్చిత్తమాహ || లింపురాణే || చక్రపాణింద్వి
జోయస్తూప్రతిగృహ్యసమర్చయేత్ | తన్మధ్యంకాశికాక్షేత్రం తద్వరాం
ద్వారకోపమం || తత్తీర్థంగంగయాత్యుంతత్ప్రత్యామసుజోధుని | స
ర్వపాపవిముక్తస్సయాతిపరమంపః || చక్రపాణింద్విజోమోహశ్చ
తిగ్నప్రాయవిక్రయేత్ | సమాత్మఘాతకఃప్రీతస్సర్వకర్మబహుకృతః ||
బ్రహ్మసూత్రంహయంకన్యాందేవంధేన్ద్రాన్వశాయతి | విక్రయిత్వాపహే

౨౯౦ హేమాద్రాశ్రీమూర్తిశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పాపమవాప్నోతినుదారుణం || చక్రపాణివిక్రమేసాలగ్రామవిక్రయవశ్య
ర్వంప్రాయశ్చిత్త కుర్యాత్ || ఇతిచక్రపాణిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అ

—శ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్రీ—

ధశ్రీమూర్తిప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || దేవీపురాణే || విద్యమాన
దనోవిప్రస్తవ్యశ్చినభవాగ్జనే | యాచయిత్వాశిలాంచాలగ్రామరూపాం
మహాన్నసిం || ప్రతిగృహ్యమహాయత్నాత్తత్పూజావిముఖోయది | వి
క్రయేద్ద్యుదిమూఢాత్తా భవేత్పూజాఘుణఃఖలః || లింగపురాణే || సాల
గ్రామశిలాంవిప్రఃప్రతిగృహ్యప్రయత్నశః | తద్వచంపరాకృత్య విక్రయే
ద్ద్యుదిమూఢభీః || నవైనరకధుక్పాపీఘుణస్తంజేప్రజాయతే | తస్యపాప
విశుద్ధ్యథాంప్రాయశ్చిత్తంనద్యుతం || పంచరాత్రముషస్సాన్విత్యాప్రాత
గ్మంధ్యాదికంఽరేతే | పంచవ్యంపితృశ్చాన్వంచమంత్రైరనుక్రమాత్ ||
పుధకపుధక్పాశ్రిశయిత్వా శుద్ధిభవతినశ్చయః | పటమేకంతు గోమూ
త్రంపలాథాంచైవగోమయం || క్షీరమష్టపలందద్యాత్రిపలందధిశేవనం |
సర్పిరేకపలం గ్రాహ్యంపంచరాత్రమతంబ్రతః || గాయత్యావై గోమూ
త్రంఽంధద్యారేతిగోమయం | ఆప్యాయస్వేతిచక్షిరందధిక్రాంతైవైదధి
శేవస్యత్వేతిమంత్రేపితేదాజ్యమనంతరం | ఏతేనశుద్ధిమాప్నోతి విక్రయ
త్వాశిలాంద్విజః || నోచేదిదంనకీర్తవ్యంతత్పూజాసర్వపాపహా | సాశి
లాయస్యగేనాస్థాగయాక్షేత్రంతుతద్గృహం || సాలగ్రామ శిలాంయస్తు
కోమతైస్తులసీదశ్లేః | అర్చయేద్ద్యుదిదుష్టాత్సాన్వపాక్షేప్రముచ్యతే || ఏ
తత్పాశ్రియశ్చిత్తంతద్విక్రతురేవనప్రతిగ్రహీతుః || ఇతిశ్రీమూర్తిప్రతిగ్ర
హప్రాయశ్చిత్తం || అథశివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || సాహం

—శివలింగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం, శ్రీ—

దే || మరకతంస్ఫటికంలింగంశిలారూపంద్విజోత్తమ | లక్ష్మహ్యప్రయ
త్నైంహ్యభయోస్తారకంద్విజః || అవిశ్రీయగృహేస్థాప్యపూజయిత్వాదిశ
శివ | తస్యపుణ్యంనిగదితుం మయాబ్రహ్మన్నశక్యతే || లింగంక్షిరోన్నతం
శుద్ధంపంచమూత్రానుమోదితం | పూజయేద్ద్యుత్పూతాత్సానపాపాశ్చరి
ముచ్ఛతే || శివగాత్యాగ్నిధతుర్దశ్యాంచాతుమాన్యద్రతాదిషు | ప్రతిగృ
హ్యసమధోగపితేమేద్ద్యుదిపాక్షేధిః || తత్కులంనాశమాయాతియమలో
కమహాప్రయత్నైః | కవిక్రతుః ప్రాయశ్చిత్తమాహ || మార్కండే

యః ॥ సంపాద్యబహుభిర్యతైః ప్రతిగృహ్యనరోత్తమాత్ । విక్రయ
త్వాద్విజౌమోహతాః బహుభిర్యతైః ॥ నతస్య తనరావృత్తి ర్యమ
లోకాత్కదాచన । సౌరణ్య నిజకనకత్వాత్సత్త్వా ప్రాతర్యథావిధిః ॥
తౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య సమిద్ధాగ్నౌ హుతైర్దవిః । అయతం ప్రత్యహం చైవ
చరు హేమ్యంతిలై స్సహ ॥ త్రియంబకేన మంత్రేణ నియమాశన పూర్వం
యావదస్త్రమయం యాశి సంఖ్యా తావత్ప్రే పూర్ణతే ॥ ఫలాహారం తః క
ర్యాత్ స్వసేదైవమనుస్సుక ॥ ఎవంకుర్యాద్వింశత్రాత్రం పంచాయతమ
తంద్రితః ॥ పంచగవ్యం పిదేత్పశ్చాద్మధ్యోధవశివాన్యధా ॥ ఇతి శివలింగ
==శంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.==

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ శంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కా
మేక ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజశ్యంఖం దేవపూజార్థకాదరాత్ । సలక్షణం చ
సాగ్రంచ పుణ్యకాలే మపర్వసు ॥ విక్రయేద్గదిమోహతా యమభాకం స
మత్తుతే । శంఖదర్శనమాత్రేణ స్వపాపైః పముచ్యతే ॥ తం విక్రయిత్వా
మోహేన సపాపి చిదేక్కియమ్ । ఎకస్య నిష్కృతియం కథితా మునివల్లభైః ॥
స్నాత్వా హరిది నశుద్ధః కృతం పాపమనుస్సుక ॥ ఉపవిశ్య కుచాదేవే విష్ణో
ర్నామ్నాం సహస్రకం ॥ ప్రాతరాభ్యసహ సాయావత్సూర్యోదయోభ
వతే । తావజ్జపిత్వా రామాని పరేష్యరుదయేత్యశేత్ ॥ స్నాత్వా పుర
స్తుద్వాదశ్యం పంచగవ్యం పిదేద్బ్రహ్మదా । పారణాంచ తతః కుర్యాద్భుద్ధిమా
బోధితపాన్వీకీమ్ ॥ ఇతి శంఖప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ ఘంటా ప్ర
—శంఖఘంటాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.శ—

గ్రహప్రాయశ్చిత్త మాహ ॥ ప్రతిగృహ్యద్విజౌఘంటాం ధూపవాత్ర
చ సానం । వేదికాం దేవ పాత్రం చ స్నానపాత్రం తత్రైవ ॥ సవర్గః ప్రతిగృహ్య
దౌధనాధశం విక్రయేదియా ॥ సవై నరకమాసాద్యత్రిశోగోపాహిజాయతే ॥
వాహంబే ॥ ధూపవాత్ర చ ఘంటాం చ స్నానపాత్రం చ వేదికాం । దీపసా
ధనపాత్రాణి సమర్థకః పృతిగృహ్యత ॥ విహారిదవిమోహాధిక విక్రయేద్గ
దిమూఢధిః । సవై నరకమాసాద్యత్రిశోగోపాహిజాయతే ॥ తస్య నిష్కృ
తిరుత్పన్నా మునిభిస్సత్యవాదిభిః । ప్రాతస్సాత్త్వా కుచిర్భూత్వా దేవా
గాః పిదేత్తతః ॥ ఉపవిష్ణవశదగేతురంగవల్గద్యలంకృతం । పాలాశ
సమిధస్తత్రనిక్షిపేచ్ఛత సంఖ్యయా ॥ స్వప్రహ్యగ్నిం ప్రతిష్ఠాప్య హ్యజ్ఞభా

౨౯౩ హేమూద్రాతామ్రకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

గాంతమాచరేత్ । తద్విష్కోరితిమంత్రేణజుహుయాత్సమిధఃక్రమాత్ ॥ ఆ
జ్యంచతత్రహోతవ్యంచస్తావాంశ్వసంఖ్యయా । యావద్ధాను స్నాయ
మేతితదాహుంసమాచరేత్ ॥ స్వపేద్దేవగమీషేతు పునఃప్రతః ప్రబోధ
యేత్ । ఇద్రాపిపూర్వవత్కృత్వా మండలంయత్రీహార్యతే ॥ తదావిర
మ్యనియమంపంచగర్హంపితేత్తతః । ఘంటాదివిక్రయేతాతప్రాయశ్చిత్తమి
దస్మైతం ॥ సతప్తాశ్చ గ్రీతిగృహ్ణీయాదన్నంవాజలమేవవా । యదీమో
హుత్స గ్రీతిగ్రాహీపంచగవ్యంపితేత్తతః ॥ ఇతిఘంటాదివిక్రేతుః ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతామగ్నిదిపాత్రీప్రతిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—తామ్రపాత్రాగ్నిగ్రహీతుఃప్రాయశ్చిత్తం,—

దేవీపురాణే ॥ తామ్రీపాత్రీద్విజోగ సుపుణ్యకాలేషుపర్వసు । పృథు
మాతాగిద్వృధాగ్రాహీసవై నరకమశ్నుతే ॥ తదంతే దేవయానాద్యబృ
హద్వృషణవాన్సువి ॥ కౌమే ॥ తామ్రంయదిద్విజోలోభా ద్వృధా
యఃకారిణవినా । పుణ్యకాలేషుపుణ్యక్షేత్రవ్యతీపాలేషవైదృతౌ ॥ ధృ
త్వానరకమాప్నోతిబృహదండస్సజాయతే ॥ మత్స్యపురాణే ॥ పుణ్యకా
లేషుసంకాతౌజ్యోహాలేషవైదృతౌ । తామ్రీపాత్రీంరాజదత్తం కూగిర
దానమథాపివా ॥ పౌతిగృహ్యముహూదుఃఖమవాప్యసభవస్తతే । బృహదం
డోభవేత్వాపీతస్తాదతత్పురత్యణేత్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తమిదంకృత్వా శుద్ధిమా
ప్నోతిపార్వికీం । తద్దగివ్యస్యచతుర్భాగంక్రాస్తాణాయనపేదయేత్ ॥ తె
నముక్తోభవేత్పశ్చాత్పంచగవ్యంపితేత్తతః । అన్నంజలంవా దానంవాశుద్ధి
మిచ్ఛన్నసంగ్రహేత్ ॥ యదిదై వాత్సముత్పన్నంపంచగవ్యంపితేత్తతః ॥ ఇతి
తామ్రపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథకాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

—కాంస్యపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥—

యశ్చిత్తమాహ ॥ దేవీపురాణే ॥ ధనిష్ఠాపంచకమృతేహ్యధోకదయ మ
హూదయే । పుణ్యకాలేషుయఃకాంస్యం ప్రతిగృహ్యద్విజోయది ॥ రౌర
వంనరకంఘోరమనుధూయనరేశ్వర । తదంతేషువయానాద్య రుషణన్మా
భవేత్తదా ॥ లింగపురాణే ॥ అష్టాశీతిపలంకాంస్యం తదథణంవాతదర్ధ
కం । పుణ్యకాలేద్విజోలోభాత్పౌతిగృహ్యథనాతురి ॥ యమలోక ము
పాగమ్యనరకాంతేషువస్తథే । పుంజననమానాద్యరుషోభవతి నిశ్చయః॥
తత్కృత్యపస్యవిశుద్ధ్యర్థంపశ్చతుర్థాంశమాదరాత్ । తద్వాద్విజాతయేతా

తతస్తాత్పాతప్రముచ్యతే ॥ తేనాన్నంవాసువణంవాజలంవా వస్త్ర
మేవవా । ప్రతిగ్రహేద్యదాస్త్రేవాత్పంచగవ్యంపితృదా ॥ ఇతి కాంస్య
ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథతిలపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*తిలపాత్రప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

మార్కండేయః ॥ విష్ణుప్రీత్యైవమప్రిత్యైవమియమాణోగృహీయదా ।
గ్రహణామనుసారాథంరోగశాంత్యర్థమాదరాత్ ॥ తిలపాత్రం ద్విశైవ
ద్యాదచ్చితంతిలపూరితం । ద్విజోలోభనమహతాప్రతిష్ఠావ్యధనాతురః॥
తత్పాపఫలమాసాద్యజ్ఞానుతేహారేః । హరిమణ్డూకః ॥ తద్దోష
పరిహారాథమియమంజపమాచరేత్ । వీతదల్పావ్యవీచయం ॥ యథా
శాస్త్రపరికల్పితతిలపాత్రప్రతిగ్రహేదోషమాహ ॥ గారుడపురాణే॥ పా
త్రంవింశశ్చలంపూణణంప్రథమాత్రతలైస్సహ । పూజితంగంధవస్త్రాద్వై
దక్షిణాభిర్యథోక్తతః ॥ ప్రతిష్ఠావ్యధిజఃపాపశుద్ధ్యర్థంశాస్త్రచోది
తం । నియుతేజపేదైవ్యాస్సంఖ్యాపూణణమతంధ్రిః ॥ శుద్ధోభవతియ
ష్టాత్పాపాదస్సాన్నరాధిప । పంచవ్యపూర్వత ॥ తత్రాన్నజ
లధాన్యసంగ్రహేవిప్రస్యపూర్వవత్ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఇతితిలపాత్ర ప్రతి
గ్రహప్రాయశ్చిత్తం । అథఆజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—+ఆజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం+—

మార్కండేయః ॥ నిరీక్షితాజ్యంయోద్యత్వా కాంస్యవాత్రేస్థితంమహో
తస్యాబిష్టేభవేన్నిశ్చంసిద్ధ్యాగ్నిజాయతేభువి ॥ తద్దోష పరిహారార్థం
ప్రధానంపరిత్యజేత్ । స్నాత్వాతదానీమన్యత్రసహస్రం జపమాచరే
త్ ॥ ఉపోష్యరిజసిమేకాంపంచగవ్యంపితృదా । వీతదల్పాజ్యప్రతిగ్రహ
విషయం ॥ శాస్త్రాదారాధిస్యనిరీక్షితావ్యధిప్రతిగ్రహే ఆయుతగాయ
త్యాశుధిః ॥ ఇత్యాజ్ఞావేషిణప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథ హరిహ
రప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥

—*హరిహరప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

రప్రతిమాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్కండేయః ॥ ఖరసంప
త్సరరాజకాతికైపూణిమాదినే । యోగోహరిహరోనామసర్వపా
పప్రణాశనః ॥ క్రతుకోటిసమోయోగఃకంగాస్మానాయుతంసమం । మ
హాపాతకసంఘాతదావానలసమోమునె ॥ తత్రస్నానానిదానానిపితృశ్రా
ద్ధంతుతృతం । యోగతత్రయదారాజకైపూణివాజనాధిపః ॥ హ

౨౯౪ హేమాద్రా అర్ధనారీశ్వరయోగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.

రింహరంస్వణకమయంగంధవస్త్రాక్షతాదిభిః । పూజయత్వాజాగరిత్వా
విప్రాయాధ్యాసృవేదినే ॥ దద్యాద్భద్రసపూజాత్మాముక్తిమాప్నోతి పా
థికవ ॥ లింగపురాణే ॥ యోగహరిహరేరాజక బ్రాహ్మణోవాజనాధి
ప । యోవాకోవాధర్మిభాకేపూజయిత్వాహరింహరిమ్ ॥ జాగరిత్వాత
దారాత్రింపశేద్యర్చిధిపూర్వకం । అర్చయిత్వాజాగ్న్యాదుదద్యాద్దత్త
ణయాసహ ॥ తస్యపుణ్యఫలంవక్తుంమయాబ్రహ్మన్నశక్యతే । నతస్యభున
రావృత్తిర్భ్రహ్మణాకాశాదాన ॥ ముక్తిస్థానానిచత్వారికలౌపాపర
తాస్మరామ్ । అన్నమాత్రేపరిగ్రహించలెకేసాధన ॥ పరిత్యజకలో
కవార్తాంసవిప్రముక్తిమాకతధా । ఆంశ్యకాలఉపాయాతే మనసాన్య
న్నసంస్మరక ॥ నారాయణంసముద్ధార్తసవైముక్తిదంప్రజేత్ । బ్రహ్మ
జ్ఞానిసదాశాస్త్రంవేదాంతంపర్యాయచరణ ॥ సవీవముక్తిభాస్విప్రో
హ్యద్వయంసంస్మరకముదా । ఉతయోగంహరిహరంసాధయేద్భద్రపుణ్య
వాక్ ॥ సవీవముక్తిమాప్నోతియోవాకోవాధువస్తలై । చత్వార్యేతాని
రాశేంద్రముక్తిస్థానానిసర్వదా ॥ ధనసాధ్యమిదంరాజక నికాయైశ్చసా
ధనం । తతోహరిహరేయోగయోనిప్రోభోగలూటుపః ॥ ప్రతిగృహ్య న
రోయస్తాత్సప్తతంతుపరాబ్దుభిః । సతుపాపంమహాఘోర మనుభూయ
భువస్తలై ॥ స్థావరత్వమవాప్నోతితస్మాదేతత్పరిగ్రహేత్ ॥ కౌమే॥యో
గేహరిహరేవిప్రోప్రతిగృహ్యథనాతుకః । సతుపాపంమహద్విరమనుభూ
యభువస్తలై ॥ స్థావరత్వంభజెల్లాకేయవదాధూతసంప్లవం । ప్రాయ
శ్చిత్తమిదంరాజకమునిభిఃపరికీర్తితం ॥ ధాన్యంబమకపరిత్యజ్య బ్రహ్మస్తా
నముపాగమక । తైరనుష్ఠామవాప్లాభకుర్యాచ్చాంద్రాయణద్వయం॥ ఉ
పోష్యరజసిమేకాం పంచగవ్యంఽపిబేత్తతః । ఏతేశుద్ధిమాప్నోతి నదానై
ర్భ్రాహ్మణార్చనైః ॥ ఇహరిహరయోగహరిహరిప్రతిమా ప్రతిగ్రహ
ప్రాయశ్చిత్తం ॥ ఆధఅథకనారీశ్వరయోగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

—*అర్ధనారీశ్వరయోగప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం*—

బ్రహ్మాండే ॥ ఖరసంవత్సరేమాఘపౌణిమామీయోగయగ్యదా । తత్రాపి
భగవాక్శంభురథకనారీశ్వరోఽవ్యయః ॥ పూజనీయోన్యభిఃపాపమోచ
నేనాన్యసాధనం । తత్రదానంమహాపుణ్యంస్నానంవావిప్రోభోజనం॥ పిశ్చ
నిర్వాపణంవాపిదీపోవాదేవతాలయే । హోమోవాతిలసమ్మిశ స్సవ్యపా

పాపను త్తయే ॥ పాణకమ్యాంఽరతిమాంకృత్వా సౌవణికం ౬క్షణాన్వి
తాం । పాణకమ్యామిత్వావతం । పూజయిత్వాఽనదోషేతాం జాగ
రిత్వానిశామిమాం ॥ పరేశ్వరపునఃభ్యర్చ్యపూర్వవద్విధిపూర్వకం । యో
దద్యాద్విజయరాయపూర్వకస్సక్తిభ్యాం కేతే ॥ మనుష్యజన్మ ధికభావం
మలమూల్రవిగ్రహీతం । సర్వపాపాలయం హేమమస్తిత్వజ్ఞాన పూరి
తం ॥ మనుష్యజన్మచాచారజ్ఞవాసాంస్వంశర సదా । అతస్సాన్వజిత
వితైనయోగమేనంశమాచరేత్ ॥ సయాశ్చబ్రహ్మణస్తానంసంకల్పవపూరి
తః । అత్రయోచ్రాహ్మణాలోభాద్వృధాకుర్వాన్సగ్రిహం ॥ సవక
నరకస్థాయీయావదాధూతసంస్థపం । ఏతత్సాన్వితదానంహివృధాతస్య
పరిగ్రహే ॥ ప్రాయశ్చిత్తిధవేద్యాపియాగాదిక మధాపివా । ఉభయో
ర్యదిలోపస్సాన్వనరకంప్రతిపద్యతే ॥ తస్మైహాసవర్కశర్మప్తాపూర్వవ
స్సర్వమాచరేత్ । లక్ష్మీవారాయణచంపావస్థీయోగ విషమత్వార నరనా
రాయణయోగేషుప్రతిగ్రహేత్వేనమేవప్రాయశ్చిత్తంవివేచనీయం ॥ నచా
న్యథా ॥ ఇత్యర్థకనారీశ్వరయోగే ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథదుర్జన

— కదుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. * —

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేదమౌగళం పరిత్య
జ్యసదావేశ్యపరాశరాం ॥ కమహీనోవృధాశ్వేక్షిదేవచాహ్మణ నింద
కః ॥ సన్ధ్యాదిసత్త్వికమాణిత్యక్త్యా గ్రామణ్యమాచరిత్ ॥ వృధాహీం
సామ్యగాదినాంసంలాపోన్మదిసాధుషు ॥ పత్నీపుత్రపితృభాతృ కవతా
రాధనంత్యజ్ఞ ॥ పరవిత్రపరిక్షేత్రపరదారాపహరణం ॥ వేదశాస్త్రపు
రాణేషుకథానుమహాశిషుచ । అవిశ్వాసోహేతువాదశ్చారువాక పరస్త
తా ॥ ఇదంపాపమిదపుణ్యమిదంవై విప్రసాధనం । అయం పనోపకార
శ్చాప్యయంవిష్టుశ్చోప్యయం ॥ ఉపవాసవ్రతాదీనాంజయంతీ నామనాస్త
వాక్ ॥ కన్యమేంభూర్వతశ్చపశ్చాత్తకం తిధావహాత్ ॥ కణకమూలే
గంధరేఖాంశిరోష్ఠీవంచవలకం । నాసికాగ్రలలాటేవాతిలికంవాప్రకాశ
నం ॥ శుకంకప్రేతంగృధ్రీంవా ధారణకశ్చేనజేవహా । చండాలాదిషు
సంసగేతాంబూలంభక్షయన్ముదా ॥ పర్వకాలేపితృత్రాధైసోమసూర్య
గ్రహేపివా । ద్వీదుక్తంపాపమనసాకన్యాంనారీంవరాంగనాం ॥ అపే
క్షమాణశ్చమెత్యమభోజ్యంభోజయన్ముదా । పంచార్ద్రాభోజనత్యక్త్యా

౨౯౬ హేమాద్రోతతతాయినఃకుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

పిత్రామాత్రానుతైస్సహ ॥ భౌజనంకురుతేవిప్రః పాపమాత్రం నచింత
యత్ ॥ అయందుజనసంజ్ఞస్సాన్యత్తంకదానాలక్షణ్యధః ॥ శకటంపం
చహసైవదసహసైవతాజినం ॥ హస్తినంశతహసైవదుజనసంమారతస్త్య
శేత్ ॥ అతోదుజనసంసగఃపరిత్యాజ్యస్సుభేష్యభిః ॥ భుజ్యకాలేషుభు
జ్యాహేనదీరేషుస్వదా ॥ విప్రఃపరిత్యజేద్యత్సాధ్యుజనస్యపతిగ్రహం॥
అన్నంవాసలిలంవాపిహీరణ్యంధాన్యమేవవా ॥ మహదోషమవాప్నోతి త
స్మాదేతత్పరిత్యజేత్ ॥ యదైవాత్మకుత్సన్నస్తద్వాద్రాజకపరిగ్రహః॥ త
దామనసిసంస్తృత్యహేయవజ్జనవల్లభ ॥ స్నాత్వాసచేలంసహసా ప్రా
జాపత్నంసమాచరేత్ ॥ సువణమాత్రైస్త్రిగుణ మన్నేపాదంజలెతధా॥
ఇతిదుర్జనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయ

—ఆతతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

శ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ అగ్నిదోగందశైష్చశస్త్రపాణి రథనాప
హః ॥ క్షేత్రదారిహరశ్చైవపడతేహ్యతతాయినః ॥ ఏతత్పరిగ్రహం
కృత్వాదిబోగింకకమాత్మయాత్ ॥ దుజనంవృశ్చికంసర్పంభివజం చాత
తాయినం ॥ పాపివందుర్బగంనాశ్యంనర్మముత్యా తనాసికం ॥ ప్రాతర్న
పశ్యేదేతాంస్తుదృష్ట్వాపశ్యేద్దివాకరం ॥ చందనంకోజనంహేమమృదంగం
దర్పణంమణిమ్ ॥ గురుమగ్నింతధాసూర్యంప్రాతఃపశ్యేత్ప్రియత్నతః॥ అ
గ్నిచిత్రపిలాసత్రీరాజాభిక్షువాహూదరిః ॥ గృష్టమాశ్రాః భువంత్యేతే
తస్మాత్పశ్యేత్ప్రియత్నతః ॥ భర్తృహీంపుష్పిణీంనారీం పులిహీరాంపి
రాశ్రయాం ॥ సవాహనంసుతిందృష్ట్వాసచేలంస్నానమాచరేత్ ॥ పతి
తుభవకంచావందుజనంచాతతాయినం ॥ కపింసర్పంభిరంస్పృష్ట్వా స
చేలంస్నానమాచరేత్ ॥ ఎత్ప్రిగ్రహేరాజకపూర్వముత్తంసంపిభిః
ప్రాయశ్చిత్తంద్విజంకుర్యాదన్నేపానేజలెతధా ॥ నాన్యధా కుద్ధిమాప్నోతి
దావైర్వాటహుభిర్నరః ॥ ఇత్యాశతాయినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం అథ

—కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం—

కుండగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ జీవద్ధవాపతిం
త్యక్తాన్వికుమారంసూయతేనన్యతః ॥ సపుత్రఃకుండసంజ్ఞస్సాన్యట్లోకద్య
యబహిష్కృతః ॥ సామాతాజారిణీనామసభ్రుఃపతితోభవేత్ ॥ మృతేభ
తశ్చరియావారీప్రాప్తాపుత్రంతధాన్యతః ॥ సశిశుగోళశక్తీనామసర్వకమశ్చ

(30) హేమాద్రా పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౭

బహిష్కృతః । ననామకరణంచాపి నమాంజీబంధనంతయోః ॥ కుండగో
ళకనామానా దశకనాత్పాపవధకనా । స్పృశకనాత్సానదాసత్యం కీరక
నాత్పుణ్యహరిణౌ ॥ నిత్యేనైమిత్తికేకామ్యే సానదాసజపాదిషు । ఏత
యోర్దశకనంభాషాం తులంతంబృంభణమేవచ ॥ సంత్యజేద్దశకనాతగ్రహ
శ్రుత్వాతజ్జలంభణాదికమ్ । వీరమృధోజపంపశ్చాన్తార్తాండమవలోకయే
త్ ॥ ఎతయోఃపాపినోర్యస్తు ద్విజస్సంసారకమకసు । ఆచార్యత్వంయ
దాకుర్యాత్సఖిప్రస్తత్యమోభవేత్ ॥ తస్యోపనయనంభూయః కేశానాం
వపనంతథా । ప్రాయశ్చిత్తంతదాకుర్యాత్తడబ్దంవిధిపూర్వకం ॥ త్యక్తాప్ర
తిగ్రహేరాజక సువణకంధాన్యమేవచ । అన్నంవాజలమాత్రంవా ప్రా
యశ్చిత్తమిదం శుభం ॥ సువర్ణసంగ్రహే తాభ్యాం ప్రాజాపత్యద్వ
యంచరేత్ + ధాన్యేతదర్ధవర్ధంసాన్తదన్నతోయప్రతిగ్రహే ॥ ఎవంశు
ద్ధిమవాప్నోతి హ్యన్యధావైసనిష్కృతిః । కుండగోళకయోః కేచిత్పా
యశ్చిత్తంవదంతిహి ॥ పరాశరాదయస్సద్వే ఇతియత్తదసాంప్రతం ॥ ఇతి కుం
డగోళకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ పాషండప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మార్చం దేయం ॥ శూద్ర
ధర్మరత్నోవాపిత ప్రముద్రాజీతస్తదా । లింగధారితముఖజిశుషూతరాకా
నువాదవాక్ ॥ విష్ణుంవేదంద్విజంగంచయజ్ఞంశాస్త్రంపతివ్రతాం । ఉపోష
ణాదికాత్త్యక్తాహ్యత్సాధోగపరాయణః ॥ శశం దేష్టిపరందృష్ట్యా దేవ
పూజావ్రతంపథా । దానంవానియమంచాపికుర్వాణం దేష్టియోనరః ॥ ఎతే
పాషండినఃప్రోక్తామర్జనేషేషుభాగశః । పాషండినఃప్రగృహ్ణీయాద్విజోలో
రాయణః ॥ కుర్యాదేహవిశుద్ధ్యర్థంప్రాజాపత్యద్వయంసకృత్ । హిరణ్య
దినంభవేపూర్వవర్జ్యవ్యం ॥ ఇతి పాషండినఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ॥

—* వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ *—

అథ వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లింగపురాణే ॥ వేశ్యాప
రిగ్రహే రాసువైత్యకేపుణ్యపత్వసు । ఆమంసువణకంరజతం ప్రతిగృహ్య
ద్విజోయసి । తేనజీవేన్మహాపాపీ మృత్వానరకమాశ్నయాత్ ॥

సాగ్రుచే ॥ నదీతీరేపుణ్యకాలే వైత్యకేషుచపర్వసు । వేశ్యాప్రతి
గ్రహంకుర్వత్ ద్విజశ్చండాలతాంవ్రజేత్ ॥ అంతేనరకమాసాద్యనర్వధర్మ
బహిష్కృతః ॥

మహాభారతే || దశశూనుసమశ్చక్రీ దశచక్రీశమోద్వజే | దశధ్వజి
సమావేశ్యా దశవేశ్యాసమోన్మహః || వేశ్యాప్రతిగ్రహస్సృశో దానమ
న్నంవచస్తథా | ఎతానితస్యపుణ్యానిహరంతిక్షణమాత్రతః || తస్మాద్విప్రైః
పరిత్యాజ్యో వేశ్యాయాస్సమృతిగ్రహః | యదిప్రతిగ్రహేద్రామప్రాయ
శ్చిత్తంశృణుష్వమ్ || కేశానాంవపనంకృత్వా శంసూరంపునతాచరేత్ |
ప్రాజాపత్యత్రయంకుర్యా త్తండులానాంప్రతిగ్రహే || సువణకమాత్రసం
గ్రాహే షడబ్దంకృచ్ఛమాచరేత్ | అన్నైజలేదవస్త్రైచప్రాజాపత్యంశ
మాచరేత్ || ఏతత్సకృత్ప్రతిగ్రహావిషయం || అభ్యాసేద్విగుణం || అత్యంతా
భ్యాసేవతుగుణం || సంవత్సరాదూర్ధ్వం తత్సమగ్నిసూచితమ్ || ఇతి
వేశ్యాప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ ||

వ్యభిచారిణీ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

అథ వ్యభిచారిణీ ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || తైంగ్రీ || అటవం
భాషణం దృష్టిర్హాసోలజ్జావిమోక్షణం | ఎతానిపంచనారీణాం వ్యభిచార
ఉదాహృతః || మైథునమష్టవిధం ||

స్మరణంతీతకనంకేశిః ప్రేక్షణంగుహ్యభాషణం | సజ్జలస్యవ
సాయశ్చ క్రియానిర్వృతిరేవచ || ఎతస్తైథునమష్టాంగం ప్రవదంతిమహర్ష
యః | కృతేస్మరణతోగర్భస్త్రీతాయాందశకనాద్భవేత్ || ద్వాపరేస్పశక
తోగర్భః కలౌసమ్మరతఃక్రమాత్ | అష్టవిధంమైథునమితి కలియుగవ్యతిరి
క్తవిషయం || కతాస్మరణాదికంసమ్భవత్యేవ || క్రియానిర్వృతిస్సాక్షాత్సం
సగ్గఎవగహితః || శేషంరజస్వలావత్ ||

తదేవాహ వాచనపురాణే || స్త్రీణాంస్మరణజంపాపం మాసిమాసి
రజఃస్థలాత్ | నాశ్యతేపురుషసంసగ్గైగ్ధ్యాగోవిధీయతేఇతి ||

కార్తై || స్త్రీణామహరహఃపాపం స్మృతిబుద్ధ్యప్తిజంతథా | సప్త
త్సంయాతిరాజేంద్ర మాసిమాసిరజఃస్థలాత్ || పరసంసగ్గజోదోషో సక్షిణ
త్వసువాపుయాత్ | తదప్రేక్షణతాలయాతి గర్భ్యాగోవిధీయతే || అత
స్సాక్షాద్వ్యభిచారిణీస్త్రీణాంయదాసమ్భవతి | సతుసాక్షాత్స్వయమేవదర్శ
యతి || సతువార్తామాత్రే ||

తదాహకాత్యాయః || స్వానుభూతం సద్గుణాంతం వతుప్రప్త్యన్య
స్తిగ్రహం | తథాపినుత్తుకౌర్యేగ్ధభేత్యాగోవిధీయతే || గర్భకంఠ వేసా
యదాభలాత్త్యక్తా తదాతస్మిన్ప్రతిగ్రహేదోషమహ ||

హేమద్రా భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. ౨౯౯

త్రైంకే॥ వ్యభిచారేయదాద్యష్టైత్యాజితాయాధవాదిభిః । తస్యాఃప్ర
తిగ్రహస్త్రాజ్యోముఖజైఃపాపభీరుభిః॥ తథాపిజైవాత్ప్రప్రచేత్సవర్ణం
ధాన్యమేవవా । పాపాపత్యంవరెత్సవర్ణ తదర్థంధాన్యసంగ్రహే॥ పాదం
చరెత్తతఃపశ్య దన్నతోయాదినంభవే ॥ ఇతివ్యభిచారిణీప్రతిగ్రహప్రాయ
శ్చిత్తమ్॥

భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ భర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥

కార్త్యే॥ భర్తారంహంతియానారీ గృహదాహాదిభిర్విషైః । పరప్రేర
ణయావాపిసానారీభర్తృఘ్నాతిన్॥

శివధర్మోత్తరే॥ యానారీబహుభిర్విప్రంసతింహంతిషీమాదిభిః । జ్ఞా
రాసక్తాఽశ్యతోవాపికదాతాం నావలూకయేత్॥

చతుర్వింశతిమతే॥ గృహదాహేనపాపాణరజ్జడండాదిభిర్గృహే
భర్తారంహంతియాపాపాకరణాదినిషీడయా ॥ యమదూతైస్తదాబధాపీడి
తాయాపికింకరైః । క్రోశంతీస్వకృతంకర్మనిందంతీజననంస్వకం ॥ కర్మణామ
నసావాచా భర్తారంనానుమన్యతే । తదాజ్ఞాంయాపరిత్యజ్యతస్యాఃప్రోక్తా
హ్యధోగతిః॥ భర్తృఘ్నీబ్రహ్మహంతాచ హ్యభయంయాతిరారవం । త
తఃప్రతిగ్రహస్త్రాజ్యో భర్తృఘ్నాఃపాపశంకయా ॥ దోషంబుద్ధ్యాదాదా
విప్రః తస్యాఃకుర్యాత్ప్రతిగ్రహం । మహంతంనరకంగత్యాభవేద్భువిశపా
దరః॥ భుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌ వ్యతీపాతేవవైధృతౌ । తత్ప్రతిగ్రహణం
కుర్యాత్తదాపాపవిశుద్ధయే॥ సువర్ణేరజతేవస్త్రే । అన్నేజలపరిగ్రహే॥ త
స్తతదర్థంపాదోనం క్రీమాతగృత్యావిశుద్ధ్యతి॥ ఎతదజ్ఞానవిషయం॥ జ్ఞా
త్యాప్రతిగ్రహేద్విగుణం॥ అభ్యాసేత్రిగుణం ॥ సంవత్సరాదూర్ధ్వంసోపిత
త్సమః॥ ఇతిభర్తృఘ్నస్త్రీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్॥

చండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్-

అథ చండాలప్రతిగ్రహ ప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ జేవీపురాజే॥

చండాలాద్యోద్విషోమోహాత్ప్రతిగృహ్యధనాదికం । తేనసత్కామైకృ
ద్యత్ర తత్సర్వంతదవాప్తదం ॥ భోక్తారోనరకంయాంతికర్తా చండాల
తాంప్రజేత్ । చండాలేవకృతంవస్త్రం వజ్రయేత్సుభ్యకర్మసు॥ స్నానేదా
నేజపేపూమే స్వాధ్యాయేషీకర్మణి । తస్యస్మరణమాత్రేణతత్సర్వం
నిష్ఫలంభవేత్॥

౩౦౦ హేమచంద్ర చండాల ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.

తదాహుః పస్తంబః । చండాలోపస్పృశక నేసంభాషాయాందశః నేచ
దోషః॥ తత్ప్రాయశ్చిత్తం అవగాహనమపాముపస్పృశక నేసంభాషాయాం
బ్రాహ్మణసంభాషాదశక నేజ్యోతిషాందశక నమితి ॥ తత్ప్రతిగ్రహేదోష
మాహ ॥ చండాలాత్ప్రతిగ్రహస్థాయా ద్విప్రోధనపరాయణః । తస్యార్యాని
హృతిన్నాస్తి చాన్ద్రాయణచతుష్టయాత్ ॥ సకృత్ప్రతిగ్రహేతావత్ప్రాయ
శ్చిత్తంవిశోధనం । అభ్యాసేద్విగుణంప్రా క్తం తత్సమస్తుతతఃపరం॥

ఇతిచండాలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం॥

(౧.) హేమాద్రా పరివేత్త, పుస్తకప్రతిగ్రహణిప్రాయశ్చక్రమ్. ౧

—*పరిచే శ్చప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.*—

అథపరివేత్తప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మ రుండేయః ॥ అనుజ
భృతశిష్యైశ్చైవవీయస్మరిణమేష్యది । పూర్వజిపరివత్రిస్సృష్టిపరి
ద్వితీయజః । పరివిన్నస్తుతత్ప్రత్యోద్వితీయఃపరివిందకః ॥ కామే ॥ కృష్ణ
ద్యంగహీనస్సాన్తూకౌఽపస్తారవాక్యది । తదజ్ఞామవాప్యోభభంగం
పరికల్ప్యచ ॥ స్నాపకాదిప్రతంకృత్యాఃకళ్యాణవివాహ్యాచ । ద్వితీయఃపరి
ణయేతత్రహ్యన్యథఃపతితోభవేత్ ॥ ఏవంచనాస్త్రోహపస్సాన్త దర్శాధి
తితాకే ॥ తయోఃపుత్రాస్తయోర్దూరాఃపతితాన్సుర్యసంశయః ॥ నిత్యే
కామ్నోనతేవాసేనకర్మాహంసృజోత్తమ । తస్మాదేతేపతిత్యాజ్యాదర్శనై
థావణేధా ॥ ప్రతిగ్రహఃపరిత్యాజ్యోవిపైశ్చివంపరాయణేః । తథా
పిలోభవాన్విప్రకుర్యాదతత్ప్రతిగ్రహం ॥ నతేనసద్ధివాహ్నికసురాధాం
హోదకంయథా । యాగార్థంధరణార్థంవాద్విజోయస్తత్ప్రతిగ్రహేత్ ॥ ప
రాకత్రయమాత్రే శుద్ధోభవతనాన్యః । భోగార్థంధనాహుత్యైతప్రకృ
చ్ఛ్రియించరేత్ ॥ పరాకఃస్వపూత్రేణవ్యాన్వేనస్త్రీభవేత్తతః ॥ ఇతి
పరివత్తాద్విప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథపుష్కప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్త

—*పు సకప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ తమ్.*—

మూలము ॥ స్కందే ॥ శాస్త్రసింపురాణంకామ్యంచ స్పృశింనాటకమేవచ ।
యోదద్యాత్మ్యకాలేషువ్యతీహతేచవైధృతౌ ॥ ద్విజాయాధ్యాత్మవిదుషే
ఫలకంవాథలేఖనం । సప్రజన్మనువిద్యావాక్సర్వశాస్త్రార్థవివేచితమ్ ॥ కార్మ్యే ॥
పురాణంధర్మశాస్త్రసింపురాణంకామ్యంసహాటకం । పుణ్యకాలేషుసంక్రా
ంతాగ్రహణేచంద్రసూర్యయోః ॥ యోదద్యాత్మప్రవర్తాయసభవేత్సర్వశా
స్త్రీవాక్ । యోద్విజోద్రవ్యభాషేనప్రతిగృహ్యసంస్వతీమ్ ॥ సోపిజన్మాంత
రేరాజ్జీవిద్యావాక్సంప్రకాయతే । ప్రతిగృహ్యధరార్థంతువిక్రయంమో
హబుద్ధిః ॥ కుర్మాగ్యేనసహపాత్నాప్రాజాపత్యశ్రయంచరత్ । ఉపోవ్యర
జపమేకాంపంచగమ్యంపితృచ్ఛః ॥ అన్యధాబోషమాపోతిప్రత్యోభవతి
ధూతతే ॥ ఇతిశ్రుత్వప్రసంగప్రవాణాన్పితృమ్ ॥ అథవాత్మాదిభ్యోయజ్ఞో

—*వాత్సాదిభ్యోపవీతప్రతిగ్రహ, పాదాశ్చిత్తమ్.*—

పవిత్రప్రతిగ్రహపాయశ్చిత్తమాహ ॥ బ్రహ్మ డె ॥ అపర్యాయేతి యత్సూ
తం యత్సూత్రం రండయశ్చ ॥ యత్సూత్రం చాపి సమూత్రం క్రితం య

స్మృతిహస్తాశ్రయం ॥ వ్రాత్యాభిశ్చయద్ద తంతత్సూత్రం పరివజ్జయేత్ ॥
 అపూర్ణగ్రధింయుక్తంధూబంమాత్మంసంబర్చం ॥ ప్రమాణహీనవిధిం
 సభార్యంతద్విజాతిభిః ॥ నాభేరూర్ధ్వమనాయువ్యమధస్తాశ్చ త్తపశ్చయః ॥
 తచ్చాన్నాభినమంకుర్యాదుపవిత్రంవిజతుః ॥ ఏకావృతం గాహకపత్నంద్వి
 తీక్షణందక్షిణానలం ॥ తృతీయంచాహవసీయంస్యాన్వేదిర్వేదమయీశుభా ॥
 గ్రంథిస్తస్యపరంబ్రహ్మశర్ధృత్యావిప్రభుంగవః ॥ సత్యనైమిత్తికాదీనికమా
 దీనానామచరేత్ ॥ దినేదినైశ్చుభంసంప్రాప్తోతిసంశయః ॥ ఏతద్దుర్మ
 గకన్యత్తిధ్యోప్రతిగృహ్యద్విజాతయః ॥ యద్యత్కామయదాకుర్యస్తత్త
 దావృత్తేనీష్ఠం ॥ పూర్వపల్లతునోపేతముపవిత్రంద్విజోత్తమః ॥ ధృత్యాని
 త్యంయదామర్యాతదానుజాయకల్పతే ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ ఆప్తోత్తరశతం
 సూత్రసంఖ్యాపఠేయనామ్ ॥ ఇతరేషుచసర్వత్రవర్ణితత్సూత్రముద్యతే ॥
 అంగుళగ్రహనాయువ్యంభంగుర్యాదౌతపశ్చయః ॥ తద్దాదంగుళిమధ్యేతా
 తస్మిన్సూరసంబద్ధః ॥ కేశవాదిదతుర్ద్వింతనామసంఖ్యాచక్షుష్యంప
 గ్గవేనేతిముత్తాత్పంయాజ్ఞవల్క్యైరుపిస్తృతిః ॥ బ్రహ్మచారికామేకంస్యాగ్గ
 మాస్తోబహుధారయేత్ ॥ ద్వారకాష్టాగృహస్తస్యచత్వారివనాసినః ॥ ఘ
 వ్రాత్వత్తరససభ్యాశ్చంవిక్రీతంవిధవాకృతం ॥ పతితంతోరణంభిన్నంతస్తాక
 సప్తపదకయేత్ ॥ పూర్వైశ్చస్త్రవాశ్చేభ్యఃప్రతిగృహ్యాగృహపవిత్రం ॥
 కుర్యాద్భద్రంద్విజః కమహసమహాదోషయాత్మయోత్ ॥ ఉప్రాయోపశమాయా
 లంప్రాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ అన్యస్థృత్యాసఖిభూయాదన్యధాదుఃఖవా
 న్నవేత్ ॥ ఇత్యుపవితప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథనటపట గాయకభ్యః

—శనటపటగాయకభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ మారగంజేయః ॥ నటచ్చపటవృత్తిశ్చగా
 యఃపరిహాసః ॥ చారువాకశ్చపంచైతేనకన్యార్థాకలాయుగ ॥ జేవాగా
 రేగాజుభకన్యైన్ద్రిప్రాప్యదినేనే ॥ కుచారీంభగినివాన్యాంనతకారోద్వి
 గ్నవైనః ॥ వేదకాస్త్రపరిత్యజ్యత్సంనైమిత్తికంతథా ॥ విసృజ్యపరవా
 రీగస్సత్సూక్ష్మపటవృత్తిమాక ॥ చరీశ్చకథాంశ్చక్తాప్రబంధాన్పురుషక
 ప్తి ॥ ౬ ॥ పఠకయోవశితేనిగ్మంసగాయకభిరీతః ॥ మాతరంభగినిశ్చ
 హుక్రింశ్చశుకంపితరంగురం ॥ జేవంవహ్నింతథాధేయం ॥ చాన్యదాపరిహాస
 యేత్ ॥ యదాగ్గచంతిహసాధవస్సాధువత్సలాః ॥ పరిహాసజనసోహ

హేమాద్రా అభీరచాతుర్వాక్యప్రతాదిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్. 3

తీర్థదానాశలోకయేత్ || అహచ్యంవాసువాచ్యంవాసదాదుర్వావణావ
దా || సర్వాన్వాసూన్వాసూన్వాకృతానువాకైర్వాహసయేత్ || సస్వధమ
సంజ్యాగీచారువాకభిసీతః | ఏతేర్వామదియావిప్రగృహ్ణీయాత్ప్రసముద్ర
మం || కుర్వీతదేహశుభ్యర్థంప్రాజాపత్యవిశోధనం | ఉభోవ్యంజనమేహం
పంచగవ్యంపితేత్రతః || ప్రాయశ్చిత్తమిదంప్రోక్తం సర్వపాపప్రణాశవం ||
ఇహిమిటగాయకభ్యఃప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్ | అధఃభీరప్రతిగ్రహప్రాయ

—అభీరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౩—

యశ్చిత్తమాహా నూతప్రోక్తే | ప్రాక్షాణ్యప్రతిగృహ్ణీయాన్ప్రతిగ్రహాభీరవస్తి
తమ్ | ఏతస్యనిమగృహ్ణీత్వాస్తిహ్యభీరాణాంప్రతిగ్రహే || సాంధ్యే || ధామం
తరంజానాతిసమ్భాషాయానసంవదేత్ | అయంవిప్రస్వయంశోభదం
పాపమిదంఫలం || కుటీరేవతుశాశాలైరభివృద్ధేనప్రపాదకః | తట్టరాదీని
విక్రియజీవేచ్ఛాపినదాభువి || అభీరభివృద్ధితస్సర్వమేకపాపకృతః | త
స్మాద్దనంవాధాన్యంవాభుజ్యకాలేఉపాగతే || ప్రసగృహ్యద్విజ్ఞానాధాత్వ
శ్చాన్యకమశ్నుతే | తద్దావపరీహారార్థంప్రాజాపత్యగృహ్యంతదేత్ | అన్య
ధాదోషమాప్నోతివతస్తస్మచ్చతేధునా || ఇత్యాభీరప్రతిగ్రహప్రాయశ్చి

—శాతుర్వాక్యప్రతాదిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౩—

త్తం || అధఃచాతుర్వాక్యప్రతాదిమప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ || మారీరం
డేతః || శాకంజీరకతామ్బూలంగోధూళిస్నానమేవచ | గోశృంగోదకసం
స్నానంసంధ్యామూహానమేవచ || త్రికటుంధనంధాన్యం హరిదాచాన
మేవచ | విప్రపాదోదకస్నానంవిప్రవందకమేవచ || శివవిష్ణోర్వశ్యరంభంపు
రాణవతనంతథా | పురాణశ్రవణంశాస్త్రపఠనంతులసిద్ధతైః || విష్ణుఘాటాం
తథాశమ్భోచ్చింపతైర్విశ్వనామభిః | అధశ్చయ్యాపశ్చాత్క్రిచ్చిత్తసూ
త్రంవచనం || అలసిదశదానంవదూర్వాధారంమేవచ | శ్రీమూర్తికదా
నందావశ్యాంసూర్యగృహ్యంప్రత్యహంతథా || మృష్టాన్నభోజనం విప్రే
ప్రాతన్నానంతథేవచ | సహసనామపరసంవిష్టోన్వశంకరస్యచా || అ
శంకరపదానంవశాకత్యాగంతథేవచ | శ్రావణేవర్ణయేచ్ఛాకం దధిభాద్ర
పదేన్వేతే || అశ్వశివర్ణయేష్టురంకార్తకెద్విదళంస్థితేత్ | త్వమ్కూలంపల్ల
వంపుష్పంఫలంకోశంవజీరకం || శుంగలజీవంశనిర్వాసందశధాశాకేఉన్నతే |
ధాత్రీఫలంసదాగ్రాహ్యంవిష్ణుప్రియకరంమహత్ || శాకత్యాగంతథావిష్టో

౪ హేమాద్రాకాతికకమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాప్తశ్చిత్రమ్.

త్రివిధపాపవర్జితం॥ త్విరాభిపూజారాజేంద్రదివానిద్రావివభజనం॥ పంచగ
వ్యప్రాశనంచద్వాదశీద్వాదశీదినే॥ తథాత్రైస్సప్తపంచంభోహారే
ప్రత్యహంవ్రతి॥ రంగవల్లివ్రతంతద్వద్దోష్ఠేబృందావసేపివా॥ ప్రతిమాసంబ
తుర్త్యాంశుగణనాధస్యపూజనం॥ ప్రతిపక్షంత్యతీయాయాంగౌరీపూజామహా
వ్రతం॥ ద్వాదశ్యాంప్రత్యహంవాపిగోదాపంపాపనాశనం॥ ఏతానిచాతుర్థా
స్యవ్రతాని॥ ఏతేషాంతువ్రతానాంచమహత్సూర్యద్వాపనేషుచ॥ ప్రతిగృహ్య
ద్విజోలోబాత్తత్తద్దాంశుఖాప్తయే॥ తత్తత్సాపఖలంభక్త్యామహాకమ
వాప్నుయాత్॥ ఏతత్సాపఖద్ధర్మర్థంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం॥ గవాం
ప్రతిగ్రహేచాంద్రంశువజ్రేతప్రవచన॥ ప్రాజాపత్యంతథావస్త్రైః అన్నేగ
వ్యంపిదేత్తతః॥ ఏతేషాంద్రవ్యచాచుత్కేషూర్ణప్రాయశ్చిత్తముక్తం॥ అ
త్పృతదర్థం॥ ఆత్యంతాత్మేవాదం॥ అతోన్యూనంచేన్నగ్రాహ్యం॥ ఇతిచాతు
ర్థాస్యవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాప్తశ్చిత్రమ్॥ అధికాతికకమాసవ్రతో

—కాతికకమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాప్తశ్చిత్రమ్,క—

ద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాప్తశ్చిత్రమాహ॥ సాహంజే॥ నవలతూర్వనంచంభోర్వి
ష్ణోర్వాపుష్యజాతిభిః॥ తత్పౌర్ణమాస్యం వృషత్కాగౌనక్తవ్రతమతఃపం॥
సర్వకాకపరిత్కాగౌదంపత్కోగ్భజనంతథా॥ ఆకాశదీపంద్వారేదశిఖరే
దీపమేవచ॥ అఖండదీపంకాతికక్యాంధ్రాద్విపూజనమేవచ॥ ధాత్రీదానంత
థావిప్రేక్షలస్యర్చనమేవచ॥ ప్రాత్రస్సానంమాసపూర్ణకంశివవిష్ణోఃప్ర
పూజనం॥ తాంబూలదానంకార్తిక్యాంశులదానంమహాఖలం॥ పురాణప
రనంచైవపురాణశ్రవణంతథా॥ వేదపారాయణంచైవధర్మకాస్త్రగ్రంథై
వచ॥ ప్రత్యహంసాయమాకాశదర్శనంపాపనాశనం॥ పంచగవ్యాభిషేకంచ
పంచగవ్యస్యభక్షణం॥ సురగంకేతనంచంభోహారేగ్నామసమానకం॥
ప్రత్యహంశాకదానందక్రిష్ణపత్రేషుభోజనం॥ పాపంబజనసంగంచ
వాపండా లాపంతథా॥ వర్జయేత్సర్వధావిషః॥ కాతికేశువిశేష
తః॥ పరాన్నం పరశయాంచ పరవస్త్రంపరాంగనాం॥ స్వదావర్జ
యేత్ప్రజ్జఃకాతికేశువిశేషతః॥ కాతికేవర్జయేత్క్షౌద్రం మృషావాదంప
శేషతః॥ సాలగ్రామశిలావారిస్నానంపాపప్రణాశనం॥ హవిష్యాన్నంవ్రతి
భుంజకచాంద్రాయణఖలంభేత్॥ అవ్రతేనత్తపేద్యస్తుమాసందామోదర
ప్రయం॥ పుయాన్తోహపరీతాత్కాసూకరేవ్యభిజాంతే॥ నకాతికకసమో

హేమాద్రౌ మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం. ౫

మాసోపదై వంకేశాత్పరం తామ్రభామిదిసన్యజ్యవతకతేన్యశ్చపాపభీః |
 గోపీచందనదానంచతులసీదానమేవచ || ప్రత్యహంధాన్యదానంచకుచిన్వం
 తానికైముదా | ఏతానికానికప్రతాని || ఉద్యాపనేషుసర్వేషాంప్రతా
 నాంపుణ్యకమకసు | ప్రతిగృహ్యద్విజోయస్తువతకాయన్నాస్మిపోషణం మహా
 దోషమవాప్నోతి యమలోకభయంకరే | ప్రాయశ్చిత్తమిదంతస్య దర్శితం
 విప్రపుంగవైః | దీపప్రతిగ్రహేచాండ్రంపరాకంస్వణకసంగమే | వస్త్రే
 కాంస్యేతథాతామేప్రాజాపత్యంవిశోధనం || అస్త్రేజలేచమృష్టైశతదర్థం
 పరికితేతం ద్రవ్యాధిక్యేచైవపూర్వవద్వేషితవ్యం || ఇతికార్తికవ్రతోద్యా
 పనేప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం || అథ మాఘమాస వ్రతోద్యాపన ప్రతిగ్రహ

—*మాఘమాసవ్రతోద్యాపనప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం.*—

ప్రాయశ్చిత్తమాహ || వింగళురాణే తిలహిమశ్చతద్దానంతత్సానంత
 ర్పణంతథా | తద్భుక్తిశ్చకదాలేపజ్జడ్విధంపాపనాశనం || మూర్తాందోష
 యవేళాయాంస్నానంసర్వాఘనాశనం | పురాణవ్రతంబైవపురాణవ్రతం
 తథా || బదరీఫలదానంచతిలపిష్టంచుహాఫలం | తథాన్మఫలదానంచపూజనం
 శంకశేహరా || సాలగ్రామశిలాశీర్థకప్రత్యహంధారయేన్మదా | సూర్య
 స్సార్థిన్మంబందనంచశుభసీపూజనంతథా || సాలగ్రామశిలాదానంమాసమే
 కంనిరంశరం | వంశనంవిప్రముఖ్యానాంతథాచాప్తాణభోజనం || గోదానం
 ప్రత్యహంపిష్టాపితియేపాపనాశనం | తిలకండులదానంచకుమ్భదానమతః
 పరం || సహస్రనామపఠనంశివపిష్టార్చిరంతరం | వస్త్రదానంతదామాఘే
 జమ్మీరఫలమేవచ || గోపీచందనదానంచస్నాన్మంధాగంధపూజనం | తుస్త
 కస్యద్రదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ || దేవాలయేవారాశేంద్రదేవతారా
 థనంతథా | విదుషఃపూజనంపాపనాశనంపుణ్యదానకం || చూతపల్లవపు
 ష్టేన్మపూజనంప్రత్యహంశథా | సూపొదనంతదామాఘభోజయేచ్ఛీ
 పదముదా || అఖండదీపదానంచస్వగృహేదేవసన్నిధౌ | దేవాలయేవారా
 శేంద్రదీపదానంప్రబుద్ధిదం || చూతకోశప్రదానచతథాలవణమేవచ | తా
 మ్బూలదానం విప్రాణామేకంవాబహుశోపివా | మృషాన్నదానంవిప్రా
 ణాంవిప్రయోగేకమేవవా | తథాచకి శుక్తైఃపుష్పైర్భుయోఃపూజనంత
 థా || ఉభయోఃపరిహరయోః || కింశుక్తైర్గుంధపూజాచతథాదానంవిశేష
 తః || ఇతిమాఘమాసవ్రతాని || వ్రతేష్వేతేషుసర్వేషువిప్రాయఃప్రతిగృహ్య

౬ హేమాద్రావై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమ్.

చ॥ సగచ్ఛేద్యమసాన్నిధ్యమహాభీతిప్రదంపుతాం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమిదంరా
 గ్నిశంసర్వపాపప్రదాశచం । ధేనుప్రతిగ్రహోప్రకృచ్ఛిద్రామథావరేత్ ॥
 సువణాప్రతిమాద్రాహే ప్రాజాపత్యద్వయంచరేత్ । తామ్రకాంస్యతిలా
 నాంచస్తీకారేకృచ్ఛిమాచరేత్ ॥ అన్నజలేచవస్త్రేచతదర్థంకృచ్ఛిమా
 చరేత్ । ఏతేషాంరతానాముద్యాపనేషుప్రతిగ్రహప్రథానపరిత్యాగధ
 మకాసాధనేనానప్రాచయశ్చిత్తం । నోచేత్ప్రాయశ్చిత్తమేవేతి వేదితవ్యం॥
 ఇతిమాఘమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం ॥ అథవై శాఖమా

—*వై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం *—

సవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖండేయః ॥ ప్రపా
 శయాభ్యచక్షుష్పాదాముశీరాదాంసురేశ్వరః । పుష్పప్రవాళపతాకానివృజసంచ
 ణశమ్భవం । ఛత్రంశ్రవ్వంతధాగంధఃపాదుకాద్వయమేవచ । గర్భ్యమగ్రఫల
 సంయుక్తంతధాచైవగుడోదకం । తథైవచమ్పకాశోకముశీరంశర్కరాత
 రా॥ లవంగమేలకంచైవజాతీకుసుమక్షేచ । కరూరంశతలంతోయంనైకశం
 జలసేకజం॥ హిమామ్బుదాంపుష్పాదాంపటీంకాస్తుంభరంజితాం । తక్రం
 జంభీరనీకేణయుక్తంలవణసంయుతం ॥ ప్రాతస్సానంచవై శాఖేతధా
 మౌధవఘ్నజనం । వసంతమౌధవప్రీత్యైదయ్యరేతానిపార్చివ॥ ఏతేషాందా
 నమాత్రేణనరాయాంతీంద్రసంపదం । ఉత్తమభువమాసాద్యమండలాధీపతి
 ర్భవేత్ ॥ వై శాఖేప్రత్యహంకృత్వాద్వాదశ్యాంపౌణఃమీదిసే । స్వపాప
 విముక్త్యర్థంకుర్యాద్వాపంచపర్వసు॥ వ్రతస్యోద్యాపనంకుర్యాద్వైతస్య
 పరిపూతకాయే । ఉద్యాపనేషువై శాఖేయఃకుర్యాత్తత్పరిగ్రహం ॥ సస్విన
 రకాధుక్త్యావికౌఘాయాత్తతఃపరిం । ధేనుప్రతిగ్రహేరాజతస్త్రిధా
 నాపరిత్యజేత్ ॥ కుర్యాచ్చాంద్రాయణసమ్యక్ శయ్యాంబద్విగుణంస్సృ
 శం । పుష్పప్రవాళాశిరశయ్యాస్సేవంచేదితవ్యం ॥ సువర్ణేరజతేఛాస్య
 పూర్వవత్సుసమాహితః । ఉత్తోధాధకప్రమాణేప్రాచయశ్చిత్తం విశోధ
 నం ॥ ప్రాచయశ్చిత్తమకృత్వాచనశుద్ధఃపూర్వజోన్యతః । తస్మాత్ప్రతిగ్రహ
 స్త్యాజ్యస్సాన్వికేమప్రతేవ్యపి॥ ఇతివై శాఖమాసవ్రతోద్యాపనేప్రతిగ్రహప్రా

—*నానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తం*—

యశ్చిత్తం॥ అథనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాచయశ్చిత్తమాహ॥ మూర్ఖండే
 యః ॥ కదళీంమాతుళింకంచనారిశళంఫలంతధా । ఖజూరంపనసంచైవ

ద్రాక్షోః ఫలమును త్రయం॥ చూతకపిల్లంబుపిల్లంబుముద్దాడిమమేవవా । ౧౬
 రిపూర్వఫలంచైవతింక్రిణీఫలమేవచ॥ ఉర్వాయః ఫలంచైవ ఎరండకఫలంతథా ।
 ఫలానియానిలోకేస్త్రి న్నానానామానిపాధికావ ॥ యాదద్యాత్రిసరస్వణి
 రాశీకృత్యఫలాప్రయే । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాంవిశాశార్థంద్విజవళా ।
 ఐస్రేణః స్థితం రాశిందక్షిణాభిర్యథేచ్ఛయా । హేమంతేశైశిరేవాపిసర్వవా
 యైప్రముణ్యతే ॥ దర్శ్యేకశేషః । తత్ఫలనిద్విజాయస్తుప్రతిగృహ్యధనాతు
 రిః । ఆధానార్థంతటాకార్థంద్వయంకుర్యాత్ప్రయత్నతః॥ తతోదాపాత్ప్ర
 ముక్ష్యేపిహ్యన్యథాపాపమశ్నుతే । సతకర్మఫలనాశంచఫలదానంషహ
 తైరం॥ తస్మాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థంప్రాయశ్చిత్తముదాహృతం॥ రాశీధూతంఫ
 లందివ్యంకృహీత్వాద్విజనాయఃః । అక్లిత్వాఃవగృహితంతస్య ప్యాధానం
 కమఃసాధనం॥ ప్రధానంసమ్యగిన్యజ్యవిప్రానుజ్ఞామవాప్యద । కేశావాంప
 పనంకృత్వావజ్జిత్వంకృచ్ఛ్రియాచరేత్॥ ఉపావ్యంబనీమేకాంపంచగక్యఃకు
 ర్యతీతి । నాన్యథాశుద్ధిమాప్నోతిఫలబాహుళ్యసంగ్రహే ॥ కేచిదిచ్ఛంతిసం
 స్కారం నిత్య ముచినాశనాత్ । యదాచూద్రాశిసంగ్రహాఃఫలానాంప
 లనాశకః॥ ఉన్నకర్మాణీనన్యంతితదాఫలనుభేచ్ఛయా । బ్రహ్మపదేశక
 తికవ్యోగాయప్రీదావమేవచ॥ ఏతంబ్రప్రతిగ్రహవివయేన॥ కింతుర శీకృత
 నానావిధఫలప్రతిగ్రహే । కర్తుఃబ్రహ్మహత్యావిశాశార్థం దానేతస్యవా
 పాన్యశేషాణి బాహ్యుణ్మూవిశంతి । తతిపునస్సంస్కారః ॥ ప్రాయశ్చిత్త
 బాహుళ్యం॥ ఎకక్రవ్యసరిగ్రహేమైవంప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిమాత్రం । రాశి
 ప్రతిగ్రహే ప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తాద్యసమ్మేళ్యభయమస్తీతి ॥ ఇతిరాశి

—శుభరసంక్రాంతి వ తేషుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్—

కృతనానావిధఫలప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధమశిరసంక్రాంతిప్రతేమ
 ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారకంజేయః॥ ముద్గదీపంతిలానాంచస
 ధాన్యంజూవదీపకం । తథాచలావణందీపంమహాదీపమనంతరం ॥ శృంగిదే
 రంతథాకలదంహరిద్రాదానమేవచ॥ అన్యనిసంశిదానానికానిచత్ప్రదిం
 నిచ ॥ ఎమప్రతేమపుణ్యేకమశోదోద్ధానమూచరేత్ । మోక్షదీపమహం
 పుణ్యంసరికొబ్బారణంపృథాం ॥ దీపాన్సైవేయదారాజకంఠిపాకభం
 త్యథా । తావన్విధాన్లపాత్రాణాందానా కుర్వాద్విజాతయే ॥ పా. ణంత
 కుర్వాద్విజాతయేతత్ఫలప్రయే । తావత్ యోగిజ్ఞోద్భవాదీపధాన్యం

౮ హేమాద్రా కారణంవినాపత్నిత్యాగినఃప్రాయశ్చిత్తం,

న్విత-॥ ఉద్యాపనయదామోహాత్ప్రతిగృహ్యనుభాప్తయే । తస్మైవయ
మహాకశ్యపావదాభూతసంప్లవం॥ దీపవాత్రాణియావంతిసపతీఃనిసధా
న్యకం॥ ఉద్యాపనెద్విబోధ్యత్వాదుమలాకశ్యశాశ్వతః ॥ లైంగమహాదీపా
వసానభుతత్ప్రత్యయోద్విజ్ఞోహరేత్ । తస్మైవయమలాకశ్యశాశ్వసంప్ర
భ్యనాశనః॥ మహాదీపభుంయావత్తావద్యగసహస్రకం । యమలోకవా
ప్తోత్తితనరాప్రతిదుర్లభం॥ భవ్యోత్తరే॥ యోద్విజ్ఞోదేవతాగారేయహా
దీపవ్రతేషుచితత్ప్రత్యాగిణిప్రగృహ్నియాద్వృధాయాగాదికంవినా॥ తస్మై
వనాకేవాసోయావచ్చంద్రదివాకరోపశ్చత్తాపసమాయుక్తః ప్రాయశ్చ
త్తంకరోహం॥ ఇతిసంకల్పమనసాప్రాయశ్చిత్తంసమాదరేత్॥ గోధూ
శిరజసాస్మాత్పాతధాకృత్యాఘమషణం ॥ బ్రాహ్మణైరభ్యసంజ్ఞాతఃసప్త
శ్చక్రైవతుప్తయం । కృత్యాశుద్ధిమవాప్తోతిచాంద్రాయణమధాచరేత్॥
మద్గతపేపకంస్యాల్లవణేచాంద్రభటుణం । మాషదీపేతిలానాంచఎకంత
ప్రసమాదరేత్॥ బ్రాహ్మణ్యంధాన్యదీపేపంచవ్యంతతఃపితేత్ । స్వ
దీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తాదంతరం సంవక్ష్యద్రాశనకతవ్యం ॥ ఇతి
మకరసంక్రాంతోదీపప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధికారణంవినాపత్నిత్యా
—#కారణంవినాపత్నిత్యాగినఃప్రాయశ్చిత్తం#—

గినఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ లైంగ ॥ స్వపత్నీయాద్విజ్ఞోమోహాత్సర్వజే
తాకారణంవినా తస్మాన్యానిష్కృతిర్నాస్తిసంసృభవాద్యతే ॥ యస్త్య
జెతుఃఅజాంసాధ్యేంలాకవారాపరాయణః । ఎతస్యస్కృతిర్నాస్తిసంసృ
సకభవాద్యతే॥ సతీత్యాగేహేతుమాహ ॥ లైంగ ॥ అప్రజాండశమేవసే
స్త్రీప్రజాంద్యాకశేత్యతే॥ మృతప్రజాంపంచదశేనద్యస్తప్రియవాదినీం॥
అప్రియవాదః సాక్షాద్వ్యభిచారిస్తదృష్టసతువారాశ్రవణమాత్రేణ । అ
ప్రియాణీబహునిసంతిప్రతివాతాః॥ నిష్కవచనం॥ నాభ్యంత్రానం॥ నవాద
ప్రత్యేనాదికం॥ సర్వదాశార్యం॥ దరిద్రాగమేనిదా॥ మనస్యపూజేభ
తేరినప్రీతిః॥ ఎవమాదీన్యప్రియవచనాని॥ ఎతేషుసత్సునసతీత్యాగిణికలియు
గత్వాత్ । వ్యభిచారస్సాక్షాత్స్వయమేవదృష్టశ్చేత్యాశ్వా ॥ తదాహగా
తమః॥స్వానుభూతం సదృష్టాంతంసతుప్రప్తవ్యనిగ్రహాద్॥ నప్రమాణంలాక
వాతాజనవాదోద్వేషాశ్చచిత్ ॥ అతోభత్యాః శ్రవణమాత్రేణసత్త్వా
జ్ఞా॥ వృధాత్యాగేప్రాయశ్చిత్తమాహ॥ మారగండే॥ దాంవ్యతిక్రమ

అతః పాప-రహితయాద్విజయః । అరాజి-రంబహిలోకమధ్యతాపభిక్షాబనంద
 కైత్ ॥ దాతస శ్యామసద్ధిదామసివార్ధాం దక్షసహా । సప్తాగరాణిభి
 ద్దాధాపత్యతే కృత్యమగ్రణం ॥ తతఃకృత్యమహాపీఠినాన్యధాఽఘనం
 వన । భర్తృపంత్యాగిహహాతకేన విహస్తీణామప్యేవం ప్రాశస్య
 త్తంపద్యోగాత్ ప్రత్యాసితశ్శుశ్రిమావ్నీతి । మహాపాతకహింభితాశ్చ
 జ్ఞాపి ॥ నాన్యత్ర ॥ తతఃకావ్యగవనై ॥ దుర్వృత్తావానుభూతావరోగీహ
 వ్యధతోపివా । స్త్రీశిశుసతర్కమతల్లంకకల్పభిరహతకీ ॥ మామబ్రహ్మ
 బాత్సాధికం । వ్యభిచారాదిమగ్నతాతా చృష్ట్యానవ్యాభ్యుక్తి ॥ తదాహ
 స్తంబి ॥ దారశ్యోక్తపీఠరాజినంబహిలోకమపహాయనాన్వశ్యే మతే
 భిక్షామిః సప్తాగరాణిచరేత్సామక్తిష్టకాత్ । స్త్రియాస్త్రకల్పశ్శి
 ॥ మేకృచ్ఛగ్రీవాదకరాత్రాభ్యానస్తాం త-కాలమితి ॥ అశోనిహార-వ
 య-పరిత్యజాదోషహాః ॥ ఇతితారంపినాపత్ని త్యాగినః ప్రాశస్య

—శిల్యోపతగ్రహప్రాశస్యస్తోత్రమ్—

స్తోత్రమ్ ॥ అధాశ్వపతిగ్రహప్రాశస్యస్తోత్రమాహ ॥ మోక్షంజేతుం సోమ
 సూర్యగ్రహాపిఃకృతివాతేవవైర్ధృతా । గజగ్రహేనమవేచై వమనవృద్ధి
 యుగాదిషు ॥ అశ్వప్రతిగ్రహేరాజక-మోగరంబయావ్యజః । తమలో
 కమహాగజగ్రహకుక్తాతతైవయాయతరాః ॥ భుసంభవముహాగమ్యభుచ్చయ
 క్తోహరిర్భవేత్ ॥ లింగపురాణే ॥ అశ్వప్రతిగ్రహాసంపుష్టకాలేషుహ్వ
 సు । కాంజేనవినారామయమగ్నముహాగమత్ ॥ పశ్యచ్ఛసరిభూలోక
 మందూకఃపుష్పసంయుతః । సదైర్విక్రయ-పాతక-విచుచ్ఛరే ॥
 అశ్వక్రయేదోషమాహ ॥ కామే ॥ మేఘమందరకులానిహాచానివిభా
 సిబ ॥ సప్తాగరాణిభిరంబకవ్యాహ-పేత్రయా ॥ ధృవాగ్రవంశక్రయ
 ద్యస్సురాభోగచ్ఛయానృప । ఉదయోస్సచ్చవేతాశివఃకృష్ణాశ్చగ్రహచ
 రేత్ ॥ ప్రతిగ్రహేతదర్థంసాగ్నిక్రయేపూర్ణమావరేత్ । గాఢాబ్రహ్మణే
 పాపానసంతాపానిహతావ-తియవిసార్థివ యద్రజాపీహరేత్తాంకచాహ
 యవిక్రయా । వృధాశ్వంపతిగ్రహాద్వాన్మోవిక్రయతుంపునః । తదాహ
 పచిత్తశ్శిష్టంపశ్చచ్ఛగ్రహావరేత్ ॥ నోజే తదర్థం ఓర్విత-పశు
 లామాదరేత్ ॥ అశ్వవిక్రయణిపాపంజేహమవ్యాహతతి । ప్రాశస్య
 త్తపితృత్వంబ్రత-పాన్యుతేధునా । ఇత్యశ్వప్రతిగ్రహప్రాశస్యస్తోత్రమ్ ॥

—శిశుహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శి—

అథమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ తై.౧౧ ॥ యోగిప్రతిగ్రహహిషీం
 ధృత్వాకుటుంబభరణౌచయై ॥ పుణ్యకాలేషుసంక్రాంతౌవ్యతీపాతేషువధృ
 తౌ ॥ సయాతినఃక ఘోరకాలసూత్రంసుదారుణం ॥ పశ్యాన్పవతిపాపా
 త్నాచాయగఃకృష్ణవణకనాక ॥ గారుడపురాణే ॥ మహిషీమనుగృహ్యకర్ష్య
 జోమహతిసంకమే ॥ సయాతినఃక ఘోరచనుభూయమహ తరం ॥ పశ్యా
 ద్ద్వాంక్షోభశిశ్వాపీషీంలోభాత్ప్రతిగ్రహే ॥ తస్మాదేవత్పరిత్యాజ్యంహ
 షీగ్రహాంద్విజైః ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనపూజాశ్చాతద్రోషమయ ద్విజైః ॥ త
 త్ప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ సౌపర్ణ్యే ॥ మహిషీమాంధోగార్థంప్ర
 త్యుహ్యవ్యజోమహాక ॥ తస్యపాపశుద్ధ్యర్థంపరాకఃకృచ్ఛమావరేత్ ॥ వి
 క్రయేద్విగుణంకృత్వా తస్మిన్పాత్యమిన్యతే ॥ పంచవ్యతిత్యక్త
 త్తత్తన్మంత్రపురస్సరం ॥ ఇతిమహిషీప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తం ॥ అథధేనుప్ర

—శిశుధేనుప్రతిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమ్.శి—

తిగ్రహప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ కౌశీక ॥ ధేనుయఃపూర్వజోధృత్వానిమిత్తై
 ర్పశుభిర్విదా ॥ పుణ్యకాలేపుణ్యతీధేవస్త్రాదిభిలంకృతాంసవస్త్రాదా
 హసంయుక్తంముక్తవాలోపశోభితాం ॥ తామగ్రేష్ఠాంస్వణకృంతి స్వ
 ణకఘంటాంశోభితాం ॥ సురూపాంసాధువృతాంవధేనుంరాజ్ఞ సుఖాప్ర
 యే ॥ మహాపాపఫలంభుక్త్వానకాయోపపద్యతే ॥ తస్మాదేవసునగ్రాహ్య
 ద్విజైరధ్యాన్మజేదిశి ॥ లింగపురాణే ॥ పుణ్యకాలేషుయోధేనుంసమర్చ్యన్
 ద్విజాతయే ॥ దద్యాకీశ్వరతుష్ట్యర్థంసవై నారాయణస్తోత్రం ॥ ధేనవోబ
 హ్మణౌసృష్టేయజ్ఞాధంయగసాధనాః ॥ మహాపాతకహరిణ్యః పుణ్యక
 మకఫలపదాః ॥ పిప్రాధీరాస్సదాసర్వాధేనవోలోకపూజితాః ॥ తాగృహ్ణీ
 యాద్విజోయస్తుద్రవ్యాధీపాపసంగ్రహీ ॥ సరకేనియతిస్తస్యధేనుగోమా
 ణేనతిహి ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ నాగ.౧౦౦౯ ॥ ధేనుప్రతిగ్రహీతా
 యోపుణ్యకాలేషుప్రసూ ॥ హేమామార్ధసభిషేకాధంసతేహి సదోషభా
 క్ ॥ ఉభయోరప్యభావేతుప్రజావ్యత్రయంచరేత్ ॥ ఉభయోర్యదిసంప్రా
 ప్తిఃపంచగవ్యంషితేత్రతః ॥ తతశ్చుద్దిమవాపిషీతిహన్యరారఘునందన ॥ ఉభ
 యతోముఖిధేనుప్రహవద్దప్తప్రతిగ్రహత్వాభావాత్ప్రాయశ్చిత్తపల్ప
 ముక్తం ॥ అన్యప్రాయశ్చిత్తబాహుళ్యందోషాధిక్యాత్ ॥ ఇతిసౌమ్యధేనుప్ర

తదవసంఖ్యాప్రాయశ్చనస్సంసారతత్త్వమ్ ॥ పంచగవ్యం విశేషశ్చ త్వా
వాదస్తాత్ప్రముఖ్యతే ॥ ఇతిపాపపురుషప్రతిగ్రహప్రాయశ్చ త్తం ॥ అథశతి

— శివతీతగ్గప్రాయశ్చ త్తం శి —

తస్మాదప్రాయశ్చ తమాహ ॥ దేవళి ॥ ప తస్మాద్విధాప్రొక్తోమహాపాపకం
గవాహ ॥ నిత్యకమపరాధాగ్నివ్యధిమస్మిన్మయ్యతే ॥ పూర్వజన్మమహాపా
తకప్రాయశ్చ త్తముప త్తం ॥ స్వతీమన్యః శేవమాహ ॥ దేవళి ॥ నిత్యక
మహాపరాధాగ్నివ్యధిమస్మిన్మయ్యతే ॥ గీతపాద్యమ రాగాచ్చకం
గోధ గంగమాత్ ॥ కేవల్యజన్మోభాచ్చకానానత్రాఢిభోజనాత్ ॥ పర
ణాదపద్యమజ్ఞానబద్ధయజ్ఞా వారః ॥ ద్యూతానక్రస్నదాకాపహస్యే
ద్విహాపివాదమాత్ ॥ గంధతామూలవస్త్రాద్యైశ్చేదేవాదీనామ నిస్సితే
పిటగాఢాకసంయోక్తః పతితోద్భవ్యతీతగః ॥ పాపపాతకసంగాన్మ
హాపతిశ్చ త్తే ॥ తస్య రణాంతానివ్యధి ॥ కుత్రచిద్దయయామనిభిర్వ్యధి
యాతగోధనైరుక్తా ॥ కమభాప్తస్యపతితస్య ప్రాయశ్చ త్తమాహ ॥ పరి
శిః ॥ పూర్వోక్తమధైర్యక్రంశిరభిమహి నవాత్ ॥ పశ్యాత్తాపసః
యమ క్రంక్రాజాంతంవిశుద్ధయ ॥ ప్రదిశతపరాకంసాత్ప్రత్యేక్ష్యన్తేనీరీ
తే ॥ మానేచాదంతంశపశ్చర్యపాకదూర్ధ్వంసనివృత్తిః ॥ అసామన
నిత్యక్రస్నదామన్యతేజసే ॥ కమభాప్తస్యనాస్తీహాపాకదూర్ధ్వం
సంతంగః ॥ యతఃపత్రథమకాన్తేమపతితప్రాయశ్చ త్తమాహ ॥ శి
తతే ॥ మహాయోనియం ॥ పంచపాపనితసంసారకమహాపాతకం
నిప్రాయశ్చ త్తం ॥ ఆయంశుదోషబాహుశ్చేషిస్రంపదోక్తప్రాయశ్చ త్తం
త్వాపద్మహాగ్నితి ॥ ఇతికమభాప్తస్యప్రాయశ్చ త్తం ॥ అథహానికృత

— శివహానికృత బ్రహ్మహత్యాదిపాఠశాస్త్రమ్. ౧౩ —

బ్రహ్మహత్యాప్రాయశ్చ త్తమాహ ॥ దేవళి ॥ అరణ్యేస్వగృహేరాజ్కమస్మి
గార్ధిష్ఠలోభః ॥ యోవిప్రోహంతియం విప్రంజ్ఞానం చాదిపిదాః ॥
మూర్ఖంతే ॥ అరణ్యేస్వగృహేయత్వాశిరంతఃప్రీడరాదిభిః పానా
ద్యసంప్రదోషసమహంతంసరకంక్రశేత్ ॥ రహస్యపాపం చాన్య
ధాప్రకటికంభవతి ॥ తదాహమసః ఆత్మజలదానయోనోన్మేద్యై
మిరాహాహ్మదయంయమశ్చ ॥ ఆహాప్రత్యక్షశ్చేదసంభేదమకృతానా
నికృత్యత్తం ॥ తథాచత్రుః ॥ తంభూతాగ్నిభృత్రోశక్ అష్టా ॥

అతీరహసికాపానకార్యేత్ ॥ గాలవః ॥ రహఃపాపనశుర్యసకమఃకా
 మనసాగిరా । యదికర్త్యావ్యమోహేన ప్రకాశాద్విగుణంభవేత్ ॥ తస్య
 వై నివర్త్యత్యాస్తీజగ్భృహభిర్వృష ॥ గాతమః ॥ పూజ్యోహసికృతా
 ప్రహునాన్యధనాతుః । అధవామత్యరాత్రాంతస్తస్యవాస్తీహనివర్త్యతీ ॥
 బ్రహ్మహత్యాసంపాపద్విజానాంనాస్తీనాదాపాపరతీబ్రహ్మహత్య
 యంతుఃకుగోగచ్చగరాట్ ॥ కృచ్ఛ్రజన్మధాన్యత్తులాస్యాదాన
 రాత్తరావేధాప్రాహపత్యకృచ్ఛ్రం ॥ అతీరహఃవిద్రుస్సనశుర్యద్వింస
 సంబుధః ॥ పరాశరః ॥ రహసిద్వింసహత్యానాంనైషాంకులవాశినీ । ఆస్య
 శ్చమహత్యాపకరీత్యున్యనాశినీ ॥ ఉభయోర్లోకయోర్లోకత్రిన్వపాపవిజ
 ధిః ॥ తత్త్వాద్విత్తమాహ ॥ దేవః ॥ విప్రహత్యాంభవః ॥ కృత్వాప
 శ్చాత్తాపపరామణః । తటాకంజామ్రదం త్యాప్రాతీస్యానం సమావ
 రేత్ ॥ మనసానిశ్చయమాణాఢ్యుదానంసమంజికం । కృత్వాజలమపా
 గమ్యకంఠదస్తుజలేవన ॥ ఆశ్రయవాససాచ్యుత్సమాధానం స్వేన
 పాణినా । ప్రాజ్ఞుభోజ్యుభోవాపిజపేన్నారాయణాత్మకం ॥ సహ సశీ
 మామిత్యనువాకం । ప్రస్థహంయావతసంఖ్యామనసాతానిధాయచ । జపే
 దస్త్రంయదాభానుస్తావస్పర్యంతమౌవరేత్ ॥ తత్తీరేషింకృత్వానారా
 యణపరామణః । ప్రత్యహంకటశింభుజకనారాయణవివేదితం ॥ స్వపెచ్చ
 స్తంధితోత్రసాలగ్రామసహజతః । పుంఃప్రభాతేవిమతేభూర్వఃస్త్రియమంద
 రేత్ ॥ ఏవంయుతుత్రయంకృత్వాప్రసస్సంకారభూత్కం । శుద్ధిమాప్నో
 తిరాశేంద్రతనఃశ్చైమియతేశుః ॥ అఽధాదోషమాప్నోతుయగోభవ
 ద్భువి । ఎతస్యోన్యతీర్వాస్తీజగ్భృహభిర్వృష ॥ ఇతిరహసికృతబ్రహ్మ
 హత్యాప్రాయశ్చిత్తం ॥ అధరహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమాహ ॥ దే

—రహసికృతసురాపానప్రాయశ్చిత్తమ్—

వలః ॥ రహసిత్రాహ్లాఃపీశ్వసువ్యమకాదశకంయది । నతస్సప్రసరావృత్తి
 ర్యమలోకాత్రదాదః ॥ మరీచిః ॥ మ్యమేకాదశకంబ్రోక్షంకాడీశ్యాదిమహ
 ద్భయం । తెషాంమధ్యోన్యలోభాద్రహస్యేంపిదెవ్యది ॥ శస్త్రైశ్చనీహృ
 డ్విష్టామరణాంతాహినాన్యధా । రహస్యేతానిమద్యునిభూత్వాపిత్యా
 ద్విజంజేత్ ॥ మహాభారతే శృణుధమాజయతేన మద్యం । హసింజపే
 త్ । ఎతస్యోన్యతీర్వాస్తీమరణాంతం వినాన్యప ॥ భవిష్యత్ ॥

స్వస్థ హేమః శ్రేణ్యమ్యమేకాదశం విధం । తస్మాద్ద్యమే వ్రతో మోహా ద్ర
హాన్యకం పితే ద్యది ॥ సద్వర్తపరే దిమిద్యో గ్నానంక కాంతా హేనవ్యాసేః॥ జా
బాః॥ గాడిమాఢ్యీచస్తేష్టిచవిజ్ఞయాస్త్రీచిహస్సురాః । తావంతాశజం
హైరఖాహాకరం నారికేళజం । బ్రహ్మ యోజ యేవ సురేణామేలానంబలవ గకం
మద్యమేకాదశం పోక్త ముభిస్తత్త్వరన్నిభిః ॥ ఏతేషాం యోరహేమాభ్యంత
పింతాన్వజహాయః । తస్యా న్యనివర్త్యైర్నాస్తీహితాంకా జ్ఞనాధిప
కళంకనిష్ఠాః ప్రాప్త్యానానిభిర్నాస్త్రైర్తామ ॥ అత్యోజనేచేతేషాన్
నంకృత్వా జధాపి ॥ సంధ్యాదినిత్యకమాణిభ్యోన్యవస్థానానాశ్చ ॥ ౧౫౦
కుటీరమాసాశ్యస్య ప్రహ్లాదాపిధానతః ॥ కూత్వా దైష్ట్యహయ్యావహా
యావదస్తం తో విః తావద్ద్విమ్శతం హేమామంసఖ్యా మనసిధారి ॥ ౧౫౧
అస్త్రతస్మంపయోపిత్యాప్యపేదైవసమీపసిః । తతః ప్రాతస్సమస్తాః శూ
ర్వకన్యాయుచరేత్ ॥ ఏవ ఋశుత్రయంకృత్యాచుఃకమాతతః పరం । కృ
త్వాశుద్ధిమవాప్నోతి నోహిద్రాయోమహాభవేత్ ॥ అథవారాజతందేన హృ
త్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ ఋశుత్రయోమతకూత్వాం హేమాసిః । తద
ర్తం గాహేమాసిః । ఋశుత్రయావహాశేచుసంసాధి ॥ ౧౫౨ ॥ పంచగవ్యంపీ
త్వాశుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఇతిరష స్త్రీశుద్యపానప్రాయశ్చిత్త ॥ అథ హాసికృ

—శ్రహాసికృతస్వర్ణస్తోత్రప్రాయశ్చిత్తమ్—

తస్మాద్ద్యమే వ్రతప్రాయశ్చిత్తమాహా దేవలిః ॥ రహేమామపిత్వా పారక్ష్మం
సువణం ద్విజపుంగవః । ప్రాయశ్చిత్తం హితకత్వాం మరణాంశం స్వీదోత్త
మ మరీచిః ॥ యోహారేద్రహసిస్వణం పారక్ష్మం ముఖజంకృత్ ॥ తస్యా
న్యానివర్త్యైర్నాస్తీహితాంకాద్యయంకరాత్ ॥ హరితః ॥ పా క్యం హ
సిస్వణం ద్విజోహృత్వా తేత్రదా ॥ ఏతస్యోహృత్వప్రాయశ్చిత్తర్థలి
ప్రస్థాః ॥ సువణాప్రసూణంబలవహస్తై చాపకరణేభిహితం ॥ గాఢాతి
యోహృత్వా హాసిస్వణం ద్విజోరౌప్యపధాపివా ॥ తస్యాన్యాని వర్త్య
ర్నాస్తీకుమ్భిపానిమజ్జనాత్ ॥ శ్రీకథంచిన్నివర్త్యైర్నాస్తీహితాంకాద్య
భిః । అన్యోనిజకంక త్వాతత్రస్నాత్వా యధాపి ॥ నిమాకామపణకశి
చిరంతత్రస్తాప్యహాచాశం । సమ్భోద్రవ్యంకృత్వా సాక్షిర్వ్య పరిక
ల్ప్యచ ॥ ఊర్వాసనోపసేస్తుత్రం ప్రజ్ఞస్యోన్యవశాః ॥ ౧౫౩ ॥ ప్రాతరాభ్య
మధ్యాహ్నాభ్యంసంఖ్యాచయవతీ ॥ తావతీం సాస్తావ్యమాభ్యాసీకమ

ధావరేత్ | తతః పరంజపేదేనం మంత్రరాజమనుత్తమం || అస్తం యాతి య
 చా బానుసావనానం పరిత్యజేత్ | సంఖ్యాంతాంచనసాస్తావ్యసాగ్నింధా
 రయేచ్ఛునః || తండులై చాకస్తహంత్రైశ్చ గోజలాక్షైః పవత్రహా | త్రా
 ర్యం వ్యధేవామపశ్చిర్దద్యాప్య యంబుదా || స్వప్నేష సమపేనా
 రాజణం పశ్యయతి | తతఃక్రాంతస్సముత్తాః శ్రీవృత్తవస్త్రియమాస్తితః | శ్రీ
 శూర్యవదాసీహోమతాశః సమీపతః | ఏవంతానద్వయం శ్చ తస్యనవలక్ష
 జపంతథా || పబగ్భవిధానేన త్రువస్సంసారమావరేత్ | పంచగవ్యంపిబ
 త్యశ్చాచ్ఛుద్ధోభవితమహంతి || వాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతి బహుః సీతః మజ్జ
 నైః || లోకసాద్యశ్శకభనైర్మశుద్ధోభవతిచ్ఛిజః | గంగాసేతుః ప్రయాగస్ప
 గంగాసాగరసంగమః || గాశమీకృష్ణశేణీదశావేరీవమహానదీ | దర్శితాత్వ
 గతదాన్తూణాంస్నానాన్దోక్షప్రదాయినీ | తానద్యోపిమహాపాత్యశ్చింపప్ర
 వివివ్రూతిమ్ | నపునంతిహారాంధ్రసుగాభాండమహాపగాః || హోవ్య
 తమహాపాపం ప్రాయశ్చిత్తేనశుద్ధతి | సాశుద్ధిరజలైర్హృదైః మహాప్ర
 స్థానైరతి || అతరణాః కృత్యపాపస్య పాపశ్చిత్తమేవ | నాస్తిత్ | ఇతి
 రహసికృతశుభకాన్తైర్హేమశ్చిత్తం | అధరహసికృతగురుతల్పగమనప్రాయ

— శూరహసికృతగురుతల్పగమనప్రాయశ్చిత్తమ్, * —

యశ్చిత్తమాహ || దేవతః || యోరహూనసంగత్వాతత్సపత్నీమధాపిచా |
 ప్రజావలీగురోశ్చాకాకవిప్రః శామశ్చరాయతి || స్వముషాంబుహసిచ్ఛి
 త్వావృత్త్యద్రక్షిణాచుభః | గచ్ఛస్య త్వావిశుద్ధాసూద్యధాపశ్చిత్తావే
 త || మహాధారతే || శ్వేతధాకజవక్త్రమిపాపమేన్ద్రహత్తరం | యోవి
 ప్రోరహసిస్తానైమాతరంతశ్శేఖీమపి || గురోః పత్నీంభాతృబాయాం యథే
 తామామరస్సకృత్ | స్వమావరాంస్వనమానైరతసినాతీతృధారయాభృ
 త్వాంబలానిరాహారోదక్షిణాంశిమన్వగాత్ | యదాత్యజేతసూక్ష్మప్రస
 దాశుద్ధిమహాప్రయోగే | అవ్యధాహింశకుత్సాన్దృష్టాహేనాశ్చిచ్ఛి
 జిగ్గితాతమ్ || స్వహతరంతరంగత్వాచిత్రం గామామరస్సకృత్ | శత్రు
 త్తింగురోదాకాకభాతృపత్నీమధాపిచా || కృపాజేనస్వయంచ్చిత్వాము
 షాద్వయశశివతః | విధాయద్వాంజతాగోశ్చంశ్చేద్యాన్యైశ్చ తంశ
 భాం || నిగాహాధశ్చ త్వాతదాశుద్ధిమహాప్రయోగే | ప్రాయశ్చిత్తమ
 దంతస్యమునిసింహతిశ్చేతం || అరణ్యనిర్జంభత్వాతత్రస్నాత్వా విధానతః |

కుటీరంక్షూర్యవత్క్రూత్వాతత్రమానముపాశ్రితః ॥ యవానం జలిమానాం
 శ్చ పాచయేద్భృహతోఽఘటాత్ । యవాగూంతాంపునఃవాత్రైప్యత్వాగ్నిం
 ప్రజ్వలైత్తతః ॥ దారుమయ్యానుచాధృత్వాఽబుహుయాన్మైత్రపూర్వకం
 తథావశ్రుతః ॥ యవాగూరాజన్యస్యవ్రతంక్రూరైవనై యవాగూః క్రూరఞ్చ
 వేతిమంత్రేణద్విసహస్రంచుల్వాహేమామంసమాప్యహేమామావశిష్టాంతాం
 యవాగూంస్వయంపి దత్ ॥ తదాహగౌతమః ॥ రహేమామాత్పగమిపక్వాయ
 వానంజలిపూరితాత్ । తద్యవాగూంబృహత్పాత్రేఃథాయాగ్ని సమీపగః
 సమద్ధిరగ్నిప్రజ్వాల్యనుచాపాలాశమిశ్రయాగ్రహీత్వాతాంయవాగూం
 చయవాగూరాజన్యమంత్రతః ॥ క్రూరఞ్చన్యంతమక్త్వాతాం బుహుయాన్మం
 త్రపూర్వకం । ప్రత్యహంద్విసహస్రంచుల్వాహేమామం సమావశేత్ ॥
 అవశిష్టయవాగూంజన్యయంపీత్వాస్వపెర్వగ్నిః । పరేన్యఃపాతరుత్థాయ
 పూర్వవత్స్వమాచరేత్ ॥ ఏవంమాసద్వయంకృత్వాశుద్ధిమాప్నోతిపాతకే
 నాన్యధాశుద్ధిమాప్నోతిమలసాక్షిర్యదాన్యణాం ॥ ఇతిరహసికృతగురుతల్పగ

—*చాంద్రాయదాదికృచ్చ గ్రంథము—

మనప్రాయశ్చిత్తం । ఆథచాంద్రాయదాదికృచ్చగ్రంథముమాహ ॥ దేవతః
 బ్రహ్మహత్యానురాపానంస్థైర్యంగుర్వంగనాగమః । శత్రుం యోగశ్చపం
 చైతన్యహాతతకమీరితం ॥ ఏతేషాంపాతకానాంమరణాంతప్రాయశ్చిత్త
 నకృచ్ఛాది ॥ గోవధోగ్యుధిక్షేపఃభృతకాధ్యాపనాదికం । ఏతదుపపాత
 కం । కృచ్చగ్రాంత్రాయదాదిభిఃపరిశుద్ధం ॥ తలానాంధాన్య రాశీనాంవి
 క్రయస్త్యవస్థునాం । ఏతత్సంకలికరణం । కృచ్చగ్రాన్ధ్యం ॥ కన్యాపహ
 రణంచైవధేమహాహాదాదికం । మలిసకరణంచైతత్కృచ్చగ్రాన్ధ్యంప్రయ
 త్నతః ॥ శండాలగమనాదీనిలపాత్రీకరణానిచ । కృచ్చైర్విశోధనీయాని
 విప్రైరోహపరామ్నుఖైః । దురన్నభోజనంచైవదష్టభక్షగమేవచ ॥ దుష్ట
 శాకాదికంచైవజాతిధృతకరణమాత్ । ఏతదపి కృచ్చగ్రాన్ధ్యం । దుర్మం
 తాదికంప్రణీకంకంకృచ్చగ్రాన్ధ్యం । గర్భాధానాదికమణాంతస్తత్కా
 లాతిక్రమేకృచ్చైర్గ్రేవశోధనం ॥ తులాదిప్రతిగృహీశ్వరాణాం బ్రహ్మరాక్ష
 సత్వంకృచ్చైర్గ్రేవనివారణీయం ॥ ఏతేషాంకృచ్ఛాగ్రాంత్రముగమాహ ॥ మా
 ర్గంజేయః ॥ యవమధ్యంమందమధ్యంయశిశ్వామకహత్తరం । మహాచాం
 ద్రమితిప్రోక్షంపంచధాపరికిరణతం ॥ ప్రాజాపత్యంతప్రకృచ్చగ్రంపరాకం

యావకంతథా । తతస్సాంతపనంకృచ్ఛ గ్రంథహాసాంతపనంతథా ॥ బౌద్ధ
 మృతంబ పాణకంబభలకృచ్ఛ గ్రంథహాసంతపనం ॥ కృచ్ఛ గ్రంథహాశ్చరంబైవ
 హృదయకృచ్ఛ గ్రంథహాసంతపనం ॥ ధాన్యస్వరూపయంతకృచ్ఛ గ్రంథహాసంతపనం ॥
 ఏతేషాంస్వరూపమాహ ॥ పరాశరః ॥ యవమధ్యక్షకృచ్ఛ గ్రంథహాసంతపనం
 సవదాన్యహం ॥ యత్యత్త్వానర్వపాపేభ్యోమచ్యతమనుజోత్తమః ॥ శు
 కప్రతిపదారభ్య ప్రసీనియమపూర్వకం ॥ ప్రాచీనాన్వత్వా యథాచారం
 దంతధావనపూర్వకం ॥ ధౌతవస్త్రంపరీధాయనిత్యకముకసమాప్యచ ॥ జపే
 త్రావన్యహంబానీయవన్యదాయతేరసి ॥ తదాహరింసమా రాధ్యగంధపు
 ష్పాదిభిశ్చవై ॥ మయా రాండప్రమాణేన గ్రాసంకృత్యావతీతథా ॥ విష్ణవే
 శంబేద్యాశుతంగ్రాసంభక్షయేత్స్వయం ॥ ఏకహం శక్యత్వాద్విస్థాన
 త్త్వేకభక్షయేత్ ॥ ఉత్తరాహాశనంకృత్యాభిగ్రహత్వాధిగ్రహం ॥ ప్ర
 త్యక్ష్యం బీజోయనగంధాదైద్యాకాదిభిశ్చైవ ॥ వాసా ప్రత్యక్ష్యభావ
 వ్యాపునగత్వాస్వరూపయం ॥ స్వయంమేవపునఃకృచ్ఛ శుద్ధింగ్రామ ఇవారి
 భః ॥ పునఃప్రత్యక్ష్యతంపాణిదేవన త్యాభసంశితం ॥ పాపంబాదీన్సవశ్యే
 త్పునసంభాషేత్కదాచన ॥ సాయంసంధ్యామువాసీత్వాచాయం హేమా
 మధాచరేత్ ॥ స్వపెచ్చస్తండిలేజేవసమీపేనియతోవ్రతే ॥ తతఃపాగ్నస్సమ
 త్తాయపరేద్యుస్సాన్వనమాచరేత్ ॥ పూర్వవస్నియమంకృత్యాభక్షయేశక
 వృద్ధిః ॥ ఏకోత్తరేణవై రాజకృష్ణాప్రతీదింబుధిః ॥ భక్తియేత్యబళా
 ద్వివ్యాకయావదాపాణామిదినం ॥ దశపంచైవక బళాకభుక్త్యాతత్ర వ్రతక్ర
 మాత్ ॥ ఎకైకంహాసయేద్దాగ్రంకృష్ణపక్షేవ్రతీముదా ॥ పూర్వవస్నియ
 మంకృత్యాచారానంప్రవతకతేత్రాశాభిభక్షయేశకం హరిధ్యానపరా
 యణః ॥ వ్రతాంతేగోప్రదాతవ్యావ్రతస్యపరిపూర్ణకయే ॥ శంభగవ్యంబేద
 త్యశ్చాద్యవమధ్యముదాహృతం ॥ ఎతదాచరితేనైవ బ్రహ్మహత్వాభ్యపా
 హతి ॥ ఇతరాణివపాపానవశ్యంతీతికిమద్భుతం ॥ మయా రాండప్రమాణ
 మాహ ॥ శేవలిః ॥ అప్రమాత్రతృతీయాంశైస్తంతువైపాదయేద్దపి ॥ తా
 వదన్నంమయా రాండమితిసంతోషకంశిహి ॥ ఇదంచంద్రాయణంకృత్యాచ
 వమధ్యంసుపాసనం ॥ బ్రహ్మహత్వాదిభిఃపాపైముకక్రొధవతి తత్తేజాత్ ॥
 యవమధ్యమదంచాంద్రంకలుకాయస్తదుపక్రమేత్ ॥ తస్యవాపానినశ్యంతి
 కేంపునర్వ్రతచారిణః ॥ సింహప్రియకరంచైతత్సర్వ పాపప్రణాశనం ॥ నారీ

హంవిధవానాగయతీనాంబ్రహ్మచారిణాం || గృహస్థానాంవిశేషేణమహా
పాతకనాశనం | గృద్ధిక్షయాహిదంబ్రస్యవతేతద్యదప్రహి || అశపతద్య
తలలన్నామధేయం || చంద్రాశ్వుశ్చపరీవృద్ధిః | కృష్ణపక్షేషుయః || తన్నా
మధేయమేతద్యవమధ్యకృచ్ఛం || ఇతయః సుధ్యచంద్రాచార్యప్రకాశః || అ

==శివీకామధ్యచంద్రాచార్యం.==

శివీకామధ్యచంద్రాచార్యమహా || శివః || పూర్వవత్సప్తపత్యప్ర
తప్తవసేవ్రతి | ప్రాతర్నానాదిక తోయేదంతరావనపూర్వః || కృత్వా
భౌతింపరీధాయసంధ్యావందనమాచరేత్ | బ్రహ్మయజ్ఞాదికాక్ కృత్వా
జేతపూజాపరాయణః || పరేయప మద్యాకంసారాయణమధాపవా | స
హస్రనామనిష్ఠోర్వాగంశేంద్రస్యజమోఽణం || జపేన్నా యగంధీమాక్
యదామందాయతేఃసి | త జేవదేవ శాస్త్రాణాంపుంపసూ కవిధావతః ||
కృత్వాపంచకః || నాకనివద్యపరమాత్మనె | తతిస్తాన్మకుయేపిశ్చసౌ
నవ్రతపరాయణః || ప్రత్యశ్యపూర్వవత్సప్తపత్యప్రత్యశ్యపరాయణః || గ్వయ
జేదప్రసంకృత్యాశ్చుద్ధింగోమయచారిణా || పునఃప్రత్యశ్యతంపాణిందేశంవ
త్వాఽథసంవిశేత్ | పాషండాన్నపశ్యేచ్ఛనసంస్కృత్యాకరాచన || సా
యంసంధ్యామపాశిత్వాసాయంపూజనుధాచరేత్ | స్వపేచ్ఛస్థండిలేదే
వసమిపేనియతోద్రతి || తతఃప్రాతర్నముక్త్యానుపరేద్యః స్నానమాచరేత్ |
పూర్వవత్సప్తపత్యప్రత్యశ్యపరాయణః || ఎకైకప్రాస్తవోచితై
తకబళాక్ తానశేవతః | అమాయాంకబళే కాశీ పూర్వవత్సప్తపత్యప్ర
పరేద్యః ప్రసంకృతవసేవ్రతి స్వయంసంసూచరాత్ | గాగ్రీస శివంభధాభుక్త్యా
పూర్వవత్సప్తపత్యప్రత్యశ్యపరాయణః || ద్విధియాదాంబ్షయంసంసే త్రప్రయాయంత
యంతధా | ఎకవృద్ధితయా రాజకయాదాపాణకమిదిం || తావత్సంప
దకాశ్చక్రార్చిత్రతశేషసమి పయేత్ | ప్రణాంతేశాః ప్రదాతవ్యావ్రతస్య
సామ్రాజయః || శుచిగవ్యపిబేచ్ఛశ్చన్మంగమధ ముదహ్వాతం వీతరాచ
రణేనైవప్రహహత్యాన్యభూమాతి || ఇతరాజీవపాపాననశ్యంతితి కిమగ్భ
తం | అత్రాపి గానపరిమాణంసంయూరాంజవతే | లక్షణంకాత్తం || శివీ
కామధ్యచంద్రాచార్యచరణేఫలంపూర్వవత్సప్తపత్యప్రత్యశ్యపరాయణః || ప్రత్యశ్యపరాయణ
మహాతామనుజ్ఞామవాప్యప్రత్యశ్యపరాయణః || కృత్వాసంకల్పకాలేమంశంజేవ
యదీరయేత్ || శేవణః || గృహీతేస్త్రీక్రవతేదేవపంకజ్వం బుదిశేభవేత్ | అ

దాభవతుసమ్పూర్ణకంశ్చిత్ప్రసాదాజ్జగన్మరొ॥ ఇతిసంకల్పమంక్రః॥ ఇతి
విషీలికామధ్యచాంద్రాయణం ॥ అథయతిచాంద్రాయణ స్వరూపమాహ॥

— శ్రియతిచాంద్రాయణవిధిః. —

దేవతః ॥ యతిచాంద్రాయణంవక్ష్యేసర్వపాపహరణంసర్వపాతిత్యశమ
నమగమ్యాగమనాశనం ॥ పతితపాపాచ్యాహ ॥ అపస్తంబః॥ సైయః॥ భిశ
స్త్యంపురుషవధోబ్రహ్మజంకృతాతః ॥ మాణిషితురియోవిసమ్ప
న్దసహపశ్యస్తీగ్రమనంసురాపానమసయోసయోగోగూర్వీసఖోగూఢ
ఖంజగత్వాన్యానిచపరతల్పాని ఇతిపతినియహేతుని । అధాశుచికరాణి॥
శూద్రగమమార్యస్తీగ్రహంక్రతిషిద్ధానాంమాంసభక్షణంశువోమనుష్యస్య
చకుక్కుబసూకరాణాంక్రమ్యాణాంక్రవ్యాదానాం మనుష్యాకాంమూ
త్రపురిషప్రాశనంశూద్రోచ్ఛిష్టమహితాగమమూగ్యాణామేత్యాగ్యపత
పీయానీత్యేకే । అథధర్మనాశహేతుని ॥ క్రోధోహర్షోరోషోలోభో
మోహోదంభోద్రోహోమృషోద్భ్రమోత్వాశాపరిహదావసూయాకామమ
మూలనాత్కృమయోగఇతి॥ ఎతేషాంపురుషోక్తానాంపాతిత్యదాయినా
మశుచికరాణాంధర్మనాశహేతునాం యతిచాంద్రాయణం విశోధనం
తదేవాహమయః ॥ సైయాదిసర్వపాపానాంతదైవాశుచినామపి ధర్మనా
శకరాణాంచయతిచాంద్రాయణంపరం ॥ ఎతిస్యాచరణేనైవ సర్వపాపం
ప్రణశ్యతి । యతిచాంద్రాయణంనామయతిలోకప్రదాయితే ॥ శిష్నవ్రూ
పమాహ॥ గౌతమః॥ మాసాదౌప్రతిపద్దివసేపాతిర్విప్రాయధావిధి౯శ్వా
మూత్రిపురీషేతుశోచంకుర్యాద్భధాఃధి ॥ పరితాన్సంశోధ్యయత్యేనహ్య
పాచూకాన్స్యశాఖయా । స్నానంకృత్వానదీతోయతీటాకేవాహరణిచ॥
ధృత్వాథోతింహోత్రరీయంనిత్యకమనమాపయేత్ । ఔపాసనాదికంకృ
త్వాదేవపూజామధాచరేత్ । సంకల్పమేకంకుర్వీతపూర్వమంత్రమనుస్మరన్ ।
తాపధ్ధాయెన్తహవిష్టుంయూవన్తందాయతెరవిః ॥ కుక్కుటాండప్రమా
ణేనపంచైవకబలాన్సుధిః । భక్షయేద్విష్టవేదత్వాపూర్వవత్క్షాళయేత్కరొ॥
పారోప్రక్షాళయేత్పశ్చిద్దిగ్పాచమ్యశుచిర్భవేత్ । సాయంసంధ్యామువా
సీతస్వపెన్నరాత్రాంతః ॥ తతఃప్రాతస్సముత్తాయసర్వంపూర్వవదా
చరేత్ । తావతోబోషణంకృత్వాయూవచ్ఛక్లావ్తపిభవేత్ ॥ తతైవపూ
ర్వవిష్టిండాకభక్షయేత్పూర్వసంధ్యయా । పౌర్ణమాన్యంబహుశాష్టమ్యాం

తథామాయాం యథాక్రమం || భక్షయేత్సంచపంచైతరభిశాన్ సృక్తిపూర్వ
తః, అథశ్శిశుశాభవేన్నిశ్చింత్యంధకాంబూలవజ్జీవః || మానాంతేగోప
దాతవాప్రతస్యపరిపూర్ణామ్ | పంచగవ్యంబిభేత్పశ్చద్యతిచాంద్రాయ
ణంస్మృతం అసేనసాధినాయస్థుశ్చతిచాంద్రాయణంపరిం | కుగ్యాత్పాప
శుద్ధాత్సాహస్రయోత్పరమాంగతిం || విధవావాయుతిగ్యాపీప్రతిపాపాప
నాశనం | గృహీతాకురుతేనమ్యక్స్వహాపైఃప్రమచ్చతే || ఇదియతిచాం

—శిశుశుచాంద్రాయణలక్షణమ్—

యదీధిః || అథశిశుశుచాంద్రాయణలక్షణమ్ || శిశుశుః || శృణురామ
మహాబాహుశిశుశుచాంద్రాయణంపరిం | శిశుశుచాంద్రాయణంనామసర్వస్వ
గమనేతం || పురాతనాదలకొనామమాతృగర్భాద్వినిగతః || నాభినాభ
ముపాదాయస్వాంజతాంవ్యుత్పన్నామ్ || గర్భాప్తమేనమాయాతేస్వగో
ప్రేక్షావ్రతంచరత్ | తదాప్రభృత్యస్తాయోగీసాయాహ్నైశ్చక్షుమాచరేత్ ||
శ్రోత్రాయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశ్యసుసంచరత్ | కటశత్రయేమానీయప్ర
త్యైశ్శకుఃభిజతైః || భాగత్రయంతదాకృత్వాభాగమికంమారేదకదా | ద్వి
తీయమగ్నోమగ్నోప్రత్యతీయంచాత్మగన్యతే || రాత్రాస్వపేత్స్థండేలేసాగం
ధపుష్పాదివజ్జీవః | ఏవంవైప్రత్యహంకుర్వన్యావత్పుత్రసమాగమం || నా
చిశ్చతూర్థాద్విపర్యంబిష్యంతః || తదాప్రభృతిలోకేస్తీకశిశుశుచాంద్రాయ
ణంస్మృతం | కలాయగవిశేషేణమహాపాతకనాశనం || మహాపాతకశుద్ధ
స్వాస్థిత్యాత్రైవీద్యగ్రీమంత్రమం || గాత్రం || శిశుశుచాంద్రాయణంసమ్య
జ్ఞానమేకనిరంతరం | కృత్వాశుద్ధిమహాపాతకనాశనమ్ || తాదా
లిశిశుశుచాంద్రాయణంకుర్వాద్విశోయః || పముక్తయే | ససద్యఃపాపని
మూక్తాప్రపేదేపరమాంగతిం || తత్ప్రకారమాహ || దేవలిః || తాదాప్ర
తిపద్ధివసేపూర్వతత్పాపనిమాచరేత్ | దంతధావనస్నానధౌత వస్త్రసం
ధ్యావంశాదికంపూర్వవత్కృత్వాచతుర్థేకయామే | పటపణపుటవాపి
హ్యశ్యర్వాపినఃఖిలాత్ || శ్రోత్రాయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశ్యసుసంచరత్ ||
కటశత్రయేమానీయప్రత్యైశ్శకుఃభిజతైః | భాగత్రయంతదాకృత్వాభా
గమేకంమారేదకదా | ద్వితీయమగ్నోప్రత్యతీయంచాత్మగన్యతే || రాత్రాస్వపేత్స్థండే
లేసాగంధపుష్పాదివజ్జీవః | ఏవంవైప్రత్యహంకుర్వన్యావత్పుత్రసమాగమం || నా
చిశ్చతూర్థాద్విపర్యంబిష్యంతః || తదాప్రభృతిలోకేస్తీకశిశుశుచాంద్రాయ
ణంస్మృతం | కలాయగవిశేషేణమహాపాతకనాశనం || మహాపాతకశుద్ధ
స్వాస్థిత్యాత్రైవీద్యగ్రీమంత్రమం || గాత్రం || శిశుశుచాంద్రాయణంసమ్య
జ్ఞానమేకనిరంతరం | కృత్వాశుద్ధిమహాపాతకనాశనమ్ || తాదా
లిశిశుశుచాంద్రాయణంకుర్వాద్విశోయః || పముక్తయే | ససద్యఃపాపని
మూక్తాప్రపేదేపరమాంగతిం || తత్ప్రకారమాహ || దేవలిః || తాదాప్ర
తిపద్ధివసేపూర్వతత్పాపనిమాచరేత్ | దంతధావనస్నానధౌత వస్త్రసం
ధ్యావంశాదికంపూర్వవత్కృత్వాచతుర్థేకయామే | పటపణపుటవాపి
హ్యశ్యర్వాపినఃఖిలాత్ || శ్రోత్రాయాణాంద్విజాతీనాంప్రవేశ్యసుసంచరత్ ||
కటశత్రయేమానీయప్రత్యైశ్శకుఃభిజతైః | భాగత్రయంతదాకృత్వాభా
గమేకంమారేదకదా | ద్వితీయమగ్నోప్రత్యతీయంచాత్మగన్యతే || రాత్రాస్వపేత్స్థండే
లేసాగంధపుష్పాదివజ్జీవః | ఏవంవైప్రత్యహంకుర్వన్యావత్పుత్రసమాగమం ||

పంజరంకృత్యామాసాంతే గౌర్వచార్యతః । దేయావిప్రాయమాసాపంచ
గవ్యంపిబ్రతతః ॥ ఏవంకుర్యాన్నరోయత్తు స్వవాప్తేఃముఖ్యైః । కృ
చాండ్రాయణంసమ్యక్కుర్యాన్యోపూర్వజన్మచిః ॥ శర్వానామానవప్ర
తిప్రాప్త్యయాద్విష్ణుమందిరం ॥ ఇతిశిశుచాండ్రాయణం ॥ అథమహాచార్యు
—

— మహాచార్యుని విధి:—

యణవిధిమాహ ॥ శేవలి ॥ శృణురామప్రపత్యైమిమహాచార్యునివిధింస
రం । బ్రహ్మకూత్యాదిపాపానాంకోధనంసర్వమంగళంగురుద్రోహేదామ
త్వాపయత్వాపంపరమజనైః । యత్వాపంపుత్రకూత్యాయాంయత్వాపంప
శుచారణే ॥ పిత్రోరబ్ధపరిత్యాగేష్టుద్రోహేదాయద్యవేత్ । యత్వాపం
శివనిందాయాంయత్వాపంచక్రధారణే ॥ యత్వాపంశివస్వాల్పభక్షణేత
స్యధారణే । లింగధారణశ్శిర్భగః ॥ చంద్రాంగమనేపాపంయత్వాపందిభవా
గమి । పరస్త్రిసువంశయత్వాపంపరదోజనైః ॥ యత్వాపం వృషలి
సంగమయత్వాపంకుండగోళియోః । శూద్రాపతేశ్వయత్వాపంయత్వాపంర
సవిక్రయే ॥ పురోహితస్యయత్వాపంయత్వాపంపరదారగః । యత్వాపంశ
ర్వసంసర్గయత్వాపంధేనువిక్రయే ॥ యత్వాపంరజకీసంగయత్వాపంపత్తి
నిందయా । యత్వాపంప్రసిందాయాంకన్యాసంధూతజైవచ ॥ ఏవమాదీని
పాపానిగురుణిజలఘూతవ ॥ ఆద్రాణిజైవశుష్మాణియాచిపాపాన్య
నైకశః ॥ తేషాంనాశికరంశేదంమహాచార్యందంమహావలం । యత్ప్రత్యాత్వాము
చ్యతేపాపైగురుభిర్లఘుభిస్తథా ॥ తత్ప్రకారమాహః । గౌతమః । శుక్లవ్ర
తపదిన్నాత్వాపూర్వవచ్చద్ధతోయతః । పూర్వవచ్చయమంక్యత్వాపితుష్ట
కాలజితే ॥ విష్ణుపూజాపగోధూత్వాపూర్వసంజ్ఞమాదరేత్ । పూర్వవ
చ్ఛంతముచ్చార్శనిరాహరిఃస్వపేతతః ॥ తితిప్రభాతఉత్థాయస్నాత్వా
చమ్యయధావిధి । పూర్వవచ్చత్యేకమాణిసమాప్యవిధిపూర్వకం ॥ బహుర్వక
లతయాతేపూర్వవచ్చేవచ్చయేత్ । తదోబోధ్యయధాపూర్వం పూర్వవ
చ్ఛయతఃస్వపేత్ ॥ ఎకంప్రతిదినంకార్యంరాకాయావత్ప్రవతకతే । తతోపి
పూర్వవచ్చత్వాపత్యేకమాణిసర్వతః । తతేవచక్రయేత్పంచదశ్రా
సావ్రజాస్తయే । తత్రాపిహరిసాన్నిధ్యస్వపేద్యంధాదివజిః ॥ ఉపావ
ణంప్రకతేవ్యమయాయావత్ప్రవతకతే । తత్రాపిపూర్వవచ్చందాశభక్ష
యేత్పుష్పసంఖ్యయా ॥ శుక్లవ్రతపదిన్నాత్వాగౌరేణయావ్రతపూతకయే ।

హేమాద్రి చాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం. ౨౩

పంచగవ్యంపిబెస్పృశ్యన్నహాచాంద్రమతీరితం || అశక్యస్సర్వలోకానామన్న
 త్యగోమహాత్మయః | కృతేచమూఢితాః | పాశాస్త్రోతాయాం కేకసాశ్ర
 యాః || ద్వాపరే క్షమాశ్రయకలాపశ్చాశ్రయస్సదా | మహాచాంద్రస్య
 మహామాకథితోయమయానఘ || యత్యుత్వామువ్యతేపాప్తైమహాచ్ఛరు
 పపాతకైః | ఇతిమహాచాంద్రాయణపీఠిః || అథ పంచవిధ చాంద్రాయణప్ర

—శిష్యచరితచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః॥—

ప్రత్యామ్నాయమాహ || దేవలిః || ఆదవత్సృయరాశంప్రమహాపాతకనాశ
 నం ప్రత్యామ్నాయంహిచాంద్రస్యశిష్టులోకప్రదాతకం | అశక్తత్వాద్దు
 ర్మత్యాస్త్రైభాయుర్వాతహేతుః | ఇక్తిశ్రద్ధాహీనత్వాదలస్యాన్నా
 ప్రదాతకం || చాంద్రాయణైక్యచారిత్రరాజవిద్వరశంకయాపురాదేవేంద్ర
 సువిదేహనాహపురందరిః || చాంద్రాయణైక్యశక్తశ్చైత్యప్రత్యామ్నాయం
 విలక్షణమా | శుక్లశ్రవపిన్నాత్వానైత్యకమకసమాప్యచ || సంకల్పంపుర్వ
 యన్యత్వాకర్యైకామదప్రతం | ఇత్యసంకల్పమనసాపుర్వవద్విధితా
 వ్యం || గావోదేయాఃప్రచక్రైసపంచాశత్స్వగ్గూరూపిణీః | సుప్నాబ
 హుయోగోవిప్రేభ్యోబలపూర్వకం || అసేనకృతవాన్చాంద్రంశాస్త్రీయః
 గోణభేదః || మూర్ఖండేయః || అశక్తాయదిచాంద్రస్యభక్షణేరాజవల
 థ | ప్రత్యామ్నాయతదాకుర్వాత్సవత్సాగాః స్వలంకృతాః || పంచాశ
 త్పిల్లియాపుతస్త్వపాపాన్నసంశయః || గౌతమః || చాంద్రాయణస్య
 విహాసాప్రత్యామ్నాయసమాచరేత్ | అన్యతాగంధపుష్పదైగ్ధ్యూపితా
 న్నైకభూషణైః || పంచాశద్దాఃప్రయత్నైఃవిప్రేభ్యశ్చైకకృత్ || ప్ర
 త్యామ్నాయైకారిస్సాక్షాన్సంకుప్తస్యాన్నసంశయః || అశక్తాచాంద్రవి
 షయేప్రత్యామ్నాయంతదాచరేత్ | ఎతేనశుద్ధిమాహ్నతి చాంద్రాయణఫ
 లంభతే || మహాచాంద్రప్రత్యామ్నాయస్తతఃసం గావోదేయాః || మహాచాం
 ద్రాయణఫలమప్నోత్యిత్థః || ఇతిపంచవిధచాంద్రాయణప్రత్యామ్నాయః ||

—శిష్యప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణం॥—

అథప్రాజాపత్యకృచ్ఛ్రిలక్షణమాహ || దేవలిః || క్రిదినంయదివాగ్నీయాత్తి
 దినంరాత్రిభోజనం || అయోచితంశ్యాత్తిగ్రిహంవివాహోదినస్యయం || కృ
 ఛ్చగ్రివేతద్విజానీయాద్దానంగవ్యభక్షణం | బ్రహ్మసత్వాదిపాపానామే
 తత్యుచ్ఛ్రింవిరోధనం || మూర్ఖండేయః || ఏకఘృతైసక్తైనతదైవాయాచి

తేనచ । ఉపవాసేనచైతేనగోదానంగవ్యభాజనం ॥ ఎతత్త్రిరాశ్యశంయే
 నశ్యచ్ఛ్రీంస్యాత్పరిపూరితః । బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాం విశుద్ధి
 దం ॥ గౌతమః ॥ పాజాపత్యంకృచ్ఛ్రీమిదంసర్వపాపప్రశాశనం । త్రైవి
 స్సాద్వివాహక్రిత్తిశినంరాత్రభోజనం ॥ అయాచిశంస్యాత్త్రివిదం । త్రైవి
 వాయుభాజనం । గోదానంపంచగవ్యాంతేశుద్ధిమాప్నోత్యేతుత్రమాం ॥ త
 దాహపస్తంబః ॥ త్ర్యహశనక్తాశ్వనివాశితతప్త్ర్యహం త్ర్యహమయాచిత
 వ్రతస్త్రిహంశాన్పతికించనైః కృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రస్యపథిః ॥ జాబాలిః ॥
 బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరేషాంమునీశ్వరాః । తులాదిదానంఋశృ
 ణాంపాపానాంసాధనంసృణాం ॥ ప్రజాపతిరిదంసామైశ్వర్యప్రవాక్ దేవస
 స్పితౄణాం సర్వలోకాంపకారాయసర్వపాపాపయత్రయే ॥ దినత్రయందీవాభు
 క్తిస్తధారాత్రాదినత్రయం । అయాచితంస్యాత్త్రివిదం నిగోహం దినత్ర
 యం ॥ పంచగవ్యంతశిఃపశ్చాద్దాశకాచవిశోధనీ । ఎవంకుర్వాద్ద్విజ్ఞోయస్తు
 సర్వపాపనిముక్తవాక్ ॥ ఇతిపాజాపత్యంకృచ్ఛ్రీంబాజనం ॥ ఎతదాచరణాశ
 క్తానాం ప్రత్యామ్నాయః ॥

—*ఎతదాచరణాశక్తానాం ప్రత్యామ్నాయః*—

క్తానాం ప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవలిః ॥ ధేనుమహానదీస్నానం ద్వాదశ
 బ్రాహ్మణార్చనం । సంహితామాత్రపాతశ్చద్విశతంప్రాణరోధనం ॥ తిలహా
 మసహస్రంస్నాదయుశంజపఉవ్యతే । ఎతేపాజాపత్యకృచ్ఛ్రీప్రత్యామ్నా
 యః ॥ తదాహలైంగతశ్వరః ॥ పాజాపత్యేతుగౌరేకాద్వాదశ బ్రాహ్మ
 ణార్చనం । సముద్రగానదీస్నానంసంహితామాత్రమువ్యతే ॥ ప్రాణాయా
 మాశ్చద్విశతంఅయుతంజపఉవ్యతే ॥ తిలహామసహస్రంస్నాశ్చ్రీప్రత్యామ్నా
 యస్తుసప్తధా ॥ గారుడపురాణే ॥ యశ్చోక్తంమునిభిఃకృచ్ఛ్రీంధమేశా
 పైఃప్రగౌరవాత్ । సర్వవైఃతద్విజానీయాద్వాదశాహాభీరితం ॥ ఋత్ర
 యత్రమునిభిఃకృచ్ఛ్రీమిత్థ్యక్తంసతతప్రపాజాపత్యమేవ ॥ ద్వాదశరాత్ర
 సాధ్యత్వంచాంబ్రాయతైర్విదాసర్వకృచ్ఛ్రీంసమౌజవయం ॥ విజవాహగౌ
 తమః ॥ కృచ్ఛ్రీద్వాదశరాత్రంస్నాన్మునిభిఃపరిభాషితం । సర్వవైఃపిద్వి
 జానీయాత్ప్రజాపత్యమనీషిభిః ॥ పరాశరః ॥ అకామశ్యేతంపాపంవే
 దాభ్యాసేనశుద్ధ్యతి । కామతస్తుకృతేపాపేప్రపాజాపత్యంసమాచరేత్ ॥ ప్ర
 తామ్నాయాచరణప్రకారమాహ ॥ దేవలిః ॥ విప్రస్సాత్త్వాతు పూర్వా
 హ్నేన వ్యాంవాన్యత్రవాజశైవస్తాత్త్రిత్యంక్షకంధృత్వాసత్యకర్మసమాపయేత్

ప్రదం । శ్రీశైలసంగమేనైవగంగాసాగరసంగమే ॥ వింశత్యశ్చక్రీఫలం
 స్నానమతోనద్యశ్చపావనీః । ప్రాజాపత్యశ్చక్రప్రత్యామ్నాయనదీస్నా
 నప్రకారమాహ ॥ పూర్వవత్పుణ్యహవాచనసంకల్పాఃకంకృత్యాబుత్త్వి
 జోవృత్వానదీస్నానాభిముఖోభూత్వాయాయాత్ ॥ నదీంగత్వాకర్తాపూ
 ర్వంస్నాత్వాస్నాతాఃకంఠపుష్పేదైశ్చరభ్యంప్రసమయా పరిషత్స్పిష్టౌ
 సంకల్పితస్యసర్వప్రాయశ్చిత్తస్యపమగ్రఫలవాప్రధానంపరిషత్స్పిష్టౌప్ర
 జాపత్యశ్చక్రప్రత్యామ్నాయస్నానరూపమబ్జంద్వ్యబ్జంశ్ర్యబ్జం చతుర్బం
 పంచాబ్జంషడ్బంషడ్భుజితషడ్బంత్రేధావతికాతం యేనయేన ప్రకారేణయే
 నసంకల్పితంతత్తప్రజాపత్యశ్చక్రప్రత్యామ్నాయదూతావబ్ధాదిసం
 ఖ్యాతంఅహంవాబ్రాహ్మణైర్వారహంనదీస్నానరూపమాచరిష్యే ఇతి సంక
 ల్పిత్వాబ్రాహ్మణాస్తేప్రీషయేత్ ॥ ఋగ్వేదం । యజుర్మాంగోత్రపక్షత్రరా
 శిశాఖానామధేయానిషష్ట్యంతేనసముచ్చార్యేతితేనయజమానే నామకగో
 త్రేణామకనక్షత్రే అమకరాశౌజాతేనామకశాఖాధ్యాయినామకనామ
 ధేయేపరిషత్స్పిష్టౌ సంకల్పితస్య స్వప్రాయశ్చిత్తస్యపరిషత్స్పిష్టౌ
 ప్రాజాపత్యశ్చక్రప్రత్యామ్నాయపరికల్పితాని మహానదీస్నానాని మాస
 అవదాచరిష్యామిఇతి ఋత్విక్సంకల్పః । మహానద్యాంపరిషత్స్పిష్టం
 త్రవజంమౌనమజ్జవత్సానంకృత్యాతపహుగత్యైత్యుద్వికరాచమ్య
 ధాతవస్త్రంపరిధాయతడభాపే ద్వాదశసంఖ్యాయావస్త్రావధూనసంకృ
 త్యాచ్చద్భద్విరాచమ్య పూర్వవత్స్నాయాత్ ॥ ఎవం సంకల్పితాబ్ధాది
 సంఖ్యాభవతి । యజమానస్నానకర్తృభ్యఋత్విగోత్రైఃపరంవా తదర్థం
 వాపాదంవాస్నానఫలస్వీకరణార్థందద్యాత్ ॥ నిమగ్నశబ్దా నేవమానేన
 వరాహద్వయం । ఋగ్వేదమానేనతడభాపేన తదేవగ్రా
 హ్యం । ప్రధూణాముక్తప్రకారమేవ ॥ సుధాశ్చయనమధ్యమం । అకిం
 చనస్యతడభాపేన సువణప్రమాణంయధోక్తం తద్ధేవనాన్యత్ ॥ గౌత
 మః ॥ గంగాయాంమాసాస్నానం ప్రాజాపత్యసమంవిదుః । ఏతత్సంబ
 గంగాస్నానవిషయం ॥ ఇతరానుసాద్రగానునదీమప్రతిస్నానంసంకల్పః
 కుల్యాయాంశతాకపమరీష్ణాదిమ పృథక్సంకల్పః ఖండారువాక సతనం॥
 సూర్యభిముఖస్సంకల్పజనంకృత్యాతాకంగత్వాధాతవస్త్రాదికంధృ
 త్వాఽస్త్రాత్తరశతంగానుక్రంజ్యేత్ ॥ ఎత్ప్రజాపత్యశ్చక్రప్రసంగం

౨౮ హేతు ద్రౌత్యనారీశ్వరయోగే ప్రతిపాదయశ్చిత్తం.

భవతి । స్నానమేవేవకృచ్ఛ ఫలదంతేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా ॥ ఎవమ
బ్బాదిసంఖ్యాయా కృత్వా పూర్తోభవతి ॥ ఇతి ప్రాజాపత్య ప్రత్యామ్నాయన
దీస్నానం ॥ అథ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయ త్వేన పరికల్పిత ద్వాదశ

—*ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయ ద్వాదశాచార్యనం*—

శబ్రాహ్మణభోజనవిధిమాహ ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ ప్ర
త్యామ్నాయమిమంశ్యం । యంకృత్వా ముచ్యతే పాపైశ్చ మహాద్భిరపి నా
రద ॥ పూర్వావత్సంకల్పాదికంకృత్వా ద్వాదశశబ్రాహ్మణాన్నిమంత్రయేత్ ॥
పరాశరః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయం ద్విజాచార్యనం । కృ
త్వా శుద్ధిమవాప్నోతి ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ విప్రాకశాంతాక సపతీ
కాక వేదశీలపరివృతాక । సదాచారాశుచీన్నిత్యంకృచ్ఛాభిశంకా
న్నియోజయేత్ ॥ తదాహంపస్తంబః ॥ శుచీన్మంత్రవతః ప్రాతస్సర్వకృత్వే
షుభాజయేత్ । దేశతఃకాలతశ్చాచతస్సమ్యక్పరిగ్రహీత్వ త ఇతి ॥ ఏవంవి
ప్రాన్నిమంత్యాభిశంకయేద్భవంపస్తరైః । తేభ్యశ్చ దక్షిణాదేయా
ధావిత్తానుచారతః ॥ ఏవంయఃకురుతే సమ్యక్ ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ ॥ ఇతి
ప్రాజాపత్యప్రత్యామ్నాయ ద్వాదశశబ్రాహ్మణాచార్యనం ॥ అథ తత్ప్రత్యా

—*తత్ప్రత్యామ్నాయ పారాయణ ప్రకారః*—

మ్నాయ పారాయణ ప్రకారమాహ ॥ దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్ఛ
స్య వేద పారాయణం మహాత్ । ప్రత్యామ్నాయం ప్రశంసంతి శాఖామూలం
సహరిణం । పారాయణేన భగవాన్ కృతకృత్యోభవేత్తదా । ఫలంసం
పూణకృచ్ఛ ప్రత్యప్రద దాతినసంశయః ॥ ప్రాతఃకాలేశు చిర్భూత్వా నిత్య
కమన్తసభాప్యద । స్వప్నహేదేవతా గారేన ద్యాంవాదేవతాలయే ॥ ప్రా
జ్ఞుభోదజ్ఞుభోవాపి సంకల్పం పూర్వవచ్చరేత్ । పారాయణాదా ప్రణవం
కృత్వా పారాయణం దశరేత్ ॥ దశస్తవనవలోక్తైవ మ్యాసంమ్నా మ్యేవ
పాపినః । మానవతం సమాగమ్య పరే శ్వదం శనై శ్చనైః ॥ శీఘ్రపారిశి
రంకంపీతధారిభిత్ పారకః । గద్గదఃస్వరహీనశ్చపంచైతే పాఠకాధమాః ॥
తతశ్చనైశ్చనైర్విద్యామభ్యసేదాత్మశుద్ధయే । యావత్సమాప్తిశ్చవతితా
వత్కృచ్ఛ ఫలం లభేత్ ॥ స్వయమేవపరే ద్వేదముత్తమం పరికీర్తితం । ప్ర
త్యామ్నాయోమధ్యమస్సాద్భృతకేనిఫలంభవేత్ ॥ ఇతి సంహితా ప్ర
త్యామ్నాయః ॥ అథాయాగే గాయత్రీజపరూపప్రత్యామ్నాయ మాహ ॥

—*అయతగాయత్రీజపరూపప్రత్యామ్నాయః*—

దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోజతోమహాః । అయతం వేదమాతృశ్చసర్వపాపైఃప్రముఖ్యతే ॥ ప్రాతసాన్నిత్యా యథాచారం దంతధావనపూర్వః ॥ అగ్నిశ్శాత్రాలయేదేవగృహేవాపినదీతః ॥ గోష్ఠేబృందావనేదేశే జపెవయతశంఖ్యయా । పర్వభిజఃపమాలాభిః కుశక్షంధిభిరేవవా ॥ స్వయంచూనిముపాస్తా యదిశశ్చానవలూకయేత్ । జపేన్మహాపాపజాలదహనార్థకంఽనిదినే ॥ అవ్యగ్రచిత్రేప్రజపేద్యధా దోషమశ్నుతే ॥ మారకంఽదేయః ॥ సందిగ్ధస్తుహతోమంత్రోవ్యగ్రచిత్రో హతోజపః । అబ్రహ్మణ్యంహతంత్రాత్రమనాచారంకులహతం ॥ తతోమనసిజప్రవ్యంమానసంకోటిరుచ్యతే । అయతమాత్రేజపేపూర్ణేప్రాజాపత్యఫలంభేత్ ॥ అంకుశ్యగ్రో యజ్ఞప్తం యజ్ఞప్తం మేరులంఘనా ద్విధా చిత్రేనయజ్ఞప్తంతత్సర్వం నిష్ఫలంభవేత్ ॥ పరాశరః ॥ హస్తస్యానామికామధ్యపర్వాదాం భగ్నయత్నతః ॥ తద్విత్తీయం కనిష్ఠాయాః పర్వస్యాయమనుక్రమాత్ । అరామికార్థ్యపర్వాథ మధ్యమాయాశ్చ తర్జనీ ॥ పర్వత్రయంతథాకృత్యా తదేవాకృత్య పూర్వవత్ । మేరురంకుశ్వవసాస్త్రస్య నాతిక్రమం చరేత్ ॥ పర్వభిర్గణయేద్యస్తు గాయత్రీంవాన్యదేవవా । ఏకైకస్య శతం ప్రిక్తం గణనం మునిభిఃపరైః ॥ అయతేన జపేనాశు ప్రాజాపత్యఫలం లభేత్ । జపతోనాస్తిపాతకమితి స్మరణాచ్చ ॥ ఇతి ప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయాయతగాయత్రీజపవిధిః ॥ అథ తిలహోమసహస్వరూపప్రత్యామ్నాయమాహ ॥ దేవతః ॥ ప్రాజాపత్యస్య కృచ్చిస్య

—*తిలహోమసహస్వరూపప్రత్యామ్నాయః*—

ప్రత్యామ్నాయవిధి స్వయం । హోమస్తీలైస్సహస్రవిష్ణుతాక్షైఃపాపరాశకృత్ ॥ మృత్యుంజయేతమంత్రేణన్యాసధ్యానపురస్కరితం । ముత్రాంతేనహోనేద్యవత్సహాతీర్చ్యజపూరణైః ॥ సహస్రహోమం కృత్వాపిపూతోభవతితప్తదాత్ । స్వయంవాఙ్ముత్యగోవాతిలహోమసహస్రకం ॥ కుర్వాన్మౌనేనపిధావీప్రాజాపత్యఫలంభేత్ । అప్రమాదితీలై హోమస్సర్వపాపవిరాశకృత్ ॥ ప్రాజాపత్యస్యకృచ్చిస్యప్రత్యామ్నాయోమహత్తరః ॥ ఇతిప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయ సహస్ర తిలహోమః ॥ అథప్రాజాపత్యకృచ్చిప్రత్యామ్నాయశతద్వయ ప్రాణాయామనాహా ॥

—*ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ గ్రీష్మప్రత్యామ్నాయశతద్వయప్రాణాయామవిధిః.*—
 దేవలిః ॥ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ గ్రీష్మ ప్రత్యామ్నాయోమహాత్తరః । ధ
 మశాస్త్రాక్రమాగేణప్రాణాయామశతద్వయం ॥ మహాపాతకయంత్రో
 వాయుక్రొవాసర్వపాతకైః । సద్యఃపునాశివిప్రేంద్రప్రాణాయామశతద్వ
 యైః ॥ జపసంకల్పపూజేషు సంధ్యావందనకర్మాసు । ప్రాణాయా
 మాంశ్చరేద్విప్రస్తదానుత్యాయకల్పతే ॥ మారకండేయః ॥ వాఘేన
 పూరయేద్వాయంపూరణాత్పూరకస్సస్మృతః । సమ్యుక్త కుంభవత్తై
 ష్మేతుగుంధనాతుగుంధకఃస్మృతః ॥ సవ్యేనరేవయేద్వాయం రేవనాద్రే
 చకఃస్మృతః । వాయుమాపూరయిత్కరంధ్రాద్ధాయత్రీం మనసాస్మరత్ ॥
 పూంజెకుంభనైచైవ రేచనేతాంజపేత్త్రిధా । ఎవంతివారం జపతస్సం
 త్రైకాతుభవేదియం ॥ పరాశరః ॥ వామేనవాయుమా పూర్యగాయ
 త్రీంమనసాస్మరత్ । సమ్యుక్తేకుంభవత్త్రిషేత్పునస్తా మనువతాయత్ ॥
 శేచయస్సవ్యరంధ్రేణపునస్తామేవసంస్మరత్ । ఎవంపూరణ కుంభాభ్యాం
 రేచకైఃసహమునా ॥ యోవతాయేత్త్రిధాబ్రహ్మప్రాణాయామ ఇతిరి
 తః । శ్రాద్ధజపేచహోమేచ సంధ్యాకర్మానుస్వదా ॥ యోవతాయే
 త్త్రివిధినంపరబ్రహ్మసఉవ్యతే । ఎవంశతద్వయంకృత్వాపూర్వోక్త విధి
 నాద్విజః ॥ ప్రాజాపత్యకృచ్ఛ గ్రీష్మప్రత్యామ్నాయోనిగద్వ్యతే । సర్వ
 పాపవినిముక్తస్సయాతితరమంపదం ॥ ఇతిశతద్వయ ప్రాణాయామవి

—*త ప్రకృచ్ఛ లక్షణమ్.*—

ధిః ॥ అథత ప్రకృచ్ఛ లక్షణమాహ ॥ దేవలిః ॥ వాయుష్టం త్రిదినంవి
 ప్రఃపయఉష్ణంచినత్రయం । త్రిదినంఘృతముష్ణంపవీత్యాశుద్ధిమవాప్నుయా
 త్ ॥ మారకండేయః ॥ విషముష్ణంపయస్తప్తఘృతముష్ణం దినత్రయం॥
 విషంజలం । పీత్యాశుద్ధిమవాప్నోతి బ్రహ్మహాపిద్విజర్షభః ॥ గౌతమః॥
 ఉష్ణంపయఃపయస్తప్తముష్ణంఘృతమనంతరం । చతుర్థామపి పాపానాం
 పావనంమునిభిస్సన్మృతం ॥ ఆపస్తంబః ॥ త్యగ్రిహముష్ణంపిదేద్వాత్రి త్యగ్రి
 హముష్ణంపిదేత్వయః । పలమేకంపిదేత్సర్పి రేత తప్తంవిధీయతే ॥ పలసం
 భ్యామాహ ॥ జాబాలిః ॥ షట్పలంచపిదేద్వారిత్రిపలంచపిదేత్పయః । ది
 నత్రయంపిదేత్సర్పి రేత తప్తం విధీయతే ॥ లంఛాంతరే ॥ త్యగ్రిహము
 ష్ణంపిదేద్వారిత్త్యహముష్ణంపిదేత్పయః । త్యగ్రిహముష్ణంపిదేత్సర్పిర్వాపయభ

క్షోదినస్త్రియం || వాయుభక్షణిః క్షమనుక్తం వాద్వాదశచినపరిపూర్త్య
 భకంకితకవ్యం || యత్రయస్త్రికృచ్ఛమితిమనిభిరుపదిష్టంతతత్రద్యాదో
 శచినంవేతవ్యం || తదాహుబృహస్పతిః || మునిభిఃకృచ్ఛమిత్త్యుక్తం శా
 నైషుద్విజవల్లభః | తతశ్చకృచ్ఛం ద్వాదశకాపాధి స్యాన్యం నేహ విశుద్ధి
 దం || యత్రయస్త్రికృచ్ఛమిత్త్యుక్తంకృచ్ఛేషుతస్త్రికృచ్ఛదిన సంఖ్యాపాథ్యం||
 తదేవాహమరీచిః || ప్రాజాపత్యేషుకృచ్ఛేషుఅబ్జమిత్యుక్త్యతేబుధేః||త్రిం
 శత్సంఖ్యాం విజానీయాత్ప్రాజాపత్యస్యశ్చతుశ్చ || ప్రాజాపత్యస్యకృ
 ఛ్యస్త్రిస్త్రివనాన్యస్య | అబ్జస్య వత్సర్యేకృచ్ఛగణనాయాం వసకావధ
 ఇతి || రజస్వలాంస్పర్శాదిషుః ప్రకృచ్ఛమివవిశుద్ధిదంసర్వేషాంపాపా
 నామితి || విష్ణుః || సర్వేషామేవపాపానాం తి ప్రకృచ్ఛం విశుద్ధిదం
 ఆతఃపరమమిత్యుక్తం మునిభిస్తత్వదర్శిభిః || ఇతతప్రకృచ్ఛం || అథత

—శతప్రకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయః—

ప్రకృచ్ఛ ప్రత్యామ్నాయమాహ || శేవలిః || అథాతస్తప్రకృచ్ఛస్య
 ప్రత్యామ్నాయోచనీసిభిః | ఆశక్తానాంశక్తపరూకతుకముక్తః పురాన
 ఘ || తమేవాహ ప్రవిశ్యవ్యశ్శుభ్యంస్వజసత్తమాః | కలౌయుగ విశే
 షేణహ్యంత్యా గల్లయంగతాః || పరాశరః || కృతేవమా శ్రిత్యా
 ప్రాణాఃత్రేతాయాంకికాశ్రితాః | ద్వాపరే క్షమాశ్రిత్యకలావన్నా శ్రి
 తాస్థితాః || ఇతి || కలౌయుగద్వాదశరాశ్రి సాధ్యమాససాధ్యకృచ్ఛ
 త్స్యాదరితుమశక్తాజనాస్సరీఃకృష్ణముషయఃప్రత్యామ్నాయాచక్తవంతః|| త
 మేవాహతతైవివగతమః || మహతస్తప్రకృచ్ఛస్య బహుహత్యా నివారి
 ణః | తులాప్రతిగ్రహీశ్చానాంశోధకస్యమహామునే || ప్రత్యామ్నాయ
 స్తదాప్రోక్తాయవాశేవసమాగమః | స్వయంధూఃకృపయా నృణాంగ
 వాచింశతిమాదరాత్ || సవత్సాంబహుదుగ్ధాంచనుశీలాంచ ద్విజాతయే
 ద్విజాశిభ్యఇత్యథకః || జాతాచేకవచనం || మరీచిః || పాపనాశస్య కృ
 ఛ్యస్యతప్రస్యబ్రహ్మరూపిణః | దద్యాద్విజాతయేఽమ్యగ్గవాంవింశతిమా
 దరాత్ || పరాశరః || మహతస్తప్రకృచ్ఛస్యవిప్రాయాధ్యాస్య వేదినే
 సాలంకాగాంసవత్సాంచధేయానాంవింశతిందదత్ || శుద్ధిమాపౌతిరాజేం
 ద్రతప్రకృచ్ఛస్థలంలభేత్ | అతౌద్విజాతభిఃకార్య స్తవశక్తేస్తప్రరూపి
 ణః || ప్రత్యామ్నాయఇతిశేషః || పంచగవ్య పితృశ్చక్షుప్రత్యామ్నాయ

ఇశోరీతః । తులాదిసత్తిగ్రహీత్మాణామయమేవపరాగతిస్తత్త్వాగ్నియశితాకరిణవిషయే ॥ ఇతితప్తకృచ్ఛగ్రహీత్మామాయః ॥ అథపరాకకృచ్ఛ
—*పరాకకృచ్ఛగీతము*—

లక్షణమాహ ॥ దేవలః ॥ అథవత్సోమికృచ్ఛగ్నిస్యపరాకస్యమహాత్మనః సర్వదోషనివృత్త్యసర్వశాస్త్రానువతితః ॥ పరాకఃకృచ్ఛగ్నిత్యక్తో విష్ణునాప్రభవిష్ణునా । యస్యాచరణం త్రైత్య సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానంస్తేయంగుర్వంగనాగమః । సంకల్పకరణంచైవమఖినికరణంతథా ॥ అపాత్రీకరణంచైవజాతిభిఃశకరంతథా । ఉపపాతకమిత్యేతన్నవధాపరికీర్తితం ॥ తులాహీరణ్యగర్భశ్చబ్రహ్మంహ్నియం ఘటస్తథా । తథాశల్మశరుశ్చైవగోసహస్రమనంతరం ॥ హీరణ్యకామధేనుశ్చపాణ్యాశ్చస్తధేవచ । హీరణ్యాశ్చరథశ్చైవ హేమహస్తిరథస్తథా ॥ పంచలాంగలకంచైవధరాదానమతఃపరం । విశ్వచక్రంకల్పలతానస్తసాగరమేవచ ॥ చమౌధేనుశ్చమహాతీమసాంధూతఘటస్తథా । కాలపురుషఃకాలచక్రంరాశిచక్రమనంతరం ॥ కోటిలక్షతైవహోమోద్విముఖీమరభిస్తథా ॥ ఆర్ద్రాకృష్ణాజినంచైవ శకటంసర్వసంగమే ॥ ఛాగాదిపంచకంచైవతథైవదశభేనవః । తథాదశమహాదాన మశలాస్సప్తనామకాః ॥ రహస్యకృతపాపాఃబ్రహ్మహత్యాకానిచ । పాపానాంనవవిధానాంహిఇతరేషాంమునీశ్వరాః ॥ తులాదిసంగ్రహీత్మాణాం పరాకఃకృచ్ఛగ్నిశ్శుభః । సర్వపాపహరోన్మాణాందేవీజాంక్షియంకరః ॥ సర్వేష్యేతేషు కృచ్ఛగ్నిషు మహాప్రోక్తః స్వయంఘనా ॥ గౌతమః ॥ ప్రత్యహంఘృతమాత్రం ద్వాదశాహంగవౌద్భవం । పీత్వాపటం ద్విజశ్శుద్ధైశ్చైవరాకఇతివిశ్రుతః ॥ సర్వపాపప్రశమనస్సర్వోపద్రవనాశనః । సర్వలోకప్రదోయస్తాద్భగవానాహ విశ్వసృక్ ॥ వ్యాసః ॥ ప్రత్యహంగోఘృతంవిప్రోద్వాదశాహంపటంముదా । పీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతిపాపేభ్యోనాన్యధాద్విజఇతి ॥ లౌగాక్షీః ॥ ద్వాదశాహంఘృతంతప్తంపటమాత్రంగవాంపిబక్ । ద్విజశ్శుద్ధిమవాప్నోతిసర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ పరాకొనామయత్రశస్త్రంగోఘృతంపటమానేన ద్వాదశరాత్రం చతుర్థకాలేనియమానంతరంపీత్వాశుద్ధిమవాప్నోతి ॥ ఆయమేవపరాకః ॥ ఇతిపరాకకృచ్ఛగీతము ॥ అథపరాక కృచ్ఛగ్రహీత్మామాయ మాహ ॥ దేవలః ॥

—పరాకకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః—

ప్రత్యామ్నాయంపరాకస్యవత్కృచ్ఛసామస్త్రమంసర్వపాపంపశమనంను
సాపాపనికృంతనం॥ పరాకంపాపమయ్యచ్యుతలతామ్రంపశుజ్యోతిః॥ అ
శక్తస్తస్యకృచ్ఛస్యప్రత్యామ్నాయంసమాశ్రితం॥ సామ్యదిదానాత్రేణ
పరాసంసలంబితే॥ ప్రత్యామ్నాయంసమాదద్యాద్దక్షిణతనవత్సకాః॥
సర్వంసర్వకృచ్ఛపరాకపరిమంపదం॥ వహపాతకజాలాహ్యపా
తకమేవచ॥ తస్మిన్పాతకప్రత్యామ్రహారామివానలం॥ మరీచిః॥ ప్రత్యా
మ్నాయంపరాకస్యనశమచగవాంజ్ఞజః॥ దద్యాత్పాపవిశుద్ధ్యర్థంసర్వశ్రే
యోభివృద్ధయే॥ మహాపాతకయతోకాయతోసర్వపాతకైః॥ ప్రత్యా
మ్నాయేనకృచ్ఛస్యపరాకస్యజనాధిప॥ సర్వకృచ్ఛస్థలలభ్యాప్రయా
తిపరిమంపదం॥ పరాకకృచ్ఛస్థలజాతక్రస్తుతత్ప్రత్యామ్నాయంపంజ
దశగవాంవిశేభ్యఃపృథక్పృథక్గత్యాశుద్ధ్యతీతవాక్యార్థః॥ ఇతిపరాకకృ
చ్ఛప్రత్యామ్నాయః॥ అథయాచకకృచ్ఛలిక్షణమాహ॥ శేవలః॥ అథా

—శయాచకకృచ్ఛలిక్షణం—

తస్యమృగవత్కృచ్ఛస్యచ్యుతియాచకసంజ్ఞాం॥ యస్యాచరణమాత్రేణము
చ్యుతేబ్రహ్మహత్యయః॥ మరీచిః॥ శృంగధ్వజపయస్సర్వేయాచకంకృ
చ్ఛస్థిమరితం॥ విషదానేవయత్పాపంయత్పాపంగృహదాహనం॥ శస్త్రా
ఘాతేవయత్పాపంయత్పాపంవిప్రవజ్ఞనాత్॥ విధవావ్రతలూపేనవ్రతస
వ్యాప్తిసినోరపి॥ ఏహస్థస్థసదాచారత్యాగేయత్పాపముచ్యుతే॥ అన్యతే
నచయత్పాపంతపోవిస్తయతస్తథా॥ దానస్యకీర్తనాద్యచ్యుతథావిప్రేవమా
నతే॥ యత్పాపంవిప్రనానాయంయత్పాపంమాతృభర్తృనాత్॥ భగినీ
పితౄఃపుత్రపలక్షణం॥ యత్పాపంధేననిద్రాయాంయత్పాపంశివభర్తృనాత్॥
యత్పాపంవిష్ణునిద్రాయాంయత్పాపంక్రతుకుత్సనే॥ అన్నానభోజనేపాప
మనర్థాయేషుపాతకే॥ దుస్సజతేశ్వయత్పాపంయత్పాపంధనగర్భితం॥ య
త్పాపంవయసాన్యపైయత్పాపంబారమోచనం॥ యత్పాపంబుతుసన్త్యా
గేయత్పాపంభాంజపితే॥ సకేకాన్నానరహితావిధవాకాంస్యభోజినీ॥
పునర్భక్తాసతామ్బూలాసదానిద్రాపరామృతం॥ సదాభ్రమతియానారిప
తిద్వపపరాయణా॥ సపుత్రపితృవిశ్వేషీనదావిప్రంపరాన్నధికం॥ కుచెల
స్సంవదాతిష్టేదంతత్యాశనానసః॥ బహ్వశీనిష్ఠురింవక్తావిప్రదానేషువిష్ణుకృ

తే॥ ఏతేషాంపాతనాన్త్యాజయోవకంకృష్ణప్రమాదరేతే॥ పరాశరః॥ సర్వ
 పాపవిశోధ్యర్థంయోవకంకృష్ణప్రమీరితం । తదాచరణమాత్రేణవిరోధవ
 తిశుద్ధిమాన్ ॥ అవతఃస్థుయవాన్పక్వాస్యగృహ్యగ్నావతీతుచిః । తద్యవా
 గూంససూధాయబ్రహ్మపత్రపుటేవశీ॥ యవాభావేవీహయోవాశ్యామా
 కాస్తస్యమానతః । తదన్నంనతినైదత్వాయవాగూంవిష్ణవేర్పయేత్ ॥ నిత్య
 కర్మాద్యంకృత్యాఘోర్వః ఘృద్ధమానసఃపూర్వవదిత్యనేనాత్రపాతస్సాన్ని
 ననిత్యకర్తాదికం । త్యాగయావన్నంబాయతేరవిః తావత్పర్యంతంపూర్వక
 ద్విశ్వయాపాదికం పతన్తిత్వానారాయణమనుస్మరన్ యవాగూంపిబెత్ ॥
 తదాహగౌతమః ॥ బ్రహ్మపత్రపుటేదాజన్యత్యాస్యయమతంద్రితః । తావ
 తామనసావిష్టంస్తగస్సూదాయతేరవిః॥ యవాగూంవిష్ణవేదత్వాపశ్యాత్ప్రీత్యా
 స్వయంముదా । పూర్వవత్తానకృత్యాపాదపాణ్యోర్యధాక్రమం॥ ద్వి
 రాచమ్యశుచిర్బుత్యాస్యపెన్నారాయణాగ్రతః । అజస్రంధారయేదగ్నిం
 యావత్కృష్ణప్రసహస్యతే ॥ పరేద్యురేవం కుర్వీతద్వాదశాహేనాభిరీరి
 తం । తదంతేగాప్రదాతవ్యాపజ్జగవ్యంపిబెత్తతః । ఎవంకుర్యాద్ద్విజోయ
 స్తు శుద్యఃపాపాత్ప్రముచ్యతే ॥ ఇతియావశిష్టకృష్ణప్రతిష్ఠామ్ ॥ అథయావ
 =యావశిష్టకృష్ణప్రత్యామ్నాయః=

కృష్ణప్రత్యామ్నాయః॥ దేవలిః॥కృష్ణప్రస్థయావకస్యాస్యశ్రుత్యామ్నాయః
 యఃమిమంశృణు । సకృత్కుర్యాద్ద్విజోయస్తుసద్యః పాపముక్తిమాన్ ॥
 యోగీశ్వరః ॥ ప్రత్యామ్నాయంప్రవక్ష్యామియావశిష్టమహాత్మనః । సర్వ
 పాపప్రశమనంసర్వకృష్ణప్రళంబుణామ్ ॥ గావాదశప్రదాతవ్యాఃప్రత్యా
 మ్నాయాఃప్రకిర్తితాః । నపత్నాదుగ్ధసత్పుష్పాన్సుశీలాస్సమీలంకృతాః ॥ వి
 ప్రేభ్యఃప్రదాతవ్యాప్రతిచామపృథక్పృథక్ । పజ్జగవ్యంతతఃపశ్యాన్ప్రబెదై
 వావిశుద్ధతే । ఎతత్కృష్ణప్రస్థదిఫలంయావశిష్టసృఖాప్రయే ॥ గౌతమః॥
 యావశిష్టమహాపాపహారిణిః ఫలదాయకః । సర్వపాపాప్రశమనంమహాశ్రు
 త్యపదాయకమ్ ॥ ప్రత్యామ్నాయంశృణ్వీతేషః సమూర్ణవస్త్రాభరణాః
 ఖురశ్చుగోపశోభితాః ॥ సవల్నా ॥ యువతీస్సాధ్వీర్గవాంసంఖ్యాదశస్త్ర
 తాః । యువీర్లోద్విజాగ్రభ్యఃప్రదాతవ్యాః ఫలాప్రయే ॥ పంచగవ్యం
 పిబెత్ శ్చాచ్యుద్ధోభవశీమానవః । ఏవంకుర్యాద్ద్విజోయస్తుయావశిష్టస్వయా
 పిణిమ్ ॥ గవాంసంఖ్యాం ద్విజాగ్రభ్యాయ దత్వాఫలమవాప్నుయాత్ ॥ ఇతి

—*పాఠపఃకృచ్చ ౧౭వ భాగం.*—

[illegible]

సాంతపనచలేత్ । పశ్యగవ్యంపితృశ్చాద్దోషాదస్మాత్ప్రముచ్యతే ॥ తల్ల
క్షణమాహ దేవలిః ॥ ప్రత్యహంమాషమగ్నంచ ద్వాదశాహంపయఃపితేత్ ।
శుద్ధిమాప్నోతిరాశేంద్రయోగినామపిదుర్లభం ॥ ప్రజాపతిః ॥ పూర్వవత్ప్రా
తరారభ్యస్మానంసంబృషేవచనిత్యక్లృతధాక్యత్వా పూర్వో కంఠససా
స్తరత్ ॥ ఏభూత్యాదికిమిక్యర్థః ॥ యావన్మదాయతే భానుస్తానిద్దోషాగ్ధమా
దరాత్ ॥ విష్ణువేతన్నివేద్యాగ్ధమాషమగ్నంపితద్వగ్ధ ॥ స్వపేదైవసమిపేతు
గ్ధతామూలవర్జితః । తతఃప్రభాతవేళాయామేవంకృత్వాచుహద్వగ్ధతం ॥
ద్వాదశాహాభిరతైశ్చశుద్ధోదవతిపూర్వజః । పశ్యగవ్యంపితృశ్చాత్స
సాంతపనచరితః ॥ ఇతిసాంతపనకృచ్ఛగ్రంథము ॥ అథసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథ

—*సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథామాయః*—

త్యామాయమాహ ॥ దేవలిః ॥ ప్రత్యామాయం ప్రవత్సామిక్యచ్ఛ
స్యైతస్యపాపహం । సర్వపాపాపశమనంసర్వకృచ్ఛ గ్రంథప్రదం ॥ మహా
పాపశమనంధర్మకామార్గః ॥ వ్యాసేనకథితంపూర్వంప్రాయామి
తతేషసే ॥ పుస్తకహరిణోయేచపరదారితాశ్చయే । మధ్యపానరతాయేచ
అగమ్యాగమనాశ్చయే ॥ అసచ్ఛాత్రురతాయేచయేచదుష్టప్రతిగ్రహః । మి
థ్యాభివాదినోయేచయేచమిత్రవిభేదినః ॥ దీపనిర్వాపణాయేచయేచకూత్సాం
డభేదినః ॥ దివాంశ్చిచ్ఛాయాసురాత్రోచలదళైషుచ ॥ తమాలవృక్షచ్ఛాయాసు
రాత్రోవాయదీవాదినా । గచ్ఛతాంపాపనాశాయ ॥ ప్రత్యామాయామహ
తరః ॥ సదానిశ్చరవక్తారస్సదాయాచ్ఛాపరాయణాః । పరాన్ననిరతాయే
చనిత్యక్లృతవిరోధినః ॥ తేషామయంవిశుద్ధిస్సాత్త్వత్యామాయఃపరాశ్చ
రః ॥ గతమః ॥ సర్వపాపవిశుద్ధ్యర్థంసర్వదోషవివర్జితం ॥ ప్రత్యామాయం
తదాకూర్వాద్యదాపాపసముద్భవః ॥ పరాశరః ॥ సాంతపనకృచ్ఛగ్రంథ
స్యప్రత్యామాయాగవాందశః । సర్వాంకారసంయుక్తః సక్షీరస్సాదువృ
త్తిమాన్ ॥ మరీచిః ॥ ప్రత్యామాయంప్రశంసంతిగోపం దశమునీశ్వరాః ।
సాంతపనకృచ్ఛగ్రంథస్యసర్వపాపాపహతయే ॥ వ్యాసః ॥ సాంతపాఖ్యస్య
కృచ్ఛగ్రంథమునీశ్వరీకీర్తతః । ప్రత్యామాయఇతిశేషః ॥ సర్వాలంకారసం
యుక్తాగ్వాందశః ॥ హేమాద్ద్రాసాంతాఇతి ॥ ఇతి సాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథామాయ

—*మహాసాంతపనకృచ్ఛ గ్రంథము*—

యః ॥ అథ మహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రంథమాహ ॥ దేవలిః ॥ మహాసాంతప

ననామకృచ్ఛగ్రింసర్వభుప్రదమ్ | పురాపురందరస్సత్కారౌతమస్యసతీంవ
జన్మ || తేనపాపేనమహాతాపపాపభలమ్ పితృణః | వృక్షమూలమపాగమ్యవృ
ద్ధభావముపాశ్రితః | తదాప్రసన్నోఽపిచక్రేవాణిస్సవాహనః | దృష్ట్వా
పురందరంపాపదయాభక్తవత్సలః | ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ | గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ || స్వసారగమనం
కృత్వాభగిసీంయంప్రభర్షయేత్ | చరేద్వారజీగమీగ్రామచండాలదారః ||
విప్రచండాలదారేషు రేతస్సేకాద్విజాడమః | ఏతేహంనివక్తృతియంనుహ
సాంతపనంపరం || అసభ్యభావజేపాపమగ్నానాంచభావజే | పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతదా || అసూయానితేనైవసదాభైవజ్యవర్తిన్ | వ్ర
తకాలేక్రాద్ధశాలేతథాదేర్వనేయది || పాపంచంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృ
త్సకృశివక్రూపిమ్ | నస్త్రరేతిశేషః || యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
తిహాఃప్రాప్తంస్త్యతస్యచాగ్లాగ్ని నామపిస్వరణాదినిషేధార్థంతులాస్వ
శిబహువచనం || తదాగమరీచిః || చండాలంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృత
నివక్రూతిం | నస్త్రరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాచన || ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం || లవః || స్థానిన సముపావ్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్ప్రతిః | పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాశాపానశుద్ధ్యతి || పరాశరణః ||
మూషమగ్నంపిచెత్త్విరంధ్వీనంసమపావయేత్ | ఏవంకుర్న్యద్వాదశాశం
పూర్వవత్ప్రతిః || మనుః || పూర్వవత్ప్రతిః | తరారిభ్యోజ్ఞోనియమ
పూర్వకంయదామందామలైభానుసనానిగమమత్సృజత్ | తుషమగ్నం
పిచెత్త్విరంధ్వీనంవేణివేతం | దినంధ్వయంపయోపిత్వాద్విదినం సమపావయే
త్ || స్వపేచ్ఛపూర్వద్వేనమీపేవనిహారకా | ఎవంద్వాదశక త్రంచ
కృత్వాశుద్ధివాపుయాత్ దినద్వయమపావయేత్ | దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం || ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం
సర్వభుప్రదమ్.

జ్ఞానం || అథమహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః || దేవలిః || మహాసాంత
పకృచ్ఛగ్రింసర్వభుప్రదమ్ | పురాపురందరస్సత్కారౌతమస్యసతీంవ
జన్మ || తేనపాపేనమహాతాపపాపభలమ్ పితృణః | వృక్షమూలమపాగమ్యవృ
ద్ధభావముపాశ్రితః | తదాప్రసన్నోఽపిచక్రేవాణిస్సవాహనః | దృష్ట్వా
పురందరంపాపదయాభక్తవత్సలః | ఏతత్పాపవిశుద్ధ్యర్థం మహాసాం
తపనంచరత్ | గురుదారాభిగమీచచండాలీగమనంచరత్ || స్వసారగమనం
కృత్వాభగిసీంయంప్రభర్షయేత్ | చరేద్వారజీగమీగ్రామచండాలదారః ||
విప్రచండాలదారేషు రేతస్సేకాద్విజాడమః | ఏతేహంనివక్తృతియంనుహ
సాంతపనంపరం || అసభ్యభావజేపాపమగ్నానాంచభావజే | పరదత్తాప
హారేచర్షదత్తాపహారేతదా || అసూయానితేనైవసదాభైవజ్యవర్తిన్ | వ్ర
తకాలేక్రాద్ధశాలేతథాదేర్వనేయది || పాపంచంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృ
త్సకృశివక్రూపిమ్ | నస్త్రరేతిశేషః || యోడశమహాదానమధ్యయత్రయత్రప
తిహాఃప్రాప్తంస్త్యతస్యచాగ్లాగ్ని నామపిస్వరణాదినిషేధార్థంతులాస్వ
శిబహువచనం || తదాగమరీచిః || చండాలంపతితంవ్రాత్యంతులాస్వకృత
నివక్రూతిం | నస్త్రరేతకర్మకాలేషు నిపతే ద్వాకదాచన || ఏతేహంపాపరా
శీనాంమహాసాంతపనంపరం || లవః || స్థానిన సముపావ్యేకద్విదినంపూ
ర్వవత్ప్రతిః | పూర్వవన్నియమంకృత్వాద్వాశాపానశుద్ధ్యతి || పరాశరణః ||
మూషమగ్నంపిచెత్త్విరంధ్వీనంసమపావయేత్ | ఏవంకుర్న్యద్వాదశాశం
పూర్వవత్ప్రతిః || మనుః || పూర్వవత్ప్రతిః | తరారిభ్యోజ్ఞోనియమ
పూర్వకంయదామందామలైభానుసనానిగమమత్సృజత్ | తుషమగ్నం
పిచెత్త్విరంధ్వీనంవేణివేతం | దినంధ్వయంపయోపిత్వాద్విదినం సమపావయే
త్ || స్వపేచ్ఛపూర్వద్వేనమీపేవనిహారకా | ఎవంద్వాదశక త్రంచ
కృత్వాశుద్ధివాపుయాత్ దినద్వయమపావయేత్ | దినద్వయంపయోభక్షణం
ఎవంక్రమేణద్వాదశాహంమహాసాంతపనం || ఇతిమహాసాంతపనకృచ్ఛగ్రిం
సర్వభుప్రదమ్.

బ్రహ్మసాత్వాదీశమనముపపాతకనాశనం || కృచ్ఛగ్రస్తైతన్యజరణే విప్ర
స్సాన్యజ్ఞేదశక్తిమాకా || ప్రత్యామ్నాయం ప్రకర్మిత తత్కృచ్ఛగ్రస్తైతన్యజరణే
యో || గావాదేయః ప్రయత్నేన విప్రేభ్యః యోజకాః 2 మరాః || అలంకృతాస్సు
పుష్పాద్యైర్వస్త్రాభరణభూషితాః || సుసాధ్యైశ్చ పయస్విన్యస్సవత్సాం పా
పహరిణీః | పాపహరిణ్యైశ్చర్థః || పరాశరః || మహాసాంతపనస్యాన్యప్ర
త్యామ్నాయం విదుర్బుధాః | గావః యోజకవిప్రేభ్యో నయాస్సుమ్మక్సుఖా ప్ర
యో || అలంకృతాశ్చ వస్త్రాద్యైః పయస్విన్యైః పృథక్పృథక్ | సవత్సాన్యధుశీ
లాశ్చ ప్రత్యామ్నాయ ఉదీరితః || ఇతి మహాసాంతపనప్రత్యామ్నాయః || అథ

—కాయకృచ్ఛగ్రలక్షణం—

కాయకృచ్ఛగ్రస్వరూపమాహ || దేవలిః || ప్రాజాపత్యంత ప్రకృచ్ఛగ్రం పరా
కం యావకంతథా | తతస్సాంతపనంకృచ్ఛగ్రం మహాసాంతపనంతథా || కాయ
కృచ్ఛగ్రమిదం ప్రాక్రమతికృచ్ఛగ్ర విశుద్ధిదం బౌద్ధుచ్ఛరం చ పర్వం చ ఫలకృచ్ఛగ్ర
మతః పరం || కృచ్ఛగ్రం హేత్వరం దైవబ్రహ్మశూర్యంత దైవచ | ధాన్యం
స్వర్ణమయంకృచ్ఛగ్రం దశపంచైవ కీర్తితం || పూర్వం శ్రయోదశకృచ్ఛగ్రాణీత్యు
క్తం || ఇదాసీం లింగ పురాణోక్తత్వా దగ్రకృచ్ఛగ్రకాయ కృచ్ఛగ్రభాగ్యం
సహపంచదశధా భవంతి | సర్వేషామపకారకత్వాత్తే అపి విభ్యేతే | కాయకృ
చ్ఛగ్రాణికృచ్ఛగ్రలక్షణం లింగపురాణోక్తం విశిష్టం || కాయకృచ్ఛగ్రం ప్రవత్యో
మిమహాపాతకశుద్ధయే | ఉపపాతకశుద్ధ్యర్థం మునిభిః పరికీర్తితం || భవిష్యో
త్తరే || తులాధేనుసహసేరిచ అష్టశుబ్దాద్విజోత్తమి | దాతాప్రతిగృహీతా
భాగ్యోన్యం నావలోకయేత్ || యది దైవాదనుప్రాప్తం తీర్థేషు చ మహాస్సవే |
తదా తద్దోషకాంత్యర్థం కాయకృచ్ఛగ్రం సహజరేత్ || స్వీతియోజపకృత్తుత
స్సహస్రం విధిపూర్వకం | ఉభయోదాశనయోరాజా తదా బ్రహ్మసదస్య
యోః || జత్వా శ్చైవ తువద్వాణితస్సుఖం నావలోకయేత్ | దాతుః కాయకృచ్ఛగ్రం
ఇతరయోః బ్రహ్మసదస్యయోః చ తుస్సహస్రస్రాయత్రీజపః | అన్యధా దోషః ||
బృహస్పతిః || దాతుః ప్రతిగృహీతుశ్చ కాయకృచ్ఛగ్రం బహుమహాకా | అన్యో
న్యాకానరాజక తద్దానం నిష్కలం భవేత్ || తన్నిమగ్నతింకృతాచేదిత్యు
క్తం || సర్వత్ర మహాదానప్రతిగ్రహేషు దాశ్చ ప్రతిగ్రహీతో బ్రహ్మసదస్య
యోరేవ ముక్తం చేదితవ్యం || ప్రాయశ్చిత్తం సర్వత్ర || లాంగలెపభృతౌ
గ్వేచరీశ్వచక్రమహత్తరే | సప్తశుబ్దం తదారాజక తస్సుఖం నావలో

కయేత్ ॥ సప్తసాగర దానైవ చర్మధేహః ప్రతిగ్రహే । మహాభూత
 ఘటేచైవ తులావన్నావ లోకయేత్ ॥ ఉక్తేషు సప్తస్వపి ప్రతిగ్రహేషు
 దాత్రాచార్యబ్రహ్మండశాస్త్రవా- ప్రాగ్విత్తాకాయకృచ్ఛాది కుశేదిత్యం ॥
 హిరణ్యగ ర్పైబహ్మండైత చ కాయంహి పూర్వవత్ । అన్యోన్యాలాకసరా
 జన్నదానఫలమశ్నుతే ॥ ఆచార్యబ్రహ్మండస్యానాంపూర్వవత్ ॥ షోషాద
 పదానేవ తథాకల్పబత్వాగృహే । వడబ్దం తస్మఖం రాజా విహృవా నావ
 లాకయేత్ ॥ కాయకృచ్ఛిం గాయస్త్రిజపశ్చ తత్తత్సంఖ్యాకృషేణవేదిత్యం
 మ్ ॥ హిరణ్యధేనుదానైవహిరణ్యశ్వప్రతిగ్రహే । పూర్వోద్భవునఖ్యోబ్ధమ
 న్యోన్యం నావలాకయేత్ ॥ కృచ్ఛాదికంపూర్వవత్ ॥ హిరణ్యోన్యంధేచై
 వ హేమహస్తీరధేధా । అష్టమాబ్దాదిధౌయత్నాద న్యోన్యంనావలాక
 యేత్ ॥ పూర్వవత్కృచ్ఛాదికం ॥ ధరాదానై కాలపురుషే కాలచక్రేత్యై
 వచతులగర్పై రాశిచక్రేపంచాబ్దం నావలాకయేత్ ॥ యదిదైవాత్సముత్ప
 త్తిరతికృచ్ఛిందర్ష్యతే । పునస్సంసాగరకృద్విప్రః పటగర్భవిధానతః ॥ అ
 న్న్యధాదోష- ప్నాతిదాతానఫలమశ్నుతే । కోటిహూమెలతహామెహ
 పపూరువసంగ్రహే ॥ ఆచార్యస్య ముఖం దాతాయుగబ్దంనావలాకయే
 త్ ॥ తత్రాప్యతికృచ్ఛిం దాతుః ॥ ఇతరేషాం పునస్సంసాగరః ॥ శ్వేతా
 శ్వే మృతశయ్యాం గజదానప్రతిగ్రహే । త్రియ్యబ్దం తస్మఖం దాతాదై
 వాద్వా నావలాకయేత్ ॥ ఆతికృచ్ఛింద రేద్దాతా బ్రాహ్మణాః పటగర్భ
 తః ॥ ఆర్ద్రకృష్ణాజినైచైవ శస్త్రశైలప్రతిగ్రహే ॥ ద్వ్యబ్దంతు తస్మఖందాతా
 పూర్వవన్నావలాకయేత్ ॥ బ్రహ్మకృచ్ఛింద రేద్దాతా ఇతరే పటగర్భతః ॥
 కపిలాద్విముఖీదానై దాసీగృహపరిగ్రహే । అబ్దమేకం ద్వీజందాతాపూర్వ
 వన్నావలాకయేత్ ॥ పల్లకృచ్ఛిం తతఃప్రాక్తమి తరేషాంతు పూర్వవత్ ।
 ఆలింగనైతైలఘటే మహాపూరుషభోజనైషశ్శాసం నావలాకేద్వా పల్ల
 కృచ్ఛింహి పూర్వవత్ । తులాదిసప్తదానైషు ఋక్ష్వజ్ఞో జాపకానపి ॥ తద్వ
 ద్వాస్తాకన్నావలాకేభిరతికృచ్ఛిముదాహృతిమ్ ॥ మాసత్రయమిత్యర్థః ॥ స
 ర్వేషాంత్రివిజాంహిక్తస్సహసోజపఆదరాత్ ॥ అజ్ఞాల్లంకారధేనూనామ
 నద్వాహదిసంగ్రహే ॥ మ- పీఠాగబస్తానాంమాసమేకం నిరంతరమ్ । ఋ
 త్విజాంశత గాయత్రిదాతాధేయం సమాచరేత్ ॥ పాణ్యకేషు చతుర్వింశతి
 మూర్తిదానైషు దాతాప్రతిగ్రహేతారవావలాకయేన్నతత్రదోషః ॥ తదా

హ గాలవః॥ చతుర్వింశతిమూర్త్యాదిదానైషు ద్వివివల్లభః॥ రశావనారతా
 నైషు అర్థనార్యాదిషుప్రభౌ॥ ముఖావళాకనం దాతృగృహీతోర్నిశుదోష
 కృత్॥ అర్ధవారీశ్వరలక్ష్మీనారాయణో మూమహేశ్వరప్రతిమూదానేషు కృ
 కృష్ణాజినతలరహితేషు దాతృప్రతిగృహీతోర్మూఖావళాకనం నదోషహే
 తుః॥ కృష్ణాజినతలప్రతిగృహే దోషమాహ ॥ జాబాలిః॥ గణేశ్వరేషు
 యోగేషు ముక్తిమత్సు నృపౌ త్తమ॥ తిలాజినప్రదానైషు షష్ఠాస్కంసంనావలూక
 యైతే॥ ఉత్తాగ్రితీవై శరణ్యశ్చత్రధాప్రకీకృతనృకపః॥ అష్టప్రతిగృహీతా
 తపకాహేభోజనేత్రధా॥ ఉగ్రశాంతిషుసర్వత్రతథామహిషసంగృహే॥ కర్తా
 నాలూకయేద్విప్రంకాయకృచ్ఛంసమాచరేత్॥ షడ్మాసమితీశేషః॥ శిశూనాం
 జననేమూలాదయోఽభుక్తాస్తస్సంధానశ్చ స్త్రీణాంప్రథమార్తవేషఖాదయ
 స్తూగ్రాః॥ తేషాంశాంతిషుప్రతిగృహేషడ్మాసంనావలూకయేత్॥ కాయకృచ్ఛ
 లక్షణముచూచుచిః॥ చ త్వార్థహానిగాసాస్సుర్వైశ్చ కంప్రత్యహంప్రతీని
 రాహారస్త్రధాతేషుచతుర్వైతేషుభోజనమ్॥ తదంతేవృత్తిభిర్దైయగౌరెకా
 గవ్యభక్షణమ్॥ కాయకృచ్ఛమిదంప్రాక్తంమునిభిస్తత్పదస్థిభిః ప్రజాపతిః॥
 చతుర్వైపాస్సుగాసాస్సుర్నిరాహారస్త్రధాతృనః॥ చతుర్లుగాసభక్ష
 స్సాస్త్రితామకృచ్ఛమిదంపరం॥ మరీచిః॥ ఆసామంప్రతారభ్యస్నా
 త్సవిపౌ యథావిధీ॥ అభ్యర్చ్యవిష్టుంగంధాద్యైః పిరస్తంభతోయ
 దాతదాగాసం సమశ్చియాద్దివ్యక్లవ్విలమముం శుభీః॥ పితౄభ్యపూర్వవ
 త్సర్వంద్విరాచమ్యశుచిస్తదా॥ స్వపేద్దైవమీపేతు నారాయణమనుస్మరన్॥
 పుంఃప్రాతస్సముత్థాయ కృత్యానియమపూర్వకమ్॥ తత్రాపి భక్షయేద్ద్రాస
 మేవం చతురహం వ్రతీ॥ తతఃపరం నిరాహారస్త్రధాచతుర్లుభోజనమ్॥ గో
 దానం వ్రతపూర్వార్థం పశ్చిగవ్యం పిబే త్రతః॥ కాయకృచ్ఛమిదం దేవ
 ద్విజానాం పావనం స్మృతమ్॥ ఇతి కాయకృచ్ఛలక్షణం॥ అథకాయకృ

—*కాయకృచ్ఛప్రత్యామ్నాయః*—

చ్ఛప్రత్యామ్నాయముచూహ ॥ దేవలః॥ శృణురామపవిత్ర్యమికాయకృ
 చ్ఛప్రస్థశత్యతః॥ ప్రత్యామ్నాయంమహాపుణ్యం శృణ్వతాంపాపనాశనమ్॥ ద
 శ గాలవః॥ దాతవ్యాస్సవత్సాఘాపితాస్థుభిః॥ పయస్విన్యస్సుకీలాశ్చ స్వర్ణ
 శృంగామహాత్తరాః॥ ఏతస్య కాయకృచ్ఛప్రస్థప్రత్యామ్నాయమహర్షిభిః॥
 గాలవః॥ సంపాపహరస్యాస్య కాయకృచ్ఛప్రస్థవైసృప॥ ప్రత్యామ్నాయో

దశగవాం సవత్సాస్సాధువృత్తయః || అలంకారయంతస్సాధుః పయసాశరి
 పూర్ణవాక్ | ఏతదావరణేనైవ కాయకృష్ణ శ్రిఫలం లభేత్ || — | కష్టాః స
 ర్వపాపహరస్యాస్యకాయకృష్ణ శ్రిస్య సర్వదా | రాజ్ఞః ప్రతిగ్రహీతృతాం
 సర్వపాపహరిం పరమ్ | స్వాత్వాపుణ్యదినే ప్రస్సుసంకల్పైర్వివసూర్వవ
 త్ | విప్రానభ్యర్చ్య గచ్ఛాద్యైర్వశధేనూః పృథక్పృథక్ || దద్యాత్ప్రత్యా
 మ్నాయమాతాస్త్వపాపాపనుత్తయే | ఏతస్యావరణేషాన్లై కాయకృ
 ష్ణ శ్రిఫలం లభేత్ || — || ఇతికాయకృష్ణ శ్రిప్రత్యామ్నాయః || అథాతి

* అతికృష్ణ శ్రిలక్షణమ్ *

కృష్ణ శ్రిలక్షణమాహ || దేవలః || అథాతికృష్ణ శ్రిం వక్ష్యామి సర్వపాపాప
 శాంతిదమ్ | సర్వకృష్ణ శ్రిప్రదం నృతాం శృణురానుప్రయశ్శతః || అతి
 కృష్ణ శ్రిస్య మాహాత్మ్యం వర్ణిశుం కవశక్యతే | పుగాహికాశికొనామయు
 పిర్ధర్మపరాయణః || పరిస్థాత్కృజస్మాత్సాత్తస్మాత్కారణతఃప్రభో | తేషాం
 హత్యాదివాకార్థం కృష్ణ శ్రిమాహ ప్రజాపతిః || బహుశాత్యాగురోర్హ
 ల్యా ధూమ్రాశాత్యామూర్తరా | కల్యాణశాత్యాసహాత్మతథాత్రేయ్యా
 మహాన్యసి || వీరశాత్యాశ్లేషహాత్యా గజాశ్వమహాసీవధః | శృంగాశ్చద్రు
 మచ్ఛేదస్సస్యామాదిభేదనమ్ | తటాకమాపకాసారభవచందెవవేశ్మనాం
 గృహదాహనా ద్విజయేత్రహరణం పాపవర్ధనమ్ | ధార్యరామాదిదహనం
 దాహనం మహిషీరవామ్ || శృంగలాంగులవిచ్ఛేదః శిథిలాతేషాంవమర్ద
 నమ్ | శుకచాపభుజుంగానాం మీనహంసశురామహా || కుకుటాచాంవకా
 కారాం హింసనం మృగమారణం | దారుచ్ఛేదః కవాటగృహపీచాంచవిభే
 దనం || దాహనం వనపద్ధానామూర్ధ్వావాయుశుభామిష | సగ్వాసామేవ
 హింశానామతికృష్ణ శ్రివిశోధనమ్ || సర్వకృష్ణ శ్రిప్రదంవైవసర్వోపద్రవనా
 శనమ్ || — || గాలనః || అతికృష్ణ శ్రిస్య మహతిః తత్ప్రకారభిజ్ఞాచ్య
 తే | అప్రమాత్రయవాన్మభాక్ శ్యామకాక్ తంశులానసి || ఏకద్ర
 వ్యం సమాదాయ వ్రతాదౌపూర్వవచ్చరేత్ | పూర్వవతితి స్నానసకల్పా
 ది || భాగత్రయం తదా కృత్వా శంకులాన్పూర్వమానతః | వ్రతాదౌమధ్య
 దివసే వ్రతాంతే పాదయేత్ప్రయమ్ || వ్రతాదౌభక్షయేద్గ్రాసం పూ
 ర్వవద్వైతమాచరేత్ | చతుర్థకాలత్రయే వ్రతాత్యాగ్నాః పూర్వవత్ ||
 స్వపేక్షైవసమిపేతు నారాయణమనుస్థాన్ || తతఃప్రభాతేవిమలనంధ్యా

దీక్ష పూర్వపచ్చ గతి || నిరాహార స్తధాఘ్నాత్వా యావత్పాప్రీతాదినాంత
తా తత్రైవ భక్షయేద్ధ్రాసం ద్వితయోక్తం విచక్షణః || తత్రాపి పూర్వవ
త్కృత్వా ద్వాదశే దివసేశుభమ్ | తృతీయోక్తం తథా భుక్త్వా గౌరేణ
విప్రసాతకృతా || బ్రహ్మకూర్చం తతఃపితౄత్వాశుద్ధిమాప్నోతి పూర్వజః | ఆది
కృచ్ఛ్రిమదం సర్వముక్తం మునిభిరదరాత్ || ఎకస్యావరజేనైవ సర్వదా
మాప్నోతి ముచ్యతే || —|| ఇత్యశి కృచ్ఛ లక్షణమ్ || —|| ఆధాతికృచ్ఛ ప్ర

—* అతికృచ్ఛప్రత్యాక్షాయః *

త్యాక్షాయమాహ || —|| దేవలిః || అతికృచ్ఛ స్త్యవహతః ప్రత్యాక్షాయ
యో మునీషిభిః | ప్రాక్తస్సర్వహితార్థాయ సర్వపాపహరణశః || సక
లికరితానాం చ కన్యాధర్వాదివిక్రయే | తిలత జులధాన్యానాం ఫలానాం
రసవిక్రయే || మహాపాతకజాతానాం చౌషసంపాసనాశః || —|| ప్రత్యా
క్షాయమాహ || మారకం దేహిః || ప్రత్యాక్షాయాయమం రాజకవర్జ్యై
మి శ్మశ్రు పార్థివ | యదాచరణమత్రేణ అతికృచ్ఛ ఫలం లభతే ||
దశ గావః ప్రదాతవ్యా వస్త్రావైస్సమలంకృతాః | సాశవృత్తాః పయస్వి
న్యో విప్రేభ్యశ్చ పృథక్పృథక్ || —|| మహా అతికృచ్ఛస్య వహతః ప్రత్యా
క్షాయం శ్మశ్రువ్యమే | విప్రేభ్యో దశ గావస్తాః పూర్వవస్త్రాజితాశ్చ
భాః || స్వర్ణ శృంగాదిభిస్సమ్యక్సమయత్వా పృథక్పృథక్ | శుశ్రిభశ్చ ప్రదా
తవ్యా విప్రేభ్యో నైవ విక్రయే || ఇహ ముక్తేన చ స్థేణ కృత్వా చ్ఛ్రిఫలం
లభతే || ...|| ఇత్యశి కృచ్ఛ ప్రత్యాక్షాయః || ...|| అథ బౌద్ధవ్యరకృచ్ఛ

—* బౌద్ధవ్యరకృచ్ఛ లక్షణమ్ *

లక్షణమాహ || ...|| దేవలిః || బౌద్ధవ్యరకృచ్ఛ స్త్యవహతః వత్కితస్వ
తః | కృచ్ఛ్రి మహత్తరం భూతసర్వపాపహరణచరమ్ || పితౄమాత్మనా
త్యాగసోదరాశ్చ పి బాలినాః | భగినీ భాగినోగద్యా రక్షిత్యాశ్చ రక్షి
కాః || బాణాశ్చ కులపృథ్వాశ్చ విధయోభ్యాగతాః ప్రభౌ | సామధ్యైశ్చ బం
ధూనాం త్యాగదోషో మహత్తరః || బ్రహ్మహత్యావహాపౌతి యతో కేయా
పరామణిః | భగినీం చ స్వసారం చ హ్యనాథాం గతభర్తృకామ్ || పుత్రసు
నాథాం విధవాం యస్త్యశేతాగరణం వినా | పితృర్మృతశ్చ భగినీమభిత్రాం
గతభర్తృకామ్ || అనాథాం యః పరిత్యక్త్వా సవైరకరమశ్నుతే || ...|| మ
హాభారతే || పితృం తుంకామాదేభి ర్తరతున్తి యావనై | పుత్రస్థుస్తాః దేభా

వె నస్త్రీ సావతస్త్ర్యమర్హతి || ఉన్నతంపతితః క్షీణం కాంచం బధిరమేవచ
 భుక్త్యా యత్నతో రక్షేనన్యవస్త్రాదిభిశ్చనైః ||...|| గౌతమః || అంతఃకీయా
 న్యాయే ద్రక్షణీయాన్వరిత్యశేత్ | సవై నిరకమాహ్నితి తిర్థగ్యానుషంజాయ
 తే | వెశ్యాదాసీతన్యతరస్తత్పుత్రాఃకుండసౌశవాఃనటరత్తకగాయకాశ్చ
 రువాకాశ్చరక్షణీయాః ||...|| అరాధా గతభర్తృకాః సప్తత్రాః పిశ్యన్య
 జ్యేష్ఠభాగితాదయః నిష్పత్రాః నిర్దహాకాంక్షబ్దాదయః || ఎతేవై యత్నతో
 రక్ష్యాః | ఎతేషాం పరిత్యాగదోషం తత్ప్రేయశ్చేత్సంజాహ ||...|| మా
 ర్గం డేయః | సామర్థ్యేనతయ స్త్యక్త్యేతత్సాన్యధుజనాశాన్యక క్షాకాశ్చ
 సంసమాసాద్య దుఃఖిమాయాత్మసంభవః || మాసంత్యక్త్యాపశ్చగర్హణ్యశ్చ
 సుం స్వర్ణకృచ్చకృత్ | వస్తంత్యేదుచ్ఛిరంప్రాకం చితశ్చాద్రాణ్యం
 పరమ్ || బేదుంబరకృచ్చమాంశం || పరాశరణి || అప్రద్యంబం తద్రూ
 న్వాశ్యామాకావ్యయవాసపి | సంవిభజ్యద్వాదశధాప్రత్యహంపాదయే
 ద్వితీః || బేదుష్పరేః కృష్ణపత్రైః పాదయేన్నాన్యదాద్యః | బేదుష్పరైరా
 ద్ధృతైః కృష్ణాన్యర్థభవంతువా || తత్రక్షేప్యతంగ్రాసం విష్ణవేపూర్వ
 మాదిశేత్ | చతుర్థకాలతయతే పూర్వరాయంబం చితే | భక్షయేదుత్త
 మం గ్రాసంమానవతపరాయణః | పాదాద్రక్షేపాణిచక్రరాచక్రవిధా
 నతః || సాయాహ్నికం తతఃకృత్వా స్వపిన్నరాణ్యద్రాతః | భుజిప్రభా
 తేవిమతే ద్వికాయంప్రాప్యవచ్చరేత్ || గ్రాసవచసనియమాదికమిశ్యర్థః || ఎవం
 ద్వాదశగ్రాసాశ్చ ద్వాదశాహస్సుభక్షయేత్ | తత్రైకాగ్రాసదాతవ్యా
 పశ్చగర్హణ్యం వైతేత్తే || ఎవమాదుంబరకృచ్చింకృత్వా శర్ధిశ్చబాహ్నియా
 త్ ||...|| ఇత్యాదుష్పకృచ్చిలక్షణమ్ ||...|| అకౌదుష్పకృచ్చిప్రత్యా

~~~~~* బేదుష్పకృచ్చిప్రత్యామ్నాయః ~~~~~

మాంబయమాహ ||...|| ఇతి బేదుష్ప స్త్య కృచ్చిప్రత్యామ్నాయం
 పరం సృతం | వత్సామీతి శేషః || యస్మాచగ్రామాత్రే సమన్వితాఫలమ
 శ్చుతే ||...|| మారకాంబేయః | ప్రత్యామ్నాయుల్లరారామభాషితో జమద
 గ్నిసా | మాత్మహత్యానిశన్ద్యర్థం కేవలదాన్యస్య పాపిణి ||...|| రాజవిజ
 యే || కృచ్చిప్రత్యామ్నాయస్య ప్రత్యామ్నాయో మహావయవః | సర్వపాప
 విశుద్ధ్యర్థం సృజయద్భుతా భుర ||...|| చతుర్థాంసం తే బేదుష్పకృచ్చి
 కృచ్చిప్రత్యామ్నాయం సజ్జగత్ | ఇష్టగాత్రదాతవ్యాసాన్య

రాస్సలక్షణాః ॥ హేమశృంగరాశ్యఖురాః శాంస్యదోహనసంయుతాః ।
తామగ్రస్పృష్టాస్సవర్ణఘటాః పస్తాభరణభూషితాః ॥ ద్విజేభ్యస్తాఃప్రదాత
వ్యాస్సస్వలక్షణసంయుతాః ॥ సర్వపాపవినిర్ముక్తస్సమూర్ణఘటమశ్చుతే ॥ కృ
చ్చాచరణాసమర్థస్త్రోత్యామ్నాయాచరణే సమూర్ణ కృచ్ఛ్రలక్షణమ్ ॥
తి ॥...॥ ఇత్యేమచ్ఛ్రకృచ్ఛ్రస్థామ్నాయః ॥...॥ అధపర్ణ కృచ్ఛ్రలక్షణమ్
~~~~~* పర్ణ కృచ్ఛ్రలక్షణమ్ *~~~~~

మాహ ॥...॥ దేవలః ॥ పర్ణ కృచ్ఛ్రం ద్విజశ్రేష్ఠాశ్చ స్థావంతు పరమంశుభమ్ ।
సర్వపాపప్రశమనం సర్వదోషాంశాంతిదమ్ ॥ బ్రహ్మహేతుయోగీస్యాత్సు
రాపీశ్యాచదుతకః ॥ స్వర్ణస్త్రేయ్యాశు కుంభీషశ్చర్మాగురుతల్పగః ॥ అన్ని
హారాభవేద్దుర్విశాకస్త్రేయ్యాశు దర్దురః ॥ స్త్రేయ్యా ధాన్యరాశీనాం కం
దూతిస్సతితం ద్విజాః ॥ తామ్రస్త్రేయ్యాద్ధీర్ఘవృషణఃప్రమేహీపర్ణమైధునీ ।
శిరోక్రణీస్సానహీనః పితృవాక్త్రప్రసీసహ ॥ కాంస్యస్త్రేయ్యాద్ధీర్ఘవృషణః
శ్వేతవాక్త్రవస్త్రహేభువి ॥ గజచర్మాగ్రాహారాఅశ్వహారామహాక్రణీ ॥ కర్ణ
భూషణహేరిస్యాగ్గడమాలీషహాక్ భువిరక్తప్రమేహీమనుజఃపుష్పవత్సం
గనాగమః ॥ భగినీగమనాద్భూషామధుమేహీభవెన్నరః ॥ మాతుస్సపత్నీం
భగినీం వ్రజేతాగ్రామాశురౌనరః ॥ సహపమనుభూయ్యాశు రోగీభూయా
ద్భగంధరీ ॥ స్వసారంతుకప్రమాక్ గచ్ఛేజ్జాయతే మాత్రకృచ్ఛ్రవాక్ ॥ ధను
పాస్తా మహావాపీశ్యాగ్గోగీభవేద్భువ ॥ గోవత్సహననాన్త్యస్త్రస్థూ
యాదర్పవాక్ భువి ॥ శివనిర్భూభోక్తాపి జాయతే హిక్కావాన్సదా ॥ అజీ
ర్ణరొగీ శతకృద్గ్రహదాహీప్రళూలికా ॥ బందీగ్రహణజాద్ధోషాజ్జా
యతే శ్వాసకాశవాక్ ॥ ప్రవద్గర్భాభవేల్పాశు బాలకం హంతియావిమైః ।
అన్యమాలింగతే నారీసావైస్సౌఖ్యస్తనీభవేత్ ॥ క్షీరం ముష్ణాతియా నారీ
తైహీనాన్యజన్తురీ ॥ పతప్రతాపహరీచ కషాప్రణరొగవాక్ ॥ విధవాసం
గజాద్ధోషాచ్ఛిన్నదేశేక్రణీ భవేత్ ॥ పుష్పస్త్రేయ్యావక్త్రనాసః కోశస్త్రేయ్యా
తు పెటరాక్ ॥ గన్ధస్త్రేయ్యాతు దుర్గన్ధః కాముకస్సంతతజ్వరీ ॥ వివాహవిఘ్న
కృష్ణర్మోజాయతే దాహీనవాక్ ॥ మయూరహననాన్త్యర్థః జాయతే కృ
ష్ణబిందుకః ॥ తటాకారామవిచ్ఛేదీనరా దింభీభవెన్నరః ॥...॥ ఇత్యేవమా
దయో దోషాః మహానృకదాన్మహామ్ ॥ ఏతేషాంశౌధనార్థాయ పర్ణకృ
చ్ఛ్రం సమాచరేత్ ॥...॥ మిరిగ్గడయః ॥ మహాపాతకజాలానాంఽస్మానాం

చ గరియసామ్ : ఆర్ద్రాణాంచైవ శుషాణాం పర్ణకృచ్ఛ్రం విశోధనమ్॥
 పర్ణకృచ్ఛ్రలక్షణమాహ॥-॥ పరాశరః । బ్రహ్మవృక్షస్య పర్ణాని మధ్యమా
 ని ద్విజోత్తమః । ద్వాదశాహంబు పర్యంతం నిత్యం శుచిరిలంకృతః॥ పూర్వవ
 ద్విజ్ఞమభ్యర్చ్య రవిరస్తుగతో యదా । త్రైశ్చ పత్రైశ్చ బ్రహ్మధూతైః కృ
 త్వాచైవ పుటత్రయమ్ ॥ క్రిణే పిశ్యానివిశ్రాణాం వేదాధ్యయనశాలినాం ।
 భిక్షాత్రయం సమానియత్రిమపత్రపుటేష్విహ ॥ ఎకపుటస్త్రుదేవాయపపా
 యైకం సవర్షయేత్ । అపర్షిష్టం తదాశ్మయైర్ధ్వనాపపరాయణః॥ స్వప
 ద్వేవసమిశ్చ సుచింశ్య సునసాహచమ్ । తతః క్షౌభ్రాతవేతాయం పూర్వవ
 త్సకలం చరేత్ ॥ వివ్రాతం దేయా గాలేకా పశ్యగవ్యం పిబేత్తతః । పర్ణ
 కృచ్ఛ్రమిదం భూప శోధనం పాపకర్మణామ్ । యస్యాచరణమాత్రేణచాం
 ద్రాయణఫలం లభేత్॥...॥ ఇతి పర్ణకృచ్ఛ్రలక్షణమ్...॥ అథ పర్ణకృచ్ఛ్ర

~~~~~* పర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయః *~~~~~

ప్రత్యామ్నాయమాహ॥...॥ దేవలి॥ పర్ణకృచ్ఛ్రస్య రాజస్తే ప్రత్యామ్నా
 యం వదామి తె । సర్వపాపాపశమనం సర్వపద్రవనాశనమ్॥ సర్వకామ
 ప్రదం స్థానాం సర్వకృచ్ఛ్రఫలప్రదం । పశ్యగవ్యః ప్రదాతవ్యాస్థానంకా
 రాస్సువత్సకాః ॥ హేమశృంగరాశ్చ సుగంధాః । సర్వదోహనసంయుతాః ।
 సాధుశీలా యువత్యశ్చ విప్రేభ్యశ్చ పుష్పవృక్షైః ॥ పర్ణకృచ్ఛ్రస్య పిప్రస్తే
 ప్రత్యామ్నాయో మహాత్మరః ॥...॥ ఇతి పర్ణకృచ్ఛ్రప్రత్యామ్నాయః ॥

~~~~~* ఫలకృచ్ఛ్రలక్షణం *~~~~~

...॥ అథ ఫలకృచ్ఛ్రలక్షణమాహ ॥...॥ దేవలి॥ ఫలకృచ్ఛ్రస్య దేవస్తేలక్ష
 ణం కథ్యతేమయా । శృణుబ్రహ్మమనె క్రితం సర్వపాపప్రణాశనమ్॥ య
 మాతృఘాతినో లూకే యేవావై పిప్రఘాతకాః । యేవాస్యర్థాశ్చ సహస్రై
 రస్తైషామేతద్వినిష్కర్పతిః ॥ యాశ్చ సూర్యో పతిం త్యక్త్వా రిమంతే న్యాయ
 జనాన్ గ్రీతాః । తాసామపీదం శుద్ధ్యర్థం పురాస్పృష్టం స్వయమ్భువా॥ యే
 వా గర్భవిభేత్తారో యేవాస్యగ్గరదంతునః । యేవాగ్రామపిభేత్తారో యే
 వాకులజభేదినః ॥ యేబ్రహ్మఘాతాః పిశునాలూకేస్యస్తేయినస్తథా । యే
 బాలవిభేత్తారస్తేషామే తద్వినిష్కర్పతిః । ఉచ్ఛిష్టభోజినాయేచ యేచమిధ్యా
 భివాదినః । యేవై కణణపహస్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్పతిః ॥ మద్యపానరతా
 నిత్యం నిత్యం కర్మవిభేదినః । పితృ శాగ్ధుభేత్తారస్తేషామేతద్వినిష్కర్పతిః ॥

మహాపాతకయంత్రోవా యంత్రోవా సర్వపాతకైః । కృచ్ఛగ్రజేతేన మహతాః
సర్వపాపైఃప్రముచ్యతే ॥ మహంతఃపాపకర్మాణః మహాపాపరతాస్సదా ।
ఎతేనకృచ్ఛగ్రాజేన పునంతి సతతంద్విజాః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిం మహాపాపహరి
సమృత్ప్రవర్ధనం । దినేచినే మునీంద్రాశ్చ కృత్వైతచ్చుద్ధిమాపుయః ॥ కా
యశుద్ధిప్రదం కృచ్ఛగ్రిం సర్వకృచ్ఛగళప్రదం । సర్వపాపహరించేదం ఫల
కృచ్ఛగ్రిం మహత్తరం ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రకారమాహ ॥...॥ దేవలిః ॥ ప్రాత
స్నాన్నిత్యాశుచిర్బుధ్నిత్యా పూర్వవచ్చుద్ధిహేతవే । తావజ్జపేత్ సదా తిష్ఠే
ద్వావదస్త్రమితారపః ॥ తావద్వ్యక్తిస్థిరమనానిత్యకర్మసమాపయేత్ । కదళీ
ఫలమకంచవిష్ణవే తన్నివేదయేత్ ॥ తదేవ భక్షయేత్పూర్వం తద్వ్యక్తి మా
నపూర్వకమ్ । ఏకైకమీసమూర్ణం భక్షయిత్వా ఫలత్రయమ్ । చూతఫలై
ర్వి నా । ఎవంద్వావశ రాత్రాణి స్వపెన్నారాయణాగ్రతః । గౌర్దేయావిప్ర
వర్యాయ బ్రహ్మకూర్పం పిబేత్తతః ॥ ఫలకృచ్ఛగ్రిమదంసర్వం కథితంబ్రహ్మ
ణోదితమ్ । కృచ్ఛగ్రైత్యతస్య మాహాశ్లాగ్నిష్టత్యేవమహద్భయం ॥...॥
ఇతి ఫలకృచ్ఛగళక్షణమ్ ॥ ... ॥ అథ ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రత్యామ్నాయమాహ

~~~~~*ఫలకృచ్ఛగ్రిప్రత్యామ్నాయః*~~~~~

॥...॥ దేవలిః ॥ కృచ్ఛగ్రస్య తస్య మునయః ప్రత్యామ్నాయం చూతఫలం ।
శృంగ్వంతు సర్వపాపఘ్నం సర్వశ్రేయఃప్రదం స్మరణమ్ ॥ పురాహి గాలనా
నామ బ్రహ్మహత్యాభయాయతః । విష్ణుం శరణమేతే సర్వలాకహితై
షిణం ॥ అనుగ్రాహ్యాగ్ని భగవన్ త్వయా లాకహితైషిణా । రక్షమాం
దేవదేవశత్వదంఘ్రికరణాగతం ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానాం స్మరణం నాశ
హేతుకం । అత స్త్యత్యావదయుగళం ద్రక్ష్యమి పురుషోత్తమ ॥ విప్రహ
త్యా మహత్యాసీన్ద్రయ దుర్నిందయా ప్రభో । నా స్తిందాసమంపాపం
నా స్తిక్రోధసమా రిప్తః ॥ నా స్తి మోహసఃపాణో నైవం కేశవాత్ప
రం ॥...॥ విష్ణుః ॥ నా స్తిక్రోధసమోప్యశ్లేః నా స్త్యక్తి సమంభయం । నా
స్తికీర్తేస్సమం భర్త్యం తపానాశనాత్పరం ॥ ప్రత్యహం త్రిషవణస్నానం
కృత్వామం మనసి స్మరేత్ । ఫలకృచ్ఛగ్రిం పురా కుర్వాత్ కర్తాయది గాల
వ ॥ ప్రత్యామ్నాయమిమం కృత్వా శుద్ధిభవతి పాతకాత్ । గోశ్రయం
సాధుసంయుక్తం ధూపదీపనివేదనైః ॥ ఎరిత్రవ్య నమస్కృత్యనవత్సాంప
యసాన్వితాం । యోద గ్యద్విప్రవర్యాయ ప్రత్యామ్నాయం ఫలప్రద ॥ స

రలంకాదైరలంకృతాః॥ స్వర్ణశృంగారాశ్శృంగారాః కాంచన్యదోహనసంయమ
తాః । రుద్రసంఖ్యాస్సవత్సాశ్చ సయస్వీకృత్యపృథక్పృథక్ ॥ ప్రత్యామ్న
యేవ ధేనూనాం రుద్రసంఖ్యా మహత్తరా । రుద్రకృచ్ఛ్మగలప్రాప్త్యై స
ర్వపాపాపనుత్తమై ॥ ఎవం కుశ్యద్విజౌయస్తు ప్రత్యామ్నాయం యథా
ర్హతః । తస్య సమావర్తకృచ్ఛ్మస్య ఫలం మనిభీరితమ్॥...॥ ఇతి మాహే
శ్వరకృచ్ఛ్మప్రత్యామ్నాయః॥...॥ అథ బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమాహ॥ ...॥

* బ్రహ్మకృచ్ఛ్మలక్షణమ్ *

దేవతః ॥ శృంగార్థమృషయస్సర్వై బ్రహ్మకృచ్ఛ్మస్య లక్షణమ్ । దురన్నై నై
వ యత్పాపం యత్పాపం దుష్ప్రకరణే ॥ అపేయపానేయత్పాపం య
త్పాపం దుష్టభోజనే । శాంశ్యన్నేషుచ యత్పాపం యత్పాపం శూద్రభో
జనే ॥ సన్యాసిన్యా మరపతేక్భోజనే యద్భవే స్మృతామ్ । యత్పాపం రజ
కస్యాన్నై పాపం వృషలభోజనే ॥ యత్పాపం శ్రష్టవశ్యస్తేయత్పాపం వి
ధవాకృతే । అమస్త్రీకై పైశ్చకాన్నై తథానారాయణేవతా ॥ చారితవైత్య
కచైవ దీక్షితస్యైవ భోజనే । దమ్మత్యోశ్చయమగ్నివ్యంతథా సన్యాసిన్యా
ద్విజాః ॥ ప్రేతసంస్థితవిద్యాయాం యదన్నేభోజనైశ్చ సామాతకద్వితయేచై
వ తథాదుష్పక్షిభోజనే । శ్చధైవదుష్టసంస్థై రైతథా క్రితాన్నభోజనే ।
పాపం పర్వసితాన్నైచశద్రసన్యభోజః ॥ యత్పాపం పూతిగంధచయ
త్పాపం క్రూరభోజనే । యత్పాపం మృతేస్త్రా క్తమాపాసనవివర్జనే ॥ ఎవమా
దీని పాపాలిలస్థూనిచమహంతిచ । శుషాకాణ్యార్థాశివాపాని మనోవాక్తా
యకర్షభః ॥ సర్వేషాం పాపనాశాయబ్రహ్మకృచ్ఛ్మం ప్రకల్పితమ్ । తత్స్వ
రూపమాహ॥...॥ మారగంజేయమ్ ॥ గోమూత్రం గోమయంక్షీరందధిసర్పిః
కుశోదకమ్ । సమ్పద్యపూర్వనూనైసప్రత్యహం శుద్ధిపూర్వకమ్ ॥ ద్వాదశా
హం చరేతక్రృచ్ఛ్మంపూర్వవత్సానుమాచరేత్ । ప్రాతస్సాన్నైవ యథా
కాలంనిత్యకర్మసమాప్యచ ॥ దేవాగారైశ్చవా గోష్ఠే శుచ్చివ్యం పిబెద్వృ
త్తి । గోమూత్రంనూషకాణ్యమ్తే గోమయస్సృగు మోడశ ॥ క్షీరం మాషాష్ట
కం జ్ఞేయందధినుషత్రయంతథా । ఘృతం చ నయం । ప్రోక్తంతథాశుచి
జలం మునై ॥ తత్తస్మంత్రేణ సంయోజ్య తత్తస్మంత్రేణ హవయేత్ । హేమ
శేషంపిబెత్పశ్చద్రవౌ మధ్యాహ్నాగసతి ॥ ఆసాయం వనసావిష్ణుంస్మరత్
సర్వైశ్వరం విభుమ్ । స్వపేద్దైవసమిపేతు గన్ధతామూర్జవర్జితః ॥ తతఃప్రా

తస్యముత్తాయపూర్వకద్యైతమాచరతే । ఏవంధ్యావశరాత్రాణివరెద్యై
 తమమత్తమమ్ ॥ మహాపాపంబాపపాపం యద్యంపిపమమత్తమమ్ ॥ తస్య
 ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా ॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణలీలకాండము ॥

కాండము... ॥ అథ బ్రహ్మకృష్ణలీలకాండము... ॥ మహా... ॥ దేవతా... ॥ శ్రీమద్రాధాన్యకృష్ణలీలకాండము... ॥ మహాపాపంబాపపాపం యద్యంపిపమమత్తమమ్ ॥ తస్య ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా ॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణలీలకాండము ॥

యః ॥ అథ ధాన్యకృష్ణలీలకాండము... ॥ శ్రీమద్రాధాన్యకృష్ణలీలకాండము... ॥ మహాపాపంబాపపాపం యద్యంపిపమమత్తమమ్ ॥ తస్య ర్వం విలయం యాతీ హరిగ్రాహితపే యథా ॥—॥ ఇతి బ్రహ్మకృష్ణలీలకాండము ॥

ర్ణవత్సత్వైః॥ ధాన్యశబ్దేన వ్రీహయవప సర్వకృచ్ఛగ్రణాం నధాన్యాంతరం
కేచిచ్ఛాన్యకధాన్యబుధవదుత ॥ కేచిన్మీవా రాశత ॥ —॥ మనుః॥ సీవా
రావ్రీహయోధాన్యం శ్యామాకాశ్యచ్ఛగ్రసాధనమ్ । నధాన్యాంతరమస్త్రీ
హప్రభూతంకృచ్ఛగ్రసాధనమ్॥...॥ ఇతిధాన్యకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్॥...॥ అథ

✽ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమ్ ✽

స్వర్ణకృచ్ఛగ్రలిక్షణమాహ॥...॥ దేవళి ॥ బ్రహ్మహత్యాదిపాపానామితరై
పాంమునీశ్వరాః । తులాదిష్టిప దానైశ్చగ్రహీత్యాణాం విశోధనమ్॥ స్వర్ణ
కృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మహయం బ్రహ్మణా యరికీర్తితమ్ । పురాహి జాహ్నువీతి ర్ము
షిభ్యఃపాపనాశనమ్ ॥ మహాభ్రాహ్మణా రాహస్యాత్తదర్థం మధ్యమస్యత్ ।
తదర్థమితరేషాంచ తతోన్యూనం నకారణేత్ । తతోన్యూనంసువర్ణదాన
మాత్రమ్॥ నకృచ్ఛగ్రశబ్దః॥...॥ మరియు॥ మా హాశ్చర్యదర్శ చ తదర్థకృచ్ఛ
మీరితమ్ । తతోన్యూనం దానమాత్రకృచ్ఛగ్రశబ్దో నవిద్యతే॥ పరాహుఃప్ర
మాణం॥...॥ మారకం డెయ్యరాణే ॥ గవాక్షాంతర్గతాయత్ర వాయునా
సమ్పృద్భశ్యతే । పరబ్రహ్మస్వరూపంయ త్రసరణైరుదాహృతః॥ త్రసరణ్య
ష్టకం లిక్షాత త్త్రయం యవఉచ్యతే । తత్త్రయంగంజమా త్రంస్యాద్రక్తం
వా శ్వేతమేవవా॥ ఇచ్చగుజలకొమాషః రూపకంతదుదాహృతమ్ । రూ
పకాణాం నవానాంతు వరాహాతి కథ్యతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంవరాహస్యా
త్పట్టభద్రస్య పావనమ్ । ప్రభుమాతైతదిర్ధంస్యాదితరేషాంతదర్థకమ్ ॥ త
తోన్యూనం నకృచ్ఛగ్రంస్యాత్సర్వదానైశ్చ సర్వదా । సువర్ణకృచ్ఛగ్రచరణం
మహాపాతకనాశనమ్॥ తులాదిస గ్రహీత్యాణాం పరమం పాపనాశనమ్ ।
స్వర్ణకృచ్ఛగ్రంభ్రాహ్మణాన్మహాపాతకనాశనమ్॥ భ్రాహ్మస్తస్యసమర్థస్యప్ర
త్యాహ్నుయోనవిద్యతే । మరణాంతానాం బ్రహ్మహత్యాదీనామకృతవిషకృ
తీనామితరేషామకృతవిషకృతీనాం రహస్యకృతపాతకానాం తులాదిసంగ్ర
హీత్యాణాంయ గాదిరహితానాం అకృతచతుర్భాగవ్యయనాం కాలపు
రుషాదిప్రతిగ్రహీత్యాణాం తత్తదుక్తసువర్ణకృచ్ఛగ్రచాణేనతత్తత్పాప
క్షయోభవతి॥ ... ॥ తదేవాహ మారకం డెయ్యః ॥ ప్రమాదాద్భ్రహ్మహ
త్త్యాణామితరేషాంచ భూయసామ్ । ప్రాయశ్చిత్తైరశుద్ధానాం సువర్ణం
కృచ్ఛగ్రమీరితమ్॥ తులాదిసంగ్రహీత్యాణారహితానాం విశుద్ధిభిః । ప్రాయ
శ్చిత్తమిదంకృచ్ఛగ్రం బ్రహ్మణా పరికల్పితమ్॥ స్వర్ణంబ్రహ్మమయంప్రాక్తం

బ్రహ్మణా నిర్మితంపురా! సువర్ణకృచ్ఛావరణే కిమసాధ్యంశరీరిణామ్॥...॥
 గాతమః ॥ రహస్యకృతవిప్రస్యహత్యాయాం శృణుపార్థివ! త్ర్యయతస్వర్ణ
 కృచ్ఛాణాం దానై శుద్ధిమవాప్నుయత్ ॥ రహస్యకృతమాతుర్వాగమనై
 మునిభిస్సన్న్యతమ్! చత్వార్యయుతకృచ్ఛాణాం సువర్ణానాం మునిశ్వరాః॥
 ఆచరన్ శుద్ధిమాప్నోతిహ్యధా మరణాంతికమ్ । రహస్యకృతమద్యస్య
 పాయినః సరమర్షిభిః ॥ త్ర్యయుతం పూర్వవజ్జేయమస్యథా మరణాంతి
 కమ్ । రహస్యకృతవిప్రస్య స్తేయినఃపాపకర్మణః ॥ త్ర్యయుతం పూర్వవజ్జే
 యమన్యథా మరణాంతికమ్ । ప్రకాశకృతబ్రహ్మహత్యాదీనాం మరణాంత
 ప్రాశ్చిత్తరహితానాం చక్షరయుతస్వర్ణకృచ్ఛైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదా
 హ మనుః ॥ ప్రకాశకృతహత్యాది చతుర్థాం పాషినామిహ! నిమిత్తాకృతశు
 ద్ధిరాం జపయాగాభిషేచనైః ॥ నదీహ్నాదిభీరాజ్జచ తుర్వాగవ్యయేన
 వా! బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం చత్వార్యయుతమాచరత్ ॥ చత్వార్యయు
 తకృచ్ఛాణీత్యర్థః ॥ ప్రభూయత్తమప్రకారః ॥ మధ్యమస్యమధ్యమప్రకారః॥
 కనీయసఃపాదప్రమాణకః ॥ ఏవం కృచ్ఛాణీకృత్యాహ్యకృతప్రాయశ్చిత్తా
 నాం శుద్ధింపతి ॥ ఉపపాతకానాం యస్యయస్యపాతకస్య యానియాని
 కృచ్ఛాణీప్రతిపదోక్తానితేషామాచరణైశ్చక్రతయా తావద్భిఃస్వర్ణకృ
 ఛైశ్చిః కృతైశ్శుద్ధింపతి॥...॥ తదాహయాజ్ఞవల్క్యః ॥ ఉపపాతకజాలా
 నాం మునిభిర్దృఢీకృతమ్ । తత్తదాచరణాశక్తస్తావత్కృచ్ఛాసమాచ
 రేత్ ॥...॥మరీచిః ॥ సంకలీకరణే రాజన్యస్యయస్య యథోదితమ్ । తదాచ
 రణశక్తస్య ఫలమానంత్యుచక్నతే ॥ అశక్తస్య ద్వజస్యాక్తం సువర్ణం కృ
 ఛ్చామీరితమ్ । యద్యత్పాపస్య యత్రాచ్ఛా మునిభిఃపరికీర్తితం । తత్త
 దాచరణాశక్తాతాపంతి హిరణ్యకృచ్ఛాణీప్రభుమధ్యమదరిద్రతారతమ్యై
 న కృత్వా శుద్ధిమాప్నువంతి । ఏవం చండాల్యుగమనైషు కృచ్ఛాసంఖ్య
 యాహిరణ్యకృచ్ఛావరణైః ప్రకృతిపదోక్తైః శుద్ధాభవతి । ఏవం దురన్నా
 ద్బంధనమరణాదీషు । ఉపనయనాదికర్మణాం ముఖ్యకాలాతిక్రమే గౌణేషు
 ప్రాయశ్చిత్తం నిరూపితమ్ । తాపంతిహిరణ్యకృచ్ఛాణీ కృత్వాశుద్ధాభవతి
 తి సర్వత్రయోజనీయం ॥ తులాదిప్రతిగ్రహీతృకాం విశేషమాహ ॥...॥
 షైలీనసిః ॥ తులాయాం ధనసంధాతా యాగం భాగచతుష్టయమ్!అభిషేకం
 జపంవాపిహ్యకృత్వా లోకనిదయా ॥ బ్రహ్మరాక్షసముక్త్యర్థం కృచ్ఛా

జ్యోతానిసర్వశః । చతురయుతం ప్రకుర్వీతధర్మశాస్త్రా క్రమార్గతః॥ పితౄ
 చత్వరిమి క్రిస్నాన్యదిహలాకె ఐత్రవ । సువర్ణకృచ్ఛరూపేణ సర్వపా
 ఘైఃప్రమచ్యతే ॥ పారణ్యగర్భసంధానై ధన్యుఃపర్యభివీనా । చత్వారి
 కృచ్ఛ్రసాహస్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ బ్రహ్మాండఘటసంధాతా
 తస్మిష్యునిపరాజ్ఞుఖః । త్రిసహస్రం చరేత్కృచ్ఛ్రం శుద్ధిమాప్నోతిపా
 ర్వికీమ్ ॥ కల్పకృత్సంధానైత్యజక తస్మిష్యుఃపురా । త్రిసహస్రం స్వ
 ర్ణకృచ్ఛ్రం కృత్వాశుద్ధిమవాప్నుయాత్ ॥ దాసస్యగౌసహస్రస్యసంధాతా
 ద్విజనాయకః । పరలోకభయార్హితస్త్యకృత్వానిష్యుఃపురా ॥ పంచా
 యుతైస్తుకృచ్ఛ్రస్ససువర్ణాభై గ్భర్విశుద్ధ్యశి । అన్యథా పశులామానియా
 వంతిహభవంత్యథ ॥ తావత్త్యబ్రహ్మసాణి కుటశై బ్రహ్మరాక్షసః । పార
 ణ్యధనుసంధాతాశాస్త్రైరకృతసిష్యుః ॥ పంచాయుతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రై
 శుద్ధిమాప్నోతి పార్వికీమ్ । పారణ్యశ్వస్య సంగ్రహీపురాత్వకృతశుద్ధి
 మా ॥ పంచాయుతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశుద్ధిమాప్నోతిపార్వికీమ్ । పారణ్య
 శ్వరథై రాజన్నశుచీరథసంగ్రహాత్ । పట్నతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశుద్ధిమా
 ప్నోతిపూర్వతః ॥ హేమహ నిరథవిప్రప్రతిగృహ్యధనాతురః । అకృత్వా
 నిష్యుఃపురా శాస్త్రమాగ్నేణాజ్ఞానపూరితః ॥ పట్నతైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశు
 మానిభయోర్ద్విజః । పట్నలాలగలసంగ్రహీహ్యకృత్వా ధర్మసిష్యుః ॥
 త్ర్యయైస్సవర్ణకృచ్ఛ్రైశు శుద్ధిమాప్నోతిపూర్వజః । అన్యథాగమ్యుతి
 రాస్త్రై బ్రహ్మరాక్షసజన్మతః ॥ ధరాప్రతిగ్రహే రాజకవిప్రశుద్ధిపరా
 జ్ఞుఖః । పట్టింపర్వసహస్రాణి సూకరత్వమవాప్నుయాత్ ॥ తద్దోషపరిహా
 రార్థం ద్వ్యయుతం కృచ్ఛ్రమాచరేత్ । విశ్వచక్రస్యసక్లాగ్రహీవిషినే బ్రహ్మ
 రాక్షసః ॥ పంచాయుతైః స్వర్ణకృచ్ఛ్రైశు శుద్ధిమాభవతిక్షేతా । కల్పలతా
 ప్రతిగ్రహేకల్పతరుప్రతిగ్రహావత్ప్రాయశ్చిత్తంకుర్యాత్ ॥ సప్తనాగరిస
 క్లాగ్రహీ ఘోరోభవతిరాక్షసః । తస్మిష్యుఃపరాకృత్య విహంతం సర
 కంప్రసేత్ ॥ పట్టింకృచ్ఛ్రైశు యుతపూర్వైశుద్ధిభవతి సంగ్రహాత్ । పహ
 భూతఘటవర్ణధనాంప్రతిగ్రహే పూర్వవిద్విషినే రాజకఘోరో
 భవతిరాక్షసః । తస్యపాపవిశుద్ధ్యర్థం త్ర్యయైశు కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కా
 లపూర్వకాలచక్రైశుగర్భై తిలచితై । రాశిచక్రైశుజికుర్యాద్వ్యయుతం
 కృచ్ఛ్రమాచరేత్ ॥ కొటిహేమామే లక్షహేమామే పాపపూర్వప్రతిగ్రహే ।

ద్యయేతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రాహనస్యథావై సమమృతః ॥ శ్వేతాశ్వే మృత
శయ్యానాం గజదానప్రతిగ్రహే । ఆయుతం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రాహ్యద్వయే
తు క్షేమాశుభమ్ ॥ అర్ధకృష్ణాజినైవైవసప్తశైలప్రతిగ్రహే । కృచ్ఛాగ్రాహ
స్రతతృత్యావతస్సాద్ధామోత్పయశ్యతే । కపిలాద్విశుభోవానెదాసీగృహ
పరిగ్రహే । సహస్రపూర్వవ్యాత్యావతద్ధిమాప్నోత్యసంశయః ॥ అలింగ
నైతైలఘటే మహాపూర్వాదిభోజనై । పంచకృచ్ఛాగ్రాహ్యకృత్వాదోషాదస్తా
త్ప్రయోజ్యతే ॥ శుభాదిసప్తదానైః ఋత్విజో హేమాత్మకా అపి తేమాంవిశు
ద్ధియాపాలద్యాకై సప్తహమసీవైరైః ॥ సహస్రం స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రాహ
క్తం లాకాం సంధయా । ఆజ్యాలుః రథేనాచామచద్వాహాది సగ్రహే ॥
మహిషీభాగజస్తానాం శతకృచ్ఛాగ్రాహ్యమితి । అశ్వశుభమదానైః శుభ
శాంతిమ సర్వదా ॥ ఉత్తాగ్రాహితై తరణ్యై శతకృచ్ఛాయదితమ్ । ఏ
కాహాదిభుభోక్త్యాహంశూద్రసత్రానువర్తితమ్ ॥ దశకృచ్ఛాగ్రాహ్యం
మునిభిశ్చద్ధిరీరితమ్ । చండాలాంగనాదిగమనైర్యద్యప్రతిపదోక్తప్రాయ
శ్చిత్తమైక్తం సర్వేషాం పాపానాం తదాచరణానమధ్యాశ్చినస్సంసార
పూర్వకం యశ్యుఃస్యామిత్త్యయావంతి కృచ్ఛాగ్రాహ్యక్తాని తావంతిస్వర్ణ
కృచ్ఛాగ్రాహ్యకృత్వావతద్ధిమా శ్చయః ॥ సర్వేషాంపూర్వోక్తానాం కృచ్ఛాగ్రాహ
ప్రత్యామ్నాగ్రాహ్యతే ॥ స్వర్ణకృచ్ఛాగ్రాహ్యకృచ్ఛాగ్రాహ్యప్రత్యామ్నాయో
నాస్తి ॥ ఉత్తమశుభ్యమా ద్యభికి రికతయా కల్పసీయం హిరణ్యకృచ్ఛాగ్రాహ
ప్రత్యామ్నాయ స్వరూపాచిద్యయం పూర్వమైక్తం సమూర్ణమేవయో
జనీయం ॥ — ॥ తనూమనుః ॥ ఉభయోః కృచ్ఛాగ్రాహితప్రత్యా
మ్నాయో నవిద్యతే । సమూర్ణం కృచ్ఛాగ్రాహిత కర్తవ్యం తారతమ్య
తథా ॥...॥ ఇతిస్వర్ణకృచ్ఛాగ్రాహ్యమితి...॥ ఇహేమాద్రాచితేధర్మశాస్త్రే
ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయ చాస్త్రాయా ప్రాజాపత్యాదికృచ్ఛాగ్రాహ్యమితి ॥...॥

* కదళీవివాహః *

అథ కదళీవివాహః హా...॥ మరగాండేయః । పతితంక్లీబమున్నతంకు
బ్జం కాణం రుజార్దితం । అపస్మారం పశ్యన్మృతవివాహేతు నదోషభాక్ ॥
...॥ కాత్యాయనః । కాణం రుజార్దితం కబ్జం పతితంక్లీబమేవచ । అపస్మ
రం వివాహ్యశు కదళ్యాశుభవృద్ధయే ॥ తదనుజ్ఞానవాప్యథ వివాహేనస
దోషభాక్ ॥...॥ జాతూకర్ణిః । కాణం రుజాన్వితం కబ్జం పతితంక్లీబమేవచ ।

అపస్మారంపూర్వజాతం కదళ్యాతువివాహయేత్ || పశ్చాదనుజ్ఞయా రా
జః వివాహేనసదోషభాక్ | వివాహఇత్యుపలక్షణం || యజ్ఞాందోళికారా
హణాదావప్యేవంవేదితవ్యం | కదళీవివాహప్రకారమాహ||...|| మారగం
దేయః || కాశ్రీకేమార్గకీర్తివా మాఘవాసాల్లనేపివా | వైశాఖేజ్యేష్ఠమా
సేవావివాహంరఘుయాసమం || ప్రశంసంతిముగ్ధేష్టాఃపుత్రపౌత్రఫలప్ర
దం | వివాహశ్శుభసక్షత్రై చంద్రతారాబలాన్వితౌదివసేపీదీవారాజప్రశ
స్తశ్శుభకర్మణి | జ్యేష్ఠంక్షీబాదిమత్వైకం ప్రాతరభ్యజ్యన్నాపయేత్ || గంధ
పుష్పాదిభిస్సమ్యగలంకృత్య ప్రయత్నతః | సువాసినీభిర్గీతాశీశ్యన్నారా
మసన్నిధిం | గత్వాచకదళీమూలం పుణ్యాహంవాచయేత్తతః | నాంద్యాహ్వ
నం తతఃకుర్యాద్యధావర్ణంయథావిధి | ఉన్నతమనంపాషిష్ఠం కదళ్యాపరి
ణయేముదా | ఇతిసంకల్ప్యమనసా బృహత్సామేతి మంత్రతః || కదళ్యాం
కంకణం బద్ధ్యావిశ్వేత్తాతేమంత్రతః | విశ్వేత్తాతేతి పునఃకబృహత్సామే
తి కదళీచ కంకణేధారయేత్ || పరిత్యాగిన్వితేతి మంత్రేణకదళ్యాఃపస్త్ర
బాధనం | ఆశాసానైతిమంత్రేణయోక్తం దర్శమయ్యదృఢం || బద్ధ్యాస్వర్ణ
మయీం తాళింమాంగళ్యానైతి మంత్రతః | బద్ధ్యాకాంస్యమయేపాత్రేతండు
తైరక్షత్రైశ్శుభైః || స్వహస్తాభ్యాం వరౌధృత్వాచ్యుతస్యోపరి విస్యసేత్ |
ఏవంత్రీవారు కృత్వాత్రపృక్షమూల ముపావిశేత్ || లౌకికాగ్నిం ప్రతిష్ఠా
ప్యహ్యజ్యధాగాంతమాచరేత్ | వనస్పతిభ్యగత్యనువాకౌక్తాక్ స్యాహాకా
రానుక్తావ అజ్యాహుశీర్షు త్యాజయాది బ్రహ్మవిసర్జనాంతే | వరస్త్రవ్యగ్నిం
పరిక్షమ్యహ్యాపాసనమథాచరేత్ | లౌకికాచారమాపన్నః కదళీంతాంప
రిత్యజేత్ || తామ్బూలాదికమాసాద్య పూర్వపద్మసామావిశేత్ | సగృహ
స్థానసూదేహశ్శుభకర్మసమాచరేత్ || పరివెత్తాదీదయాత్ర సభవేద్యైక
దాచన | యజ్ఞంవాధవివాహంవారాజ్యంవాపాలయేత్తతః | ఉభయోర్వృ
ద్ధిరభవత్పరివెత్త్యాహీయతే | ఆర్యధాదోషమాహ్నితనరకంచాధిగచ్ఛతి ||
తత్కులం సుకరీధూయాత్సం కరోసరకాయజై | యోగంతేతు సముక్తి
స్సాన్యదప్రత్రస్య యథాతథా||...|| ఇతికదళీవివాహః||...|| ఆఖదుర్మతా
నాన్యూతాంవర్ణప్రయస్థానాంపరలాకోప్రక్షమకాలేకర్తవ్యాంశం నారా

* దుర్మతానాంచారాయణబలిప్రకారః *

యోగబలిప్రకారమాహ||...|| దేవలి|| విషాగ్నిజలపాషాణైర్దుర్మతస్య ప్ర

वासिष्ठवैयासकिवामदेवविरिञ्चिमुख्यैर्हृदि भाष्यमानः । सन्त्सुजातादिसनात-
नाद्यैरीड्यो महेशो भगवानादिदेवः ॥ १९ ॥ सत्यो नित्यः सर्वसाक्षी महेशो
नित्यानन्दो निर्विकल्पो निराख्यः । अचिन्त्यशक्तिर्भगवान्गिरीशः स्वाविद्यया
कल्पितमानभूमिः ॥ २० ॥ अतिमोहकरी माया मम विष्णोश्च सुव्रत । तस्य
पादाम्बुजध्यानाद्गुस्तरा सुतरा भवेत् ॥ २१ ॥ विष्णुर्विश्वजगद्योनिः स्वांश-
भूतैः स्वकैः सह । ममांशसंभवो भूत्वा पालयत्यखिलं जगत् ॥ २२ ॥
विनाशं कालतो याति ततोऽन्यत्सकलं सृष्टा । ॐ तस्मै महाग्रासाय महा-
देवाय शूलिने । महेश्वराय मृडाय तस्मै रुद्राय नमो अस्तु ॥ २३ ॥ एको
विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूतान्यनेकशः । त्रीँल्लोकान्व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्व-
भुगव्ययः ॥ २४ ॥ चतुर्भिश्च चतुर्भिश्च द्वाभ्यां पञ्चभिरेव च । ह्रियते च पुन-
र्द्वाभ्यां स मे विष्णुः प्रसीदतु ॥ २५ ॥ ब्रह्मार्पणं ब्रह्म हविर्ब्रह्माग्नौ ब्रह्मणा
हुतम् । ब्रह्मैव तेन गन्तव्यं ब्रह्मकर्मसमाधिना ॥ २६ ॥ शरा जीवास्तदङ्गेषु
भाति नित्यं हरिः स्वयम् । ब्रह्मैव शरभः साक्षान्मोक्षदोऽयं महामुने ॥ २७ ॥
मायावशादेव देवा मोहिता ममतादिभिः । तस्य माहात्म्यलेशांशं वक्तुं केना-
प्यशक्यते ॥ २८ ॥ परात्परतरं ब्रह्म यत्परात्परतो हरिः । परात्परतो हीशस्त-
स्मात्तुल्योऽधिको न हि ॥ २९ ॥ एक एव शिवो नित्यस्ततोऽन्यत्सकलं सृष्टा ।
तस्मात्सर्वान्परित्यज्य ध्येयान्विष्ण्वादिकान्सुरान् ॥ ३० ॥ शिव एव सदा
ध्येयः सर्वसंसारमोचकः । तस्मै महाग्रासाय महेश्वराय नमः ॥ ३१ ॥ पैप्पलादं
महाशाखं न देयं यस्यकस्यचित् । नास्तिकाय कृतघ्नाय दुर्वृत्ताय दुरात्मने
॥ ३२ ॥ दाम्भिकाय नृशंसाय शठायानृतभाषिणे । सुव्रताय सुभक्ताय सुवृत्ताय
सुशीलिने ॥ ३३ ॥ गुरुभक्ताय दान्ताय शान्ताय ऋजुचेतसे । शिवभक्ताय
दातव्यं ब्रह्मकर्मोक्तधीमते ॥ ३४ ॥ स्वभक्तायैव दातव्यमकृतघ्नाय सुव्रत ।
न दातव्यं सदा गोप्यं यत्तेनैव द्विजोत्तम ॥ ३५ ॥ एतत्पैप्पलादं महाशाखं
योऽधीते श्रावयेद्विजः । स जन्ममरणेभ्यो मुक्तो भवति । यो जानीते सोऽमृ-
तत्वं च गच्छति । गर्भवासाद्विमुक्तो भवति । सुरापानात्पूतो भवति ।
स्वर्णस्तेयात्पूतो भवति । ब्रह्महत्यात्पूतो भवति । गुरुतल्पगमनात्पूतो भवति ।
स सर्वान्वेदानधीतो भवति । स सर्वान्देवान्ध्यातो भवति । स समस्त-
महापातकोपपातकात्पूतो भवति । तस्माद्विमुक्तमाश्रितो भवति । स सततं

న్ననాం పరలోకహితార్థం కర్తాదా అమనహిరణ్యేనవా నారాయణబలిం
కరిష్యామితిసంకల్ప్య ॥ తాకికాగ్నేస్తులైస వ్యాహృతిభిస్తీస్తభిఃప్రత్యేకం
హృత్వైవైకైనై కసంఖ్యాముద్వహా అస్మి త్తరతం హుత్వా బ్రాహ్మణాన
భ్యర్చ్య యథాసంస్కృతం యథాసంఖ్యంతోషముత్వా నారాయణబలం
త్వా పారతాకికే క్షయం కర్తవ్యమ్ ॥ ... ॥ ఇతి యోగోక్తానాంకర్తాదా

* వైష్ణవశాస్త్రవిధిః *

నారాయణబలిః... ॥ అథవైష్ణవశాస్త్రవిధిః... ॥ దేవలిః ॥ యాగాదా
చతుర్థాదానై ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు శ్రాద్ధ పర్యాయైష్ణవశాస్త్రసంస్కారానాం
మోషశాంతిదమ్ ॥ ... ॥ గౌరవః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు జీవన్ముక్తిమేషాం
చ ॥ తతాశ్చైష్ణవశాస్త్రవిధిః కర్తృసుమాప్నోతే ॥ ... ॥ పరాశరః ॥ ప్రా
యశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు తులాదానాం చతుర్థాదానాం శ్రాద్ధపర్యాయైష్ణవశాస్త్రవిధి
తత్కర్తృఫలంబభేత్ ॥ సర్వత్రవ్యాసశాస్త్రవిధిః ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు ॥ విష్ణు
ర్పితంతు యతఃకర్తృతదానన్త్యాగికికృతే ॥ ... ॥ హరిః ॥ వేదరామాయ
ణేచైవపురాణేభారతేతథా ॥ అదాశ్చైతథాచాలై హరిస్సర్వత్రగ్రీయ
తే ॥ ... ॥ విష్ణుధర్మోత్తరే ॥ ఏకాశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు పుణ్యశ్చతాస్యసకళే ॥
త్రిలోకాకావ్యాప్యహితాత్తా భుక్త్యాచక్రేష్టభుక్త్యాచక్రే ॥ అతస్సర్వత్రవిష్ణు
రహితానికర్తాణిఫలంతి ॥ సంకల్పానంతరం సామవసానంతరించవా ॥ యః
కుర్యాదైష్ణవశాస్త్రం తదానన్త్యాగికికృతే ॥ జీవత్సుప్రాయశ్చిత్తైశ్చ ప్రా
యశ్చిత్తానంతరం పూర్వకాలాహుతానాంతరం అమనహిరణ్యేనవాపిష్ణు
భక్తమేకం పంచాపచారైరభ్యర్చ్య విష్ణుక్రీడయా ఆమంవాహిరణ్యంవాచ
ద్యాత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ భోజనం శ్చిప్తిపర్యంతమిహుద్విగతాచారేత్ ॥ హి
రణ్యం త్రిగుణం ప్రాక్తం సర్వకర్తృస్వయంధి ॥ ఏకైష్ణవ్యైవై తుష్టే స
ర్వాస్తువ్యంతి దేవతాః ॥ తానుశుష్టానుగాజేంద్రతత్తతఃకర్తృశుభంభవే
త్ ॥ అతఃప్రాయశ్చిత్తైశ్చ వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు ॥
నాన్యధాఫలమపీతి ॥ ... ॥ ఇతి వైష్ణవశాస్త్రవిధిః ॥ ... ॥ అథనాం

* నాందీశ్రాద్ధప్రకారః *

దీశ్రాద్ధప్రకారమాహ ॥ ... ॥ దేవలిః ॥ ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు వివాహవిధి
కర్తృసు నాందీశ్రాద్ధం తదా కార్యం సర్వకర్తృభిశ్చద్ధమ్ ॥ ... ॥ మరీచిః ॥
ప్రాయశ్చిత్తైశ్చకర్తృసు వివాహదాతృలాదానాకర్తృసు ॥ పూర్వేద్యుర్యతదానీవా

నాందీశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥ — ॥ అంగి రాః ॥ ప్రాశ్చిత్తైశు శాస్త్రాదౌ తులాదా
నాదికర్మసుః మహూత్సవేషు సర్వేషు ప్రతిష్ఠాసుప్రతేషుచ ॥ వివాహాదిషు సర్వ
త్రాందీశ్రాద్ధం సమాచరేత్ ॥ పూర్వే ద్యుర్వాత దానీం వా శుభకర్మఫలాప్త
యే ॥ అన్నేనామేన వారాజకపిరణ్యేన యథావిధి ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణాన్ శు
క్ల్యాహ్యప్తే వాపి యథావిధి ॥ పితౄణామర్చనార్థేన సూపాపూపాజ్యపా
యస్తేః ॥ అత్ర పితరః ॥ — ॥ గారుడపురాణే ॥ పితాపితామహశ్చైవ తత్రై
వప్రపితామహః ॥ మాతామాతామహీచైవ తత్రైవ ప్రపితామహీ ॥ మాతా
మహాస్సపత్నీకాః పృథక్పృథగనువ్రతాః ॥ విశ్వేదేవాస్సత్యవసూమూర్తాస్తు
పితరస్త్రయః ॥ తతః పరమమూర్తాస్సు యో నాగచ్ఛృతీహకర్మసు ॥ ద్వాదశవ్ర
గ్గోమూర్తః ॥ తతః పరమమూర్తః ॥ యేయే పితరశ్చాగ్నేషుభాక్తారస్తేమూర్త
సంజ్ఞాః ॥ యేయే పితరశ్చాగ్నేషు నభుంజంతే తే అమూర్తాః ॥ — ॥ తదాహ గా
లవః ॥ పిత్రాదిపితరోమూర్తాః త్రయస్త్యైతే సుపుణ్యదాః ॥ తతః పరమమూర్తా
స్సు యస్మిన్నరణాత్పాపహరిణః ॥ — ॥ అతస్సర్వత్ర వృద్ధికర్మసు నాందీశ్రా
ద్ధం కర్తవ్యం ॥ ప్రాయశ్చిత్తాభివృద్ధికరమ్ ॥ — ॥ తదాహ గాతమః ॥ ప్రాయ
శ్చిత్తం వివాహాదివ్రతం దానం తులాభిధం ॥ దూరయాత్రాసు సర్వాసు నాందీ
శ్రాద్ధం ప్రశస్యతే ॥ అత్ర స్వవశ్యం కరణీయత్వాదత్రాపి నాంద్యాహ్వనం క
ర్తవ్యమ్ ॥ — ॥ ఇతినాందీశ్రాద్ధవిధిః ॥ — ॥ అథ రామలక్ష్మణప్రతిమారా

— రామలక్ష్మణప్రతిమారానవిధిః —

నవిధిమాహ ॥ ... ॥ వరాహపురాణే ॥ ఇదమన్యత్ప్రవక్ష్యామి సర్వపాప
హరం పరం ॥ సర్వసంపత్ప్రదం వ్యాణాంపుత్రదంపుత్రకామినామ్ ॥ ధనదంధ
నకామానాం రాజ్యదం రాజ్యకామినామ్ ॥ అహం మానసశుక్లేతుద్వాదశ్యాం
పార్లమీదీనే ॥ వ్యతిపాతేచ సంకాన్తామర్యాదానమనుత్తమం ॥ బ్రాహ్మణక్ష
త్రియవిశాంశూద్రాణాంపుణ్యవర్ధనం ॥ పార్లమ్యాం ప్రాతరుత్థాయస్నా
త్వాచమ్యయథావిధి ॥ నిత్యకర్మాశు నిర్వర్త్య స్వగృహే దేవతాలయే ॥ గోమ
యేన వివిష్యాభరంగవల్యాద్యలంకృతిమ్ ॥ తస్మద్ధ్యేష్టదశంపద్మరచయిత్వాను
శోభనమ్ ॥ తత్ర నిక్షిప్య ధాన్యంచ తుడులాన్మూర్తసంఖ్యయా ॥ అమంతం స్థాప
యేత్తత్ర దశాష్టపలంయుతమ్ ॥ తం ముత్రైః పూరయిత్వా తుతత్ర పద్మం బిభేక్షు
నః ॥ వస్త్రైః పివేష్టయేత్ ॥ తాం సంస్యంతత్ర దేవప్రపూజయేత్ ॥ పలద్వయేన స్వర్ణే
న తదర్థేన విచక్షణః ॥ రామం శ్యామం విశాలాక్షం సర్వాభరణభూషితం ॥ సింహః

సనేనమావీశ్యధ్యామే త్రంముద్రయాసహ । తేనైవస్వర్ణమానేనలక్ష్మణం
 కారయేత్తదాః కృంతమఃజలంబధావకత్తేచాపద్యయంతుదాదధతంరామ
 పార్శ్వేతుస్కలంనియతేంత్రయంఏకంకృత్వభయాదేవా తీరస్సనమా
 చరేత్ ॥ నిశీపేత్పాత్రమధ్యేకుపూజయేదుపచారకైః ॥ రామరామమహాబా
 హుకౌసల్యాగర్భసంభవఃపూజామిమాంగ్యహేత్వాశుయధేష్టఫలదోభవ
 ఇతిరామపూజామంత్రః ॥ సోమిత్రేలోకసోమిత్రేసర్వపాపహరావ్యయ ॥ పా
 పంమేనకలంఛించిపుత్రందేహిసువర్చసం॥ ఇతిలక్ష్మణపూజామంత్రః ॥ గంధపు
 ష్పాక్షతైర్ధూపైద్దివ్యైర్లైప్తేద్యవంబనైః ॥ మహాద్వైరపచారైశ్చపూజయి
 త్వాయధాక్రమమ్ ॥ ఉదత్తిమమశ్రజ్యనచస్తార ॥ సమాచరేత్ ॥ చాహ్యణా
 యసుశాంతాయపత్నిపుత్రవతేషుదా ॥ ఆభ్యర్చ్యగంధశ్చష్పదైర్బదధ్య
 ద్రామఃసలక్ష్మణంఉదజ్జుఖాయః ॥ ప్రాయస్కయమింద్రానసత్సచిః ॥ వామేన
 కాంస్యసంస్పృశ్యకదంబేరాక్షతాకవహా ॥ అమంత్రస్సర్వపాపఘ్నంపు
 త్రప్రదమపుత్రినామ్ ॥ సర్వపాపహరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే ॥ అ
 ధరామప్రతిమాదానవంత్రః ॥ అయోధ్యాస్థిపతేవీర శ్రీరామ కరుణాసిధే
 పూర్వజన్మసముద్భూతమహాజన్మనిసంభవమ్ ॥ తత్సర్వంనాశమాయాతు
 త్వత్ప్రసాదాజ్జగద్గురో ॥ రామత్వావహమభ్యర్చ్యసర్వపాపాపశుత్తయే
 దాస్యామివిప్రవర్యాయసర్వశ్రేణోభివృద్ధయే ॥ అనయూపూజయాస్వామి ॥
 ప్రసన్నోభవమేనదా ॥ పుత్రందేహియశోదేహిరాజ్యందేహిజనార్దవ ॥ అనే
 నదానమాత్రేణపాపంసంహర్తుమర్హసి ॥ సర్వపాపహరోయస్మాదతశ్శాంతిం
 తింప్రయచ్ఛమే ॥ అథలక్ష్మణప్రతిమాదానవంత్రః ॥ రామానుజజగద్బంధో
 గృహణేదంతవార్చనమ్ ॥ సర్వపాపహరంయస్మాదతశ్శాంతింప్రయచ్ఛమే
 తతస్సుదత్తిణాదేయావిత్రాశార్యవివర్జితం ॥ ససర్వఫలమాసాద్య ఫత్రమా
 బోధితిసర్వదా ॥ దరిద్రోలభతేవిత్తంబ్రహ్మచారీతుకన్యకామ్ ॥ సువాసినిపుత్ర
 కామాపుత్రమాబోధితిసర్వదా ॥ మోక్షకామోలభేన్నోక్షంరోగిరోగాత్ప్ర
 ముచ్యతే ॥ ఆషాఢశుద్ధపౌర్ణమ్యాంశ్రేయసాహమైర్గోపిభిః ॥ దావదశ్యావధ
 వారాజ్ఞకార్యమేతద్వ్రతంముదా ॥ ఇతిహేమదావారాహుక్తరామ
 లక్ష్మణప్రతిమాదానవిధిః ॥ అధాఘమర్షణవిధిమాహ ॥ దేవలిః ॥ ఆత్మదేహావీశు

అఘమర్షణమ్.

ధ్యర్థంకర్తర్యమఘమర్షణమ్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తేనక్రత్యాహృతలాదానాదిషుద్ధి

జః | క్రతేనూర్వాపవధౌకర్తవ్యమఘమర్షణమ్ | పంచగంగాసురాజేంద్రన
 కుర్యాదఘమర్షణమ్ | సముద్రగాసుసర్వత్రసకుర్యాదఘమర్షణమ్ | వాఙ్మూల
 తటాకేషుకర్తవ్యమఘమర్షణమ్ || పరాశరః || క్రత్వాదౌచతులాదానప్రా
 యశ్చిత్రేషుకర్మసు | చుడాలాదిషుసంస్పర్శేస్వదారేషుదివాగమే | యరన్నేయ
 పృథిగ్రాహేమష్టసంసర్గసంగమే | అపేయపానెసర్వత్రహ్యఘమర్షణమ్
 రితమ్ | స్తేయేతత్పేహ్యచప్రాప్తేతులాచార్యాదిసంగ్రహే | దుర్బజైస్సహసం
 భాషేత్వఘమర్షణమీరితమ్ | సంధ్యాదినిత్యకర్తాజీపరిశ్యజ్యయదావనేత్ | శా
 క్తేయూదిషుమంత్రేషుజప్యంచైవాఘమర్షణమ్ | అకార్యకర్మకర్తృశ్చపహపూ
 ర్వాదిభోజనే | స్వపాపవిశుద్ధ్యర్థమఘమర్షణమీరితమ్ | ఏకోద్దిష్టేషుక్రాద్ధే
 షుసపిండికరణాదిషు | యోభోక్తాసద్విజిగ్మకుర్యాదఘమర్షణమాదరాత్ | ప
 తాపితామహాశ్చైవతథైవప్రవీతామహః | యదాచరంతితత్పుత్రాస్తవ్య
 ధాహ్యఘమర్షణమ్ | సూతకద్వితయేభోక్తాభోక్తావైచాళకర్మణి | యజ్ఞక
 ర్మణిభోక్తాచాప్యఘమర్షణమాచరేత్ || యానియానీహనింద్యానికర్మాణిసు
 బహూనిచ | తాన్యాచరన్ సదావిప్రః సకుర్యాదఘమర్షణమ్ || అఘ
 మర్షణప్రకారమాహ || మారగంజేయః || మనసాపాపనివయం
 పూర్వజోపిసమాచరన్ | తటాకంఘ్రికాంవాపిగత్వాశుచిరతస్త్రితః || పు
 రీషమూత్రేసుత్యజ్యకౌచంకుర్యాదతస్త్రితః | ద్వీరాచమ్యశుచిర్భూత్వానా
 రాయణమనుస్మరన్ || మలాపకర్షణంకృత్వాస్త్రికర్మసమాప్యచ | ప్రాయ
 శ్చిత్రీతథాన్యోవాసజుల్బ్యవిధిపూర్వకమ్ || నాభిదఘ్నుజలంగత్వాసూర్య
 స్యానిముఖశ్శుచిః | సపవిత్రోదర్శపాణిస్సామ్రాంతేమస్త్రీమచ్చరేత్ || మ
 న్నాన్వైమాన్తయేద్దర్శేద్భోవిప్రాదహవిశుద్ధయే | పవమానస్సుచర్తసః || పీఠస్య
 శృంగమిత్యుచువాకః | సర్వేషువాపిషులోకేష్యిత్యనువాకః | క్రజాపతేరిక్షస్వే
 త్యనువాకః | దేవస్యత్వేతిమార్జనం సమాప్యతత్ర దేవర్షిపితౄణామతర్పయ
 త్వాద్విరాచమ్యధౌతవస్త్రంపరిధాయమానీభవేత్ | సామ్రాన్తంప్రసాద్య
 వామప్రకౌష్ఠేగిక్ష్యద్విరాచమ్యశుచిర్భవేదితి || — || మనుః || వస్త్రంచ
 తుర్గుణీకృత్యసూతఃప్రీడయేత్తథా | వామప్రకౌష్ఠేగిక్ష్యద్విరాచమ్యశు
 చిర్భవేత్ || ఇత్యఘమర్షణంకృత్వాప్రాయశ్చితార్థమాగతాం పరివదం న
 త్వానారాయణమనుస్మరన్ కృతంపాపం మనసినిధాయ వుండాదికంధృ
 త్వాపత్నీపుత్రపరివెష్టితస్తదనుమతఃపరివదంగచ్ఛేత్వాప్రాయశ్చిత్రీ | ఇతరిస్తు

౬౬

హేమాద్రా అఘమర్షణస్నానవిధిః.

నిత్యకర్మాదికం కృత్వాదాషబుద్ధింనాచరెత్ ॥ — ॥ ఇత్యఘమర్షణస్నానవి
ధిస్సర్వమామ్ ॥ — ॥ *****

ఇతి శ్రీహేమాద్రిసుధీవరవిరచితే చతుర్వర్గచింతామణ్యాఖ్యే

ధర్మశాస్త్రే ప్రాయశ్చిత్తాధ్యాయః.

శ్రీరస్తు.

శ్రీ శివాయగురవేనమః.

ప్రాయశ్చిత్తప్రమాణవచనాని.

వందరమా పతింస్మృత్వా సర్వపాపహరంహరిమ్ । సర్వేషాంపాప
సంఘానాంప్రాయశ్చిత్తవిధేఃకృతే॥ అలోఽద్యసర్వకాస్త్రాణియథాశక్తియథా
మతిః । క్రియతేసాధుబోధార్థంప్రాయశ్చిత్తస్యపద్ధతిః ॥ అతస్మృతిప్రామా
ణ్యమాహః॥...॥మనుః॥ శ్రుతిపత్యంతి మునయః స్మరంతిచ తథాస్మృతిమ్ ।
తస్మాత్ప్రమాణముభయంప్రమాణైఃప్రమితంభువి । యోవమన్యేత తేతూభే
హేతుకాస్త్రాశ్రయద్విజః ॥ ససాధుభిర్బహిషాఃకార్యోవాస్తీకోవెకనింప
కః॥...॥విష్ణుః॥ భురాణంమానవోధర్మస్సాంగోవేదశ్చిత్తస్యకమ్ । ఆజ్ఞాసిద్ధా
నిచత్వారి నహంతవ్యాని హేతుభిః । యస్తానిహేతుభిర్నాశ్యోస్సంభేదమసి
మజ్జతి॥...॥ ఇతిప్రాయశ్చిత్తానామశాస్త్రీయత్వాభిధానే దోషాభిహితః
వ్యాసః॥ జ్యోతిషంవ్యవహారంచప్రాయశ్చిత్తంచితస్యకమ్ । వినాశాస్త్రేణయో
బ్రూయాత్తమాహుస్సర్వహృతకమ్॥...॥ తత్రాధికారిణమాహః॥ మనుః॥
అకుర్వన్విహితంకర్తృనిందితంచసమాచరక । ప్రసక్తశ్చేంద్రియార్థేషుప్రాయ
శ్చిత్తీయతేనరః॥...॥ యాజ్ఞవల్క్యః॥ విహితస్యా ననుష్ఠానాన్నిందితస్యచ
సేవనాత్ । అనిగ్రహశ్చేంద్రియాణాం నరఃపతనమృచ్ఛతి ॥ ప్రత్యవాయీ
భవతి॥ నరగ్రహణంతిలోమజాతీనామపిప్రాప్త్యర్థం । తస్మాత్తేనైహకర్త
వ్యంప్రాయశ్చిత్తంవిశుద్ధయ ॥ ఏవమస్మాంతరాత్మాచ లోకశ్చైవప్రసీదతి ।
ఏవం ప్రాయశ్చిత్తైశ్చతే । అస్మాన్తరాత్మాశుద్ధతయా ప్రసన్నో భవతి ।
లోకశ్చసంక్యవహర్తుం ప్రసీదతీత్యర్థః॥ ప్రాయశ్చిత్తాకరణే దోషమాహ
సంపద ॥ ప్రాయశ్చిత్తమకుర్వాణఃపాపేషునిరతానరాః । అపశ్చిత్తాపిః
కష్టాన్మరకాన్యాంతిదారుణాన్ ॥ తామిస్సం లోహశంకుంచ మహానిరయ
శాల్తరీ । రౌరవంకుమ్భులంఘాతిమృత్తికంకాలసూత్రకమ్॥సంఘాతంలోహి
తోదంచసనిషంసంప్రపాతనమ్ । మహానరకకాకోలంసంజీవనమహాపథమ్॥
అవీచిమంధతామిస్సంకుమ్భిపాకంతత్రైవచ । అసిప్తవచంచైవతాపసంచైక
వింశకమ్॥ మహాపాతకజైర్హరైరుపపాతకజైస్తథా । అన్వితాయాంత్యచ
తప్రాయశ్చిత్తానతాథనూః ఇతి ॥ ఏకవింశకమిత్యే తత్ప్రధాననిరకాపే

క్షయోక్తం॥ మహాపాతకశ్చైరిత్యాదిపాపమాత్రోపలక్షకమ్ । తథావపాప
తారతమ్యాత్ఫలతారతమ్యుంబర్హితం ॥ — ॥ పుష్కధర్మోత్తరే ॥ అష్టావింశ
తికోట్సుస్సర్వోరాణీనరకానివై । మహాపాతకీనిశ్చాపిసర్వేషునరకేష్విహా॥
ఆచంద్రతారకంయావత్పీడ్యంతే వివిధైర్వృక్షైః । ఉపపాతకీనిశ్చాన్యైవరయా
ర్ణవకోటిభు ॥ ఎకవింశతీసంఖ్యేషుపాదానబ్రహ్మకల్పకమ్ । చతుర్థశసుపవ్యం
తేకల్పార్థంసమపాపినః ॥ ఉపపాతకీనిశ్చాపితదర్థంయాంతిమానవాః । శేషేః
పాపైస్తదర్థచకాలక్లుప్తితియం స్మృతేతి॥ ... ॥ ఇదంప్రకాశకృతపాపఫ
లం ॥ రహసికృతపాపఫలమాహ ॥ ... ॥ పరాశరణః॥ పాతకేతుసహస్రం
స్యాన్మహాతిద్విగుణంభవేత్ । ఉపపాతకేతురీయంస్యాన్నరకం వహకసంఖ
ఖ్యయేతి॥ అత్రవశఃపశ్యవిధేషుపాతకేషు ఇతరేతరతారతమ్యమూహ్యమ్॥
మహాపాతకే వహక సహస్ర ద్వయం నరకపాతః ॥ అతిపాతకేత్వద్ధర్మ
సహస్రమ్ ॥ సమపాతకేనహస్రమ్ ॥ ఉపపాతకేనహస్రార్థమ్ ॥ సజ్జాతీ
కరణాదిషు అధ్యర్థశతద్వయమితి ॥ ... ॥ యత్తుపంచవిధపాపాన్యాహకా
త్యామనః । మహాపాపంచాతిపాపంతథాపాతకమేవచ । ప్రాసంగికంచాప
పాపమిత్యేవం పంచకోగణఇతి ॥ అత్రపాతకమితిసమపాపాన్యక్తాని॥ ఉప
పాతకేషు కానిచిదగమ్యాగమనాదీని అవాస్తరభేదావివక్షయా ప్రాసంగిక
మిశ్యుక్తాని ॥ ... ॥ అత్రపాతకపాపనిర్వచనంభవిష్యోత్తరే॥ అగోధఃపా
తనాత్పుంసాంపాతకంఽరికీర్తితమ్ । నరకాగ్నిషుఘోరేషు పాపతాత్పాప
ముచ్యతేఇతి ॥ ... ॥ ప్రాయశ్చిత్తకబ్ధార్థ మాహంగిరాః ॥ ప్రాయోనామ
తపఃప్రోక్తంచిత్రనిశ్చయఉచ్యతే॥ తపోనిశ్చయసంయుక్తం ప్రాయశ్చిత్తం
తదుచ్యతేఇతి॥ అనుష్ఠితేనద్వాదశవాషికప్రతాదినా అవశ్యంపాపంనివర్త
తేఇతి విశ్వాసయుక్తంప్రతానుష్ఠానలక్షణంతఃప్రాయశ్చిత్తమ్॥ భావ్యకా
రస్తు ప్రాయోవినాశః చిత్రం సంధానం వినష్టస్య సంధానమితి ॥ విజ్ఞాన
యోగినా ప్రాయశ్చిత్తనట్టః పాపక్షయార్థేనైమిత్తికే కర్మవిశేషే రూఢ
ఇత్యుక్తమ్॥ ... ॥ ఇహతావత్కరియ్యుగఆపద్బాహుశ్యాదవర్జనీయతయా
పాపసమ్యువాత్ప్రతినిమిత్తం ప్రాయశ్చిత్తస్యకర్తవ్యత్యాచ్యురీరస్యాస్థిర
త్వాత్పాపఫలానుభవే చిరకాలం ఘోరత్రానరకవేదనాయాస్సోధుమశక్య
త్వాత్పాపభీరుణాపశ్చాత్తాపినా పురుషజైకవేషయాసర్వపాపాఽనోదకం
ప్రాయశ్చిత్తం సర్వధా ఆచారణీయమేవ । తత్రకాలాదర్శమలమాసగురు

శుక్రజూఢ్యాది దోషదుష్టకాలే ప్రతిపిద్ధత్వాత్ శుద్ధకాలే ఏకాదశ్యామస్య
 స్యాంవాతిధౌ కార్యమ్ ॥ అగ్న్యాధానాదిత్రాతాపాసనాదిస్సార్త తులా
 పురుషాదికర్మకర్వతాదాదాపావనార్థమధికారసిద్ధ్యర్థంచకార్యమేవ ॥ ...
 తదుక్తం న సునా॥ శుచినాకర్మకర్తవ్యమితి॥ అంగిరసాచ॥ త్రాతంస్సార్తం
 కర్తవ్యం కృత్వాపావనమాశ్శుః । జపంతపశ్యహేమంచ దానంచార్చన
 మేవచ॥ జపంచేదపారాయణాది॥ తపఃకృచ్ఛృణాం ద్రాయణాది॥ హేమః
 కూశ్శాండాది । దానంగవాదేః ॥ ఆర్చనం స్థాపనామ్ ॥ స్మృతినంగహ
 కారైశ్చక్రమ్ ॥ విశోధ్యకాయంవివిధైస్తుకృత్యైర్చరితి । ఆతురస్యతుకు
 ద్ధకాలప్రతిత్తనైవకార్యా । ఆశౌచాదిదాషేరాత్రావపినద్యవకార్యం॥
 తదుక్తం చంద్రికాయాం ॥ దానై విశేషాదార్తస్య విధినాశుద్ధతాచ్యతే ।
 అనివృత్త్యాత్సయద్యస్తు దానహేమమాదివాంచ్యతీతి॥—॥ వారాహపురాణే॥
 వ్యతీపాతాథసంక్రాంతి స్తదైవగ్రహజంరవేఃపుణ్యకాలాస్తదాసర్వేయదా
 మృత్యురుపస్థితః॥ తదాగోభూహిరణ్యాదిదత్తమక్షయ్యతామియాత్ ॥—॥
 భవిష్యోత్తరే ॥ తత్రయేపాపనిచయాస్థూలానరకహేతవః । తేనమాసేన
 కథ్యంతేమనోబాకాకాయసాధనాః॥...॥ మనుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం
 సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాపాతకాన్యాహుస్సంయోగంచైవ త్రేస్స
 హేతి॥...॥ యజ్ఞపల్క్యాః॥ బ్రహ్మహమద్యపస్తేనస్తథైవగురుతల్పకః । ఎతే
 మహాపాతకినోయశ్చత్రైస్సహసం వసేత్ ॥ ... ॥ మనుః ॥ బ్రహ్మహ
 ద్వాదశసమాఃకటింకృత్వావసేవసేత్ । భైత్యాశ్యాత్తవిశుద్ధ్యర్థంకృత్వా
 శవశిరోధ్వజమితి ॥ ... ॥ హరితః ॥ ద్వాదశభిర్వక్షైకర్మహ
 పాతకినఃపూయంతఇతి॥ ఇదమజ్ఞానతఃకరణే॥...॥ జ్ఞానతఃకరణైర్వంగిరాః॥
 యఃకామతోమహాపాపం నరిఃకుర్యాత్తరథంచన । సతస్యశుద్ధిర్నిర్దిష్టాభృ
 గ్వగ్నిపతనాదృతఇతి ॥ ... ॥ తథాతిపాతకానిపతితసంసర్గాదీన్యా
 హం॥ వ్యాసః॥ యోయేనసంవసేద్వషణం సౌపితత్సమతామియాత్ । సతస్త్వే
 వప్రతంకుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయేఇతి॥ఏతద్వ్యాగాంతరవిషయమ్॥...॥ సుమ
 న్తుః॥ బ్రహ్మహత్యాసురాపానం సైయంగుర్వంగనాగవః । మహాపాతకసం
 జ్ఞాని చత్వార్యైవకలాయగేఇతి ॥ అత్రచతుర్గ్రహణాదేవకారాచ్ఛకలియు
 గ మహాపాతకిసంసర్గిణోనమహాపాతకిత్వం ॥ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకి
 త్వేతత్సంసర్గిణౌపి మహాపాతకిత్వంస్యాత్ తస్యాపిసాక్షాన్మహాపాతకిసం

సర్గి త్వాత్తతః పరమప్యేవమిత్యనవస్థాస్యాత్ । తస్మాత్కలియుగసాక్షాన్మహాపాతకి సంసర్గిణోపి నమహాపాతకిభ్యమ్ ॥...॥ తథాచా క్తంపరాశరణః ॥ కృతేతుమానవాధర్మాస్తే తాయాంగౌతమస్యతు । ద్వాపరేశాంఖిభితాః కలౌపారాశరాస్సృతాః ॥ త్యజేద్దేశుకృతయుగ త్రైతాయాం గ్రామము త్సృజేత్ । ద్వాపరకలమేకంతు కర్తారంతుకతాయుగ ॥...॥ వ్యాసః ॥ కృతే సమ్భవ్యపతతత్రైతాయాంస్పర్శననతు । ద్వాపరేత్వన్నమాదాయ కలౌపతతికర్మతా ॥...॥ స్మృతికామధేనా ॥ సంసర్గదోషోనై వస్యాన్మహాపాతకి నఃకలౌ ॥...॥ ఘటికానిమిధే ॥ సంసర్గదోషస్తే వాద్యైర్మహాపాతకనిమరూపిః ॥...॥ స్మృత్యర్థసారే ॥ కలియుగసంసర్గదోషానాస్త్రీత్యుక్తమ్ । ఎవంబహు స్మృతివచనార్థపర్యాలాచయౌ పతతసుసర్గిణౌ దోషాభావకథనంపాతి త్యాభావపరం సంసర్గప్రాచ్యశ్చిత్తంతు పాదోనద్వాదశవాషికం కార్యమేవేతి । తస్మాత్సంసర్గిణః కలియుగపిపాపమేవేతి సమ్మాక్తమ్ ॥...॥ యదుక్తంమనునా ॥ సంవత్సరేన పతతి పతితేనహంచర ॥ యజనాధ్యాపనా ద్యౌరాత్యద్యౌ నశయనాసనాత్ । యజనాధ్యాపనయానానానిత్యసమ్మన్యాత్సద్యఃపతతీత్యర్థః ॥ యోయేనపతితేనైషాంసంసర్గంయతిమానవః । సతస్త్యేవవ్రతంతుర్యాత్తత్సంసర్గవిశుద్ధయైశ్చ ॥ ఎతద్యగాంతరవిషయం ॥...॥ మనుః ॥ బహువామేకకార్యాణాం సర్వేషాంశస్త్రధారిణామ్ । యద్యేకౌ ఘాతయేత్తత్సర్వేతేఘాతకాస్సృతాః ॥ ఉపరుంధకౌపరంహంతుంసమర్పయతియఃపుమా ॥ యశ్చానుగ్రాహకస్సౌపి బ్రహ్మఘాతకఇష్యతే ॥...॥ విష్ణుః ॥ రాగాద్వేషాత్కృమాదాద్వాస్వతఃపరతవచాఘాతయేద్బ్రాహ్మణంకశ్చిత్సభవేద్బ్రహ్మఘాతకః ॥ భృతకౌయదీతంహన్యాశ్నోపిస్యాద్భ్రహ్మఘాతకః । సౌపిభృతేప్రదాతాభృతకశ్చ'బహ్మఘాతకఇత్యర్థః ॥ ఉపదేష్టో హ్యర్థయతావైరకశ్చేతిసప్రధా । అయమన్తాచుషనవాత్సోపి ఘాతకఇష్యతే ॥...॥ విష్ణుః ॥ ఆక్రుష్టస్తాశీతోవాపి ధనైర్వావిప్రయోజితః । యముద్దిశ్యత్యశేత్ప్రాణైతమాహుర్భ్రహ్మఘాతకమ్ ॥...॥ స్మృత్యన్తరే ॥ హస్తామంతోపదేష్టాచ తథాసమ్ప్రతిపాదకః । ప్రొత్సహకస్సహాయశ్చతథామార్గానుదేశకః ॥ ఆశ్రయశ్చస్త్రదాతాచ భక్తదాతాచకర్మిణామ్ । ఉపేక్షకశ్చక్తిమాంచేద్దోషవక్తానుమోదకః ॥ అకార్యకారిణాంతేషాంప్రాయశ్చిత్తంప్రకల్పయేదీతి । ఏవంసుగపానసువర్ణస్తైరుగుర్వంగనాగమనైః యథా

దిష్టాన్నానత్వా తద్వ్యక్తంసహి । అశిష్టేషుసర్వత్రపాదోనంతద్వ్యక్త
తంచరేత్ ॥ ... ॥ పశ్యతసంసర్వ్యనుగ్రహాకీద్రయోజకానుయంత్యనిమిత్త
కర్తాద్రాదీనాంతత్త్వమితనిష్పేనుక్తమేగాయథాయోగంనవవాపికంష
ద్వాషికంసార్థచతుర్వాషికం త్రైవాషికంచత్రతంకంనీలమ్ ॥ ... ॥
అథపతనీయని ॥ యమః ॥ మాతృవృషామాతృసభీయహీతాచపితృవృషా
మామలూనీస్వశాశ్వశూర్ణత్వాసద్యఃపతేద్ద్విజః ॥ ... ॥ గౌతమః ॥ మత్య
పితృయోగిసమ్మంధాగస్తేన నాస్తికేంద్రిత కర్తృభ్యాసిపతితా త్యాగ్యపతిత
త్యాగినిః పతితాః పాతకసంయోజకాశ్చేతి ॥ ... ॥ బోధాయనోపి ॥ అథ
పతనీయని ॥ సముద్రయానం బ్రహ్మవ్యర్థాపహరణంభూష్యనృతవచనం
సర్వాపత్యైర్వ్యర్థవహరణం శూద్రసేవనం శూద్రాభిగమనం యశ్చ శూ
ద్రాయామభివ్రజాయతే తదపత్యంచ భవతీతి ॥ స్త్రీణాంవిశేషపతనీయా
న్యాహ ॥ — ॥ యజ్ఞవల్క్యః ॥ నీచాభిగమనంభర్తృఘాతనం గర్భనాశ
నమ్ ॥ విశేషపతనీయని స్త్రీణామేతాన్యైర్భూషమ్ ॥ చతస్రీస్తుపరిత్యాజ్యా
శిష్యగాగుగుచాయా ॥ పితృష్ఠీచవిశేషేణ జుగితోపగతాచయా ॥ జుగి
తఃప్రతిభామం గతోహీనవర్ణోవా ॥ ... ॥ బ్రహ్మహత్యాసమాన్యాహపనుః ॥
అన్యతంచ సమతాపేక రాజగమిచపైశునమ్ ॥ గురోశ్చాశికనిర్బంధస్స
మానిబ్రహ్మహత్యయా ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ యాగస్థత్రయవైశ్వనరోజస్వలా
యాశ్చాంతర్వత్త్వా ఆతేయాగ్నిజ్ఞాతగర్భస్యశరణాగతస్యచ ఘాతనం
బ్రహ్మహత్యాపమానీతి ॥ ... ॥ శివశర్మోత్తరే ॥ యస్తువిద్యాభిమానెన నీచో
జయతిసద్ద్విజమ్ ॥ ఉదాసీనసథామధ్యే బ్రహ్మహంసప్రకీర్తితః ॥ పరదోష
మవిజ్ఞాయ నృపకర్తైజపత్తుయః ॥ పాపియాన్విశుః శూద్రసివచైవంబ్రహ్మ
హస్తృతః ॥ దేవద్విజగవాంభూమింపూర్వదత్తాంహారేతయః ॥ ప్రణవో
మపికాలేన తమాహుర్బ్రహ్మఘాతకమ్ ॥ ... ॥ సురాపానసమాన్యాహ ॥
మయః ॥ బ్రహ్మజ్ఞతావేదసింధాకౌటరాత్యంసుహృద్వదః ॥ గర్హితానద్య
యోర్జగ్నిస్సురాపానమానిషడితి ॥ ... ॥ స్వగః స్తేయసమాని ॥ నిక్షేపస్యా
పహరణం సరాశ్వజతస్యచ భూమిశస్త్రమణిచాంచ స్వగః స్తేయసమం
స్తృతమ్ ॥ ... ॥ తత్రయాజ్ఞవల్క్యః ॥ స్త్రీభేయహరణంబ్రాహ్మణక్షేత్రహ
రణం మహాగస్తేయసమం ॥ దేవబ్రాహ్మణరాజ్ఞాంతుక్షేయద్రవ్యముత్త
మమిత్యక్తత్వాదిమాని దేవబ్రాహ్మణరాజసంబధిని ॥ ... ॥ గురుతల్ప

సమాని॥ దేత స్వే స్వ యోనిభుకు మారీవ్వంత్యజానుచ । సఖ్యుః పుత్రస్యచ
 స్త్రీపుగురుతల్పసమంబుః॥ ... ॥ అంత్యజాస్తు । రజతస్యకాకారశ్చనటో
 బురజవచ । కైరర్తవీదగిల్లాశ్చ చర్తకారశ్చసౌచికః ॥ తక్షక స్త్రీలయం
 త్రివసూనుశ్చక్రిధాధ్యశీ నాపితోహాకారశ్చ తవితే యోడకాంత్యజాః॥
 ... ॥ విష్ణుః ॥ మఃతామహమాతుల్యపపత్నీ గమనం గురుది రసమానం॥
 పితృష్యసుర్తాశృవ్యసుర్గచనం శ్రోత్రీయ్యైశుకాపాధ్యాయుషాశ్చ శతృభి
 గమనమ్ స్వసుస్సఖ్యాశ్చగోత్రాయా వణోఽత్తమాయాః ప్రవాజితాయా
 నిక్షీప్తాయాగమనమితి॥ స్వయోనిః-భగినీ॥ సగోత్రాజ్ఞాః-స్త్రీ ॥ ... ॥ పురా
 ణసారే ॥ అభవామాతరంగశ్చైశ్చై గశ్చై ధ్యేవదాకామ్ । యదిగశ్చైశ్చై
 దారసమమితి॥ ఏవమాదీని సమపాతకాని పరిగణితాని॥ కేషాంశ్చై తోప
 పాతకత్వవచనం ప్రాయశ్చిత్త వికల్పార్థం । సమత్వర్థమితి కేషాంత్రైవా
 షికంప్రతం॥ ... ॥ ఉపపాతకాన్యాహమనుః ॥ గోవధోఽయాజ్యసంయా
 జిపారదార్యాత్త విక్రయా ॥ గురుమాతృపితృత్యాగస్సాన్వధ్యామిగ్నో
 స్సుతస్యచ॥ పరివిత్తితానుజేనపరివేదనమేవచ । తయోగ్దానంవకన్యాయా
 స్తయోరేవతుయాజనమ్॥ కన్యాయాచూషణంచైవ వార్ధవ్యంప్రతలూపనమ్
 తటాకారామదారాణామపశ్యన్యచవిక్రయః ॥ వ్రాత్యతాదాన్వత్యాగో
 భృత్యాధ్యాపనమేవచ । భృతాచ్యాధ్యయనాదానమపన్యానాంచవిక్రయః॥
 సర్వాకరేష్వధీకారో మహాయంత్రప్రవర్తనం హింసాషధీరాంస్త్యాజీవాభి
 చారోమూలకర్తవ్యచ ॥ ఇన్ధవార్థమశుషాణాంద్రుమాణామవపాతనమ్
 ఆత్మార్థంచక్రియారమ్భానిదితాన్నాదనంతరా॥ అపాపితాగ్నితాస్త్రేయ
 వృణానామనఃక్రియా । అస్మాస్మాధి గమనం కౌశిల్యస్యచ క్రియా॥
 ధాన్యకుశ్యపశుస్త్రేయం మద్యపస్త్రీనిషేవణమ్ । స్త్రీశూద్రవిభవప్రత్యధో
 నాస్త్రీగ్నంహోపపాతకమ్॥ ... ॥ యజ్ఞచలక్యః ॥ లవణవిక్రయాషధజీవన
 హింసాన్యంత్రవిధాన శూద్రపేష్టహీనశక్య హీనయోనిషేవణానాశ్ర
 మవాసపరాన్న పరిశుష్టతా సర్వాకరాధికారా సప్రక్రియాహదీని ॥ ... ॥
 విష్ణుః ॥ అనుతవచనంసముతగర్తై రాజగామిపైశున్యం గురోశ్చృశికనిర్వన్యః
 అభత్యైణాంచభతుమిత్యాదీని ॥ ... ॥ శంఖః-భిశా॥ కృతఃకుటావశ్యవ
 హరబ్రాహ్మణవృత్తిః మిధ్యాభిశంసపత్నీ త్యాగీత్యాది ॥ — ॥ వరాహ
 పురాణే ॥ భూమిహాపజ్జీరభేదక ఇతి పజ్జీర భేద చరణే దోషాధ్యం

ప్రతిపాదితంవిద్వద్భూప్రణాప జ్ఞిభేదాచరణవిషయమ్॥ అన్యధాప జ్ఞి
భేదాచరణదోషస్య ప్రక్షిణకత్వాత్ ॥ ... ॥ స్మృత్యంతరే ॥ విధవాదేవ
దాసీవేశ్యా వర్ధకిదాసీ గమనాదీన్యపపాతకానీతి ॥ సజ్జాతీకరణాన్యాహ॥
...॥ మనుః॥ ఖరాశ్వోష్ణ గ్రీష్మగభానామజావికవధ స్తథా । సంకలీకరణం
జ్ఞేయంమీనామీమహిషస్యచ ॥ మలీకరణాని ॥ మనుః॥—॥క్రిమికిటవయో
హత్యామద్యానుగతభోజనమ్॥ఫలై ధాకుసుమస్తేయమదైర్యంచమలవహం॥
గోధాదిహనంచ॥—॥అపాత్రీకరణాని ॥ మనుః ॥ నిందితేభ్యోధనాదానం
వాణిజ్యంశూద్రసేవనం । అపాత్రీకరణంజ్ఞేయమసభ్యస్యచ భావణం॥—॥
జాతిభ్రంశకరాణి॥ మనుః ॥ బ్రాహ్మణస్యరుజిక్యత్వఘ్రాతీరఘ్రేయమద్య
యోః । జైహ్యంపుంసీవమైధున్యం జాతిభ్రంశకరంస్మృతం ॥ పశుగమనమ
యోనాసీషేచనంచ॥ అవశిష్టంసర్వంప్రక్షీర్ణకశబ్దవాచ్యం॥—॥తథాచవిష్ణుః॥
యదనుక్తం తత్ప్రక్షీర్ణకమితి ॥ ఏవం మూలవచనబోధితాని ప్రాయశ్చిత్త
నిమిత్తభూతాని పాపాని నవవిధాని । మహాపాతకాన్యతిపాతకాని సమ
పాతకా న్యుపపాతకాని సంకలీకరణాని మలీకరణాని అపాత్రీకరణాని
జాతిభ్రంశకరాణి ప్రక్షీర్ణ కానీతి॥ — ॥ యథాహః॥—॥ పురుషస్యకామ
క్రోధలోభాఖ్యం రిప్రత్రయం సుఖౌరంభవతి । తేనాయమాక్రాంతోమహా
పాతకాతిపాతకసమపాతకోపపాతకేషు ప్రవర్తతే । సంక్షీర్ణకరణేషు మలి
నీకరణేషు అపాత్రీకరణేషు జాతిభ్రంశకరణేషు ప్రక్షీర్ణకరణేషుచేతి॥ తాని
చపాపాని ప్రత్యేకంద్వివిధాని రహస్యకృతాని ప్రకాశకృతానిచేతి॥యత్పా
పంకర్తృవ్యతిరిక్తేనకేనచిదపి నజ్ఞాతం తద్రహస్యం ॥ తస్య ప్రాయశ్చిత్త
మపి రహస్యేవ కర్తవ్యం॥ తథాచయవహారీతా । రహస్యే రహస్యం ప్ర
కాశేప్రకాశమితి॥ రహస్యత్వాదేవ నాస్తిపరిషదనువత్యపేక్షా॥ తదాహ
తుర్బుహస్యతియాజ్ఞ పరౌహ్యం॥ —॥ విఖ్యాతదోషఃకున్వీతపర్వదోనుమతం
నతం । అనభిఖ్యాతదోషస్తు రహస్యప్రతమాచరేతి ॥ నచ పరిషదంవినా
ప్రతజ్ఞానాభావఇతిశంకా ॥ శాస్త్రజ్ఞస్య స్వతస్త్వజ్ఞానసమ్భవాత్ । ఇతి
రేణౌపిబుద్ధిమతా విద్యనోష్ట్యాం కేన చిద్వ్యాసేనా వగస్తుం శక్యత్వాత్॥
రహస్యపాపం స్వల్పేనాపి జపాదినా నవర్తతే ॥ అతఏవ ప్రాజాపత్యాది
వ్రతానాం జప దీపాచర వ్యవస్థామాహ॥—॥మనుః॥ ఏతద్ద్విజాతయశో
ధ్యావ్రతైరావిష్కృతై నసః । అనోషకృత పాపాన్స్తు మన్వైర్హోమైశ్చ

శోధయేదీతి॥ ప్రకాశకృతానాంతు పరిషదనుమత్యా ప్రాయశ్చిత్తంకార్యం
విఖ్యాతదోషఃకుర్వీతపక్షదోసుమతేప్రతమిత్త్యక్తబృహస్పతియాజ్ఞవల్క్య
వచనాత్ ॥ — ॥ పరాశరః॥ వేదవేదాంగవిషయాం ధర్మశాస్త్రం విజాన
తాం॥ స్వకర్తరతవిప్రాణాం స్వకంపాపం నివేదయేదీతి॥—॥ మనుః॥ ఖ్యా
పనేనానుతాపేన తపసాధ్యయనేనచ । పాపకృత్తుజ్యతే పాపాత్తథాదా
నేనచాపది॥ యథాయథాసరోధర్మం స్వయంకృత్వానుభావతే । తథా
తథాత్వచేవాహిస్తేనాధర్మేణముచ్యతే ॥ యథాయథామనస్తస్య దుష్కృ
తంకర్మనిదతి॥ తథాతథాశరీరంహితేనాధర్మేణముచ్యతేఇతి॥ ...॥ పరిష
ల్లక్షణమాహ ॥ మనుః ॥ దశావరావాపరిషత్తత్ర ధర్మంప్రకల్పయేత్॥
త్ర్యవరావాపి వృత్తస్థాతం ధర్మం నవిచాలయేత్ ॥ త్రైవిద్యోహేతుకస్త
ర్హినైరుక్తోధర్మపాతకః । త్రయశ్చాత్రమణఃపూర్వే పక్షదేవా దశావ
రా॥ ఋగ్వేదవిద్యజుర్విచ్చ సామవేద విదేవచ । త్ర్యవరాపరిషద్దేయాధర్మ
సంశయస్థయే ॥ ఏకోపివేదవిధర్మం యంవ్యవస్యే ద్విచక్షణః । నవిజ్ఞేయః
పరోధర్మోవాజ్ఞానాంగదితోఽయతైరితి॥—॥ యాజ్ఞవల్క్యః॥ చత్వారో
వేదధర్మజ్ఞాపక్షః త్రైవిద్యమేవవా । సామ్రాతేయంసధర్మస్సాన్యదేకోవా
ధ్యాత్వవిత్తమితి॥...॥ పరాశరః॥ చత్వారోవాత్రయోవాపియంబూయూ
ర్వేదపారగాః । సధర్మిణివిజ్ఞేయో నేతరైస్తుసహస్రశః ॥ చత్వారోవా
త్రయోవాపి వేదవంతోగ్నిహోత్రీణః । బ్రాహ్మణానాంసమర్థాయే పరిష
త్సాధిభీయతే ॥ అనాహితాగ్నయోయేస్యేవేదాంగపారగాః ॥ పంచ
త్రయోవాధర్మజ్ఞాపరిషత్సాక్షీర్హితా ॥ మునీనామాశ్శ్రవిద్యానాం ద్విజా
నాం యజ్ఞయాజినాం । వేదప్రతేషు స్నాతానా మేకోపి పరిషద్భవేత్ ॥
ప్రమాణమార్గంమార్గతోయేధర్మంప్రవచంతివై । తేషాముద్విజతేపాపం
సద్భూతగుణవాదినాం ॥ యథాశ్శ్రుతిస్థితంతోయంమారుతారేణశుష్యతి॥
ఏవంపరిషదాదేశాత్తత్రసశ్యతిదుష్కృతం ॥ నైవగచ్ఛతికర్తారంనైవగచ్ఛతి
పక్షదం । మారుతారాది సంయోగాత్పాపం సశ్యతితోయవత్ ॥ అమే
ధ్యానితుసర్వాణిప్రక్షిప్యంతేయథోదకే ॥ తథైవకిచ్చిషంసర్వం ప్రక్షిపేచ్చ
ద్విజానతా॥ యేవంతిద్విజావేదంపంచయజ్ఞరతాశ్చయే॥ త్రైలోక్యంతార
యంత్యేతే పంచేంద్రియరతాఅపి ॥ ధర్మశాస్త్రరథారూథా వేదఖడ్గధరా
ద్విజాః । క్షీడాధమపియద్భూయస్సధర్మఃపరమస్సృతః ॥ కాతుర్వైవ్యో

వికల్పిత అంగవిధర్మపాఠకః । వృద్ధాశ్చ శ్రమిణోముఖ్యా పషణ్డేషాదశా
 వరోతి ॥ చతుర్థాంవేదానాం పారగశ్చతుర్వై వద్యః । వికల్పాదిస్వరూప
 ముక్తమంగిరసా ॥ ... ॥ ధర్మస్య పషణ్డతై చైవ ప్రాయశ్చిత్తక్రమస్యచ । త్ర
 యాణాం యః ప్రమాణజ్ఞ స్సవికల్పభవేద్ద్విజః ॥ శబ్దభందసేకత్వేచశేత్రాయాం
 చ నునిచ్చితః । జ్యోతిషాంగణితేనైవ సనైర్యక్తాంగ విద్యవేత్ ॥ వేదవిద్యా
 ప్రతన్నాతః కులశీలసమన్వితః । అనేకధర్మశాస్త్రజ్ఞః పత్యతేధర్మపారకః ॥
 బ్రహ్మచర్యాశ్రమాదుర్ధ్వంవిప్రాయంవృద్ధఉత్తమేతి । చాతుర్వైద్యత్వా
 ద్యుక్త విశేషణ విశిష్టా గార్హస్థ్యాశ్రమవర్తిన్ దశసంఖ్యాకాః పరిషచ్ఛబ్ద
 వాచ్యాః ॥ యేచత్వారోవాత్రయోవాపీత్యాదిపత్యాః పూర్వముక్తాస్తేనర్వ
 మహాపాపేభ్యోగ్యాచీవవిషయాః ॥ యుగాస్తరవిషయావా ॥ ... ॥ యథా
 హజేవలః ॥ పాపానాంతారతప్యేన విప్రాణాంగురులాఘవం । ఏకోనార్హతి
 తతః-ర్దుమనూచానోప్యనుగ్రహం ॥ సుశాంతానాంచవిదుషాం కలౌసజ్ఞః
 ప్రశస్యతే । ధర్మజ్ఞాబహవోవిప్రాఃకర్తువర్తంత్యనుగ్రహం ॥ స్నేహోద్వా
 యదిహలోభాద్భయోదజ్ఞానతోపివా । కుర్వంత్యనుగ్రహంయేతతత్త్వాపః
 తేషుకచ్చతి । దుష్టైశ్చనుగ్రహాంకార్యస్తభైరశిశువృద్ధయోః । అతోన్యధాభవే
 ద్దోషస్తస్మాత్సానుగ్రహీభవేత్ ॥ ... ॥ యత్తాక్రమంగిరసా ॥ పాతకేషుశతం
 పషణ్డత్యహస్రంమహదాదిషు । ఉపపాతకేషుపంచాశత్స్వల్పే స్వల్పంతథా
 భవేతితి ॥ తదభ్యాసవిషయం ॥ ... ॥ అంగిరాః ॥ ఆర్తానాం మార్గమాణానాం
 ప్రాయశ్చిత్తనియేత్విజాః । జానంతోనప్రయచ్ఛంతేతేషాంసమభాగినః ॥
 తస్మాదార్తంసమాసాద్య బ్రాహ్మణంతువిశేషతః । జానద్భిర్ధర్మపంథానం
 నభావ్యంశుపరాజ్ఞుభైః ॥ అర్థితైరనాహూతైరపృష్టైశ్చైవసంసది । ప్రా
 యశ్చిత్తంన వాతవ్యంజానద్భిరపిసన్వధా ॥ యత్పుణ్యముద్భవతేవిపీమ్రయ
 మాణేజగదిషు । తత్పుణ్యతారితేషాపాత్ప్రాయశ్చిత్తైస్తుమానవే ॥ ప్రా
 యశ్చిత్తవిధానైరమహాత్మాన్తోచయెన్నరం । ఇహముత్రసుఖవిరూపిణిద్వా
 నాయుర్యశోబలమితి ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ కర్తారందేశకలౌచప్రమాణంకారణం
 క్రియాం । అచిత్త్యచబలంచైవప్రాయశ్చిత్తంవైద్యుర్ధ్వగీరబలమాయశ్చ
 వయఃకాలంచకర్తవ । పరిత్యగ్యధర్మవిద్యుభ్యాప్రాయశ్చిత్తంకల్పయేత్ ॥
 ఊనైకాదశవర్షస్యపంచవషాత్పురిస్యచ । ప్రాయశ్చిత్తంచరచ్ఛాతాపి
 తావాన్యస్సుహృద్భర్తా ॥ ... ॥ విష్ణుః ॥ అశీత్యత్తరవృద్ధోఽపిసాలావాప్యూహో

జకః॥ ప్రాయశ్చిత్తార్థమర్హం నిస్త్రయోవ్యాధితవచేతి॥ నామధారకవిప్రా
ణాంపరిషత్త్వంనాస్తీత్యువా॥...॥పరశరణః॥ అతఃకర్థంతుమేవిప్రాఃకే
వలంబామధారకాః॥ పరిషత్త్వంనతేష్యస్తి సమాప్రకణితేష్యపి॥ అతఃపర్తి
తగుణవద్భ్రాహ్మణ్యేభ్యోఽథర్థంనతద్వ్యభిక్తాగుణరహితాశ్చకయావత్॥
సవప॥సావిత్త్యశ్చైవగాయత్ర్యాస్సభ్యోపాస్త్ర్యోపికార్యయోః॥ అక్షానా
శ్చృషికత్తాగోబ్రాహ్మణానామధారకాః॥ యథాకాశ్యమయోహస్తీయథా
చర్మమయోమృగః॥ బ్రాహ్మణోమృగేభ్యోనధీయనస్త్రయస్తేనామధారకాః॥ప్రా
ణాశ్చిత్తంప్రయచ్ఛంయేష్యజానానధారకాః॥తేహిజాపాపకర్తానస్సమే
వాసరకంయోయోః॥ యయోః-యంత్త్యర్థః॥ సవప॥ అవతానామవంత్రా
ణాంజానిమాత్రోజ్జీవిం॥ సమాప్రకస్యతేతానాంపరిషత్త్వంనవిద్యతే॥
అద్యదంతితమోమాధామూర్తాధర్మమగిద్విదంతత్యసంశతథామాత్య
తద్వక్త్రానగిన్యసి॥ అక్షాత్వానర్మకాస్త్రాప్రాయశ్చిత్తంనవతయోః॥
ప్రాయశ్చిత్తీభవేక్షానం॥ కింమంసరిచద్భ్రాజన్॥ అన్యవాధర్మకాస్త్రేణప్రా
యశ్చిత్తంనధీయతే॥తతశ్చృద్ధిమాప్నోతిప్రాయశ్చిత్తేపతేపిసః॥ రాజ్ఞశ్చ
నుయతేస్థిత్యాప్రాయశ్చిత్తంనగిన్యతే॥ స్వయంపవతకర్తవ్యంకర్తవ్యాస్య
ల్పామృగే॥...॥ప్రాయశ్చిత్తవిధానస్థలమాహ॥ప్రాయశ్చిత్తానదాదత్యా
గేవతానుతచాత్రతః॥ అత్త్యభ్యుచ్చింతుంత్వత్వాజపేదైవేదమాతరమితి॥
జైచస్యవైష్ణవస్యవాతయతఃస్యభృతాన్తిత్వానిర్దేక్ష్యం॥ ఏతత్సుబ్యతీర్థా
నేరుపలక్షణం॥ నేవాలయేనదీతరే శుచానేశేనభాస్థలే॥ ఉపశిష్యయథా
శాస్త్రంప్రాయశ్చిత్తంనగిన్యతేదీన్యతే॥ ఏవంప్రాయశ్చిత్తంనగిన్యతే
తరంసర్వేష్టానస్సత్వేస్సాత్త్వశ్చద్ధగిత్తంతతత్త్వాన్యత్తానుసారేణకిం
చిత్కృచ్ఛంచరిత్వానస్తంపేదమాతరంగాయత్రీయథాశక్తిజపేయః॥
...॥అగిరాః॥ ఉపస్థానంప్రతాశశశ్చగ్యాశ్చద్ధిప్రకాశనమ్॥ ప్రాయశ్చిత్తం
చతుష్పాదంసహితఃకర్తృకర్తృభిః॥...॥పరశరణః॥నచేలంబాగ్యతస్సాన్య
త్వాకర్తృకాసాన్యమహిణః॥ శుక్రయోవాఃపైశ్చోవాపర్షదంహ్యప
తీవృత్తి॥ ఉపస్థాయతతస్ససుమూర్తిరూకధగణీగణః॥ గాత్రేశ్చరసా
చైవనచకి॥ చదదీరదేవత్॥ పాపంప్రఖ్యాపయేత్వాసీదత్యాభేయంతథావ్య
షం॥ తస్మాదేనూర్మహంపాపేదత్యాప్రఖ్యాపయేత్పరః॥ ద్విగణేవతలదిష్టే
ద్విగణాదక్షిణాంభవేత్॥ యావద్ద్యుతంతుకర్తృద్విగణాతావత్తీభవేత్॥

విత్తశాత్యంనకుర్వీత సతిద్రవ్యేఽఫలప్రదం । విజ్ఞాప్యపాపంసభ్యానాంకించి
 ద్దత్వాప్రతంబరేదితి॥...॥ దేవతః॥ గంధాక్షతాకపంచగవ్యంతామ్బూలాని
 కుశాన్యపి । బ్రాహ్మణాన్వేదసమ్పన్నా నానయిత్యానదీతటమ్॥ గత్వాసందై
 స్సమాలోచ్య బంధుభిస్సహపార్థివ । తైరనుజ్ఞామవాప్యాశు ప్రణిపత్యయ
 ధాక్రమమ్॥ మలాపకర్షణంకృత్వానిత్యకర్షణమాశ్రయ । పుండ్రాదికంతతో
 భృత్వాదర్శపాణిర్జితేంద్రియః॥ చతుర్వింశతివిప్రాచ్యా వేదశాస్త్రపరిషత్క
 తాః । అష్టాదశద్వాదశవాపర్షదధేయోజయేత్ । స్నానయిత్యాతతస్స
 మ్యక్ష్వర్ణదంబిధిపూర్వం । ఉపవేశ్యశుచాదేశే తదగ్రేప్రాజ్ఞుఖస్మచిః ॥ ఉప
 విశ్యశుచౌసమ్యక్ప్రాణాయామత్రయంచరేత్ । పుణ్యాహవాచనంకుర్యా
 తైవతోయేచమార్జయేత్॥ నాన్యాహ్వనంతతఃకుర్యాతేచిడిచ్చంకపార్థివ ।
 ప్రాణానాయవ్యవిధివదైశకాలాచకీర్తయేత్॥ ప్రాయశ్చిత్తమహంకుర్యాం
 భగ్నశాస్త్రాగ్రసారతః । ఇతిసంకల్ప్యవిధివద్గర్భపుష్పాక్షతైర్బుధా ॥ అభ్య
 ర్చ్యపర్ణదంసమ్యక్పూరాయణమనుసర్వక॥ పరిషద్దక్షిణాంబద్ధాన్వవస్త్రే
 ణాక్షతైస్సహ ॥ సమస్తసమ్పదిత్యాదివాక్యంపౌరాణికంపఠక॥ ఊపరిక్ర
 మ్యయత్నేనపఠమ్యోధాయదండచత్॥ తదగ్రేదక్షిణాంస్థాప్యతతోవిజ్ఞాప
 యేత్సుధీః । యేషేసంభావితాదోషాస్తస్మిరాసార్థనిషక్రూతిమ్ ॥ కరిష్యఇతి
 విజ్ఞాప్యతత్సభాసన్నిధావశేత్ । సభాపితాంతుసజ్జల్య తేనవిజ్ఞాపితం
 వచః॥ శ్రుత్వావిప్రాకసప్రపంచత్రిచ్ఛాపివిదుషోముదా । పూర్వోక్తదక్షి
 ణాందత్వాప్రేక్షయేజనువాదకం॥ ప్రేక్షయంత్వీతితానుక్త్యాస్మరేన్నారాయ
 ãంవిభుం । తేష్యేకంవిదుషంశాస్త్రమనువాదార్థమాదరాత్॥ దక్షిణాంబరళ
 శోదత్వాప్రేక్షయేయర్చివజోత్తమాః । సోవిన్నాత్వాదర్శపాణిక్రూరమ
 నుబోధయేత్॥ తద్గోత్రనామనక్షత్రమనుచ్ఛాగ్రోపదేశయేత్ । తత్సర్వమ
 నువాదాత్సశ్రుత్వాశక్యంసమాచరేత్ ॥ హిరణ్యచ్ఛానరూపేణప్రాయశ్చి
 త్తంవిశాధనం । ప్రాచ్యాంగవపనంకృత్వాదంతధావసపూర్వకం॥ దశస్నానా
 నికృత్వాదాతత్తనస్త్రైఃపుంభక్ష్మభక్ । కృత్వాప్రాచ్యాంగదానంశాలా
 హేమమంతతఃపరం॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యంపంచగవ్యమనంతరం । శాలా
 హేమమఃపునఃకార్యఉత్తరాఖ్యోవిచక్షణైః ॥ నాన్దీత్రాద్ధంవైష్ణవాఖ్యమదీ
 చ్యాంగంసమాచరేత్ । పునర్గోదానకృతకర్తాదశదానమనుక్రమేత్॥ భూరి
 దానంతతఃకృత్వా బ్రాహ్మణానోఽభయేత్సుధీః । ఏవంకుర్యాద్దివ్యజోయస్స
 సర్వసాపాప్సముచ్యతే॥ ఇతిమూలపచనాని.

ఆచారూప్తీంసచేలస్నానం । వృణ్యాహవాచనం । తతోవహాసంక
 ల్పః । పృథ్వికాస్నానమ్ । పరిషదుపస్థానమ్ । పరిషదోనుయోగః । కతుఃస్స
 భాంప్రతివిక్షాపనమ్ । శభాయాం విజ్ఞాపితపాపానాం భృస్తకవాచన పూ
 ర్వకం ప్రాయశ్చిత్తనిరూపణమ్ । పరిషన్నియోగే విధాయకవరణమ్ । విధా
 యకంప్రతి పరిషద్వచనమ్ । పరిషద్విధాయకనియోగేనానువాదకవరణమ్ ।
 తతోనువాదకం ప్రతివిధాయకవచనమ్ । కర్తృప్రత్యనువాదకవాక్యమ్ ।
 అనువాదకోక్తార్థే పరిషద్విధాయకానుమోదనమ్ । కర్తృతత్యభ్యుపగ
 మః । వ్రతసంకల్పః । వపవదిధిః । స్నానమ్ । దస్తధావనమ్ । దశవిధస్నానాని
 నాస్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । ప్రాచ్యాంగగోదానమ్ । పూర్వశాలాగ్ని
 హోమః । పంచగవ్యహోమః । పంచగవ్యప్రాశనమ్ । వ్రతగ్రహణమ్ । కృ
 చ్చాచారణమ్ । ఉదీచ్యాంగగోదానమ్ । ఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిహోమః । నా
 స్తిశ్రాద్ధమ్ । వైష్ణవశ్రాద్ధమ్ । దశదానాని । నిరీషితాభ్యుదానమ్ । శ్రీమూర్తికా
 దానం । భూరిదానం । బ్రాహ్మణభోజనం । ఆశీర్వాదగ్రహణం । బ్రహ్మర్పణం
 ఇత్యనుక్రమః ॥ తత్ప్రకారఃక్రమేణోచ్యతే ॥ తత్రాబ్జసాధాకబ్జత్యక్త
 పడబ్జ వద్భుజిత పడబ్జాది వ్యవస్థా ప్రాజాపత్యకృచ్చ ప్రత్యామాయశ్చ
 పూర్వముక్తాః । తత్రత్రింశతకృచ్చః । పంచచత్వారింశతకృచ్చః
 సాధాకబ్జంనవతికృచ్చః । అశీర్వత్తరతకృచ్చః । అశీ
 త్యుత్తరసహస్రకృచ్చః । పద్భుజితపడబ్జం । కృచ్చం ప్రాజాపత్యమితిపర్య
 యోకృచ్చగ్రహదయస్తన్నిమగ్నమిరిజిత సమగ్రతదర్శతత్పాదదయఃప్ర
 త్నాముయాః ॥ తత్రసామగ్రిపరికల్పనం । ఫలతాంబూలంసంభ్రష్ట
 ధూపదీపాః । పంచగవ్యాని । వృద్ధస్త్రగోమయదూర్వాతిలాః । సమిధర్పాః
 హోమామార్గంఘృతం । పరిషద్మణిదానం । పూర్వోత్తరాంగగోదానం నాస్తి
 శ్రాద్ధం వైష్ణవశ్రాద్ధం దశదానం నిరీషితాభ్యుదానం శ్రీమూర్తికాదానంభూరిదాన
 బ్రాహ్మణభోజనోపయోగి ద్రవ్యాణితి ॥

అథప్రయోగః ॥ ప్రాయశ్చిత్తీప్రాతస్సన్నితవ నిత్యకర్త నిర్వర్త
 ప్రాయశ్చిత్తీపయోగి ద్రవ్యజాతం పరికల్ప్య స్నానద్రవ్యాణ్యుదాయ బ్రా
 హ్మణానామాయ దేవాలయేనదీంశి ఉచోజేతే । బ్రాహ్మణసభాయావా

ఉపవేశ్య మహాపాపే తిస్రోధేనుర్వృషభంచ సమర్వ్య దశద్వారశాదీకా
 బ్రాహ్మణాం ఉపపాతకేషు ఏకాంధేనుం వృక్షభాచ దత్వా త్రివతురాది
 బ్రాహ్మణాం పరిషత్వైరియోజ్యగన్తభిష్పాత తాదిభిరభ్యర్చ్యస్నానయేత్ |
 స్వయంకర్తుమశక్తశ్చైత పరిషత్స్సౌధౌ స్వప్రాచీన్చిత్తకర్తృకలాపవిధాన
 వివక్షణమముకశర్తాణామచార్యం త్వాంపృజేత్తితి కారయితారం పృత్వా
 బ్రాహ్మణైః పుణ్యాహంవాచయిత్వాప్రిప్రాణానామేష్య దేశకాలౌ సంకీ
 ర్త్యఅముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశాజాతస్యాముకశాఖాధ్యాయ
 నోముక నామధేయస్య మమ జన్మాభ్యాసాజ్జన్త ప్రభృత్యై తత్తణ్వంతం
 సమ్భావిత సమస్తపాప నిరాసార్థం నిత్యకర్తృమష్టాన యోగ్యతాసిద్ధగర్థ
 మిష్టదేవతా ప్రీత్యర్థంచ సర్వప్రాచీన్చిత్తం కరిష్యమాణః వదీయం పాప
 జాతం పరిషవశ్రో నివేదయితుకాశః తద్యోగ్యతా సిద్ధగర్థం మలావకర్షణ
 స్నానమహంకరిష్యే ఇహసంకల్ప్య సచేలంతూష్ణీం స్నాత్వా పుండ్రాదీకం
 ధృశ్వాశక్తశ్చేదార్ద్రాంకాసా స్సభాంతికంగత్వా మహాసంకల్ప ముక్త్యా
 ఏకంసచేత్త్యాదిశుభంధౌ అముకగోత్రస్యాముకనక్షత్రే ముకరాశా జాత
 స్యాముకశాఖాధ్యాయనోముక నామధేయస్యమమజన్మాభ్యాసాజ్జన్త ప్రభృ
 త్యైతత్తణ్వంతం మధ్యవర్తికాలే ఇహజన్మని జన్మాన్తరేషుచ బాహ్య
 కౌమార యావన వార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్న సుషుప్త్యవస్థాసు కామక్రోధ
 లోభమోహ మదమాత్సర్యైః మనోవాక్కాయ కర్తృభిః త్వక్పక్షుశోష్ణోత్ర
 జిహ్వఘ్రాణై ర్వాక్పాణిపాద పాయూపధైః సమ్భావితానాం ప్రకాశ
 కృత బ్రహ్మహత్యాసుగాపాన స్వర్ణనేయ గుర్వంగనాగవనరూప మహా
 పాతకచక్షుష్టయ వ్యోరిక్తానాం అంధిష్ట మహాపాతక రూపాత్మకాతిదిష్ట
 మహాపాతక ప్రతాత్త కాతిదేశికాతి పాతకానాం వహాపాతకసమరూప
 పాతకానాముపపాతకానాం సంకలీకరణానాం మనీసికరణానామ పాత్ర
 కరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రక్షీర్ణకానాం రిహసికృత మహాపాత
 కాదిప్రక్షీర్ణకాంతానాం అజ్ఞానతస్సృతగ్రతానాం అజ్ఞానతోభ్యస్తానాం
 జ్ఞానతస్సృతగ్రతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానాం అజ్ఞానతో జ్ఞానతశ్చాప్యం
 తాభ్యస్తానాం నిరస్తశాభ్యస్తానాం శీరకాలాభ్యస్తానాం సవపిధానాం
 బహూనాం పాపానాం మధ్యే మయాకృతానాం సర్వేషాం పాపానాం
 నిరాసార్థ మిష్టదేవతాప్రీత్యర్థం నిత్యకర్తృమష్టాన యోగ్యతా సిద్ధగర్థంచ

పరిషదుపసాన పూర్వకం పరిషదుపక్షం ప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్త
మార్గం శక్యప్రత్యామ్నాయ రూపేణాహం కరిష్యే ఇతి సంకల్పయేత్ ।
పుత్రాదిః సంతిధిశ్చేత్ మమ పితౄణాం హ్యసాక్షాత్ప్రభృత్యాది వ
దేత్ । శ్రౌతస్మార్తధానాంగేషు ప్రాయశ్చిత్తే నిరాసార్థమిత్యంతే అగ్నిపరి
చరణే అధికారార్థం అస్తువిచ్ఛేదదోషః సార్థః చ ప్రాయశ్చిత్తకరిష్యే
ఇతి వదేత్ । తత్తదేకపాపేతు మయాకృతస్యాముకే వధస్యాముకభక్షణస్యా
ముకాగమ్యాగమఃస్యవా ప్రాయశ్చిత్తంకరిష్యేఇతి ప్రాకర్యమేవ తత్త
స్మి ర్రితేత్ । నకుజస్యాభ్యాసాదిత్యాదికంవదేత్ । తతఃతత్ప్రాయశ్చిత్తాశ్చ
త్వేన మృత్తికాస్నానమహంకరిష్యేఇతి సజరల్ప్య మృత్తికాస్నానం విధి
వద్విధాయాప ఉపస్మృత్యశక్తశ్చేదార్థవాసా స్సభాంగత్వా గన్ధపాప
క్షతైరభ్యర్చ్యప్రాయశ్చిత్తార్థముద్దిష్టదయద్రవ్యవతుర్నాశం చేలాంఛనేన
బద్ధావుషాక్షతపాణిసంక్ ॥ నమస్సకలకల్యాణదాయినైఃప్రహరూపిణేనద
సేనసర్వపూజ్యాయదుష్కృతారణ్యవహ్నయే ॥ సమస్తసర్వవిత్కాంతా
ణికమస్త్రీయచ్చరణే పరిషదక్రిఃప్రదక్షిణకృత్య నమోవహధ్యత్యే నమస్స
దసఇత్యాది శ్రౌతమస్త్రీయచ్చరణే దండువత్ప్రణమ్యత్రాయాఽజింబద్ధాన్ ॥
సర్వధర్మవివేకారోగోష్టాః స్సకలాద్విజాః । మమదేహస్యసంశుద్ధింకర్వంతు
ద్విజసత్తమాః ॥ మయాకృతంమహాఘోరంజ్ఞాత్వాఽజ్ఞాత్వాచ కిల్బిషం ప్ర
సాదఃక్రియతాంమహ్యం శుభానుజ్ఞాం ప్రయచ్ఛత ॥ పూజ్యైఃకృతపవిత్రో
హంభవేయంద్విజసత్తమైః ॥ అనుగృహ్యంతుమాందీంభవనోధర్మ విత్తమాః ।
ఇహిసమ్పూర్ణప్రాయశ్చిత్తార్థం పరికల్పితద్రవ్యమధ్య చతుర్థాంశం పరిషద
క్షిణాత్వేననిదధ్యాత్ ॥ తతఃపరిషద్వాక్యం ॥ కింతేకార్యంకిమర్థంవాక్యస్యా
స్మృగయసేద్విజ ॥ అద్రవోబ్రూహిసత్వేనసస్యంహిపరమాగతిః ॥ సత్వే
నద్యోత తేసూర్యస్సత్వేనద్యోతతేశశి । సత్వేనద్యోతతేవహ్ని స్సత్వేనర్వం
ప్రతిష్ఠితమ్ ॥ అస్మాకంచైవసర్వేషాంసత్యమేవపర బలమ్ । యదివత్స్యసి
సత్యంత్యం నియతప్రప్రస్యసే శుభమ్ ॥ యద్యాగతోన్యసత్వేనసత్యంశుద్ధి
సికర్త్నాచిత్ । ఇత్యుక్త్యాకీంతేకార్యమిగ్గామావాదీన్సత్యమేవవదేతి బ్రూ
యాత్ ॥ తతోయజమానః పరిషదసజ్జాతః ప్రాంజః సహస్రస్థిక్ విజ్ఞా
పయేత్ ॥ ... ॥ యజమానవాక్యం ॥ అశేషేహేపరిషత్ భవత్పాదమూలే
మయాసమర్పితామమాంసౌపణికమర్పియసీమసి పరిషదక్షిణాం యథోక్త

దక్షిణా త్వేనస్వీకృత్యమదీ నాం విజ్ఞాపనామవధార్య మామనుగృహ్యసర్వ
 స్నానైసస్సముద్ధరేతి తుల్యం ప్రణమ్యాత్మాయా ॥ అయోగగోత్రస్యాముకనక్ష
 త్రేముకరాశౌ జాతస్యాముకశాఖా ధ్యామనో ముకనామధేయస్య మమ
 జన్మాభ్యాసాజ్జన్మ ప్రభృత్యే తత్త ఇపర్యంతనిహజన్మని జన్మాంతరేషుచబా
 ల్యకౌ నూరయావసవార్థకేషు జాగ్రత్స్వీప్త సుషుప్త్యవస్థాసు మనోవాక్తా
 యకర్తృభిః కావక్రోధతోభ మోహ మదమాన్సరైః త్వక్చక్షుశ్శోత్ర
 జిహ్వస్పూతైః వాక్పాణిపాదపాయూపదైః కామతోఽకామత స్సవతః
 పరపేరణయావా సహచ్ఛితానాం ప్రకాశకృత మిహపాతక చక్షుష్య
 వ్యతిక్తానాం అతిదిష్టమహపాతకరూపత్వా దాతిదేశికరూపాణాం మహా
 పాతకేనంసర్గితోపదెష్టత్వానగ్రహకత్వామ మంత్రత్వ ప్రయోజకత్వ
 ద్రోతాహకత్వా వ్యవహారకానాం అతిదిష్ట మహపాతక వ్రతత్వా దాతి
 దేశికరూపాణాం యాగస్త త్తత్రయ వైశ్యగధా విజ్ఞాతగర్భవధాత్రిగోత్ర
 స్త్రీవధయుకుమతీగుమతీసగోత్ర స్త్రీదీక్షిత స్త్రీవధాద్యహపాతకానాం
 గుర్వధిక్షేప వేదవిద్యానుహృద్విధాధిత సాశనాదిరూప బ్రహ్మహత్యా సమ
 పాతకానాం ఉత్పరద్రావ్యకభాషణకంజాది నిషిద్ధభక్షణ రజస్వలామృతా
 స్వాదనకూటసాక్షిశ్చ సుహృద్భగవదాదిరూప సురాపానసమ పాతకా
 నాం ఆశ్వరత్న మమష్యస్త్రీ గోధూహరణ నిక్షేప రజతహరణాదిరూప
 గర్భస్తేయ సమపాతకానాం సఖిపత్నీ సుగంధీ కుమారీ సగోత్రాంత్య
 జానూద్రస్త్రీ సామాన్య స్పృహపత్నీ గమనాదిరూప గురుతల్పసమపాతకా
 నాం సామాన్య గోవధ బ్రాత్యతా సామాన్య సువణకస్తేయ ఋణానపా
 కరణా నాహితాగ్ని తాపవద్య విక్రయపరివేదనభృతకాద్యయనభృతకా
 ధ్యోపనచారి దార్యపాద్యవర్ణలవణవిక్రయలవణస్తేయస్త్రీశూద్రపిట్ట త్రిణ
 పథ్యై తాగ్లోప బీవనసా స్త్రీకృత వ్రతలోపసుతాక్రయ ధాన్యవిష్య పశుస్తే
 యాయాద్య మజన విశృమంశృసుతత్యాగతటాకా గామవిక్రయ కన్యావిక్ర
 యపరిచిత్తి పరిచేత్త్యయాజు పరివేదకన్యాస్రదాన కౌటిల్యాత్కథాక
 ర్తయారంభ మద్యపస్త్రీ నిషేవణస్వాధ్యాయాగ్ని సుతత్యాగబాధవత్యాగ
 స్థరాగ్రాయమా ద్రుచ ఛేదనగ్రామశ్చేదనస్త్రీచిత్రజీవనహింస జీవ నాషధ
 బేదనహింసాయ స్త్రీవిధానతద్ధారణ్యసంపరిత స్త్రీవ్యాజ్యవిక్రయశూద్ర
 శ్చేష్ట్యత్వ హింసాగ్ని హింసయోని నిషేవణా నాక్రమవాస పరాన్నపరిశ్రేష్ట

తానసచ్చాస్త్రాభిరతత్వభార్యా విక్రయాదిరూపోపాతకానాం అజావిభ
 రోష్ట్రోశ్వమృగభమీవాహీ మహిషవధాదిరూప సజరతీకరణానాం క్రిమి
 కీటపక్షివధమద్యానుగత ద్రవ్యభోజన ఫలేత్సుకానుమ స్తేయాది రూపమనినీ
 కరణానాం నిర్జితధనాదాన కుసీదజీవనా సమ్భవ్య సమ్భవణ కూడ్ర
 సేవాదిరూపాపాతీకరణానాం మద్యగద్దాఘ్రిణ బ్రాహ్మణవీడనపుంమైధు
 నాదిరూప జాతిభ్రంశకరణాం విహితకర్త త్యాగసిద్ధకర్తాచరణవీడక
 కర్తానాచరణ శ్రోతస్సారకర్త రాహిత్య మాతా పిత్రాచార్యాది శుక్రూ
 మా రాహిత్యదశ్చ మహాలయ సంక్రాంతి వ్యతిపాతాష్ట కాలభ్యయోగ గజ
 చ్ఛాయాదిత్రాద్ధవిస్తరణవాక్యవాద్ధపికనిర్జితస్థిబకుప్త్యన్నయత్యన్నయతి
 పక్వాన్నయతిపాత్రస్థాన్నయతిస్పృష్టాన్నయతిదాపితాన్నకర్త త్యాగ్య
 న్నపతితాన్న పతితపక్వాన్నపతితదాపితాన్న పతితసీరిక్షితాన్నపతిత సం
 స్పృష్టాన్న పతితపక్ష్యాన్న గదాన్న గణకాన్న గాయకాన్న గ్రామయా
 జకాన్న దెవలకాన్న జ్యోతిషికాన్న చికిత్సకాన్న రాజాన్న రాజపురోహి
 తాన్న రాజభృత్యాన్న కూడ్రాన్న కూడ్రదృష్టాన్న కూడ్రస్పృష్టాన్న
 కూడ్రానుగతాన్న కూడ్రసేరితాన్న దేవతాసర్పితాన్న బ్రాహ్మణ జా
 త్యాద్యాకౌచాన్న బంధుమేళనోచ్ఛిష్టాన్నా బ్రాహ్మణభుక్తశేషాన్న దేవ
 బ్రాహ్మణాన్దకాన్న సదాభితాన్న పరిచితాన్న శబీరతాన్న చ్ఛర్దితా
 న్నా రనాశపక్వాన్న పక్వతంబులాన్న శైవశాక్తేయ పాశుపత పాషం
 డాద్యన్న మహాపురుషార్చితాన్న భూతప్రేత విశాచోద్దిష్టాన్న బలిప్రదా
 నాన్న నీరాజితాన్న మాంసపాకభాండ పక్వాన్న శాంసూతకీస్సృష్టభాం
 డపక్వాన్న విఘ్నాత్రకేశాస్థికిట మక్షికా దూషితాన్న సూతికారజస్వలా
 కూడ్రాదిభుక్త శిష్టాన్న శ్రాద్ధశిష్టాన్న శైవాన్న తురహాన్న కారగృ
 హాన్న పరాశ్చ భోజన వామహస్తాన్న భోజనకటతించుకావ్యత్థాది సిద్ధ
 పత్రభిన్న కాంస్యపాత్ర తామ్రాలాబూ దారుపాషాణ మృత్పాత్రభోజన
 భూభాజనభోజనా పాత్రజేయ పక్షిభోజనాఘ్రిరాహిత్యభోజనవా
 ద్వివారభోజనాకాలభోజనైకాదశ్యన్న భోజనచతుర్దశ్యప్తమీదివా భోజన
 దశమీద్వాదశీపంక్తికాల భానువార రాత్రీభాజన గ్రహణకాలాన్న భోజనా
 నాచమనాన్న భోజనరజస్వలా చండాలాదిపాక్య శ్రవణకాలిక భోజనదగ్ధ
 పర్యుషితప్రాతిగంధోద్భిష్టభోజన దప్పశీభుక్తశిష్టాన్న భోజనవామహస్తా

కహస్తాదకపానశీత శేషాదకపానవర్షధారాజలపరదత్తజలపానచండాతి
 కాతిత వాపీకాపతటాకోదకస్నానపానాన్యకారితప్రపాజలపానకరషధి
 తతక్రపానఖరోష్ఠి విడ్వరాహగర్దభ క్షీరపానవివత్సానిర్దశాహగోక్షీర
 పానస్త్యుపాన దీపోచ్చిష్టాభ్యంగోచ్చిష్టతైలపాన రాత్రికాల తైలపాన
 శుకపికకాకగృధ్రమయూరటిట్టిభభరద్వాజాద్య భక్ష్యభక్షణోద్భృతసార
 పిణ్యోకభక్షణ వృధాకృసరాన్న యావకపాయసాపూపభక్షణమాస్తదత్త
 శాకాదిభక్షణశ్వేత బృహతీశ్వేతవృంతాకవర్తులాలాబుర క్తశిగుర క్తమూల
 కణ్ఠేష్ఠాతికతకకాశిజ్ఞ బిల్వోదుష్పరశలాటుభక్షణ చ్యుర్తి రేతోవిజ్ఞాతృ
 భక్షణ శివశక్తిసూర్య నిర్భాగ్యభక్షణవిధిహేత పశుమాంసభక్షణ కళంజ
 భక్షణ విడ్వరాహగ్రామకుకురట నిషిద్ధ మత్స్యమాంస భక్షణకూద్రపక్వ
 భక్షణగోమాంస గన్ధాఘ్నా సన్ధ్యాకాలసల్లాప తామ్బూలచర్మణభోజన
 మైధున నిద్రాచి పారివశ్యోదయాస్తమయస్వాపదివాస్వాపదివాస్వప్రీత్య
 మననటబురుడ మేదస్సేచ్ఛసన్న వాయ రథకారధ్వజ కారలోహ కారరజక
 కారుప్రీకులటావేశ్య దాసీవృధావిధవాగర్భిణీ ప్రవ్రజితాన్త్యజాశీప్రీ
 సాథారణప్రీగమరాన్యవరుద్ధప్రీగమనతిర్యగ్న్యోనిగమనముఖమైధునగుద
 మైధునపుంసీమైధునసాభిలాషపరప్రీతిరీక్షణ మిధునీభూతప్రీతిరీక్షణయోని
 నిరోధనవగ్నస్నానాశుద్ధచేలస్నాన సంక్రాన్త్యమావాస్య వ్యతిపాతా
 లభ్యయోగప్రభృతిత్రాధార్హకాల నిషిద్ధదినతైలాభ్యంజనస్నానగ్రహణాది
 పుణ్యకాలస్నాన దానరాహిత్యపుణ్యకాలోష్ఠోదకస్నానాశుద్ధజలస్నానా
 మస్త్రీకస్నానసన్నిహితతీర్థోల్లంఘనస్వగ్రామదేవోత్సవాదర్శనతత్తదుత్సవ
 జనపదగ్రామకులాచారోల్లంఘన గుర్వాచార్య విప్రక్రోత్రి యాహితాగ్ని
 నృపచ్ఛాయోల్లంఘనగురువిషయాహంకార హంకారవాదబ్రాహ్మణహం
 కారతిరసాగరపరాజయ ప్రావణతాడనార్థ దండోద్యమనష్టతాడనపర
 భత్సనానపరాధభార్యాదాసీభృత్యతాడన గురుబ్రాహ్మణదూషణకన్యా
 విష్ణు కరణవివాహయోగ్యవరమాచుగ దేవతాగుర్వాచార్య బ్రాహ్మణాది
 నిన్దాత్రవణ ప్రతిగ్రహపరాజ్ఞుఖ బ్రాహ్మణనిన్దన వేదశాస్త్రోన్దన పరోప
 తాపకరణవాక్పాగుష్య దండచారుష్య పదవర్త్యోద్ధాటనసూచకత్వదేవతా
 చార్యస్వామిసుహృత్సత్ప్రభార్యాదివజ్ఞనకీక్రియవైశ్యాదిహీనవర్ణాభివాదన
 కూర్వాక పాషండాదిపూజిత దేవతాభివందనఖరోష్ఠీయుక్తయానారోహ

క్షీణాదానపూర్వకం యజమానేన సప్తపంచత్రీన్వావీడుపోవిధాయకాన్వ
 రయిత్యాతాకత్రత్యేవం నేత్ ॥...॥ పరిషద్వాక్యప్రకారః ॥ ... ॥ భోభా
 విద్వాంసోవిధాయకా ఇదానీ మస్తద్దక్షిణా సరుసంఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృ
 త్యాముకగోత్రేణా ముకనత్తత్రే ముకరాశా జాతేనాముకశాఖా ధ్యాయ
 నా ముకనామధేయే నానేన యజమానేనాస్యస్మిధౌ విజ్ఞాపితానాం జ
 న్తాభ్యాసాజ్ఞన్నప్రభృతీత్యాగభ్యుబహూనాం పాపానామిత్యంతం పూర్వో
 క్తముక్త్యావతేహం మధ్యస్యసమ్మవితానాం సర్వేహం పాపానామజ్ఞాన
 తస్యకృతరణే వడబ్దప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్రకం సర్వప్రాచీన్వత్తమపనో
 దకంభవతి । అజ్ఞానతోభ్యాసేజ్ఞానతస్యకృతరణేవ ద్విగుణజ్ఞానతోభ్యా
 సేత్రిగుణం అత్యంతాభ్యాసే చతుగుణం నిరంతరభ్యాసే పంచగుణం చిర
 కాలాభ్యాసే వడ్డుణం తదేవం వడ్డుణేతవడబ్దకృచ్ఛయాపం అశీత్యధిక స
 హస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్రకం సర్వప్రాచీన్వత్తం భవత్యత్త
 మాధికారిణః మధ్యమాధికారిణస్తు ఏతదేవ ద్విగుణసత్ వడ్డుగ్రతరశతా
 ధికద్విసహస్రసంఖ్యాక ప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్త్రకంభవతి । అధమాధికారిణ
 స్తుత్రిగుణేతంసత్ చత్వారింశదుత్తరద్విశతాధికత్రినహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
 పత్యకృచ్ఛాత్త్రకం ప్రాచీన్వత్తం పాపాపనోదకం భవతి సర్వసభాన్వ
 యః॥ అస్యకృచ్ఛస్య సాక్షాత్సుఖ్యచర్యయాకర్తు మశేక్యత్యేతత్ప్రత్యామా
 యగోదానతన్నిష్కాయరజతతదర్శతత్పదతిలహేమనహస్రసహస్రసమద్రా
 నదీస్నానస్వీతప్రాణాయామద్వాదశబ్రహ్మణ భౌజనాద్యస్యతమరూపే
 ణప్రాచ్యోదీచ్యాం ౧౦౦౦ దీశాద్ధవైష్ణవప్రాద్ధగోదానశాలాగ్నిహేమన దశ
 విధస్నానబ్రహ్మకూర్చోధివిహితపంచగవ్యహేమన ప్రాశన వశదానభూరి
 దానబ్రాహ్మణభౌజనాదినహితమాచరణీయమిత్యస్తన్నితీకతం సర్వప్రా
 చీన్వత్తం అముక గోత్రాదెరస్య యజమానేనోదీత్యేకం ధర్మజ్ఞమను
 హేదకం విప్రంపేషయతేన సప్తపంచత్రీన్వావిదమపేషయేత్ ॥ అథవిధా
 యకాస్తేషితధాకుర్త ఇత్యుక్త్యాస్తాత్వా యజమానేనమర్చితాందక్షిణాం
 స్వీకృత్య వివిధపాప తత్ప్రాచీన్వత్తానువాదకుశలక్షేకం ఏవచితం విప్రం
 అస్తికచికిషితప్రాచీన్వత్తానప్రాసే భవతానువాదకేనభవితవ్యం భవా
 నప్యశేషపరివహజ్ఞయ తద్దైవాగ్నిగ్యమాంఠశ్రవ్యత యజమానేన దక్షి
 ణాదాన పూర్వక మనువ దకం వరి మత్వా కశ కనుమా తుత పాణయః

ప్రాజ్ఞుభాస్సముత్థాయానువాదక మేవముపదిశేయః॥ —॥ విధానకవాక్యమ్ ॥ అహూవిద్యదగ్రీసరప్రాయశ్చిత్తపనోద్య బహువిధపాపానువాదవిధివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయరూప్రతిపదోక్తప్రాయశ్చిత్తానువాదకశలధర్మజ్ఞహేలనువాదకయజమానసమర్పితామిమామస్మద్దక్షిణాసమసంఖ్యాకదక్షిణాంస్వీకృత్య ఇహనీం గోత్రాదివిశిష్టేనాననయజమానసపరివత్సన్నిధావిజ్ఞాపితానాం గోత్రాదివిశిష్టస్యాశ్చ యజమానస్య జన్మాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృత్యైశత్రాపర్యవ్రమిత్యాదినోక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపాతకచక్షుషయవ్యతిరిక్తానాం అపిష్టమహాపాతకరూపాత్మకాతిదిష్టమహాపాతకవ్రతాత్మకాతిదేశికరూపాతిపాతకానాం సమరూపపాతకానామపపాతకానాం సంకీర్తకణానాం మనీకరణానామపాత్రీకరణాం చాంజాతిభ్యంశకరాణాం ప్రకీర్తకానాం రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీర్తకానాం అజ్ఞానతస్సకృత్యైతానామజ్ఞానతోభ్యస్తానాం జ్ఞానతస్సకృత్యైతానాం జ్ఞానతోభ్యస్తానామత్యస్తాభ్యస్తానాం నిరస్తరాభ్యస్తానాం నిరకాలాభ్యస్తానాం నవపథానాం బహునాం పాపానాం మధ్యే సమ్భూచితానాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్రణఇత్యాదిక్రమేణోక్తం ప్రాచ్యాదీచ్యం గాదిసహితం షడ్గుణితషడ్బక్తృచ్ఛరూపమశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం సాక్షాత్కారణాశక్త్యావిధివిహితశక్యప్రత్యామ్నాయతత్సమసంఖ్యాకధేయదానాదిరూపం నా సర్వప్రాయశ్చిత్తపనోదకంభవత్యత్తమాధికారిణః ॥ మధ్యమాధికారిస్తు ద్విగుణితం సత్ షడ్వ్యత్రకతాధిద్విసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం భవతి ॥ అధమాధికారిణస్త్రిగుణితం సత్ చత్వారింశదుత్తరద్వికతాధికస్రీసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకంభవతి । ఏవమథి కారిభేదేన యధార్థమాచరితం సర్వప్రాయశ్చిత్తం సర్వపాపాపనోదకంభవతీత్యశేషవిద్యశ్శబ్దానిర్ణయః ॥ యాయమస్యేతదేవాశేషపరిషన్నిర్ణీతం ప్రాయశ్చిత్తపనువాదకముఖేనాస్మేగోత్రాదివిష్టాయ యజమానాయోపదితతేత్యస్మరాదిశదశేషేషాదిదక్షిణపరిషత్ ॥ అహోవయమపి త్వం నియోజయమాః ॥ అముకగోత్రాదెరస్య యజమానస్యజన్మాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృతీత్యాదినా పూర్వోక్తానాం నవవిధానాం బహునాం పాపానాం మధ్యే సమ్భూచితానాం సర్వేషాం పాపానామపనోదకానాం ప్రాచ్యాదీచ్యంగనాం దీశ్రాద్ధవైష్ణవశ్రాద్ధగౌదాశశాలాగ్నిహోమా

దశవిధస్నాన బ్రహ్మమార్గవిహితం చ గవ్య హోమ ప్రాశనవశజానభూరి
 నానాదీనకాతంషణ్ణుణితపక్షబ్ధకృచ్ఛరూపం సర్వప్రాయశ్చిత్తం పాపానాం
 చిరకాలాభ్యాసాదస్య రాధమాధికాతిత్వాచ్చ త్వారింశదుత్తరద్విశతాధికాతి
 సహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్మకం భవతి సాక్షాత్కర్తుమశక్యం చే
 త్రత్ప్రత్యామ్నాయభూతగోదాన సముద్రగానదీస్నాన సహస్రశిలహూ
 మసంహితామూత్రవేదసారాయణద్విశతప్రాణాయామూడిష్వస్యతషశక్య
 ప్రత్యామ్నాయరూపేణవాచరణేయమితి పరిషన్నిణీకతమస్మాభిర్విహితం
 త్వమప్ర్యచైరూర్ధ్వబాహుస్సువిస్పృష్టం సవిస్తరం త్రివారముపదిశేతి వదే
 యుః || అధానువాదకోపితధాకరోమీతుక్యక్వా విధానకదక్షిణాసమసం
 ఖ్యాకదక్షిణాం స్వీకృత్య స్నాత్వా ద్విరాశమ్య ప్రాణాయామత్రయంకృ
 త్వా దశపవిత్రపాణిగుత్తాయ యజమానాభిమఖస్తిష్ఠన్నూర్ధ్వబాహు
 స్సృక్ పరిషన్నిణీకతం విధానకపిహితం ప్రాయశ్చిత్తం దక్షిణాపయా
 ప్రాకృతభాషయాచాను వాదపూర్వకం త్రివారమేషముపదిశేత్ || — ||
 అనువాదకవాక్యమ్ || భోయజమాన అముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముక
 రాశౌజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముకనామధేయ అశ్నేషావిషపీపరిష
 త్ త్వదీయాం విజ్ఞాననామనధార్య త్వశ్శమర్చితామహ్నియసీమవియధాశక్తి
 పరిషద్దక్షిణాం యథోక్తదక్షిణామివ స్వీకృత్య త్వయాఽజ్ఞాపితానాంసర్వే
 షాంపాపానామపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం నిణీకతం సర్వప్రా
 యశ్చిత్తమస్యయజమానస్యోపదిశేత్ విధానకముఖేనవరాంపేక్షితవతి || త
 దేవాహుమపదిశామి || సానధానమనాస్సమాకర్ణయ || భోయమాన అ
 ముకగోత్రఅముకనక్షత్రే అముకరాశౌజాత అముకశాఖాధ్యాయన్నముక
 నామధేయ త్వయా జన్మాభ్యాసాజ్జన్మప్రభృత్యైతత్త్వం సర్వస్తం మధ్యవ
 త్రినికాలేషహజన్మనిజన్మాన్తరేషుచేత్యాఽనింక్తానాం ప్రకాశకృతమహాపా
 తకచతుష్టయ వ్యతిరిక్తానాం అతిదిష్టమహాపాతకరూపవ్రతాభయాత్మకా
 తిదేశకరూపాతిపాతకానాం సమపాతకానామహాపాతకానాంసంకలీకర
 ణానాం మలినీకరణానామపాత్రీకరణానాం జాతిభ్రంశకరణానాం ప్రకీ
 ర్ణకానాం రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీర్ణకాంతానాం నవవిధానాం బ
 హూనాం సర్వేషాం పాపానామజ్ఞానతస్సకృత్కరణేషదబ్ధకృచ్ఛాత్మకం
 సర్వప్రాయశ్చిత్తమపనోదకం భవతి || అజ్ఞానకోభ్యాసే జ్ఞానతస్సకృత్కర

రణేచద్విగుణితమ్ । జ్ఞానతాభ్యాసే నిగుణమ్ । అత్యంతాభ్యాసే చతు
ర్గుణితమ్ ॥ సరస్వరాభ్యాసేపంచగుణితమ్ । చిరకాలాభ్యాసేషడ్గుణితపద
బ్దకృచ్ఛగ్రహం అనీత్య తరసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్కంఠస
ర్వప్రాచ్యుత్తం ఏకదుత్తమాధికారిణోభవతి కృచ్ఛగ్రహసంఖ్యాగ్రహం)మధ్య
మాధికారిణస్తుఏతద్విగుణితంపక్ష్యుత్తరతతాధికస్వసహస్రసంఖ్యాకప్రాజా
పత్యకృచ్ఛాత్కంఠపతి(కృచ్ఛసంఖ్యా ౩౬౦)అధమాధికారిణస్తుత్రిగుణితం
చత్వారింశదుత్తరద్వితతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్కం
భవతి (కృచ్ఛగ్రహ ౩౬౩౩) పక్వతేవ త్వయా పాపానాం చిరకాలా
భ్యాసాత్తవచాధమాధికారిత్వా చ్చత్వారింశదుత్తరద్వితతాధికత్రిసహస్ర
సంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్కం సర్వపాపాపనోదకమేత త్సర్వప్రాచ్య
ుత్తంప్రాచ్యుద్విగుణంనాదీశాద్ధవైష్ణవశాద్ధగౌదానశాలాగ్నిపేలాదు
దశవిధస్నానబ్రహ్మకూర్మ విహితపంచగవ్యపేలామప్రాశనదశదానభూరి
దానబ్రాహ్మణభోజనాదినహితం సమూర్ణమనుష్టేయమ్ ॥ త్వంసాక్షాచ్ఛ
ర్యాయాంశమర్థశ్చేత్రధావత ॥ నోచేత్ప్రత్యామ్నాయానాచర ॥ ప్రత్యా
మ్నాయాస్తు ॥ విధ్యుక్తధైరవః తస్మిషగ్రియరజతనిషకలదర్శితత్వాదవా
ఉపనాసః ॥ అయుతగాయత్రీజపః ॥ ద్విశతప్రాణాయామాః॥ సహస్రతీల
పేలామాః ॥ సంహితామాత్రమేదపారాయణమ్ ॥ ద్వాదశబ్రాహ్మణభోజ
నమ్ ॥ సముద్రగానదీస్నానాదికచ ॥ ఏతేషు ప్రత్యామ్నాయేషు తవశ
క్యప్రత్యామ్నాయైః చత్వారింశదుత్తరద్వితతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రా
జాపత్యకృచ్ఛాత్కం ప్రాచ్యుద్విగుణద్యజ్ఞసహితం సమూర్ణంకుర్యాఃపూ
తోభవే ॥ అముఃగోత్రేణేత్యాదినా త్వయా అగ్నికం సర్వప్రాచ్యుత్తై
సాక్షాత్తదశకై ప్రత్యామ్నాయరూపేణవా సాంగం సవ్యగ్రహస్థితేనతీజ
న్తాభ్యాసాజ్ఞస్తప్రభృతీత్యాదినా సర్వేషాంపాపానామిత్యంతేన వాక్యేన
పరిషత్సూక్తో విజ్ఞాపితేభ్యః ప్రకాశకృత మహాపాతకచతుష్టయవ్యతిరక్త
భ్యః అతిద్విమహాపాతకరూపవ్రతాతిదైశికరూపాతిపాతకభ్యః సమరూ
పపాతకభ్యఃపాతకభ్యఃసృజరలీకరణేభ్యో మనీకరణేభ్యో౭పాత్రీకర
ణేభ్యోజాతిభ్యోంశకరణేభ్యః ప్రసిద్ధకేభ్యః రహసికృతమహాపాతకాదిప్రకీ
ర్ణకాంతేభ్యశ్చ సర్వేభ్యఃపాపేభ్యోమక్తోభవేః మక్తోభవేః మక్తోభవేః
తీజదేతే ॥ సరిషదప్యేకవాక్యతయా తథాస్థితీ వారముచైచ్చానుగ్ర

హం వదేత్ ॥ అనువాదకొపి ప్రాకృతభాషయాపునర్వదేత్ । పరిషదపి
 ప్రాకృతభాషయాతథా స్త్వితి పునర్వదేత్ ॥ ... ॥ తదాహమనుః ॥ తా
 ల్యప్రభృతి యతఃచిత్వాతకంచూపపాతకం ॥ వడదైవైవశుద్ధ్యతమహతః
 పాతకాద్యతేజతి ॥ ... ॥ తతో యజమానుః ఓం మహాప్రసాద ఇత్యుక్త్వా
 పరిషత్సన్నిధౌ ద్వీరాచవ్య త్రిప్రాణానాయవ్య దేశకాలానంతీర్త్య గా
 త్రాదివిశిష్టస్యమమ జర్తాభ్యాసాజ్ఞాపభృతీత్యాదినోక్తసమస్తపాపనిరా
 సార్థం ఇష్ట దేవతాప్రీత్యర్థం సత్యకర్మశుష్టాచయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థంచ విధా
 యకముఖేనానురాదకపురిస్సం పరిషమపదిష్టం వడ్డుణితవడ్డుకృచ్ఛరూ
 పం సత్ప్రాయశ్చిత్తంప్రాచ్యూదీచ్యాంగనాందీశార్థవేష్టవశార్థగోదాన
 శాలాగ్నిహోమదశపదసామరబహుకూర్చః హితపదవగవ్యహోమప్రాశన
 కృచ్ఛాచరణదశదానభూరిదానాదినహితంపిధివిహితకృచ్ఛాప్రత్యామ్న
 యభూతభేనుదానతలహోమసహస్రసముద్రగా నదీస్నానాయుతగాయ
 త్రీజపాదిష్టస్యతమేనానైశశక్యప్రత్యామ్నయనకరిష్యేఇతి సంకల్పయేత్ ॥
 ఆధానతు ఆధానాగ్నిచరణాదిపుణ్యకర్తవ్యధికారసిద్ధ్యర్థంచ సార్థాబ్ధ
 కృచ్ఛాప్రాచ్యశ్చిత్తం అగ్నివిశ్లేదదినాదారభ్య ప్రతిపర్వమేతైకకృచ్ఛా
 ప్రాయశ్చిత్తంచ తంత్రేణప్రాచ్యూదీచ్యాంగ సహితమముక ప్రత్యామ్న
 యేన కరిష్యేఇతిసంకల్పః ॥ ప్రాయశ్చిత్తై సర్వేషాం వపనం కార్యమ్ ।
 విధవానామప్రీత్యాం । అత్ర రాజ్ఞామస్యేషాంవా వపనాభావే ప్రాయ
 శ్చిత్తం పరిషదక్షిణాదికంచ ద్వీగుణమ్ ॥ కేశానాం రక్షణార్థాయ ద్వీగు
 ణం వ్రతమాచరేదితి స్మృతేః । యత్రసభర్తృకస్త్వాదీనాం వపనం సిషి
 ధం తత్ర నద్యైగుణ్యమ్ । వపనంచ శిఖాకాయోపస్థవర్జనఖకేశరొమ్హము
 దక్ష్మంస్థంకార్యం సర్వత్ర । రొమవర్జనమప్యన్యత్ర । యత్రగోవధాథా
 విశేషవచనం తత్ర ప్రాయశ్చిత్తై శిఖాసహితమపివపనం । అన్యత్ప్ర
 మాదాచ్ఛిఖావిపనైశశమయశిఖాం బ్రహ్మగృన్ధియుతాందక్షిణకర్తేసిధిధ్యా
 దితకాతక । శిఖాంభిన్దంతియమోహాద్వైషాదక్షానతోపివా । పునస్సంసార
 రమర్హంతి శ్రయోవర్ణాద్విజాతయ ఇహసంగ్రహే । గృహ్యగ్నిసారే య
 జ్ఞోపవీతసహితశిఖాత్యాగివే పునరుపనయనమేవ ॥ కొదాదినా కేవలయ
 జ్ఞోపవీతత్యాగేన ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యేఇతిసంకల్ప్య ఆచార్యం వృత్వా
 సుతారంగాయత్రా తిలైరాశ్యేనాష్టోత్తరం సహస్రం శతంవా జుహు

యాదీతి || ఇదం ప్రాసంగికం || వపనాద్యంగజాతం చ కృచ్ఛాగ్రిధికభవతిన
 కృచ్ఛగ్రిన్యూనఇతి మయూఖాదా || ... || వపనప్రకారః || జంఘారువ
 త్కంకక్షేషులోమానిభుజయోస్తథా | కుక్షిభామశిఖావజంశ్శశుక్రేశాం
 శ్చవాపయేత్ | క్రమేణపాణిపాదస్యనఖానిచనికృంతయేత్ | కేశానాం
 వపనంనాస్తినారీణాం వ్రతసత్ప్రియోః | మహాదోషేషు సర్వేషు శ్చేద
 యేదంగుళిత్రయమ్ | తదేవవపనం స్త్రీణాం నానుప్రజ్యా జపాదీకమ్ ||
 నగోష్ఠేశయనం తాసాం నచాస్త్యజినధారణమ్ | సర్వాకేశాణామము
 ద్భృత్య ఛేదయేదంగుళిత్రయమ్ || సర్వత్రైవహినారీణాం శిరసోముండ
 నంనతు | పాదయోశ్చైచ్ఛపాణ్యోశ్చకుర్యాన్నుఖనికృంతనమ్ || వ్రతద్వై
 గుణ్యచరిణంకేశాణరక్షితీచేన్నరః | సరోమహవసంకార్యం కారయేన్నుఖ
 కృత్తనమితి || ... || ప్రాచ్యాంగకృత్యాని || యానికానిచపాపానిబ్రహ్మ
 హత్యాసమాజచ | 'కేశానాశ్రిత్యతిష్ఠన్వితస్తాత్రోశాన్వపావ్యహమ్ || ఇతి
 కేశశ్శశుక్రతోమ నఖాదికంవాపయిత్వాస్నా త్యాద్విధావవ్య సంకల్పపూ
 ర్వకందస్తథావసంకుర్యాత్ || కంటకక్షీరవృత్తోత్థం దస్తకాష్టంప్రయోజ
 యేదీత్యుక్తేన | ఆయుర్బలంయశోవర్చః ప్రజాఃపశుపసూనిచ | బ్రహ్మప్ర
 జ్ఞాంచమేధాంచ త్వ.నోదేహీ వనస్పతే || ఇతిమంత్రోపాత్రైసద్వాదశాం
 గుళి దంతకాష్ఠేన తన్తంత్రేణైవ దంత ధావనం విదళితేన తేనకాష్ఠేన జి
 హ్వాల్లేఖనంగండాపాదీకంచ కృత్వాస్నాత్వాచవ్యపరివత్ససిధౌ ప్రా
 ణానాయమ్య దేశకాలౌసంకీర్త్య మమ సమస్తపాపక్షయార్థం పరివదుప
 దిష్టం ప్రాయశ్చిత్తం కరిష్యమాణః తత్రాదాదేహశుద్ధ్యర్థందశవిధస్నానా
 ని కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య తత్తన్తన్త్రైఃపుత్రపుత్రకన్సన్యాత్ || ఈశాన
 న శిరోదశం ముఖం తత్పురుషేణచ | హృద్దేశమవ్యఘోరేణ గుహ్యంవా
 మేనసువ్రత || సర్వేనపాదౌసర్వాంగం ప్రణవేచశాధయేత్ || ఇత్యుక్త
 గీత్యా ఈశానస్సర్వవిద్యానామత్యాదిమన్తైః ఈశానాయనమితి శిరసి
 తత్పురమాయ సమితిమథే | ఆఘోరాయనమితిహృదయే | వామదేవా
 యనమితి గుహ్యే | సద్యౌజాతాయనమితి పాదయోః ప్రిణవేనచ స
 ర్వాంగేషు అగ్నిహోత్రధన్యవిలింఘేత్ | అగ్నిరీభస్మేతిమన్తైఃపుత్రపుత్రా
 నం || ... || అథ గౌమయస్నానమ్ || అగ్రియగ్రించరంతీనామోషధీనాం
 వసేవనే | తాసాం కృషభపత్నీనాం సురభీణాశశరీరతః || ఉత్పన్నంలూక

సౌఖ్యార్థం పవిత్రం కాయశోధనమ్ । త్వంమేరొగాంశ్చ శౌకాంశ్చపాపం
 చనుదగోమయేతి సమ్పూర్ణ్య గోమయమాదాయ దక్షిణోత్తరం త్రిధా
 విభజ్య ప్రూచేన దిక్షు దక్షిణభాగం తీర్థహోతరభాగం ప్రక్షిప్య మధ్య
 మభాగం మానస్తాకేత్యభిషున్ద్ర్య ఆధస్సంస్థం త్రిధావిభజ్య ఆయనేతేతి
 తిగృహీతదూర్వామిత్రగోమయేన గన్ధద్వారామిత్యాదిమంత్రేణ ఉత్తమ
 మధ్యమాధమక్రమేణ సర్వాంగమాలిష్య హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాంప్రా
 ర్థ్యయాః ప్రవతతి తీర్థమభిషుశ్య స్నాత్వా ద్వీరాచమేత్ ॥ ... ॥ అ
 భస్మ త్రికాస్నానమ్ ॥ అశ్వక్రాంతేత్యాదినా మృత్రికామభిషున్ద్ర్య ఉ
 ద్భృతాసివరాహేణేత్యాదినాదాయ నమోమిత్రసేతి సూర్యాయప్రదక్ష్య
 ఆయనేతేతి దూర్వామాదాయగాయత్ర్యాభ్యుత్పఘాతానిథాయమృ
 త్రికాస్నానం కరమ్యేతి సజుల్ప్యమృదం శుశోదకేన ప్రాప్త్యగోమయ
 వద్విభాగాదికంకృత్వా ॥ మృజైకయాశిరిఃక్షాశ్యం ద్వాభ్యాంనాభేస్తథోప
 రిఅధశ్చతస్పఃకాయువచ్ఛిఃపాదౌ తథైవ ॥ ప్రక్షాశ్యసర్వకాయంచద్వి
 తాచమ్య యథావిధితి వశిష్టోక్తసజ్జయదూర్వామిత్రమృదాగన్ధద్వారా
 మితిఇతంవిష్టురితిస్యోరాపుణివీతివామంత్రేణోత్తమ మధ్యమాధమక్రమేణశి
 రఃప్రభృతినర్వాంగమనలిష్యస్నాయాత్ ॥...॥అభవారిస్నానమ్॥అపొఅస్నా
 నీతిసూక్త్యా భానురాభిముఖస్థితః । ఇదంవిష్టుర్జపిత్యాచ పృతిస్సోతోసి
 మజ్జతి ॥ వారుణస్నానార్థంతీర్థసమీపంకృత్వా హిరణ్యశృంగమితిద్వాభ్యాం
 సమ్పూర్ణ్య యాఃప్రవతతి తీర్థమభిషుశ్య ఇమంమేగంగే ఇతి ౧ సుమి
 త్రానఆపటవధయః ౧ సమప్రజ్యేష్టాఇతిచతస్పః ఏతోస్వింద్రమితిసృ
 షిః తరత్యమందీతి సూక్తేనపావమానీభిఃఅపొహిషైతి త్ర్యంజనేనార్జనం
 కృత్వా ఇమంమేగంగేఇత్యదకమాలోద్య ఋతంచేతిత్ర్యంజనేత్రిరావృతే
 నాఘమర్షణంకృత్వా త్రిర్వాదకేవరంవానిషజ్జ్య ద్వీరాచమ్య స్నానాంగ
 తర్పణంపూర్తాత్ ॥ హిరణ్యశృంగమిత్యాది త్తీర్థప్రార్థనాదికం సర్వందశ
 విధస్నానాంతే ఏవకార్యమితిమయాభే । తద్రీత్యాఅపొహిషైతి వారుణ
 స్నానమ్ । గాయత్ర్యగోమూత్రస్నానమ్ ॥ గన్ధద్వారామితి గోమయ
 స్నానమ్॥ ఆప్యాయసేతిక్షీరస్నానమ్ । దధిక్రాష్ణ ఇతి దధిస్నానమ్ । శు
 క్రమసీత్యాజ్యస్నానమ్ । శేవస్యత్వేతికశోదకస్నానమ్ । యద్వాదశాప్యే
 తాని స్నానాన్యమంత్రకాణ్యేవకార్యాణి । భస్త్రస్నానమరభ్యసర్వత్ర

శుద్ధోదకస్నానమామగ్నికం ద్విరాచమనః । భస్మగోమయమృదాది
పంచగవ్యానులేపనైః । మతాపకర్షణంకార్యంబాహ్యశౌచాపను త్రయే॥ ఆ
ధమోత్రయఉధ్యానా మంగానాంతోనాయవై । త్రధాత్రవిభజేత్తాని
దూర్వాఅపినమాచరేత్ । శాస్త్రోక్తేనైవవిధివా కారయే తైరసజురైః
అధమోత్రమమధ్యాని గాత్రాణీసజలాంచలైః ॥ స్వసంఖ్యాయమృదాలిం
పేదేకవారంశుగోమయమ్ । మలాపకర్షణ-స్నానంస్వగృహ్యాయితేభస్త్వ
నా॥ పంచగవ్యాగృహ్యంతే గోమయస్యైకతక్రియా । త్రయశ్చసర్వ
గాత్రాణి వాసస్య-శోధ్యవారిణా॥ ద్విరాచమ్యవిదధ్యాచ్చప్రాణాయామ
ప్రయంతతః । మూర్ధ్వాష్ట్రధామమృదదూర్వా నీలాక్షదత్తాన్విశుద్ధయే
ప్రవిశ్యనాభిపలిలం తతస్సాయాద్యధానిధి । దేవాన్యప్రీతిత్యుచైవ
తర్పయిత్వాక్రమాదథ । ద్విరాచమ్యతతోధాతే వాససీరిధాంజవ ॥ ఉ
రూమృత్సజలభ్యాంచసంశోధ్యచకరావపి ద్విరాచమ్యస్నానశాటింతి
ర్చుదాద్భిశ్చశోధయేత్ ॥ పంచగవ్యహోమంశాలాగ్నిహోమంచక్రతార
మృకాలేనిశాముఖే త్రతసంకల్పత్పూర్వమేవనియమేనకుర్యాదితికేచన॥ ప్ర
తసంకల్పదూర్ధ్వం పంచగవ్యహోమం ప్రాశనంశాలాగ్నిహోమంచకు
ర్యాదిత్యన్యే॥ —॥ నిశాముఖే సజల్పప్రకారః ॥ దేవకాతాసజీర్ణత
ముకగోత్రస్య * మమజన్మాభ్యాసాదిత్యారభ్యబహూనాం పాపానాంశు
ద్యేతిత్యంతం సర్వముక్త్యాపయ్యాకృతానాం సర్వేషాం పాపానాం నిరా
సార్థం నిత్యకర్మానుష్ఠానయోగ్యతాసిద్ధ్యర్థమిష్టదేవతాప్రీత్యర్థంచ ఉత్తమ
మధ్యమాధమాధికారిభేదేనృభగ్విహితేషప్రాయశ్చిత్తేషుమదనురూపంప
రివత్పిర్నిష్ఠం విధాయకవిహితం మహ్యమనువాదకోపనిష్ఠంపథ్యుణితేపదబిక్కు
చ్చిరూపం ప్రసిడితంసచ్చత్వారించదు తరదిశతాధికప్రసహస్రగణ్యాక
ప్రాణాపత్యకృచ్ఛాత్త్యక్తం సర్వపాపాపనాదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తవిధివి
హితకృచ్ఛగ్రహసంఖ్యాకధేనదానతస్మిమగ్నియరజితసమత దర్శితత్వాదన
దీప్తానాదిష్యన్యతమినాశేన శక్యప్రత్యామ్నాయరూపేణాహుకరిష్యే ఇ
తిగ్రామాద్భహిరేవ సద్యాదేస్తీరే నక్షత్రదర్శనసమయే సంకల్పయేత్॥
వ్రతం నిశాముఖేగ్రాహ్యం బహిస్తారకదర్శనఇతిస్మృతేః॥ ముమూర్షోస్తు
గృహాదావేవ అస్తికాదినే ఉపవాసః॥ అశక్తాహవిష్యాశనమ్ ॥ తతోవా
స్తిత్రాధంవైష్ణవత్రాధంచ తత్ప్రకరణోక్తరీత్యాతిమేన హిరణ్యేన వాకు

ర్యాత్॥ —॥ తత్ప్రకారః॥ మయా ఆచరిష్యమాణ ప్రాయశ్చిత్తస్య
ప్రాచ్యంగత్యేన నాందీశ్రాద్ధం సర్వధర్మసహితం యథాశక్తిహిరణ్యేన
కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య । నాందీముఖాభ్యః మాతృపితామహీప్రపితామ
హీభ్యః నాందీముఖేభ్యః పితృపితామహప్రపితామహేభ్యః నాందీముఖ
భ్యస్సపత్నీకమాతామహమాతుఃపితామహమాతుఃప్రపితామహేభ్యః అ
క్షయ్యశృప్త్యర్థమాగ్నేయం హిరణ్యం స్వాహానమః నమమగత్యుపవీక్షిద
త్వా పూర్వవదైవ్యప్రవశ్రాద్ధం కరిష్యేఇతి సంకల్ప్య కేకవాదిద్వాదశనామ
భిః ద్వాదశబ్రాహ్మణానావాప్యభోజయేత్ । ఆమంహిరణ్యంవా దద్యా
త్ । శ్రీమహావిష్ణునుద్దిశ్య మహావిష్ణుప్రీత్యర్థం భోజనప్రత్యామ్నాయమా
గ్నేయం హిరణ్యం శ్రీమహావిష్ణుప్రీతిం కామయమానస్తుభ్యమహంసమ్ప్ర
దదేనమః నమమేతిదద్యాత్ । అనేనపాపాపహారిమహావిష్ణుః ప్రీయతామ
తివదేత్॥ ఏవంసర్వతదానాదికర్తృసు । అథప్రాచ్యంగగోదానమ్ । మ
యా ఆచరిష్యమాణప్రాయశ్చిత్తస్య ప్రాచ్యంగగోదానంకరిష్యే ఇహన
జుల్ప్య ॥ గవామంగేసుతిష్ఠన్నిశువనానిచతుర్దశ । తస్మాదస్యాఃప్రదా
నేనసర్వం దత్తమహంస్తుమే॥ ఇతిమంత్రేణ గాం తన్నిమగ్రాద్రవ్యంవా
దద్యాత్॥ —॥ తత్తశ్శాలాన్నిహూషః॥ ప్రారణ్యేసర్వకృచ్ఛాకౌంస
మాప్తాచవిశేషతః । ఆశ్వేనైవశుశాలాగ్నౌజహుయాదాహుతీఃపుధక్॥
తత్రవ్యాహృతిభిర్హోమోహ్యస్తోత్రరశతంశనైః । శాలాగ్నిర్నామాపాసనా
గ్నిర్హోకాగ్నిర్వా । మయాచరిష్యమాణపరిషదుపకీప్తప్రాయశ్చిత్తస్యప్రా
చ్యంగశాలాగ్నిహూమకరిష్యే ఇహసంకల్ప్య ధౌపాసనాగ్నిం లోకకా
గ్నింహోపసమాధాయ చతుష్పాత్రప్రయోగవిధానేనాజ్యసంసారాంతం
కృత్వాగ్నిం పరిషిచ్యాజ్యేనభూస్సాస్వాహా భువస్సాస్వాహా సువస్సాస్వాహా
భూర్భువస్సువస్సాస్వాహేతి సప్తవింశతివారం అగ్నివాయుసూర్యప్రజాప
త్యుద్దేశేనజహుయాత్॥ ఏవంచేదస్తోత్రరశతాహుతయోభవంతి తతః
త్తరంపరిషించేత్॥ బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యోక్తవిధినాగ్నిప్రతిష్ఠా
పనాదిపూర్వకం ప్రధానహూమంవిర్విర్త్యతస్త్రేషంసమాపయేయః॥
...॥ అథ పంచగవ్యహూషః॥ పంచగవ్యం స్నానార్థం ప్రాశనార్థంచ
ప్రాతరాహృత్యస్నానం ప్రాశనంచకుర్యాత్ । ప్రాతరేవసమాహృత్యకు
ర్యాత్స్నానాదియత్తశిశ్నృతే॥ —॥ తత్ప్రకారమాహ ॥ పరాశరః॥

గోమూత్రం గోమయంక్షీరందధిస్త్వికశోదకమ్ । నిర్విష్టంపంచగవ్యంతు పవి
 త్రంపాపశోధనమ్ ॥ గోమూత్రంకృష్ణవర్ణాయాశ్చేన్యతాయాశ్చైన్యగోమ
 యమ్ । పయశ్చ తామ్రవర్ణాయారక్తాయాగృహ్యతేదధి ॥ కపిలాయాఘృతం
 గ్రాహ్యంసర్వంకాపిలమేవతా । మూతమేకపలందద్యాదజ్ఞుస్తార్థంతుగోమ
 యమ్ ॥ క్షీరంసప్తపలందద్యాదధి త్రిపలమిష్యతే । ఘృతమేకపలందద్యాశ్చ
 లమేకంకుశోదకమ్ । యత్తుప్రమాణాంతరమాహవృద్ధపరాశరః ॥ గోమూ
 త్రంచూషకాణ్యమేగోమయస్యశుభోదక । క్షీరస్యద్వాదశత్రోక్తాదధ్నుస్తు
 దశకేర్రితాః ॥ గోమూత్రవద్భుతస్యామౌతదధంతుమశోదకమితి ॥ ఏతదశ
 త్తబాలాదివిషయంద్రవ్యమ్ । మాషప్రమాణం పూర్వముక్తం ॥ గాయ
 త్ర్యావామగోమూత్రం గన్ధద్వారేణగోమయమ్ । అప్యాయస్వేతిచక్షీరం
 దధిత్రాన్వస్తధాదధి । తథాశుక్రమసీత్యాజ్యంశేపస్యత్యామశోదకం । పంచ
 గవ్యవృచాపూతంస్తాపయేదగ్ని సన్నిధౌ । గోమూత్రంస్తాపయేత్పుర్వ
 గోమయంకపి తైన్యనేత్ ॥ క్షీరంతుపశ్చిమేష్టాన్యందధిజైవోత్తరేణతు । ఘృ
 తపాత్రంతథాగ్నేయా మైశాన్యాంకుశశోదకమ్ ॥ స్థాపయేదుత్తరేణా
 గ్నింపుక్త్యాహద్భిశ్శోధయేత్ । అగ్నేఃపక్వాదేకపాతే తన్నత్రైస్తానీ
 యోజయేత్ ॥ ఆహోహిష్ఠేతిచాలోద్యుహసస్తాకేభినుస్త్రయేత్ । సప్తావ
 రాస్తుమేదర్భాద్భిర్నాగ్రీశ్చకృపః ॥ ఏతైరుద్భృత్యహూతవ్యం పంచ
 గవ్యంయథాపిధి । ఇరావతీఇద విష్ణుగ్నానస్తాకేభిశంజతి ॥ ఏతాన్తైన్యవ
 హూతవ్యంహూతశేపంపితే త్రతః । ఆహోద్యుహవేనైవరన్ధ్రస్థ్యంహవేనతు ॥
 ఉద్భృత్యప్రణవేనైవపిదేచ్చప్రణవేనతత్ । యత్త్వగ్నిగతంపాపంశేహే
 తిష్ఠతిదేహిరామ్ ॥ బ్రహ్మకూర్చదహేత్సర్వంక్రూరీప్రాగ్నిరికేన్ద్రనమ్ । పవిత్రం
 త్రిపులోకేషుదేవతాభిరదధిప్రేతమ్ ॥ వయోశ్చైన్యవగోమూత్రేగోమయేహవ్య
 వాహనః । దధివాయుస్సముద్దిష్టసోస్సవఃక్షీరేఘృతేరవిః ॥ ఇతి ॥ —॥స్మృత్య
 న్తరే ॥ పంచగవ్యంహూతదత్ర దర్భపత్రైర్దశాహుతిః । ఇరావతీఇదవిష్ణు
 ర్నానస్తాకేభుశంజతి ॥ అప్యాయస్వేతిమంత్రోగ్రీయచ్ఛక్రముచాతథా । గా
 యత్రాప్రణవేనైవసర్వవ్యాహృతిస్తతః ॥ కృత్వాపూర్ణాహుతింక్షిష్టంప్ర
 ణవేనపితే త్రతః । పరాశమధ్యపర్ణేనపద్మపత్రేణవాపిదేత్ ॥ సర్వపాత్రేణ
 తామ్రేణబ్రహ్మతీర్థేనవాపిదేత్ ॥ ఇతి ॥ ఉక్తక్రమేణతత్తద్వర్ణానాం గవాం
 మూత్రాదికంగ్రాహ్యమ్ ॥ అలాభేగోమూత్రస్యమూత్రాదికంగ్రాహ్యమ్ ॥

ఏతత్ప్రాశ్చిత్తాంత్ర్యేనబ్రహ్మకూర్చ్యధివా పశ్చిగవ్యప్రాశనంకరిష్యే
 ఇతిస-కల్ప్యఉల్లేఖనాద్యగ్నప్రతిష్ఠాపనంకృత్వా ఉక్తక్రమేణాగ్నేరుత్తర
 తఃపాతేషుతతన్నైర్గర్భవ్యాణిప్రక్షిప్యదర్శ్యం సంసృజ్యత్యాగ్నిం పరిషి
 చ్యతీతిపాతంపాత్ర... దాయాగ్నేఃపశ్చాన్నిధాయతస్మిన్నేకపాతేతాని
 ద్రవ్యాణి తతన్నైర్గర్భంయోజ్య యజ్ఞీయకాష్ఠేనాబోధ్య సప్తసజ్ఞాక
 కుశమయేన బ్రహ్మకూర్చేనదర్శ్యచక్షుర్గ్రహీత్వా || ఇరావతీధనుమతిహీ
 భూతం = అభితోమయూతైస్సాన్విహం | విష్ణవఇదం | ఇదంవిష్ణవ్యచక్ర
 మే = పాగ్ంసురెహ్విహం || విష్ణవఇదం || మానస్తాకతనయే = స్వాహం ||
 రుక్రాయేదమ్ || శమగ్నిరగ్నిభిసరతితివా శన్వోకేవీరితివా = అగ్నయ
 ఇదమ్ || అగ్న్యిఇదంవా || ఆప్యాయస్వసమేతుతే = సోమాయేదమ్ || త్రియ
 మ్మృకంయజామహే = త్రియచ్ఛికాయేదమ్ || తత్యేవితుర్వరేణ్యం = సవి
 త్రేఇదమ్ || ప్రణవేన || పరమాత్మనఇదమ్ || సర్వవ్యాఖ్యోభిః || ప్రజాపతయ
 ఇదమ్ || అగ్నయేస్విష్ణవ్యతేస్వాహం || అగ్నయేస్విష్ణవ్యతేఇదమ్ || తతఉత్తరం
 పరిషం చేత్ | బహ్వృచాదయస్తుస్వస్వగృహ్యోక్తధివాగ్నిప్రతిష్ఠాపనా
 దికంకృత్వా స్వశాఖాస్థమస్తేర్హుత్వాతస్త్రీశేషంసమాపయేయః || తతః
 ప్రణవేనాబోధ్యనిర్ధ్యసహశః త్రాదినా ప్రణవేనోద్ధృత్య || యత్త్వగ్ని
 గతంపాపంచేహేతిష్ఠతిమామకే | ప్రాశనంపంచగవ్యస్సదహత్యగ్నిరకేన్దన
 మితిపరిత్యాప్రణవేనైవసర్వంపిచేత్ || నశేషయేత్ || అశక్తాతుగోమూత్రా
 దికంస్వల్పంగ్రాహ్యమ్ || హుతశిష్టస్య సర్వస్యసేయత్వాత్ | ఆచమ్యః
 పరంహానిధ్యాయం దుష్కృతమాత్మనః | పశ్చత్తాప సమాయుక్తస్త్రిష్ట
 దాసూర్యదర్శనాత్ || ప్రత్యామ్నాయవిధానేతు సద్యసర్వంసమాచరేత్ |
 కృచ్ఛాణికృత్వాగోదానమదీర్ఘాంతమాచరేత్ || శాలాహూమంతతః
 కుర్యాన్నాందీత్రాద్ధంచవైష్ణవమ్ | దశదానంహారిదానంసుర్యాబ్జిహ్వా
 భోజనమ్ || తతస్తుసభవేన్దుక్తంపాపైరేతైర్కషూన్నైః | ప్రాయశ్చిత్తం
 యదాసుర్యాత్తదాసూతోభవేన్నః || ప్రాయశ్చిత్తేనపూతాత్మాసర్వః
 సుపావః | తస్మాదేతత్ప్రసర్వితవేదశాస్త్రప్రచోదితమ్ || తతఃప్రాణానా
 యమ్యుతముకగోత్రేహాముకనక్షత్రేమృకరాశౌజాతేహాముకశాఖాధ్యా
 యిహాముకనామధేయేనమయాజస్తాభ్యాసాజన్తప్రభృత్యైతత్తేజపర్యంత
 మిత్యాది = సర్వేషాంపాపానామపనోపకరణముణితషడబ్దకృచ్ఛరూపం

అశీత్యధికసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్తకం సర్వప్రాయశ్చిత్తమేత
దుత్తమాధికారిః ఇత్యాదిక్రమేణ మదనురూపం గ్రహణితం సచ్చత్సారింశ
దుత్తరద్విశతాధికత్రిసహస్రసంఖ్యాకప్రాజాపత్యకృచ్ఛాత్తకం పరిషదుప
దిష్టం సర్వప్రాయశ్చిత్తశక్య ప్రత్యాక్షాయ రూపేణాచరిష్యామీతి సంక
ల్ప్యః । గవామశ్లేషుతిష్ఠంతీత్యాదినాగాః దద్యాత్ । అగ్నినివాసముద్ర గావహ
నదీశ్చ నాదిరూపాణి స్వశక్యాని స్వయంకుర్యాత్ । అశక్యాని బ్రాహ్మణైః
కారయేత్ ॥ తత్ఫలస్వీకరణార్థం తేభ్యోదక్షిణాం దద్యాత్ ॥ తతో మయాచరి
తస్య సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగో వానంకరమేగ్గి ఇతి సజ్జల్ప్య గాం
దద్యాత్ ॥ మయాచరిత సర్వప్రాయశ్చిత్తస్య ఉదీచ్యాంగశాలాగ్నిపాచామం
కరిష్య ఇతి సజ్జల్ప్య పూర్వపజ్జహుయాత్ । నాందీగ్రాధవైష్ణవశ్రాద్ధాచ
పూర్వపతురగ్గ్ ॥ ప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం దశదాచానికుర్యాత్ ॥
ఆశక్తాతత్ప్రత్యాక్షాయ ద్రవ్యాణి వా దద్యాత్ ॥ అలక్ష్మీ పరిహారార్థంః రీ
క్షితాజ్యదానంచకుర్యాత్ ॥ తద్భిధా ॥ అలక్ష్మీ పరిహారార్థంః రీక్షితాజ్యదా
నంకరిష్య ఇతి సంకల్ప్య ॥ రూపం రూపం ప్రతిరూపం బహువేతి ఆశ్వేస్వము
ఖంః రీక్ష్య బ్రాహ్మణామభ్యర్చ్య ॥ యాఽలక్ష్మీర్వచ్చమేదాస్థ్యం సర్వాంగమ
వ్యవస్థితమ్ । తత్సర్వం శమయాద్యశ్చం క్రియంతుష్టించః కర్తయ ॥ ఇతి షంత్రి
ణాజ్యం సమాధిధ్యాన్తై బ్రాహ్మణాయ సమ్మద దెఇతి దద్యాత్ । ఆచరిత
సర్వప్రాయశ్చిత్తసాధుణ్యార్థం బ్రాహ్మణభోజనంకారియత్వా ఆశిషం ప్రతి
గృహ్ణీయాత్ ॥ యస్య స్మృత్యాచనా మాక్యాతపోయజ్ఞ క్రియాదిషు । న్యూ
నం సమూర్ణ తాం యాతి సద్యోపం దేతమచ్యుతమ్ ॥ ఇతి గ్గక్ష్వాఅనేన మయా
చరితేన సర్వప్రాయశ్చిత్తకర్తృణాభగవాన్ శ్రీషహావిష్ణుః ప్రయతామితి బ్ర
హ్మార్పణంకుర్యాత్ ॥ కృతపానస్మయత్పుంసంపశ్చ త్తాపోనుజాయతే । ప్రా
యశ్చిత్తంతుతస్యైవ కృష్ణానుస్తరణంపరిమ్ ॥ ఇతి గ్గక్ష్వైశ్రీకృష్ణానుస్తరణం
కృత్వా శ్రీకృష్ణార్పణమస్త్యితి సాత్వికత్యాగలకుర్యాత్ ॥ ఏవంక్షత్రియవైశ్య
యోర్యధోచితంకార్యమ్ ॥ అథస్త్రీణాం ప్రాయశ్చిత్తక్రమః ॥ తత్రసువా
సిసీరాంవిజ్ఞాపనవిశేషః ॥ సావ్యగక్రయాపరత్వ నిషిద్ధకాలస్య పతిసజ్జ మపర
పురుషసంగమాస్పృశ్యదవ్యస్పర్శనమిత్రస్త్రీప్రోహ విశ్వస్త్రేషు దాయిత్య
సపత్నీషు దాయిత్యం ప్రాభేదనపూర్వకవ్యష్ణరాదిదానశిశువధక్షుధితశిశు

స్త్రీన్యాప్రదానమునాశ్రదానపత్యకుజ్ఞారహిత ప్రతాద్యుపవాసకరణపత్య
 బోషణకాలికస్వభోజుభర్తృశ్వశ్రూశ్వశురాదిశుశ్రూషా తదభివాదనరా
 హిత్యగృహస్థ దవ్యచార్యతత్త్విక్యసదాన్యగృహనివాససదాన్య ర్తృనిష్ఠర
 భాషణాకారణాక్రన్తసభర్తృవచననిరాకరణసదాశీనత్యభర్తృప్రవాస
 కాలికస్వజేహలంకరణ సదాసృతవచనాపృష్ఠోత్తరహన సదోస్తాడపరజ
 స్వలానియమరాహిత్య రజికాల కామకృత గృహకర్తారంభసాధిలాషపర
 పురుషసిరీక్షణాదిపాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది ॥ అన్యత్సర్వంయథార్హ
 మూహ్యం ॥ ఇతిసువాసినివిజ్ఞాపనాక్రమః॥—॥ అథవిధవానాంవిజ్ఞాపనేవిశే
 షః॥ అస్మానభోజనపర్వకాలభోజనరాత్రిభోజనపర్వషి తాన్న భోజనకాం
 స్యపాత్రభోజనక్షోద్రభక్షణోచ్ఛిష్టపృష్టద్రవ్యభక్షణా భక్ష్యభక్షణాలా
 బుభక్షణప్రపాజలపానోచ్ఛిష్టపాత్రజలపాన తామూలచర్మణనీలవస్త్ర
 ధారణకేశరక్షణలలాట సుగంధి ధారణ కస్తూర్యనులేపన పుష్పధారణరక్త
 వస్త్రధారణకంచుకధారణఖిట్వాశయనసాధిలాష పరపురుష సిరీక్షణపర
 పురుషసహసనైకశయనానులోమగన్ధధారణ శాకాహారైకభుక్తరాహి
 త్యైకాదశ్యుపవాసరాహిత్య తీర్థాటనేష్టజేవతాస్తరణ పురాణశ్రవణరా
 హిత్యస్వకర్తృకప్రేమక శ్రాద్ధాదిరాహిత్య విజ్ఞాత్రోత్సర్గకాలికమృచ్ఛ
 చాద్యకరణాసచ్చాస్త్రక ధాగితశ్రవణనాట్యదర్శనసాలగ్రామతీర్థరాహిత్య
 భోజనాదివాపానాంచనిరాసార్థమిత్యాది । అన్యత్సర్వంయథార్హమూ
 హ్యమ్ ॥ సర్వపాపాపనోదకం సర్వప్రాయశ్చిత్తం ధర్మశాస్త్రోక్తానై
 ణోక్తప్రత్యామ్నాయరూపేణ ద్వ్యహసాన్సధ్య మఖండంప్రాచ్యోదీచ్యాజ్ఞ
 సహితమాచరిష్యామితిసజ్జలంప్రీత్యమాగ్ధేణకుత్యాత్ ॥ స్త్రీణాంహేమావః
 కృతాకృతకరణపక్షేవిధవాయాః తేరాస్తంపూర్వవత్కృత్వా అమస్త్ర
 కాణివశేవిధస్నానానికార్యాణి॥ సధవాయాస్తుసజ్జలంప్రీత్యదస్తధావనం
 దశేవిధస్నానానిచకార్యాణి ॥ వస్త్రపరిధానాంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృ
 త్యాప్రాయశ్చిత్తాజ్ఞ హేమామర్థమాచార్యం త్వాంప్రణేషతి పిప్రవృత్వా
 పూర్వవత్సర్వం పూర్వాజ్ఞం విప్రద్వా రాకారయిత్వా స్వయంపంచగవ్యం
 ఘోస్త్యంప్రాశ్యమఖ్య ప్రత్యామ్నాయద్రవ్యందత్వా ఉత్తరాజ్ఞాసికారయే
 త్ ॥ హేమామభావపక్షేదశేవిధస్నానాంతే విష్ణుశ్రాద్ధగోదానెకృత్వావిప్రే
 ణపంచగవ్యంకారియిత్వాతూష్టింప్రాశ్య ప్రాయశ్చిత్తద్రవ్యం సజ్జల్పద

త్వాత్తత్తత్తాన్విష్టాశ్రాద్ధగోదానదశచాపాదికంకుర్యాత్॥...॥ అథశూద్ర
స్యయథోచితసజ్జాల్పాస్తంసర్వంప్రాగ్భవత్ । తతఃక్షౌరాంతేఅమస్త్రకాణే
వశవిధస్నానాని । వస్త్రుతిలకధారణాంతే విష్టాశ్రాద్ధగోదానేకృత్యాప్ర
హ్వరాపదిగవ్యం కారయిత్వా స్వయంతూష్టింపిబేత్ ॥ శూద్రేణకపిలా
యాఃపంచగవ్యాపనపేయాని । నాస్యవిప్రద్వారాపిపామః । ప్రాయశ్చిత్త
ద్రవ్యంసంకల్ప్యకత్వాడత్తరాంగవిష్టాశ్రాద్ధగోదానదశచానభూరిదానాది
కంయథార్హంకార్యమ్॥

ఇతిసర్వప్రాయశ్చిత్తపద్ధతిః.

అథ మహాసజ్జాల్పప్రారమ్భః.

అథ మహాసజ్జాల్పమాహ ॥ ... ॥ దేవలః॥మహాదానైషుయజ్ఞాదౌ
ప్రాయశ్చిత్తైషుకర్తవ్యం । కన్యాదానే నదీస్నానే మహాసజ్జాల్పమాచరేత్ ॥
... ॥ మరీచిః ॥ కన్యాదానే నదీస్నానే తులాదానాదిషుద్విజః । ప్రాయ
శ్చిత్తైషు యజ్ఞాదౌ వృతాదిషు విశేషతః ॥ ఎతదాదిషు సర్వత్ర మహా
సంకల్పమాచరేత్ । కృత్యానుతురుతే కర్తవ్యదానన్త్యాను కల్పతే ॥
... ॥ సజ్జాల్పప్రకారః ॥ అస్యశ్రీభగవతోమహాపురుషస్యానివార్యవీర్య
స్యాఖిలలోకపరిపాలనపరాయణస్యాదినారాయణస్య నిత్యనిరుపమనిరవధి
కాప్రమేయ మహిమమహితమాయాశక్త్యాభియ మాణమహాబలౌఘమ
ధ్యే పరిభ్రమితాం క్రమాద్దశగుణోత్తరైరతైజోవాయ్వాకాశాహంకార
మహదవ్యక్తాత్మకసప్తావరణైః పరివేష్టితానామనైకకౌటిబ్రహ్మాండానామేక
తమేన్ద్రియచాత్యబ్రహ్మాండమండలే ఆదిత క్తికూర్మవరాహనంతోపరిభాగప్రతి
ష్ఠితానాం అతలవితిలసుతలతలాతలర సాతలమహాతలపాతాలాఖ్యసప్తలా
కానామూర్ధ్వభాగేఘవర్షాకసువర్షాకమహర్షాకజనూలోకతపోలోకపత్య
లోకాఖ్యవర్షాకానామధోభాగేఽపరావతలశ్రుంగీకవామనకుముదాంజవపుష్ప
దంతసార్వభౌమసుప్రతీకాఖ్యాష్టదిగ్బద్ధడశుండాదండోత్తమ్బికై, అయో
ధ్యుమధురామాయాకాశీకాఞ్చ్యవస్త్రీర్వాసవశ్యశౌకవతీ భోగవతీసిద్ధవ
త్యుమరావతీతైజోవతీసంయమనీరత్రోవతీసంధుమతిగద్ధవశ్యలకావతీయశౌవ
తీప్రభృత్యనైకపుణ్యపురివిరాజితే, ఇంద్రాగ్నియమనిప్రతివరుణాయుకుబేరే
శానాఖ్యాష్టదిక్పాలితే, అనలాగిల ప్రత్యూషప్రభాససోమాధ్వరధు

వాపాఖ్యాప్తవసువిరాజితే, సూర్యచంద్రాంగారకబుధబృహస్పతిశుక్రశనైశ్చరరాహుకెత్వాఖ్యవక్షగ్రహపరిపాలితే, ఆవహనివహాసంవహానువహాప్రవహేనాద్వహాపరివహాఖ్యసప్తమరుత్సంచారసంజీవితజీవనికురవేచు, విష్ణౌరణ్యదండకారణ్యచుపకారణ్యశ్వేతారణ్యనైమిశారణ్యద్వైతారణ్యశుహారణ్యదేవదారువనైశువనకదళికావనాఖ్యదశారణ్యపరిమండితే, శివశమ్భుపినాకిగిరశహరస్థాణుభర్గభైరవసదాశివకపాలీశ్వరాశ్వేకాదశరుద్రవిద్యోతితే, మిత్రార్యమిత్యష్టధాతృవివస్వదరుణభగాంశుమదింద్రపర్జన్యవిష్ణుపూషాఖ్యద్వాదశాత్మప్రకాశితే, భిండివాలదండపుశుండినళికముసలచక్రలవిత్రకాళరాత్రిదుర్ముఖబాణస్థూణశక్తితామరపరిఘపట్టనమాప్తికకుంతదశకంకపాసపాశముద్గరశతఖిసీరగదాగాశీర్షమయాభియాపనపినాకాసింధేనుకాస్తరళాహస్తాముక్తవజ్రాఖ్యద్వాత్రింశదాయుధమండలమండితదోర్దండశీరామజామదగ్న్యచీలీపాంగగయాష్పరీషశశిబిందుశిబిమాన్ధాతృమరుత్సభరతయయాతిసృఘభగిరధరంతిదేవసుహూత్రాఖ్యమోడశఘాపాలపాలితే, విశాలాక్షీమినాక్షికామాక్షిసింహికాశంకరీకుబ్జికామహాలక్ష్మీమహాదేవీమహాకాళీపార్వతీసుప్రభాభ్రీమరామ్మికావిన్ద్యవాసీనీయోగినీహిమయాపిణిమాణిక్యదేవీకాద్రీవేయీపూర్ణికాఖ్యాష్టాదశశీతజేవీసమలంకృతేయమనియమాసనక్రాంతాయామప్రత్యాహారధ్యానధారణసమాధ్యష్టాంగయోగనిస్సాగరిషవసీష్ఠవాలఖిల్యవిశ్వామిత్రవాల్మీకిజమదగ్నిచ్యవనదుర్వాసుకపిలమౌద్గల్యకౌండిన్యకశ్యపగార్గ్యగౌతమూగిరసదత్తుపరాశరజైమినిపతంజలికణ్వబాధాయరాశ్వలాయనకాత్యాయనద్రాహ్మయణవైశమ్పాయనాపస్తంబజాబాలిమారూఢేయమాండవ్యభరద్వాజసనకసనన్దశననతుమారసనత్సుజాతాగస్త్యకౌనకాద్యనేకమునిరాజివిరాజితే, మలయమహేంద్రసహ్యశుక్తిమపృథువద్విన్ద్యపారియాత్రాఖ్యసప్తశలాచలవలయితే, బుశ్యమూకమతుగకిషాన్దమాల్యనద్దిరణ్యశృంగాఖ్యపంచమహానగసమధిష్ఠితే, లవణేక్షుచురానసిర్వర్ధిక్షీరశుద్ధోదకాఖ్యసప్తసముద్రీసంవృతే, వెదవేదాంగతిహాసాగమన్యానుకాఖ్యలకారనాటకగానకవిత్వకామశాస్త్రద్యూతవైఖుణదేశభాషాజ్ఞానలిపికర్తవాచకసమస్తావధానస్వరశాస్త్రశకునసాముద్రీకారత్ప్రపరీక్షాస్వర్ణపరీక్షాశ్వలక్షణగజలక్షణమల్లవిద్యాపాకకర్తదోహళగన్ధవాదధాతువాదఖనివాదరిసవాదాగ్నిస్తమ్భజలస్తంభనాయుస్తమ్భశిర్షస్త

హృదయశ్చ కర్మణ మోహనవిశ్వేషణోబృటవమారణకాలవంచన వాణీజ్యహా
 శుపాల్యకృష్ణాసవకర్త లావకయోద్ధమ్యాయరతీకౌశల దృశ్యకరణీద్యుత
 కరణీచిత్రలోహపాపాణమృద్ధారుషణచర్తావృరక్రియాచైర్యోషధసిద్ధిమం
 త్రోసిద్ధిస్వరవంచానాదృష్టివంచనాంజనజలస్థవనవాన్సిద్ధిముఖీకాసిద్ధిపాపా
 సిద్ధిస్త్రజాలమహేన్ద్రజ లాఖ్యచతుష్టస్త్రివిధ్యా నిషద్యయిమాననిరవద్యవి
 ద్వజ్జువవిద్యోతై, అంగవంగకళంగకాశ్చీరకామృజకామరూపసౌఖ్యరసా
 రాష్ట్రసుహారాష్ట్రబుద్ధాశనెపాశమలయాశకెరశసీపాశచాశపాంశాశకోస
 లకుంతశశ్వానాసాబ్జపగధమాగధమాశశమత్స్యకత్సమద్రైస్త సి.ధ.న
 ధరాన్ద్రకాధారలటనరాటకన్నటద్రమిడద్రవిడవాండ్యపునెన్ద్ర పారశీక
 బాహ్లికబృంహిద్బృకేకయకురుకీరాతదశోర్ధహూణటెంకణికోకణయవ
 నశూరసేన ఘోర్జరివిదేహదిభోజావన్త్యాఖ్య పట్టంచాశశ్లేశసమలంకృతై
 భాగీశభీషిరధీరస్వతిగౌతమీనర్మదాయమనాకృష్టావేణీకణికాతుంగభ
 ద్రాచంద్రభాగావరుణాపలాపహంకావేరికీలీలాకౌండికృతమాలావిపా
 శాతాపీనిర్మాణిమాతామ్రవర్షివేగవతిమేయవతిప్రేతవతినేత్రవతివిశో
 కాకాశికిగండికిగోమఖిషిగణిభుగ్ధాద్యనేకషహనదీవిరాజితై, వారాణ
 సీచిదమ్బరశ్రేణైలాహుబలవేంకటాచలశ్రీరంగసేతుజమ్బుకేశ్వరకుమ్భ
 కోణహంలాస్యగజారణ్యగోకిర్ణరాషనాథపురావరపురానస్తవయనా
 వరగిరియాదవగిరికరగిరికర్ణాటశ్వేతగిరినీలిగిరిగోవర్ధనగిరిగయప్రయాగా
 ద్యనేకభుగ్ధితైత్రసంయుతై, హరిశ్చంద్రనళవరుకుత్స్నపురూరవస్సగరకా
 ర్త్రివిగాయఖ్యవట్పుకవర్తిపగపాతై, బ్రాహ్మిమాహేశ్వరీకౌమారీవైష్ణ
 వీంద్రాణీవారహీచాముండాఖ్య సప్రమాత్మకావిరాజితై, సాక్షీశ్రీసత్యవతి
 దమయంతీమదయంతీలోహముదాసుకన్యకేశినీసుగీలానసూయారన్దతీ
 ప్రభృతిషహంపజిత్రానందోహసపలంకృతై, రిశ్యోమణికద్వాకాసిం
 హాశ్చైవ్యమలయాశ్వభద్రకేశగోభీలావల్యేభుషారముషభద్రైవత
 నిమ్నోహనీయాప్యపారావారలంకాసౌరకృతమాలాభ్యాప్తాదశోపద్వీప
 విరాజితై, పంచాశతగోటియోజనవిస్తీర్ణైస్తీకచూషండశస్త్రధరతరచస్త
 నసూరారకోవిదార్కుటజవటపాటలకరివీరకురంటకకటకీషిష్టలక్ష్మీర్పూర
 కదలికర్జునారసారికేశరసాలలమాలతాశహింతాశకృతమాలసంశవకుశ
 వంజశశున్నాగమర్యాజిష్టరసింబకదమ్బసారంగలవంగరుద్రాక్షేత్రుక

పితృశ్చత్రబిల్వభల్లాతకసల్లకీబదరిలికచవచ్చకకేతకకద్దాల బంధూకసీంధు
 వారపిమమందోమమ్మర పటాశపారిజాతా ద్యనేకానోకమానివహరింతర
 మనోహరనందవన్మనివిడావహక్రిడావనవిహర దైవదానవగరుడగన్ధర్వ కేన్న
 రకిమ్మరువసిద్ధసాధ్యవిద్యాధరయక్ష రాక్షసాదిదివ్యజననివాస సమలజ్యోత
 శీతాంభ శేవిందుముక న్దవన్తరకశిన్దవైకంకతమణిశైల శత్రైల మహాకపిల
 మహాశైలపంచశైలగజశైలభద్రశైలవసుధారవసుమార కుమారకాలంజ
 రకాంజర పాంజర వుషగరవైదుర్య పారియాత్రసహస్రశిఖరమయూర
 తామ్రాభశిఖివాససురసహంస నాగకుముదమకుట శ్రీకుటుకటుకంఖకుట
 మహామేఘసుమేఘ సుగన్ధగన్ధమాదన సుపార్శ్వసుషేగా సుపక్షనకవిరజాది
 కేసరశిఖినినగభాసుర మేఘధరాధరస్య దక్షిణకిచ్చాగ జంబూష్టక్ష కశ
 క్రాంచకాకశాల్యలిఖుషగ్రాఖ్యసప్తపీచానాం శుద్ధ్యజంబూష్టిపే, భార
 తకిమ్మరువహరిళావృశభ ద్రాశ్వకేకమాలహీరగ్యోరమణకకురువర్షాఖ్య
 నవవర్షాణామధ్యే భారతవద్వై, ఇన్ద్రకశేకుతామ్రగభస్తీశ్రున్నాగ గన్ధర్వ
 సౌమ్యవహుభరతాఖ్యనవఖండానాం శుద్ధ్య భరతఖండే, నిరతిశయజవని
 రూఢిఖిలజవకలుషఃకరతిమిరఖిరకిణనదృశకృష్ణామహానదీకమనీయకృపీట
 పూర పరిశిష్ట భజ్జురవజ్జితరుశ్శతరక్త సరవృరాపరిగత పరిపూత
 పవమానపూస్పద్రవరమపావనప్రచురతరనిఖిలసస్యసచ్చిద్రూపమేధ మారాం
 ధ్రజవ పదాధిష్ఠాన శ్రీశైలస్యత్యాదిచ్చాగ - దణ్డకారణ్యస్థికో ప్ర
 జాపతి క్షేత్రైతన్యదేశైస్యక్షేత్రవాణ్ణ చక్రగదాశాస్త్రగన్ధకాఖ్యపం
 చమహాయుధధరన - దివ్యరన్నఖచితకీరిటశరకేయానూచరవకరకుం
 డలప్రముఖప్రస్ఫురదప్రాకృతహూషణావళివిహుషితస్య, చతురాననపుర
 వ్దప్రముఖసకలసురాసురవిసరశీరస్తటివిరాజమానషకుటతలఘటితదివ్యర
 త్నమరీచిపరమ్పరానీరాజితోపాస్తవరణామ్భారుహస్య నిఖిలలకాశుజి
 ఘ్నుక్షాస్త్యోతమత్సృకూర్మకరాహనారసింహవామనభార్గవరామ శ్రీరామ
 బలరామబౌద్ధకల్యాద్యనైకావతారవైభవస్య-ప్రస్తుతరారద పరాశర
 వ్రంధరిక శ్యాపామ్మరీష శుకశౌంకభీష్మదాష్ట్యరుక్మాగదార్జున వసిష్ఠవిభీష
 ణబలిహనుమదాఖ్యమౌషధమహాభాగవతవిమలశరప్పదయాస్తరాశి సరస్త
 రనిరర్గళదోళావిహారసమనక్తస్యగచ్ఛస్థానైకకోటిబ్రహ్మాండమండలస్య, భ
 గవతొలక్ష్మీపతేర్నారాయణస్య, నాభీసరోజమధ్యసముద్భూతస్య-చరా

చరాత్మకనిఖిలప్రపంచనిర్మాణ కపటనాటకసూత్రధారస్య-శారదసీరదపా
రదసచ్చాయవాగ్దేవతానిరర్థశరస్త్రపిహరణవిలాసభవనాయమాన వద
నారసిద్ధస్య- సుసతరసారససికరభాసుర మానససరోవరవిహరణలాలస
మానస రాజసంసవాహనస్య- శ్రీభగవదాజ్ఞయా ప్రవర్తమానస్యాద్యబ్ర
హ్మణః ప్రథమపరాధే పుణ్యాశద్వస్య రెవ్యతీతేషుద్వితీయపరాధైప్రథమవందై
ప్రథమమానే ప్రథమపక్షైప్రథమ దివసే అహని ద్వితీయేయామేత్యతీయేము
హనారే ప్రథమప్రాణాయామసమయే పార్థివకూర్మ ప్రళయానస్తశ్వేతవ
రాహ బ్రాహ్మసామిత్రాఖ్యసప్తకల్పనాం మధ్యే శ్వేతవరాహకల్పే స్వా
యమ్భువ స్వారోహిణీ త్రయతామసరైవత చాక్షుషవైవస్వత సూర్యసా
వణిక ధృష్టావణిక దక్షసావణిక రుద్రసావణిక బ్రహ్మసావణిక రుద్రసావ
ణిక వేదసావణికాఖ్య చతుర్దశమన్వంతరాణాం మధ్యే సప్తమే వైవస్వతమ
న్వంతరే- సప్తవింశతమహాయుగవ్యతీతేషుద్వితీయవిశతతమే మహాయుగ-కృత
త్రేతా ద్వాపర కలియుగాఖ్యవతుర్ముగాణాం మధ్యే అహోరేచితము-
త్తరసప్తదశలక్షాబై కృతయుగ- వజ్రవతినహసోత్తరద్వాదశలక్షాబై త్రే
తాయుగ- చతుష్షష్ఠినహసోత్తరాష్టలక్షాబై ద్వాపరయుగచనమతితే-
ద్వాత్రింశత్సహస్రావృతవతుర్లక్షాబై వర్తమానే కలియుగ ప్రథమపాదే-
యుధిష్ఠిరవిక్రమశాలివాహనవిజయభినందన నాగార్జునకలిధూవాఖ్యశకపు
రుషమధ్యపరిగణితశాలివాహనశకే- బౌద్ధావతారే-బ్రాహ్మదైవశత్రుప్రా
జాపత్యబార్హస్పత్యసౌరచాన్ద్రసావననాక్షత్రమానాఖ్యనవమానమధ్యపరి
గణితేనాముకమానేన ప్రవర్తమానే ప్రభవాదీహం షష్ఠ్యాస్సంవత్సరా
ణాం మధ్యేముకసంవత్సరే- దక్షిణాయనోత్తరాయణయోర్మధ్యమకాయ
నే- వసంతాదిషష్ఠతానాం మధ్యేముకయుతే-వైత్రాదిద్వాదశమ సమధ్యే
ముకమానే- శుక్లకృష్ణపక్షయోర్మధ్యేముకపక్షే- ప్రతిపదాదితిషుధ్యే
ముకశుభతిథౌ-భానుప్రభృతివాసరమధ్యేముకవాసరే- అశ్విర్యాదిపక్ష
త్రయధ్యేముకపక్షత్రే- విషకంభాదియోగమధ్యేముకయోగే- ఒవాదిక
రణమధ్యేముకకరణే- అస్తిక శుభమహనారే- గణ్యావాలుకాభిన్నప్రగ్ని
మండలపర్యంతం కృతరాశ్చెర్చ్యసహస్రవర్షాపసానే ఎకైకవాలుకాపక్ష
ణక్రమేణ సర్వరాశ్యైకక్షణసమ్యుతకాతదిశపూర్వసాం దిశాపరేషామ
ద్వంశ్యానాం పితౄణాం మమ చనపితుస్సన్య సరకాదుత్త్యశాశ్వతిబి

హృదయకనివాససిద్ధ్యర్థం గొఢూమైస్సూర్యమండలపర్యంతం కృతరాశ్చేరివ్య
సహస్రవర్షావసాన ఏకైకగొఢూమాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణ
సమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలూకనివాససిద్ధ్యర్థం మామైశ్వర్యమండలపర్య
ంతం కృతరాశ్చేరివ్యసహస్రవర్షావసాన ఏకైకమాపకర్షణక్రమేణ సర్వ
రాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలూకనివాససిద్ధ్యర్థం సర్వజైర్ధ్రుష
మండలపర్యంతం కృతరాశ్చేరివ్యసహస్రవర్షావసాన ఏకైకసర్వపాపకర్షణ
క్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలూకనివాససిద్ధ్యర్థం
తలైర్మక్షత్రమండలపర్యంతం కృతరాశ్చేరివ్యసహస్రవర్షావసానే ఏకైకతీలా
పకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణసమ్మితకాలే శాశ్వతబ్రహ్మలూకనివా
ససిద్ధ్యర్థంత్యణుకైచ్చిహ్యన్దోర్ధ్వకటాహపర్యంతం కృతరాశ్చేరివ్యసహ
స్రవర్షావసాన ఏకైకత్ర్యణుకాపకర్షణక్రమేణ సర్వరాశ్యపకర్షణస
మ్మితకాలే బ్రహ్మలూకనివాససిద్ధ్యర్థం త్రిగణీకృతాగ్నిష్టామాతిరాత్రవా
క్రమేణ పౌండరీకరాజసూయాశ్వమేధాదిసమస్తక్రతుఫలావాప్త్యర్థం ఇహ
జన్మని జన్మాంతరేషుచ బాల్య కౌమారయావనవార్ధకేషు జాగ్రత్స్వప్నసుషు
ప్త్యవధానుజ్ఞానతోఽజ్ఞానతశ్చ కామతోఽకామతః స్వతఃపర ప్రేరణయా
వాసయా వితానాంసర్వేషాంపాపానామపనాదనార్థం ఇష్టదేవతా ప్రీ
త్యర్థం ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్య చతుర్విధపురుషార్థసిద్ధ్యర్థం త్విమస్మైర్య
విజయాయురారోగ్యైశ్వర్యాదీనామ త్రైతరాభివృద్ధ్యర్థంతత్తత్పు
రాణోక్తమహాదానాంతర్గతతత్తద్దానాదికమహంకరిష్యే॥ ****

—————* ఇతి మహాసజ్జల్పః *—————

మహాసజ్జల్పజంయస్య మహాదాదిప్రవర్తనమ్ |

మహాపురుష ఏతస్మిన్మహాసజ్జల్పః పఠితః ||

